

Π. Ι. ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΥ
ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ

31

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΔΙΑ ΤΗΝ Β' ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
1947

Geod. Γαλιάζ Péra Ι
παρεγγαμούσας

ετ.

13^η

18+13 ωρ

21+13

W kee

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

22+43 ωρ

Ευρ

Ευρωπή

ε

Ευρω

E

Ευρ

Ευρ

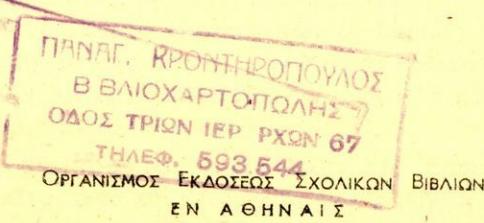
1947 ΗΛΙ

Π. Ι. ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΥ
ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ

Σύριγγα
Πλάκα

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΔΙΑ ΤΗΝ Β' ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΑΙ ΧΩΡΑΙ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

ΑΙ ΧΩΡΑΙ ΤΗΣ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Αι χώραι, αι δποίαι, ἀποτελοῦν τὴν Μεσογειακὴν Εύρωπην,
εἰναι αι χερσόνησοι: Βαλκανική, Ἰταλική και Πυρηναϊκή.

I. Η ΒΑΛΚΑΝΙΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

ΤΑ ΚΡΑΤΗ

Α'. ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΤΟΥΡΚΙΑ

Εἰσαγωγή.—'Η Εύρωπαϊκή Τουρκία εἰναι τὸ τελευταῖον ὑπόλειμμα τῆς μεγάλης Εύρωπαϊκῆς Τουρκίας, τὴν δποίαν κατεῖχον οἱ Τοῦρκοι ἀπὸ τοῦ 15ου αἰῶνος. Αὕτη ἔξετείνετο ἐφ' δλοκλήρου τῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου και ἐπὶ ἐνδε τμήματος τῆς περιοχῆς τῶν Καρπαθίων. Κατὰ τὸ διάστημα τοῦ 19ου αἰῶνος και κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 20οῦ (Βαλκανικὸς πόλεμος, παγκόσμιος πόλεμος) οἱ Τοῦρκοι ἀπώλεσαν δλίγον κατ' δλίγον τὸ πλεῖστον μέρος τῶν ἐν Εύρωπῃ κτήσεων των και περιωρίσθησαν κυρίως εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν. (Εύρωπαϊκὴ Τουρκία 23.975 τ. χμ., 1.250.000 κάτοικοι. Ἀσιατικὴ Τουρκία 738.761 τ. χμ., 14.900.000 κάτοικοι).

Φυσικὴ γεωγραφία.— 1) "Ορια. 'Η Εύρωπαϊκὴ Τουρκία ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴν Ἀνατολικὴν Θράκην ἡ δποία δρίζεται πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Ἐλλάδος (κοιλάς κάτω "Ἐβρου) και πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Βουλγαρίας. Ἀπὸ τὰς ἄλλας πλευρὰς βρέ-

χεται ύπο τοῦ Εὔξείνου Πόντου, τοῦ Βοσπόρου, τῆς Προποντίδος, τοῦ Ἐλλησπόντου καὶ τοῦ Αἰγαίου Πελάγους. Σαφῇ φυσικὰ δρια μετὰ τῆς Ἐλλάδος καὶ τῆς Βουλγαρίας δὲν ύπάρχουν, διότι τὸ ἔδαφος τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης εἶναι συνέχεια τῆς Δυτικῆς καὶ Βορείου Θράκης.

2) Γεωλογικὴ κατασκευή. Ἡ Ἀνατολικὴ Θράκη εἰς παλαιοτέραν γεωλογικὴν ἐποχὴν ἦτο ἡνωμένη μετὰ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, δπως ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὴν γεωλογικὴν σύστασιν τῶν δύο αὐτῶν περιοχῶν. Ἀργότερον ἔλαβον χώραν καθιζήσεις, ἀποτέλεσμα τῶν δποίων εἶναι ὁ σχηματισμὸς τοῦ Αἰγαίου Πελάγους, τῆς Προποντίδος, τοῦ Εὔξείνου Πόντου καὶ τῆς λεκάνης τῆς Ἀδριανουπόλεως, ἡ δποία ἀρχικῶς ἐκαλύφθη ύπο τῆς θαλάσσης. Ἡ θάλασσα αὕτη ἐπεκοινώνει μετὰ τοῦ Αἰγαίου Πελάγους διὰ τῆς κοιλάδος τοῦ Ἐβρου. Ἐκ τῶν καθιζήσεων ἐσχηματίσθησαν ἐπίσης καὶ ρήγματα, ἀπὸ τὰ βαθύτερα τῶν δποίων ἔξηλθον ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς γῆς λυωμένα υλικά, δπως ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὰ ηφαιστειογενῆ πετρώματα, τὰ δποῖα ἀπαντῶνται εἰς τὴν παρὰ τὸν Εὔξεινον Πόντον δρεινὴν περιοχὴν (Στράντζα ὅρ.). Ὁ πλήρης χωρισμὸς τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης ἀπὸ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἔγινε διὰ τοῦ σχηματισμοῦ τῶν στενῶν Ἐλλησπόντου καὶ Βοσπόρου, τὰ δποῖα ἄλλοτε ἀπετέλουν κοιλάδα ἐνδε μεγάλου ποταμοῦ. Οὗτος ἔρρεεν ἀπὸ τὴν παλαιὰν χώραν, ἡ δποία εὑρίσκετο εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Αἰγαίου Πελάγους πρὸς τὴν περιοχὴν τῆς Μαύρης Θαλάσσης. Τέλος ἡ λεκάνη τῆς Ἀδριανουπόλεως λόγω τοῦ σχετικῶς μικροτέρου βάθους τῆς καὶ τῶν προσχώσεων τῶν εἰς αὐτὴν ρεόντων ύδάτων ἐκ τῶν πέριξ ύψηλῶν περιοχῶν μετεβλήθη εἰς ξηράν.

3) Ἡ μορφὴ τοῦ ἔδαφους. Κατόπιν τῆς γεωλογικῆς του ιστορίας, δυναμέθα νὰ διαιρέσωμεν τὸ ἔδαφος τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης εἰς δύο φυσικὰς περιοχάς:

α') Εἰς τὰς παρακτίους ύψηλάς περιοχάς,

β') Εἰς τὴν λεκάνην τῆς Ἀδριανουπόλεως.

α') Αἱ παράκτιοι ύψηλαι περιοχαὶ περιβάλλουν τὸ λεκανοπέδιον τῆς Ἀδριανουπόλεως καὶ ἀποτελούνται, λόγῳ

τῆς διαβρώσεως, τὴν ὅποιαν ύπέστησαν, ἀπὸ χαμηλᾶς ὁροσειράς. Ἐκ τούτων σπουδαιότεραι εἰναι: τῆς Στράντζας (Στράντζα-ντάγ 1.030 μ.) παρὰ τὸν Εὔξεινον Πόντον (πετρώματα κυρίως κρυσταλλικά) καὶ τοῦ Ἱεροῦ ὄρους (Τεκίρ - ντάγ 920 μ.) παρὰ τὴν Προποντίδα καὶ τὸ Αἴγατον Πέλαγος (πετρώματα κυρίως ἀσβεστολιθικά). Ἡ πρώτη, ἡ ὅποια ἀποτελεῖ τὸν Ν. Α. κλάδον τοῦ Αἴμου, σχηματίζει τὴν χερσόνησον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἡ δὲ δευτέρα τὴν χερσόνησον τῆς Καλλιπόλεως.

Ἡ χερσόνησος τῆς Κωνσταντινουπόλεως εἰναι ἐν χαμηλὸν ὁροπέδιον (250 μ. περίπου), τὸ ὅποιον κλίνει ὁμαλῶς ἀπὸ Β. Δ. πρὸς Ν. Α. καὶ διασχίζεται ἀπὸ σειρὰν παραλλήλων κοιλάδων, τῶν ὅποιων τὸ στόμιον κατεκλύσθη ὑπὸ τῆς θαλάσσης. Μία τῶν κοιλάδων αὐτῶν, αἱ ὅποιαι ἀκολουθοῦν τὴν κλίσιν τοῦ ἐδάφους, εἶναι καὶ ἡ σχηματίζουσα τὸν Κεράτιον κόλπον.

Ἡ χερσόνησος τῆς Καλλιπόλεως εἶναι γενικῶς ὀρεινή, τὸ δὲ ὄψος ἀνέρχεται συνεχῶς ἀπὸ Ν. Δ. πρὸς Β. Α.

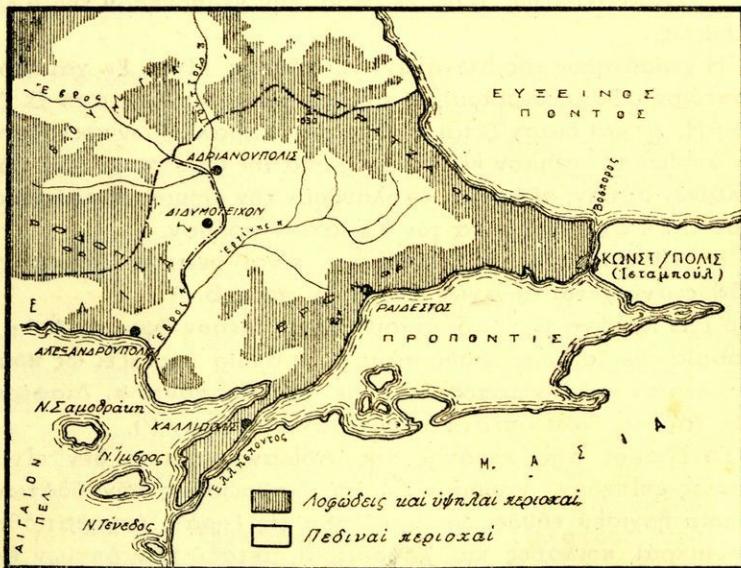
β') Ἡ λεκάνη τῆς Ἀδριανουπόλεως (μέσον ὄψος 40-100 μ.) εἶναι μία εὐρεῖα ταφροειδῆς περιοχή, ἡ ὅποια ὅμοιάζει ὡς πρὸς τὴν ἔκτασιν καὶ τὴν τοποθεσίαν μὲ τὴν Προποντίδα. Διαφέρει δῆμως ταύτης, διότι ὑπέστη μικροτέραν καθίζησιν (').

Τὸ ἔδαφος τῆς λεκάνης τῆς Ἀδριανουπόλεως δὲν εἶναι ἔντελως ἐπίπεδον, καθόσον ἐκ τῆς διαβρώσεως τῶν ὑδάτων, ἡ ὅποια ἤρχισεν εὐθὺς ὡς μετεβλήθη εἰς ξηράν, ἐσχηματίσθησαν μικραὶ κοιλάδες καὶ λοφοσειραί, μεταξὺ τῶν ὅποιων ἐκτείνονται περιοχαὶ συνήθως ἐλώδεις. Ἡ λεκάνη αὕτη συγκινωνεῖ μετά τῆς Δυτ. Θράκης διὰ τῆς κοιλάδος τοῦ κάτω "Ἐβρου καὶ μετά τῆς Βουλγαρίας διὰ δύο στενωπῶν, αἱ ὅποιαι ἀκολουθοῦν τὰς κοιλάδας τοῦ "Ἐβρου μεταξὺ Ροδόπης καὶ Ν. Α. διακλαδώσεων τοῦ Αἴμου, τὴν ὅποιαν ἀκολουθεῖ ἡ διεθνῆς δόδος Κωνσταντινουπόλεως—Σόφιας—Κεντρικῆς Εύρωπης.

(') Ἡ λεκάνη τῆς Ἀδριανουπόλεως καὶ ἡ Προποντίς δύνανται νὰ παραβληθοῦν ὡς πρὸς τὴν γεωλογικὴν κατασκευὴν μὲ τὴν λεκάνην τῆς Βοιωτίας καὶ τὸν Βόρειον Εύβοϊκὸν κόλπον.

Τὸ ἔδαφος τοῦ λεκανοπεδίου εἶναι πολὺ εὔφορον, διότι καλύπτεται ύπό δύλικῶν, μεταφερομένων ύπό τῶν ρεόντων ύδάτων ἀπὸ τὰς πέριξ υψηλὰς περιοχάς.

Τὰ Στενά.—Τὸ ἔδαφος τῆς Εύρωπαϊκῆς Τουρκίας ἔχει διεθνῆ σημασίαν ὅχι τόσον διὰ τὴν εὐφορίαν του, δσον διὰ τὴν θέσιν του, διότι δεσπόζει τῶν δύο στενῶν πορθμῶν, τοῦ Ἐλλησπόντου μήκους 60 χμ. περίπου καὶ πλάτους 1.200 ἔως 3.000 μ.,

Ψυσικὸς χάρτης τῆς Εύρωπαϊκῆς Τουρκίας.

καὶ τοῦ Βοσπόρου, μήκους 30 χμ. περίπου καὶ πλάτους 750 ἔως 3.500 μ. Τὸ βάθος τῶν εἶναι 50—60 μ.

Οἱ πορθμοὶ οὗτοι ἔχουν τεραστίαν οἰκονομικὴν καὶ στρατηγικὴν ἀξίαν, καθόσον συνδέουν τὰς πλουσίας εἰς γεωργικά, δασικά, καὶ δρυκτὰ προϊόντα χώρας τῆς Μαύρης Θαλάσσης μετὰ τῶν βιομηχανικῶν χωρῶν τῆς Εύρωπης. Καὶ τούς δύο πορθμούς διατρέχουν ἴσχυρὰ ρεύματα, τὰ δποῖα δφείλονται εἰς τὴν εισροήν τῆς Μαύρης Θαλάσσης, ἡ δποία, ἐπειδὴ ύψησταται ἀσθενεστέραν ἔξατμισιν, λόγῳ τοῦ ψυχροτέρου κλί-

ματός της, καὶ τροφοδοτεῖται ἀπὸ μεγάλους ποταμούς, χύνει τὰ πλεονάζοντα τῶν ὄντων της εἰς τὴν Μεσόγειον. Οἱ Β. Α. ἀνέμοι, οἱ δόποι οἱ ἐπικρατοῦν κατὰ τὸ πλεῖστον τοῦ ἔτους, ἐπιταχύνουν τὰ ἀπὸ τῆς Μαύρης Θαλάσσης πρὸς τὴν Μεσόγειον ρεύματα.

Ποταμοί, κλῖμα, βλάστησις.—Τὰ περισσότερα ρέοντα ὕδατα τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης, λόγῳ τῆς λεκανοειδούς μορφῆς τοῦ ἐδάφους της, συλλέγονται παρὰ τοῦ ποταμοῦ Ἐργίνη, δὲ δόποις εἶναι παραπόταμος τοῦ Ἐβρου.

Παρὰ τὴν μεγάλην ἀνάπτυξιν τῶν ἀκτῶν (1 χμ. ἀκτῶν ἀντιστοιχεῖ πρὸς 30 τ. χμ. ἐδάφους), τὸ κλῖμα τῆς Θράκης εἶναι γενικῶς δριμύ. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸ δτὶ αὕτη εἶναι ἐκτεθειμένη εἰς τοὺς ψυχροὺς κατὰ τὸν χειμῶνα Β. καὶ Β. Α. ἀνέμους. Οὗτοι εἶναι ψυχροί, διότι ἔρχονται ἀπὸ τὴν Ρωσίαν καὶ Σιβηρίαν.

Ἡ μέση ἐτησία θερμοκρασία τῆς Κωνσταντινουπόλεως εἶναι 14 βαθμῶν (Ἄθηναι 16 βαθμοί). Γενικῶς ἡ θερμοκρασία κατέρχεται ἀπὸ Ν. πρὸς Β. Ἡ διανομὴ τῶν βροχῶν δὲν εἶναι δυοιδύμορφος. Περισσοτέρας βροχᾶς δέχονται αἱ ψυχραὶ καὶ ύψηλαὶ παράκτιοι περιοχαὶ καὶ κυρίως ἡ τῆς Στράντζας, διότι εἶναι ἐκτεθειμέναι εἰς τοὺς ύγρους θαλασσίους ἀνέμους (600—800 χιλιοστομ.). Εἰς τὸ λεκανοπέδιον τῆς Ἀδριανουπόλεως τὸ ὅψος τῆς ἐτησίας βροχῆς εἶναι διλιγώτερον τῶν 500 χιλιοστομ., καθόσον οἱ θαλάσσιοι ἀνέμοι δὲν δύνανται νὰ εἰσέλθουν ἐλευθέρως.

Γενικῶς δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, δτὶ τὰ νότια παράλια (παράλια τοῦ Αίγαλου Πελάγους, χερσόνησος τῆς Καλλιπόλεως, ἀκταὶ τῆς Προποντίδος, πρὸς Ν. τῆς Ραιδεστοῦ), λόγῳ τῆς ἐπιδράσεως τῆς Μεσογείου Θαλάσσης, ἔχουν κλῖμα μεσογειακόν· αἱ ἀκταὶ τοῦ Εὔξείνου Πόντου ἀπὸ τῆς χερσονήσου τῆς Κωνσταντινουπόλεως, λόγῳ τῆς ἀμέσου ἐπιδράσεως τῶν Β. Α. ἀνέμων, ἔχουν κλῖμα πόντιον (χειμῶν ψυχρός, μεταβολαὶ τῆς θερμοκρασίας ἀπότομοι)· τὸ λεκανοπέδιον τέλος τῆς Ἀδριανουπόλεως, ἐπειδὴ δὲν εὑρίσκεται ὑπὸ τὴν ἀμεσον ἐπιδρασιν τῶν θαλασσίων ἀνέμων, ἔχει κλῖμα ἡ πειρωτικόν, τὸ δόποιον δύναται νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς μεταβατικὸν

ἀπὸ τὸ μεσογειακὸν πρὸς τὸ ἡπειρωτικὸν τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης.

Ἡ Ἀνατολικὴ Θράκη δὲν ἔχει δμοιδόμορφον βλάστησιν εἰς δλας τὰς περιοχάς, καθόσον δὲν ἔχει παντοῦ τὸ ἴδιον κλίμα. Αἱ ύψηλαι περιοχαὶ καὶ κυρίως αἱ πρὸς τὸν Εὔξεινον ἐστραμμέναι κλιτύες τῆς Στράντζας, χάρις εἰς τὰς ἀφθονωτέρας βροχάς τῶν, καλύπτονται ἀπὸ δάση (πλάτανοι, πτελέαι, δρύες, πεῦκα, κυπάρισσοι κτλ.). Τὸ ἐσωτερικόν, λόγῳ τοῦ δτι δέχεται μικράν ποσότητα βροχῆς, εἶναι χώρα στεππώδης⁽¹⁾.

Ἄνθρωπογεωγραφία. — 1) **Οἰκονομικὴ ἀνάπτυξις.** Ἡ Ἀνατολικὴ Θράκη, χάρις εἰς τὰ εὔφορα προσχωσιγενῆ ἐδάφη τῆς, εἶναι χώρα γεωργική. Τὰ παραγόμενα προϊόντα ποικίλλουν ἀναλόγως τοῦ κλίματος. Εἰς τὸ ἐσωτερικόν, δπου τὸ κλίμα εἶναι ἡπειρωτικόν, καὶ εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Μαύρης Θαλάσσης καλλιεργοῦνται κυρίως δημητριακοὶ καρποί, δσπρια, καπνός, ἄμπελοι καὶ μορέαι. Εἰς τὰς παραποταμίους ἐκτάσεις εύδοκιμοῦν ἡ ὅρυζα, δ βάμβακις καὶ τὰ λαχανικά.

Εἰς τὰς περιοχάς, αἱ δποῖαι ἔχουν κλίμα μεσογειακόν, ἡ γεωργία παρουσιάζει μεγαλυτέραν ποικιλίαν. Καλλιεργοῦνται, ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω, ἐλαῖαι καὶ πολλὰ δπωροφόρα δένδρα (συκαῖ, ἀμυγδαλαῖ, ροδιαῖ, κτλ.).

Γενικῶς ἡ γεωργία δὲν παρουσιάζει μεγάλην ἀνάπτυξιν, διότι ἡ καλλιέργεια δὲν γίνεται κατὰ τρόπον ἐπιστημονικόν. Τὸ εὔφορον ἔδαφος τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης δύναται νὰ παραγάγῃ μεγάλας ποσότητας σιτηρῶν, βάμβακος, καπνοῦ, οἴνου, ἡ δὲ καλλιέργεια τῆς μορέας δύναται νὰ συντελέσῃ εἰς ἐντατικὴν μεταξοσκωληκοτροφίαν.

Αἱ περιοχαὶ, αἱ δποῖαι διατίθενται διὰ τὴν βοσκὴν τῶν ζῷων, κατέχουν μεγάλας ἐκτάσεις. Εἰς τὰς ύψηλὰς περιοχὰς τρέφονται κυρίως αἴγοπρόβατα, εἰς δὲ τὰς πεδινὰς βόες καὶ

(1) Στεππώδης χώρα ἡ ἀπλῶς στέπη λέγεται ἡ ἐκτασίς, ἡ ὁποία κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν βροχῶν καλύπτεται ἀπὸ χαμηλῆν καὶ ὀραιὸν χλόην καὶ κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ξηρασίας εἶναι γυμνή. Τοῦτο δφείλεται εἰς τὸ δτι λόγῳ τῆς μικρᾶς ποσότητος τῶν βροχῶν δὲν δύνανται νὰ ἀναπτυχθοῦν μεγάλα δένδρα.

βούθαλοι, οἱ δποῖοι χρησιμοποιοῦνται διὰ τὰς γεωργικὰς ἀνάγκας.

Ἡ συγκοινωνία τῶν παραλίων μετὰ τοῦ ἐσωτερικοῦ δυσχεραίνεται ἔνεκα τῶν ὑψηλῶν παρακτίων περιοχῶν. Κυρίᾳ σιδηροδρομικῇ γραμμῇ εἰναι ἡ τοῦ Ὁρίαν Ἐξπρές, ἡ δποῖα συνδέει τὰ δύο σπουδαιότερα κέντρα τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης, τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ τὴν Ἀδριανούπολιν, μετὰ τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης ἀφ' ἐνδός καὶ μετὰ τῆς Ἀσίας ἀφ' ἔτερου. Ἡ γραμμῇ αὕτη εἰναι σπουδαία διεθνῆς ὁδός. Εἰς τὸ Πύθιον διακλαδίζεται πρὸς τὴν Ἀλεξανδρούπολιν. Ἐκτὸς τῆς σιδηροδρομικῆς συγκοινωνίας ὑπάρχουν καὶ ἀμαξιτοὶ ὁδοί, αἱ δποῖαι συνδέουν τὰς κυριωτέρας πόλεις τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης.

Ἡ μεγάλη βιομηχανία ὑστερεῖ λόγῳ ἐλλείψεως κινητήριου δυνάμεως καὶ κεφαλαίων. Τὴν σπουδαιοτέραν ἀνάπτυξιν παρουσιάζουν οἱ κλάδοι, οἱ δποῖοι ἐπεξεργάζονται ἔγχωρια προϊόντα (δημητριακούς καρπούς, βάμβακα, μέταξαν, καπνόν). Τὰ σπουδαιότερα βιομηχανικὰ κέντρα εἰναι ἡ Κωνσταντινουπολις καὶ ἡ Ἀδριανούπολις. Τὸ ἐμπόριον εύρισκεται κυρίως εἰς χεῖρας τῶν Ἑλλήνων, τῶν Ἀρμενίων, τῶν Ἰσραηλιτῶν καὶ τῶν Εὐρωπαίων. Σπουδαιότερος λιμὴν εἰναι ἡ Κωνσταντινούπολις παρὰ τὰς ἀνεπαρκεῖς ἀποβάθρας τῆς. Μετὰ τὸν παγκόσμιον πόλεμον ἡ κίνησίς του εἰναι κατὰ πολὺ κατωτέρα τῆς τοῦ Πειραιῶς. Εἰσάγει κυρίως βιομηχανικὰ προϊόντα καὶ ἔξαγει γεωργικά. Ἡ μεγάλη διαφορὰ τῆς συγκομιδῆς ἀπὸ τοῦ ἐνδός ἔτους εἰς τὸ ἄλλο προξενεῖ μεγάλην αύξομείωσιν εἰς τὴν ἔξαγωγήν.

2) Κάτοικοι. Μετὰ τὴν ὑποχρεωτικὴν ἀναχώρησιν τοῦ Ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ κατὰ τὸ ἔτος 1922 ἡ Τουρκικὴ Θράκη, πλὴν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, κατοικεῖται ὑπὸ Τούρκων καὶ ὅλιγων Ἀρμενίων καὶ Ἰσραηλιτῶν. Τὴν μεγαλυτέραν πυκνότητα ἔχει ἡ χερσόνησος τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καθόσον χάρις εἰς τὴν καλὴν γεωγραφικὴν τῆς θέσιν ἔχει τὴν Κωνσταντινούπολιν, τὸ σπουδαιότερον ἀστικὸν κέντρον ὀλοκλήρου τῆς Τουρκίας. Ἀκολούθως ἡ περιοχὴ τῆς Ραιδεστοῦ χάρις εἰς τὰ μεσογειακά της προϊόντα καὶ ἡ στεππώδης περιοχὴ τοῦ ἐσωτερικοῦ μετὰ τῆς ὁρεινῆς χερσονήσου τῆς Καλλιπόλεως.

‘Η Εύρωπαική Τουρκία ἐκτὸς τῆς περιοχῆς τῆς Κωνσταντινουπόλεως, εἰναι χώρα ἀραιοκατῷημένη (52 κατ. εἰς 1 τ. χμ.).

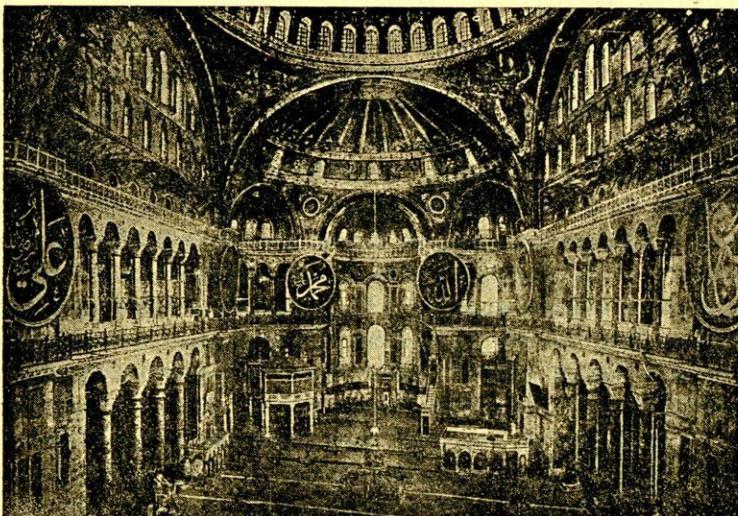
Πόλεις.—Εἰς τὸ ἑσωτερικὸν καὶ πλησίον τῶν Ἑλληνικῶν συνόρων κεῖται ἡ Ἀδριανούπολις (36.000 κ.), τῆς δποίας ἡ ἀνάπτυξις ὀφείλεται εἰς τὴν γεωγραφικήν της θέσιν, καθόσον δεσπόζει τῆς ὁδοῦ, ἡ δποία ἐνώνει τὴν Κωνσταντινούπολιν μετὰ τῆς Βουλγαρίας καὶ τῆς Κεντρικῆς Εύρωπης. ‘Η

‘Ο ναὸς τῆς Ἁγίας Σοφίας. Ἐκτίσθη ἐπὶ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ (532—537 μ. Χ.) καὶ μετεβλήθη εἰς τζαμίον μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Τούρκων.

πόλις αὕτη, ἡ δποία κεῖται εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ δποῖον συναντῶνται οἱ ποταμοὶ Ἀρδας, Τόντζος καὶ Ἐβρος, ἐκτίσθη ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἀδριανοῦ καὶ κατελήφθη ὑπὸ τῶν Τούρκων πρὸ τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ὄνομαστὸν εἰναι τὸ τέμενος τοῦ Σουλτάνου Σελίμ. Χάρις εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς μορέας ἔχει ἀξιόλογα μεταξουργεῖα. Πρὸ τῆς ἀνταλλαγῆς τῶν πληθυσμῶν ἡ πόλις ἦτο ἀνθηροτέρα οἰκονομικῶς, διότι εἶχε μεγαλύτερον πληθυσμόν.

"Άλλαι πόλεις τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης εἶναι αἱ Σαράντα Ἐκκλησίαι, εἰς τὰς ὑπωρείας τῆς Στράντζας, αἱ δύοις συνδέονται σιδηροδρομικῶς μετά τῆς κυρίας γραμμῆς Ἀδριανούπολεως—Κωνσταντινουπόλεως, ἡ Βιζύη, ἡ Ἀρκαδιούπολις καὶ ἡ Τυρολόη. Εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Προποντίδος ἡ Ραιδεστός καὶ τοῦ Ἐλλησπόντου ἡ Καλλίπολις.

Ἐσωτερικὸν τοῦ ναοῦ τῆς Ἀγίας Σοφίας.

Εἰς τὴν νοτίαν περιοχὴν τοῦ Βοσπόρου πέριξ τοῦ Κερατίου κόλπου καὶ εἰς γραφικωτάτην τοποθεσίαν κεῖται ἡ Κωνσταντινούπολις (τουρκ. Ἰσταμπούλ, 740.000 κ.), ἡ πόλις τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου, «ἡ Βασιλίς τῶν πόλεων». Αὕτη ίδρυθη τὸ πρῶτον ἀπὸ Μεγαρεῖς ἀποίκους κατὰ τὸν 7ον π. Χ. αἰώνα ὑπὸ τὸ δνομα Βυζάντιον. Ἐπὶ Μεγάλου Κωνσταντίνου (324 μ. Χ.) κατέστη ἡ πρωτεύουσα τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας καὶ ἔπειτα τῆς Βυζαντινῆς. Ἀπὸ τοῦ 1453 μέχρι τοῦ 1919 ἦτο πρωτεύουσα τῆς Τουρκικῆς Αὐτοκρατορίας (ἀπὸ τοῦ 1919 εἶναι ἡ "Αγκυρα" εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν). Ἡ Κωνσταντινού-

πολις, ή όποια δνομάζεται καὶ Ἐπτάλοφος, διότι τὸ τοπίον, ἐπὶ τοῦ δποίου εἶναι ἔκτισμένη, ἀποτελεῖται ἀπὸ ἐπτὰ λόφους, εἶναι ή ἔδρα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς Ἑλληνικῆς Ὀρθοδόξου Ἑκκλησίας. Μεταξὺ τῶν Βυζαντινῶν μνημείων της τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ὁ ναὸς τῆς Ἀγίας Σοφίας, ὁ δποῖος ἔχει μεταβληθῆ ύπὸ τοῦ Κεμαλικοῦ καθεστῶτος εἰς μουσεῖον.

Ἄπὸ τῆς ἰδρύσεως της ἡ Κωνσταντινούπολις δὲν ἔπαυσε νὰ παιζῃ σπουδαῖον ρόλον εἰς τὴν Ἰστορίαν, διότι εἶναι μία ἀπὸ τὰς κλεῖδας τοῦ κόσμου. Ἡ σπουδαιότης τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὀφείλεται εἰς τὴν γεωγραφικήν της θέσιν, καθόσον δεσπόζει διεθνῶν κατὰ ξηράν καὶ κατὰ θάλασσαν ὅδῶν.

α') Αἱ κατὰ ξηρὰν ὄδοι. Μεταξὺ τῆς Κεντρικῆς Εύρωπης καὶ τῆς Δυτικῆς Ἀσίας δὲ Βόσπορος εἶναι τὸ σημεῖον, εἰς τὸ δποῖον ἡ Εύρωπαϊκὴ ὁδός, ή όποια ἀκολουθεῖ τὰς κοιλάδας τῶν ποταμῶν Δουνάβεως (μέχρι τοῦ Βελιγραδίου), Μοραύα, Νισαύα καὶ Ἐβρου, συναντᾶ τὴν Ἀσιατικήν, ἡ όποια διὰ τῶν ὁροπεδίων τῆς Μ. Ἀσίας καὶ τῆς Μεσοποταμίας φθάνει εἰς τὴν Κεντρικήν Ἀσίαν. Ἡ δόδος αὕτη εἶναι «ἡ παλαιὰ ὁδὸς τῆς μετάξης», διὰ τῆς όποιας τὸ πολύτιμον προϊόν μετεφέρετο ἀπὸ τὴν Ἀπωλετικήν εἰς τὰς ἀγορὰς τῆς Εύρωπης. Ἀπὸ τῆς κατασκευῆς τῆς διώρυγος τοῦ Σουεζ καὶ τοῦ ὑπερσιβηρικοῦ σιδηροδρόμου ἡ δόδος αὕτη ἔχασε τὴν παλαιάν της σημασίαν. Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας δύμας διὰ τῆς κατασκευῆς τῆς μεγάλης σιδηροδρομικῆς γραμμῆς Κωνσταντινουπόλεως—Βαγδάτης, τῆς όποιας ἐλάχιστον τμῆμα ύπολείπεται μεταξὺ Τουρκίας καὶ Μεσοποταμίας, ἐπανακτᾶ τὴν σπουδαιότητά της, καθόσον εἶναι ή συντομωτέρα δόδος μεταξὺ Εύρωπης καὶ Περσικοῦ κόλπου.

β') Ἡ θαλασσία ὁδός. Ὁ Βόσπορος, ὁ όποιος εἶναι εἰς στενὸς πορθμός, συνδέει τὴν Μαύρην Θάλασσαν μὲ τὴν Μεσόγειον διὰ τῆς Προποντίδος καὶ τοῦ Ἑλλησπόντου. Λόγῳ τῆς θέσεώς του αὐτῆς, εἶναι, ὡς ἀνωτέρω ἀνεφέραμεν, ἡ μόνη θαλασσία δόδος, διὰ τῆς όποιας διοχετεύονται τὰ γεωργικὰ προϊόντα τῶν χωρῶν τῆς Μαύρης Θαλάσσης καὶ τὰ πετρέλαια τοῦ Καυκάσου καὶ τῶν Καρπαθίων πρὸς τὰς χώρας τῆς Μεσο-

γείου καὶ τῆς λοιπῆς Εύρωπης, καθὼς ἐπίσης καὶ τὰ βιομηχανικά προϊόντα τῶν χωρῶν τῆς Ν. Δ. Εύρωπης πρὸς τὰς χώρας τῆς Μαύρης Θαλάσσης.

Εἰς τὴν θέσιν λοιπὸν αὐτήν, εἰς τὴν διασταυροῦνται δόδοι διεθνοῦς σημασίας, διφείλει τὴν ἀνάπτυξίν της ἡ Κωνσταντινούπολις, καθὼς καὶ τὴν σπουδαιότητά της ἀπὸ οἰκονομικῆς καὶ στρατηγικῆς ἀπόψεως.

Τὸ κέντρον τῆς πόλεως εὑρίσκεται ἐπὶ τοῦ Κερατίου κόλπου. Ἡ μεγαλυτέρα δῆμος ἐμπορικὴ κίνησις παρατηρεῖται εἰς τὰς Εύρωπαϊκὰς συνοικίας τοῦ Πέραν καὶ τοῦ Γαλατᾶ, αἱ δόδοι κεῖνται πρὸς Β. Ἡ Κωνσταντινούπολις, ἡ δόδοια ἐκτείνεται καὶ ἐπὶ τῆς Ἀσιατικῆς ἀκτῆς διὰ τοῦ προαστείου τῆς Χρυσούπολεως, εἶναι τὸ σημεῖον, εἰς τὸ δόδοιον συναντᾶται ἡ Εύρωπη μετὰ τῆς Ἀνατολῆς. Ἡ γραφικότης τῆς τοποθεσίας τῆς θέλγει δόλους τοὺς ἐπισκέπτας τῆς.

Μετὰ τὴν Μικρασιατικὴν καταστροφὴν μέγα μέρος τοῦ Ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ, ὁ δόδοιος ἀσχολεῖται κυρίως εἰς τὸ ἔμποριον, κατέφυγεν εἰς τὴν Ἑλλάδα. Διὰ τοῦτο ἡ οἰκονομικὴ κίνησις τῆς πόλεως δὲν εἶναι τόσον ἀνθηρὰ δσον κατὰ τὴν προπολεμικὴν ἐποχήν, δπως ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὴν κίνησιν τοῦ λιμένος τῆς.

X ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΟ, B. ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ

Ιστορικὴ ἀνασκόπησις.—Κατὰ τοὺς ιστορικοὺς οἱ Βούλγαροι εἶναι λαδὸς Ἀσιατικός. Ως πρώτη κατοικία των θεωρεῖται ἡ περιοχὴ παρὰ τὸν Βόλγαν ποταμόν, ἐκ τοῦ δόποιου μερικοὶ παράγουν τὸ ὄνομά των. Εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Χερσόνησον ἐνεφανίσθησαν κατὰ τὸν 7ον μ. Χ. αἰῶνα καὶ κατ’ ἀρχὰς ἐγκατεστάθησαν εἰς τὰς παρὰ τὸν Εὔξεινον Πόντον χώρας μὲ τὴν συγκατάθεσιν τοῦ τότε Αύτοκράτορος τοῦ Βυζαντίου, καθόσον ἀνέλαβον τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ὑπερασπίζουν τὴν περιοχὴν αὐτὴν ἀπὸ τὰς ἐπιδρομάς ἀλλων βαρβάρων λαῶν. Ἀργότερον ἐπεξετάθησαν εἰς δλας τὰς μεταξὺ Δουνάβεως, Αἴμου, Μαύρης Θαλάσσης καὶ Σερβίας χώρας, αἱ δόδοιαι ἐκ τοῦ δνδματός των

ώνομάσθησαν Βουλγαρία. Οι Βούλγαροι κατά τὴν ἐπέκτασίν των ἔγκατέλειπον τὰ ίδικά των ἥθη καὶ ἔθιμα, καθὼς καὶ τὴν γλῶσσάν των, καὶ ἐμάνθανον τὴν γλῶσσαν, τὰ ἥθη καὶ ἔθιμα τῶν πρότερον ἔγκατεστημένων Σλασύων, δηλαδὴ ἔξεσλαυτίζοντο. Εἰς τοὺς δύο αὐτοὺς λαοὺς συνέβη τὸ ἔξῆς παράδοξον. Οἱ μὲν Βούλγαροι διετήρησαν τὸ δνομά των καὶ ἀπώλεσαν τὴν γλῶσσάν των, οἱ δὲ Σλασύοι διετήρησαν τὴν γλῶσσάν των καὶ ἀπώλεσαν τὸ δνομά των. Ἀργότερον οἱ Βούλγαροι ἐδέχθησαν παρὰ τοῦ Βυζαντίου τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν, κατὰ δὲ τὴν εἰσβολὴν τῶν Τούρκων ὑπετάγησαν εἰς αὐτούς.

Τὰ κυριώτερα σημεῖα τῆς νεωτέρας ἱστορίας τῆς Βουλγαρίας εἶναι τὰ ἔξῆς: Κατὰ τὸ ἔτος 1878, χάρις εἰς τὴν ἐνεργόν ἐπέμβασιν τῆς Ρωσίας, ἡ Βουλγαρία ἀπεσπάσθη τῆς Τουρκικῆς Αὐτοκρατορίας. Τὸ νέον Βουλγαρικὸν κράτος ἦτο ἡγεμονία ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τοῦ Σουλτάνου καὶ ἀπετελεῖτο ἀπὸ τὴν μεταξὺ Δουνάβεως καὶ Αἴμου περιοχήν, ἑκτάσεως 64.390 τ. χμ. Κατὰ τὸ ἔτος 1885 κατελήφθη πραξικοπηματικῶς ἡ πρὸς Ν. τοῦ Αἴμου περιοχή, ἡ Ἀνατολικὴ Ρωμαλία, ἑκτάσεως 35.000 τ. χμ. Κατὰ τὸ ἔτος 1908 ἡ Βουλγαρικὴ ἡγεμονία ἀνεκηρύχθη ἀνεξάρτητον βασίλειον, κατὰ δὲ τοὺς πολέμους τοῦ 1912 καὶ 1913 κατελήφθη ἡ Δυτικὴ Θράκη, ἡ ὁποία ἀπωλέσθη κατὰ τὸν παγκόσμιον πόλεμον. Σήμερον ἡ ἔκτασις τῆς Βουλγαρίας ἀνέρχεται εἰς 103.100 τ. χμ. καὶ ὁ πληθυσμός της εἰς 6.000.000 κατοίκους.

Ορια.—Ἡ Βουλγαρία συνορεύει πρὸς Ν. μετὰ τῆς Τουρκίας καὶ τῆς Ἑλλάδος, πρὸς Δ. μετὰ τῆς Γιουγκοσλαυΐας, πρὸς Β. μετὰ τῆς Ρουμανίας καὶ πρὸς Α. βρέχεται ὑπὸ τοῦ Εὔξεινου Πόντου. Ἡ Βουλγαρία κατέχει σπουδαίαν γεωγραφικὴν θέσιν εἰς τὴν Βαλκανικὴν Χερσόνησον, καθόσον κείται ἐπὶ τῆς διασταυρώσεως μεγάλων διεθνῶν ὁδῶν. Αὗται εἶναι: α') ἡ ὁδός, ἡ ὁποία συνδέει τὴν Κεντρικὴν Εύρωπην μετὰ τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας διὰ τῆς κοιλάδος τοῦ "Ἐβρου ποταμοῦ, β') ἡ ὁδός, ἡ ὁποία συνδέει τὴν Θεσσαλονίκην μετὰ τοῦ Βουκουρεστίου διὰ τῶν κοιλάδων Στρυμόνος καὶ Ἰσκερ.

Φυσικαὶ περιοχαὶ.—Τὸ ἔδαφος τῆς Βουλγαρίας, σχήματος

περίπου τετραπλεύρου, διάτρεῖται εἰς τρεῖς φυσικάς περιοχάς : α') εἰς τὴν Νότιον Βουλγαρίαν, β') εἰς τὴν Βόρειον Βουλγαρίαν, καὶ γ') εἰς τὴν Δυτικήν Βουλγαρίαν.

α') **Νότιος Βουλγαρία.** 'Η Νότιος Βουλγαρία ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴν Ροδόπην καὶ ἀπὸ τὴν κοιλάδα τοῦ ἄνω "Εβρου.

'Η Ροδόπη. 'Η ὁροσειρά τῆς Ροδόπης, τῆς διοισας τὰ νότια ὑψώματα ἀνήκουν εἰς τὴν Ἑλλάδα, περιλαμβάνεται μεταξὺ τῶν κοιλάδων Νέστου πρὸς Δ. καὶ κάτω "Εβρου πρὸς Α. 'Η ὁροσειρά αὕτη μὲ τὴν ἐκ Δ. πρὸς Α., περίπου, διεύθυνσιν της, τοὺς ἀραιούς καὶ ὑψηλούς αὐχένας της καὶ τὴν ἔλλειψιν κοιλάδων, αἱ διοῖαι νὰ τὴν διασχίζουν ἀπὸ Β. πρὸς Ν., δυσχεραίνει τὴν μετὰ τοῦ Αίγαιου Πελάγους ἐπικοινωνίαν τῆς Βουλγαρίας. Τὰ πετρώματά της εἶναι παλαιά (εἶναι μία ἀπὸ τὰς παλαιοτέρας ὁροσειράς τῆς Εὐρώπης) καὶ ἀποτελοῦνται κυρίως ἀπὸ κρυσταλλικούς σχιστολίθους καὶ γρανίτας, δρυᾶς καὶ τῶν δρέων τῆς Μακεδονίας. Αἱ κορυφαὶ της, λόγῳ τῆς μακροχρονίου διαβρώσεως, τὴν διοῖαν ὑπέστησαν, εἶναι γενικῶς χαμηλαὶ καὶ ἀπεστρογγυλωμέναι. 'Η ὑψηλοτέρα ἐξ αὐτῶν (2.190 μ.) εὑρίσκεται πρὸς Β. τῶν πηγῶν τοῦ ποταμοῦ "Αρδα, παραποτάμου τοῦ "Εβρου, τοῦ διοίου ἡ κοιλάς εἶναι ἡ σπουδαιοτέρα περιοχὴ τῆς Ροδόπης. Αὕτη διευθύνεται ἐκ Δ. πρὸς Α. καὶ ὀφείλεται εἰς ρήγμα τοῦ ἐδάφους, τὸ διοῖον ἥκολούθησαν τὰ ρέοντα ὕδατα.

Τὸ κλῖμα τῆς κοιλάδος εἶναι ἡπειρωτικόν, καθόσον οἱ θαλάσσιοι ἄνεμοι δὲν δύνανται νὰ εἰσέλθουν ἐλευθέρως. 'Η δρεινὴ περιοχὴ ἔχει κλῖμα δρεινὸν (χειμῶν δριμὺς καὶ μακρᾶς διαρκείας, θέρος δροσερόν, ἐνδιάμεσοι ἐποχαὶ ἀνύπαρκτοι). Τὸ κλῖμα αὕτὸν μεταβάλλεται ἀπὸ τὰς ὑψηλοτέρας περιοχάς πρὸς τὰς χαμηλοτέρας. 'Η χιῶν πίπτει ἀπὸ τὰς ἀρχὰς τοῦ φθινοπώρου ἔως τὸν Μάϊον· κατὰ τὸ θέρος δὲν ὑπάρχουν χιόνες. Λόγῳ τοῦ ἀρκετοῦ ὕψους αἱ βροχαὶ ὑπερβαίνουν τὰ 0,80 μ. Χάρις εἰς τὰς πολλὰς βροχὰς καὶ εἰς τὰ κρυσταλλικά πετρώματα, τὰ διοῖα διατηροῦν τὴν ύγρασίαν, αἱ περιοχαὶ, αἱ διοῖαι εύρισκονται κάτω τῶν 1.800 μ., καλύπτονται ως ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀπὸ πλούσια δάση (κυρίως δρυῶν καὶ δέντρων). Αἱ πε-

ριοχαί, αἱ ὁποῖαι δὲν ἔχουν δάση, καλύπτονται ἀπὸ χλόην καὶ χρησιμεύουν ὡς βοσκαὶ τῶν μικρῶν κυρίως ζώων κατὰ τὴν θερινὴν περίοδον.

Οἱ κάτοικοι τῶν ὁρεινῶν περιοχῶν ἀσχολοῦνται κυρίως εἰς τὴν ὄλοτομίαν, εἰς τὴν παρασκευὴν ξυλανθράκων καὶ εἰς τὴν κτηνοτροφίαν πρὸ παντὸς μικρῶν ζώων. Οἱ ὄλοτόμοι καὶ οἱ ἀνθρακεῖς κατοικοῦν εἰς τὰς δασώδεις περιοχάς, οἱ δὲ κτηνοτρόφοι ζοῦν βίον νομαδικὸν (τὴν χειμερινὴν περίοδον εἰς τὰς χαμηλὰς περιοχάς καὶ τὴν θερινὴν εἰς τὰς ὑψηλάς). Ἡ γεωργία δὲν εἶναι ἀνεπιγυμένη παρὰ εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ "Αρδα καὶ τῶν παραποτάμων του, διοῦ τὸ ἔδαφος εἶναι εὔφορον, καθόσον ἀποτελεῖται ἀπὸ προσχώσεις τῶν ρεόντων ὄνdatων. Λόγῳ τοῦ ἡπειρωτικοῦ κλίματος καλλιεργοῦνται κυρίως καπνός, δημητριακοὶ καρποὶ καὶ ἄμπελοι. Ἡ περιοχὴ τῆς Ροδόπης, λόγῳ τῆς μικρᾶς καλλιεργησίμου ἐκτάσεως της, εἶναι ἀραιῶς κατωκημένη (30 περίπου κάτοικοι εἰς ἕκαστον τ. χμ.) καὶ ὡς ἐκ τούτου δὲν ἔχει μεγάλα ἀστικά κέντρα.

Ἡ κοιλάς τοῦ "Εβρου. Μεταξὺ τῶν ὁροσειρῶν τῆς Ροδόπης καὶ τοῦ Νοτίου Αἴμου ἐκτείνεται ἡ κοιλάς τοῦ ποταμοῦ "Εβρου, τῆς ὁποίας ὁ σχηματισμὸς διφείλεται εἰς τοπικὴν καθίζησιν τοῦ ἔδαφους. Τὸ μῆκος αὐτῆς φθάνει τὰ 200 χμ., τὸ δὲ ὅψος της εἶναι περίπου 100 μ. Τὸ ἔδαφός της εἶναι πολὺ εὔφορον, διότι ἀποτελεῖται ἀπὸ ύλικά, τὰ ὁποῖα μετέφερεν ὁ "Εβρος ποταμὸς μετά τῶν παραποτάμων του ἀπὸ τὰ περιβάλλοντα αὐτὴν ὅρη. Ὁ "Εβρος, ὁ ὁποῖος εἶναι ὁ μεγαλύτερος ποταμὸς τῆς Χερσονήσου, πηγάζει ἀπὸ τὸ ὅρος Ρίλον καὶ χύνεται εἰς τὸ Αίγαλιον Πέλαγος. Οἱ σπουδαιότεροι τῶν παραποτάμων του εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Βουλγαρίας εἶναι ὁ "Αρδας καὶ ὁ Τόντζος, ὁ ὁποῖος πηγάζει ἀπὸ τὸν Αἴμον. Τὸ κλῖμα εἶναι ἡπειρωτικόν, διότι ἡ ὁροσειρά τῆς Ροδόπης ἐμποδίζει τὴν ἐπιδρασιν τῆς Μεσογείου Θαλάσσης. Ὁ χειμῶν δμως δὲν εἶναι πολὺ δριμύς, διότι ἡ ὁροσειρά τοῦ Αἴμου προφυλάσσει τὴν κοιλάδα τοῦ "Εβρου ἀπὸ τοὺς Β. καὶ Β. Α. ἀνέμους. Ἡ ἀνοιξις εἶναι γλυκεῖα καὶ τὸ φθινόπωρον σχετικῶς θερμὸν μὲ μέσην θερμοκρασίαν 12°. Αἱ βροχαὶ δὲν εἶναι ἄφθονοι, διότι δὲν εἶναι ἀκτεθειμένη εἰς τοὺς θαλασσίους ἀνέμους (500 περίπου

χιλιοστόμ. είς τὴν περιοχὴν τῆς Φιλιππουπόλεως). 'Ο Βούλγαρος δημοσίας γεωργίδας διατηρήσει τὴν ἔλλειψιν αὐτῶν δι' ἀρδευτικῶν μηχανῶν (μαγκανοπήγαδα).

Χάρις εἰς τὴν εύφορίαν τοῦ ἐδάφους καὶ εἰς τὸ εὔνοϊκὸν κλῖμα παράγονται πολλὰ καὶ ποικίλα γεωργικὰ προϊόντα: δημητριακοὶ καρποί, καπνός, ζαχαροῦχα τεῦτια, ὅρυζα, λαχανικά, κτηνοτροφικὰ προϊόντα, οἶνος, ὄπωραι, μορέαι κτλ. 'Εκ τῶν δημητριακῶν καρπῶν εἰς τὴν πρώτην γραμμὴν ἔρχεται ὁ σῖτος. Εἰς τὰς πλευρὰς τῶν λόφων καλλιεργοῦνται αἱ ἄμπελοι (¹) καὶ εἰς τοὺς πρόποδας αὐτῶν αἱ μορέαι. Οἱ ἀγροὶ τῆς ὁρύζης εύρισκονται εἰς τὰς παρὰ τὸν "Ἐβρον περιοχάς διὰ νὰ ποτίζωνται εὐχερῶς, αἱ δὲ φυτεῖται τῶν ὀπωροφόρων δένδρων (δαμασκηνέαι, ροδακινέαι, καρυαῖ, συκαῖ κτλ.) περιβάλλοντα τοὺς κατώκημένους τόπους.

'Η κοιλάς τοῦ "Ἐβρου, χάρις εἰς τὰ ἄφθονα γεωργικά τῆς προϊόντα, εἶναι πυκνῶς κατώκημένη. 'Ο πληθυσμός, ἐπειδὴ ἀσχολεῖται κυρίως εἰς τὴν γεωργίαν, συγκεντροῦται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς χωρία, τὰ δόποια δὲν ἀπέχουν πολὺ μεταξύ των. Σπουδαιοτέρα πόλις εἶναι ἡ Φιλιππούπολις, ἡ δόποια κεῖται εἰς τὸ κέντρον τῆς κοιλάδος τοῦ "Ἐβρου. Αὕτη ἰδρύθη ὑπὸ τοῦ Φιλίππου, τοῦ πατρὸς τοῦ Μεγάλου Ἀλεξανδρου, καὶ εἶναι ἡ δευτέρα πόλις τῆς Βουλγαρίας (100.000 κ.). Χάρις εἰς τὰ πλούσια γεωργικὰ προϊόντα τῆς περιοχῆς τῆς καὶ εἰς τὴν καλὴν γεωγραφικὴν τῆς θέσιν (²) ἔχει σπουδαῖαν ἐμπορικὴν καὶ βιομηχανικὴν κίνησιν. Τὸ ἐμπόριον, τὸ δόποιον εἶναι πολὺ παλαιόν λόγῳ τῆς θέσεώς της, διενηργεῖτο ἄλλοτε κυρίως ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, σήμερον δημοσίας μετὰ τὴν ἀνταλλαγὴν τῶν πληθυσμῶν περιέπεσεν εἰς χεῖρας τῶν Ἰσραηλιτῶν καὶ τῶν Ἀρμενίων. 'Εκ τῶν βιομηχανιῶν σπουδαιότεραι εἶναι: τῆς ζακχάρεως, τοῦ ἀλεύρου, τοῦ καπνοῦ, τῆς ὁρύζης καὶ τοῦ σάπωνος. Μετὰ τὴν Φιλιππούπολιν ἀξιολογώτεραι πόλεις εἰς

(¹) Αἱ ἄμπελοι δὲν εύδοκιμοῦν εἰς χαμηλὰς περιοχάς, διότι αὐταὶ προσβάλλονται συχνὰ κατὰ τὴν ἄνοιξιν ἀπὸ παγετούς.

(²) Κεῖται ἐπὶ τῆς διεθνοῦς ὁδοῦ Βελιγραδίου—Κωνσταντινουπόλεως.

τὸ ἑσωτερικὸν τῆς κοιλάδος τοῦ "Εβρου εἶναι: Στάρα Ζαγόρα (30.000 κ.) εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Νοτίου Αἴμου, Χάσκοβον (27.000 κ.) εἰς τοὺς πρόποδας τῆς Ροδόπης, καὶ Τατάρ Παζαρτζίκ (23.000 κ.) πρὸς Δ. τῆς Φιλιππούπολεως. Αὗται εἰναι ἀγοραὶ ἀνταλλαγῆς προϊόντων μεταξὺ τῶν κατοίκων τῆς πεδιάδος καὶ τῶν δρεινῶν περιοχῶν.

Εἰς τὰ παράλια τοῦ Εὔξείνου Πόντου εἶναι ὁ Πύργος (46.000 κ.), δ πρῶτος λιμὴν τῆς Βουλγαρίας. Χάρις εἰς τὴν καλήν του συγκοινωνίαν μετὰ τοῦ ἑσωτερικοῦ ἔξυπηρετεῖ ὀλόκληρον τὴν χώραν, ἀφ' ὅτου ἡ Βουλγαρία ἔχασε τὴν Δυτικὴν Θράκην κατὰ τὸν παγκόσμιον πόλεμον.

β') Βόρειος Βουλγαρία. Ἡ Βόρειος Βουλγαρία περιλαμβάνει τὰς ἔξης περιοχάς: Τὸν Αἴμον, τὴν κοιλάδα τοῦ Δουνάβεως, τὸ Βαλκανικὸν Βύθισμα καὶ τὰ Ἀντιβαλκάνια.

Ο Αἴμος (βουλγαριστὶ Στάρα Πλάνινα, ἢτοι παλαιὸν ὄρος). Τὸ ὄρος Αἴμος ἡ Μπαλκάν (λέξις τουρκικὴ σημαίνουσσα ὄρος), ἐκ τοῦ δποίου δλῶς ἀκαλαισθήτως καὶ ξενικῶς ὀνομάσθη ἡ Ἑλληνικὴ Χερσόνησος καὶ «Βαλκανικὴ Χερσόνησος» ἢ «τοῦ Αἴμου», ἀποτελεῖ τὴν μεγαλυτέραν ὁροσειρὰν ὅχι μόνον τῆς Βουλγαρίας, ἀλλὰ καὶ ὀλοκλήρου τῆς Ἀνατολικῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου. Ἀρχίζει ἀπὸ τὴν κοιλάδα τοῦ ποταμοῦ Τιμόκ, παραποτάμου τοῦ Δουνάβεως παρὰ τὰ σερβοβουλγαρικά σύνορα, καὶ σχηματίζει τὸ νότιον ὄριον τῆς μεγάλης κοιλάδος τοῦ κάτω Δουνάβεως. Εἰς τὸ δυτικόν του τμῆμα ἔχει σχῆμα τόξου μὲ διεύθυνσιν πρὸς τὰ Ν. Α., ἔπειτα δμως διατηρεῖ μέχρι τοῦ Αίμονίου ἀκρωτηρίου τοῦ Εὔξείνου Πόντου, εἰς τὸ δποίον καὶ καταλήγει, γενικῶς διεύθυνσιν πρὸς Α. Ἐκ τοῦ ἀνατολικοῦ του τμήματος ἀναχωροῦν δύο κλάδοι: ὁ εἰς διευθύνεται πρὸς τὰ Ν. Α., ὁ δὲ ἄλλος πρὸς τὰ Β. Α. Ὁ πρῶτος σχηματίζει τὴν χερσόνησον τῆς Κωνσταντινουπόλεως (ὅρ. Στράντζα), ὁ δὲ δεύτερος τὸ ὄροπέδιον τῆς Δοβρουστσᾶς, τὸ δποίον ἀναγκάζει τὸν Δούναβιν νὰ λάβῃ εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν διεύθυνσιν πρὸς Β.

Τὸ μῆκος τοῦ Αἴμου ἔκ Δ. πρὸς Α. ἀνέρχεται εἰς 550 χμ., τὸ δὲ πλάτος του κυμαίνεται μεταξὺ 20 καὶ 40 χμ. Τὰ πετρώματα, ἐκ τῶν δποίων ἀποτελεῖται, ποικίλλουν: κρυσταλλο-

σχιστώδη, ψαμμιτικά⁽¹⁾ καὶ ἀσβεστολιθικά πρὸς τὸ δυτικὸν τμῆμά του, κρυσταλλικά εἰς τὸ μέσον, καὶ ὑδατογενῆ πρὸς Ἀνατολάς. Ἡ ποικιλία αὕτη τῶν πετρωμάτων ὁφείλεται εἰς τὸ δὴ αἱ πτυχώσεις, αἱ ὁποῖαι παρήγαγον τὴν ὁροσειρὰν αὐτήν, ἔλαβον χώραν εἰς διαφόρους γεωλογικάς ἐποχάς.

Ἡ ὁροσειρὰ τοῦ Αἴμου, χάρις εἰς τοὺς πολλοὺς καὶ σχετικῶς χαμηλοὺς αὐχένας τῆς, δὲν ἀποτελεῖ τεῖχος ἀνυπέρβλητον μεταξὺ Βορρᾶ καὶ Νότου, ὅπως συμβαίνει μὲ τὴν ὁροσειρὰν τῆς Ροδόπης. Ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων ἔξι ὅδοι τὴν διασχίζουν, ἐκ τῶν ὁποίων σπουδαιοτέρα εἶναι ἡ διερχομένη διὰ τῆς κοιλάδος τοῦ ποταμοῦ "Ισκερ, ὁ ὁποῖος πηγάζει ἀπὸ τὸ Ρίλον ὄρος καὶ χύνεται εἰς τὸν Δούναβιν. Αἱ κορυφαὶ, αἱ ὁποῖαι ὑπερβαίνουν τὰ 2.000 μέτρα, εἶναι δλίγαι, ἡ ὑψηλοτέρα δὲ ἔξι αὐτῶν (2.375 μ., ὅσον καὶ ἡ κορυφὴ τῆς Κυλλήνης) εὑρίσκεται εἰς τὸν μέσον Αἴμον. Αἱ ἀνατολικαὶ περιοχαὶ εἶναι χαμηλότεραι λόγῳ τῆς ἐλαφρᾶς πτυχώσεως, τὴν ὁποίαν ὑπέστησαν.

Ο Αἴμος, ὡς ἔκ τῆς ἔκ Δ. πρὸς Α. διευθύνσεώς του, ἡ ὁποίᾳ ἐμποδίζει τὴν ἐλευθέραν κυκλοφορίαν πρὸς Ν. τῶν ψυχρῶν κατὰ τὸν χειμῶνα Β. καὶ Β. Α. ἀνέμων, ἀποτελεῖ κλιματικὸν δριον μεταξὺ τῆς Βορείου καὶ τῆς Νοτίου Βουλγαρίας. Εἰς ὑψος 1.500 περίπου μέτρων ἡ μέση θερμοκρασία κατὰ τὸν Ἰανουάριον κατέρχεται εἰς 5 βαθμοὺς ὑπὸ τὸ μηδέν, κατὰ τὸν Αὔγουστον δὲ δὲν ὑπερβαίνει τοὺς 13 βαθμούς. Περισσότερον ψυχρὰ εἶναι ἡ βορεία πλευρά, καθόσον εἶναι ἔκτεθειμένη εἰς τοὺς ψυχροὺς ἀνέμους. Αἱ βροχαὶ εἶναι ἄφθονοι· ὑπερβαίνουν τὰ 800 χιλιοστόμετρα καὶ φθάνουν τὰ 1.500 χιλιοστόμετρα εἰς τὰς ὑψηλοτέρας περιοχάς. Τὰ πλουσιώτερα δάση ὑπάρχουν εἰς τὸν δυτικὸν καὶ κεντρικὸν Αἴμον λόγῳ τοῦ μεγαλυτέρου ὕψους, τὸ δόποιον συντελεῖ εἰς τὸ νὰ δέχεται περισσοτέρας βροχάς, καὶ τῶν κρυσταλλικῶν του πετρωμάτων, τὰ ὁποῖα διατηροῦν τὴν ὑγρασίαν. Ταῦτα ἀποτελοῦνται κυρίως ἀπὸ ὁξύας. Ἀπὸ τοῦ ὕψους τῶν 1.000

(1) Ψαμμιτικὰ λέγονται τὰ πετρώματα, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦνται ἀπὸ κόκκους ὅμμου κολλημένους μεταξὺ των διὰ μιᾶς συνδετικῆς οὖσίας.

μέτρων ἀρχίζουν νά έμφανίζωνται τά λειβάδια, τά όποια καλύπτουν τάς ἄνω τῶν 1.800 μέτρ. περιοχάς. Εἰς τὸν ἀνατολικὸν Αἴμον τὰ δάση ἀποτελοῦνται κυρίως ἀπό δρῦς καὶ πεῦκα.

‘Ο πληθυσμὸς τοῦ Αἴμου ἔχει τὰς ἴδιας ἀσχολίας μὲ τὸν τῆς Ροδόπης. Χάρις δημώς εἰς τὴν εὔκολωτέραν συγκοινωνίαν του εἶναι περισσότερον κατῷκημένος (40 κάτ. εἰς ἔκαστον τ. χμ. κατὰ τὴν θερινὴν περίοδον). Κατὰ τὴν χειμερινὴν περίοδον οἱ ύλοτόμοι καὶ οἱ ποιμένες κατέρχονται εἰς τὰς κοιλάδας τοῦ Δουνάβεως καὶ τοῦ “Ἐβρου, κατὰ τὴν θερινὴν δὲ ἐπανέρχονται εἰς τὰς ὑψηλάς περιοχάς. ‘Αξόλογα ἐμπορικά κέντρα δὲν ὑπάρχουν, διότι τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ πληθυσμοῦ τῆς δρεινῆς αὐτῆς περιοχῆς δὲν εἶναι μονίμως ἐγκατεστημένον.

‘Η κοιλάς τοῦ Δουνάβεως. Πρὸς Β. τῆς δροσειρᾶς τοῦ Αἴμου, ἡ ὁποία πρὸς τὴν διεύθυνσιν αὐτῆν κατέρχεται δμαλῶς, ἐκτείνεται ἡ κοιλάς τοῦ κάτω Δουνάβεως. Τὸ ἔδαφος αὐτῆς ἀποτελεῖται κυρίως ἀπό εὔρειας τραπεζοειδεῖς ἐκτάσεις, διακοπτομένας ἀπό λοφοειδεῖς περιοχάς μέσου ὅψους 250 περίπου μέτρων. ‘Η περιοχὴ αὕτη, ἡ ὁποία διστολίζεται ἀπό στενὰς καὶ βαθείας κοιλάδας τῶν ἐκ τῆς βορείας πλευρᾶς τοῦ Αἴμου κατερχομένων ὑδάτων, κλίνει δμαλῶς πρὸς τὸν Δούναβιν καὶ ἀνυψοῦται δλίγον κατ’ δλίγον πρὸς τὴν Διοβρουτσᾶν. Τὸ ἔδαφός της εἶναι πολὺ εὔφορον, διότι καλύπτεται ἀπό εὐφόρους προσχώσεις τῶν ρεόντων ὑδάτων, τὸ δὲ κλῖμα της, δριμὺ ἡπειρωτικόν, διότι εἶναι ἐκτεθειμένον εἰς τοὺς Β. καὶ Β. Α. ἀνέμους. ‘Ο χειμῶν εἶναι δριμὺς καὶ μακρᾶς διαρκείας (ἀπὸ τὸν Ὁκτώβριον ἕως τὸν Μάρτιον), συνοδεύεται δὲ ἀπό ἀφθόνους χιόνας, αἱ δημοιαὶ καλύπτουν τὰς ὁδοὺς μὲ παχύτατον στρῶμα καὶ διακόπτουν τὰς μεταξὺ τῶν χωρίων συγκοινωνίας ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας. Κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτῆν, ὅταν πνέουν οἱ βόρειοι ἄνεμοι, τὸ θερμόμετρον δύναται ἐπὶ ἐβδομάδας δλοκλήρους νά κυμαίνεται μεταξὺ 15° καὶ 20° ὑπὸ τὸ μηδέν. ‘Η ἄνοιξις ἔρχεται ἀπότομως, ἀπὸ τὰ μέσα δὲ περίπου τοῦ Μαΐου ἀρχίζει τὸ θέρος, τὸ ὁποῖον εἶναι πολὺ θερμὸν καὶ διαρκεῖ μέχρι τοῦ Σεπτεμβρίου. ‘Ο θερμότερος μὴν εἶναι δ Ἀύγουστος, ὁπότε τὸ θερμόμετρον δύναται νά φθάσῃ τοὺς 40° ὑπὸ σκιάν. ‘Η μεγαλύ-

τέρα ποσότης τῶν βροχῶν πίπτει κατὰ τὸ θέρος. Αἱ θεριναὶ βροχαὶ εἰναι ραγδαῖαι καὶ διευθύνονται ἀπὸ τὴν Ἀδριατικὴν πρὸς τὴν Μεσόγειον Θάλασσαν. Ἡ δρμητικότης των εἰναι τόσον μεγάλη, ὥστε πλημμυρίζουν οἱ ποταμοὶ καὶ οἱ δρόμοι καθίστανται ἀδιάβατοι. Ἔπειτα ἀπὸ δλίγας δυμας ἡμέρας, λόγῳ τῆς μεγάλης ἔξατμίσεως, τὸ ἐδάφος γίνεται πάλιν ξηρὸν καὶ κονιορτῶδες.

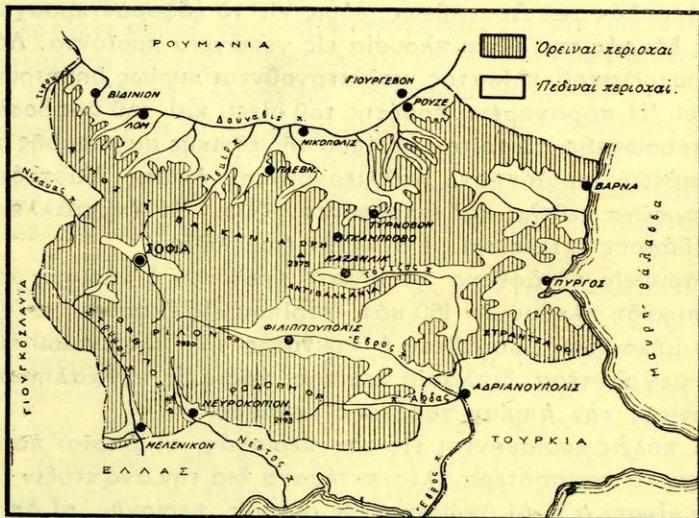
Ἡ κοιλάς τοῦ Δουνάβεως, χάρις εἰς τὸ εὖφορον προσχωσιγενὲς ἐδάφος τῆς, εἰναι πλουσία εἰς γεωργικὰ προϊόντα. Λόγῳ τοῦ ἡπειρωτικοῦ κλίματος καλλιεργοῦνται κυρίως δημητριακοὶ καρποί. Ἡ παραγομένη ποσότης τοῦ σίτου καὶ τοῦ ἀραβοσίτου ἀντιπροσωπεύει τὸ τρίτον περίπου τῆς ἑθνικῆς συγκομιδῆς τῶν δύο αὐτῶν προϊόντων. Καλλιεργοῦνται ἐπίσης ἡλιοτρόπια, ζακχαροῦχα τεῦτλα καὶ ἐκτρέφονται ζῷα. Ἡ ἐκμετάλλευσις τοῦ ἐδάφους ἐκτελεῖται μὲν ἀρκετὴν ἐπιμέλειαν.

Χάρις εἰς τὰ ἄφθονα γεωργικὰ προϊόντα ἡ περιοχὴ αὕτη ἔχει πυκνὸν πληθυσμὸν (60 κάτ. περίπου εἰς ἔκαστον τ. χμ.). Κατὰ μῆκος τοῦ Δουνάβεως ἡ πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ εἰναι πολὺ μεγαλυτέρα, διπλασία περίπου, χάρις εἰς τὴν καλὴν συγκοινωνίαν, τὴν ὅποιαν παρέχει ὁ ποταμός.

Αἱ πόλεις εύρισκονται εἰς τὰς περιοχάς, αἱ δποῖαι παρουσιάζουν τὰ περισσότερα πλεονεκτήματα διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν. Αὗται εἰναι : α') Αἱ ὑπώρειαι τῆς ὀρεινῆς περιοχῆς, αἱ δποῖαι συνδέονται δύο περιοχάς μὲν διαφορετικάς ἀσχολίας (ὄρεινή περιοχή, κτηνοτροφικά καὶ δασικά κυρίως προϊόντα, πεδινή περιοχή, γεωργικά κυρίως προϊόντα). β') Αἱ ὅχθαι τοῦ Δουνάβεως καὶ τὰ παράλια, χάρις εἰς τὴν καλήν των συγκοινωνίαν. Αἱ παρὰ τὰς ὑπώρειας τοῦ Αίμου πόλεις ἀρχικῶς ἔχρησίμευον ως ὀχυρὰ λόγῳ τῆς στρατηγικῆς των θέσεως. Σήμερον, χάρις εἰς τὰ ἀρκετὰ καὶ ποικίλα προϊόντα τῶν περιοχῶν, τὰς δποῖας ἔξυπηρετοῦν, χρησιμεύουν ως ἀγροτικαὶ ἀγοραὶ καὶ ως κέντρα βιομηχανίας. Αὗται εἰναι : Ἡ ιστορικὴ Πλέσβα (32.000 κ.), τὸ Γράμπροβον καὶ τὸ Τύρνοβον (13.000 κ.), πρώτη πρωτεύουσα τῆς Βουλγαρίας.

Αἱ παρὰ τὰς ὅχθας τοῦ Δουνάβεως πόλεις παρουσιάζουν μεγαλυτέραν ἀνάπτυξιν, καθόσον ὁ ποταμὸς οὗτος εἰναι

διεθνής δόδος μεγάλης σπουδαιότητος. Αὗται είναι έξι Α. πρὸς Δ : Τὸ Ρουστσούκιον (ἢ Ρουσέ), ἡ Νικόπολις καὶ τὸ Βιδίνιον. Σπουδαιοτέρα ἔξι δὲ τῶν παραδουναβείων πόλεων τῆς Βουλγαρίας είναι τὸ Ρουστσούκιον (49.000 κ.), καθόσον συνδέει τὸ Βουκουρέστιον μὲ τὴν Σόφιαν καὶ Βάρναν. Χάρις εἰς τὴν καλὴν γεωγραφικὴν του θέσιν καὶ εἰς τὰ ἀφθονα γεωργικὰ προϊόντα τῆς περιφερείας του είναι σπουδαῖον ἐμπορικὸν καὶ βιο-

Ψυσικὸς χάρτης τῆς Βουλγαρίας.

μηχανικὸν κέντρον (βιομηχανίαι παρασκευῆς ἀλεύρων, ζακχάρεως, ἐπεξεργασίας δερμάτων).

Διὰ τοῦ λιμένος του εἰσάγονται ύφασματα, μέταλλα, μηχαναὶ καὶ λοιπὰ βιομηχανικὰ προϊόντα ἐκ τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης καὶ ἔξαγονται δημητριακοὶ καρποὶ πρὸς τὴν Γερμανίαν καὶ τὴν Αὐστρίαν. Τὸ Ρουστσούκιον εἶναι ἐπίσης κέντρον ἀλιείας ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως. Ἐκ τῶν ἄλλων πόλεων σπουδαιοτέραν οἰκονομικὴν κίνησιν καὶ εὐρύτερον μέλλον παρουσιάζει ἡ Λόδη (17.000 κ.), καὶ τοῦτο διότι εἶναι ἐπίνειον τῆς Σόφιας ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως, καθόσον εὑρίσκεται πλησιέστερα πρὸς αὐτήν.

Εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Μαύρης Θαλάσσης, κεῖται ἡ Βάρνα

(72.000 κ.), ή τρίτη πόλις τής Βουλγαρίας. 'Η κίνησις τοῦ λιμένος της εἶναι κατωτέρα τῆς τοῦ Πύργου. Πρὸ τῶν βαλκανικῶν πολέμων ἡ Βάρνα ἦτο δὲ πρῶτος λιμὴν τῆς Βουλγαρίας, μὲ τὴν ἀπώλειαν ὅμως τῆς Δοβρουτσᾶς ἡ ἐμπορική της κίνησις περιωρίσθη κατὰ πολύ. 'Η αὐξησις τοῦ πληθυσμοῦ της ὁφείλεται εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς βιομηχανίας της (ύφαντουργεῖα, κονσερβοποιεῖα λαχανικῶν) καὶ εἰς τὴν ἔγκατάστασιν τῶν προσφύγων τῆς Δοβρουτσᾶς. Αἱ προσπάθειαι της σήμερον στρέφονται κυρίως εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ τουρισμοῦ. Κατὰ τὴν θερινὴν περίοδον ἡ παραλία της δέχεται ἀρκετοὺς ξένους (Γερμανούς, Αὐστριακούς, Τσέχους, Ούγγρους, Ρουμάνους).

Τὸ Βαλκανικὸν Βύθισμα καὶ τὰ Ἀντιβαλκάνια. 'Η νοτία πλευρὰ τοῦ Αἴμου κατέρχεται ἀποτόμως εἰς ἐπίμηκες βύθισμα, τὸ δποῖον ὁφείλεται εἰς καθίζησιν τοῦ ἐδάφους. Τὸ βύθισμα τοῦτο, τὸ δποῖον εἶναι παράλληλον καὶ δμοιον ἀπὸ γεωλογικῆς ἀπόψεως μὲ τὴν κοιλάδα τοῦ "Ἐβρου, λέγεται Βαλκανικὸν Βύθισμα. Πρὸς Ν. τοῦ Βαλκανικοῦ Βυθίσματος καὶ εἰς ἀπόστασιν 20—30 χμ. ἀπὸ τὴν ὁροσειράν τοῦ Αἴμου ὑψοῦται ἑτέρα ὁροσειρά, ἡ δποία ὀνομάζεται Νότιος Αἴμος ἢ Ἀντιβαλκάνια. 'Η ὁροσειρά αὕτη ἀποτελεῖται κυρίως ἀπὸ κρυσταλλικὰ πετρώματα, εἶναι χαμηλοτέρα τοῦ Αἴμου καὶ ἐκτείνεται παραλλήλως πρὸς αὐτὸν μέχρι τοῦ Εύξείνου Πόντου. Εἰς πολλὰ σημεῖα διακόπτεται ὑπὸ κοιλάδων, σπουδαιοτέρα τῶν δποίων εἶναι ἡ τοῦ Τόντζου, παραποτάμου τοῦ "Ἐβρου.

Τὸ ἔδαφος τοῦ Βαλκανικοῦ Βυθίσματος εἶναι πολὺ εὔφορον, δπως καὶ τῆς κοιλάδος τοῦ "Ἐβρου, διότι καλύπτεται ἀπὸ προσχώσεις τῶν ρεόντων ὑδάτων. Τὸ κλῖμα δὲν εἶναι ἡ-πειρωτικόν, δπως συμβαίνει εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ "Ἐβρου, ἀλλ' ἥπιον, χάρις εἰς τὴν ὁροσειράν τοῦ Αἴμου, ἡ δποία τὸ προφυλάσσει τελείως ἀπὸ τοὺς ψυχροὺς κατὰ τὸν χειμῶνα Β. καὶ Β.Α. ἀνέμους. Εἰς τὸ Καζανλίκ ἡ μέση θερμοκρασία τοῦ 'Ιανουαρίου εἶναι ἀνωτέρα τοῦ 0°, ἡ δὲ τοῦ 'Ιουλίου φθάνει τοὺς 22°. 'Η γλυκύτης τοῦ κλίματος καὶ ἡ ἀρκετὴ ύγρασία, ίδιως κατὰ τὴν ἄνοιξιν καὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ θέρους, εύνοοῦν πολὺ τὴν καλλιέργειαν τῶν ρόδων, τῶν δποίων ἡ ἀνθησις διαρκεῖ ἐπὶ πολλὰς ἔβδομάδας. Διὰ τοῦτο τὸ Βαλκανικὸν Βύθισμα

λέγεται καὶ Κοιλάς τῶν ρόδων. Οἱ κάτοικοι τῆς μεταξὺ Καρλόβου καὶ Καζανλίκ περιοχῆς ζοῦν ἀπὸ τὴν πώλησιν τῶν ἀνθέων καὶ ἀπὸ τὸ ἔξ αὐτῶν ἐξαγόμενον ροδέλαιον. Ἐκτὸς τῶν ρόδων, καλλιεργοῦνται ἐπίσης καὶ δημητριακοὶ καρποὶ εἰς τὰ πλούσια προσχωσιγενῆ ἔδαφη τοῦ βυθίσματος καὶ τῶν κοιλάδων, εἰς δὲ τὰς πλαγιάς τῶν ὀρεινῶν περιοχῶν, δταν δὲν εἶναι πολὺ ἀπότομοι, ἅμπελοι καὶ ὄπωροφόρα δένδρα. Αἱ σπουδαιότεραι ἀγροτικαὶ ἀγοραὶ τῆς περιοχῆς αὐτῆς εἶναι: τὸ Κάρλοβον, τὸ Καζανλίκ καὶ τὸ Σλίβεν.

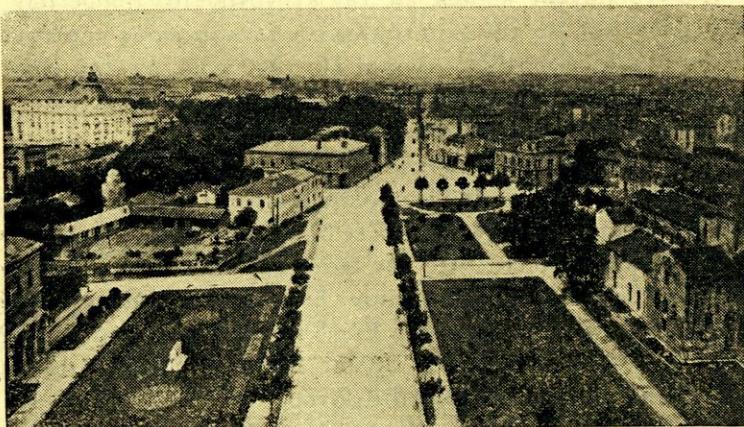
γ') Δυτικὴ Βουλγαρία. Ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν Νότιον καὶ Βόρειον Βουλγαρίαν, τῶν δηποίων τὸ ἔδαφος ἀποτελεῖται ἀπὸ ζώνας παραλλήλους, ἡ Δυτικὴ Βουλγαρία ἀποτελεῖται ἀπὸ λεκανοπέδια, τὰ δηποῖα δοφείλονται εἰς τοπικάς καθιζήσεις τοῦ ἔδαφους. Ὡς ἐκ τούτου περιβάλλονται ἀπὸ ύψηλὰ καὶ ὅγκωδη ὅρη. Δηλαδὴ ἡ περιοχὴ οὕτη παρουσιάζει γεωλογικὴν κατασκευὴν ἀνάλογον μὲ τὴν τῆς Ἑλληνικῆς Μακεδονίας, τῆς δηποίας εἶναι συνέχεια. Τὰ

Συλλογὴ ρόδων
εἰς τὴν «κοιλάδα τῶν ρόδων».

κυριώτερα ἐκ τῶν λεκανοπεδίων εἶναι: τοῦ Νευροκοπίου, τὸ δηποῖον ἀρδεύει ὁ ποταμὸς Νέστος, τοῦ Πετριτσίου καὶ τῆς ἄνω κοιλάδος τοῦ Στρυμόνος, τὰ δηποῖα ἀρδεύει ὁ ποταμὸς Στρυμών, καὶ τὸ σπουδαιότερον δλων τῆς Σόφιας, μέσου ύψους 1 000 μέτρων, τὸ δηποῖον ἀρδεύει ὁ ποταμὸς "Ισκερος". Τὰ μεγαλύτερα ὅρη τῆς περιοχῆς αὐτῆς εἶναι: 'Ο "Ορβηλος" (2 600 μ.) μεταξὺ τῶν κοιλάδων Νέστου καὶ Στρυμόνος καὶ πρὸς Β. αὐτοῦ τὸ Ρίλον, ὀπόθεν διασκορπίζονται τὰ ὄδατα τῶν ποταμῶν "Εβρου, Νέστου, Στρυμόνος καὶ "Ισκερ. Τὸ ὄρος τοῦτο εἶναι τὸ ύψηλότερον τῆς Βαλκανικῆς (κορυφὴ Μοῦς). Άλλα

2930 μ., κατά 12 μέτρα ύψηλότερον του Όλυμπου). Τὰ πετρώματα τῶν δρέων αὐτῶν εἶναι δύμοια μὲ τὰ τῆς Ροδόπης, ἀπὸ τῶν διποίων ἔχωρίσθησαν διὰ ρηγμάτων. Τὸ ἔδαφος τῶν λεκανοπεδίων καὶ τῶν κοιλάδων εἶναι εὔφορον, διότι ἀποτελεῖται ἀπὸ προσχώσεις· τὸ κλῖμα εἶναι ἡπειρωτικόν, διότι δὲν εὑρίσκεται υπὸ τὴν ἄμεσον ἐπίδρασιν τῶν θαλασσῶν ἀνέμων. Περισσότερον ἡπειρωτικόν εἶναι τὸ κλῖμα τοῦ ὀροπέδιου τῆς Σόφιας, τὸ διποίον περιβάλλεται πανταχόθεν ἀπὸ ὄρη. Εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Σόφιας κατὰ τὸν Ἱανουάριον ἡ θερμοκρασία κατέρχεται εἰς 14° υπὸ τὸ μηδὲν, κατὰ δὲ τὸν Ἰούλιον υπερβαίνει

Σόφια. Γενικὴ ἀποψις.

τοὺς 33° . Ἡ μέση θερμοκρασία τοῦ χειμῶνος εἶναι υπὸ τὸ μηδέν. Αἱ βροχαὶ γενικῶς εἶναι ὀλίγαι, διότι αἱ πέριξ ύψηλαὶ περιοχαὶ ἔμποδίζουν τὴν ἄμεσον ἐπίδρασιν τῶν θαλασσῶν ἀνέμων, ἰδίως εἰς τὸ ὀροπέδιον τῆς Σόφιας. Διὰ τοῦτο ἀπὸ τὰ σύνορα τῆς Γιουγκοσλαβίας μέχρι τῆς Σόφιας ἡ περιοχὴ εἶναι ἔηρα καὶ γυμνή. Εἰς τὰ λεκανοπέδια τὰ ἀρδευόμενα ἀπὸ τὸν Στρυμόνα καὶ τὸν Νέστον, καθὼς καὶ εἰς τὰς κοιλάδας τῶν ποταμῶν αὐτῶν καλλιεργοῦνται, λόγω τοῦ ἡπειρωτικοῦ κλίματος, κυρίως δημητριακοὶ καρποὶ καὶ καπνός, δ ὀποῖος εἶναι ἔξαιρετικῆς ποιότητος, ἀνάλογος μὲ τὸν τῆς Ἀνατ. Μακεδονίας. Εἰς

τὸ λεκανοπέδιον τῆς Σόφιας, χάρις εἰς τὴν ὑπαρξίν τῆς πρωτευούσης, καλλιεργοῦνται κυρίως λαχανικά καὶ ὀπωροφόρα δένδρα. Ὁ νομὸς τῆς Σόφιας περιέχει τὸ τρίτον ἀπὸ τὰς φυτείας τῶν ὀπωροφόρων δένδρων τοῦ βασιλείου καὶ τὸ τέταρτον ἀπὸ τοὺς ἀγροὺς τῶν γεωμῆλων. Οἱ δημητριακοὶ καρποὶ κατέχουν μικράν ἔκτασιν, διότι αἱ ἀποδόσεις τῶν λαχανικῶν καὶ τῶν ὀπωροφόρων δένδρων εἶναι πολὺ ἀνώτεραι ἀπὸ τὰς τῶν δημητριακῶν. Χάρις εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην γεωργίαν ὁ ἀγροτικὸς πληθυσμὸς ὑπερβαίνει τοὺς 50 κατοίκους εἰς ἔκαστον τ. χμ. Αἱ δρειναι περιοχαὶ εἶναι ἀραιῶς κατωκημέναι, οἱ δὲ κάτοικοι ἀσχολοῦνται κυρίως εἰς τὴν κτηνοτροφίαν (ἴδιας τῶν μικρῶν ζώων) καὶ εἰς τὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν δασικῶν προϊόντων. Σπουδαιότεραι ἀγροτικαὶ ἀγοραὶ εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Νέστου εἶναι τὸ Νευροκόπιον, καὶ εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Στρυμόνος τὸ Πετρίτσιον καὶ τὸ Μελένικον.

Εἰς τὸ δμώνυμον λεκανοπέδιον εύρισκεται ἡ Σόφια (εἰς ὅψος 650 μ.), ἡ πρωτεύουσα τοῦ Βουλγαρικοῦ Κράτους. Αὕτη κατέχει τὴν τοποθεσίαν, ἡ δποία δεσπόζει ὅλων τῶν Βουλγαρικῶν περιοχῶν, καθόσον κεῖται εἰς τὴν διασταύρωσιν τῶν ὀδῶν ἀπὸ Θεσσαλονίκης εἰς Βουκουρέστιον διὰ τῶν κοιλάδων Στρυμόνος—"Ισκερ καὶ ἀπὸ Κεντρικῆς Εύρωπης εἰς Κωνσταντινούπολιν διὰ τῶν κοιλάδων Νισαύα—"Εβρου. Κατὰ τὸ 1878, ὅτε ἔγινε πρωτεύουσα τοῦ Βουλγαρικοῦ Κράτους, εἶχε 16.000 κ. Κατὰ τὸ 1934 ἡρίθμει 290.000 κ. Ἡ μεγάλη αὔξησις τοῦ πληθυσμοῦ τῆς ὀφείλεται εἰς τὴν μετὰ τοὺς πολέμους ἐγκατάστασιν τῶν ἔκτος τῆς Βουλγαρίας διαμενόντων Βουλγάρων καὶ κυρίως εἰς τὴν ὀνάπτυξιν τῆς βιομηχανίας της. Ἡ ἀνάπτυξίς της ὀφείλεται ἐπίσης καὶ εἰς τὸ ὅτι εἶναι τὸ μοναδικὸν πνευματικόν, ἐμπορικὸν καὶ βιομηχανικὸν κέντρον τῆς Βουλγαρίας, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰς γειτονικάς της χώρας, αἱ δποίαι ἔχουν δύο τοισῦτα ('Αθῆναι, Θεσσαλονίκη εἰς τὴν Ἑλλάδα, Κωνσταντινούπολις, "Αγκυρα εἰς τὴν Τουρκίαν, Βουκουρέστιον, Κλούζ εἰς τὴν Ρουμανίαν, Βελιγράδιον, Ζάγκρεμπ εἰς τὴν Γιουγκοσλαβίαν). Χάρις ἐπίσης εἰς τὴν καλὴν γεωγραφικήν της θέσιν εἶναι σπουδαῖος ἀεροπορικὸς σταθμὸς διὰ τὸς μεταξὺ Κεντρικῆς Εύρωπης καὶ Κωνσταντινουπόλεως ἀεροπορικάς συγκοινωνίας.

Πληθυσμός καὶ οἰκονομικὴ ζωὴ. — 1) Πληθυσμός. Οἱ Βούλγαροι εἶναι λαός κυρίως γεωργικός. Ἡ ἐργασία τῆς γῆς, ἡ ὅποια τρέφει τὰ 80 % τοῦ πληθυσμοῦ, γίνεται μὲν μεγάλην ἐπιμέλειαν, διότι ὁ Βούλγαρος χωρικός ἀγαπᾷ τὴν γῆν. Εἰς δλόκληρον τὴν Βουλγαρίαν ἐπικρατεῖ ἡ μικρὰ ἰδιοκτησία, χάρις εἰς τὴν ὅποιαν ἡ πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ εἶναι σχετικῶς μεγάλη, δεδομένου ὅτι εἶναι χώρα γεωργική (59 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.). Εἰς τοῦτο ἐπίσης συντελεῖ ἡ ὑπαρξία ἐκτεταμένων πεδιάδων καὶ ἡ φροντίς, μὲ τὴν ὅποιαν ἐκτελεῖται ἡ καλλιέργεια. Ἀπὸ ἔθνικῆς ἀπόψεως ὁ πληθυσμός τῆς Βουλγαρίας ἀποτελεῖται ἀπὸ Βουλγάρους (84%), ἀπὸ Τούρκους (10%) καὶ ἀπὸ δλίγους 'Αθιγγάνους, Ρουμάνους, 'Ισραηλίτας, 'Αρμενίους, Ρώσους, κ. ἄ. Ἀπὸ θρησκευτικῆς ἀπόψεως ὑπερισχύουν οἱ δρθόδοξοι (84%).

Οἰκονομικὴ ζωὴ. Γεωργία. Ἡ Βουλγαρία, χάρις εἰς τὰς εὔρειας καὶ εὐφόρους πεδινὰς περιοχάς, εἶναι χώρα γεωργική. Μεταξὺ τῶν γεωργικῶν καλλιεργειῶν τὴν πρώτην θέσιν κατέχουν οἱ δημητριακοὶ καρποὶ (σῖτος, ἀραβόσιτος, κριθή, σίκαλις). Τοῦτο διείλεται κυρίως εἰς τὸ ἐπικρατοῦν ἥπειρωτικὸν κλῖμα, τὸ διόποιν εύνοεῖ τὴν καλλιέργειαν τῶν σιτηρῶν. Οἱ δημητριακοὶ καρποὶ καλλιεργοῦνται περισσότερον εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Δουνάβεως, ὅπου ἡ δριμύτης τοῦ κλίματος δὲν ἐπιτρέπει μεγάλην ποικιλίαν καλλιεργειῶν. Ἡ Βουλγαρία εἶναι χώρα ἔξαγωγῆς δημητριακῶν, μέχρι δὲ πρό τινων ἔτῶν τὰ σιτηρά κατεῖχον τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὸ ἔξαγωγικόν της ἐμπόριον. Ἀπὸ τοῦ παγκοσμίου δημοσίου σημαντικαὶ ἐκτάσιες, εἰς τὰς ὅποιας ἄλλοτε ἐκαλλιεργοῦντο δημητριακοὶ καρποί, διετέθησαν δι' ἄλλας καλλιεργείας, περισσότερον ἐπικερδεῖς, καὶ εἰδικώτερον διὰ τὴν καλλιέργειαν βιομηχανικῶν φυτῶν, (καπνοῦ, ἡλιοτροπίου, βάμβακος, σησαμίου, φιστικίων, ζακχαρούχων τεύτλων, κτλ.). λαχανικῶν καὶ ἀμπέλων,

Εἰς τὴν στροφὴν αὐτὴν τῆς Βουλγαρικῆς γεωργίας συνετέλεσαν αἱ εύνοϊκαι κλιματικαι συνθῆκαι τῶν νοτίων περιοχῶν, ὅπου εύδοκιμοι αἱ πολύτιμοι βιομηχανικαι καλλιέργειαι, καθὼς ἐπίσης καὶ ἡ ἀνάπτυξις τῶν μεθόδων καλλιεργείας.

Έκτός τῶν δημητριακῶν σπουδαῖον ρόλον εἰς τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν τῆς Βουλγαρίας παίζουν τὰ κάτωθι προϊόντα.

α') Ό κα πνός. "Οπως εἰς τὴν χώραν μας, οὕτω καὶ εἰς τὴν Βουλγαρίαν τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὸ ἔξαγωγικὸν ἐμπόριον κατέχει δὲ καπνός, δὲ ὅποιος ἀνήκει εἰς τὰ ἀνατολικὰ καπνά. Εἰς αὐτὸν κυρίως στηρίζεται τὸ ἔθνικὸν νόμισμα καὶ δὲ δημόσιος προϋπολογισμός. Ἡ ἔξαγομένη ποσότης ἀνέρχεται εἰς 25 ἑκατομμύρια χιλιόγραμμα περίπου (τὸ ἡμισυ τῆς Ἑλληνικῆς ἔξαγωγῆς). Πρὸς ἀποφυγὴν ὑπερπαραγωγῆς ἡ καλλιέρ-

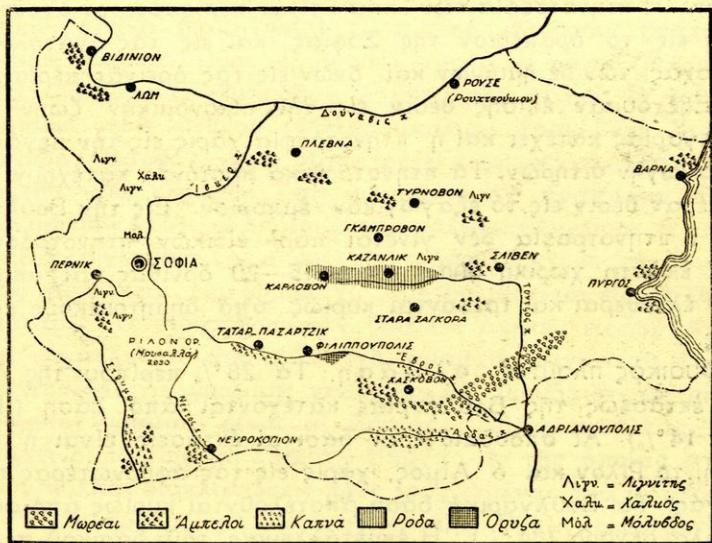
Χωρικαὶ τῆς Δυτικῆς Βουλγαρίας μὲ τὰς ἐθνικάς των ἐνδυμασίας.

γεια τοῦ καπνοῦ περιορίζεται διὰ νόμου εἰς ὥρισμένας περιοχάς, οἱ δοποῖαι λόγῳ τῶν κλιματικῶν καὶ ἐδαφικῶν συνθηκῶν παράγουν ἐκλεκτὴν ποιότητα. Αὗται εἰναι αἱ κοιλάδες τῶν ποταμῶν "Αρδα, Νέστου, Στρυμόνος καὶ "Εβρου.

β') Αἱ διπλοραὶ, τὰ ὅσπρια καὶ τὰ λαχανικά. Τὰ προϊόντα αὐτὰ κατέλαβον κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἔξέχουσαν θέσιν εἰς τὸ ἔξαγωγικὸν ἐμπόριον τῆς Βουλγαρίας. Μεταξὺ τῶν διπλωδῶν ἀσυνήθη πρόδοντον ἐσημείωσαν αἱ ἐπιτραπέζιοι σταφυλαῖ. Ἐκ τῶν ἄλλων διπλωδῶν ἀξιολογώτεραι εἰναι τὰ μῆλα,

τὰ δαμάσκηνα, τὰ καρύδια, τὰ βερίκοκκα, τὰ κυδώνια, τὰ χαμαικέρασα καὶ τὰ καρπούζια. Πολὺ ἀνεπτυγμένη εἰναι ἡ καλλιέργεια τῶν δσπρίων καὶ τῶν λαχανικῶν, καθόσον ταῦτα χρησιμεύουν ως βάσις τῆς τροφῆς τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ.

γ') Τὰ βιομηχανικὰ φυτά. Μετὰ τὸν καπνὸν τὰ σπουδαιότερα βιομηχανικὰ φυτὰ εἰναι: Τὸ ἡλιοτρόπιον, ἐκ τῶν σπορίων τοῦ ὁποίου ἔξαγεται ἔλαιον φαγητοῦ. (Τὰ ὑπολείμματα

Οἰκονομικὸς χάρτης τῆς Βουλγαρίας.

μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τοῦ ἔλαιου χρησιμεύουν ως τροφὴ τῶν ζῷων. Ἡ καλλιέργειά του εἶναι περισσότερον ἀνεπτυγμένη εἰς τὴν Β. καὶ Β.Α. Βουλγαρίαν). Ὁ βάμβαξ, δο δποῖος καλλιεργεῖται κυρίως εἰς τὰς κοιλάδας "Ἐβρου καὶ Στρυμόνος. Ἡ κάνναβις καὶ τὸ λίνον εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ "Ἐβρου, τὰ ζακχαροῦχα τεῦτλα, τὰ ρόδα, εἰς τὴν κοιλάδα τῶν ρόδων, ἡ μορέα, κ. ἄ.

Κτηνοτροφία. Ἡ κτηνοτροφία κατέχει τὴν δευτέραν θέσιν εἰς τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν τῆς Βουλγαρίας χάρις εἰς τοὺς

ξέκτεταμένους βοσκοτόπους τῶν δρεινῶν περιοχῶν, τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ζωοτροφικῶν καλλιεργειῶν καὶ τῶν ύπὸ τοῦ Κράτους λαμβανομένων ἐνισχυτικῶν μέτρων. Τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ἡ κτηνοτροφία τῶν προβάτων, ἡ δποία διενεργεῖται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον κατὰ τρόπον νομαδικόν. Τὰ μεγάλα κερασφόρα (βόες, βούβαλοι) χρησιμοποιοῦνται κυρίως διὰ τὰς γεωργικὰς ἀνάγκας καὶ τρέφονται καλύτερον ἀπὸ ἄλλοτε χάρις εἰς τὴν ἐπέκτασιν τῶν ζωοτροφικῶν καλλιεργειῶν. Ἡ κτηνοτροφία τῶν ἵππων εἶναι περισσότερον ἀνεπτυγμένη εἰς τὸ δροπέδιον τῆς Σόφιας καὶ εἰς τὰς ἀνατολικὰς περιοχάς, τῶν δὲ ἡμιόνων καὶ ὄνων εἰς τὰς δρεινὰς περιοχάς.

Ἐξέχουσαν ἐπίσης θέσιν εἰς τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν τῆς Βουλγαρίας κατέχει καὶ ἡ πτηνοτροφία χάρις εἰς τὴν μεγάλην παραγωγὴν σιτηρῶν. Τὰ πτηνοτροφικὰ προϊόντα κατέχουν τὴν δευτέραν θέσιν εἰς τὸ ἔξαγωγικὸν ἐμπόριον. Εἰς τὴν Βουλγαρίαν ἡ πτηνοτροφία δὲν γίνεται παρ’ εἰδικῶν πτηνοτρόφων, ἀλλ’ ἐκάστη χωρική οἰκία τρέφει 15—20 ὅρνιθας, αἱ δποῖαι ζοῦν ἐλεύθεραι καὶ τρέφονται κυρίως ἀπὸ δημητριακούς καρπούς.

Φυσικός πλούτος. α') Δάση. Τὰ 28 % περίπου τῆς ὁλης ἑκτάσεως τῆς Βουλγαρίας κατέχονται ἀπὸ δάση (Ἐλλάς 14 %). Αἱ σπουδαιότεραι δασικαὶ ἑκτάσεις εἶναι ἡ Ροδόπη, τὸ Ρίλον καὶ ὁ Αἴμος, χάρις εἰς τὰς ἀφθονωτέρας τῶν βροχάς. Τὰ Βουλγαρικὰ δάση ἀποτελοῦνται κυρίως ἀπὸ φυλλοβόλα δένδρα (84 %). Ἡ ἐκμετάλλευσις τοῦ δασικοῦ πλούτου δὲν εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη, λόγῳ ἐλλείψεως μέσων συγκοινωνίας. Τὰ 75 % περίπου τῶν παραγομένων δασικῶν προϊόντων διατίθενται διὰ τὴν θέρμανσιν καὶ τὰ 25 % περίπου διὰ τὰς κατασκευάς ἐν γένει.

β') Όρυκτα. Μεταξὺ τῶν δρυκτῶν τὴν πρώτην θέσιν κατέχουν οἱ γαιάνθρακες (λιγνίτης καὶ κοινὸς ἄνθραξ). Τὰ 80 % τῆς ὁλικῆς παραγωγῆς προέρχονται κυρίως ἀπὸ τὰ λιγνιτώρυχεῖα τῆς κοιλάδος τοῦ ἄνω Στρυμόνος (περιοχὴ Πέρνικ). Ἐκτὸς τῶν γαιανθράκων παράγονται καὶ ἄλλα μεταλλεύματα, χαλκοῦ, μολύβδου, ψευδαργύρου, ἄλατος κ. ἄ. Αἱ σπουδαιότεραι μεταλλοφόροι περιοχαὶ εὑρίσκονται εἰς τὴν Δυτικὴν

Βουλγαρίαν (κοιλάς Στρυμόνος, λεκανοπέδιον Σόφιας) καὶ εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Αἴμου. Γενικῶς ἡ ἐκμετάλλευσις τοῦ δρυκτοῦ πλούτου συναντᾶ μεγάλας δυσκολίας λόγῳ ἐλλείψεως ἐπαρκῶν μέσων συγκοινωνίας καὶ κεφαλαιών.

γ') Ἀλιεία. Αἱ ἀλιευτικαὶ περιοχαὶ τῆς Βουλγαρίας εὐρίσκονται εἰς τὴν Μαύρην Θάλασσαν καὶ εἰς τὸν Δούναβιν. Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ἡ ἀλιεία εἶναι ἀσήμαντος.

Βιομηχανία. Ἡ βιομηχανία τῆς Βουλγαρίας ἔχει σημειώσει κατὰ τὰ μεταπολεμικὰ ἔτη σημαντικὴν πρόοδον. Αἱ σπουδαιότεραι βιομηχανίαι εἶναι τοῦ ἀλεύρου (κυριώτερα κέντρα : Βάρνα, Πύργος, Ρουσέ), τῆς ζακχάρεως (Ρουσέ, Σόφια), τοῦ ἑρίου (Γκάμπροβον, Σλίβεν), τοῦ ἐλαίου ἐκ τοῦ ἥλιοτροπίου, τοῦ καπνοῦ (Φιλιππούπολις, Χάσκοβον, Στάρα—Ζαγόρα, Βάρνα), τοῦ δέρματος (Γκάμπροβον). Γενικῶς δυνάμεθα νὰ εἰπωμεν, δτι μεγαλυτέραν ἀνάπτυξιν παρουσιάζουν οἱ κλάδοι, οἱ δποῖοι ἐπεξεργάζονται ἐγχώρια προϊόντα.

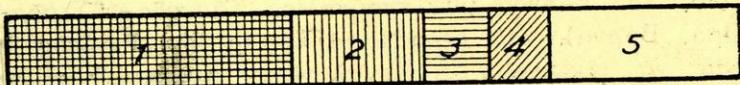
Συγκοινωνία. Τὸ μῆκος τοῦ ὁδικοῦ δικτύου τῆς Βουλγαρίας ἀνέρχεται εἰς 20.830 χμ. καὶ διατηρεῖται εἰς καλὴν κατάστασιν. Τὸ σιδηροδρομικὸν δίκτυον ἀνήκει εἰς τὸ Κράτος καὶ ἀποτελεῖται ἀπὸ 2.796 χμ. γραμμῆς κανονικοῦ πλάτους καὶ ἀπὸ 444 χμ. γραμμῆς ντεκοβίλ. Αἱ σπουδαιότεραι σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ εἶναι αἱ Σόφιας—Ἀδριανούπολεως—Κωνσταντινουπόλεως καὶ Σόφιας—Βάρνας, ἐκ τῆς δποίας ἀναχωροῦν πολλαὶ διακλαδώσεις πρὸς τοὺς λιμένας τοῦ Δουνάβεως.

Ἡ σιδηροδρομικὴ συγκοινωνία τῆς Βουλγαρίας μετὰ τῆς Ἑλλάδος καὶ Ρουμανίας εἶναι ἐλλιπής. Ἡ Ἑλλὰς σήμερον συνδέεται σιδηροδρομικῶς μετὰ τῆς Βουλγαρίας διὰ τῶν γραμμῶν Θεσσαλονίκης—Νίσσης—Σόφιας καὶ Θεσσαλονίκης—Ἀλεξανδρουπόλεως—Ἀδριανούπολεως—Σόφιας. Θά ἦτο δμως κατὰ πολὺ συντομωτέρα ἡ σιδηροδρομικὴ συγκοινωνία τῶν δύο χωρῶν, ἐὰν διήρχετο διὰ τῆς κοιλάδος τοῦ Στρυμόνος. Πρὸς τοῦτο πρέπει νὰ κατασκευασθῇ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ μήκους 53 χμ. ἀπὸ Κούλας, ἡ δποία κεῖται πλησίον τοῦ Σιδηροκάστρου, μέχρι Τσουμαγιᾶς. Διὰ νὰ βελτιωθῇ ἡ σιδηροδρομικὴ συγκοινωνία μετὰ τῆς Ρουμανίας ἀπαιτεῖται ἡ κατασκευὴ γεφύρας ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως. Διὰ τῆς κατασκευῆς τῶν ἀνω-

τέρω ἔργων ὀφελεῖται τὰ μέγιστα δὲ λιμὴν τῆς Θεσσαλονίκης, καθόσον ἀποκτοῦν διέξοδον δι' αὐτοῦ δόλοκληρος ἡ Δυτικὴ Βουλγαρία καὶ μέγα μέρος τῆς Νοτίου Ρουμανίας.

Ἐμπόριον. Ἡ Βουλγαρία, χώρα κατ' ἔξοχὴν γεωργικὴ καὶ κτηνοτροφική, ἔχει γεωργικὰ καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα καὶ ἀκατεργάστους πρώτας ὅλας καὶ εἰσάγει βιομηχανικὰ ἡμικατεργασμένα καὶ ἀποικιακὰ εἴδη. Τὸ ἔχωτερικὸν τῆς ἐμπόριον ἀκολουθεῖ δύο κυρίως ὄδοις: ἡ μία διευθύνεται πρὸς τοὺς λιμένας τῆς Μαύρης Θαλάσσης (Πύργον καὶ Βάρναν), ἡ ἄλλη πρὸς τὸν Δούναβιν, διὰ τοῦδε ποίου ἡ Βουλ-

Έξαγωγὴ

Εἰσαγωγὴ

Τὸ ἔσωτερικὸν ἐμπόριον τῆς Βουλγαρίας.

Ἄνω: 1 Καπνός, 2 Πτηνοτροφικὰ προϊόντα, 3 Ὀπῶραι.
4 Ἀραβόσιτος. 5 Λοιπά εἴδη. **Κάτω:** 1 Ὑφάσματα.
2 Μηχαναὶ καὶ μέταλλα. 3 Λοιπά εἴδη.

γαρία ἐπικοινωνεῖ μὲ τὰ βιομηχανικὰ κράτη τῆς Κεντρικῆς Εύρωπης καὶ Ιδίως μὲ τὴν Γερμανίαν, ἡ δποία κατέχει τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὸ ἔξαγωγικὸν καὶ εἰσαγωγικὸν ἐμπόριον.

Ἐμπόριον μετὰ τῆς Ἑλλάδος. Ἡ Ἑλλὰς εἰσάγει κυρίως ἐκ τῆς Βουλγαρίας ζῷα (βοῦς, ἀγελάδας, μόσχους, πρόβατα, χοίρους), κτηνοτροφικὰ προϊόντα (βούτυρον, αὔγα), σῖτον, ἀραβόσιτον, ξυλάνθρακας, ἔχει γει δὲ εἰς αὐτὴν ἑσπεριδοειδῆ, σῦκα ξηρά, ἐλαῖας, ἐλαιον, μαστίχην, χημικὰ καὶ φαρμακευτικὰ προϊόντα κ.ἄ. Ἡ ἀξία τῶν εἰσαγωγῶν μας εἶναι μεγαλυτέρα τῆς τῶν ἔξαγωγῶν μας.

Γ': ΓΙΟΥΓΚΟΣΛΑΒΙΑ Ανατολική σειρά της ιστορίας της Βασιλείου της Σλαβούνιας

Ιστορική άνασκόπησις. — Η Γιουγκοσλαβία είναι νέον κράτος, τὸ διόποιον ἐσχηματίσθη μετὰ τὸν παγκόσμιον πόλεμον διὰ τῆς ἐνώσεως ὅλων τῶν παρὰ τὴν Ἀδριατικὴν Θάλασσαν γειτονικῶν χωρῶν, αἱ διόποιαι κατοικοῦνται κυρίως ἀπὸ Σέρβους, Κροάτας, καὶ Σλοβένους. Οἱ λαοὶ οὗτοι ἀνήκουν εἰς τὴν Σλαυίκην φυλὴν, ἡ διόποια περιλαμβάνει ἐπίσης τοὺς Ρώσους, τοὺς Πολωνούς, τοὺς Τσέχους καὶ τοὺς Σλοβάκους, οἱ διόποιοι κατοικοῦν βορειοτέρας χώρας. Πρὸς διάκρισίν των οἱ Σέρβοι, οἱ Κροάται καὶ οἱ Σλοβένοι λέγονται Γιουγκοσλαβοί, δηλ. Νοτιοσλαβοί καὶ ἡ χώρα των Γιουγκοσλαβία, δηλαδὴ Νοτιοσλαβία.

Κατὰ τοὺς προϊστορικοὺς χρόνους ὅλοι οἱ Σλαῦνοι ἦσαν ἔγκατεστημένοι εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Ν.Δ. Ρωσίας καὶ τῆς Α. Πολωνίας, πρὸς Β. τῶν Καρπαθίων καὶ μεταξὺ τῶν ποταμῶν Δνειπέρου πρὸς Α. καὶ Ὁδέρου πρὸς Δ. Κατὰ τὴν ἐποχὴν κυρίως τῶν μεγάλων μεταναστεύσεων τῶν φυλῶν (βον καὶ ζον μ. Χ. αἰώνας) ἐν μέρος ἐξ αὐτῶν, οἱ σημερινοὶ Γιουγκοσλαβοί, μετηνάστευσαν βαθμηδὸν πρὸς Ν., πρὸς τὴν ἀραιῶς τότε κατωκημένην Β.Δ. Βαλκανικὴν Χερσόνησον. Ἡ μετανάστευσις αὕτη ὀφείλεται ἀφ' ἐνὸς εἰς ἐσωτερικὰς διαμάχας ἀναπτυχθείσας μεταξὺ τῶν πληθυνθέντων Σλαυίκων λαῶν, ἀφ' ἑτέρου εἰς πιέσεις, τὰς διόποιας οὗτοι υφίσταντο ἀπὸ τὴν κάθιδον ἄλλων βορειοτέρων Εύρωπαϊκῶν λαῶν. (Κελτῶν, Γερμανῶν).

Οἱ ἔγκατασταθέντες εἰς τὴν Βαλκανικὴν Χερσόνησον Σλαῦνοι ἐπὶ πολλὰς ἐκατονταετηρίδας ἦσαν ὑποτελεῖς τοῦ Αὐτοκράτορος τοῦ Βυζαντίου. Κατὰ τὸν 12ον ὅμως αἰώνα ἡ Παλαιὰ Σερβία κατέστη ἀνεξάρτητος χώρα, κατὰ δὲ τὸν 14ον (ὑπὸ τὴν βασιλείαν τοῦ Ντουσάν) ἔλαβε τὴν μεγαλύτεραν τῆς ἀκμήν. Ἡ ἀνεξαρτησία αὕτη διετηρήθη μέχρι τῆς ἐπιδρομῆς τῶν Τούρκων, οἱ διόποιοι μετὰ τὴν μάχην τοῦ Κοσσόβου (1389) ὑπέταξαν τοὺς Σλαύους.

Οἱ σπουδαιότεροι ιστορικοὶ σταθμοὶ τῆς ἐξελίξεως τοῦ σημερινοῦ Γιουγκοσλαβίκου Κράτους είναι οἱ ἔξης: Κατὰ

τὸ 1815, κατόπιν σειρᾶς ἀγώνων, ἰδρύθη εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ πασαλικίου τοῦ Βελιγραδίου, εἰς τὸ κέντρον δηλ. τῆς Βορείου Βαλκανικῆς Χερσονήσου, ἡ Ἡγεμονία τῆς Σερβίας ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τοῦ Σουλτάνου ἐκτάσεως 24.000 τ. χμ. Μετὰ τὸν ρωσοτούρκικὸν πόλεμον τοῦ 1878 ἡ μικρὰ αὕτη ἡγεμονία ἡύξηθη εἰς ἔκτασιν (47.740 τ. χμ.) καὶ κατέστη τελείως ἀνεξάρτητος, κατὰ δὲ τὸ 1882 ἀνεκτηρύχθη βασίλειον. Οἱ νικηφόροι Βαλκανικοὶ πόλεμοι τοῦ 1912 καὶ 1913 συνετέλεσαν εἰς σημαντικὴν αὔξησιν τῆς ἐκτάσεως τοῦ Σερβικοῦ Βασίλειου (87.813 τ. χμ.), καθόσον ἐπεξετάθη ἐφ' ὄλοκλήρου τῆς ἅνω κοιλάδος τοῦ Ἀξιοῦ. Τέλος, μετὰ τὸν παγκόσμιον πόλεμον (1914—1918) ἐσχηματίσθη τὸ σημερινὸν Γιουγκοσλαυϊκὸν Βασίλειον, τὸ δόποιον εἶναι τὸ μεγαλύτερον κράτος τῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου εἰς ἔκτασιν καὶ πληθυσμὸν (ἔκτασις 247.000 τ. χμ. πληθυσμὸς 14.000.000 κ.). Ἡ Γιουγκοσλαυΐα περιλαμβάνει κυρίως τὸ παλαιὸν Βασίλειον τῆς Σερβίας, τὴν Ἡγεμονίαν τοῦ Μαυροβουνίου, τὴν Ἐρζεγοβίνην, τὴν Βοσνίαν, τὴν Κροατίαν καὶ τὴν Σλοβενίαν. Ἐκ τούτων πρὸ τοῦ παγκοσμίου πολέμου ἀπετέλουν ἀνεξάρτητα κράτη τὸ Βασίλειον τῆς Σερβίας καὶ ἡ Ἡγεμονία τοῦ Μαυροβουνίου. Αἱ ἄλλαι περιοχαὶ ἥσαν ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τῆς Αὐστροουγγαρίας, ἡ δούλια ἥτο μεγάλη αὐτοκρατορία.

Ορια.— Ἡ Γιουγκοσλαυΐα ὁρίζεται πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ρουμανίας καὶ τῆς Βουλγαρίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Ἀλβανίας, τῆς Ἀδριατικῆς Θαλάσσης καὶ τῆς Ἰταλίας καὶ πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Γερμανίας καὶ τῆς Ούγγαρίας. Ἡ Γιουγκοσλαυΐα κατέχει σπουδαιοτέραν γεωγραφικὴν θέσιν ἀπὸ τὴν Βουλγαρίαν, καθόσον δεσπόζει τῶν δύο σπουδαιοτέρων κατὰ ξηρὰν δόδων τῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου. Πρῶτον, τῆς δόδοι, ἡ δούλια συνδέει τὴν Κεντρικὴν Εύρωπην μὲ τὴν Κωνσταντινούπολιν διὰ τῶν κοιλάδων τῶν ποταμῶν Μοραύα, Νισαύα, Ἐβρου. Δεύτερον, τῆς δόδοι, ἡ δούλια συνδέει τὴν Κεντρικὴν Εύρωπην μὲ τὸ Αίγαιον Πέλαγος διὰ τῶν κοιλάδων τῶν ποταμῶν Μοραύα καὶ Ἀξιοῦ.

Φυσικαὶ περιοχαῖ.— Τὸ ἔδαφος τῆς Γιουγκοσλαυίας, τὸ δόποιον ἐν τῷ συνόλῳ εἶναι ὀρεινὸν (τὰ 2/3 αὐτοῦ ἀποτελοῦν-

ται ἀπὸ ὑψηλὰς περιοχάς), διαιρεῖται εἰς πέντε φυσικάς περιοχάς: α') εἰς τὰς περιοχάς, αἱ δόποιαι ἀποτελοῦνται ἀπὸ παλαιά ὅρη, κυρίως κρυσταλλικά (Σερβική Μακεδονία, Παλαιά Σερβία). β') εἰς τὸ Πανονικὸν λεκανοπέδιον, γ') εἰς τὰς Ἀνατολικάς "Αλπεις, δ') εἰς τὰς Διναρικάς "Αλπεις, καὶ ε') εἰς τὰς ἀκτάς.

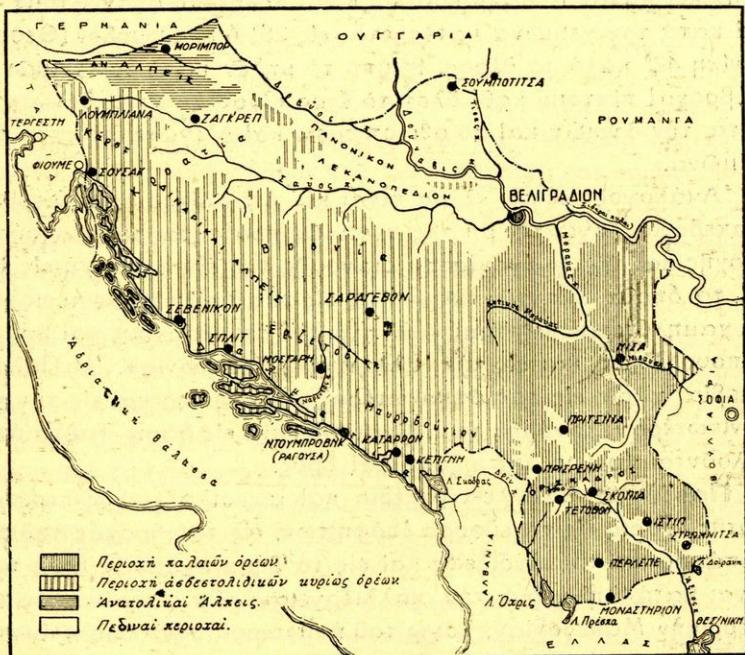
α') Περιοχὴ τῶν παλαιῶν ὁρέων (Σερβική Μακεδονία—Παλαιά Σερβία). Ἡ περιοχὴ αὕτη, ἡ δόποια εἶναι συνέχεια τῆς Ἑλληνικῆς Μακεδονίας, εἶναι μία ἀπὸ τὰς παλαιοτέρας περιοχάς τῆς Ἑλληνικῆς Χερσονήσου. Ἀργότερον, δταν ἐσχηματίσθησαν αἱ Διναρικαὶ "Αλπεις καὶ τὰ Βαλκάνια, τὰ δόποια εἶναι νεώτερα ὅρη, τὸ ἔδαφός της ὑπέστη πολλάς διαταραχάς. Ἐκ τῶν διαταραχῶν αὐτῶν τοῦ ἔδαφους τῆς ἐσχηματίσθησαν ρήγματα (δηλ. ἐπιμήκεις βαθεῖαι σχισμαὶ) καὶ τοπικαὶ καθιζήσεις. Ἀποτέλεσμα τῶν τοπικῶν καθιζήσεων εἶναι ὁ σχηματισμὸς τῶν λεκανοπέδιων (ὅπως εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Μακεδονίαν), τῶν δὲ ρηγμάτων ὁ σχηματισμὸς κοιλάδων (Ἄξιος, Μοραύα, Νισσαύα, κ. ἄ.). Κατ' ἀρχὰς τὰ λεκανοπέδια μετεβλήθησαν εἰς λιμναῖς, μερικαὶ τῶν δόποιων σώζονται ἀκόμη (Πρέσπα, Ἀχρίς, Δοϊράνη), διότι τὰ εἰς αὐτὰ κατερχόμενα ἐκ τῶν πέριξ περιοχῶν ρέοντα ὅδατα δὲν εὔρισκον διέξοδον πρὸς τὴν θάλασσαν. Μὲ τὴν πάροδον ὅμως τοῦ χρόνου αἱ περισσότεραι ἐκ τῶν λιμνῶν αὐτῶν ἀπεξηράνθησαν ἐν μέρει ἢ ἐν ὅλῳ, εἴτε ὑπεργείως, εἴτε ὑπογείως εἰς παρακειμένους ποταμούς. Τὸ ἔδαφος τῶν λεκανοπέδιων καὶ τῶν κοιλάδων εἶναι πολὺ εὔφορον, διότι καλύπτεται ἀπὸ παχύτατον στρῶμα προσχώσεων. Διὰ τοῦτο αἱ περιοχαὶ αὗται εἶναι σήμερον τὰ σπουδαιότερα κέντρα πληθυσμοῦ. Ἐκ τῶν λεκανοπέδιων σπουδαιότερα εἶναι τὰ ἔξης: Εἰς τὴν Σερβικὴν Μακεδονίαν τοῦ Περλεπέ—Μοναστηρίου, (τὸ δόποιον εἶναι συνέχεια τοῦ λεκανοπέδιου τῆς Φλωρίνης). τῆς Στρωμνίτσης, τοῦ Ἰστίου, τῶν Σκοπίων καὶ τοῦ Τετόβου· εἰς τὴν Παλαιὰν Σερβίαν τοῦ Κοσσιφοπεδίου καὶ τῆς Νισσης. Τὰ ὅρη τῆς περιοχῆς αὗτῆς, λόγῳ τῶν πολλῶν τοπικῶν καθιζήσεων καὶ ρηγμάτων, τὰ δόποια ἔλασθον χώραν πρὸς ὅλας τὰς διευθύνσεις, εἶναι μᾶλλον δύγκωδη. Γενικῶς δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, δτι τὰ πρὸς Δ. τῆς κοιλάδος τοῦ Ἀξιοῦ κείμενα εἰ-

ναι συνέχεια τῶν ὁρέων τῆς Δυτ. Μακεδονίας καὶ τὰ πρὸς Α., συνέχεια τῶν τῆς Ἀνατ. Μακεδονίας. Τὰ ύψηλότερα εὐρίσκονται εἰς τὴν Σερβικήν Μακεδονίαν. Ταῦτα εἶναι δὲ Βόρας (ύψηλοτέρα κορυφὴ Καϊμακτσάλαν 2.550 μ. ἐπὶ τῶν Ἑλληνογιουγκάσλαύκων συνόρων) καὶ δὲ Σκάρδος (Σάρ Πλάνινα). εἰς τὴν Β. Δ. Μακεδονίαν (ύψηλοτέρα κορυφὴ Λιουμποτέν 2.500 μ.). Οἱ Σλάύοι δύναμέζουν τὰ ὄρη ταῦτα Πλάνινα δηλαδὴ ὅρος ἡ ὁρεινὴ βοσκή, διότι ἔκτος τῶν δασῶν ύπαρχουν καὶ ἔκτεταμένοι βοσκότοποι.

Τύπατογραφία.—Ἡ πολύπλοκος μορφή, τὴν δποιαν παρουσιάζει τὸ ἔδαφος τῆς περιοχῆς αὐτῆς (ἀποτέλεσμα τῆς γεωλογικῆς του ιστορίας), συντελεῖ εἰς τὴν διασποράν τῶν ρεόντων ὥδατων. Τὸ σπουδαιότερον κέντρον διασπορᾶς εἶναι τὸ ὅρος Σκάρδος. Τὰ πρὸς Ν. αὐτοῦ ρέοντα ὥδατα (δηλ. τῆς Σερβικῆς Μακεδονίας) συλλέγουν οἱ ποταμοὶ Ἄξιος καὶ Στρυμών, οἱ δποιοι χύνονται εἰς τὸ Αίγαλον Πέλαγος (ὁ Στρυμών συλλέγει μόνον τὰ ὥδατα τοῦ λεκανοπεδίου τῆς Στρωμνίτσης). Τὰ πρὸς Β. ρέοντα ὥδατα (δηλ. τῆς Παλαιάς Σερβίας) συλλέγει δὲ ποταμὸς Μοραύας, δὲ δποιος χύνεται εἰς τὸν Δούναβιν πρὸς Α. τοῦ Βελιγραδίου. Οὗτος ἀποτελεῖται ἀπὸ τῶν κυρίων Μοραύων καὶ τὸν δυτικὸν Μοραύων, Σπουδαιότερος παραπόταμος αὐτοῦ εἶναι δὲ Νισαύας, δὲ δποιος πηγάζει ἀπὸ τὸν Αίμον. Τὰ πρὸς Δ. ρέοντα ὥδατα συλλέγει δὲ ποταμὸς Δρίν, δὲ δποιος χύνεται εἰς τὴν Ἀδριατικὴν θάλασσαν, διερχόμενος διὰ τοῦ Ἀλβανικοῦ ἐδάφους. Οἱ ποταμοὶ αὐτοὶ δὲν εἶναι πλωτοὶ (ἔκτος τοῦ Μοραύα εἰς μικράν ἀπὸ τῶν ἔκβολῶν του ἀπόστασιν), προσφέρουν δύμας διὰ τῶν κοιλάδων, τῶν σπουδαιοτάτας ύπηρεσίας, καθόσον αὗται ἀποτελοῦν τὰς μόνας δόδοις συγκοινωνίας εἰς τὴν ὁρεινὴν αὐτὴν περιοχήν. Σπουδαιότεραι δὲν εἶναι αἱ κοιλάδες Ἄξιοῦ —Μοραύα, αἱ δποιαι ἀποτελοῦν τὴν μόνην φυσικὴν δόδον μεταξὺ Αίγαλου, Πελάγους καὶ Κεντρικῆς Εύρωπης καὶ ἡ κοιλάδας τοῦ Νισαύα, ἡ δποια συνδέει τὴν Βουλγαρίαν μὲ τὴν Κεντρικήν Εύρωπην.

Κλῖμα καὶ βλάστησις.—Ἡ περιοχή, ἡ δποια ἀνήκει εἰς τὴν λεκάνην τοῦ Ἄξιοῦ, δηλαδὴ ἡ Σερβικὴ Μακεδονία, ἐπειδὴ

κεῖται νοτιώτερον καὶ εύρισκεται ύπο τὴν ἐπίδρασιν τῶν ἐκ τοῦ Αἰγαίου Πελάγους πνεόντων ἀνέμων, ἔχει κλῖμα ἡπιώτερον. Τὸ θέρος εἶναι θαλερόν, δὲ χειμῶν δμως εἶναι πολὺ ψυχρός καὶ ὀφείλεται εἰς τοὺς συχνοὺς ψυχρούς ἀνέμους, οἱ ὅποιοι κατέρχονται ἀπὸ τὰ χιονισμένα ὄρη τῆς πρὸς τὸν Θερμαϊκὸν κόλπον (δηλ. εἰς τὸν γνωστὸν εἰς τὴν Κεντρικὴν Μα-

Φυσικὸς χάρτης τῆς Γιουγκοσλαυίας.

κεδονίαν Βαρδάρην). Αἱ βροχαὶ πίπτουν κυρίως κατὰ τὴν χειμεριήν περίοδον, δπως συμβαίνει εἰς ὅλας τὰς περιοχάς, αἱ ὅποιαι ἔχουν κλῖμα μεσογειακόν. Γενικῶς δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, δτι ἡ περιοχὴ αὕτη ἔχει ἔνα ἐνδιάμεσον τύπον κλίματος μεσογειακοῦ καὶ ἡπειρωτικοῦ τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης. Ο μεσογειακὸς χαρακτὴρ ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὰ θερμὰ καὶ ξηρὰ θέρη τῆς καὶ τοὺς βροχερούς χειμῶνάς της, δὲ

ἡ πειρωτικός ἀπό τὴν μεγάλην διαφορὰν θερμοκρασίας μεταξὺ χειμῶνος καὶ θέρους καὶ ἀπό τὴν βραχύτητα τῶν ἐνδιαμέσων ἐποχῶν (ἀνοίξεως, φθινοπώρου). Ἡ περιοχή, ἡ ὅποια ἀνήκει εἰς τὴν λεκάνην τοῦ Μοραύα ποταμοῦ, δηλ. ἡ Παλαιά Σερβία, ἐπειδὴ κεῖται βορειότερον καὶ δὲν εὑρίσκεται ύπὸ τὴν ἐπιδρασιν τῶν θαλασσίων ἀνέμων, ἔχει κλῖμα ἡπειρωτικόν. Εἰς τὸ Βελιγράδιον ἡ θερμοκρασία κατὰ τὸ θέρος φθάνει τοὺς 41° καὶ κατὰ τὸν χειμῶνα κατέρχεται εἰς 26° ύπὸ τὸ μηδὲν (Θεσσαλονίκη 42° κατὰ τὸ θέρος, 9° ύπὸ τὸ μηδὲν κατὰ τὸν χειμῶνα). Αἱ βροχαὶ πίπτουν καθ' ὅλον τὸ ἔτος εἶναι δύμας ἀφθονώτεραι κατὰ τὴν ἀνοίξιν καὶ τὸ φθινόπωρον καὶ διλιγότεραι κατὰ τὸν χειμῶνα.

Ἀνάλογος μὲ τὸ κλῖμα εἶναι καὶ ἡ βλάστησις. Ἡ Σερβικὴ Μακεδονία λόγῳ τῆς μικρᾶς σχετικῶς ποσότητος τῆς πιπτούσης βροχῆς καὶ τῆς ἀκανονίστου διανομῆς της εἶναι πτωχὴ εἰς δάση, τὰ δόποια ἀπαντῶνται κυρίως εἰς τὰς ὑψηλοτέρας περιοχάς. Αἱ χαμηλότεραι περιοχαὶ καλύπτονται ἀπὸ θάμνους καὶ βοσκοτόπους, δπως καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Μακεδονίαν. Ἡ Παλαιά Σερβία, χάρις εἰς τὰς ἀφθονωτέρας βροχάς της καὶ εἰς τὴν κανονικωτέραν διανομὴν των, εἶναι πλουσία εἰς δάση. Ταῦτα ἀποτελοῦνται κυρίως ἀπὸ δένδρας καὶ δρῦς.

Προϊόντα.—Τὰ λεκανοπέδια καὶ αἱ κοιλάδες τῆς περιοχῆς αὐτῆς, χάρις εἰς τὰ εὔφορα ἐδάφη των, εἰς τὰς βροχὰς τοῦ φθινοπώρου καὶ τῆς ἀνοίξεως καὶ εἰς τὰ ξηρὰ σχετικῶς θέρη των, εἶναι κατάλληλα διὰ τὴν καλλιέργειαν τῶν σιτηρῶν. Εἰς τὴν Σερβικὴν Μακεδονίαν, λόγῳ τοῦ ἡπιωτέρου σχετικῶς κλίματός της, παρατηρεῖται μεγαλυτέρα ποικιλία καλλιεργειῶν. Καλλιεργοῦνται ἑκτὸς τῶν σιτηρῶν, ἄμπελοι, καπνός, βάμβαξ, σησάμιον, δρυζα, μορέαι, ὅπιον κ. ἄ. (δηλ. δπως καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Μακεδονίαν). Μεγάλην ἔκτασιν κατέχουν εἰς ὅλην αὐτῆν τὴν περιοχὴν καὶ τὰ διπωροφόρα δένδρα (κυρίως δαμασκηνέαι καὶ μηλέαι).

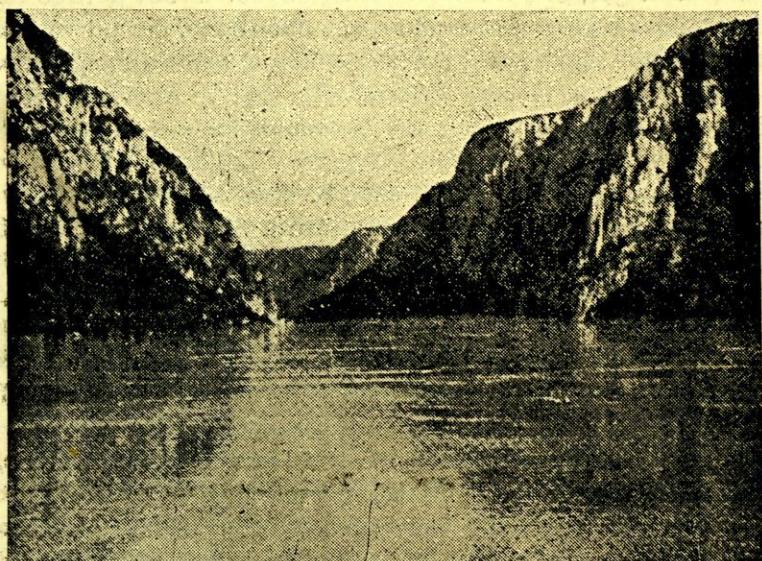
Μετὰ τὴν γεωργίαν τὴν δευτέραν θέσιν κατέχει ἡ κτηνοτροφία, χάρις εἰς τοὺς ἑκτεταμένους βοσκοτόπους τῶν ὁρεινῶν περιοχῶν. Τρέφονται αἰγοπρόβατα κατὰ τρόπον ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον νομαδικόν, μεγάλα ζῷα (βόες, ἵπποι, ὄνοι, ἡμίονοι) διὰ τὰς

γεωργικάς κυρίως ὀνάγκας, χοῖροι χάρις εἰς τὰ ἄφθονα βαλανίδια τῶν δασῶν, καὶ πουλερικά, χάρις εἰς τὴν μεγάλην παραγωγὴν σιτηρῶν. Σημαντικὴν ἐπίσης ὀνάπτυξιν παρουσιάζει εἰς τὴν Σερβικὴν Μακεδονίαν ἡ μεταξοσκωληκοτροφία, χάρις εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς μορέας, καὶ ἡ μελισσοκομία, χάρις εἰς τὸ ἡπιώτερον κλῖμα τῆς.

Πόλεις.—Ἡ διαμόρφωσις τοῦ ἔδαφους εἰς πολλὰς λεκανοειδεῖς περιοχάς, αἱ ὁποῖαι δυσκόλως συγκοινωνοῦν μεταξύ των, συνετέλεσεν εἰς τὴν ὀνάπτυξιν μιᾶς δύμωνύμου, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, πόλεως εἰς ἔκαστον λεκανοπέδιον, ἡ ὁποία χρησιμεύει κυρίως ὡς ἀγροτική ἀγορά τῆς περιοχῆς της. Ἡ σπουδαιότης τῆς ἔξαρτᾶται ἐκ τοῦ μεγέθους τοῦ λεκανοπέδιου καὶ κυρίως ἐκ τῆς γεωγραφικῆς αὐτοῦ θέσεως. Εἰς τὴν Σερβικὴν Μακεδονίαν σπουδαιότεραι πόλεις ἀπὸ Ν. πρὸς Β. εἶναι αἱ ἔξης : Μοναστήριον (32.000 κ.), Περλεπές, Στρώμνιτσα, Γευγελῆ, ἐπὶ τῶν ἐλληνογιουγκοσλαβϊκῶν συνόρων, Ἰστίπ, Βελεσά, Σκόπια (68.500 κ.) καὶ Τέτοβον. Σπουδαιοτέρα ὅλων εἶναι τὰ Σκόπια, χάρις εἰς τὸ εύρὺ λεκανοπέδιον τῶν καὶ κυρίως εἰς τὴν γεωγραφικὴν τῶν θέσιν, καθόσον κεῖται εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον συναντοῦν τὴν διεθνῆ δόδον Θεσσαλονίκης—Βελιγραδίου αἱ ἐκ τοῦ Τετόβου καὶ τοῦ Κοσσιφοπεδίου κατερχόμεναι ὁδοί.

Εἰς τὴν Παλαιάν Σερβίαν εἶναι ἡ Πριστένη, ἡ Πριστίνα, ἡ Μιτροβίτσα, ἡ Νίσσα (35.000 κ.), ἡ ὁποία διερεύει τὴν ὀνάπτυξιν τῆς εἰς τὴν γεωγραφικὴν τῆς θέσιν, καθόσον κεῖται εἰς τὸ σημεῖον τῆς διακλαδώσεως τῶν μεγάλων διεθνῶν δόδων (Βελιγραδίου—Θεσσαλονίκης καὶ Βελιγραδίου—Σόφιας), καὶ τὸ Βελιγράδιον, ἡ πρωτεύουσα τοῦ Γιουγκοσλαβϊκοῦ Βασιλείου, κείμενον εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον δὲ Σαδος ποταμὸς συναντᾷ τὸν Δούναβιν. Τὸ Βελιγράδιον εἶναι τὸ σπουδαιότερον διοικητικὸν καὶ πνευματικὸν κέντρον τῆς Γιουγκοσλαβίας. Χάρις εἰς τὴν καλὴν γεωγραφικὴν του θέσιν, καθόσον κεῖται εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον αἱ ἀπὸ Β. καὶ Δ. ὁδοὶ συναντοῦν τὴν Βαλκανικὴν δόδον Μορσύα—Ἄξιον, ἔχει σπουδαίαν ἐμπορικὴν καὶ βιομηχανικὴν κίνησιν καὶ λαμπρὸν μέλλον. Ὁ πληθυσμός του ἀπὸ 60.000 κ. κατὰ τὸ ἔτος 1890, ἀνῆλθεν εἰς 320.000 κατὰ τὸ ἔτος 1934.

β') Τὸ Πανονικὸν λεκανοπέδιον (ή ὀνομασία του ὁφείλεται εἰς τὴν ἀρχαίαν ρωμαϊκὴν ἐπαρχίαν Πανονίαν). Τὸ λεκανοπέδιον τοῦτο, τὸ δποῖον ἔκτείνεται καὶ πέραν τῶν Γιουγκοσλαυϊκῶν συνόρων (μεταξὺ Κορπαθίων καὶ Ἀνατολικῶν "Αλπεων), ὁφείλεται εἰς καθίζησιν τοῦ ἐδάφους, δπως καὶ τὰ ἄλλα λεκανοπέδια τῆς Παλαιᾶς Σερβίας καὶ Μακεδονίας. Διὰ τοῦτο ἀρχικῶς εἶχε μεταβληθῆ εἰς μίαν μεγάλην λίμνην (δπως

Σιδηραῖ πύλαι τοῦ Δουνάβεως κατὰ τὴν συνάντησιν τῶν συνόρων Γιουγκολανίας κοι Ρουμιανίας.

ἡ Θεσσαλία), τῆς δποίας τὰ πλεονάζοντα ὕδατα ἔχύνοντο εἰς τὴν Μαύρην Θάλασσαν διὰ τοῦ χαμηλοτέρου αύχένος τῶν νοτίων Καρπαθίων. Με τὸν καιρὸν δ αὐχήνη, λόγῳ τῆς διαβρώσεως, τὴν δποίαν ὑφίστατο, μετεβλήθη εἰς κοιλάδα (δπως ἡ κοιλάς τῶν Τεμπῶν). Διὰ τῆς στενῆς αὐτῆς κοιλάδος διωχεύτησαν εἰς τὴν θάλασσαν δλα σχεδὸν τὰ ὕδατα τῆς παλαιᾶς αὐτῆς λίμνης, ἡ δποία μετεβλήθη οὕτως εἰς ξηράν. Τὴν στενὴν

αύτήν κοιλάδα, ή δποία δνομάζεται «Σιδηραῖ Πύλαι»⁽¹⁾ ἀκολουθεῖ σήμερον ὁ Δουνάβις ποταμός, δ δποῖος εἶναι δ μεγαλύτερος ποταμὸς τῆς Εύρωπης μετά τὸν Βόλγαν. Οἱ σπουδαιότεροι παραπόταμοι τοῦ Δουνάβεως εἰς τὴν περιοχὴν αύτὴν εἰναι δ Σαῦος, δ δποῖος ἀποτελεῖ μετ' αὐτοῦ τὸ βόρειον δριον τῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου, δ Δραῦος καὶ δ Τίσας. Οἱ δύο πρῶτοι πηγάζουν ἀπὸ τὰς Ἀνατολικὰς Ἀλπεις, δ δὲ τρίτος ἀπὸ τὰ Καρπάθια. «Ολοὶ οἱ ποταμοὶ αὐτοὶ εἶναι πλωτοὶ εἰς μεγάλα ποταμόπλοια.

Τὸ ἔδαφος τοῦ λεκανοπεδίου εἶναι πολὺ εὔφορον, διότι καλύπτεται ἀπὸ προσχώσεις τῶν ρεόντων ὑδάτων. Τὸ κλῖμα εἶναι ἡπειρωτικόν, διότι περιβάλλεται ἀπὸ δρη, τὰ δποῖα ἐμποδίζουν τὴν ἐπίδρασιν τῶν θαλασσῶν ἀνέμων. Ἡ περιοχὴ αύτη, λόγῳ τοῦ εύφορου ἔδαφους τῆς καὶ τοῦ ἡπειρωτικοῦ κλίματός της, παράγει κυρίως σιτηρά (σῖτον, ἀραβόσιτον). Εἶναι διαδικασία γεωργικὴ περιοχὴ τῆς Γιουγκοσλαβίας. Εἰς τὰς πλαγιὰς μερικῶν λόφων, οἱ δποῖοι ύψοινται ἐν τῷ μέσῳ τῆς πεδιάδος, καλλιεργοῦνται κυρίως ἄμπελοι καὶ ὀπωροφόρα δένδρα, ίδιως δαμασκηνέαι, καθόσον αἱ περιοχαὶ αὗται δὲν προσβάλλονται συνήθως ἀπὸ παγετούς, δπως δειάς. Ἀνεπιτυγμένη εἶναι ἐπίσης καὶ δικηνοτροφία (μικρῶν καὶ μεγάλων ζώων, καθὼς καὶ τῶν πουλερικῶν).

Αἱ σπουδαιότεραι πόλεις τῆς περιοχῆς αύτῆς εἶναι τὸ Ζάγκρεμπ (πρώην "Αγκραμ", 185.000 κ.), πρωτεύουσα τῆς Κροατίας καὶ δευτέρα πόλις τῆς Γιουγκοσλαβίας. Εἶναι σπουδαῖον ἐμπορικὸν καὶ βιομηχανικὸν κέντρον, χάρις εἰς τὴν καλὴν γεωγραφικὴν του θέσιν· κεῖται εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ δποῖον συναντῶνται δύο περιοχαὶ μὲ διαφορετικὰ πρόσδοντα (πεδιάς καὶ Ἀνατολικαὶ Ἀλπεις) καὶ ἐπὶ τῆς δόδοι

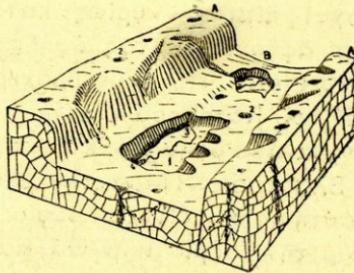
(1) Τὸ μῆκος τῆς κοιλάδος ὑπερβαίνει τὰ 100 χμ., τὸ δὲ πλάτος εἰς μερικὰ σημεῖα περιορίζεται εἰς 110 μ. περίπου. Λόγῳ τῆς στενότητος αύτῆς τὸ ρεῦμα τοῦ ποταμοῦ ἀποκτᾷ ὑπερβολικὴν ταχύτητα καὶ μέγα βάθος. Μεγάλαι προσπάθειαι κατεβλήθησαν διὰ νὰ καταστήσουν πλωτὸν τὸ τμῆμα αύτὸν τοῦ Δουνάβεως, τὸ δποῖον δμως ἀπὸ γραφικῆς ἀπόψεως εἶναι θαυμάσιον.

Φιοῦμε — Βουδαπέστης. 'Η Σουμπότισσα (100.000 κ.), ή τρίτη πόλις τῆς Γιουγκοσλαβίας καὶ ἡ σπουδαιότερα ἀγροτικὴ ἀγορὰ τοῦ λεκανοπεδίου, καθόσον εἶναι κέντρον σιδηροδρομικῆς συγκοινωνίας. 'Αξιόλογον ἀνάπτυξιν παρουσιάζει καὶ τὸ Νόβι—Σάντ ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως.

γ') Ἀνατολικαὶ ἡ Σλοβενικαὶ "Ἀλπεις. Αὗται ἀποτελοῦν τὸ ἀνατολικώτερον τμῆμα τῆς μεγάλης ὁροσειρᾶς τῶν "Ἀλπεων μὲ ὑψηλοτέραν κορυφὴν τὸ Τρίγκλαβ (2.864 μ.). Μεταξὺ τῶν ὁροσειρῶν αὐτῶν, αἱ ὅποιαι ὅσον προχωροῦν πρὸς Α., τόσον ἀπομακρύνεται ἡ μία τῆς ἄλλης, περικλείονται χαμηλαὶ περιοχαί, ὁφειλόμεναι εἰς τοπικὰς καθιζήσεις τοῦ ἔδαφους. Αἱ σπουδαιότεραι τῶν χαμηλῶν αὐτῶν περιοχῶν εἶναι τοῦ Μάριμπορ καὶ τῆς Λουμπλιάνας. Τὸ ἔδαφος τῶν περιοχῶν αὐτῶν εἶναι εὔφορον, τὸ δὲ κλῖμα ἡπειρωτικόν. Τὰ παραγόμενα προϊόντα εἶναι δημητριακοὶ καρποὶ εἰς τὰς πεδινὰς περιοχὰς καὶ δασικὰ καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα εἰς τὰς ὁρεινάς. Σπουδαιότερα πόλις εἶναι ἡ Λιουμπλιάνα (60.000 κ.) ἐπὶ τῆς διασταυρώσεως τῶν δδῶν πρὸς τὴν Ἰταλίαν καὶ τὴν Βιέννην.

δ') Διναρικαὶ "Ἀλπεις. 'Η ὁρεινὴ αὐτὴ ζώνη, ἡ ὅποια εἶναι συνέχεια τῶν Ἀνατολικῶν "Ἀλπεων, διασχίζει λοξῶς τὸ ἔδαφος τῆς Γιουγκοσλαβίας ἀπὸ τῆς περιοχῆς τῆς Λιουμπλιάνας μέχρι τῶν Ἀλβανικῶν συνόρων. Ἀποτελεῖται ἀπὸ παραλλήλους ὁροσειρᾶς ἔξι ἀσβεστολιθικῶν κυρίως πετρωμάτων, αἱ ὅποιαι διευθύνονται ἀπὸ Β.Δ. πρὸς Ν.Α. Αὗται κατέρχονται πρὸς μὲν τὴν πλευρὰν τῆς Ἀδριατικῆς Θαλάσσης ἀποτόμως, πρὸς δὲ τὴν τοῦ Σαύου δμαλῶς, συναντῶσοι οὕτως ἀνεπασθήτως τὸ εύρυ Πανονικὸν λεκανοπέδιον. 'Η ύψηλοτέρα κορυφὴ των εύρισκεται εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Μαυροβουνίου (ὅρος Ντορμίτωρ 2.528 μ.). Μεταξὺ τῶν ὁροσειρῶν περικλείονται ύψηλὰ ὁροπέδια. Τὸ ἔδαφος τῆς περιοχῆς αὐτῆς, λόγῳ τῆς μεγάλης ὑπεροχῆς τῶν ἀσβεστολιθικῶν πετρωμάτων, παρουσιάζει χαρακτηριστικὴν μορφήν. Τὰ ἀσβεστολιθικά πετρώματα ἔχουν τὴν ἴδιότητα νὰ διασχίζωνται πρὸς ὅλας τὰς διευθύνσεις ἀπὸ σχισμάς συνήθως ἀσφράτους διὰ γυμνοῦ ὀφθαλμοῦ, ὁφειλομένας εἰς τὰς πιέσεις, τὰς ὅποιας ὑπέστησαν

κατά τὸν σχηματισμόν των εἰς δροσειράς. Ἐπίσης ἔχουν τὴν ἰδιότητα νὰ διαλύωνται ἐντὸς τοῦ ὅδατος, ὅπως ἐν τεμάχιον ζακχάρεως (εἰς μεγαλύτερον βεβαίως χρονικὸν διάστημα). Τὸ ὅδωρ τῆς βροχῆς, τὸ δόποῖον πίπτει ἐπὶ τοῦ ἑδάφους, ἀκολουθεῖ τὰς σχισμάς καὶ ἐπειδὴ διαλύει τὴν ἀσβεστον, τὰς μεγαλώνει εἰς βάθος καὶ εἰς πλάτος. Διὰ τῆς ἐνώσεως πολλῶν σχισμῶν ὑπογείως σχηματίζονται σπήλαια, τῶν δόποίων συχνά ἡ δροφὴ καταβυθίζεται. Οὕτω σχηματίζονται ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας κοιλώματα ἐν εἴδει χωνίου, τὰ δόποια λέγονται ν το λινα. Διὰ τῆς ἐνώσεως πολλῶν ντολίνων σχηματίζονται λεκανοπέδια, τὰ δόποια εἶναι κλειστά πρὸς ὅλας τὰς διευθύνσεις καὶ τὰ δόποια λέγονται πολιέ. Τὸ ὅδωρ τῆς βροχῆς, τὸ δόποῖον πίπτει εἰς τὰς ντολίνας καὶ τὰ πολιέ, διοχετεύεται εἰς παρακειμένους ποταμούς ἢ εἰς τὴν θάλασσαν δι' ὑπογείων ὁχετῶν, οἱ δόποιοι, ὡς γνωστόν, ὑπάρχουν ἐντὸς τῶν ἀσβεστολιθικῶν πετρωμάτων. Τὸν χειμῶνα, ἐπειδὴ ἡ βροχὴ εἶναι ἀφθονωτέρα, δὲν προλαμβάνει νὰ διοχετευθῇ ἐξ ὀλοκλήρου καὶ οὕτω τὰ κοιλώματα αὐτά μεταβάλλονται ἐν ὅλῳ ἡ ἐν μέρει εἰς λίμνας (ὅπως συμβαίνει εἰς τὴν νοτίαν περιοχὴν τοῦ λεκανοπεδίου τῆς Τριπόλεως). Μόνον εἰς τὰ πολιέ σχηματίζεται λεπτὸν στρῶμα καλλιεργησίμου γῆς, κυρίως ἀργιλώδες, τὸ δόποῖον εἶναι τὸ ὑπόλειμμα τῆς διαλύσεως τῶν ἀσβεστολιθικῶν πετρωμάτων, καθόσον ταῦτα περιέχουν καὶ ἄλλας οὖσίας μὴ διαλυομένας εἰς τὸ ὅδωρ. Εἰς τὴν βάσιν τοῦ ἀσβεστολιθικοῦ τείχους, τὸ δόποῖον περιβάλλει τὰ πολιέ, συνήθως ἀναβλύζουν μεγάλαι πηγαὶ (κεφαλόδρυσα), διὰ τῶν δόποίων ἔξερχεται εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τὸ ὅδωρ τῆς βροχῆς, τὸ δόποῖον κυκλοφορεῖ ἐντὸς τῶν σχισμῶν τῶν ὑπερκειμένων ἀσβεστολιθικῶν πετρωμάτων. Ἡ μορφὴ τοῦ ἑδάφους, τὴν περιεγράψαμεν, παρατηρεῖται κυρίως εἰς τὴν πε-

Ἡ μορφὴ τοῦ Κάρστ τῆς Γιουγκοσλαβίας. (1 Πολιέ. 2 ντολίναι. 3 πηγαί. 4 καταβόθραι).

ήθως ἀναβλύζουν μεγάλαι πηγαὶ (κεφαλόδρυσα), διὰ τῶν δόποίων ἔξερχεται εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τὸ ὅδωρ τῆς βροχῆς, τὸ δόποῖον κυκλοφορεῖ ἐντὸς τῶν σχισμῶν τῶν ὑπερκειμένων ἀσβεστολιθικῶν πετρωμάτων. Ἡ μορφὴ τοῦ ἑδάφους, τὴν περιεγράψαμεν, παρατηρεῖται κυρίως εἰς τὴν πε-

Κάρστ, είναι δὲ τόσον χαρακτηριστική, ὥστε οἱ γεωγράφοι καὶ οἱ γεωλόγοι δύνομάζουν τὴν τοιούτου εἶδους μορφὴν κάρ-
στειον μορφήν.

Ποταμοί. Εἰς τὴν παρὰ τὴν Ἀδριατικὴν Θάλασσαν ὀρει-
νῆν ζώνην τὰ ρέοντα ὅδατα είναι ἀραιά καὶ ἔξαφανίζονται
κατὰ τὴν διαδρομήν των εἰς ὑπογείους καταβόθρας, αἱ δόποιαι
είναι συχναὶ εἰς τὰ ἀσβεστολιθικὰ ἐδάφη. Εἰς τὴν ὀρεινὴν ζώ-
νην τοῦ ἐσωτερικοῦ καὶ κυρίως εἰς τὴν Βοσνίαν τὰ ρέοντα
ὅδατα είναι ἄφθονα χάρις εἰς τὴν ἐναλλαγὴν τῶν ἀσβεστολι-
θικῶν πετρωμάτων μετὰ κρυσταλλικῶν, τὰ δόποια δὲν διαπε-
ρῶνται καὶ δὲν διαλύονται ύπὸ τοῦ ὅδατος. Τὸ πλεῖστον μέρος
τῶν ρεόντων ὅδατων τῶν Διναρικῶν "Ἀλπεων, λόγῳ τῆς διμα-
λῆς κλίσεώς των πρὸς τὸ Πανονικὸν λεκανοπέδιον, συλλέγον-
ται εἰς τὸν Σαῦνον ποταμὸν διὰ τῶν παραποτάμων του Κούπα,
Οῦνα, Βέρμπα, Βόσνα, Ντρίνα, οἱ δόποιοι ρέουν ἐντὸς στενῶν
καὶ παραλλήλων κοιλάδων.

Κλῖμα. Τὸ κλῖμα τῶν ὀροπεδίων τῆς περιοχῆς αὐτῆς
είναι ἡπειρωτικόν, διότι περιβάλλονται ἀπὸ ὁροσειράς, αἱ
δόποιαι ἐμποδίζουν τὴν ἐπίδρασιν τῶν θαλασσίων ἀνέμων. Αἱ
βροχαὶ πίπτουν κυρίως κατὰ τὴν χειμερινὴν περίοδον καὶ
είναι ἄφθονοι εἰς τὰς ὑψηλὰς περιοχάς, καθόσον αὗται είναι
ἐκτεθειμέναι εἰς τοὺς βροχερούς δυτικοὺς ἀνέμους. Ἡ ὅπι-
σθεν τοῦ Καττάρου ὀρεινὴ περιοχὴ δέχεται τὰς περισσοτέρας
βροχὰς ἀπὸ δλην τὴν Εύρωπην (4,64 μ. ἐτησίως).

Βλάστησις. Παρὰ τὴν μεγάλην ποσότητα τῶν βροχῶν ἡ
βλάστησις δὲν είναι πλουσία εἰς δλας τὰς περιοχάς. Εἰς τὴν
παρὰ τὴν Ἀδριατικὴν Θάλασσαν ὀρεινὴν ζώνην ἡ βλάστησις
είναι πτωχή, δπως καὶ τὰ ρέοντα ὅδατα, διότι τὰ ἀσβεστολι-
θικὰ πετρώματα διαπερῶνται εύκολως ἀπὸ τὸ ὅδωρ τῆς βρο-
χῆς καὶ συνεπῶς δὲν διατηροῦν ἀρκετὴν ύγρασίαν. ἡ δόποια
είναι ἀπαραίτητος διὰ τὴν ἀνάπτυξιν μεγάλων δένδρων. "Ο-
λῶς διαφορετικὴν ὅψιν παρουσιάζει ἡ ὀρεινὴ ζώνη τοῦ ἐσωτε-
ρικοῦ καὶ κυρίως ἡ Βοσνία, ἡ δόποια χάρις εἰς τὴν ὑπαρξίαν καὶ
κρυσταλλικῶν πετρωμάτων, τὰ δόποια διατηροῦν τὴν ύγρασίαν.
είναι πλουσία εἰς δάση, δπως είναι πλουσία καὶ εἰς ρέοντα
βροχαὶ Βοσνία είναι ἡ πρώτη δασοφόρος περιοχὴ τῆς Γιουγ-

κοσλαυΐας (τὰ 2/3 περίπου τῆς ἐπιφανείας της καλύπτονται ἀπό δάση).

Προϊόντα, κάτοικοι. Οἱ κυριώτεροι πόροι τῆς περιοχῆς εἰναι αἱ καλλιέργειαι τῶν δημητριακῶν εἰς τὰ δροπέδια καὶ τὰς κοιλάδας, λόγῳ τοῦ ἡπειρωτικοῦ κλίματος, ἢ κτηνοτροφία (ἰδίως τῶν χοιρῶν χάρις εἰς τὰ πολλὰ βαλανιδοφόρα δάση) καὶ ἡ ύλοτομία εἰς τὰς ὁρεινάς περιοχάς.

Γενικῶς ἡ περιοχὴ αὕτη εἶναι ἀραιῶς κατωκημένη, ἐπειδὴ τὸ ἔδαφος εἶναι ὁρεινὸν καὶ αἱ παράληλοι δροσειραὶ δυσχεραίνουν πολὺ τὴν συγκοινωνίαν. Σπουδαιότεραι πόλεις εἶναι εἰς τὴν Βοσνίαν τὸ ἴστορικὸν Σεράγεβον (78.000 κ.), κέντρον ἐμπορίου καὶ βιομηχανίας χάρις εἰς τὰ ἀρκετὰ προϊόντα τῆς περιοχῆς του καὶ τὴν καλήν του θέσιν, καθόσον κεῖται ἐπὶ τῆς δοῦο, ἡ ὁποία συνδέει τὸν λιμένα τῆς Ἀδριατικῆς Ντουμπρόβνικ μετὰ τοῦ ἑσωτερικοῦ. Εἰς τὴν Ἐρζεγοβίνην εἶναι ἡ Μοστάρη (20.300 κ.) καὶ εἰς τὸ Μαυροβούνιον ἡ Κετίγνη (6.300 κ.). Ἡ Βοσνία καὶ ἡ Ἐρζεγοβίνη, ἐπειδὴ ἐπὶ πολλὰ ἔτη κατείχοντο υπὸ τῶν Τούρκων, κατοικοῦνται κυρίως ἀπὸ ἔξισλαμισθέντας Σλαύους καὶ Μωαμεθανούς.

ε') Αἱ ἀκταί. Αἱ ἀκταὶ τῆς Γιουγκοσλαυΐας εἶναι στεναὶ, διότι δὲν χύνονται εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν πολλοὶ καὶ μεγάλοι ποταμοί, ὥστε μὲ τὰ χώματα καὶ τὰ ἄλλα ύλικά, τὰ ὁποῖα παρασύρουν, νὰ αὐξήσουν τὴν ἔκτασιν τῆς ἔηρᾶς. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸ δτὶ ἡ ὁρεινὴ ζώνη, ἡ ὁποία ἐκτείνεται κατὰ μῆκος τῶν ἀκτῶν, ἀποτελεῖται ἀποκλειστικῶς ἀπὸ ἀσβεστολιθικὰ πετρώματα, τὰ ὁποῖα, ὡς ἀνωτέρω εἴπομεν, διαπερῶνται εὐκόλως υπὸ τοῦ ὄδατος τῆς βροχῆς, λόγῳ τῶν πολλῶν σχισμῶν των. Οὕτω δὲν σχηματίζονται μεγάλοι ποταμοί, διότι τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ πίπτοντος ὄδατος κυκλοφορεῖ ύπογείως. Σπουδαιοτέρα πεδινὴ περιοχὴ εἶναι ἡ κοιλάς τοῦ ποταμοῦ Ναρέντα. Κατὰ μῆκος τῆς παραλίου αὐτῆς ζώνης, ἡ ὁποία λέγεται Δαλματία, ἐκτείνονται πολλαὶ νῆσοι (600 περίπου, ἐκ τῶν ὁποίων 60 μεγάλαι). Αὗται εἶναι ύπολείμματα τῶν δυτικωτέρων δροσειρῶν τῶν Διναρικῶν "Αλπεων, τὸ πλεῖστον μέρος τῶν ὁποίων κατεποντίσθη υπὸ τῆς θαλάσσης κατὰ τὴν προϊστορικὴν ἐποχὴν (ὅπως αἱ νῆσοι τοῦ Ιονίου Πελάγους).

Ἡ περιοχὴ αὕτη, χάρις εἰς τὴν ἄμεσον ἐπίδρασιν τῶν θαλασσίων ἀνέμων, ἔχει τὸ ἡπιώτερον κλῖμα ἀπὸ δλας τὰς περιοχὰς τῆς Γιουγκοσλαυΐας. Ὁλαι δημοσίες οἱ ἀκταὶ δὲν ἔχουν τὸ ἕδιον κλῖμα. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς ἔνα τοπικὸν ἄνεμον, τὸν Μπόρα (ἀνάλογον μὲ τὸν Βαρδάρην τῆς Κεντρικῆς Μακεδονίας), δ ὁποῖος τὸν χειμῶνα εἶναι πολὺ ψυχρός, καθόσον πνέει ἀπὸ τὰ χιονισμένα βουνά τῶν Ἀνατολικῶν καὶ Διναρικῶν "Αλπεων πρὸς τὴν Ἀδριατικὴν Θάλασσαν. Αἱ πρὸς βορρᾶν τοῦ Καττάρου ἀκταὶ, ἐπειδὴ εἶναι ἔκτεθειμέναι εἰς τὸν Μπόρα, ἔχουν κλῖμα δύμοιον μὲ τὸ τῆς Θεσσαλονίκης (χειμῶν ἥπιος, διακοπτόμενος ἀπὸ ὀποτόμους πτώσεις τῆς θερμοκρασίας). Αἱ πρὸς Ν. τοῦ Καττάρου ἀκταὶ, ἐπειδὴ δὲν εἶναι ἔκτεθειμέναι εἰς τὸν Μπόρα, καθὼς καὶ αἱ νῆσοι, ἔχουν κλῖμα καθαρῶς μεσογειακόν. Χάρις εἰς τὸν ἥπιον γενικῶς χειμῶνά των αἱ ἀκταὶ καὶ αἱ νῆσοι παράγουν ποικίλα προσόντα. Πολὺ εύδοκιμον αἱ ἀμπελοί, τὰ ἐσπεριδοειδῆ καὶ λοιπά ὄπωροφόρα δένδρα, τὰ λαχανικά, κυρίως δὲ αἱ ἐλαῖαι, αἱ ὁποῖαι εἶναι τὸ χαρακτηριστικὸν δένδρον τοῦ μεσογειακοῦ κλίματος. Εἰς τὰς πρὸς Β. τοῦ Καττάρου ἀκτὰς αἱ ἐλαῖαι καὶ τὰ ἐσπεριδοειδῆ καλλιεργοῦνται εἰς τὰς περιοχάς, αἱ ὁποῖαι δὲν εἶναι ἀμέσως ἔκτεθειμέναι εἰς τὸν Μπόρα.

Εἰς τὴν περιοχὴν αὕτην, λόγῳ τῆς στενότητος τοῦ καλλιεργησίμου ἐδάφους, ἀνέκαθεν μεγαλυτέραν σημασίαν ἔχει ἡ θάλασσα. Μέγας μέρος τοῦ πληθυσμοῦ ἀσχολεῖται εἰς τὴν ἀλιείαν καὶ ναυτιλίαν, πολλαὶ δὲ μικραὶ πόλεις εἶναι παρατεταγμέναι κατὰ μῆκος τῶν ἀκτῶν. Ἐκ τούτων σπουδαιότεραι εἰναι ἀπὸ Β. πρὸς Ν. τὸ Σούσακ (16.000 κ.), παρὰ τὸ Φιούμε, ἡ Ζάρα, ἡ ὁποία ἀνήκει εἰς τὴν Ἰταλίαν, τὸ Σεβενίκον (37.000 κ.) τὸ Σπλίτ (Σπαλάτον 44.000 κ.), τὸ Ντουμπρόβνικ (Ραγούμσα 19.000 κ.) καὶ τὸ Κάτταρον (5.000 κ.).

Αἱ πόλεις αὗται, ἀν καὶ εὐρίσκονται εἰς τοὺς μυχοὺς ἀσφαλεστάτων κόλπων, δὲν παρουσιάζουν μεγάλην ἀνάπτυξιν, διότι τὸ τεῖχος τῶν Διναρικῶν "Αλπεων ἐμποδίζει τὴν ἐλευθέρων ἐπικοινωνίαν των μετά τοῦ ἐσωτερικοῦ.

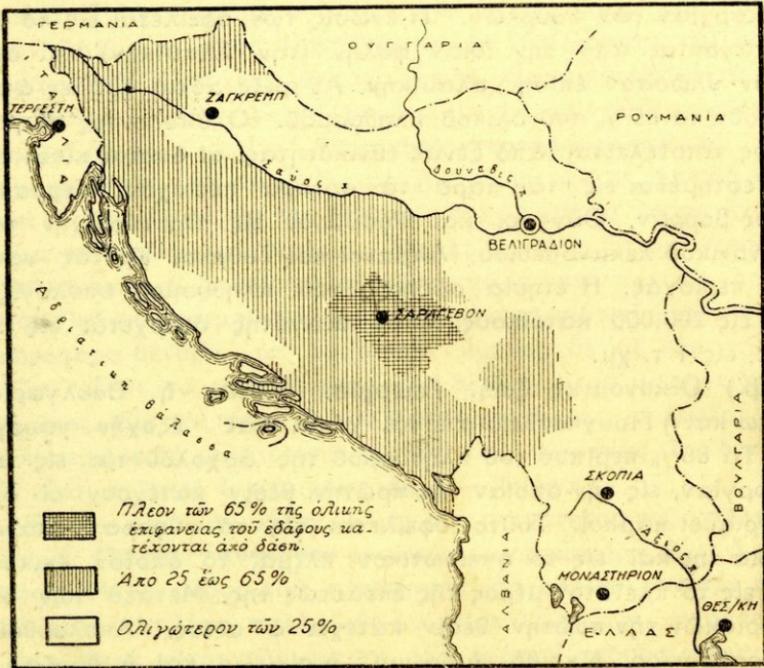
Οἱ κάτοικοι καὶ ἡ οἰκονομικὴ ζωὴ. — α') Οἱ κάτοικοι. Τὸ Βασίλειον τῆς Γιουγκοσλαυΐας κατοικεῖται κυρίως ὀπό

πρετίς δμάδας Σλαύων: Τούς Σέρβους, τούς Κροάτας, καὶ τοὺς Σλοβένους. Ἡ διαίρεσις αὕτη στηρίζεται εἰς τὴν θρησκείαν (οἱ πρῶτοι εἰναι Ὁρθόδοξοι καὶ οἱ ἄλλοι Καθολικοὶ) καὶ εἰς τὸν βαθμὸν τῆς οἰκονομικῆς τῶν ἔξελιξεως. Οἱ Κροάται καὶ οἱ Σλοβένοι εἰναι περισσότερον πολιτισμένοι, διότι διετέλεσαν ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν πολιτισμένου λαοῦ, τοῦ Αύστριακοῦ. Οἱ Σέρβοι ὑστεροῦν, διότι διετέλεσαν ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τῶν Τούρκων. Ἡ ἔνωσίς των ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι κατάγονται ἀπὸ τὴν Ἰδίαν φυλὴν (τὴν Σλαυτικὴν) καὶ διμιλοῦν γλώσσαν ἐπίσης σλαυτικήν. Αἱ τρεῖς αὗται δμάδες ἀποτελοῦν τὰ 85 %, τοῦ ὀλικοῦ πληθυσμοῦ. Ὁ ύπόλοιπος πληθυσμὸς ἀποτελεῖται ἀπὸ ξένας ἔθνικότητας, αἱ δποῖαι εἰναι ἔγκατεστημέναι εἰς τὰς παρὰ τὰ σύνορα περιοχάς. Γερμανοὶ πρὸς βορρᾶν, Οὐγγροὶ καὶ Ρουμάνοι εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Πανονικοῦ λεκανοπεδίου, Ἀλβανοὶ καὶ Τούρκοι εἰς τὰς νοτίους περιοχάς. Ἡ ἔτησία αὔξησις τοῦ πληθυσμοῦ ὑπολογίζεται εἰς 200.000 κατοίκους, ἡ δὲ πυκνότης ἀνέρχεται εἰς 56 κατ. εἰς 1 τ. χμ.

β') Οἰκονομικὴ ζωή. Γεωργία. "Οπως ἡ Βουλγαρία, οὕτω καὶ ἡ Γιουγκοσλαվία εἰναι χώρα κατ' ἔξοχὴν γεωργική. Τὰ 80 % περίπου τοῦ πληθυσμοῦ τῆς ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν, εἰς τὴν δποίαν τὴν πρώτην θέσιν κατέχουν οἱ δημητριακοὶ καρποί. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὰ εὔφορα λεκανοπέδια της καὶ εἰς τὸ ἡπειρωτικὸν κλίμα, τὸ δποῖον ἐπικρατεῖ εἰς τὸ πλεῖστον μέρος τῆς ἐκτάσεώς της. Μεταξὺ τῶν δημητριακῶν τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ὁ σῖτος. Ἀκολουθοῦν ὁ ἀραβδόσιτος, ἡ κριθή, ἡ βρώμη, ἡ σίκαλις καὶ ἡ ὅρυζα, ἡ δποία καλλιεργεῖται κυρίως εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Ἀξιοῦ. Καλλιεργοῦνται ἐπίσης λαχανικά, ζωοτροφικά προϊόντα, ἄμπελοι, βιομηχανικά φυτὰ (κάνναβις, ζυθόχορτον, καπνός, ζακχαροῦχα τεῦτλα, δπιον, κ. ἄ.) καὶ δπωροφόρα δένδρα, μεταξὺ τῶν δποίων τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ἡ δαμασκηνέα (40 000 000 περίπου δένδρα εἰς δλόκληρον τὴν χώραν) καὶ τὴν δευτέραν ἡ μηλέα. Εἰς τὴν Βοσνίαν καὶ τὴν Παλαιάν Σερβίαν ἡ δαμασκηνέα καλλιεργεῖται δπως καὶ ἡ ἄμπελος εἰς τὴν Δαλματίαν. Τὸ πλεῖστον μέρος τῶν δαμασκήνων χρη-

σιμοποιεῖται διὰ τὴν παρασκευὴν οἰνοπνευματώδους ποτοῦ (τακίλα) καὶ τὸ τέταρτον περίπου ἔξαγεται εἰς τὸ ἔξωτερικόν.

Κτηνοτροφία. Μετὰ τὴν γεωργίαν ἀκολουθεῖ ἡ κτηνοτροφία χάρις εἰς τοὺς ἐκτεταμένους βοσκοτόπους τῆς Γιουγκοσλαυΐας καὶ τὰ βαλανιδοφόρα δάση της. Τὴν πρώτην θέσιν κατέχουν τὰ αιγοπρόβατα, ἀκολουθοῦν οἱ βόες καὶ αἱ ἄγε-

Χάρτης τῶν δασῶν τῆς Γιουγκοσλαυΐας.

λάδες, οἱ χοῖροι, οἱ λίπποι, οἱ ὄνοι καὶ οἱ ἡμίονοι. Τρέφονται ἐπίσης καὶ πολλὰ πουλερικὰ χάρις εἰς τὴν μεγάλην παραγωγὴν σιτηρῶν.

Φυσικός πλοῦτος. α') Δἄση. Ή Γιουγκοσλαυΐα, λόγῳ τοῦ δρεινοῦ ως ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐδάφους τῆς καὶ τῶν πολλῶν βροχῶν της, κατέχει τὴν πρώτην θέσιν ἀπὸ δασικῆς ἀπόψεως μεταξὺ τῶν χωρῶν τῆς Βαλκανικῆς. Τὰ 30 % περίπου τοῦ ἐδά-

φους της κατέχονται άπό δάση. Μεταξύ των δασικῶν είδῶν τὴν πρώτην θέσιν κατέχουν αἱ δέντραι. Ἀκολουθοῦν αἱ δρύες καὶ τὰ κωνοφόρα. Αἱ σπουδαιότεραι δασικαὶ περιοχαὶ εἰναι ἡ Βοσνία, ἡ Παλαιὰ Σερβία καὶ αἱ Ἀνατολικαὶ Ἀλπεις.

β') Ὁ ρυκτά. Πλουσία εἰναι ἐπίσης ἡ Γιουγκοσλαυΐα καὶ εἰς δρυκτά. Μεταξύ αὐτῶν τὴν πρώτην θέσιν κατέχουν οἱ γαι-άνθρακες, οἱ δποῖοι εύρισκοντο εἰς δλας τὰς περιοχάς, ίδι-ως δμως εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Δραύου ποταμοῦ. Ἀκολου-θοῦν κατόπιν τὰ μεταλλεῖα τοῦ σιδήρου (τὰ σπουδαιότερα εύρισκονται εἰς τὴν Βοσνίαν), τοῦ χαλκοῦ (εἰς τὴν περιοχὴν ίδιως τῆς λίμνης Ἀχρίδος), τοῦ χρωμίου (εἰς τὴν περιοχὴν τῶν Σκοπίων), τοῦ μαγγανίου, τοῦ μολύβδου, τοῦ βωξίτου (εἰς δλας σχεδόν τὰς δρεινάς περιοχάς). Ἡ ἐκμετάλλευσις τοῦ δρυκτοῦ πλούτου συναντᾶ μεγάλας δυσκολίας λόγῳ τῆς ἐλλείψεως ἐπαρκῶν μέσων συγκοινωνίας καὶ κεφαλαίων.

γ') Λευκός ἀνθραξ. Ἡ Γιουγκοσλαυΐα χάρις εἰς τοὺς πολλούς ποταμούς της, οἱ δποῖοι δφείλονται εἰς τὴν πτώσιν ἀφθόνων βροχῶν καὶ χιόνων καὶ εἰς τοὺς πολλούς της κα-ταρράκτας, οἱ δποῖοι εἰναι συνέπεια τῆς μορφῆς τοῦ ἐδά-φους της, εἰναι πλουσία εἰς λευκὸν ἄνθρακα. Αἱ σπουδαιό-τεραι ἔγκαταστάσεις διὰ τὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν ύδραυλι-κῶν δυνάμεων εύρισκονται ἐπὶ τοῦ ρεύματος τοῦ ποταμοῦ Σετίνα παρὰ τὸ Σπλίτ καὶ ἐπὶ τοῦ Δραύου παρὰ τὸ Μα-ριμπόρ.

Βιομηχανία. Ἡ βιομηχανία τῆς Γιουγκοσλαυΐας ἀσχο-λεῖται κυρίως εἰς τὴν ἐπεξεργασίαν τῶν ἔγχωρίων προϊόν-των. Χάρις εἰς τὰ πλούσια δάση της τὴν πρώτην θέσιν κατέ-χει ἡ βιομηχανία τοῦ ξύλου, τῆς δποίας τὰ σπουδαιότερα κέντρα εύρισκονται εἰς τὴν Βοσνίαν, τὴν Σλοβενίαν καὶ τὴν Κροατίαν. Ἐμπορικόν της κέντρον εἰναι τὸ Ζάγκρεμπ. Τὴν δευτέραν θέσιν κατέχει ἡ βιομηχανία εἰδῶν διατροφῆς, χάρις εἰς τὰ ἄφθονα γεωργικά της προϊόντα (ἄλευρον, ζυμαρικά, ζάκχαριν, κονσέρβας, οίνοπνευματώδη ποτά, κτλ.) καὶ τὴν τρίτην θέσιν ἡ βιομηχανία ἔξαγωγῆς δρυκτῶν καὶ ἡ με-ταλλουργία χάρις εἰς τὰ ἀρκετά δρυκτά της. Ἀκολουθοῦν κατόπιν αἱ βιομηχανίαι ύφασμάτων, χημικῶν προϊόντων, οἱ-

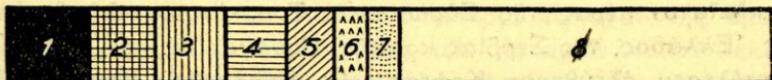
κοδομησίμων ύλων, δερμάτων κ. α. Τα σπουδαιότερα βιομηχανικά κέντρα είναι τα έξης: Βελιγράδιον, Ζάγκρεμπ, Λουμπλιάνα, Νόβι-Σάντ, Μαριμπόρ και Ζεμέν παρά τὸ Βελιγράδιον, χάρις εἰς τοὺς καταρράκτας ὅδατος και τὰ πλησίον εύρισκόμενα. γαιανθρακωρυχεῖα, τὰ δποῖα προμηθεύουν τὴν κινητήριον δύναμιν, εἰς τὴν καλὴν συγκοινωνίαν και εἰς τὰ πλούσια προϊόντα τῶν περιοχῶν των.

Συγκοινωνία. Ἡ Γιουγκοσλαυΐα, ἐπειδὴ ἀποτελεῖται ἀπὸ πολλὰς φυσικάς περιοχάς, αἱ δποῖαι χωρίζονται μεταξύ των δι' ύψηλῶν ὁροσειρῶν (Πανονικὸν λεκανοπέδιον, Ἀνατολικὴ "Αλπεις, Διναρικὴ "Αλπεις, Ἀκταί, λεκανοπέδια τοῦ ἐσωτερικοῦ), δὲν ἔχει ἀνεπτυγμένην συγκοινωνίαν. Τὸ μῆκος τῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν ἀνέρχεται εἰς 9.000 χμ. περίπου. Αἱ σπουδαιότεραι γραμμαὶ είναι ἡ διεθνῆς γραμμὴ Θεσσαλονίκη—Βελιγράδιον—Ζάγκρεμπ—Λιουμπλιάνα και αἱ γραμμαὶ, αἱ δποῖαι συνδέουν τοὺς λιμένας τῆς Ἀδριατικῆς μὲ τὴν ἀνωτέρω γραμμὴν (Κάτταρον—Ντουμπρόβνικ μέσω Σεραγέβου και Σπλίτ, Σέβενικ και Σούσακ). Τὸ μῆκος τῶν ἀμάξιτῶν ὁδῶν ἀνέρχεται εἰς 39.000 χμ., ἐκ τῶν δποίων 19.000 εὑρίσκονται εἰς καλὴν κατάστασιν διὰ τὴν αὐτοκινητικὴν συγκοινωνίαν. Χάρις εἰς τοὺς πλωτοὺς ποταμούς τῆς είναι ἀνεπτυγμένη ἡ ποταμοπλοῖα. Τὸ δόλικὸν μῆκος τῶν πλωτῶν ὁδῶν ἀνέρχεται εἰς 2.000 χμ. Τὸ Βελιγράδιον είναι σπουδαῖος λιμὴν ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως. Χάρις εἰς τὴν καλὴν γεωγραφικὴν του θέσιν ἔχει ἀνεπτυγμένην και τὴν ἀεροπορικὴν συγκοινωνίαν. Αἱ κυριώτεραι ἀεροπορικαὶ γραμμαὶ είναι: Βελιγράδιον—Σκόπια—Θεσσαλονίκη· Βελιγράδιον—Ζάγκρεμπ—Βιέννη· Ζάγκρεμπ—Λιουμπλιάνα και Λιουμπλιάνα—Σούσακ.

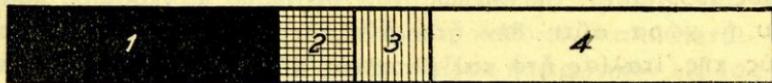
Ἐμπόριον. Ἡ Γιουγκοσλαυΐα, χώρα μὲ πλούσια δάση και μὲ ἄφθονα γεωργικά, κτηνοτροφικά και ὀρυκτά προϊόντα, ἔξαγει κυρίως: δασικὰ προϊόντα (ἰδίως ξυλείαν οἰκοδομῶν), σιτηρά (ἰδίως ἀραβόσιτον και σῖτον) δπώρας, χοίρους, ἀκατέργαστα ὀρυκτά (ἰδίως χαλκοῦ) και τσιμέντα. Μεταξὺ τῶν εἰσαγωγῶν τὴν πρώτην θέσιν κατέχουν τὰ βιομηχανικὰ εἰδῆ, καθόσον δὲν ἔχει ἀναπτύξει δλους τοὺς κλάδους τῆς βιομηχανίας. Ταῦτα είναι: βαμβακερά και μάλλινα ύφασματα, μηχαναὶ παν-

τός είδους, πετρέλαιον, βενζίνη κτλ. Τὸ ἔξωτερικὸν ἐμπόριον τῆς Γιουγκοσλαβίας ἀκολουθεῖ τρεῖς κυρίως δόδούς. Ἡ σπουδαιοτέρα ἔξ αὐτῶν εἶναι ἡ δόδος, ἡ ἀκολουθοῦσα τὸν Δούναβιν καὶ τὰς σιδηροδρομικὰς γραμμάς, αἱ δποῖαι διευθύνονται πρὸς τὴν Γερμανίαν, τὴν Τσεχοσλοβακίαν καὶ τὴν Ἰταλίαν. Διὰ τῆς δόδοῦ αὐτῆς ἡ Γιουγκοσλαβία ἀποστέλλει εἰς τὰς βιομηχανικὰς ταύτας χώρας τὰ γεωργικὰ προϊόντα τοῦ Πανονικοῦ λεκανοπέδου καὶ εἰς ἀντάλλαγμα δέχεται βιομηχανικὰ προϊόντα. Ἡ δευτέρα δόδος εἶναι ἡ ἀναχωροῦσα ἀπὸ τοὺς λιμένας τῆς Ἀδριατικῆς, διὰ τῆς δποίας ἔξαγονται κυρίως ξυλεία καὶ τσι-

Ἐξατωτή

Εισαγωτή

Τὸ ἔξωτερικὸν ἐμπόριον τῆς Γιουγκοσλαβίας.

Ἄνω: 1 Ξυλεία οίκοδομῶν. 2 Σίτος. 3 Χοῖροι. 4 Μεταλλεύματα χαλκοῦ ἀκατέργαστα. 5 Κρέας νωπόν. 6 Ὁπῶραι. 7 Κάνναβις. 8 Λοιπὰ εἴδη. **Κάτω:** 1 Ὑφάσματα καὶ εἴδη ὑφασμάτων. 2 Σίδηρος καὶ εἴδη σιδήρου. 3 Μηχαναὶ. 4 Λοιπὰ εἴδη.

μέντα. Ἡ τρίτη δόδος εἶναι ἡ ἀκολουθοῦσα τὰς κοιλάδας Μοραύα—Βαρδάρη κοὶ ἡ δποία καταλήγει εἰς τὴν Θεσσαλονίκην, ὅπου ἡ χώρα μας ἔχει παραχωρήσει εἰς τὴν Γιουγκοσλαβίαν ἐλευθέραν ζώνην. Αὕτη ἔξυπηρετεῖ τὴν Σερβικὴν Μακεδονίαν καὶ τὴν Παλαιὰν Σερβίαν.

Ἐμπόριον μετά τῆς Ἐλλάδος. Ἡ Ἐλλάς εἰσάγει ἐκ τῆς Γιουγκοσλαβίας κυρίως κτηνοτροφικὰ προϊόντα (ζῷα, τυρόν, βούτυρον, αὐγά), σιτηρά (σῖτον, ἀραβόσιτον, κριθήν), χορτονομάς, ξυλείαν κ. ἄ., ἔξαγει δὲ εἰς αὐτὴν ἐσπεριδοειδῆ, σῦκα ἔηρά, ἐλαίας, πυρηνέλαιον, κολοφώνιον, βάμβακα, νήματα βαμ-

βακερά κ. α. Ἡ ἀξία τῶν εἰσαγωγῶν μας εἶναι πολὺ μεγαλύτερα τῆς ἀξίας τῶν ἐξαγωγῶν μας εἰς τὴν Γιουγκοσλαվίαν.

B. Δ'. ΑΛΒΑΝΙΑ

Ιστορική ἀνασκόπησις.—Οἱ Ἀλβανοί (Σκιπετάρ) εἶναι ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Ἰλλυριῶν, οἱ ὅποιοι μετὰ τῶν Ἑλλήνων ἀποτελοῦν τοὺς ἀρχαιοτέρους λαοὺς τῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου. "Οταν οἱ Τούρκοι ἐπέδραμον ἐκ τῆς Ἀσίας εἰς τὴν Εὐρώπην υπέταξαν μεταξὺ τῶν ἄλλων χωρῶν τῆς Βαλκανικῆς καὶ τὴν Ἀλβανίαν καὶ ἔξισλάμισαν μέγα μέρος τῶν κατοίκων της. Μετὰ τοὺς πολέμους τοῦ 1912 καὶ 1913, διόπτε τὸ πλεῖστον μέρος τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας κατελήφθη υπὸ τῆς Ἑλλάδος, τῆς Σερβίας καὶ τῆς Βουλγαρίας, ἡ Ἀλβανία ἀπετέλεσεν ἐλεύθερον Κράτος, εἰς τὸ ὅποιον παρεχωρήθη καὶ ἡ Ἑλληνικὴ Βόρειος "Ηπειρος. "Απὸ τὸν Ἀπρίλιον τοῦ ἔτους 1939 μέχρι τῆς λήξεως τοῦ δευτέρου παγκοσμίου πολέμου ἡ χώρα αὕτη δὲν ἦτο ἀνεξάρτητον Κράτος. "Ο βασιλεὺς τῆς Ἰταλίας ἦτο καὶ βασιλεὺς τῆς Ἀλβανίας, τὰ ἔξωτερικὰ δὲ συμφέροντα αὐτῆς ἐπροστατεύοντο υπὸ τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ Ἰταλικοῦ Κράτους. "Η ἔκτασις τῆς Ἀλβανίας ἀνέρχεται σήμερον εἰς 27.500 τ. χμ. ὁ δὲ πληθυσμός της εἰς 1.000.000 κ.

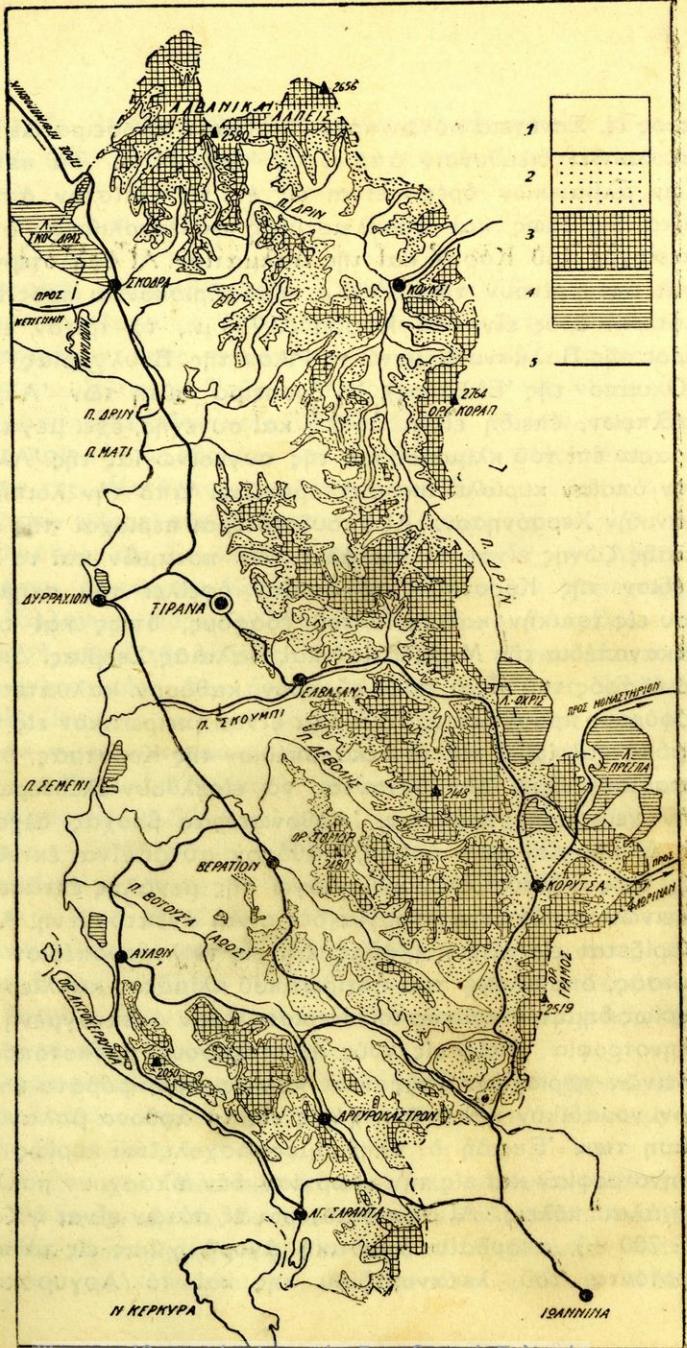
Ορια.—Ἡ Ἀλβανία πρὸς τὰ Β. Α. συνορεύει μετὰ τῆς Γιουγκοσλαվίας, πρὸς τὰ Ν. Α. μετὰ τῆς Ἑλλάδος καὶ πρὸς Δ. βρέχεται υπὸ τῆς Ἀδριατικῆς Θαλάσσης. "Εξ ὅλων τῶν Βαλκανικῶν χωρῶν μόνον ἡ Ἀλβανία κατέχει κάπως ἀπόκεντρον θέσιν, καθόσον κεῖται μακράν τῶν μεγάλων κατὰ ξηράν διεθνῶν ὁδῶν, αἱ ὅποιαι συνδέουν τὴν Βαλκανικὴν Χερσόνησον μὲ τὴν λοιπὴν Εὐρώπην.

Γεωγραφικά περιοχά.—Τὸ ἔδαφος τῆς Ἀλβανίας ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο περιοχάς: "Απὸ τὰς Ἀλβανικὰς" Αλπεῖς καὶ ἀπὸ τὰς Παραλίους πεδιάδας.

α) Ἀλβανικαὶ "Αλπεῖς. Αὗται εἶναι συνέχεια τῶν Διναρικῶν "Αλπεων, χωρὶς δμως νὰ ἀκολουθοῦν τὴν ἰδίαν διεύθυνσιν. Εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Σκόδρας αἱ Ἀλβανικαὶ "Αλπεῖς ἀλλάσσουν κατεύθυνσιν καὶ διευθύνονται μᾶλλον ἀπὸ Β.

πρὸς Ν. Συνέχεια αὐτῶν πρὸς Ν. εἶναι ἡ δροσειρά Δεβόλη καὶ ἄκολουθεῖ διεύθυνσιν ἀπὸ Β. Δ. πρὸς Ν. Α. Τὰ πετρώματα τῶν ἀλβανικῶν δρέων εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀσβεστολιθικά, ὅχι δμως καὶ ἀποκλειστικῶς ἀσβεστολιθικά, δπως τῆς περιοχῆς τοῦ Κάρστ καὶ τῆς Δαλματίας. Αἱ ὑψηλότεραι κορυφαὶ ὑπερβαίνουν τὰς 2.500 μ. καὶ εὑρίσκονται πρὸς Β. Ὑψηλότερον ὅρος εἶναι τὸ Κοράπ (2.754 μ., τὸ τρίτον εἰς ὅψος ὅρος τῆς Βαλκανικῆς μετὰ τὸ Ρίλον τῆς Βουλγαρίας καὶ τὸν Ὀλυμπὸν τῆς Ἐλλάδος). Η δροσειρά αὕτη τῶν Ἀλβανικῶν Ἀλπεων, ἐπειδὴ εἶναι ὑψηλὴ καὶ συνεχής, ἔχει μεγάλην ἐπιδρασιν ἐπὶ τοῦ κλίματος καὶ τῆς συγκοινωνίας τῆς Ἀλβανίας, τὴν δποίαν κυριολεκτικῶς ἀπομονώνει ἀπὸ τὴν λοιπὴν Βαλκανικὴν Χερσόνησον. Αἱ σπουδαιότεραι περιοχαὶ τῆς δρεινῆς αὐτῆς ζώνης εἶναι αἱ κοιλάδες τῶν ποταμῶν καὶ τὸ λεκανοπέδιον τῆς Κορυτσᾶς, τὸ δποῖον δφείλει τὸν σχηματισμόν του εἰς τοπικὴν καθίζσιν τοῦ ἐδάφους, δπως καὶ τὰ ἄλλα λεκανοπέδια τῆς Μακεδονίας καὶ Παλαιάς Σερβίας. Διὰ τοῦτο τὸ ἐδαφός του εἶναι πολὺ εὔφορον, καθόσον καλύπτεται ἀπὸ οὐφόρους προσχώσεις. Τὸ κλίμα εἶναι ἡπειρωτικὸν εἰς τὰς κοιλάδας καὶ ίδιας εἰς τὸ λεκανοπέδιον τῆς Κορυτσᾶς, διότι θαλάσσιοι ἄνεμοι δὲν δύνανται νὰ εισέλθουν ἐλευθέρως κατὰ τὴν χειμερινὴν περίοδον. Ἀφθονωτέρας βροχάς δέχονται αἱ Ν. Δ. πλαγιαὶ τῶν δρέων, καθόσον αὗται εἶναι ἔκτειμέναι εἰς τοὺς ὑγροὺς ἀνέμους. Λόγῳ τῆς μεγάλης ἔκτάσεως τῶν δρεινῶν περιοχῶν ἡ γεωργία δὲν εἶναι ἀνεπτυγμένη. Αὕτη περιορίζεται εἰς τὰς κοιλάδας καὶ εἰς τὸ λεκανοπέδιον τῆς Κορυτσᾶς, δπου λόγῳ τοῦ ἡπειρωτικοῦ κλίματος καλλιεργοῦνται κυρίως δημητριακοὶ καρποί. Περισσότερον ἀνεπτυγμένη εἶναι ἡ κτηνοτροφία χάρις εἰς τοὺς ἔκτειμένους βοσκοτόπους τῶν δρεινῶν περιοχῶν. Τρέφονται κυρίως αλγοπρόβατα κατὰ τρόπον νομαδικὸν καὶ χοῖροι χάρις εἰς τὰ ἄφθονα βαλανιδοφόρα δάση των. Ἐπειδὴ δ πληθυσμὸς ἀσχολεῖται κυρίως εἰς τὴν κτηνοτροφίαν καὶ εἰς τὴν γεωργίαν δὲν ὑπάρχουν πολλαὶ καὶ μεγάλαι πόλεις. Αἱ σπουδαιότεραι ἔξ αὐτῶν εἶναι η Κορυτσά (22.700 κ.), σπουδαία ἀγροτικὴ ἀγορά χάρις εἰς τὰ πλούσια προϊόντα τοῦ λεκανοπέδιου τῆς καὶ τὸ Ἀργυρόκαστρον

(1) Υψος 0 — 500 μ., 2 Υψος 500 — 1000 μ., 3 Υψος ἕως τῶν 1000 μ., 4 Διματ., 5 Αμαξται δόδοι.

(10.800 κ.), τὸ κέντρον τῆς Βορείου Ἡπείρου, διοπού πλεονάζει δὲ Ἐλληνικός πληθυσμός.

β) Παράλιοι πεδιάδες. Αἱ ἀλβανικαὶ ἀκταὶ, ἐν ἀγτιθέσει πρὸς τὰς δαλματικάς, ἀποτελοῦνται ἀπὸ εὔρειας πεδιάδας, οἵ διοῖαι ὁφείλονται εἰς τὴν διαφορετικὴν σύστασιν τῶν πετρωμάτων τῶν δροσειρῶν των. Ἐπὶ τῶν ἀλβανικῶν ὄρεων, ἐπειδὴ τὰ πετρώματά των περιέχουν ἀρκετὴν ποσότητα ἀργίλου, τὰ ρέοντα ὅδατα εἶναι ἀφθονώτατα. Ταῦτα κατερχόμενα πρὸς τὴν θάλασσαν, μεταφέρουν καὶ διάφορα ύλικά, τὰ διοῖα ἀποτιθέμενα ἐπὶ τοῦ πυθμένος μεταβάλλουν μὲ τὸν καιρὸν τὴν περιοχὴν αὐτὴν εἰς ξηράν. Οὕτως ἐσχηματίσθησαν εὔρεῖαι παρὰ τὰ παράλια ἀλβανικαὶ πεδιάδες (ὅπως αἱ πεδιάδες τῆς δυτικῆς Πελοποννήσου). Αἱ ἀλβανικαὶ ἀκταὶ διαφέρουν ἐπίσης ἀπὸ τὰς δαλματικάς, καθόσον στεροῦνται σχεδὸν νήσων. Τοῦτο ὁφείλεται εἰς τὰς ἀφθόνους προσχώσεις τῶν ποταμῶν των, αἱ διοῖαι συνετέλεσαν, ὥστε αἱ νησῖδες, αἱ διοῖαι ὑπῆρξαν ἀρχικῶς παρὰ τὰς ἀκτάς, νὰ συνδεθοῦν μὲ τὴν προεκταθεῖσαν ξηράν. Αἱ παλαιαὶ αὖται νήσοι ἀποτελοῦν σήμερον τὰ μόνα ὑψώματα τῶν παραλίων πεδιάδων. Τὸ ἔδαφος τῶν πεδιάδων εἶναι πολὺ εὔφορον, διότι ἀποτελεῖται ἀπὸ παχὺ στρῶμα προσχώσεων. Αἱ χαμηλαὶ ὅμως περιοχαὶ, λόγῳ τῶν περιοδικῶν πλημμυρῶν τῶν ποταμῶν, οἵ διοῖοι τὰς ἀρδεύουσαν, καλύπτονται ἀπὸ ἔλη.

Ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν τοῦ ποταμοῦ Δρίν μέχρι τοῦ κόλπου τῆς Αὐλῶνος ἡ ἀκτὴ διευθύνεται ἀπὸ Β. πρὸς Ν. (ὅπως καὶ αἱ δροσειραὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ) καὶ εἶναι ὁμαλή, καθόσον εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν καταλήγουν πεδιάδες. Πρὸς Ν. ὅμως τῆς Αὐλῶνος, διοπού καταλήγουν τὰ Ἀκροκεραύνια ὅρη, εἶναι βραχώδης καὶ ἀπότομος καὶ ἀκολουθεῖ τὴν διεύθυνσίν των (Β. Δ - Ν. Α). Τὰ Ἀκροκεραύνια ὅρη πρὸς τὰ Β. Δ. καταλήγουν εἰς τὸ ὁμώνυμον ἀκρωτήριον (κ. Γλώσσα), προέκτασις τοῦ διοίου εἶναι ἡ νησὶς Σάσων, ἡ διοία ἀνήκει εἰς τὴν Ἰταλίαν, λόγῳ τῆς στρατηγικῆς της θέσεως (δεσπόζει τοῦ πορθμοῦ τοῦ Ὄτραντον).

Χάρις εἰς τὴν ὅπαρξιν ἀργιλικῶν πετρωμάτων ἐπὶ τῶν δρεινῶν περιοχῶν αἱ ἀλβανικαὶ πεδιάδες διασχίζονται ἀπὸ μεγάλους ποταμούς. Οἱ σπουδαιότεροι ἔξι αὐτῶν ἀπὸ Ν. πρὸς

Β. είναι οι έξης: 'Ο Βοϊοῦσα ('Αρδος), τοῦ ὁποίου τὸ ἄνω ρεῦμα ἀνήκει εἰς τὴν Ἐλλάδα, δὲ Σεμένι ("Αψος), δὲ Σκοῦμπη (Γενούμσος), δὲ Μάτι καὶ δὲ μεγαλύτερος δλῶν Δρῖνος, δὲ ὁποίος ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο ποταμούς, τῶν ὁποίων τὸ ἄνω ρεῦμα ἀνήκει εἰς τὴν Γιουγκοσλαβίαν: ἀπὸ τὸν λευκὸν Δρῖνον, δὲ ὁποίος πηγάζει ἀπὸ τὸ δρός Σκάρδον, καὶ ἀπὸ τὸν μέλανα Δρῖνον, δὲ ὁποίος πηγάζει ἀπὸ τὴν λίμνην Ἀχρίδα. Παρὰ τὴν Σκόδραν δὲ Δρῖνος διχάζεται εἰς δύο κοίτας, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ βορειοτέρα δύνομάζεται Μπογιάνα.

Οἱ ποταμοὶ τῆς Ἀλβανίας, λόγῳ τῆς ἀκανονίστου διανομῆς τῶν βροχῶν κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους καὶ τῆς ραγδαίας πτώσεώς των, πλημμυρίζουν καὶ μεταβάλλουν εἰς ἔλη τὰς παραποταμίους ἑκτάσεις. Αἱ ραγδαῖαι βροχαὶ συντελοῦν ἐπίσης εἰς τὸ νὰ είναι τὸ ρεῦμά των ὅρμητικὸν καὶ νὰ παρασύρῃ πολλὰς ὕλας, αἱ δόποιαι, ἀποτιθέμεναι παρὰ τὰς ἑκβολάς των, μεταβάλλουν τὰς περιοχάς αὐτῶν εἰς λιμνοθαλάσσας (ὅπως ἐσχηματίσθη καὶ ἡ λιμνοθάλασσα τοῦ Μεσολογγίου ἀπὸ τὰς προσχώσεις τοῦ Ἀχελώου καὶ τοῦ Εύηνου).

Τὸ κλῖμα, χάρις εἰς τὴν ἄμεσον ἐπίδρασιν τῶν θαλασσίων ἀνέμων, είναι μεσογειακόν. Ὁ χειμὼν είναι ἥπιος (μέση θερμοκρασία τοῦ χειμῶνος εἰς τὰς ἀκτὰς 8°) καὶ αἱ διαφοραὶ τῆς θερμοκρασίας μεταξὺ χειμῶνος καὶ θέρους μικραί. "Οσον δύμας προχωροῦμεν πρὸς τὸ ἐσωτερικόν, ἡ ἐπίδρασις τῶν θαλασσίων ἀνέμων ἐλαττοῦται καὶ συνεπῶς δὲ χειμὼν γίνεται ψυχρότερος καὶ τὸ θέρος θερμότερον (μέση θερμοκρασία τοῦ χειμῶνος εἰς τὰς ὑπωρείας τῶν Ἀλβανικῶν Ἀλπεων 4°). Αἱ βροχαὶ πίπτουν κυρίως κατὰ τὴν χειμερινὴν περίοδον. Γενικῶς ἡ Ἀλβανία δέχεται περισσότερας βροχάς ἀπὸ τὴν χώραν μας, διὗτι δλόκληρος είναι ἐστραμμένη πρὸς τοὺς ὑγρούς, δυτικοὺς καὶ Ν. Δ. ἀνέμους.

Χάρις εἰς τὸ εὔφορον ἔδαφός των καὶ εἰς τὸ μεσογειακόν των κλίμα αἱ ἀλβανικαὶ πεδιάδες ἔχουν περισσότερον ἀνεπιγυμένην τὴν γεωργίαν ἀπὸ τὰς δρεινὰς περιοχάς καὶ παράγουν ποικίλα προϊόντα. Καλλιεργοῦνται κυρίως δημητριακοὶ καρποί, βάμβαξ, ἐλαία, ἐσπεριδοειδῆ, καπνός, διάφορα ὄπωροφόρα δένδρα καὶ ἄμπελοι.

Χάρις είς τὰ ἀφθονώτατα προϊόντα της ἡ Ἀλβανία ἔχει καὶ πυκνότερον πληθυσμόν, ὁ δόποιος συγκεντροῦται κυρίως εἰς τὴν λοφώδη χώραν, τὴν εύρισκομένην παρὰ τοὺς πρόποδας τῶν Ἀλβανικῶν Ἀλπεων, διότι αἱ χαμηλότεραι παρὰ τὰ παράλια περιοχαὶ εἰναι συνήθως ἐλώδεις καὶ συνεπῶς ἀνθυγειεναι. Εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν εύρισκονται καὶ αἱ περισσότεραι πόλεις τῆς Ἀλβανίας. Αὗται εἰναι: Τὰ Τίρανα (30.800 κ.), πρωτεύουσα τῆς Ἀλβανίας, ἡ Σκόδρα (29.000 κ.), τὸ Ἐλβασάν (13.000 κ.), τὸ Βεράτιον (10.500 κ.), καὶ εἰς τὰ παράλια τὸ Δυρράχιον (10.000 κ.), ὁ σπουδαιότερος λιμὴν τῆς Ἀλβανίας, καὶ ἡ Αύλων (9.000 κ.).

Πληθυσμός καὶ οἰκονομικὴ ζωὴ.—1) Πληθυσμός. Οἱ Ἀλβανοὶ διαιροῦνται εἰς φυλάς. Πρὸς B. τοῦ Σκούμπη ποταμοῦ κατοικοῦν οἱ ὑψηλοὶ τὸ ἀνάστημα Γκέγκηδες· νοτίως αὐτοῦ κατοικοῦν οἱ ὀλιγώτερον ὑψηλοὶ Τόσκηδες καὶ εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Βορείου Ἡπείρου Ἐλληνες. Οἱ Ἀλβανοὶ ἔχουν ἴδιαν γλῶσσαν, διὰ τὴν γραφὴν τῆς δποίας χρησιμοποιοῦν τὸ λατινικὸν ἀλφάβητον. Ἀπὸ θρησκευτικῆς ἀπόψεως διαιροῦνται εἰς Μωαμεθανούς (56 %), εἰς Μωαμεθανούς αἱρετικούς, οἱ δόποιοι δὲν παραδέχονται τὸ Κοράνιον καὶ δὲν στρέφονται κατὰ τὴν προσευχὴν των πρὸς τὴν Μέκκαν (12 %), εἰς Ὁρθοδόξους (21 %) καὶ εἰς Καθολικούς (11 %).

2) Οἰκονομικὴ ζωὴ. Γεωργία. Ἡ Ἀλβανία δὲν ἔχει ἀνεπτυγμένην γεωργίαν. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸ ὀρεινὸν ἔδαφος καὶ εἰς τὴν ἔλλειψιν μέσων συγκοινωνίας καὶ συγχρονισμένων μεθόδων καλλιεργείας. Αἱ καλλιεργούμεναι περιοχαὶ ἀντιπροσωπεύουν μόλις τὰ 12 % τῆς διλικῆς ἐπιφανείας. Αὗται εύρισκονται κυρίως εἰς τὰς πεδινὰς περιοχάς χάρις εἰς τὸ εὔφορον ἔδαφός των. Ἐκ τῶν γεωργικῶν προϊόντων τὴν πρώτην θέσιν κατέχουν οἱ δημητριακοὶ καρποὶ καὶ ἴδιως ὁ ἀραβόσιτος. Ἡ παραγομένη δμως ποστῆς τῶν σιτηρῶν δὲν ἐπαρκεῖ διὰ τὴν διατροφὴν τοῦ πληθυσμοῦ. Εἰς τὰς παραποταμίους ἐκτάσεις καλλιεργοῦνται, ἐκτὸς τοῦ ἀραβοσίτου, δ βάμβαξ καὶ ἡ ὅρυζα, εἰς δὲ τὰς περιοχάς, αἱ δόποιαι ἔχουν κλῖμα μεσογειακόν, ἡ ἐλαία, τὰ ἐσπεριδοειδῆ καὶ διάφορα ὄπωροφόρα δένδρα. Καλλιεργεῖται ἐπίσης ὁ καπνὸς (ἴδιως εἰς τὴν Βόρειον Ἀλβανίαν) καὶ ἡ ἄμπελος. Κατὰ τὰ τε-

λευταῖα ἔτη, χάρις εἰς τὰς ἴδρυθείσας σχολάς, εἰς τὴν κατὰ τόπους ἐκτέλεσιν ὑδραυλικῶν ἔργων, εἰς τὴν κατασκευὴν ὁδῶν καὶ εἰς τὴν χρησιμοποίησιν μηχανικῶν μέσων ἡ γεωργικὴ παραγωγὴ ἐσημείωσε σημαντικάς προόδους.

Κτηνοτροφία. Ἡ Ἀλβανία, χάρις εἰς τοὺς ἐκτεταμένους βισκοτόπους τῆς ἐπὶ τῶν ὀρεινῶν περιοχῶν καὶ εἰς τὰ βαλανιδοφόρα δάση της, εἶναι χώρα κατ' ἔξοχὴν κτηνοτροφική. Τὰ κτηνοτροφικὰ προϊόντα κατέχουν τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὸ ἔξαγωγικόν της ἐμπόριον. Εἰς τὰς δασώδεις περιοχάς τρέ-

Χωρικοὶ τῆς Ν. Ἀλβανίας χορεύοντες.

φονται χοῖροι χάρις εἰς τὰ ἄφθονα βαλανίδιά των καὶ εἰς τοὺς βισκοτόπους ἰδίως αἰγοπρόβατα, κατὰ τρόπον κυρίως νομαδικόν. Τρέφονται ἐπίσης καὶ μεγάλα ζῷα διὰ τὴν συγκοινωνίαν καὶ τὰς γεωργικὰς ἀνάγκας (ἴπποι, βιούβαλοι, ἡμίονοι, βδες, ὅνοι).

Φυσικός πλοῦτος. α') Δάση. Αἱ ἄνω τῶν 1.000 μ. περιοχαί, λόγῳ τῶν ἄφθονωτέρων βροχῶν τῶν, τὰς δόπιας δέχονται, καλύπτονται ἀπὸ δάση διακοπτόμενα ἀπὸ βισκοτόπους. Τὰ δάση τῶν χαμηλοτέρων περιοχῶν ἀποτελοῦνται κυρίως ἀπὸ

δρούς, τῶν δὲ ύψηλοτέρων ἀπὸ δέξιάς, ἀγρίας πεύκας καὶ ἐλάττας. Αἱ χαμηλαὶ πλαγιαὶ τῶν δρέων (ἰδίως τῆς Β. Ἡπείρου) καὶ οἱ λόφοι, ἐπειδὴ δέχονται δόλιγωτέρας βροχάς, καλύπτονται ἀπὸ θάμνους. Ή ἐκμετάλλευσις τοῦ δασικοῦ πλούτου τῆς χώρας δὲν εἶναι ἀνεπτυγμένη λόγῳ ἐλλείψεως μέσων συγκοινωνίας.

β') Ὁ ρυκτά. Ή Ἀλβανία ἔχει ἀρκετὰ δρυκτά, τῶν ὅποιών δμως ή ἐκμετάλλευσις δὲν εἶναι ἀνεπτυγμένη λόγῳ ἐλλείψεως μέσων συγκοινωνίας καὶ κεφαλαίων. Ἐκ τούτων τὰ σπουδαιότερα εἶναι ἄνθραξ εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Βοϊούσα (περιοχὴ τοῦ Τεπελενίου), εἰς τὴν περιφέρειαν τῶν Τιράνων καὶ παρὰ τὴν Ἀχρίδα, σίδηρος εἰς τὰς περιοχὰς τῶν Ἀκροκεραυνίων δρέων, τῆς Σκόδρας καὶ τῆς Ἀχρίδος, χαλκὸς εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Δρίν (πρὸς Α. τῆς Σκόδρας), χρώμιον εἰς τὴν Βόρειον Ἀλβανίαν καὶ παρὰ τὴν Ἀχρίδα καὶ πισσάσφαλτος, νάφθα καὶ πετρέλαιον εἰς τὰς παραλίους πεδιάδας τῆς Νοτίου καὶ Κεντρικῆς Ἀλβανίας.

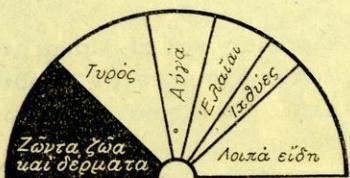
γ') Αλιεία. Αἱ ἀκταὶ τῆς Ἀλβανίας καὶ αἱ λίμναι τῆς Σκόδρας, τῆς Ἀχρίδος καὶ τῆς Πρέσπας ἔχουν μέγαν πλοῦτον ἰχθύων. Άλιεύονται ίδιως σάρδελλαι. Ή ἐτησία παραγωγὴ ἀνέρχεται εἰς 5.000 στατήρας περίπου.

Συγκοινωνία. Ή Ἀλβανία στερεῖται σιδηροδρομικῶν γραμμῶν. Ὑπὸ κατασκευὴν εἶναι ή σιδηροδρομικὴ γραμμὴ Δυρραχίου—Τιράνων, ή ὅποια προεκτεινομένη μελλοντικῶς θά συναντήσῃ τοὺς ἐλληνικούς σιδηροδρόμους εἰς Φλώριναν συνδέουσα οὕτω σιδηροδρομικῶς τὴν Ἀλβανίαν μετὰ τῶν λοιπῶν χωρῶν τῆς Βαλκανικῆς καὶ ίδιως μετὰ τοῦ λιμένος τῆς Θεσσαλονίκης. Σήμερον ή κατὰ ξηράν συγκοινωνία τόσον εἰς τὸ ἐσωτερικὸν δύσον καὶ μετὰ τῶν γειτονικῶν τῆς χωρῶν ἐκτελεῖται δι' ἀμαξιτῶν δόδων. Τὸ δολικὸν μῆκος τοῦ δόδικοῦ δικτύου ἀνέρχεται εἰς 1.400 χμ., ἀποτελεῖται δὲ ἀπὸ μίαν κυρίαν ἀρτηρίαν διευθυνομένην ἀπὸ Β. πρὸς Ν. ἀπὸ τὴν Σκόδραν εἰς τοὺς Ἀγίους Σαράντα. Μετὰ τῆς Ἐλλάδος συνδέεται διὰ τῶν ἀμαξιτῶν δόδων Ιωαννίνων—Ἀργυροκάστρου, Ιωαννίνων—Κορυτοῦς καὶ Φλωρίνης—Κορυτᾶς. Μετὰ τῶν γειτονικῶν τῆς χωρῶν ή συγκοινωνία σήμερον ἔξυπηρετεῖται καλύτερον διὰ θαλάσσης. Οἱ σπουδαιότεροι λι-

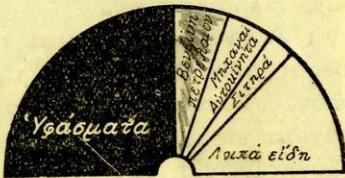
μένες είναι: εἰς τὴν Νότιον Ἀλβανίαν οἱ "Ἄγιοι Σαράντα καὶ ἡ Αὔλων, καὶ εἰς τὴν Κεντρικὴν Ἀλβανίαν τὸ Δυρράχιον. Εἰς τὴν Βόρειον Ἀλβανίαν ἡ Σκόδρα, ἀν καὶ εὑρίσκεται 44 χμ. μακράν τῆς θαλάσσης, δέχεται κατά τινας ἐποχὰς ἀτμόπλοιας διὰ μέσου τοῦ Μπογιάνα. Ἐπειδὴ ἡ Ἀλβανία δὲν διαθέτει παρὰ μικρὸν ὀριθμὸν ιστιοφόρων, αἱ θαλάσσιαι συγκοινωνίαι τῆς ἔξυπηρετούνται παρὰ Ιταλικῶν, Ἑλληνικῶν καὶ γιουγκοσλαυϊκῶν ἑταιρειῶν. Ἡ συγκοινωνία μεταξὺ τῶν σπουδαίοτέρων πόλεων καὶ τῶν γειτονικῶν χωρῶν ἔξυπηρετεῖται ἐπίσης καὶ δι' ἀεροπορικῶν γραμμῶν. Μετὰ τῆς Ἑλλάδος συνδέεται διὰ τῆς ἀεροπορικῆς γραμμῆς Θεσσαλονίκης—Τιράνων.

"Ἡ ἔλλειψις σιδηροδρομικῶν γραμμῶν καὶ τὸ ἀραιότατον δόδικὸν δίκτυον τῆς Ἀλβανίας ὀφείλονται εἰς τὸ δρεινὸν ἔδαφός

'Εξαγωγὴ

Εἰσαγωγὴ

Τὸ ἔξωτερικὸν ἐμπόριον τῆς Ἀλβανίας.

τῆς καὶ κυρίως εἰς τὴν γεωγραφικήν της θέσιν. Ἡ Ἀλβανία κεῖται μακράν τῶν μεγάλων ὁδῶν, αἱ δόποιαι συνδέουν τὴν Βαλκανικὴν Χερσόνησον μὲ τὰς χώρας τῆς Κεντρικῆς Εύρωπης καὶ τῆς Δυτικῆς Ἀσίας.

Βιομηχανία. Εἰς τὴν Ἀλβανίαν ἐπικρατεῖ ἡ οἰκιακὴ βιομηχανία λόγῳ τῆς μικρᾶς παραγωγῆς καὶ τῆς ἀνεπαρκοῦς συγκοινωνίας. Ἔσχάτως χάρις εἰς τὴν ὄπαρξιν σπουδαίου ὀρυκτοῦ πλούτου, καταβάλλονται προσπάθειαι διὰ τὴν ἀνάπτυξιν βιομηχανικῶν κλάδων. Ἀξιόλογοι βιομηχανίαι είναι τοῦ ἀλεύρου, τῶν ζυμαρικῶν, τῶν οίνοπνευματωδῶν ποτῶν, τοῦ πάγου, τῶν δερμάτων, τοῦ καπνοῦ, τῶν τσιμέντων καὶ ἄλλων. Κέντρα τῶν ἀνωτέρω βιομηχανιῶν είναι: Τὰ Τίρανα, τὸ Δυρράχιον, ἡ Σκόδρα, ἡ Αύλων, οἱ "Ἄγιοι Σαράντα, ἡ Κορυτσά καὶ τὸ Βεράτιον.

Λόγω τῆς μὴ ἀνεπτυγμένης βιομηχανίας της καὶ γεωργίας της ή Ἀλβανία ἔχει τὴν μικροτέραν πυκνότητα πληθυσμοῦ ἀπό δλας τὰς χώρας τῆς Βαλκανικῆς (36 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.).

Ἐμπόριον. Ἡ Ἀλβανία, χώρα κατ' ἔξοχὴν κτηνοτροφικὴ καὶ γεωργική, ἔξαγει κυρίως κτηνοτροφικὰ καὶ γεωργικὰ προϊόντα. Αἱ εἰσαγωγαὶ εἰναι ἀνώτεραι τῶν ἔξαγωγῶν. Τὸ ἐλλειμμα τοῦ ἐμπορικοῦ τῆς Ισοζυγίου καλύπτεται κυρίως ἀπό ἐμβάσματα τῶν μεταναστῶν. Εἰς τὸ ἔξωτερικὸν ἐμπόριον τῆς Ἀλβανίας τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ἡ Ἰταλία καὶ τὴν δευτέραν ἡ Ἐλλάς.

Ἐμπόριον μετά τῆς Ἐλλάδος. Ἡ Ἀλβανία ἔξαγει εἰς τὴν Ἐλλάδα ζῷα, πουλερικά, βούτυρον, τυρόν, ἵχθυς, ὄσπρια, ἐλαιοπυρῆνας, καπνόν, δέρματα, ξυλάνθρακας κτλ. Εἰσάγει ἐκ τῆς Ἐλλάδος κατειργασμένα δέρματα καὶ δερμάτινα εἴδη, χάρτην καὶ εἴδη ἐκ χάρτου, βάμβακα, νήματα, σίδηρον, χάλυβα, μηχανάς, χημικὰ προϊόντα κ.ἄ. Αἱ εἰσαγωγαὶ μας ὑπερβανούσι πολὺ τὰς εἰς τὴν Ἀλβανίαν ἔξαγωγάς μας.

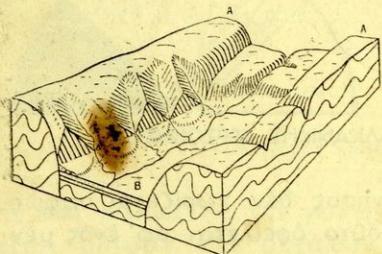
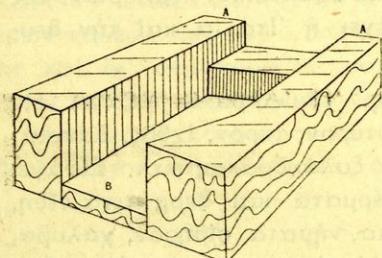
ΓΕΝΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΙΣ ΤΗΣ ΒΑΛΚΑΝΙΚΗΣ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΥ

Ορια.— Ἡ Βαλκανικὴ Χερσόνησος δὲν χωρίζεται σαφῶς ἀπό τὴν ὑπόλοιπον Εύρωπην. Τοῦτο δοfeίλεται ἀφ' ἐνδεῖ μὲν εἰς τὸ δι τὸ πλάτος τῆς αὐξάνει ἀπὸ Ν. πρὸς Β., ἀφ' ἐτέρου δὲ διότι αἱ σπουδαιότεραι δροσειραὶ τῆς εἰναι συνέχεια τῶν Εύρωπαικῶν δρέων. Αἱ Διναρικαὶ Ἀλπεις εἰναι συνέχεια τῶν Ἀλπεων καὶ τὰ Βαλκανικά τῶν Καρπαθίων. Ως δρια πρὸς Β. λαμβάνονται αἱ κοιλάδες τοῦ Δουνάβεως καὶ τοῦ παραποτάμου τοῦ Σαύου.

Μορφὴ τοῦ ἐδάφους.— Τὸ ἐδαφος τῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου παρουσιάζει πολύπλοκον μορφήν. Τὸ νότιον τμῆμα διαμελίζεται βιθέως ὑπὸ τῆς θαλάσσης, αἱ δὲ πεδιναὶ του περιοχαὶ εἰναι μικραὶ καὶ σχεδὸν ἀπομεμονωμέναι δι' ὁροσειρῶν (Ἀρκαδίας, Ἀττικῆς, Βοιωτίας, Θεσσαλίας). Ἀπ' ἐνα-

τίας τὸ ἔδαφος τῶν βορειοτέρων περιοχῶν εἶναι δγκῶδες καὶ ἀποτελεῖται ἀπὸ εὐρέας πεδιάδας (Δουνάβεως, "Εβρου, Αδριανούπολεως, Ἀξιοῦ κτλ.) καὶ μεγάλα δροπέδια (Σερβίας, Μακεδονίας).

Γεωλογικὴ κατασκευή.— Ἡ πολύπλοκος μορφή, τὴν ὅποιαν παρουσιάζει τὸ ἔδαφος τῆς Βαλκανικῆς, διείλεται εἰς τὴν πολύπλοκον γεωλογικήν του ιστορίαν, τῆς ὅποιας τὰ σπουδαιότερα σημεῖα εἶναι τὰ ἔξις: Εἰς πολὺ παλαιάν γεωλογικὴν ἐποχὴν ύπηρχεν εἰς τὴν περιοχὴν τῶν Κυκλαδῶν, τῆς Θράκης, τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς Παλαιᾶς Σερβίας μία ἡηρά, διώς ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὰ κρυσταλλικὰ κυρίως πετρώματα τῶν περιοχῶν αὐτῶν. Ἀργότερον ἐσχηματίσθησαν αἱ δροσειραὶ τῶν Βαλκανίων πρὸς Β. καὶ τῶν Διναρικῶν "Αλπεων, τῶν ἀλβανικῶν ὁρέων καὶ τῆς Πίνδου πρὸς Δ. Κατά τὴν διάρκειαν καὶ μετὰ τὸν σχηματισμὸν τῶν νεωτέρων δροσειρῶν ἔλαβον χώραν ἀνυψώσεις καὶ καθιζήσεις εἰς διάφορα σημεῖα τῆς παλαιᾶς ἡηρᾶς καὶ τῶν νεωτέρων δροσειρῶν. Τὰ τμήματα, τὰ δοποῖα ἀνυψώθησαν, ἀποτελοῦν τὰς δρεινὰς περιοχάς. Τὰ τμή-

Γεωλογικὴ ἐξέλιξις ἐνὸς λεκανοπεδίου τῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου.

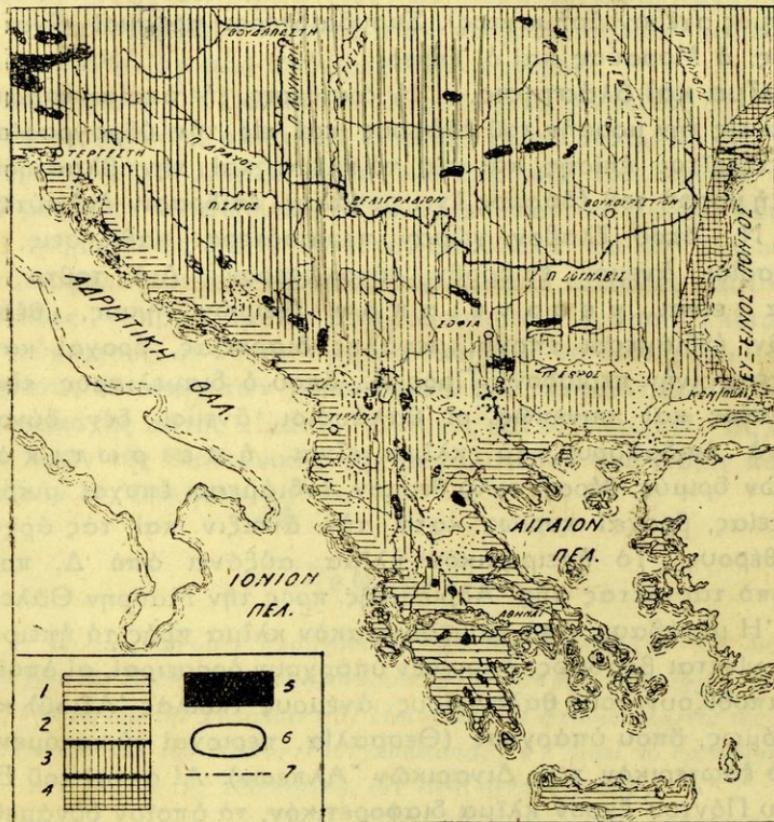
ματα, τὰ δοποῖα ὑπέστησαν καθιζήσιν, μετεβλήθησαν τῶν μὲν περιοχῶν τοῦ ἐσωτερικοῦ εἰς λίμνας, τῶν δὲ ἀκτῶν εἰς κόλπους. Ἀργότερον αἱ περισσότεραι λίμναι καὶ τὰ ἀβαθέστερα μέρη τῶν κόλπων μετεβλήθησαν εἰς πεδιάδας ἀπὸ τὰς προσχώσεις τῶν ρεόντων ὄδατων. Ἀποτέλεσμα τῶν πολλῶν καθιζήσεων εἶναι δ σχηματισμὸς πολλῶν ἡφαιστείων, ἐκ τῶν δοποίων ἐν ἐνεργείᾳ σήμερον εἶναι τῆς νήσου Θήρας, καὶ οἱ πολλοὶ

1 "Υψος 0—500 μ., 2 "Υψος 500—1.000 μ., 3 "Υψος ἀνω τῶν 1.000 μ., 4 Σιδηροδρομικά γραμμάτια, 5 Πρωτεύουσαι χρατών.

νεισμοί. Οὗτοι είναι συχνότεροι εἰς τὴν νότιον περιοχήν, καθόδην αὐτῆς ύπεστη καὶ τὰς περισσότερας μεταβολάς.

Υδρογραφία.— Ἡ διαμόρφωσις τοῦ ἐδάφους ἔχει μεγά-

Κλιματολογικὸς χάρτης τῆς Βαλκανικῆς.

(1 Κλῖμα μεσογειακόν. 2 Κλῖμα μᾶλλον ἡπειρωτικόν. 3 Κλῖμα ἡπειρωτικόν. 4 Κλῖμα πόντιον. 5 Κλῖμα τῶν ὑψηλῶν ὀρέων. 6 Περιοχαὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ μὲν ἥπιον κλῖμα. 7 Ὁριον πρὸς δυσμάς τοῦ ὁποίου αἱ βροχαὶ εἶναι ἀφθονώτεραι.

λην ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς ύδρογραφίας. Αἱ νοτιώτεραι περιοχαὶ, λόγῳ τοῦ μεγάλου θαλασσίου διαμελισμοῦ των, ἔχουν μικρούς ποταμούς, ἐκ τῶν δποίων σπουδαιότεροι εἶναι: δὲ Ἔβρος, δ

Αξιός, δέ Στρυμών, δέ Νέστος, δέ Αλιάκμων, δέ Πηγειός καὶ δέ Αχελώος.

Αἱ βορειότεραι περιοχαὶ ἔχουν μεγάλους ποταμούς, καθόσον αἱ ἐκβολαὶ ἀπέχουν πολὺ ἀπὸ τὰς πηγὰς (θαλάσσιος διαμελισμός σχεδόν ἀσήμαντος). Σπουδαιότεροι ποταμοὶ εἰναι δέ Σαῦος, δέ Μοραύας καὶ δέ "Ισκερ.

Κλῖμα καὶ βλάστησις.— Ἡ ἀντίθεσις, ἡ ὅποια παρατηρεῖται εἰς τὴν μορφὴν τοῦ ἐδάφους καὶ εἰς τὴν ύδρογραφίαν, παρατηρεῖται ἐπίσης καὶ εἰς τὸ κλῖμα καὶ τὴν βλάστησιν, διότι ἡ μορφὴ τοῦ ἐδάφους ἔχει μεγάλην ἐπίδρασιν ἐπ' αὐτῶν. Πρὸς Ν., ὅπου ἔλαβον χώραν περισσότεραι καθιζήσεις, οἱ θαλάσσιοι ἄνεμοι ἐπιδροῦν εὔκολώτερον. Διὰ τοῦτο τὸ κλῖμα εἰναι μὲν γειακὸν (χειμώνες ἥπιοι, θέρος θερμόν, ἐνδιάμεσοι ἐποχαὶ μεγάλης διαρκείας, βροχαὶ κατὰ τὴν χειμερινὴν περίοδον). Πρὸς Β., ὅπου δὲ διαμελισμός εἰναι. ἐλάχιστος καὶ συνεπῶς οἱ θαλάσσιοι ἄνεμοι δὲν δύνανται νὰ ἐπιδράσουν, τὸ κλῖμα εἰναι ἡ πειρωτικὸν (χειμών δριμύς, θέρος πολὺ θερμόν, ἐνδιάμεσοι ἐποχαὶ μικρᾶς διαρκείας, βροχαὶ κυρίως κατὰ τὴν ἄνοιξιν καὶ τὰς ὁρχάς τοῦ θέρους). Τὸ ἡπειρωτικὸν κλῖμα αὐξάνει ἀπὸ Δ. πρὸς Α. ἀπὸ τὰς ἀκτὰς τῆς Ἀδριατικῆς πρὸς τὴν Μαύρην Θάλασσαν. Ἡ μετάβασις ἀπὸ τὸ μεσογειακὸν κλῖμα πρὸς τὸ ἡπειρωτικὸν γίνεται βραδέως, ὅπου δὲν ὑπάρχουν δροσειραί, αἱ ὅποιαι νὰ ἐμποδίζουν τοὺς θαλασσίους ἀνέμους (κοιλάδες Αξιοῦ) καὶ ἀποτόμως, ὅπου ὑπάρχουν (Θεσσαλία, περιοχαὶ εύρισκόμεναι εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῶν Διναρικῶν "Αλπεων). Αἱ ἀκταὶ τοῦ Εὔξείνου Πόντου ἔχουν κλῖμα διαφορετικόν, τὸ δόποιον δυνάμεθα νὰ χαρακτηρίσωμεν ὡς κλῖμα πόντιον (χειμώνες ψυχρός, θέρος δροσερόν, βροχαὶ καθ' ὅλας τὰς ἐποχάς τοῦ ἔτους).

Λόγῳ τῶν κλιματικῶν διαφορῶν ἔχομεν καὶ διάφορον βλάστησιν. Αἱ νότιοι περιοχαὶ, ἐπειδὴ δέχονται δλιγωτέρας βροχάς, ἔχουν πτωχοτέραν φυσικὴν βλάστησιν (τὰ δάση περιορίζονται κυρίως εἰς τὰς ὑψηλοτέρας περιοχάς, αἱ δὲ πλαγιαὶ καὶ οἱ λόφοι καλύπτονται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀπὸ θάμνους), λόγῳ δημοσίου τοῦ ἡπιωτέρου κλίματός των εἰναι κατάλληλοι διά ποικίλας καλλιεργείας, μεταξὺ τῶν δοπιών σπουδαῖον ρόλον παίζουν αἱ δεν-

δρώδεις καλλιέργειαι (έλαται, έσπεριδοειδῆ, ἄμπελοι, ὄπωροφόρα δένδρα). Πρὸς Β. αἱ δρειναι περιοχαι, χάρις εἰς τὰς ἀφθονωτέρας των βροχάς, καλύπτονται ἀπὸ πλούσια δάση, αἱ δὲ πεδιναι, λόγῳ τοῦ ἡπειρωτικοῦ των κλίματος, εἶναι κατάλληλοι διὰ τὴν καλλιέργειαν κυρίως τῶν σιτηρῶν, δηλαδὴ παρουσιάζουν μονοτονίαν ἀπὸ ἀπόψεως καλλιεργειῶν.

Κάτοικοι. — Η Βαλκανικὴ Χερσόνησος στερεῖται ὅχι μόνον ἐνότητος φυσικῆς, ἀλλὰ καὶ ἔθνικῆς. Τοῦτο ὀφείλεται ἀφ' ἐνὸς εἰς τὸ διτι κεῖται μεταξὺ Ἀσίας καὶ Εὐρώπης, δηλ. ἐπὶ τῆς δδοῦ τῶν μεγάλων ἀνθρωπίνων μεταναστεύσεων, αἱ δποῖαι ἀφησαν ἐκεῖ τμήματα ώς ἐπὶ τὸ πλεῖστον σπουδαῖα, καὶ ἀφ' ἑτέρου εἰς τὴν μορφολογίαν τοῦ ἐδάφους της (μικραὶ πεδιάδες καὶ στεναὶ κοιλάδες περιβαλλόμεναι ἀπὸ ὁροσειράς), ἡ δποῖα ἐπέτρεψεν εἰς τοὺς λαούς, οἱ δποῖοι ἔγκατεστάθησαν, νὰ διατηρήσουν τοὺς ἀρχικούς ἔθνικούς των χαρακτῆρας. Οἱ παλαιότεροι κάτοικοι τῆς περιοχῆς αὐτῆς εἶναι οἱ "Ελληνες καὶ οἱ Ἰλυριοί. Ἐξ ὅλων τῶν λαῶν τῆς Βαλκανικῆς τὴν μεγαλυτέραν ἀνάπτυξιν παρουσιάζουν οἱ "Ελληνες.

Ἐρωτήσεις.

- 1) Ποῖαι διαφοραὶ ἐπάρχοντι μεταξὺ τῶν ἀνατολικῶν καὶ δυτικῶν περιοχῶν τῆς Βαλκανικῆς Χερσονήσου; 2) Ποίαν ομμασίαν ἔχει ἡ ἀνατολικὴ Θράκη διὰ τὴν Τουρκίαν; 3) Ποῖοι εἴναι οἱ φυσικοὶ λιμένες τῆς Ν. Α. Βούλγαρίας καὶ τῆς Νοτίου Γιονγκοσλανίας; 4) Διατί τὸ ἐμπόριον μεταξὺ τῶν χωρῶν τῆς Βαλκανικῆς δὲν εἴναι ἀνεπτυγμένον;

II. Η ΙΤΑΛΙΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

Συγχρηματική σύνθεση της Ιταλίας

Εισαγωγή.—Η Ιταλική Χερσόνησος είναι ή περισσότερον κατώκημένη χώρα της Μεσογειακής Εύρωπης χάρις είς τὰ ἀφθονώτερα γεωργικά καὶ βιομηχανικά της προϊόντα. (Ιταλία 310.000 τ. χμ., 41.000.000 κάτ., Βαλκανική Χερσόνησος 530.000 τ. χμ., 30.000.000 κάτ., Πυρηναϊκή Χερσόνησος 590.000 τ. χμ., 30.000.000 κάτ.). Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν η Ιταλία συγκαταλέγεται μεταξὺ τῶν μεγαλυτέρων δυνάμεων τῆς Εύρωπης.

Κατὰ τὴν ἀρχαιότητα η Ιταλία ἀπέκτησε μεγάλην ἀκμήν, διπος καὶ η χώρα μας (Ρωμαϊκὴ Αὐτοκρατορία). Η ἀκμή της διευθετεῖται κυρίως εἰς τὴν γεωγραφικήν της θέσιν, ή δποὶα διευκολύνει τὰς ἐμπορικὰς καὶ πνευματικὰς της σχέσεις μὲ ἄλλας χώρας, καθόσον κεῖται εἰς τὸ κέντρον τῆς Μεσογείου Θαλάσσης καὶ μεταξὺ τῆς Β. Δ. καὶ Ανατολικῆς Εύρωπης. Η εὔκολος δύμας συγκοινωνία της συνετέλεσεν, ὥστε νὰ ὑποστῇ πολλὰς ἔχθρικὰς ἐπιδρομάς, αἱ δποὶαι εἶχον ὡς ἀποτέλεσμα τὴν παρακμήν της ἐπὶ μακρὸν χρονικὸν διάστημα. Μετὰ τὸ τέλος τῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας η Ιταλία ἀπετελεῖτο ἀπὸ μικρὰ Κρατίδια, τῶν δποὶων η ἔνωσις εἰς ἐν Κράτος ἥρχισε τὸ ἔτος 1859 καὶ ἐτελείωσε μετὰ τὸν πρῶτον παγκόσμιον πόλεμον. Η ἐπὶ μακρὸν χρονικὸν διάστημα πολιτικὴ διαίρεσις τῆς Ιταλικῆς Χερσονήσου διεύθεται εἰς τὴν φυσικὴν διαμόρφωσιν τοῦ ἐδάφους της, τὸ δποὶον παρουσιάζει μεγάλας διαφοράς ἀπὸ Β. πρὸς Ν.

Ορια.—Η Ιταλία δρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Γερμανίας (παλαιᾶς Αὐστρίας), τῆς Ἐλβετίας καὶ τῆς Γαλλίας· πρὸς Α. δρίζεται ὑπὸ τῆς Γιουγκοσλαβίας καὶ βρέχεται ὑπὸ τῆς Αδριατικῆς Θαλάσσης· πρὸς Ν. βρέχεται ὑπὸ τοῦ Ιονίου πελάγους καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Τυρρηνικῆς Θαλάσσης.

Φυσικαὶ περιοχαὶ.—Η κατασκευὴ τοῦ ἐδάφους τῆς Ιταλικῆς Χερσονήσου μᾶς ἐπιτρέπει νὰ τὴν χωρίσωμεν εἰς

τρεῖς φυσικάς περιοχάς: α') εἰς τὴν Βόρειον Ἰταλίαν, β') εἰς τὴν κυρίως Ἰταλικὴν Χερσόνησον, καὶ γ') εἰς τὰς Νήσους.

α') **Βόρειος Ἰταλία.** Ἡ Βόρειος Ἰταλία ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο περιοχάς: ἀπὸ τὰς Ἰταλικάς "Αλπεις καὶ ἀπὸ τὴν κοιλάδα τοῦ Πάδου.

Αἱ Ἰταλικαὶ "Αλπεις. Αἱ Ἰταλικαὶ "Αλπεις, αἱ ὅποιαι περιλαμβάνουν τὸ ἥμισυ περίπου τῆς μεγάλης ὁροσειρᾶς τῶν "Αλπεων, κατέρχονται ἀποτόμως πρὸς τὴν κοιλάδα τοῦ Πάδου. Αἱ ὑψηλότεραι κορυφαὶ τῶν εὐρύσκονται πρὸς Δ. (ὅρος Βίζο 3.860 μ.). Αἱ "Αλπεις ἔχουν μεγάλην σημασίαν διὰ τὴν Ἰταλίαν. Πρῶτον ἀποτελοῦν ἔν μέγα τεῖχος, τὸ ὅποιον εἶναι πολὺ δύσκολον νὰ διαβοῦν ξένοι στρατοί. Δεύτερον χάρις εἰς τὰς ἀφθόνους βροχάς των καὶ τὰς αἰωνίους χιόνας των (¹), εἶναι μία τεραστία ἀποθήκη κινητηρίου δυνάμεως (λευκός ἄνθραξ), ή ὅποια εἶναι ἀπαραίτητος διὰ τὴν οἰκονομικὴν ζωήν. Ἐκτὸς αὐτοῦ αἱ κοιλάδες των, χάρις εἰς τὰ εὔφορα ἐδάφη των, εἶναι ἀξιόλογα κέντρα γεωργίας καὶ ίδιως κτηνοτροφίας, δπως δλόκληρος ἡ περιοχὴ τῶν "Αλπεων.

Ἡ κοιλάς τοῦ Πάδου. Ἡ κοιλάς τοῦ Πάδου (μῆκος 400 χμ., πλάτος 100 χμ. περίπου), ή ὅποια ἔκτείνεται μεταξὺ τῶν "Αλπεων καὶ τῶν Ἀπεννίνων ὁρέων, ἦτο ἄλλοτε κόλπος τῆς Ἀδριατικῆς. Οὗτος ὀφείλει τὸν ἀρχικὸν σχηματισμὸν του εἰς τοπικὴν καθίζησιν τοῦ ἐδάφους, ἀργότερον δμως μετεβλήθη εἰς ξηράν ἀπὸ τὰς προσχώσεις τῶν ποταμῶν τῶν κατερχομένων ἀπὸ τὰς "Αλπεις καὶ τὰ Ἀπέννινα (δπως καὶ ή κοιλάς τοῦ Κάτω Δουνάβεως). Τὸ ἔδαφος τῆς πεδιάδος δὲν εἶναι τελείως ἐπίπεδον. Παρὰ τοὺς πρόποδας τῶν ὁρέων ἔκτείνεται μία λοφώδης ζώνη, ή ὅποια ὀφείλεται εἰς τὴν διάβρωσιν τῶν ρεόντων ύδατων. Ὁ μεγαλύτερος ποταμὸς εἶναι ὁ Πάδος. Οὗτος διευθύνεται ἐκ Δ. πρὸς Α. ἀπὸ τὸ ὅρος Βίζο πρὸς τὴν Ἀδριατικὴν Θάλασσαν, δπου σχηματίζει Δέλτα, τὸ ὅποιον συνεχίζει τὴν αὔξησιν τῆς κοιλάδος. Παρὰ τὸ Δέλτα τοῦ Πάδου ἔκτείνε-

(¹) Ἀπὸ τοῦ ὕψους τῶν 3.000 μ. περίπου αἱ "Αλπεις καλύπτονται πάντοτε ὑπὸ χιόνων, αἱ ὅποιαι, ἐπειδὴ δὲν προλαμβάνουν νὰ λειώσουν τελείως κατὰ τὴν θερινὴν περίοδον, λέγονται αἰώνιοι χιόνες.

ται καὶ τὸ Δέλτα τοῦ Ἀδίγη, τοῦ δευτέρου ποταμοῦ τῆς Βορείου Ἰταλίας.

Τὸ κλῖμα εἶναι ἡπειρωτικόν, διότι τὸ ὄρεινὸν τεῖχος, τὸ ὁποῖον περιβάλλει τὴν κοιλάδα, δὲν ἐπιτρέπει τὴν ἐλευθέραν κυκλοφορίαν τῶν θαλασσίων ἀνέμων. Ὁ χειμὼν εἶναι πολὺ ψυχρὸς καὶ τὸ θέρος πολὺ θερμόν. Αἱ βροχαὶ πίπτουν κυρίως κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς θερινῆς περιόδου. Τὸ κλῖμα αὐτὸν (τὸ θέρος θερμὸν καὶ ὑγρὸν εἰς τὴν ἀρχὴν) εύνοεῖ τὴν καλλιέργειαν προϊόντων τῶν θερμῶν χωρῶν : τοῦ ἀραβοσίτου, δ ὁποῖος ἀποτελεῖ τὴν βάσιν τῆς διατροφῆς τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ, καὶ τῆς ὁρύζης (εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν ὑπάρχουν οἱ βορειότεροι ἄγροι ὁρύζης δλου τοῦ Κόσμου). Καλλιεργοῦνται ἐπίσης σῖτος, σακχαροῦνχα τεῦτλα, λαχανικά, ζωοτροφικά προϊόντα, χάρις εἰς τὰ ὁποῖα εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη ἡ κτηνοτροφία τῶν μεγάλων ζώων. Τὰ πολὺ θερμά θέρη καθιστοῦν ἀπαραίτητον καὶ τὴν ἀρδευσιν (ὅπως καὶ εἰς τὰς πεδιάδας τῆς χώρας μας). Αὕτη ἐπιτυγχάνεται χάρις εἰς τὰ ἄφθονα ρέοντα ὕδατα καὶ εἰς τὰ κατασκευασθέντα ἀρδευτικά ἔργα.

Ἐπὶ τῆς λοφώδους περιοχῆς καλλιεργεῖται κυρίως ἡ ἀμπελὸς καὶ ἡ μορέα. Τοῦτο συμβαίνει πρῶτον, διότι εἰς τὰς πλαγιάς τῶν λόφων οἱ παγετοί κατὰ τὴν ἀνοιξιν εἶναι πολὺ σπάνιοι, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν πεδιάδα, δπου εἶναι πολὺ συχνοί δεύτερον, διότι δ ἀήρ ἀνανεοῦται συνεχῶς (τὴν ἡμέραν ἀνέρχεται ἀπὸ τὴν πεδιάδα πρὸς τὰς ὑψηλάς περιοχάς καὶ τὴν νύκτα συμβαίνει τὸ ἀντίθετον). Ἡ ἀνανέωσις τοῦ ἀέρος δὲν εύνοεῖ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἀσθενειῶν, δπως τοῦ περονοσπόρου. Τούναντίον ἡ στάσιμος ὑγρὰ καὶ βαρεῖα ἀτμόσφαιρα τῆς πεδιάδος συντελεῖ πολὺ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἀσθενειῶν τῆς ἀμπέλου. Χάρις εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς μορέας ἡ Ἰταλία κατέχει τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὴν Εύρωπην ὡς πρὸς τὴν μεταξοσκαληκοτροφίαν. Γενικῶς ἡ κοιλάς τοῦ Πάδου, χάρις εἰς τὸ εὔφορον ἔδαφός της καὶ εἰς τὰ ἀρδευτικά ἔργα τῶν ποταμῶν της, εἶναι ἡ σπουδαιοτέρα γεωργικὴ περιοχὴ τῆς Ἰταλίας. Τὸ πολὺ δημως ψῦχος τοῦ χειμῶνος δὲν ἐπιτρέπει τὴν καλλιέργειαν τῆς ἐλαίας καὶ τῶν ἐσπεριδοειδῶν, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον τὴν διακρίνει κυρίως ἀπὸ τὰς λοιπὰς περιοχάς.

Έκτός τῆς ἀνεπτυγμένης τῆς γεωργίας ἡ Βόρειος Ἰταλία παρουσιάζει καὶ σπουδαίαν βιομηχανικὴν ἀνάπτυξιν. Αὕτη ὀφείλεται εἰς τὴν ἄφθονον κινητήριον δύναμιν, τὴν ὁποίαν προμηθεύουν αἱ Ἀλπεις (λευκὸς ἄνθραξ), εἰς τὰ πλούσια γεωργικά προϊόντα τῆς πεδινῆς καὶ ὀρεινῆς περιοχῆς καὶ εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην συγκοινωνίαν.

Τὰ σπουδαιότερα βιομηχανικὰ κέντρα εἶναι πρὸς Δ. εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Πεδεμοντίου τὸ Τουρίνον (600.000 κάτ.), ἡ δευτέρα βιομηχανικὴ πόλις τῆς Ἰταλίας χάρις εἰς τὴν καλήν τῆς συγκοινωνίαν, καθόσον κεῖται εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ ὅποιον

Μιλᾶνον. Ἡ πανεπιστημιακὴ πόλις.

συγκεντροῦνται αἱ ὁδοὶ αἱ κατερχόμεναι ἐκ τῶν Δυτικῶν Ἀλπεων (βιομηχανίαι αὐτοκινήτων, ὑφασμάτων, τροφίμων, χημικῶν προϊόντων). Εἰς τὸ κέντρον περίπου τῆς πεδιάδος τὸ Μιλᾶνον (1.000.000 κάτ.), ἡ δευτέρα εἰς πληθυσμὸν μετὰ τὴν Ρώμην καὶ ἡ πρώτη εἰς βιομηχανίαν καὶ ἔμποριον πόλις τῆς Ἰταλίας (βιομηχανίαι κυρίως ὑφασμάτων καὶ χημικῶν προϊόντων). Τὴν ἀνάπτυξιν του ὀφείλει εἰς τὴν θαυμασίαν γεωγραφικήν του θέσιν, καθόσον κεῖται εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ ὅποιον συναντῶνται αἱ ὁδοὶ, αἱ ὁποῖαι συνδέουν τὴν Ἰταλίαν μὲ τὴν Κεντρικὴν Εύρωπην. Παρὰ τὰ Ἀπέννινα καὶ ἐπὶ τῆς δοῦο, ἡ ὁποία συνδέει τὸ Μιλᾶνον μὲ τὴν Ρώμην, κεῖται ἡ Βολωνία

(250.000 κάτ.). Είς τὰ παράλια κεῖται ἡ δύνομαστή Βενετία (260.000 κάτ.), ἡ δποία σήμερον είναι κυρίως βιομηχανικόν κέντρον χημικῶν προϊόντων καὶ πολεμικός ναύσταθμος, ἡ Τεργέστη (250.000 κάτ.) καὶ ἡ Φιούμη, αἱ δποῖαι χάρις εἰς τὴν καλήν των συγκοινωνίαν μὲ τὸ ἑσωτερικόν ἔξυπηρετοῦν καὶ τὸ ἐμπόριον τῶν χωρῶν τοῦ Δουνάβεως (Γερμανίας, Τσεχοσλοβακίας, Ούγγαρίας). Τὸ διαμετακομιστικόν δμως ἐμπόριον τῶν δύο αὐτῶν Ιταλικῶν λιμένων ὑφίσταται μεγάλον συναγωνισμὸν ἀπὸ τὸν γιουγκοσλαβικὸν λιμένα Σούσακ, ὁ δποῖος ίδρυθη κατὰ τὸ 1924.

~~β')~~ Ἡ κυρίως Ἰταλικὴ Χερσόνησος. "Οπως ἡ Βόρειος Ἰταλία, οὕτω καὶ ἡ κυρίως Χερσόνησος ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο περιοχάς: ἀπὸ τὰ Ἀπέννινα καὶ ἀπὸ τὰς παράλιας πεδιάδας καὶ δροπέδια.

Τὰ Ἀπέννινα. Εἰναι μία μακρὰ δροσειρά, ἡ δποία ἀποτελεῖτὸν σκελετὸν τῆς Ἰταλικῆς Χερσονήσου (ὅπως ἡ Πίνδος εἰς τὴν χώραν μας). Ἡ ύψηλοτέρα κορυφή των είναι περίπου ἵση μὲ τὴν τοῦ Ὁλύμπου (Γκράν Σάσο 2.921 μ.). Τὰ Ἀπέννινα διαφέρουν τῆς Πίνδου, διότι λόγῳ τῶν πολλῶν αὐχένων των δὲν ἐμποδίζουν τὴν συγκοινωνίαν μεταξὺ τῶν δυτικῶν καὶ ἀνατολικῶν ἀκτῶν. Οἱ ποταμοὶ είναι μικροὶ λόγῳ τῆς μικρᾶς ἀποστάσεως, ἡ δποία ὑπάρχει ἀπὸ τῶν πηγῶν των μέχρι τῆς θαλάσσης. Τὸ κλῖμα γενικῶς μεταβάλλεται ἀπὸ Β., πρὸς Ν. "Οσον κατερχόμεθα πρὸς Ν., τόσον τὸ κλῖμα τῆς περιοχῆς αὐτῆς γίνεται θερμότερον καὶ ξηρότερον. Αἱ βροχαὶ πίπτουν κυρίως κατὰ τὴν χειμερινὴν περίοδον καὶ είναι περισσότεραι εἰς τὴν δυτικὴν πλευράν, διότι αὕτη είναι ἐκτεθειμένη εἰς τοὺς ὑγροὺς δυτικούς ἀνέμους. Λόγῳ τοῦ μικροῦ τῶν ὑψους καὶ τῶν δλιγωτέρων των βροχῶν δὲν ὑπάρχουν αἰώνιοι χιόνες δπως εἰς τὰς Ἀλπεις. Ἡ μικρὰ ποσότης τῶν βροχῶν ἐπιδρᾷ ἐπίσης καὶ ἐπὶ τῆς βλαστήσεως, ἡ δποία ἀποτελεῖται κυρίως ἀπὸ θάμνους καὶ πτωχὰ λειβάδια. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ἡ δρεινὴ περιοχὴ τῶν Ἀπεννίνων είναι ἀραιῶς κατωκημένη. Οἱ κάτοικοὶ τῆς ἀσχολοῦνται κυρίως εἰς τὴν νομαδικὴν κτηνοτροφίαν τῶν μικρῶν ζώων. Εἰς τὰς κοιλάδας καὶ εἰς τὰς χαμηλοτέρας πλαγιάς καλλιεργοῦνται δημητριακοὶ καρποὶ καὶ κυρίως ἐλαῖαι, ἄμπελοι

καὶ διάφορα ὄπωροφόρα δένδρα. Αἱ περιοχαὶ αὗται συγκεντρώνουν καὶ τὸν περισσότερον πληθυσμόν. Ἡ βιομηχανία δὲν εἶναι ἀναπτυγμένη, ὅπως εἰς τὰς "Αλπεις, διότι τὰ Ἀπέννινα εἶναι πτωχότερα εἰς κινητήριον δύναμιν.

Αἱ πεδιάδες καὶ τὰ ὄροπέδια. Αἱ παρὰ τὰ παράλια πεδιναὶ περιοχαὶ τῆς Ἰταλίας εἶναι μικραὶ καὶ ὁφελοῦν τὸν σχηματισμὸν τῶν εἰς τοπικὰς καθιζήσεις τοῦ ἐδάφους (ὅπως καὶ εἰς τὴν χώραν μας). Αἱ μεγαλύτεραι ἔξι αὐτῶν εὑρίσκονται εἰς τὴν δυτικὴν καὶ νότιον πλευράν, Ἀποτέλεσμα τῶν το-

Βενετία. Ἡ μεγάλη διώρυξ.

πικῶν καθιζήσεων εἶναι δ σχηματισμὸς πολλῶν καὶ βαθέων ρηγμάτων, ἐκ τῶν ὅποιων ἔξηλθον ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς γῆς λειωμένα ύλικά. Δηλαδὴ ἐσχηματίσθησαν ἡφαίστεια, ἐκ τῶν ὅποιων σήμερον ἐν ἐνεργείᾳ εἶναι δ Βεζούθιος (1.200 μ.). Αἱ πεδιναὶ αὗται περιοχαὶ, ἐπειδὴ καλύπτονται ἀπὸ προσχώσεις, αἱ ὅποιαι προέρχονται ἀπὸ σαθρωμένα ἡφαίστειογενῆ πετρώματα⁽¹⁾, εἶναι πολὺ εὔφοροι. Τὸ κλῖμα εἶναι μεσογειακόν,

⁽¹⁾ Τὰ ἡφαίστειογενῆ πετρώματα περιέχουν τὰ εύφορώτερα συστατικά ἀπὸ τὰ πετρώματα.

δπως καὶ εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς χώρας μας. Διὰ τοῦτο εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν καλλιεργοῦνται προϊόντα δημοια μὲν ἔκεινα, τὰ δποῖα συναντῶμεν εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Ἑλλάδος: δημητριακοὶ καρποὶ καὶ ίδιως ἐλαῖαι, ἄμπελοι, ἐσπεριδοειδῆ, διάφορα δπωροφόρα δένδρα, λαχανικά. Αἱ πεδιναὶ περιοχαὶ, χάρις εἰς τὴν εύφορίαν των, εἶναι περισσότερον κατωκημέναι ἀπὸ τὴν δρεινὴν περιοχὴν. 'Ο πληθυσμὸς δημως δὲν εἶναι ἐξ Ἰου διανενεμημένος. Περισσότερον κατωκημέναι εἶναι αἱ λοφώδεις περιοχαὶ καὶ τὰ δροπέδια τὰ κείμενα εἰς τοὺς πρόποδας τῶν Ἀπεννίνων. Τούναντίον αἱ πεδιάδες (ἔξαιρέσει τῆς Καμπανίας) εἶναι ἀραιότερον κατωκημέναι, διότι συχνὰ εἶναι ἐλώδεις καὶ συνεπῶς εἶναι κέντρα ἐλονοσίας. Μεγάλαι προσπάθειαι κατεβλήθησαν καὶ καταβάλλονται διὰ τὴν ἀποξήρανσιν τῶν ἐλῶν, ίδιως εἰς τὴν πεδιάδα τῆς Ρώμης.

Τὰς πόλεις τῆς κυρίως Χερσονήσου δυνάμεθα νὰ διαιρέσωμεν εἰς δύο κατηγορίας: Πρῶτον εἰς τὰς πόλεις, αἱ δποῖαι δφείλουν τὴν ἀνάπτυξιν των κυρίως εἰς τὴν θαλασσίαν των συγκοινωνίαν, ἡ δποία βεβαίως ἐπέτρεψε τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς βιομηχανίας. Αἱ πόλεις αὗται εἶναι: πρὸς Β. ἡ Γένουα (630.000 κάτ.), ὁ πρῶτος λιμὴν τῆς Ἰταλίας καὶ ὁ δεύτερος τῆς Μεσογείου μετά τὴν Μασσαλίαν. Τὴν ἀνάπτυξιν τῆς δφείλει εἰς τὴν θέσιν της. Κεῖται εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ δποῖον αἱ ἐκ τῆς Βορείου Ἰταλίας καὶ Κεντρικῆς Εύρωπης κατερχόμεναι δδοὶ συναντοῦν τὴν μεγάλην θαλασσίαν δδόν, ἡ ὁποία συνδέει τὴν Δυτικὴν Μεσόγειον μετά τῆς Ἀνατολικῆς. 'Ως ἐκ τούτου ἡ Γένουα ἔξυπηρετεῖ τὴν μεγάλην βιομηχανικὴν περιοχὴν τῆς Βορείου Ἰταλίας (ἀνθρακ., πρῶται ὅλαι) καὶ τὴν Κεντρικὴν Εύρωπην. Χάρις εἰς τὰ ἄφθονα προϊόντα, τὰ δποῖα δέχεται δ λιμήν της, ἔχει ἀναπτύξει καὶ τὴν βιομηχανίαν της (ύφαντουργεῖα, ναυπηγεῖα). Νοτιώτερον τῆς Γενούης εἶναι τὸ Λιβύρον (125.000 κάτ.), κέντρον μεταλλουργίας χάρις εἰς τὰ μεταλλεῖα σιδήρου τῆς μικρᾶς νήσου "Ἐλβας. Εἰς τὰ παρόλια τῆς εύφορου Καμπανίας καὶ εἰς τοὺς δυτικούς πρόποδας τοῦ Βεζουβίου κεῖται ἡ Νεάπολις (875.000 κάτ.), λιμὴν τροφοδοτήσεως τῶν μεγάλων πλοίων, τὰ δποῖα ἐκτελοῦν τὴν συγκοινωνίαν μεταξὺ τῶν χωρῶν

τῆς Δύσεως καὶ τῆς Ἀνατολῆς. Χάρις εἰς τὰ ἄφθονα πρότοντα τῆς πεδιάδος της ἔχει ἀναπτύξει καὶ τὴν βιομηχανίαν

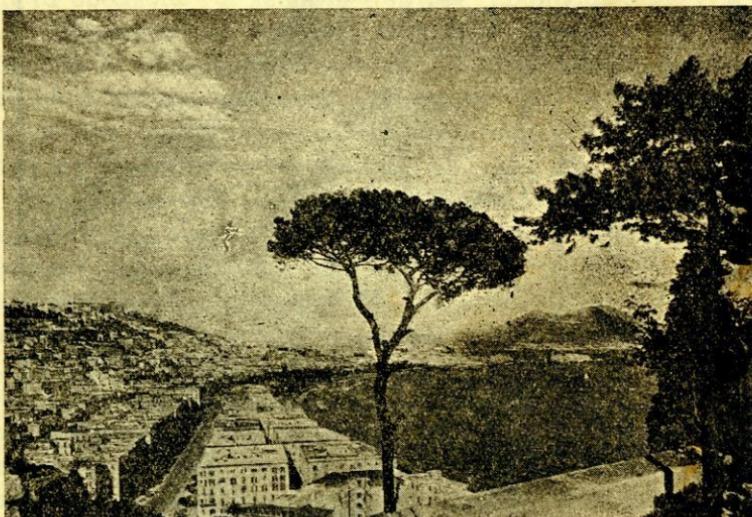

Φυσικὸς χάρτης τῆς Ἰταλίας.

τῶν τροφίμων. Εἰς τὰ Ν. Δ. παράλια είναι τὸ Μπάρι καὶ τὸ Πρίντεζι, δὲ πλησιέστερος λιμὴν τῆς Ἰταλίας πρὸς τὴν Ἐλλάδα. Γενικῶς οἱ σπουδαιότεροι λιμένες τῆς κυρίως Χερσο-

νήσου εύρισκονται εἰς τὰς δυτικάς ἀκτάς. Τοῦτο ὀφείλεται ἀφ' ἐνδῆς εἰς τὸ δι τοι αἱ περιοχαὶ αὖται ἔχουν τὰς μεγαλυτέρας πεδιάδας, ἀφ' ἔτερου εἰς τὸ δι τοι κεῖνται ἐπὶ τῆς μεγάλης θαλασσίας δόδοι, ἡ ὁποία διασχίζει τὴν Μεσόγειον.

Εἰς τὴν δευτέραν κατηγορίαν ὑπάγονται αἱ πόλεις, αἱ ὁποῖαι ὀφείλουν τὴν ὑπαρξίην των εἰς τὴν ἱστορίαν των καὶ εἰς τὸν πολιτικὸν των ρόλον. Αὗται εἰναι ἡ Φλωρεντία (315.000 κάτ.), σπουδαῖον κέντρον γραμμάτων καὶ καλῶν τεχνῶν καὶ κυρίως

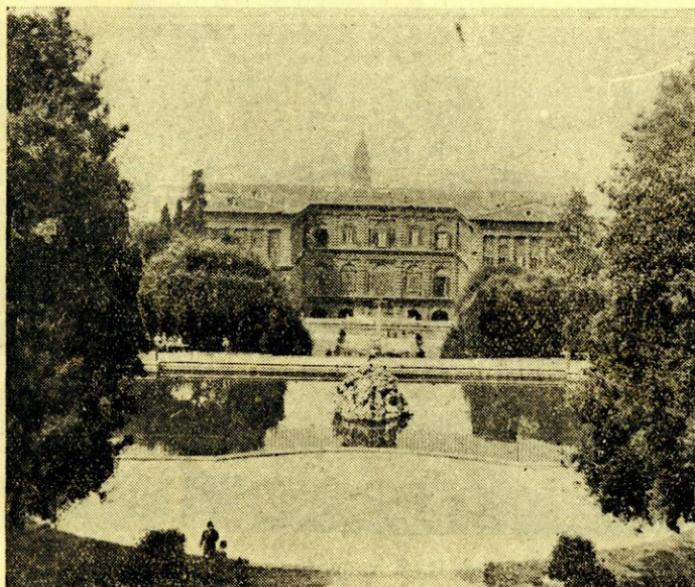
Νεάπολις. Γενικὴ ἀποψίς.

ἡ Ρώμη (1.120.000 κάτ.), ἡ ὁποία κεῖται ἐπὶ τοῦ Τιβέρεως ποταμοῦ, 22 χμ. μακράν τῆς θαλάσσης. Αὕτη ὀφείλει τὴν ἀκμήν της: κατὰ τὴν ἀρχαιότητα εἰς τὴν κεντρικήν της θέσιν ἐπὶ τῆς Ἰταλικῆς Χερσονήσου. Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας ἡ ἀνάπτυξις της ὀφείλεται εἰς τὸ δι τοι εἰναι ἡ πρωτεύουσα τῆς Ἰταλίας καὶ ἡ ἔδρα τοῦ Πάπα, τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας.

(γ') Αἱ Νῆσοι. Αἱ σπουδαιότεραι Ἰταλικαι νῆσοι εἰναι δύο: ἡ Σικελία καὶ ἡ Σαρδηνία.

Ἡ Σικελία. Ἡ νῆσος αὕτη, ἡ ὁποία ἔχει σχῆμα τριγωνικόν,

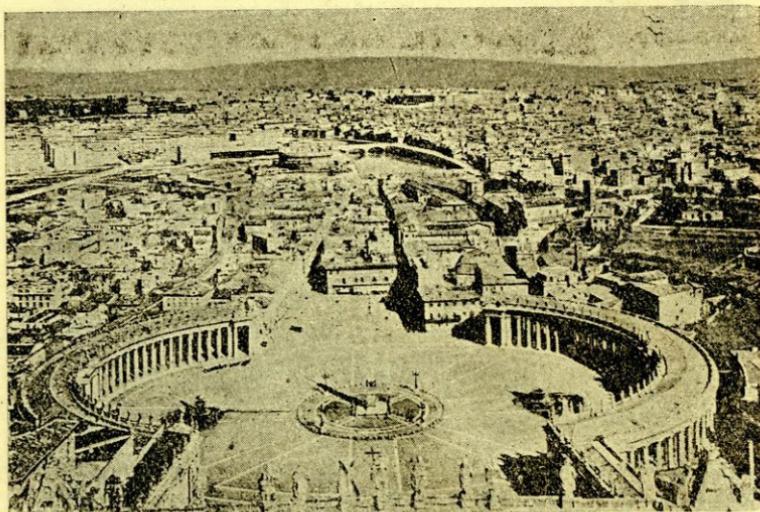
εἰς παλαιοτέραν ἐποχὴν ἥτο ήνωμένη μὲ τὴν κυρίως Ἰταλικὴν Χερσόνησον, ἀπὸ τὴν ὁποίαν σήμερον χωρίζεται διὰ τοῦ πορθμοῦ τῆς Μεσσήνης. Ὁ χωρισμὸς αὐτὸς, καθὼς καὶ ὁ σχηματισμὸς τῶν ἡφαιστείων Αἴτνας καὶ Στρόμπολι, ὑπῆρξεν ἀποτέλεσμα τῶν συχνῶν σεισμῶν, οἱ ὁποῖοι λαμβάνουν χώραν τόσον εἰς τὴν Σικελίαν, ὅσον καὶ εἰς τὴν Νότιον Ἰταλίαν. Τὸ ἔδαφος τῆς νήσου ἀποτελεῖται ἀπὸ μίαν ὄρεινήν περιοχήν, τῆς ὁποίας

Φλωρεντία. Τὸ ἀνάκτορον Πίττι.

αἱ ὑψηλότεραι κορυφαὶ εὑρίσκονται πρὸς Α. (Αἴτνα 3.274 μ.) καὶ πρὸς Β. καὶ ἀπὸ εύφόρους προσχωσιγενεῖς πεδιάδας πάρα τὰ παράλια. Τὸ κλῖμα εἶναι πολὺ ἥπιον, ἰδίως εἰς τὰ παράλια. Ἡ διαφορὰ τοῦ ἔδαφους καὶ τοῦ κλίματος συντελεῖ, ὥστε εἰς τὸ ἐσωτερικὸν νὰ καλλιεργῶνται κυρίως δημητριακοὶ καρποὶ καὶ νὰ τρέφωνται μικρὰ ζῷα, εἰς δὲ τὰ παράλια νὰ καλλιεργῶνται κυρίως διπωροφόρα δένδρα, ὅπως καὶ εἰς τὴν Πελοπόννησον (ἐλαῖαι,

ἄμπελοι, ἐσπεριδοειδῆ, διάφορα ὄπωροφόρα δένδρα, λαχανικά κτλ.). Ἡ γλυκύτης τοῦ κλίματος ἐπιτρέπει τὴν καλλιέργειαν προϊόντων θερμῶν χωρῶν (σακχαροκάλαμον, φοίνικες, μπανάναι). Ἀνεπτυγμένη εἶναι ἐπίσης ἡ ἀλιεία καὶ ἡ ναυτιλία. Ὁ πληθυσμὸς, ὁ δοποῖος εἶναι πολὺ πυκνός, δὲν εἶναι ἔξι ἵσου διανενεμημένος. Τὸ ἑσωτερικόν, λόγῳ τῆς μικρᾶς καλλιεργησίμου ἐκτάσεως, εἶναι ἀραιῶς κατωκημένον, τὰ παράλια ὅμως, χάρις εἰς τὰ εὔφορα ἐδάφη των καὶ τὴν καλήν των συγκοινωνίαν,

Ρώμη. Ἀποψίς τοῦ Β. Δ. τμήματος αὐτῆς ἀπὸ τοῦ ὕψους τοῦ ναοῦ τοῦ Ἅγιου Πέτρου.

συγκεντρώνουν τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ πληθυσμοῦ. Αἱ βόρειαι ἀκταὶ καὶ αἱ πλαγιαὶ τῆς Αἴτινας, χάρις εἰς τὰ ἔξαιρετικῶς εὔφορα ἥφαιστειογενῆ ἐδάφη των, συγκαταλέγονται μεταξὺ τῶν πλέον πυκνοκατωκημένων περιοχῶν τῆς γῆς (500 κάτ. εἰς ἔκαστον τ. χμ.). Αἱ σπουδαιότεραι πόλεις εὑρίσκονται εἰς τός βορείους καὶ ἀνατολικάς ἀκτάς. Αὗται εἶναι: τὸ Παλέρμον (390.000 κάτ.), ἡ Μεσσήνη (180.000 κάτ.) καὶ ἡ Κατάνη (230.000 κάτ.).

‘Η Σικελίας. ‘Η νήσος αὕτη εἶναι δύλιγον μικροτέρα τῆς Σικελίας. Τὸ ἔδαφός της ἀποτελεῖται ὅποι μίαν δρεινὴν περιοχὴν ἐκ κρυσταλλικῶν κυρίως πετρωμάτων καὶ ἀπὸ στενάς πε-

Χάρτης τῆς διανομῆς τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ιταλίας.

διάδας παρὰ τὰ παράλια, αἱ δόποιαι εἶναι συνήθως ἔλωδεις. Τὸ κλῖμα εἶναι μεσογειακόν, δπως καὶ τῆς Σικελίας, ὁ πληθυσμὸς ὅμως, ὁ δόποιος ἀσχολεῖται εἰς τὴν κτηνοτροφίαν (βόες

καὶ πρόβατα), εἶναι πολὺ ἀραιός. Τοῦτο διείλεται εἰς τὸ ὅτι οἱ κάτοικοι τῆς Σαρδηνίας ἀκολουθοῦν ἀκόμη τὰς παλαιάς μεθόδους τῆς γεωργίας καὶ ὡς ἐκ τούτου τὰ εἰσοδήματά των εἶναι πολὺ ὀλίγα. Σπουδαιοτέρα πόλις εἶναι τὸ Κάλιαρι (100.000 κάτ.).

Πληθυσμός καὶ οἰκονομικὴ ζωὴ.— 1) **Πληθυσμός.** 'Ο πληθυσμός τῆς Ἰταλίας εἶναι κυρίως γεωργικός. Αἱ περισσότερον κατώκημέναι περιοχαὶ εἶναι ἡ πεδιάς τοῦ Πάδου, ἡ περιοχὴ τῆς Φλωρεντίας καὶ αἱ παρὰ τὰ παράλια πεδιάδες τῆς Χερσονήσου καὶ τῆς Σικελίας, ἰδίως τῆς Νεαπόλεως καὶ τῆς Β. Α. Σικελίας. Τοῦτο διείλεται εἰς τὰ ἄκθονα γεωργικὰ προϊόντα των καὶ εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην των βιομηχανίαν. 'Ο Ἰταλικὸς πληθυσμός παρουσιάζει ὅμοιογένειαν, ἡ ὁποίᾳ διείλεται εἰς τὴν κοινὴν γλώσσαν, εἰς τὴν κοινὴν ἴστορίαν καὶ εἰς τὴν κοινὴν ἀγροτικὴν ζωὴν.

'Η Ἰταλία εἶχε μεγάλας ἀποικίας εἰς τὴν Β. Ἀφρικήν (Λιβύην) καὶ εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Ἀφρικήν (τὴν Ἐρυθραίαν, τὴν Σομαλίαν καὶ τὴν Αἴθιοπίαν). Κατεῖχεν ἐπίσης καὶ τὴν Ἑλληνικὴν Δωδεκάνησον.

'Η Ἰταλία, ἐπειδὴ εἶναι πυκνῶς κατώκημένη (132 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.) καὶ δι πληθυσμός της αὐξάνει ταχύτερον ἀπὸ τοὺς οἰκονομικούς της πόρους, ἔχει μεγάλην μεταναστευτικὴν κίνησιν. Αὕτη παρουσιάζεται ὑπὸ δύο μορφάς: εἴτε ὡς προσωρινή, διευθυνομένη εἰς τὰ γειτονικὰ Κράτη καὶ ἰδίως εἰς τὴν Γαλλίαν, εἴτε ὡς παρατεταμένη ἡ ὀριστική, διευθυνομένη πρὸς τὴν Βόρειον καὶ Νότιον Ἀμερικὴν καὶ εἰς τὰς ἀποικίας της.

2) **Οἰκονομικὴ ζωὴ.** Γεωργία καὶ κτηνοτροφία. 'Η οἰκονομικὴ ζωὴ τῆς Ἰταλίας στηρίζεται κυρίως ἐπὶ τῆς γεωργίας, ἡ ὁποίᾳ ἀπασχολεῖ τὰ 54 % τοῦ ἐργαζομένου πληθυσμοῦ. Τὴν πρώτην θέσιν κατέχουν οἱ δημητριακοὶ καρποί (σίτος, ἀραβόσιτος, δρυζα), οἱ δόποιοι καλλιεργοῦνται περισσότερον εἰς τὴν Βόρειον Ἰταλίαν, ὅπου τὸ κλῖμα εἶναι ἡπειρωτικόν. Μεγάλην ἀνάπτυξιν παρουσιάζει καὶ ἡ καλλιέργεια τῶν ὀπωροφόρων δένδρων εἰς τὴν κυρίως Χερσόνησον καὶ εἰς τὰς Νήσους, ὅπου τὸ κλῖμα εἶναι μεσογειακόν. 'Η ἐλαία κατέχει τὸ δέκατον τῆς καλλιεργουμένης ἐκτάσεως. 'Η Ἰταλία κατέχει τὴν δευτέραν

θέσιν εἰς τὴν παραγωγὴν ἔλαίου μετὰ τὴν Ἰσπανίαν. Αἱ ὁπῶραι κατέχουν ἔξεχουσαν θέσιν εἰς τὸ ἔξωτερικὸν ἐμπόριον τῆς Ἰταλίας (έσπεριδοειδῆ, μῆλα, ἀχλάδια, ροδάκινα, ἀμύγδαλα, δαμάσκηνα, κεράσια κτλ.).

Μεγαλυτέραν ἀνάπτυξιν πάρουσιάζει ἡ ἄμπελος, καθόσον αὕτη καλλιεργεῖται εἰς δλας τὰς περιοχάς. Ἡ Ἰταλία κατέχει τὴν δευτέραν θέσιν εἰς τὴν παγκόσμιον παραγωγὴν τοῦ οἶνου μετὰ τὴν Γαλλίαν. Μεγάλας ἐκτάσεις κατέχουν καὶ τὰ λαχανικά, καθόσον ἀποτελοῦν τὴν βάσιν τῆς διατροφῆς τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ.

Αἱ βιομηχανικαὶ καλλιέργειαι εἰναι κυρίως ἀνεπτυγμέναι εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Πάδου (σακχαροῦχα τεῦτλα, κάνναβις, καπνός, μορέαι).

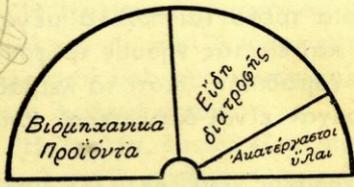
Ἡ Βόρειος Ἰταλία, χάρις εἰς τὰς ἀφθονωτέρας τῆς βροχᾶς καὶ εἰς τὰ ἀρδευτικά της ἔργα, ἔχει ἀφθονώτερα φυσικά καὶ τεχνικά λειβάδια, εἰς τὰ δποῖα τρέφονται πολλὰ μεγάλα ζῷα. Εἰς τὴν κυρίως Χερσόνησον καὶ εἰς τὰς νήσους τρέφονται ίδιως αἰγαπρόβατα κατὰ τρόπον νομαδικόν, διότι τὰ λειβάδια εἰναι πτωχότερα, καθόσον αἱ βροχαὶ εἰναι δλιγώτεραι (ὅπως καὶ εἰς τὴν χώραν μας).

Βιομηχανία. Ἡ ἔλλειψις ἀνθρακος καὶ μεταλλευμάτων δὲν ἐπιτρέπει εἰς τὴν Ἰταλικὴν βιομηχανίαν νὰ λάβῃ μεγάλην ἀνάπτυξιν, δπως συμβαίνει εἰς ἄλλας χώρας τῆς Εὐρώπης. Ἡ Ἰταλία εἰναι πλούσια εἰς μάρμαρα (περίφημα εἰναι τὰ μάρμαρα τῆς Καρράρας) καὶ θεῖον (εἰς τὴν Σικελίαν). Παρὰ τὴν πτωχείαν εἰς μεταλλεύματα, μεγάλαι προσπάθειαι κατεβλήθησαν καὶ καταβάλλονται διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς βιομηχανίας. Ἡ σπουδαιότερα κινητήριος δύναμις εἰναι δ λευκός ἄνδρας. Ὡς ἐκ τούτου ἡ Βόρειος Ἰταλία, ἡ δποῖα εἰναι πλούσιωτέρα εἰς λευκὸν ἀνθρακα, ἔχει καὶ τὰ σπουδαιότερα βιομηχανικά κέντρα. Μεταξὺ τῶν βιομηχανιῶν τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ἡ βιομηχανία τῶν ὑφασμάτων (μεταξωτῶν, βαμβακερῶν καὶ μαλλίνων), καθόσον αὕτη ως κινητήριον δύναμιν χρησιμοποιεῖ τὸν λευκὸν ἀνθρακα. Τὸ σπουδαιότερον κέντρον εἰναι τὸ Μιλάνον. Ἀκολουθοῦν: ἡ μεταλλουργία, καθόσον αὕτη ἔχει ἀπόλυτον ἀνάγκην ἀνθρακος (σπουδαιότερα κέντρα εἰναι τὸ Του-

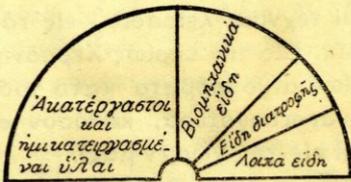
ρινον, τὸ Μιλάνον, ἡ Γένουα καὶ τὸ Λιβόρνον), ἡ βιομηχανία χημικῶν προϊόντων (κυρίως λιπασμάτων χάρις εἰς τὴν ἀνεπιυγμένην γεωργίαν) καὶ εἰδῶν διατροφῆς (ἀλεύρων, ζυμαρικῶν, κονσερβῶν, οίνοπνευματώδων ποτῶν, τυροῦ, βουτύρου κτλ.).

Συγκοινωνία. Τὸ δόλικὸν δίκιυον τῆς Ἰταλίας δὲν εἶναι ἀνεπιυγμένον εἰς δλας τὰς περιοχάς. Μικροτέραν ἀνάπτυξιν παρουσιάζει εἰς τὴν δρεινὴν περιοχὴν τῆς κυρίως Χερσονήσου καὶ τῶν Νήσων. Τὸ ἴδιον συμβαίνει καὶ μὲ τὰς σιδηροδρομικάς γραμμάς, τῶν δποίων τὸ δλικὸν μῆκος ἀνέρχεται εἰς 22.000 χμ. "Οσον ἀφορᾶ τὰς πλωτάς δδούς, αὗται ἀνέρχονται εἰς 2.500 χμ. καὶ εύρισκονται κυρίως εἰς τὴν Βόρειον Ἰτα-

'Εξατωπή

Εισατωπή

Τὸ ἔξωτερικὸν ἐμπόριον τῆς Ἰταλίας.

λίαν. Ἡ περιοχὴ αὕτη, χάρις εἰς τὴν ἀνεπιυγμένην τῆς βιομηχανίαν, ἔχει τὴν πυκνοτέραν συγκοινωνίαν ἀπὸ δλας τὰς περιοχάς τῆς Ἰταλίας. Εἰς τοῦτο συνετέλεσεν ἡ μορφὴ τοῦ ἐδάφους τῆς (πεδιάς) καὶ ἡ καλὴ γεωγραφικὴ τῆς θέσις, καθόσον κεῖται εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ δποίον συναντοῦν τὴν Ἰταλίαν αἱ ἐκ τῶν "Ἀλπεων κατερχόμεναι δδοι. Εἰς τὴν θέσιν αὐτὴν ὀφελεται καὶ ἡ ἀνάπτυξις τῶν λιμένων Γενούης καὶ Τεργέστης. Μετὰ τῆς Ἐλλάδος συνδέεται ἀτμοπλοϊκῶς (Πειραιεύς—Πρίντεζι), σιδηροδρομικῶς (Ἀθῆναι—Θεσσαλονίκη—Βελιγράδιον Μιλάνον) καὶ ἀεροπορικῶς (Φάληρον—Πρίντεζι).

Ἐμπόριον. Αἱ ἔξαγωγαὶ τῆς Ἰταλίας περιλαμβάνουν κυρίως δύο κατηνορίας ἐμπορευμάτων: βιομηχανικά προϊόντα τῆς Βορείου Ἰταλίας (ὑφάσματα, ριχαναί, αὐτοκίνητα) καὶ

γεωργικά προϊόντα τής κυρίως Χερσονήσου καὶ τῶν Νήσων (έσπεριδοειδῆ, ἔλαιον, οἶνος, σταφυλαῖ, διάφοροι ὄπωραι, λαχανικά).

Αἱ εἰσαγωγαὶ ἀποτελοῦνται κατὰ μέγα μέρος ἀπὸ πρώτας ὕλας, ἀπαραιτήτους διὰ τὴν βιομηχανίαν της (βάμβακα, ἔριον, μέταξαν, σιδηρον, ἄνθρακα, πετρέλαιον κ.ἄ.), καθόσον ἡ Ἰταλία εἶναι πτωχὴ εἰς πρώτας ὕλας. Μέχρι πρό τινων ἐτῶν ἡ Ἰταλία εἰσῆγε καὶ μεγάλην ποσότητα σιτηρῶν, σήμερον ὅμως, χάρις εἰς τὰ ἐκτελεσθέντα μεγάλα ἀποξηραντικὰ καὶ ἀρδευτικὰ ἔργα καὶ εἰς τὴν βελτίωσιν τῶν μεθόδων καλλιεργείσας, τὰ γεωργικά της προϊόντα εἶναι σχεδὸν ὀρκετὰ διὰ τὴν διατροφὴν τοῦ πληθυσμοῦ της. Εἰς τὴν Ἐλλάδα ἡ Ἰταλία ἔξαγει ὑφάσματα καὶ νήματα, θεῖον, μηχανάς, φαρμακευτικά προϊόντα, ζάκχαριν κτλ. Ἐκ τῆς Ἐλλάδος εἰσάγει καπνόν, ἔλαιον, μεταλλεύματα, δασικά προϊόντα (κολοφώνιον, τερεβινθέλαιον κτλ.).
απ.

III. Η ΠΥΡΗΝΑΪΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

Εισαγωγή.—'Η Πυρηναϊκή Χερσόνησος κατέχει τὴν Ν. Δ. γωνίαν τῆς Εύρωπης. Αὕτη δμοιάζει μὲ τὴν Ἰταλικὴν Χερσόνησον, διότι χωρίζεται σαφῶς ἀπὸ τὴν λοιπὴν Εύρωπην διὰ τῆς μεγάλης δροσειρᾶς τῶν Πυρηναίων, ἐκ τῶν δποίων ἔλαβε καὶ τὸ δνομα. Διαφέρει δμως ἀπὸ τὰς ἄλλας χερσονήσους τῆς Μεσογείου, διότι ἔχει μεγαλυτέραν ἔκτασιν (590.000 τ. χμ.) καὶ δγκώδες σχῆμα.

Τὸ ἔδαφος τῆς Πυρηναϊκῆς Χερσονήσου ἀποτελεῖται ἀπὸ πολλὰ διαμερίσματα, καθόσον διασχίζεται ἀπὸ πολλὰς δροσειράς, αἱ δποῖαι διευθύνονται πρὸς δλας τὰς διευθύνσεις. 'Η διαμόρφωσις αὕτη τοῦ ἔδαφους τῆς μᾶς ἔξηγετ τὰ ἔξῆς σπουδαῖα ἱστορικά τῆς γεγονότα. Πρῶτον, δτι ἐπὶ μακρὸν χρονικὸν διάστημα ἡ Πυρηναϊκὴ Χερσόνησος ἦτο διηρημένη εἰς πολλὰ Κρατίδια ἀνεξάρτητα μεταξύ των. Καὶ σήμερον ἀκόμη ἡ πολιτικὴ τῆς ἐνότης δὲν εἶναι πλήρης, διότι ἡ Πορτογαλία εἶναι Κράτος ἀνεξάρτητον τῆς Ἰσπανίας. Δεύτερον, δτι δλοι οἱ ξένοι κατακτηταί, οἱ δποῖοι ἐπεχειρησαν νὰ τὴν ὑποτάξουν, συνήτησαν πολὺ μεγάλας δυσκολίας (Ρωμαῖοι, Βάνδαλοι, Βησιγότθοι, "Αραβες, Ναπολέων). Τοῦτο ἀπεδείχθη καὶ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας μὲ τὸν μακρὸν αὐτῆς ἐμφύλιον πόλεμον.

"Ορια.—'Η Πυρηναϊκὴ Χερσόνησος δρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Γαλλίας, πρὸς Α. καὶ τὰ Ν. Α. βρέχεται ὑπὸ τῆς Μεσογείου Θαλάσσης, πρὸς τὰ Ν. Δ. καὶ Β. Δ. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὡκεανοῦ. 'Απὸ τὴν Γαλλίαν χωρίζεται διὰ τῆς δροσειρᾶς τῶν Πυρηναίων καὶ ἀπὸ τὴν Ἀφρικὴν διὰ τοῦ πορθμοῦ τοῦ Γιθραλτάρ. Χάρις εἰς τὴν γεωγραφικὴν τῆς θέσιν, εἰς τὴν δποίαν συναντῶνται αἱ δύο σπουδαιότεραι θαλάσσαι συγκοινωνίαι τῆς Εύρωπης (ἡ συγκοινωνία τῆς Μεσογείου μετὰ τῆς συγκοι-

νωνίας τοῦ Ἀτλαντικοῦ) αἱ χῶραι της (Ισπανία, Πορτογαλία) ἥσαν κατὰ τὸ παρελθόν αἱ πρῶται ἀποικιακαὶ δυνάμεις τοῦ Κόσμου. Ἐκ τοῦ ἀπεράντου ἀποικιακοῦ τῶν Κράτους ἐλάχιστον τμῆμα παραμένει σήμερον ὑπὸ τὴν κατοχήν των.

Μορφὴ τοῦ ἔδαφους. — Τὸ ἔδαφος τῆς Πυρηναϊκῆς Χερσονήσου ἀποτελεῖται:

α') Ἀπὸ ἐν μέγᾳ ὁροπέδιον, τὸ ὅποῖον κατέχει σχεδόν ὀλόκληρον τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Χερσονήσου. Τὸ ἑκτεταμένον αὐτὸ δρόπέδιον, τὸ ὅποῖον οἱ Ισπανοὶ δνομάζουν «Μεζέτα» (δηλ. Τράπεζα), διασχίζεται εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ἀπὸ χαμηλάς δροσειράς, αἱ ὅποιαι τὸ χωρίζουν εἰς διαμερίσματα ἐν εἴδει λεκάνης: ὁροπέδια τῆς Παλαιᾶς Καστίλλης, τῆς Νέας Καστίλλης, λεκάνη τοῦ "Εβρου". Υψηλότερον εἶναι τὸ ὁροπέδιον τῆς Παλαιᾶς Καστίλλης καὶ χαμηλότερον τὸ λεκανοπέδιον τοῦ "Εβρου ποταμοῦ. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι τὸ λεκανοπέδιον τοῦ "Εβρου χωρίζεται ἀπὸ τὴν θάλασσαν μὲ μίαν λεπτὴν δροσειράν (δρ. Καταλανίας, τὴν δποίαν εὐκόλως διέσχισαν τὰ ρέοντα ὄδατα. Συνεπῶς ἡ περιοχὴ αὕτη ὑπέστη μεγαλυτέραν διάβρωσιν, ἐν μέγα μέρος τῶν ύλικῶν της παρεσύρθη εἰς τὴν θάλασσαν καὶ διὰ τὸν λόγον αὐτὸν εὑρίσκεται εἰς χαμηλότερον ἐπίπεδον.

β') Ἀπὸ δύο μεγάλας ὁροσειράς, αἱ δποῖαι ἐπεκτείνονται εἰς τὰς δύο πλευράς τοῦ ὁροπεδίου: Τὰ Πυρηναῖα πρὸς Β. (ύψηλοτέρα κορυφὴ 3.400 μ.) καὶ ἡ Μπετική Κορδιλλιέρα πρὸς Ν., ἡ δποία ἔχει καὶ τὴν ύψηλοτέραν κορυφὴν τῆς Χερσονήσου (3.480 μ.). Προέκτασις τῆς Μπετικῆς Κορδιλλιέρας εἶναι αἱ νῆσοι Βαλεαρίδες.

γ') Ἀπὸ παραλίους προσχωσιγενεῖς πεδιάδας, σπουδαιότεραι τῶν δποίων εἶναι: τῆς Βαλέντσιας καὶ τῆς Μουρκίας εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Μεσογείου καὶ τῆς Ἀνδαλουσίας καὶ τοῦ Τάγου εἰς τὰς ἀκτὰς τοῦ Ἀτλαντικοῦ.

Ἡ μορφὴ αὕτη τῆς Πυρηναϊκῆς Χερσονήσου ὀφείλεται εἰς τὴν γεωλογικήν της ιστορίαν. Ἀρχικῶς εἰς τὴν θέσιν τοῦ ὁροπεδίου ὑπῆρχε μία δρεινὴ περιοχὴ, ἡ δποία μετεβλήθη εἰς δροπέδιον ἀπὸ τὴν μακροχρόνιον διάβρωσιν. Κατόπιν ἐσχηματίσθησαν αἱ δροσειραὶ τῶν Πυρηναίων καὶ τῆς Μπετικῆς Κορδιλλιέρας, αἱ δποῖαι, ως νεώτεραι, εἶναι καὶ ύψηλότεραι,

διότι ύπέστησαν δλιγωτέραν διάβρωσιν. Κατά τὸν σχηματισμὸν τῶν νεωτέρων αὐτῶν ὁροσειρῶν μερικαὶ περιοχαὶ τοῦ ὁροπέδου ὑπέστησαν ἀνύψωσιν, ἄλλαι δὲ περιοχαὶ παρὰ τὰ παράλια ὑπέστησαν καθίζησιν. Αἱ περιοχαὶ, αἱ δποῖαι ὑπέστησαν ἀνύψωσιν, χωρίζουν τὸ ὁροπέδιον εἰς διαμερίσματα (Κανταβρικὰ ὅρη, Σελτιθερικὰ ὅρη, Σιέρα Ἐστρέλλα, Γρέντος, Γκουανταμάρα, ὁροσειραὶ τῆς Καταλανίας). Αἱ περιοχαὶ, αἱ δποῖαι ὑπέστησαν καθίζησιν, κατελήφθησαν ὑπὸ τῆς θαλάσσης. Μὲ τὸν καιρὸν δμως τὰ ἀβαθέστερα τμήματα τῶν περιοχῶν αὐτῶν μετεβλήθησαν εἰς πεδιάδας ἀπὸ τὰς προσχώσεις τῶν ρεόντων υδάτων. Οὕτως ἐσχηματίσθησαν αἱ παρὰ τὰ παράλια πεδιάδες (ὅπως καὶ εἰς ἄλλας χερσονήσους τῆς Μεσογείου).

Υδρογραφία.— Τὸ πλεῖστον μέρος τῶν ρεόντων υδάτων τῆς Χερσονήσου χύνεται εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν Ὡκεανόν, διότι ἡ γενικὴ κλίσις τοῦ ἐδάφους τῆς εἶναι ἐξ Α. πρὸς Δ. Ἐκ τῶν ποταμῶν τῆς σπουδαιότεροι εἶναι : δ Ἔβρος, δ δποῖος χύνεται εἰς τὴν Μεσόγειον, δ Γκουαδαλκιβίρ, δ Γκουαντιάνα, δ Τάγος καὶ δ Ντοῦρος, οἱ δποῖοι χύνονται εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν Ὡκεανόν. Ἐκτὸς τοῦ Γκουαδαλκιβίρ, δ δποῖος εἶναι πλωτὸς μέχρι τῆς Σεβίλλης, οἱ ποταμοὶ τῆς Πυρηναϊκῆς Χερσονήσου δὲν εἶναι πλωτοί, διότι αἱ βροχαὶ καὶ αἱ χιόνες δὲν εἶναι ὅφθονοι. Ἐκτὸς αὐτῶν τὸ ρεῦμά των διακόπτεται ἀπὸ καταρράκτας, διότι διασχίζουν περιοχάς μὲ διαφορετικὸν υψός (ὁροπέδιον εἰς τὸ έσωτερικόν, πεδιάδες μικραὶ εἰς τὰ παράλια).

Κλίμα.— Τὸ κλίμα τῆς Πυρηναϊκῆς Χερσονήσου ἔξαρτᾶται ἀπὸ τὴν μορφὴν τοῦ ἐδάφους τῆς καὶ ἀπὸ τὴν γεωγραφικὴν τῆς θέσιν.

Τὰ ὁροπέδια τοῦ έσωτερικοῦ, ἐπειδὴ περιβάλλονται ἀπὸ ὅρη καὶ συνεπῶς δὲν εἶναι ἐκτεθειμένα εἰς τοὺς θαλασσίους ἀνέμους ἔχουν κλίμα ἡ πειρατικὸν (χειμῶν πολὺ ψυχρός, θέρος πολὺ θερμόν, ἐνδιάμεσοι βροχαὶ βραχεῖαι) καὶ δέχονται δλίγας βροχάς.

Τὰ ἀνατολικά καὶ νότια παράλια ἔχουν κλίμα μεσογειακὸν (χειμῶν ἥπιος, θέρος θερμόν, βροχαὶ κατὰ τὴν χειμερινὴν περίοδον).

Τὰ βορειοδυτικά παράλια, ἐπειδὴ εἶναι ἐκτεθειμένα εἰς

τούς συχνούς βιορειοδυτικούς ἀνέμους, οἱ ὅποιοι ἔρχονται ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸν Ὡκεανόν, ἔχουν κλῖμα ὡκεάνειον (χειμῶνας ἥπιος, θέρος δροσερόν, βροχαί ἄφθονοι καὶ καθ' ὅλας τὰς ἐποχὰς τοῦ ἔτους).

Βλάστησις καὶ προϊόντα.—'Ανάλογος μὲ τὸ κλῖμα εἶναι ἡ βλάστησις καὶ τὰ προϊόντα. Ἡ περιοχὴ τοῦ ὁροπεδίου, ὃπου τὸ κλῖμα εἶναι ἡπειρωτικὸν καὶ αἱ βροχαὶ ὀλιγαὶ εἶναι χώρα

Φυσικὸς χάρτης τῆς Πυρηναϊκῆς Χερσονήσου.

στεππώδης. 'Ως ἐκ τούτου αἱ κυριώτεραι ἀσχολίαι τῶν κατοίκων εἶναι: ἡ κτηνοτροφία τῶν προβάτων κατὰ τρόπον νομαδικόν, ἡ καλλιέργεια τῶν δημητριακῶν καὶ ίδιως τοῦ σίτου καὶ κατὰ μῆκος τῶν κοιλάδων, ὃπου εἶναι δυνατὴ ἡ ἄρδευσις, ἡ καλλιέργεια τῶν ὀπωροφόρων δένδρων καὶ τῶν λαχανικῶν.

Εἰς τὴν περιοχὴν τῶν νοτιοανατολικῶν παραλίων, ὃπου τὸ κλῖμα εἶναι μεσογειακόν, καλλιεργοῦνται κυρίως μεσογειακαὶ καλλιέργειαι (ἐλαῖαι, ἄμπελοι, ἐσπεριδοειδῆ, διάφορα ὀπωρο-

φόρα δένδρα, λαχανικά, σῖτος, ὄραβόσιτος, ὅρυζα κτλ.). Μεγάλη ποικιλία καλλιεργειῶν παρατηρεῖται εἰς τὰς πεδιάδας χάρις εἰς τὰ ἀρδευτικά ἔργα, τὰ δύοια ἐπιτρέπουν δύο ἔως τέσσαρας ἑσοδείας κατ' ἔτος ἐπὶ τοῦ ἰδίου ἐδάφους.

Αἱ περιοχαὶ τοῦ ἑσωτερικοῦ καὶ τῶν παραλίων τοῦ μεσογειακοῦ κλίματος εἶναι πιωχαὶ εἰς δάση, διότι εἶναι πιωχαὶ εἰς βροχάς. Μεταξὺ τῶν δασικῶν εἰδῶν σπουδαίαν θέσιν εἰς τὰ νότια ἴδιως παράλια κατέχει ἡ φελλοφόρος δρῦς.

Αἱ βορειοδυτικαὶ περιοχαὶ, χάρις εἰς τὰς ἀφθονωτέρας καὶ κανονικωτέρας των βροχάς, εἶγαι πλούσιαι εἰς δάση καὶ εἰς λειβάδια. Εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν, λόγῳ τῆς μεγάλης υγρασίας, δὲν ὑπάρχει ἡ ἐλαΐσα οὔτε ἡ ἄμπελος, δὲ σίτος ἔχει ἀντικατασταθῆ ἀπὸ τὸν ἀραβόσιτον. Χάρις εἰς τὰ ἀφθονα λειβάδια τρέφονται μεγάλα ζῶα καὶ ὅχι πρόβατα, διότι τὰ μεγάλα ζῶα (ἀγελάδες, βόες) παρέχουν μεγαλύτερον εἰσόδημα.

Πολιτικὴ καὶ οἰκονομικὴ κατάστασις. — 'Η Πυρηναϊκὴ Χερσόνησος περιλαμβάνει δύο Κράτη: τὴν Ἰσπανίαν καὶ τὴν Πορτογαλίαν.

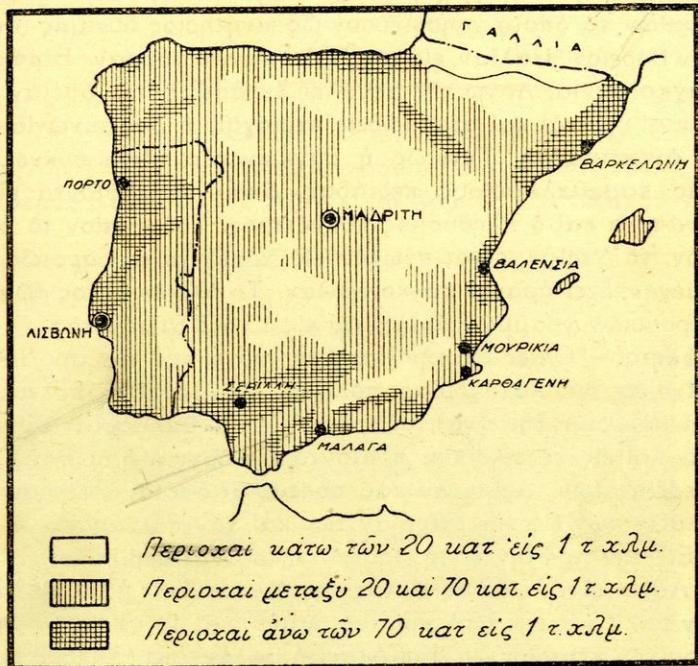
A'. ΙΣΠΑΝΙΑ

‘Η Ἰσπανία κατέχει τὸ πλεῖστον μέρος τῆς Πυρηναϊκῆς Χερσονήσου. (Ἐκτασίς 500.000 τ. χμ., πληθυσμὸς 24.000.000 κάτ.). Ως ἐκ τούτου ἀπαντῶνται εἰς αὐτὴν ὅλοι αἱ κατηγορίοι τοῦ ἐδάφους καὶ τοῦ κλίματος, τὰς δύοις ἀνεφέραμεν.

Οἰκονομικὴ ζωὴ. — Γεωργία. Αἱ πλουσιώτεραι περιοχαὶ τῆς Ἰσπανίας ἀπὸ γεωργικῆς ἀπόψεως εἶναι αἱ πορὰ τὰ παράλια πεδιάδες. Αὗται χάρις εἰς τὸ εὖφορον προσχωσιγενὲς ἐδάφος των καὶ εἰς τὰ ἀρδευτικά των ἔργα ἔχουν μεταβληθῆ εἰς πραγματικοὺς κήπους. Διὰ τοῦτο εἶναι καὶ αἱ πυκνότερον κατώκημέναι περιοχαὶ τῆς Ἰσπανίας. Η πυκνότης διοκλήρου τῆς Ἰσπανίας ἀνέρχεται εἰς 48 κατ. εἰς 1 τ. χμ. Εἰς τὴν γεωργίαν τῆς Ἰσπανίας πρωτεύουσαν θέσιν κατέχουν αἱ μεσογειακαὶ καλλιέργειαι (δημητριακοὶ καρποί, ἄμπελοι, ἐλαῖαι, διπλοφόρα

δένδρα, λαχανικά). Είς τὰ νότια παράλια, χάρις εἰς τὸ γλυκὺ κλῖμα τῶν, καλλιεργοῦνται καὶ φυτὰ θερμῶν χωρῶν (βανάναι, φοίνικες).

✓ **Βιομηχανία.** Χάρις εἰς τὴν ὑπαρξίν σπουδαίου ὀρυκτοῦ πλούτου, ἡ Ἰσπανικὴ [βιομηχανία παρουσιάζει ἀρκετὴν ἀνάπτυξιν. Εἰς τὴν Νότιον Ἰσπανίαν καὶ εἰς τὰς ὑπωρείας τῆς

Χάρτης τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Πυρηναϊκῆς Χερσονήσου.

Σιέρα Μορένα ὑπάρχουν βιομηχανίαι ἐκμεταλλεύσεως ὅδραργύρου, μολύβδου, χαλκοῦ. Εἰς τὴν Βόρειον Ἰσπανίαν καὶ εἰς τὴν περιοχὴν τῶν Κανταβρικῶν ὁρέων ὑπάρχουν βιομηχανίαι ἐκμεταλλεύσεως ἄνθρακος καὶ σιδήρου. Εἰς τὴν βιομηχανίαν τοῦ σιδήρου διφείλει τὴν ἀνάπτυξιν της ἡ πόλις τοῦ Μπιλμάριο. Τὸ πλεῖστον μέρος τῶν μεταλλευμάτων τῆς Ἰσπανίας

Μακρινή Εγ.

έξαγεται εἰς τὸ ἔξωτερικὸν ἀκατέργαστον, διότι δὲν ὑπάρχει ἀρκετὴ ποσότης ἀνθρακος διὰ τὴν ἐπεξεργασίαν του.

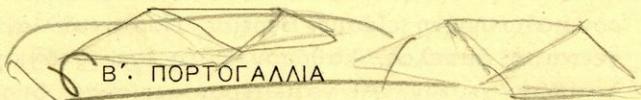
'Εκ τῶν βιομηχανιῶν αὐτῶν, αἱ ὁποῖαι εὑρίσκονται εἰς τὰς μεταλλευτικὰς περιοχάς, ὑπάρχουν καὶ βιομηχανίαι, αἱ ὁποῖαι δὲν ἔχουν ἀνάγκην ἀνθράκων διὰ τὴν ἀνάπτυξιν των. Αὗται εἶναι αἱ βιομηχανίαι ὑφασμάτων, αἱ ὁποῖαι εὑρίσκονται εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Βαρκελώνης χάρις εἰς τὰ ἀφθονα ρέοντα ὕδατα τῶν Πυρηναίων, τὰ ὁποῖα χρησιμεύουν ως κινητήριος δύναμις (ὅπως εἰς τὴν Βόρειον Ἰταλίαν, εἰς τὴν "Ἐδεσσαν, Νάουσαν, Βέροιαν).

Συγκοινωνία. Λόγω τῆς μεγάλης ἐκτάσεως, τὴν δοποίαν κατέχουν αἱ ὀρειναὶ καὶ στεππώδεις περιοχαί, ἡ συγκοινωνία δὲν εἶναι ἀνεπιγμένη. Γενικῶς ἡ συγκοινωνία εἶναι πυκνοτέρα εἰς τὰς παραθαλασσίους πεδιάδας, ὅπου τὰ προϊόντα εἶναι ἀφθονώτερα καὶ δι πληθυσμὸς πυκνότερος. Τούναντίον τὸ ἔσωτερικόν, τὸ δοποῖον εἶναι πτωχὸν εἰς προϊόντα καὶ ἀραιῶς κατῳχμένον, ἔχει ἀραιὰν συγκοινωνίαν. Τὸ δολικὸν μῆκος τῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν ἀνέρχεται εἰς 15.600 χιλιόμετρα.

Πόλεις.—"Οπως εἰς τὴν Ἰταλίαν, οὕτω καὶ εἰς τὴν Ἰσπανίαν ἔχομεν δύο κατηγορίας πόλεων. Πρῶτον τὰς πόλεις, αἱ δοποῖαι ὀφείλουν τὴν ἀνάπτυξιν των εἰς τὴν θαλασσίαν συγκοινωνίαν καὶ εἰς τὰ πλούσια προϊόντα (γεωργικά ἢ ὄρυκτα) τῆς περιφερείας των. Δεύτερον τὰς πόλεις, αἱ δοποῖαι ὀφείλουν τὴν ἀνάπτυξιν των εἰς τὴν ιστορίαν των καὶ τὸν πολιτικόν των ρόλον. Εἰς τὴν πρώτην κατηγορίαν ἀνήκουν αἱ περισσότεραι πόλεις: Αὗται εἶναι εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Μεσογείου: ἡ Βαρκελώνη (πλέον τοῦ 1 ἑκατ. κ.), δι πρῶτος λιμὴν καὶ τὸ σπουδαιότερον οἰκονομικὸν κέντρον τῆς Ἰσπανίας, ἡ Βαλέντσια (350.000 κ.), ἡ Μουρκία (165.000 κ.) καὶ ἡ Μαλάγα (200.000 κ.). Εἰς τὴν Νότιον Ἰσπανίαν (εἰς τὴν πεδιάδα τῆς Ἀνδαλουσίας) ἡ Σεβίλλη (240.000 κ.), εἰς τὴν Βόρειον Ἰσπανίαν τὸ Μπιλμπάο (175.000 κ.) καὶ δι "Αγιος Σεβαστιανός. Εἰς τὴν δευτέραν κατηγορίαν εἶναι ἡ Μαδρίτη (1.000.000 κ.), ἡ πρωτεύουσα τῆς Ἰσπανίας καὶ συνεπῶς τὸ σπουδαιότερον διοικητικὸν καὶ πνευματικόν της κέντρον. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ἐκτίσθη καὶ εἰς τὸ κέντρον τῆς Χερσονήσου.

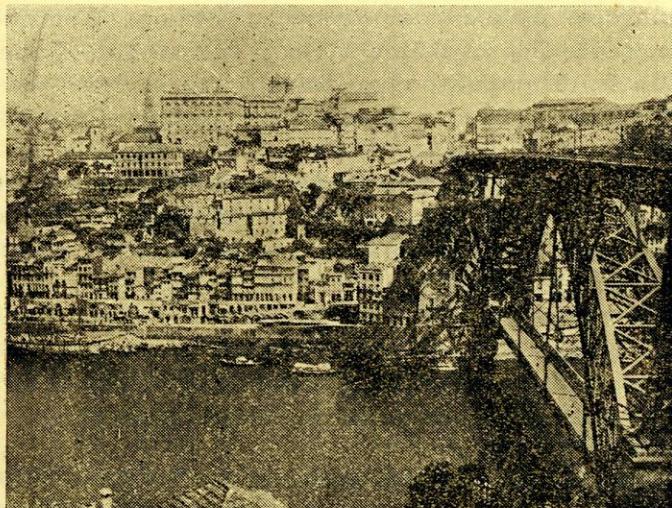
Συμπέρασμα. Ἡ Ἰσπανία εἶναι κυρίως χώρα γεωργική,

δπως καὶ ἄλλαι χῶραι τῆς Μεσογείου, καθὼς ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὸ ἔξωτερικόν της ἐμπόριον. Εἰς τὰς ἔξαγωγάς της τὴν πρώτην θέσιν κατέχουν τὰ γεωργικὰ προϊόντα καὶ ἰδίως αἱ μεσογειακαὶ καλλιέργειαι (οἶνος, ἔλαιον, ὄπωραι, φελλός). Τὴν δευτέραν θέσιν κατέχουν τὰ ἀκατέργαστα ὄρυκτά καὶ ἰδίως ὁ σίδηρος. Τὰ ἔξαγόμενα βιομηχανικά προϊόντα εἰναι ἀσήμαντα.

Β'. ΠΟΡΤΟΓΑΛΛΙΑ

Η Πορτογαλλία κατέχει τὸ πλεῖστον μέρος τῶν δυτικῶν ἀκτῶν τῆς Πυρηναϊκῆς Χερσονήσου. ("Ἐκτασίς 90 000 τ. χμ., πληθυσμὸς 6.800.000 κ.). Αὕτη εἰναι Κράτος κατ' ἔξοχὴν γεωρ-

Πόρτο. Λιμὴν τῆς Πορτογαλλίας.

γικόν, λόγῳ τοῦ ὅτι τὸ ἔδαφός της εἰναι πιτωχὸν εἰς ὄρυκτά. Τὰ σπουδαιότερα προϊόντα ἔξαγωγῆς τῆς Πορτογαλλίας εἰναι ὁ οἶνος καὶ ὁ φελλός. 'Ο οἶνος καλλιεργεῖται κυρίως εἰς τὴν Βρειλὸν Πορτογαλλίαν.' Ονομαστὸς εἰναι ὁ οἶνος «Πορτό», δ ὁποῖος

έλαβε τὸ ὄνομα τοῦ λιμένος, ἐκ τοῦ δποίου ἔξαγεται. Ὁ φελλός παράγεται ἀπὸ τὴν φελλοφόρον δρῦν, ἡ δποία καλλιεργεῖται εἰς τὰς νοτίους περιοχάς. Ἡ Πορτογαλλία κατέχει τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὴν παγκόσμιον παραγωγὴν φελλού. Χάρις εἰς τὴν μεγάλην ἕκτασιν τῶν ἀκτῶν τῆς πολὺ ἀνεπτυγμένη εἶναι ἡ ἀλιεία. Ἀλιεύονται κυρίως τόνοι καὶ σαρδέλλαι.

Ο πληθυσμός δὲν εἶναι ἔξι ٪ου διανενεμημένος. Περισσότερον κατῳκημένη εἶναι ἡ Βόρειος Πορτογαλλία, δπου καλλιεργεῖται ἡ ἅμπελος, καθόσον αὕτη ἔχει ἀνάγκην πολλῶν ἑργατικῶν χειρῶν. Αἱ νοτιότεραι περιοχαί, δπου καλλιεργεῖται κυρίως ὁ σῖτος καὶ ἡ φελλοφόρος δρῦς, εἶναι ἀραιότερον κατῳκημέναι (ὅτι συμβαίνει καὶ εἰς τὴν Πελοπόννησον). Ἡ Πορτογαλλία ἔχει μεγαλυτέραν πυκνότητα ἀπὸ τὴν Ἰσπανίαν (75 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.), διότι αἱ καλλιεργήσιμοι περιοχαί της παρουσιάζουν μεγαλυτέραν σχετικῶς ἕκτασιν. Σπουδαιότεραι πόλεις τῆς Πορτογαλλίας εἶναι ἡ πρωτεύουσα Λισσαβών (600.000 κ.). Αὕτη δφείλει τὴν ἀνάπτυξιν τῆς εἰς τὴν γεωγραφικήν της θέσιν, καθόσον κείται εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ δποίον διασταυροῦνται θαλάσσιαι ὁδοὶ διεθνοῦς σημασίας (ἐκ τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης πρὸς τὴν Δυτικήν καὶ Νότιον Ἀφρικήν, πρὸς τὴν Νότιον Ἀμερικήν καὶ πρὸς τὴν διώρυγα τοῦ Σουέζ). Πλέον τῶν 100.000 ταξιδιωτῶν διέρχονται κατ' ἔτος ἐκ τοῦ λιμένος τῆς.

ΓΕΝΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΙΣ ΤΗΣ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Αἱ χῶραι τῆς Μεσογειακῆς Εὐρώπης, τὰς δποίας ἀνωτέρω περιεγράψαμεν, ἔχουν πολλὰ κοινὰ χαρακτηριστικά. Τὸ σπουδαιότερα ἔξι αὕτων εἶναι: ἡ μορφὴ τοῦ ἐδάφους, τὸ κλῖμα, ἡ βλάστησις καὶ ἡ οἰκονομικὴ ζωή.

Μορφὴ τοῦ ἐδάφους. — Τὸ ἐδαφος τῶν χωρῶν τῆς Μεσογειακῆς Εὐρώπης ἀποτελεῖται ἀπὸ ὑψηλάς δροσεράς καὶ ἀπὸ μικρὰς ἀπομεμονωμένας πεδιάδας. Αὗται ὡς εἴδομεν, εἶναι ἀποτέλεσμα τῶν πολλῶν καθιζήσεων, αἱ δποίαι ἔλαβον χώραν

είς τὴν περιοχὴν αὐτὴν τῆς Εὐρώπης. Αἱ ἀκταὶ εἰναι ώς ἐπὶ τὸ πλεῖστον βραχῶδεις, διότι αἱ πεδιναὶ περιοχαὶ εἰναι ὀλίγαι καὶ μικραὶ. Συχνὰ αἱ ὁροσειραὶ, αἱ ὅποιαι καταλήγουν εἰς αὐτάς, σχηματίζουν ἐν ὑψηλὸν τεῖχος, τὸ ὅποιον ἐμποδίζει τὴν συγκοινωνίαν μετὰ τοῦ ἑσωτερικοῦ. Εἰς τὰ πεδινὰ παράλια, ὅπου ἐκβάλλουν ποταμοί, σχηματίζεται ἐκ τῆς ἀποθέσεως τῶν μεταφερούμενων ὄλικων Δέλτα ("Ἐβρου, Ἀξιοῦ, Πάδου). Τοῦτο ὁφείλεται εἰς τὴν ἔλλειψιν παλιρροιῶν (δηλαδὴ τῆς ἀνδρὸς καὶ τῆς καθόδου τοῦ ὅδατος τῆς θαλάσσης). Αὗται, δταν ὑπάρχουν μεταφέρουν τὰς προσχώσεις τῶν ποταμῶν (χώματα καὶ ἄλλα ὄλικά) πολὺ μακράν τῶν ἐκβολῶν των καὶ συνεπῶς ἐμποδίζουν τὸν σχηματισμὸν Δέλτα. Ἡ ὑπαρξίας πολλῶν ἀπομεμονωμένων πεδιάδων καὶ ἡ ἔλλειψις παλιρροιῶν εὐνοοῦν τὸν σχηματισμὸν ἐλῶν εἰς τὰς χαμηλοτέρας περιοχάς. Διὰ τοῦτο εἰς ὅλας τὰς χώρας τῆς Μεσογειακῆς Εὐρώπης αἱ πεδιάδες, οἱ ὅποιαι στεροῦνται ἀποξηραντικῶν ἔργων, εἰναι ἐστίαι ἐλονοσίας καὶ ἀποφεύγονται ἀπὸ τὸν ἀνθρωπὸν (π.χ. ἡ Θράκη). Τούναντίον αἱ πεδιάδες, οἱ ὅποιαι εἰναι ἐφωδιασμέναι μὲν ἔργα ἀποξηραντικά καὶ ἀρδευτικά, εἰναι τὰ κατ' ἔχοχην κέντρα πληθυσμοῦ (πεδιάδες Πάδου, Νεαπόλεως, Ἀνδαλουσίας κ. ἄ.).

Κλῖμα καὶ βλάστησις. — Ἐκεῖνο ὅμως τὸ ὅποιον κυρίως χαρακτηρίζει τὰς χώρας τῆς Μεσογειακῆς Εὐρώπης, εἰναι τὸ κλῖμα. Οὐρανὸς ώς ἐπὶ τὸ πλεῖστον διαυγῆς, θερινὴ περίοδος ξηρὰ καὶ θερμή, χειμερινὴ περίοδος βροχερὰ καὶ ἥπια (διακοπτομένη ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἀπὸ ἀπότομα ψύχη). Τὸ κλῖμα αὐτὸ δυντελεῖ ὅστε οἱ ποταμοὶ νὰ εἰναι χειμαρρώδεις, ή δὲ βλάστησις πτωχή. Τὰ φυτά, διὰ νὰ προφυλαχθοῦν ἀπὸ τὴν μεγάλην ξηρασίαν, ή ὅποια ἐπικρατεῖ κατὰ τὴν θερινὴν περίοδον, ἔχουν μικρὰ φύλλα καλυπτόμενα ἀπὸ μίαν κηρώδη ἐπιδερμίδα, διὰ νὰ ἐλαττοῦται ή ἔξατμισις καὶ μεγάλας ρίζας, διὰ νὰ δύνανται νὰ ἀναζητοῦν τὴν ύγρασίαν βαθέως ἐντὸς τοῦ ἐδάφους. Ἐπειδὴ αἱ βροχαὶ εἰναι ὀλίγαι, συνήθως τὰ φυτά εἰναι μικρά, δηλ. θάμνοι. Ἡ θαμνώδης αὕτη βλάστησις, ή ὅποια λέγεται μακριαὶ, κατέχει τὰς μεγαλυτέρας ἐκτάσεις εἰς τὰς χώρας τῆς Μεσογείου.

Οἰκονομικὴ ζωὴ. — Αἱ χῶραι τῆς Μεσογειακῆς Εὐρώπης

είναι κυρίως γεωργικαί. Ἡ βιομηχανία παρουσιάζει μικράν ἀνάπτυξιν λόγω τῆς ἐλλείψεως ἄνθρακος καὶ πετρελαίου, δηλ. καυσίμων ύλῶν, αἱ δόποιαι εἰναι ἀπαραίτητοι διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς μεγάλης βιομηχανίας. Ἡ διαμόρφωσις τοῦ ἑδάφους καὶ τὸ κλῖμα συνετέλεσαν, ὥστε νὰ ἀναπτυχθοῦν εἰς τὰς χώρας αὐτὰς δύο εἴδη ἀγροτικῆς ζωῆς κατ' ἔξοχὴν χαρακτηριστικά:

α') Ἡ νομαδικὴ ζωή. Ὁ τεμαχισμὸς τοῦ ἑδάφους τῶν, ἔνεκα τοῦ δόποίου παραπλεύρως τῶν πεδινῶν περιοχῶν ὑπάρχουν καὶ δρειναι καὶ ἡ ξηρασία κατὰ τὴν θερινὴν περίοδον ἀναγκάζουν τοὺς κτηνοτρόφους τῶν αιγοπροβάτων ν' ἀλλάσσουν περιοδικῶς διαμονήν. Τὸν χειμῶνα παραμένουν εἰς τὰς πεδινὰς περιοχάς, ὅπου ἡ θερμοκρασία εἰναι ἡπία καὶ ἡ βλάστησις ἄφθονος λόγῳ τῶν χειμερινῶν βροχῶν. Τὸ θέρος, λόγῳ τῆς ὑπερβολικῆς ξηρασίας, αἱ πεδιναι περιοχαὶ εἰναι τελείως ξηραί. Διὰ τοῦτο οἱ κτηνοτρόφοι ἀνέρχονται εἰς τὰς δρεινὰς, ὅπου χάρις εἰς τὸ ὄψος τῶν, τὸ κλῖμα εἰναι δροσερὸν καὶ τὸ ἔδαφος καλύπτεται ἀπὸ χλόην. "Οθεν ἡ νομαδικὴ ζωὴ τῶν κτηνοτρόφων εἰναι γενικὸς κανὼν εἰς τὰς χώρας τῆς Μεσογείου.

β') Ἡ καλλιέργεια τῶν ὀπωροφόρων δένδρων. Ἡ ἀκανόνιστος διανομὴ τῶν βροχῶν συνετέλεσεν, ὥστε εἰς τὰς χώρας τῆς Μεσογείου νὰ ἀναπτυχθῇ ἡ καλλιέργεια τῶν ὀπωροφόρων δένδρων, καθόσον ταῦτα ἀντέχουν περισσότερον ἀπὸ τὰ δημητριακὰ εἰς τὴν ξηρασίαν χάρις εἰς τὰς μεγάλας ρίζας τῶν (ἐλαία, ἄμπελος, ἐσπεριδοειδῆ, διάφορα ὀπωροφόρα δένδρα). Τὸ κατ' ἔξοχὴν φυτὸν τοῦ μεσογειακοῦ κλίματος εἰναι ἡ ἐλαΐσ, ἡ δόποια καλλιέργειται, ὅπου δὲ χειμῶν εἰναι κατ' ἔξοχὴν ἡπιος (παράλια, νῆσοι).

Ἐρωτήσεις.

- 1) Ποία χώρα τῆς Μεσογείου δέχεται τὰς περισσοτέρας βροχὰς καὶ διὰ ποῖον λόγον;
- 2) Ποία χώρα τῆς Μεσογείου παράγει τὴν μεγαλυτέραν ποσότητα ἐλαίου καὶ διὰ ποῖον λόγον;
- 3) Ποία εἶναι ἡ περισσότερον κατωκημένη χώρα τῆς Μεσογείου καὶ διατί;
- 4) Μὲ ποίαν χώραν τῆς Μεσογείου ἡ Ἐλλὰς ἔχει τὰς μεγαλυτέρας ἐμπορικὰς σχέσεις καὶ διὰ ποῖον λόγον;
- 5) Πῶς δυνάμεθα νὰ μεταβῶμεν ἀπὸ τὰς Ἀθήρας εἰς Ρώμην καὶ Μαδρίτη;

N. Των Μεν Δοφ.
Α Τηναντ Κύριον Σεργουσιανον

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΔΥΤΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

Α. ΓΑΛΛΙΑ

Εισαγωγή. — 'Η Γαλλία κατέχει προνομιούχον θέσιν εἰς τὴν Εύρωπην. α') Διότι ἔχει κλῖμα εὔκρατον (οὕτε πολὺ θερμὸν οὕτε πολὺ ψυχρόν), καθόσον κεῖται εἰς ἵσην ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ Βορείου Πόλου καὶ τοῦ Ἰσημερινοῦ καὶ εἶναι ἐκτεθειμένη εἰς τοὺς ἀνέμους τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὡκεανοῦ. β') Διότι κατέχει τὸν στενώτερον ἀπὸ τοὺς ἴσθμους τῆς Εύρωπης καὶ βρέχεται ἀπὸ τέσσαρας θαλάσσας. 'Η θέσις τῆς αὕτη συνετέλεσεν, ὡστε νὰ ἔλθῃ εἰς ἐπαφὴν μὲ πολλούς καὶ διαφόρους λαούς καὶ συνεπῶς νὰ λάβῃ μεγάλην ἀνάπτυξιν. γ') Διότι τὸ σχῆμα καὶ ἡ διαμόρφωσις τοῦ ἐδάφους τῆς παρουσιάζουν ἀρμονικὴν διάταξιν' οὐδὲν τμῆμα τῆς χώρας κατέχει ἀπόκεντρον θέσιν, ἡ δὲ συγκοινωνία μεταξὺ τῶν διαφόρων περιοχῶν εἶναι πολὺ εὔκολος. Χάρις λοιπὸν εἰς τὰ πλεονεκτήματα αὗτά ἡ Γαλλία ἀπὸ πολὺ ἐνωρίς ἔχρησίμευσεν ως ἐνδοιαμέσος σταθμὸς μεταξὺ τῶν χωρῶν τῆς Μεσογειακῆς Εύρωπης καὶ τῆς Βορείου Εύρωπης, μεταξὺ τοῦ Ἐλληνολατινικοῦ κόσμου καὶ τῶν Γερμανικῶν λαῶν.

Ορια. — 'Η Γαλλία δρίζεται πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Ἰσπανίας καὶ τῆς Μεσογείου Θαλάσσης, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ἰταλίας, τῆς Ἐλβετίας καὶ τῆς Γερμανίας, πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Λουξεμβούργου, τοῦ Βελγίου καὶ τῆς Βορείου Θαλάσσης καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Θαλάσσης τῆς Μάγχης καὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὡκεανοῦ. 'Ως φυσικὰ δρια ἔχει τὰ Πυρηναῖα, τὰ δόποια τὴν χωρίζουν ἀπὸ τὴν Ἰσπανίαν, τὰς "Αλπεις καὶ τὰ δρη τοῦ Γιούρα, τὰ δόποια τὴν χωρίζουν ἀπὸ τὴν Ἰταλίαν καὶ τὴν Ἐλβετίαν. Πρὸς Β. καὶ τὰ Β. Α. δὲν ἔχει σαφῆ φυσικὰ δρια καὶ διὰ τοῦτο τὰ σύνορά της

είς τὴν περιοχὴν αὐτὴν ὑπέστησαν πολλὰς μεταβολὰς κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἴστορίας της.

Μορφὴ τοῦ ἔδαφους. — 'Ἐν συγκρίσει πρὸς τὰς ἄλλας χώρας τῆς Μεσογείου, τὸ ἔδαφος τῆς Γαλλίας παρουσιάζει ἀπλουστέραν μορφήν. Περιλαμβάνει :

α') **Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν** μίαν δγκώδη δρεινὴν περιοχὴν, τὰ **Κεντρικά** "Ορη (1.880 μ.), τὰ δποῖα λόγω τῆς θέσεώς των καὶ τῆς ἐκτάσεως τὴν δποίαν κατέχουν (80.000 τ. χμ.), εἶναι ἐν εἴδος ὅραγωγείου τῆς Γαλλίας. Ἀπὸ αὐτὰ τροφοδοτούμεντοι ὅλοι σχεδὸν οἱ μεγαλύτεροι ποταμοὶ της.

β') **Εἰς τὴν περιφέρειαν** τὰ ὅρη : "Αλπεις (ὑψηλοτέρα κορυφὴ Λευκόν) "Ορος 4.807 μ., τὸ ὑψηλότερον ὅρος τῆς Εύρωπης, τὰ ὅρη τοῦ Γιούρα (1.720 μ.), Βώζ. (1.425) μ., Ἀρντένα (700 μ.) τὰ ὅρη τῆς Βρετάνης (400 μ.) καὶ τὰ Πυρηναῖα (3.400 μ.).

Τὰ ὅρη τῆς Γαλλίας διαφέρουν μεταξύ των ὡς πρὸς τὴν σύστασιν τῶν πετρωμάτων των καὶ τὴν μορφὴν τοῦ ἔδαφους των. Ἐκ τούτων τὰ **Κεντρικά** "Ορη, τὰ Βώζ, ἡ Ἀρντένα καὶ τὰ ὅρη τῆς Βρετάνης ἀποτελούνται ἀπὸ κρυσταλλικὰ πετρώματα καὶ ἡ μορφὴ των εἶναι δγκώδης. Δὲν ὑπάρχει μεγάλη διαφορὰ μεταξύ τοῦ βάθους τῶν κοιλάδων των καὶ τῶν κορυφῶν των, αἱ δποῖαι εἶναι ἀπεστρογυγλωμέναι καὶ δὲν ἀκολουθοῦν οὔδεμίαν σειράν. Τοῦτο δφείλεται εἰς τὴν μακροχρόνιον διάβρωσιν, τὴν δποίαν ὑπέστησαν καὶ τῆς δποίας σκοπὸς εἶναι ἡ ἴστοπέδωσις τῶν ἀνωμαλιῶν τοῦ ἔδαφους. Τούνατίον αἱ "Αλπεις, τὰ Πυρηναῖα καὶ τὰ ὅρη τοῦ Γιούρα παρουσιάζουν μεγάλας ἀνωμαλίας. Αἱ κοιλάδες των εἶναι πολὺ βαθεῖαι καὶ αἱ κορυφαὶ πολὺ αἰχμηραὶ (Ιδίως εἰς τὰς "Αλπεις). Αὗται εἶναι παρατεταγμέναι εἰς παραλλήλους γραμμὰς καὶ ἀποτελοῦν οὕτως δροσειράς. Τοῦτο δφείλεται εἰς τὸ δτι τὰ ὅρη αὐτὰ δὲν ὑπέστησαν μακροχρόνιον διάβρωσιν, δπως τὰ ἄλλα, δηλ. εἶναι νεώτερα ὅρη, τὰ πετρώματά των συνήθως δὲν εἶναι κρυσταλλικά (π.χ. ἀσβεστολιθικά, ψαμμιτικά, κ.ἄ.).

γ') **Τοεῖς εὐδρείας πεδιάδας,** αἱ δποῖαι ἐκτείνονται μεταξύ τῶν δρεινῶν περιοχῶν. Αὗται εἶναι : ἡ λεκάνη τοῦ Ρών, μεταξὺ "Αλπεων καὶ τῶν δρέων τοῦ Γιούρα πρὸς Α. καὶ Κεντρικῶν Όρέων πρὸς Δ., ἡ δποία δφείλεται εἰς τοπικὴν καθίζησιν

τοῦ ἔδαφους, ἡ πεδιάς τῆς Ἀκιταίν, μεταξὺ Κεντρικῶν Ὀρέων καὶ Πυρηναίων, καὶ τὸ λεκανοπέδιον τῶν Παρισίων, πρὸς Β., μεταξὺ τῶν Κεντρικῶν Ὀρέων, τῶν Βάζ, τῆς Ἀρντένας καὶ τῶν ὑψωμάτων τῆς Βρεττάνης. Τὸ λεκανοπέδιον αὐτὸν εἶναι ἡ μεγαλυτέρα πεδινὴ περιοχὴ τῆς Γαλλίας. Ἐπειδὴ εἰς παλαιότεραν γεωλογικὴν ἐποχὴν σὶ πεδιάδες κατείχοντο ὑπὸ τῆς θαλάσσης, τὸ ἔδαφός των καλύπτεται ἀπὸ παχὺ στρῶμα προσχώσεων, τὰς δόποιας ἔφερον τὰ ρέοντα ὕδατα ἀπὸ τὰς ὑψηλὰς περιοχάς. Διὰ τοῦτο εἶναι πολὺ εὔφοροι. Μεταξὺ των αἱ πεδιάδες συγκοινωνοῦν διὰ στενῶν διόδων. Αὗται εἶναι: ἡ δίοδος τῆς Μπουρκώνης μεταξὺ τῆς λεκάνης τοῦ Ρών καὶ τῆς πεδιάδος τῶν Παρισίων, ἡ δίοδος τοῦ Ποστοῦ μεταξὺ τῆς πεδιάδος τῶν Παρισίων καὶ τῆς Ἀκιταίν, καὶ ἡ δίοδος τοῦ Λωραγκὲ μεταξὺ Ἀκιταίν καὶ τῆς λεκάνης τοῦ Ρών.

Κλῖμα. — Τὸ κλῖμα τῆς Γαλλίας δὲν εἶναι ὅμοιόμορφον. Τοῦτο ὀφείλεται κατ' ἀρχήν, διότι βρέχεται ἀπὸ δύο διαφορετικάς θαλάσσας: τὴν Μεσόγειον καὶ τὸν Ἀτλαντικὸν Ὡκεανόν. Αἱ περιοχαὶ, αἱ δόποιαι εύρισκονται παρὰ τὴν Μεσόγειον Θάλασσαν, ἔχουν κλῖμα μεσογειακόν. Αὗται ἀποτελοῦν μίαν λεπτὴν ζώνην περιλαμβανομένην μεταξὺ τῶν Ἀνατολικῶν Πυρηναίων καὶ τῶν Νοτίων Κεντρικῶν Ὀρέων, τῶν Παραλίων "Αλπεων καὶ τῆς θαλάσσης. Μεσογειακὸν κλῖμα ἔχει βεβαίως καὶ ἡ νῆσος Κορσική, ἡ δόποια ἀνήκει εἰς τὴν Γαλλίαν. Εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ ποταμοῦ Ρών ἡ γλυκύτης τοῦ χειμῶνος, ἡ δόποια χαρακτηρίζει τὸ μεσογειακὸν κλῖμα, διακόπτεται ἀπὸ τὰ ἀπότομα ψύχη, τὰ δόποια ὀφείλονται εἰς ἓνα τοπικὸν ἄνεμον, τὸν Μιστράλ, ὁ δόποιος πνέει ἀπὸ τὰ χιονίσμένα ὅρη τοῦ ἐσωτερικοῦ πρὸς τὸν κόλπον τοῦ Λέοντος (ὅτι συμβαίνει εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Ἀξιοῦ μὲ τὸν Βαρδάρην). Αἱ περιοχαὶ, αἱ δόποιαι προφυλάσσονται ἀπὸ τὸν ψυχρὸν αὐτὸν ἄνεμον, ἔχουν ἔξαιρετικῶς ἥπιον χειμῶνα. Αὗται εἶναι τὰ εἰς τοὺς πρόποδας τῶν "Αλπεων ἔκτεινόμενα παράλια, τὰ δόποια, χάρις εἰς τὸν διαυγῆ καὶ κυανοῦν οὐρανὸν των, ὧνομάσθησαν Κυανῆ Ἀκτῆ.

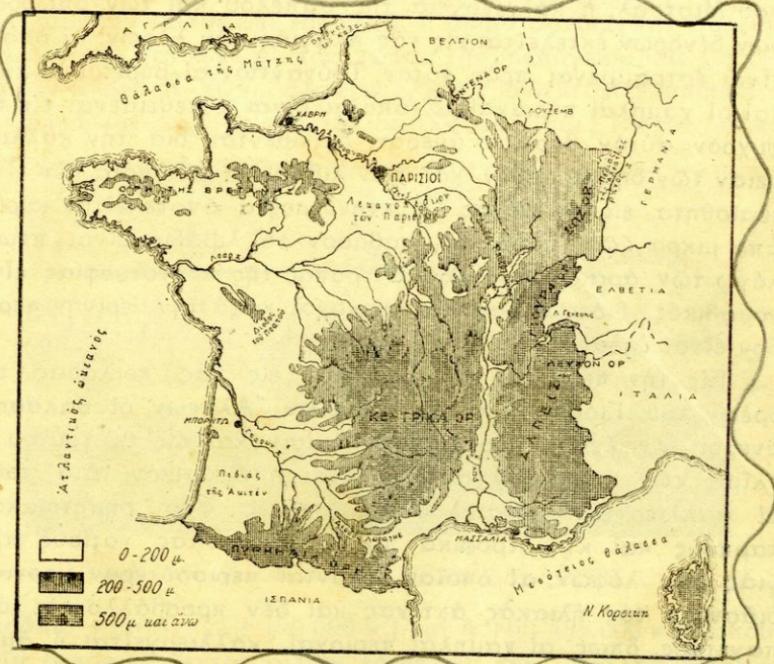
"Ολόκληρος ἡ λοιπὴ Γαλλία εύρισκεται ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὡκεανοῦ. Ἡ ἐπίδρασις αὕτη χαρακτηρίζεται πρῶτον ἐκ τοῦ δτι οὐδεμίᾳ ἐποχὴ τοῦ ἔτους εἶναι ἀπολύτως

ξηρά, καὶ δεύτερον ἐκ τοῦ δτι δ οὐρανὸς εἶναι ώς ἐπὶ τὸ πλεῖστον νεφελώδης. Λόγῳ δμως τῆς διαμορφώσεως τοῦ ἔδαφους καὶ τῆς ἀποστάσεως τῶν διαφόρων περιοχῶν ἐκ τῆς θαλάσσης, ἡ ἐπίδρασις ἐκ τοῦ ὠκεανοῦ δὲν εἶναι δμοιόμορφος. Τὰ παρὰ τὸν Ἀτλαντικὸν Ὡκεανὸν παράλια καὶ ἰδίως τὰ κείμενα πρὸς Β. τῶν ἐκβολῶν τοῦ ποταμοῦ Λοάρ (χερσόνησος τῆς Βρετανῆς, παράλια τῆς Μάγχης) ἔχουν κατ' ἔξοχὴν κλῖμα ώκεάνειον (χειμῶν ἥπιος, θέρος δροσερόν, βροχαὶ ἄφθονοι καὶ δχι ραγδαῖαι καθ' ὅλας τὰς ἐποχάς τοῦ ἔτους, ἰδίως κατὰ τὸ φθινόπωρον καὶ κατὰ τὸν χειμῶνα, ἀτμόσφαιρα ύγρα· ἡ μεγάλη ύγρασία τῆς ἀτμοσφαίρας, ἡ δποία δφείλεται εἰς τοὺς ἀφθόνους ύδρατμούς, τοὺς δποίους φέρουν οἱ ἀνεμοί ἀπὸ τὸν ὠκεανόν, ἔχει ώς ἀποτέλεσμα νὰ καλύπτεται δ οὐρανὸς συνήθως ἀπὸ νέφη ἢ ἀπὸ δμίχλην). "Οσον δμως ἀπομακρυνόμεθα ἀπὸ τὰ παράλια, τόσον τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ ὠκεανείου κλίματος μεταβάλλονται. 'Ο χειμὼν γίνεται ψυχρότερος, τὸ θέρος θερμότερον, αἱ δμίχλαι καὶ αἱ βροχαὶ ἀραιότεραι καὶ ραγδαιότεραι. Οὕτω φθάνομεν βαθμαίως εἰς τὸ ἡ πειρωτικὸν κλίμα, τὸ δποίον ἐπικρατεῖ εἰς τὰς ἀνατολικὰς περιοχάς τοῦ λεκανοπεδίου τῶν Παρισίων, τὴν Ἀλσατίαν, τὴν πεδιάδα τοῦ Σάν, παραποτάμου τοῦ Ρών, εἰς τὰς κοιλάδας τῶν δρεινῶν περιοχῶν (Γιούρα, Βορείων Ἀλπεων, Κεντρικῶν Ὀρέων, Πυρηναίων). Αἱ δρειναὶ περιοχαὶ ἔχουν κλῖμα δρεινὸν (χειμῶν δριμύς, θέρος δροσερόν, ἐνδιάμεσοι ἐποχαὶ ἀνύπαρκτοι, χιῶν ἄφθονος· αἱ ἄνω τῶν 2.800 μ. περιοχαὶ καλύπτονται συνεχῶς ἀπὸ χιόνας). Αἱ βροχαὶ εἶναι περισσότεραι εἰς τὰς περιοχάς, αἱ δποίαι εἶναι ἐκτεθειμέναι εἰς τοὺς ύγρους δυτικοὺς ἀνέμους, οἱ δποίοι ἔρχονται ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸν Ὡκεανὸν καὶ εἰς τοὺς Ν.Α., οἱ δποίοι ἔρχονται ἀπὸ τὴν Μεσόγειον.

Τεωγραφικαὶ περιοχαὶ.— Τὸ ἔδαφος τῆς Γαλλίας δυνάμεθα νὰ διαιρέσωμεν εἰς τρεῖς περιοχάς: α') εἰς τὴν Ν. Α. Γαλλίαν μετὰ τῆς Κορσικῆς, β') εἰς τὴν Ν. Δ. Γαλλίαν καὶ γ') εἰς τὴν Βόρειον Γαλλίαν.

α') **Νοτιονατολικὴ Γαλλία** μετὰ τῆς Κορσικῆς. 'Η Ν.Α. Γαλλία περιλαμβάνει τὰ παράλια τῆς Μεσογείου, τὴν λεκάνην τοῦ ποταμοῦ Ρών, τὰς Γαλλικὰς "Αλπεις καὶ τὰ Γαλλικὰ δρη-

τοῦ Γιούρα. Σπουδαιότεραι περιοχαὶ εἰναι αἱ παρὰ τὰ παράλια μικραὶ πεδιάδες καὶ ἡ λεκάνη τοῦ ποταμοῦ Ρών, ὁ ὅποῖος πηγάζει ἀπὸ τὴν Ἐλβετίαν καὶ χύνεται εἰς τὴν Μεσόγειον, ὃπου σχηματίζει Δέλτα. Σπουδαιότερος παραπόταμός του εἰναι ὁ Σῶν. Καὶ οἱ δύο αὐτοὶ ποταμοὶ εἰναι πλωτοὶ. Τὸ κυριώτερον χαρακτηριστικὸν τῆς περιοχῆς αὐτῆς εἰναι, ὅτι εὑρίσκεται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ύπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς Μεσογείου Θαλάσσης.

Φυσικὸς χάρτης τῆς Γαλλίας.

Αἱα τοῦτο εἰς τὰ παράλια καὶ τὴν Κορσικήν, ὃπου τὸ κλῖμα εἰναι κυρίως μεσογειακόν, τὰ δάση εἰναι δλίγα λόγῳ τῶν ὀλιγωτέρων βροχῶν καὶ τῆς μεγάλης ξηρασίας κατὰ τὴν θερινὴν περίοδον. Τὸ πλεῖστον μέρος τῶν ὄρεινῶν περιοχῶν κατέχεται ἀπὸ θάμνους, ὅπως καὶ εἰς ἄλλας χώρας τῆς Μεσογείου. Τὰ σπουδαιότερα δένδρα εἰναι : παράλιοι πευκαι, δρῦς, κέδροι, εὐκάλυπτοι. Ἡ χλόη δὲν εἰναι διαρκής. Αὕτη φύεται μετὰ τὴν

βροχήν καὶ ἔξαφανίζεται κατὰ τὴν ξηράν ἐποχήν. Αἱ καλλιέργειαι εἰναι αἱ ἕδαι μὲ τὰς ἄλλας χώρας τῆς Μεσογείου, δημητριακόν: δημητριακοί καρποί, ἄμπελοι, μορέαι διὰ τὴν καλλιέργειαν τοῦ μεταξοσκώληκος, ἐλαῖαι, διάφορα ὀπωροφόρα δένδρα. Εἰς τὰς ἀρδευομένας ἐκτάσεις καλλιεργοῦνται λαχανικά καὶ ἄνθη.

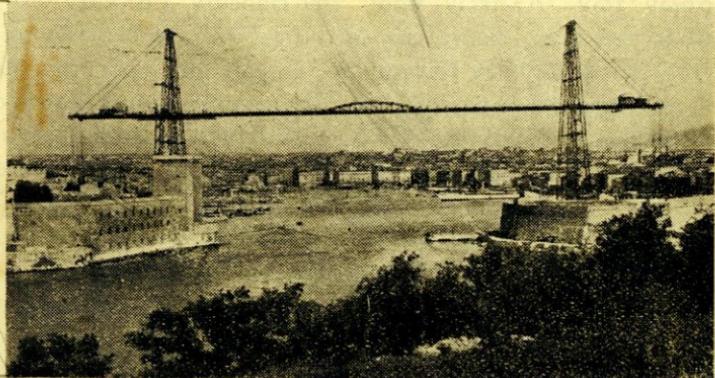
Εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Ρών, λόγῳ τοῦ τοπικοῦ ψυχροῦ ἀνέμου Μιστράλ, ἡ καλλιέργεια τῆς ἀμπέλου καὶ τῶν ὀπωροφόρων δένδρων ἐκτελεῖται εἰς τὰς πλαγιάς τῶν λόφων, αἱ ὁποῖαι εἰναι ἐστραμμέναι πρὸς νότον. Τούναντίον αἱ βόρειαι πλαγιαὶ καὶ αἱ χαμηλαὶ περιοχαί, αἱ ὁποῖαι εἰναι ἐκτεθειμέναι εἰς τὸν ψυχρὸν αὐτὸν βόρειον ἄνεμον, διατίθενται διὰ τὴν καλλιέργειαν τῶν δημητριακῶν καὶ τῶν λιβαδίων, τὰ ὁποῖα δὲν εἰναι εὔαισθητα εἰς τὸ ψυχρός. Ἡ κτηνοτροφία ἀποτελεῖται κυρίως ἀπὸ μικρὰ ζῷα (πρόβατα), καθόσον τὰ λιβαδία εἰναι πτωχά λόγῳ τῶν ἀραιῶν βροχῶν. Ο τρόπος τῆς κτηνοτροφίας εἰναι νομαδικός, διότι αἱ χαμηλαὶ περιοχαὶ κατὰ τὴν θερινὴν περίοδον εἰναι ξηραί.

Εἰς τὴν πεδιάδα τοῦ Σάνων καὶ εἰς τὰς κοιλάδας τῶν δρέων τοῦ Γιούρα καὶ τῶν Βορείων "Αλπεων οἱ θαλάσσιοι ἄνεμοι δὲν ἔχουν οὐδεμίαν ἐπίδρασιν καὶ ώς ἐκ τούτου τὸ κλῖμα τῶν περιοχῶν αὐτῶν εἰναι ἡπειρωτικόν. Διὰ τοῦτο αἱ καλλιέργειαι ἀποτελοῦνται κυρίως ἀπὸ δημητριακοὺς καρποὺς καὶ κτηνοτροφικά προϊόντα. Εἰς τὰς νοτίους πλαγιάς τῶν λόφων, αἱ ὁποῖαι δέχονται περισσότερον χρονικὸν διάστημα τὰς ήλιακάς ἀκτῖνας καὶ δὲν προσβάλλονται ἀπὸ παγετούς, ὅπως αἱ χαμηλαὶ περιοχαὶ, καλλιεργεῖται ἡ ἄμπελος καὶ τὰ ὀπωροφόρα δένδρα. Ονομαστοὶ εἰναι οἱ οἰνοι τῆς Μπουργκώνης παρὰ τὴν Νιιζών. Χάρις εἰς τὰς ἀφθονωτέρας βροχάς καὶ εἰς τὴν κανονικὴν διανομὴν των κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους αἱ μεταξὺ 800 καὶ 1.800 μέτρων ὑψους περίπου δρειναι περιοχαὶ καλύπτονται ἀπὸ δάση, τὰ ὁποῖα διακόπτονται ἀπὸ ἐκτεταμένα λιβαδία (δρῦς καὶ καστανέας εἰς τὰς χαμηλοτέρας περιοχάς, δύναται καὶ ἔλατα εἰς τὰς ὑψηλοτέρας). Αἱ μεταξὺ 1.800 καὶ 2.800 μ. καλύπτονται ἀπὸ χλόην καὶ μικροὺς θάμνους, οἱ ὁποῖοι ἀντέχουν καλύτερον εἰς τὰ ὑπερβο-

λικά ψύχη καὶ εἰς τοὺς ισχυροὺς ἀνέμους, οἱ δόποι οἱ κρατοῦν εἰς τὰς περιοχὰς αὐτάς. Αἱ ἄνω τῶν 2.800 μ. περιοχαὶ καλύπτονται συνεχῶς ἀπὸ χιόνας.

Χάρις εἰς τὰ ἐκτεταμένα λιβάδια τῶν αἱ περιοχαὶ αὗται τρέφουν κυρίως μεγάλα ζῷα.

Εἰς τὸ τμῆμα αὐτὸ τῆς Γαλλίας, χάρις εἰς τὰ πλούσια καὶ ποικίλα προϊόντα του, εἰς τὴν θαυμασίαν γεωγραφικήν του θέσιν, καθόσον κεῖται ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, ἡ ὁποίᾳ συνδέει τὴν Βόρειον καὶ Δυτικὴν Γαλλίαν μὲ τὰς χώρας τῆς Μεσογείου καὶ εἰς τὸν λευκὸν ἄνθρακα τῶν "Αλπεων, ἔχουν ἀναπτυχθῆ σπουδαῖα ἐμπορικά καὶ βιομηχανικά κέντρα. Ταῦτα εἶναι: Εἰς τὰ δυτικὰ

Μασσαλία. Ἡ εἰσοδος τοῦ παλαιοῦ λιμένος.

παράλια τὸ Μονπελιέ (90.000 κ.) καὶ ἡ Νίμ (85.000 κ.), σπουδαῖα ἐμπορικά κέντρα οὖν χάρις εἰς τὴν μεγάλην ἔκτασιν, τὴν ὁποίαν κατέχει ἡ καλλιέργεια τῆς ἀμπέλου εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν. Εἰς τὰ ἀνατολικὰ ποράλια ἡ Τουλών (135.000 κ.), ὁ πολεμικὸς ναύστοθμος τῆς Γαλλίας εἰς τὴν Μεσογείον, ἡ Νίκαια (220.000 κ.), διεθνὲς κέντρον χειμερινῆς διαμονῆς χάρις εἰς τὸν ἔξαιρετικῶς ἥπιον χειμῶνα της. Εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Ρών καὶ παρὰ τὰς ἐκβολάς του ἡ Μασσαλία (800.000 κ.), ὁ πρῶτος ἐμπορικὸς λιμὴν τῆς Γαλλίας καὶ διοικήτρου τῆς Μεσογείου. Τὴν ἀνάπτυξιν τῆς διφελει εἰς τοὺς ἔξης λόγους: Πρῶτον διότι κεῖται ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, ἡ ὁποίᾳ συνδέει τὴν Βόρειον

Εύρωπην μὲ τὴν Μεσόγειον, καὶ δεύτερον εἰς τὴν τακτικήν της συγκοινωνίαν μετὰ τῶν Γαλλικῶν ἀποικιῶν τῆς Βορείου Ἀφρικῆς καὶ Ἀσίας. Χάρις εἰς τὰ ἄφθονα προϊόντα, τὰ δποῖα δέχεται ὁ λιμὴν της ἀπὸ τὰς ἀποικίας, ἀνεπτύχθη βιομηχανία (ἀλευρόμυλοι, ἐλαιοιυργεῖα, σαπωνοποιεῖα).

Εἰς τὸ κέντρον τῆς λεκάνης τοῦ Ρών καὶ εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ δποῖον ὁ Σῶν συναντᾷ τὸν Ρών, κεῖται ἡ Λυών (600.000 κ.), ἡ τρίτη πόλις τῆς Γαλλίας μετὰ τοὺς Παρισίους καὶ τὴν Μασσαλίαν. Τὴν ἀνάπτυξιν της ὀφείλει εἰς τὴν θέσιν της, καθόσον κεῖται εἰς τὸ σταυροδρόμιον τῶν δδῶν, αἱ δποῖαι διευθύνονται πρὸς τὴν Ἰταλίαν καὶ τὴν Ἐλβετίαν διὰ τῶν κοιλάδων τῶν Ἀλπεων, πρὸς τὴν Βόρειον Γαλλίαν διὰ τῆς κοιλάδος τοῦ Σῶν, πρὸς τὴν Δυτικὴν Γαλλίαν διὰ τῶν κοιλάδων τῶν ποταμῶν τῶν Κεντρικῶν Ὀρέων καὶ πρὸς τὴν Μεσόγειον διὰ τῆς κοιλάδος τοῦ Ρών. Ἡ σπουδαιότερα βιομηχανία της εἶναι ἡ μεταξούργια. Ἡ Λυών μετὰ τοῦ Μιλάνου εἶναι τὰ δύο σπουδαιότερα διεθνῆ κέντρα ἐμπορίου καὶ βιομηχανίας τῆς μετάξης.

Εἰς τὴν περιοχὴν τῶν Ἀλπεων σπουδαιοτέρα πόλις εἶναι ἡ Γκρενόμπλ (90.000 κ.), ἡ δποία ὀφείλει τὴν ἀνάπτυξιν της εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν ἐπεξεργασίαν τῶν προϊόντων τῶν δρεινῶν περιοχῶν (βιομηχανίαι ξύλου, χάρτου, δερμάτων, γαντιῶν κτλ.). Πρὸς Β. καὶ ἐπὶ τῆς δδοῦ, ἡ δποία συνδέει τὴν λεκάνην τοῦ Ρών καὶ τὸ λεκανοπέδιον τῶν Παρισίων, εἶναι ἡ Ντιζών (90.000 κ.). Εἰς τὴν δρεινὴν Κορσικὴν σπουδαιοτέρα πόλις εἶναι τὸ Ἀζάκτσιο (45.000 κ.).

β') Νοτιοδυτικὴ Γαλλία. Ἡ περιοχὴ αὕτη ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴν πεδιάδα τῆς Ἀκιταίν καὶ ἀπὸ τὰς δρεινὰς περιοχὰς τῶν Κεντρικῶν Ὀρέων καὶ τῶν Πυρηναίων. Ἐκεῖνο, τὸ δποῖον τὴν διακρίνει ἀπὸ τὴν Μεσόγειον Γαλλίαν, εἶναι ὅτι δέχεται περισσοτέρας βροχάς, διότι εἶναι ἔκτεθειμένη εἰς τοὺς ἀνέμους, οἱ δποῖοι ἔρχονται ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸν Ὁκεανόν. Σπουδαιοτέρα περιοχὴ εἶναι ἡ πεδιάς τῆς Ἀκιταίν, ἡ δευτέρα εἰς ἔκτασιν τῆς Γαλλίας μετὰ τὸ λεκανοπέδιον τῶν Παρισίων. Τὰ εἰς τὴν πεδινὴν αὐτὴν περιοχὴν ρέοντα ὄδατα συλλέγονται παρὰ τοῦ ποταμοῦ Γκαρών, δ δποῖος πηγάζει ἀπὸ τὰ Πυρηναῖα καὶ

χύνεται εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν Ὡκεανόν. Εἰς τὰς ἐκβολάς του λόγω τῶν μεγάλων παλιρροιῶν, αἱ δόποιαι λαμβάνουν χώραν εἰς τὸν Ὡκεανόν, δὲν σχηματίζεται Δέλτα δπως εἰς τὴν Μεσόγειον, ἀλλὰ εἴς μεγάλος χωνοειδῆς κόλπος. Βορειότερον ἐκβάλλει δ ποταμὸς Λοάρ, δ μεγαλύτερος εἰς μῆκος ποταμὸς τῆς Γαλλίας, δπου ἐπίσης σχηματίζεται χωνοειδῆς κόλπος. Ὁ ποταμὸς οὗτος πηγάζει ἀπὸ τὰ Κεντρικά "Ορη.

"Ολαι αἱ περιοχαὶ τῆς πεδιάδος δὲν εἶναι ἔξι λίσου εὕφοροι. Τὰ παράλια τὰ κείμενα πρὸς Ν. τῶν ἐκβολῶν τοῦ Γκαρών καλύπτονται ἀπὸ ἐν παχύ στρῶμα ἄμμου, τὸ δόποιον μετέφεραν οἱ δυτικοὶ ἄνεμοι ἀπὸ τὴν ἐκτεταμένην ἄμμωδην παραλίαν. Διὰ

Νίκαια. Ἡ λεωφόρος τῶν "Αγγλων".

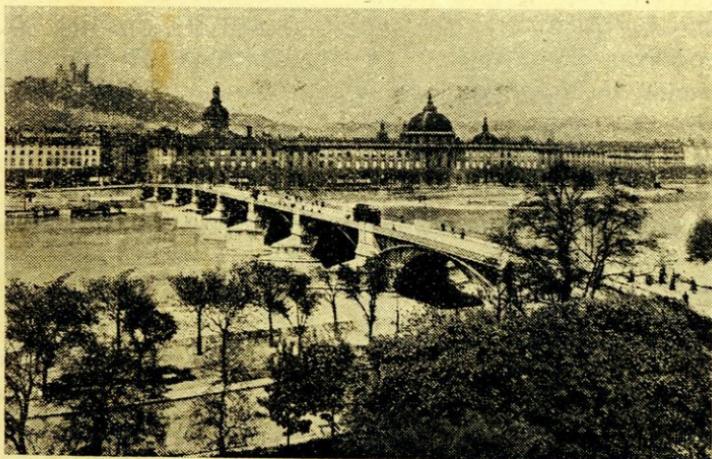
τοῦτο εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν ὑπάρχουν ἐκτεταμένα τεχνητὰ δάση ἀπὸ πεῦκα. Εἰς τὰ βρέια παράλια, τὰ δόποια δὲν εἶναι ἄμμωδη, καλλιεργοῦνται κυρίως λιβάδια διὰ τὴν κτηνοτροφίαν τῶν μεγάλων ζώων λόγω τῆς μεγάλης ὑγρασίας, ἡ δόποια ἐπικρατεῖ. Τὸ ἐσωτερικὸν τῆς πεδιάδος, χάρις εἰς τὰς προσχώσεις τοῦ Γκαρών καὶ τῶν παραποτάμων του, εἶναι πολὺ εὔφορον, χάρις δὲ εἰς τὴν δλιγωτέραν ὑγρασίαν του καλλιεργοῦνται ποικίλα προϊόντα: δημητριακοὶ καρποὶ (σῖτος, ἀραβόσιτος), ἄμπελοι, διπλοφόρα δένδρα, λαχανικά. Εἰς τὰς δρεινὸς περιοχάς, λόγω τῶν ἀφθονωτέρων βροχῶν, ὑπάρχουν δόση καὶ ἐκτεταμένα λιβάδια. Διὰ τοῦτο εἶναι κυρίως ἀνεπτυγμένη ἡ

κτηνοτροφία τῶν μεγάλων ζώων. Αἱ κυριώτεραι καλλιέργειαι εἰναι ἡ σίκαλις καὶ αἱ πατάται εἰς τὴν περιοχὴν τῶν Κεντρικῶν Ὀρέων, καθόσον τὰ πετρώματά των εἰναι κρυσταλλικά. Εἰς τὴν περιοχὴν τῶν Πυρηναίων εύδοκιμεῖ περισσότερον ὁ σῖτος καὶ ὁ ἀραβόσιτος, διότι τὰ πετρώματα εἰναι κυρίως ἀσβεστολιθικά.

Τὰ σπουδαιότερα οἰκονομικά κέντρα τῆς Ν. Δ. Γαλλίας εἰναι : εἰς τὸ ἐσωτερικὸν καὶ ἐπὶ τῆς δδοῦ, ἡ ὁποίᾳ συνδέει τὰς χώρας τῆς Μεσογείου μετὰ τῆς πεδιάδος τῆς Ἀκιταίν, ἡ Τουλούζη (200.000 κ.). Ἡ πόλις αὕτη, χάρις εἰς τὰ πλούσια προϊόντα τῆς περιφερείας της, εἰναι σπουδαία ἀγροτικὴ ἀγορὰ καὶ κέντρον ἐπεξεργασίας τῶν ἔγχωρίων προϊόντων (ἀλευροβιομηχανία). Εἰς τὰ βόρεια παράλια καὶ εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ ποταμοῦ Λοάρ εἰναι οἱ λιμένες Σὲν Ναζέρ καὶ Νάντη (190.000 κ.), σπουδαίον βιομηχανικὸν κέντρον (ναυπηγεῖα, κονσερβοποιεῖα ἰχθύων καὶ λαχανικῶν, σαπωνοποιεῖα κ. ἄ.). Εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Γκαρών κεῖται τὸ Μπορντώ (250.000 κ.), ἡ σπουδαιοτέρα πόλις τῆς Νοτιοδυτικῆς Γαλλίας καὶ εἰς ἑκ τῶν μεγαλυτέρων λιμένων της χάρις εἰς τὴν τακτικήν του συγκοινωνίαν μετὰ τῆς Δυτικῆς Ἀφρικῆς καὶ Νοτίου Ἀμερικῆς. Χάρις εἰς τὴν μεγάλην καλλιέργειαν τῆς σμπέλου εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν εἰναι ὁ πρῶτος λιμὴν ἔξαγωγῆς τῶν φημισμένων οἰνων Μπορντώ. Ἀνεπτυγμένη εἰναι καὶ ἡ βιομηχανία χάρις εἰς τὴν καλήν του συγκοινωνίαν (βιομηχανία ἐλασίου ἀπὸ τὰ φυστίκια τὰ εἰσαγόμενα ἐκ τῆς Δυτικῆς Ἀφρικῆς). Εἰς τὴν περιοχὴν τῶν Κεντρικῶν Ὀρέων εἰναι αἱ πόλεις : Σὲντ Ἐτιέν (200.000 κ.), σπουδαίον κέντρον μεταλλουργίας καὶ ὑφαντουργίας χάρις εἰς τὴν ὑπαρξιν, εἰς τὴν περιοχὴν αὐτήν, μεταλλείων ἀνθρακος, καὶ Κλερμόν Φεράν (100.000 κ.), τὸ σπουδαιότερον κέντρον ἐπεξεργασίας τοῦ καουτσούκ εἰς δλόκληρον τὴν Γαλλίσιν.

γ') Βόρειος Γαλλία. Ἡ Βόρειος Γαλλία ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴν χερσόνησον τῆς Βρεττάνης, ἀπὸ τὸ λεκανοπέδιον τῶν Παρισίων, τὰ ὅρη Βώζ καὶ τὴν Ἀλσατίαν, ἡ ὁποίᾳ ἐκτείνεται μεταξὺ τῶν Βώζ καὶ τοῦ Ρήνου ποταμοῦ. Ἐξ ὅλων αὐτῶν σπουδαιότερα εἰναι ἡ πεδιάς τῶν Παρισίων. Ἡ Βόρειος Γαλλία διακρίνεται ἀπὸ τὴν Νότιον, διότι ἡ θερμοκρασία εἰναι χαμηλοτέρα

καὶ ἡ ἐπίδρασις τῶν ἀνέμων, οἵ δποῖοι ἔρχονται ἀπὸ τὸν Ὡκεανόν, εἰναι περισσότερον αἰσθητή. Ὡς ἐκ τούτου ἡ ύγρασία εἰναι μεγαλυτέρα καὶ αἱ βροχαὶ περισσότεραι. Σπουδαιότερος ποταμὸς εἰναι δὲ Σηκουάνας (γαλλ. Σέν), δὲ δποῖος συλλέγει τὸ πλεῖστον μέρος τῶν ύδατων τοῦ λεκανοπεδίου του. Ὁ ποταμὸς οὗτος, καίτοι δὲν πηγάζει ἀπὸ τὰς δρεινὰς περιοχὰς καὶ δὲν τριφοδοτεῖται ἀπὸ αἰώνιους χιόνας, ἔχει τὸ κανονικώτερον ρεύμα ἀπὸ δλους τοὺς ποταμοὺς τῆς Γαλλίας (δηλ. δὲν παρουσιάζει μεγάλας διαφοράς κατὰ τὰς διαφόρους ἐποχὰς τοῦ

Λυόν. Γενικὴ ἀποψία.

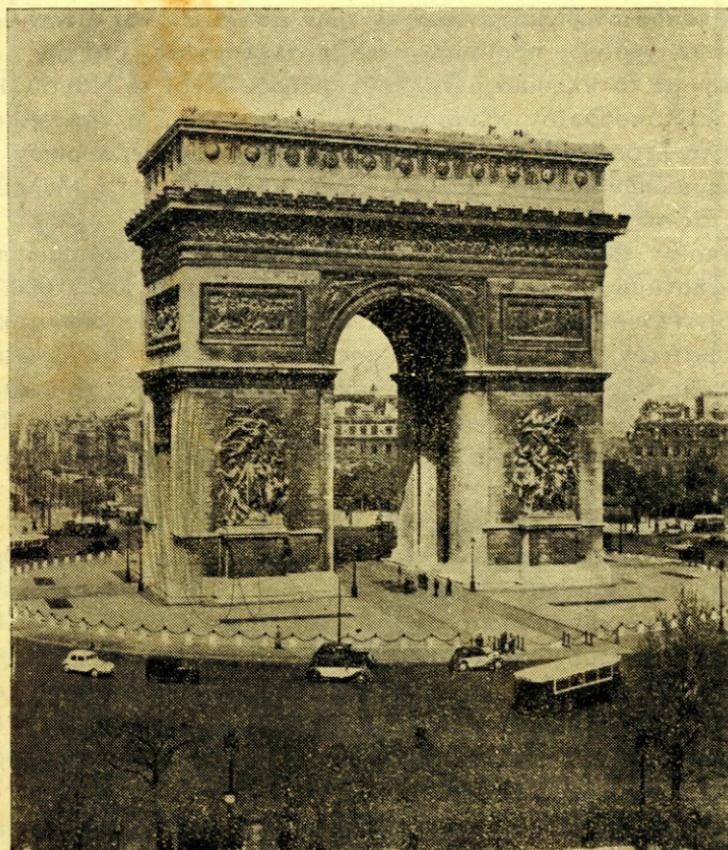
ἔτους). Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὴν κανονικὴν διανομὴν τῶν βροχῶν κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους. Ἐκ τῶν παραποτάμων του σπουδαιότεροι εἰναι δὲ Μάρνης καὶ δὲ Οάζ. Ὁ Σηκουάνας μετὰ τῶν σπουδαιοτέρων παραποτάμων του εἰναι πλωτὸς καὶ συνδέεται μὲ δλους τοὺς μεγάλους ποταμούς τῆς Γαλλίας διὰ τεχνητῶν διωρύγων. Τὰ ὄντα τῆς Λωρραΐνης, ἡ δποία κατέχει τὴν ἀνατολικωτέραν περιοχὴν τοῦ λεκανοπεδίου τῶν Παρισίων καὶ τῆς Ἀλσατίας, συλλέγει δὲ Ρήνος ποταμός, δὲ δποῖος ἀποτελεῖ τὰ δρια μεταξὺ Γαλλίας καὶ Γερμανίας. Ὁ ποταμὸς οὗτος, δὲ δποῖος πηγάζει ἀπὸ τὴν Ἐλβετίαν καὶ χύνεται εἰς τὴν

Βόρειον Θάλασσαν, είναι διεθνής δόδος πρώτης τάξεως, καθόσον διασχίζει πλουσίας χώρας.

Η Βόρειος Γαλλία, χάρις εἰς τὴν ἐκτεταμένην καὶ εὔφορον πεδινήν της περιοχήν, είναι ἡ πλουσιωτέρα γεωργική περιοχή τῆς Γαλλίας. Η καλλιέργεια τοῦ ἔδαφους γίνεται μὲν μεγαλυτέραν ἐπιμέλειαν ἐν σχέσει μὲ τὰς ἄλλας περιοχάς. Τὰ παραγόμενα προϊόντα διαφέρουν ἀναλόγως τοῦ κλίματος. Εἰς τὴν χερσόνησον τῆς Βρεττάνης καὶ τὰ παράλια, λόγῳ τῆς μεγάλης ύγρασίας τοῦ κλίματος, καλλιεργούνται κυρίως λιβάδια διὰ τὴν κτηνοτροφίαν μεγάλων ζώων καὶ λαχανικά. Η μεγάλη ύγρασία δὲν ἐπιτρέπει τὴν καλλιέργειαν τῆς ἀμπέλου, τὰ δὲ δροσερὰ θέρη δὲν ἐπιτρέπουν τὴν καλλιέργειαν τοῦ ὀραβοσίτου, τοῦ δποίου τὸ βορειότερον ὅριον ἐν Εὐρώπῃ εύρισκεται εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ ποταμοῦ Λοάρ. Εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Βρεττάνης μεγάλην ἀνάπτυξιν παρουσιάζει ἡ ἀλιεία. Εἰς τὸ ἑσωτερικὸν καλλιεργούνται κυρίως σῖτος, σακχαροῦχα τεῦτλα, λαχανικά καὶ ζωοτροφικά προϊόντα χάρις εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην κτηνοτροφίαν τῶν μεγάλων κυρίως ζώων. Εἰς τὴν Καμπανίαν καὶ Λωρραίνην καὶ τὴν Ἀλσατίαν, δπου τὰ θέρη·είναι θερμότερα καὶ ἡ ύγρασία ὀλιγωτέρα λόγῳ τῆς ἀποστάσεώς των ἐκ τῆς θαλάσσης, καλλιεργούνται, ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω προϊόντων, ἡ ἀμπέλος καὶ διάφορα ὀπωροφόρα δένδρα. Η καλλιέργεια τῆς ἀμπέλου καὶ τῶν ὀπωροφόρων δένδρων γίνεται εἰς τὰς ἀνατολικὰς πλαγιὰς τῶν λόφων, καθόσον αὗται δὲν είναι ἐκτεθειμέναι εἰς τοὺς ύγρους δυτικοὺς καὶ Ν.Α. ἀνέμους καὶ δὲν προσβάλλονται ἀπὸ παγετούς. Ονομαστὸς είναι ὁ ἀφρώδης καμπανίτης οἶνος.

Η Βόρειος Γαλλία χάρις εἰς τὰ ἄφθονα γεωργικά καὶ κτηνοτροφικά προϊόντα της, εἰς τὴν καλήν της συγκοινωνίαν καὶ εἰς τὸν μεγάλον ὀρυκτὸν της πλούτον (μεταλλεῖα ἄνθρακος παρὰ τὰ σύνορα τοῦ Βελγίου, πλούσια μεταλλεῖα σιδήρου εἰς τὴν Λωρραίνην), ἔχει τὰς περισσοτέρας πόλεις ἀπὸ δλας τὰς περιοχάς. Αὗται είναι εἰς τὰ παράλια: ἡ Μιρέστ, πολεμικὸς ναύσταθμος ἐπὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὡκεανοῦ, ἡ Χάρρη (165.000 κ.) εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Σηκουάνα, ὁ δεύτερος λιμὴν τῆς Γαλλίας μετὰ τὴν Μασσαλίαν καὶ ὁ πρώτος λιμὴν τῆς ἐπὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, χάρις εἰς τὴν τακτικὴν της συγκοινωνίαν μετὰ τῆς

Βορείου Αμερικής. Παρά τάς ἐκβολάς τοῦ Σηκουάνα καὶ εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ δόποῖον τελειώνει ἡ θαλασσία συγκοινωνία καὶ ἀρχίζει ἡ ποταμοπλοΐα, κεῖται ἡ Ρουέν (125.000 κ.), σπου-

Η Αψίς τοῦ Θριάμβου εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ Ἑτονάλ τῶν Παρισίων.

δαῖον βιομηχανικὸν κέντρον βαμβακερῶν Ἰδίως ὑφασμάτων. Εἰς τὰ βόρεια παράλια κεῖται ἡ Δουγκέρκη, τῆς δόποίας δὲ λιμὴν ἔχουπηρετεῖ τὴν μεγάλην βιομηχανικὴν περιοχὴν τῆς Λιλ-

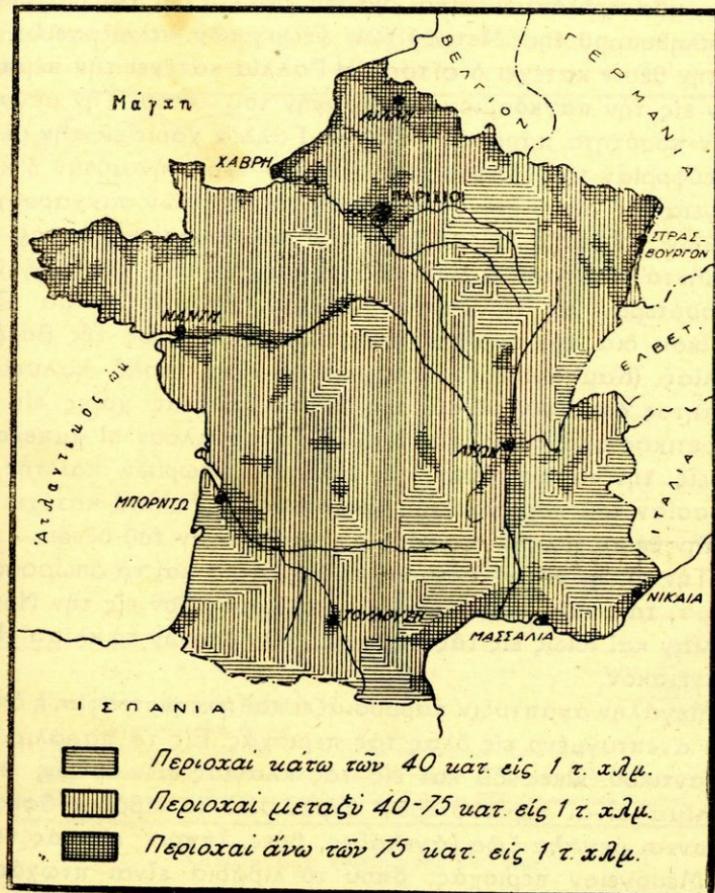
λης, καὶ τὸ Καλαί, λιμὴν τῶν ἐπιβατικῶν πλοίων, τὰ δόποῖα συνδέουν τὴν Γαλλίαν μετὰ τῆς Ἀγγλίας.

Παρὰ τὰ σύνορα τοῦ Βελγίου καὶ ἐπὶ τῆς σπουδαιοτέρας ἀνθρακοφόρου περιοχῆς τῆς Γαλλίας κεῖται ἡ Λίλλη (200.000 κ.), σπουδαῖον βιομηχανικὸν κέντρον μαλλίνων καὶ λινῶν ὑφασμάτων, χημικῶν προϊόντων καὶ μεταλλουργίας. Εἰς τὴν Λωραΐνην μὲ τὰ πλούσια μεταλλεῖα σιδήρου εἶναι τὸ Νανσύ (120.000 κ.), σπουδαῖον κέντρον μεταλλουργίας. Εἰς τὴν Ἀλσατίαν τὸ Στρασβούργον (190.000 κ.), σπουδαῖον ἐμπορικὸν καὶ βιομηχανικὸν κέντρον ἐπὶ τοῦ Ρήνου ποταμοῦ, καὶ ἡ Μυλούζη.

Εἰς τὸ κέντρον τοῦ λεκανοπεδίου καὶ εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ δόποιον συναντοῦν τὸν Σηκουάναν οἱ σπουδαιότεροι τῶν παραποτάμων του, κεῖται ἡ πόλις τῶν Παρισίων (5.000.000 κ.), ἡ πρωτεύουσα τῆς Γαλλίας καὶ τὸ σπουδαιότερον διοικητικόν, πνευματικὸν καὶ οἰκονομικόν της κέντρον. Μὲ τὰ ἀνώτερα σχολεῖα, τὰς βιβλιοθήκας, τὰ μουσεῖα τῆς τέχνης, τὰ θέατρα, τὰς μεγαλοπρεπεῖς οἰκοδομάς καὶ τὰς ὁραίας λεωφόρους εἶναι ἡ ὁραιοτέρα πόλις τῆς Γαλλίας καὶ μία τῶν ὁραιοτέρων πόλεων τοῦ Κόσμου.

Πληθυσμὸς καὶ οἰκονομικὴ ζωή.—α') Πληθυσμός. Ἐκεῖνο τὸ δόποιον διακρίνει τὴν Γαλλίαν ἀπὸ τὰ μεγάλα Εὐρωπαϊκά Κράτη, εἶναι δὲ μικρὸς πληθυσμός τῆς παρὰ τὴν μεγάλην ἔκτασιν καὶ εὐφορίαν τοῦ ἐδάφους της. ("Ἐκτοσίς 550.000 τ. χμ. πληθυσμὸς 42.000.000, πυκνότης 76 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.). Τοῦτο δόφείλεται εἰς τὸν μικρὸν δριθμὸν τῶν γεννήσεων. Διὰ τοῦτο δὲ πληθυσμός της αὔξανει πολὺ βραδέως. Κατὰ τὸ 1800 ἡ Γαλλία ἦτο τὸ πλέον πυκνοκατωκημένον Κράτος τῆς Εὐρώπης (27 ἑκατομμ.) καὶ ἀπετέλει τὰ 15 % τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἡπείρου. Σήμερον, δόπτε δὲ πληθυσμὸς τῆς Εὐρώπης ἀνῆλθεν ἀπὸ 180 εἰς 525 περίπου ἑκατομμ., δὲ γαλλικὸς πληθυσμὸς ἀποτελεῖ μόνον τὰ 8 % τοῦ δόλικοῦ πληθυσμοῦ τῆς Εὐρώπης. Ἡ βραδεῖα αὔτη αὔξησις τοῦ πληθυσμοῦ ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα τὴν εἰσροὴν εἰς τὴν Γαλλίαν μεγάλου ἀριθμοῦ με ταναστῶν ('Ιταλῶν, Βέλγων, Ἰσπανῶν, Πολωνῶν, Τσεχοσλοβάκων, Ἐλλήνων κ. ἄλλ.). Ἡ Γαλλία εἶναι ἡ μόνη χώρα τῆς Εὐρώπης, ἡ ὁποία δέχεται μετανάστας εἰς τὸ ἔδαφός της.

Αἱ πυκνότερον κατωκημέναι περιοχαὶ τῆς Γαλλίας εἰναι αἱ πεδιναι καὶ ίδιαιτέρως ἐκεῖναι, εἰς τὰς δποίας ἔχει ἀναπτυχθῇ ἡ βιομηχανία (περιοχαὶ τῶν Παρισίων, τῆς Λίλλης, τῆς Λυών,

Χάρτης τῆς διανομῆς τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Γαλλίας.

τῆς Μασσαλίας). Ἐκ τοῦ γαλλικοῦ πληθυσμοῦ τὰ 35 % ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν, τὰ 33 % εἰς τὴν βιομηχανίαν καὶ τὰ ὑπόλοιπα εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ τὰς ἄλλας ἔργασίας.

β') Οἰκονομικὴ ζωή. Γεωργία καὶ κτηνοτροφία. Ἡ Γαλλία, χάρις εἰς τὰς ἐκτεταμένας καὶ εύφόρους πεδιάδας της, ἔχει ἀνεπτυγμένην τὴν γεωργίαν. Ἡ παραγομένη ποσότης τῶν γεωργικῶν προϊόντων εἶναι σχεδόν ἀρκετή διὰ τὴν διατροφὴν τοῦ πληθυσμοῦ της. Μεταξὺ τῶν γεωργικῶν καλλιεργειῶν τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ὁ σῖτος. Ἡ Γαλλία κατέχει τὴν πέμπτην θέσιν εἰς τὴν παγκόσμιον παραγωγὴν τοῦ σίτου. Τὴν μεγαλύτεραν ποσότητα παράγει ἡ Βόρειος Γαλλία χάρις εἰς τὴν μεγάλην εὐφορίαν τοῦ ἑδάφους της. Εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν ἡ καλλιέργεια τοῦ σίτου ἔχει συνδυασθῆ μὲ τὴν τῶν σακχαρούχων τεύτλων, τὰ ὄποια ἐπίσης ἀπαιτοῦν πολὺ εὔφορον ἔδαφος.

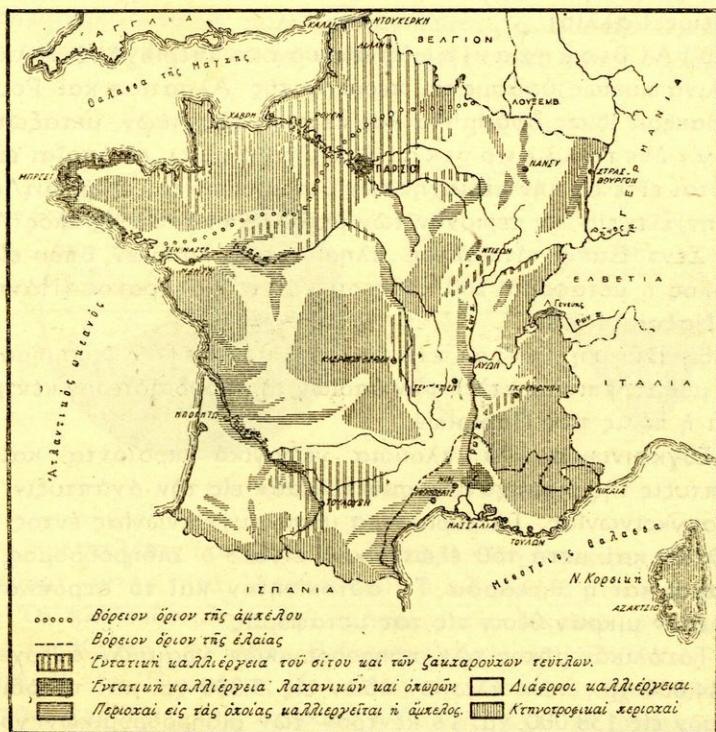
Μετὰ τὸν σῖτον ἔρχεται ἡ ἀμπελος, ἡ ὄποια καλλιεργεῖται περισσότερον εἰς τὴν Νότιον Γαλλίαν, δῆποι τὸ κλῖμα εἶναι εὐνοϊκὸν διὰ τὴν ἀνάπτυξιν της. Οἱ οἰνοὶ δμως τῆς Βορείου Γαλλίας (Καμπανίας, Μπουργκώνης) εἶναι πολὺ καλυτέρας ποιότητος ἀπὸ τοὺς οἴνους τῆς Νοτίου Γαλλίας χάρις εἰς τὰς ἔξαιρετικὰς φροντίδας, τὰς ὄποιας κατατείλλουν οἱ ἀμπελουργοὶ εἰς τὴν καλλιέργειαν, τὴν ἐκλογὴν φυτωρίων καὶ τὴν συσκευασίαν τοῦ παραγομένου προϊόντος. Ἡ Γαλλία κατέχει τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὴν παγκόσμιον παραγωγὴν τοῦ οἴνου.

Τὴν τρίτην θέσιν κατέχουν τὰ λαχανικά καὶ τὰ ὄπωροφόρα δένδρα, τὰ ὄποια καλλιεργοῦνται περισσότερον εἰς τὴν Νότιον Γαλλίαν καὶ Ιδίως εἰς τὰς περιοχάς, τῶν ὄποιων τὸ κλῖμα εἶναι μεσογειακόν.

Μεγάλην ἀνάπτυξιν παρουσιάζει καὶ ἡ κτηνοτροφία, ἡ ὄποια εἶναι ἀνεπτυγμένη εἰς ὅλας τὰς περιοχάς. Εἰς τὰ παράλια τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὡκεανοῦ καὶ εἰς τὰς πλαγιάς τῶν ὁρέων, δῆποι τὸ κλῖμα εἶναι περισσότερον ύγρὸν καὶ τὰ λιβάδια ἄφθονα, τρέφονται μεγάλα ζῷα (ἀγελάδες, βόες, ἵπποι) εἰς τὰς παρὰ τὴν Μεσόγειον περιοχάς, δῆποι τὰ λιβάδια εἶναι πτωχότερα λόγῳ τῶν διλιγωτέρων βροχῶν, τρέφονται κυρίως πρόβατα. Μεταξὺ τῶν τρεφομένων ζῴων τὴν πρώτην θέσιν κατέχουν τὰ μεγάλα ζῷα χάρις εἰς τὰ πλούσια λιβάδια, τὰ ὄποια ὀφείλονται εἰς ἀρκετὰς βροχάς καὶ εἰς τὴν κανονικήν διανομήν των κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους (ἐκτὸς τῆς Μεσογειακῆς ζώνης).

Βιομηχανία. Ἡ Γαλλία ἔχει ἀνεπτυγμένην βιομηχανίαν

χάρις είς τὰ ἄφθονα γεωργικά της προϊόντα καὶ εἰς τὸν μεγάλον της δρυκτὸν πλοῦτον. Τὰ σπουδαιότερα δρυκτά εἶναι: ὁ Σίδηρος εἰς τὴν περιοχὴν κυρίως τῆς Λωρραΐνης (ἡ Γαλλία κατέχει τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὴν Εύρωπην εἰς τὴν παραγωγὴν μεταλλευμάτων οιδήρου), ὁ Θωξίτης, ὁ δόποιος χρησιμεύει εἰς

Οἰκονομικὸς χάρτης τῆς Γαλλίας.

τὴν παρασκευὴν τοῦ ἀλουμινίου (περιοχὴ τοῦ Βάρ παρὰ τὴν Τουλῶνα), ἡ πότασσα εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Ἀλσατίας καὶ ὁ ἀνθραξ, ὁ δόποιος εὑρίσκεται κυρίως εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Λίλλης — Καλαί. Ἡ παραγομένη ὅμως ποσότης τοῦ ἀνθρακος δὲν εἶναι ἀρκετὴ διὰ τὴν ἐσωτερικὴν κατανάλωσιν, πρᾶγμα τὸ δόποιον δυσχεραίνει τὴν μεγάλην ἀνάπτυξιν τῆς βιομηχανίας.

της. Ἡ ἔλλειψις αὕτη τοῦ ἄνθρακος ἀναπληροῦται ἐν μέρει ἀπό τὸν ἄφθονον λευκὸν ἄνθρακα, τὸν ὅποιον παρέχουν αἱ ὁρειναὶ τῆς περιοχαὶ καὶ Ἰδίως σὶ "Ἀλπεις.

Οἱ σπουδαιότεροι βιομηχανικοὶ κλάδοι εἰναι:

α') Αἱ βιομηχανίαι εἰδῶν διατροφῆς, ἐκ τῶν ὁποίων σπουδαιότεραι εἰναι τοῦ ἀλεύρου καὶ τῆς σακχάρεως (Βόρειος Γαλλία).

β') Αἱ βιομηχανίαι ύφασμάτων (περιοχὴ τῆς Λίλλης, μάλλινα κυρίως ὑφάσματα, περιοχὴ τῆς Ἀλσατίας καὶ Ρουέν, βαμβακερά Ἰδίως ὑφάσματα καὶ περιοχὴ τῆς Λυών, μεταξωτά).

γ') Μεταλλουργικαὶ βιομηχανίαι, αἱ ὁποῖαι εὑρίσκονται εἴτε εἰς τὴν περιοχὴν τῶν μεταλλείων τοῦ σιδήρου (Λαρραίνην) εἴτε εἰς τὴν περιοχὴν τῶν μεταλλείων τοῦ ἄνθρακος (Λίλλην, Σὲντ Ἐτιέν), εἴτε τέλος πλησίον τῶν λιμένων, ὅπου εἰναι εὔκολος ἡ μεταφορὰ τοῦ σιδήρου καὶ τοῦ ἄνθρακος (Νάντην, Σὲν Ναζαίρ, Ρουέν).

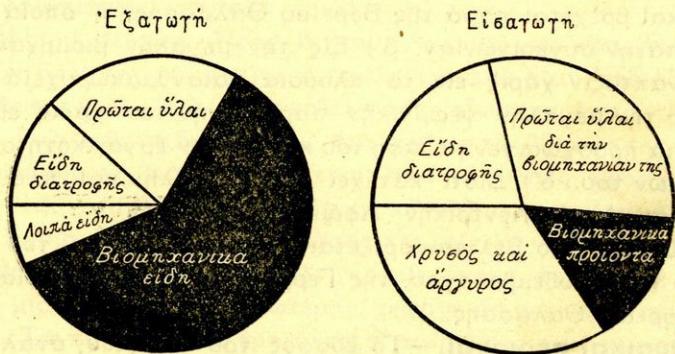
δ') Βιομηχανίαι εἰδῶν πολυτελείας (κοσμήματα, εἰδῆ μόδας, ἔπιπλα κτλ.), τῶν ὁποίων τὸ σπουδαιότερον κέντρον εἰναι ἡ πόλις τῶν Παρισίων.

Συγκοινωνία. Τὰ πλούσια γεωργικά προϊόντα καὶ ἡ ἀνάπτυξις τῆς βιομηχανίας συνετέλεσαν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν καὶ τῆς συγκοινωνίας. Τὰ κυριώτερα μέσα συγκοινωνίας ἐντὸς τῆς Γαλλίας καὶ μετὰ τοῦ ἔξωτερικοῦ εἰναι: δ σιδηρόδρομος, οἱ ποταμοὶ καὶ ἡ θάλασσα. Τὸ αὐτοκίνητον καὶ τὸ ἀεροπλάνον κατέχουν μικράν θέσιν εἰς τὰς μεταφοράς.

Τὸ δίλικὸν μῆκος τῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν ἀνέρχεται εἰς 44.000 χμ., τῶν πλωτῶν δύον εἰς 5.300 χμ. καὶ τὸ ὁδικὸν δίκτυον εἰς 138.000 χμ. Τὸ κέντρον τῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν εἰναι ἡ πόλις τῶν Παρισίων. Τὸ μεγαλύτερον δίκτυον τῶν πλωτῶν δύον εὑρίσκεται εἰς τὴν Βόρειον Γαλλίαν. Διὰ τὴν θαλασσίαν συγκοινωνίαν σπουδαιότεροι λιμένες εἰναι εἰς τὴν Μεσόγειον ἡ Μασσαλία καὶ ἡ Νίκαια. Εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν Ωκεανόν: ἡ Χάβρη, τὸ Μπορντώ, ἡ Νάντη, δ σὲν Ναζαίρ, τὸ Χερβούργον, ἡ Δουγκέρκη, τὸ Καλαί.

Τὰ σπουδαιότερα ἀλιευτικὰ κέντρα εἰναι: Βουλώνη, Διέππη, Φεκάμπ.

Ἐμπόριον. Ἡ Γαλλία, χάρις εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην της βιομηχανίαν, εἰσάγει κυρίως πρώτας ς υλας, αἱ δποῖαι δὲν εύρισκονται ἐντὸς τοῦ ἔδαφους της ή δὲν ἐπαρκοῦν: ἄνθρακα, πετρέλαιον, καουτσούκ, μεταλλεύματα, ἔριον, βάμβακα, ξυλείαν κ. ἄ. Ἀκολουθοῦν κατόπιν τὰ εἶδη διατροφῆς (λαχανικά, διαφοραί, δημητριακοὶ καρποί, οἰνοπνευματώδη ποτά) καὶ τὰ βιομηχανικά προϊόντα εἰς πολὺ μικράν ποσότητα. Εἰς τὴν ἔξαγωγὴν τὴν πρώτην θέσιν κατέχουν τὰ βιομηχανικά εἶδη: ύφασματα,

Τὸ ἔξωτερικὸν ἐμπόριον τῆς Γαλλίας.

εἶδη πολυτελείας (κοσμήματα, ἔπιπλα, εἶδη νεωτερισμοῦ κτλ.), μηχαναί, αὐτοκίνητα. Ἀκολουθοῦν δισδηρος, διονος κ. ἄ.

Τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ ἐμπορίου τῆς ἐκτελεῖ μὲ τὰ γειτονικά της Κράτη ('Αγγλίαν, Βέλγιον, Γερμανίαν, 'Ελβετίαν, 'Ιταλίαν), μὲ τὰς 'Ηνωμένας Πολιτείας τῆς Βορείου 'Αμερικῆς καὶ μὲ τὰς ἀποικίας της, καθόσον ἡ Γαλλία ἔχει τὸ μεγαλύτερον ἀποικιακὸν Κράτος μετά τὴν 'Αγγλίαν. Εἰς τὴν 'Ελλάδα ἔξαγει κυρίως ἀλιευτικά προϊόντα, μηχανάδις διαφόρου εἶδους, ύφασματα, φαρμακευτικά προϊόντα, βιβλία κ. ἄ. Ἐκ τῆς 'Ελλάδος εἰσάγει κυρίως καπνόν, ἑλαίας καὶ ἔλαιον, οίνον, σταφίδα, σῦκα, σμύριδα κτλ.

Β'. ΒΕΛΓΙΟΝ

Είσαγωγή.—Τὸ Βέλγιον, τὸ ὅποῖον εἶναι τὸ μικρότερον Κράτος τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης (30.400 τ. χμ.), εἶναι ἡ πυκνότερον κατωκημένη χώρα τῆς Εὐρώπης (8.100.000 κ., ἥτοι 266 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.). Ἡ μεγάλη αὕτη πυκνότης του ὀφείλεται εἰς τοὺς ἔξις λόγους: α') Εἰς τὸ ἀνεπτύγμένον του ἐμπόριον, καθόσον κεῖται μεταξὺ τῶν πλουσιωτέρων χωρῶν τῆς Εὐρώπης (Γαλλίας, Γερμανίας, Ὀλλανδίας, Μεγάλης Βρεττανίας) καὶ βρέχεται παρὰ τῆς Βορείου Θαλάσσης, ἡ δοποία ἔχει πυκνοτάτην συγκοινωνίαν. β') Εἰς τὴν μεγάλην βιομηχανικήν του ἀνάπτυξιν χάρις εἰς τὰ πλούσια γαιανθρακωρυχεῖά του. γ') Εἰς τὴν μεγάλην γεωργικήν παραγωγήν του χάρις εἰς τὰ πλούσια προσχωσιγενῆ ἔδαφη του καὶ εἰς τὴν ἐργατικότητα τῶν κατοίκων του. δ') Διότι κατέχει μίαν μεγάλην καὶ πλουσίαν ἀποικίαν εἰς τὴν Κεντρικήν Ἀφρικήν: τὸ Κόγκο.

Όρια.—Τὸ Βέλγιον δρίζεται ὑπὸ τῆς Γαλλίας, τοῦ Δουκάτου τοῦ Λουξεμβούργου, τῆς Γερμανίας, τῆς Ὀλλανδίας καὶ τῆς Βορείου Θαλάσσης.

Φυσικαὶ περιοχαὶ.—Τὸ ἔδαφος τοῦ Βελγίου, ἀναλόγως τοῦ ὄψους του, δυνάμεθα νὰ τὸ διαιρέσωμεν εἰς τρεῖς περιοχάς: Εἰς τὸ "Ανω Βέλγιον, εἰς τὸ Μέσον Βέλγιον καὶ εἰς τὸ Κάτω Βέλγιον.

α') **"Ανω Βέλγιον.** Τὸ "Ανω Βέλγιον ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴν ὁρεινὴν περιοχὴν τῆς Ἀρντένας, ἡ δοποία λόγῳ τῆς παρατεταμένης διαβρώσεως ἔχει μεταβληθῆ ἐις ὁροπέδιον ὄψους 400—700 μ. Τὸ ἔδαφος τῆς περιοχῆς αὐτῆς, ἐπειδὴ ἀποτελεῖται ἀπὸ κρυσταλλικὰ πετρώματα, εἶναι πτωχόν, τὸ δὲ κλῖμα λόγῳ τοῦ ὄψους τῆς, ψυχρὸν καὶ ὑγρόν. Διὰ τοῦτο ἡ ὄψηλὴ αὕτη χώρα καλύπτεται ἀπὸ δάση καὶ βοσκοτόπους καὶ εἶναι ἀραιῶς κατωκημένη. Αἱ μόναι ἀσχολίαι τῶν κατοίκων τῆς εἶναι ἡ ἐκμετάλλευσις τῶν δασῶν καὶ ἡ κτηνοτροφία (μεγάλων ζώων καὶ χοίρων).

Τὸ ὄψηλὸν δόμως αὐτὸ δροπέδιον διασχίζεται ἀπὸ στενάς κοιλάδας, ἐκ τῶν δοποίων σπουδαιοτέρα εἶναι ἡ κοιλάς τῆς Μαιζῆς. Αἱ κοιλάδες τῆς περιοχῆς αὐτῆς εἶναι πυκνῶς κατω-

κημέναι, διότι τὸ ἔδαφός των εἶναι εὔφορον, καθόσον ἀποτελεῖται ἀπὸ προσχώσεις, τὸ δὲ κλῖμα των ἡπιώτερον. Εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ δροπεδίου ἐκτείνεται μία σειρά ἀνθρακοφόρων στρωμάτων, ἡ ὁποία προεκτείνεται ἀφ' ἑνὸς εἰς τὴν Γαλλίαν (περιοχὴν Λίλλης—Καλαί), ἀφ' ἑτέρου εἰς τὴν Γερμανίαν. Ἡ περιοχὴ αὕτη, χάρις εἰς τὰ πλούσια μεταλλεῖα ἀνθρακος, ἔχει ἀνεπτυγμένην βιομηχανίαν καὶ ὡς ἐκ τούτου εἶναι πυκνῶς κατωκημένη. Τὸ σπουδαιότερον βιομηχανικὸν κέντρον εἶναι ἡ Λιέγη (165.000 κ.), (βιομηχανίαι δπλων, μηχανῶν, ὄλου, χάρτου, ὄφασμάτων, χημικῶν προϊόντων).

Μέσον Βέλγιον. Πρὸς Β. τοῦ "Ανω Βελγίου ἐκτείνεται τὸ Μέσον Βέλγιον, τὸ ὅποιον ἀποτελεῖται ἀπὸ μίαν πεδιάδα μέσου ὕψους 150—200 μ. Ἡ πεδιάς αὕτη εἶναι συνέχεια τῆς Βορείου Γαλλικῆς πεδιάδος καὶ διὰ τοῦτο τὸ ἔδαφός της εἶναι πολὺ εὔφορον, διότι καλύπτεται ἀπὸ εὐφόρους προσχώσεις. Λόγῳ τοῦ χαμηλοτέρου της ὕψους τὸ κλῖμα της εἶναι ἡπιώτερον. Χάρις εἰς τὸ εὔφορον ἔδαφός της, εἰς τὸ ἡπιόν κλῖμά της καὶ εἰς τὴν ἐργατικότητα τῶν κατοίκων της ἡ περιοχὴ αὕτη εἶναι μία ἀπὸ τὰς πλουσιωτέρας γεωργικὰς περιοχὰς τοῦ Κόσμου. Τὰ παραγόμενα προϊόντα εἶναι δημητριακοὶ καρποὶ (σίτος, βρώμη, κριθή), σακχαροῦχα τεῦτλα καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα, χάρις εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην κτηνοτροφίαν τῶν μεγάλων ζῷων. Τὰ ἄφθονα προϊόντα καὶ ἡ καλὴ συγκοινωνία συνετέλεσαν, ὥστε ἡ περιοχὴ αὕτη εἶναι πολὺ πυκνῶς κατωκημένη (250—300 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.). Ἡ σπουδαιοτέρα πόλις εἶναι αἱ Βρυξέλαι (900.000 κ.), ἡ πρωτεύουσα τοῦ Βελγίου (κέντρον γραμμάτων, καλῶν τεχνῶν καὶ βιομηχανικῶν εἰδῶν πολυτελείας).

Κάτω Βέλγιον. Πρὸς Β. τοῦ Μέσου Βελγίου ἐκτείνεται τὸ Κάτω Βέλγιον, τοῦ ὅποιου τὸ ὕψος εἰς δλα σχεδὸν τὰ μέρη δὲν ὑπερβαίνει τὰ 20 μ. Εἰς τὰ παράλια κατέρχεται ὑπὸ τὸ ἐπίπεδον τῆς θαλάσσης (κατὰ τὴν στιγμήν, κατὰ τὴν ὅποιαν ἡ θάλασσα ἀνέρχεται λόγῳ τῶν παλιρροιῶν της). Τὸ χαμηλὸν αὐτὸν ἔδαφος προστατεύεται ἀπὸ τὴν εἰσροήν τῆς θαλάσσης εἴτε διὰ φυσικῶν ἐμποδίων, τὰ ὅποια ἀποτελοῦνται ἀπὸ σειράν ὄμμων δῶν λόφων, (οἱ ὅποιοι λέγονται θῖνες), εἴτε διὰ μεγάλων τεχνικῶν ἔργων (προκυμαῖαι, δπως κατασκευάζονται εἰς τοὺς λι-

μένας). Τὸ ἔδαφος ἀποτελεῖται ἀπὸ προσχώσεις καὶ εἶναι εὔφορον. Οἱ ποταμοί, λόγῳ τῆς μικρᾶς κλίσεως τοῦ ἔδαφους ρέονται βραδέως, αἱ δὲ κοιλάδες τῶν μόλις διακρίνονται. Σπουδαιότερος δὲ τῶν εἶναι ὁ Ἐσκώ. "Ολοὶ οἱ ποταμοί, χάρις εἰς τὸ ἄφθονον καὶ κανονικόν τῶν ρεῦμα, εἶναι πλωτοί. Τὸ κλῖμα εἶναι ώκεάνειον, πολὺ ἥπιον, ἀλλὰ πολὺ ύγρον.

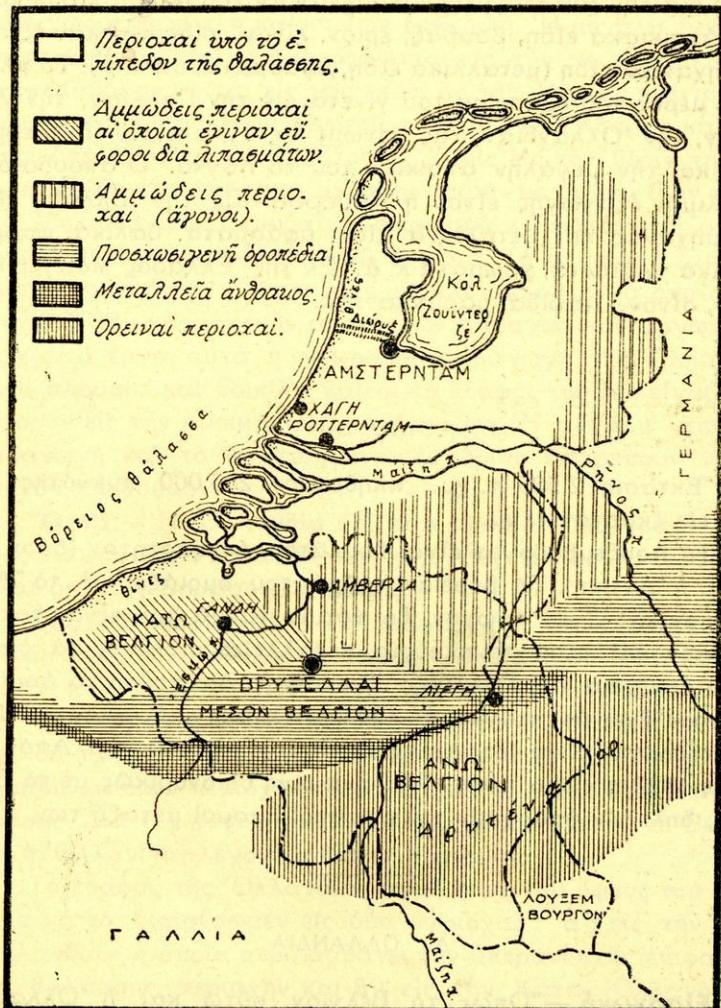
Εἰς τὸ Κάτω Βέλγιον, λόγῳ τῆς μεγάλης ύγρασίας, ἡ ὁποίᾳ ἐπικρατεῖ, καλλιεργούνται κυρίως λειβάδια διὰ τὴν κτηνοτροφίαν τῶν μεγάλων ζῷων. Σπουδαιότεραι πόλεις εἶναι ἡ Γάνδη (220.000 κ.), κέντρον βιομηχανίας βαμβακερῶν ύφασμάτων, καὶ ἡ Ἀμβέρσα (500.000 κ.), εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἐσκώ, εἰς ἑκατὸν τῶν σπουδαιοτέρων λιμένων τοῦ Κόσμου, διότι δὲν ἔχει προστίθεται μόνον τὸ Βέλγιον, ἀλλὰ καὶ τὴν πλησίον πρὸς τὸ Βέλγιον περιοχὴν τῆς Γερμανίας.

Πληθυσμός καὶ οἰκονομική ζωή.—α') Πληθυσμός. Τὸ Βέλγιον κατοικεῖται ἀπὸ δύο φυλάς: Πρὸς τὰ Ν. Α. ἀπὸ τοὺς Βαλλάνους, οἱ ὁποῖοι ὅμιλοῦν τὴν γαλλικὴν γλῶσσαν καὶ πρὸς τὰ Β. Δ. ἀπὸ τοὺς Φλαμανδούς, οἱ ὁποῖοι εἶναι συγγενεῖς μὲ τοὺς Γερμανούς καὶ ὅμιλοῦν μίαν γερμανικὴν διάλεκτον. Ἡ πυκνότερον κατῳκημένη περιοχὴ εἶναι τὸ Μέσον Βέλγιον, χάρις εἰς τὸ εὐφορώτερον ἔδαφός του καὶ τὴν ἀνεπτυγμένην βιομηχανίαν του. Ὁ πληθυσμός συναθροίζεται κυρίως εἰς πολλὰς μικρὰς πόλεις, διότι τὰ μέσα συγκοινωνίας εἶναι ἄφθονα καὶ αἱ μετακινήσεις ἀπὸ τοῦ ἐνδὸς τόπου εἰς τὸν ἄλλον εἶναι εὔκολοι.

β') Οἰκονομικὴ ζωή. Τὸ Βέλγιον, χάρις εἰς τὰς εὐφόρους πεδιάδας του καὶ εἰς τὴν ἐργατικότητα τῶν κατοίκων του, ἔχει ἀνεπτυγμένην γεωργίαν. Παράγονται κυρίως: δημητριακοὶ καρποὶ (σίκαλις καὶ σῖτος διὰ τὴν παρασκευὴν ἄρτου, κριθὴ διὰ τὴν παρασκευὴν ζύθου καὶ βρώμη διὰ τὴν κτηνοτροφίαν), σακχαροῦχα τεῦτλα, ζυδόχορτον, καπνός, λίνον, πατάτες, λαχανικά, ἄνθη, ὄπωραι. Χάρις εἰς τὴν μεγάλην ἔκτασιν τῶν λειβαδίων εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη καὶ ἡ κτηνοτροφία τῶν μεγάλων κυρίων ζῷων. Ἡ γεωργία καὶ ἡ κτηνοτροφία παρὰ τὴν μεγάλην ἀνάπτυξιν τῶν δὲν ἔπαρκοῦσι διὰ τὴν διατροφὴν τοῦ τόσον πυκνοῦ πληθυσμοῦ.

Εἰς τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν τοῦ Βελγίου τὴν πρώτην θέσιν

κατέχει ἡ βιομηχανία χάρις εἰς τὰ πλούσια μεταλλεῖα ἃν-

Φυσικὸς χάρτης τῶν Κάτω Χωρῶν.

Θρακος, τὰ ὅποια εὑρίσκονται εἰς τὸ ἔδαφός του. Τοῦτο ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὸ ἔξαγωγικόν του ἐμπόριον. Τὸ Βέλγιον εἰσά-

γει είδη διατροφής διά τὸν πυκνὸν πληθυσμὸν του καὶ πρώτας ὅλας διὰ τὴν ἀνεπτυγμένην βιομηχανίαν του (δημητριακοὶ καρποί, ἀποικιακὰ εἶδη, βάμβαξ, ἔριον, λίνον, σιδηρος) καὶ ἔξαγει βιομηχανικὰ εἶδη (μεταλλικὰ εἶδη, ύφασματα, ὑαλικά). Τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ ἐμπορίου του γίνεται μὲ τὴν Γαλλίαν, τὴν Ἀγγλίαν, τὴν Ὀλλανδίαν, τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας, τὴν Γερμανίαν καὶ τὴν μεγάλην ἀποικίαν του τὸ Κόρυκο. Ο σπουδαιότερος λιμὴν ἔσαγωγῆς εἰναι ή Ἀμβέρσα. Εἰς τὴν Ἑλλάδα ἔξαγει μηχανάς καὶ μετάλλινα εἶδη, ύφασματα, ὑαλικά, φαρμακευτικὰ προϊόντα, χρώματα κ.ἄ. Ἐκ τῆς Ἑλλάδος εἰσάγει καπνόν, οἶνον, σταφίδα, μάρμαρα κτλ.

Γ'. ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟΝ

"Ἐκτασίς 2.585 τ. χμ., πληθυσμὸς 265.000, πυκνότης 102 κάτ. εἰς ἔκαστον τ. χμ.

Τὸ Λουξεμβούργον εἰναι δουκᾶτον ἀνεξάρτητον (δσον περίπου ή Ἀττικῆ). Τὸ βόρειον τμῆμά του δμοιάζει μὲ τὸ "Ανω Βέλγιον καὶ εἰναι πτωχόν. Τὸ νότιον τμῆμά του εἰναι ἀρκετὰ εὔφορον καὶ περιέχει πλούσια μεταλλεῖα σιδήρου, τὰ ὁποῖα εἰναι συνέχεια τῆς Γαλλικῆς Λωρραΐνης. Διὰ τοῦτο τὸ Λουξεμβούργον ἔχει ἀνεπτυγμένην τὴν μεταλλουργικὴν βιομηχανίαν. Πρωτεύουσα εἰναι τὸ Λουξεμβούργον (45.000 κ.). Ἀπὸ τοῦ ἔτους 1922 ή χώρα αὕτη εἰναι ἡνωμένη οἰκονομικῶς μὲ τὸ Βέλγιον, δηλ. δὲν ὑπάρχουν τελωνειακοὶ δασμοὶ μεταξύ των.

Δ'. ΟΛΛΑΝΔΙΑ

Εἰσαγωγή.—"Οπως τὸ Βέλγιον, οὕτω καὶ ή Ὀλλανδία εἰναι χώρα μικρὰ καὶ πολὺ πυκνῶς κατωκημένη. ("Ἐκτασίς 34.180 τ. χμ., πληθυσμὸς 8.180.000 κάτ., πυκνότης 232 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.); Ως πρὸς τὴν ὀσχολίαν τῶν κατοίκων των αἱ δύο αὕται χώραι διαφέρουν μεταξύ των. Τὸ Βέλγιον, χάρις εἰς τὰ

πλούσια μεταλλεῖά του εἰς ἄνθρακα εἶναι χώρα κατ' ἔξοχὴν βιομηχανική, ἐνῷ ή 'Ολλανδία ἐπειδὴ εἶναι πτωχὴ εἰς ἄνθρακα εἶναι χώρα γεωργική καὶ κυρίως ἐμπορική. Ἡ μεγάλη ἐμπορικὴ ἀνάπτυξις τῆς 'Ολλανδίας διφείλεται εἰς τὴν γεωγραφικήν της θέσιν, καθόσον κεῖται εἰς τὰς ἑκβολάς τῆς Μαίζης καὶ τοῦ Ρήνου, τοῦ σπουδαιοτέρου πλωτοῦ ποταμοῦ τοῦ Κόσμου καὶ βρέχεται ύπο τῆς Βορείου Θαλάσσης. Χάρις εἰς τὴν θέσιν της αὐτὴν ή 'Ολλανδία ἀπέκτησε μεγάλην ἀκμὴν κατά τὸν 17ον αἰώνα καὶ ἐδημιούργησε σπουδαῖον ἀποικιακὸν Κράτος, τὸ διποῖον εἶναι ἀπὸ τὰ πλουσιώτερα τοῦ Κόσμου. Τὸ μέγα τῆς ἐμπόριον συνετέλεσεν, ὃστε ν' ἀποκτήσῃ μεγάλον πλοῦτον, δὲ διποῖος τῆς ἐπέτρεψε τὴν κατασκευὴν σπουδαίων παραγωγικῶν ἔργων. Χάρις εἰς τὰ ἔργα αὐτὰ ή γεωργικὴ παραγωγὴ τῆς 'Ολλανδίας εἶναι πλουσία καὶ ποικίλη, καίτοι τὸ ἔδαφός της δὲν εἶναι πολὺ εὔφορον εἰς τὴν φυσικήν του κατάστασιν. Ἡ μεγάλη γεωργικὴ παραγωγὴ καὶ τὸ ἀνεπτυγμένον ἐμπόριον ἐπιτρέπουν νὰ ἔχῃ πυκνὸν πληθυσμόν.

Ορια.—'Η 'Ολλανδία δρίζεται πρὸς Ν. ύπο τοῦ Βελγίου, πρὸς Α. ύπο τῆς Γερμανίας καὶ ἀπὸ τὰς ἄλλας πλευράς βρέχεται ύπο τῆς Βορείου Θαλάσσης.

Φυσικαὶ περιοχαὶ.—Τὸ ἔδαφος τῆς 'Ολλανδίας ἀποτελεῖται ἀπὸ μίαν μεγάλην πεδιάδα, ἡ διποία εἶναι συνέχεια τοῦ Μέσου καὶ Κάτω Βελγίου, 'Οπως εἰς τὸ Βέλγιον, οὕτω καὶ εἰς τὴν 'Ολλανδίαν ἡ πεδιάς αὗτη κατέρχεται συνεχῶς ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ πρὸς τὰ παράλια. 'Ως ἐκ τούτου ἔν μέγα μέρος τῶν παραθαλασσίων περιοχῶν εὑρίσκεται ύπο τὸ ἐπίπεδον τῆς θαλάσσης. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν αἱ δύο αὗται χώραι, τὸ Βέλγιον καὶ ή 'Ολλανδία, λέγονται Κάτω Χώραι.

Τὸ ἔδαφος τῆς 'Ολλανδίας ἀναλόγως τοῦ ὅψους του δυνάμεθα νὰ τὸ διαιρέσωμεν εἰς δύο περιοχάς : α') εἰς τὴν "Ανω 'Ολλανδίαν, ἡ διποία περιλαμβάνει τὴν ύπεράνω τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης περιοχὴν καὶ β') εἰς τὴν Κάτω 'Ολλανδίαν, ἡ διποία περιλαμβάνει τὴν ύπο τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης περιοχὴν.

Τὸ κλῖμα καὶ εἰς τὰς δύο αὗτὰς περιοχάς εἶναι ὠκεανειον, δπως εἰς τὸ Μέσον καὶ τὸ Κάτω Βέλγιον. Ποτὲ δὲν κά-

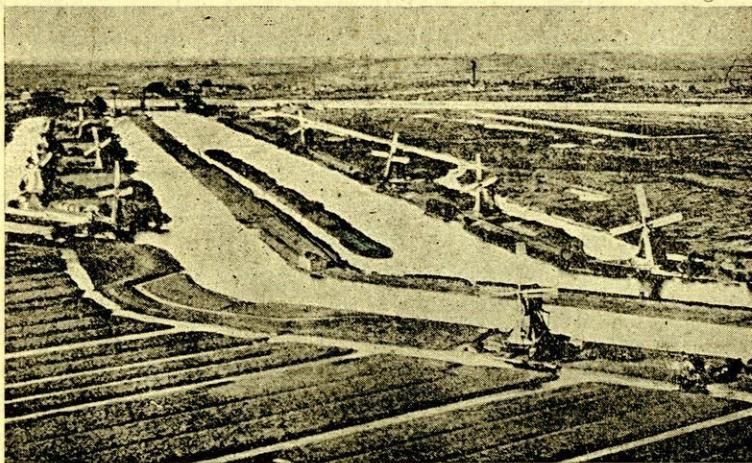
μνει πολὺ ζέστη οὕτε πολὺ ψυχος. Ἐκεῖνο δμως, τὸ ὄποιον χαρακτηρίζει τὴν Ὀλλανδίαν, καθὼς καὶ τὸ Βέλγιον, εἰναι ἡ μεγάλη ὑγρασία. Εἰς τὴν Ὀλλανδίαν βρέχει 200 ἡμέρας περίπου τὸ ἔτος. Ἡ ποσότης δμως τῆς βροχῆς δὲν εἰναι μεγάλη: 600—650 χιλιοστόμετρα. (Καλάμαι 90 ἡμέραι βροχεραὶ τὸ ἔτος, ποσότης βροχῆς 650—750 χιλιοστόμετρα). Εἰς τὰς χώρας αὐτὰς αἱ βροχαὶ εἰναι πολὺ λεπταὶ καὶ συνεχεῖς. Τὸ ῦδωρ τρέχει παντοῦ. Ὁ οὐρανὸς εἰναι σχεδὸν συννεφιασμένος καὶ ὁ καιρὸς ἀκαθόριστος. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τοὺς πολλούς ὑδρατμούς, τοὺς ὄποιους φέρουν οἱ ἄνεμοι, οἱ ὄποιοι ἔρχονται ἀπὸ τὴν θάλασσαν. Λόγω τῆς μεγάλης ὑγρασίας τὰ μέταλλα εὔκολα σκουριάζουν καὶ διὰ τοῦτο οἱ κάτοικοι ὑποχρεούνται νὰ τὰ διατηροῦν πάντοτε καθαρά. Αὐτὸ ἔξηγει καὶ τὴν μεγάλην καθαριότητα, ἡ ὄποια παρατηρεῖται εἰς τὰς οἰκίας τῶν χωρῶν αὐτῶν.

α') **Ανω Ὀλλανδία.** Ἡ "Ανω Ὀλλανδία ἀποτελεῖται ἀπὸ μίαν ἑκτεταμένην καὶ μονότονον πεδιάδα, ἡ ὄποια ὀφείλει τὸν σχηματισμὸν τῆς εἰς τὰς προσχώσεις τῶν ποταμῶν οἱ ὄποιοι τὴν διασχίζουν. Ἐκ τούτων σπουδαιότεροι εἰναι: Ὁ Ρήνος καὶ ἡ Μαΐζα. Λόγω τῆς μικρᾶς τῆς κλίσεως τὰ ῦδατα τῶν ποταμῶν ρέουν βραδέως καὶ συχνὰ πλημμυρίζουν. Διὰ τοῦτο ἔχουν κατασκευασθῆ κατὰ μῆκος τῶν ὀχθῶν μεγάλα ἀντιπλημμυρικά ἔργα. Τὸ ἔδαφος τῆς πεδιάδος εἰναι ἀρκετά εὔφορον, ἐκτὸς τῶν ἀνατολικῶν περιοχῶν, ὅπου εἰναι ἀμμῷδες καὶ ἐλώδεις. Εἰς τὰς εὐφορωτέρας περιοχὰς καλλιεργούνται κυρίως ὁ σῖτος, εἰς δὲ τὰς ἀμμῷδεις ἡ σίκαλις. Τὰς μεγαλυτέρας δμως ἑκτάσεις κατέχουν ἡ βρώμη καὶ τὰ λειβάδια διὰ τὴν κτηνοτροφίαν τῶν μεγάλων ζώων. Καλλιεργούνται ἐπίσης λαχανικά καὶ φυτά καλλωπιστικά λόγω τοῦ ἡπίου κλίματός των. Πρὸς Ν. καὶ εἰς τὰ σύνορα τῆς Γερμανίας καὶ τοῦ Βελγίου ὑπάρχουν καὶ ἀξιόλογα μεταλλεῖα ἀνθρακος. Σπουδαιότερα πόλις τῆς περιοχῆς αὐτῆς εἰναι ἡ Ούτρέχτη (165.000 κ.).

β') **Κάτω Ὀλλανδία.** Ἡ Κάτω Ὀλλανδία εἰναι ἔργον τοῦ ἀνθρώπου, διότι ὁ ἀνθρωπος εἰναι ἐκεῖνος, ὁ ὄποιος τὴν ἔσωσεν ἀπὸ τὰ ῦδατα καὶ συνεχῶς τὴν προστατεύει ἀπὸ σύτα. Ἡ ἔργασία αὕτη τῆς διασώσεως τοῦ ἐδάφους καὶ τῆς προστα-

σίας του άποδ τὰ ὅδατα ἔγινε καὶ ἔξακολουθεῖ καὶ σήμερον κατὰ τὸν ἔξῆς τρόπον :

Ἐν πρώτοις ἔπειτε νὰ προστατεύσουν τὸ ἔδαφος ἀπὸ τὰ ὅδατα τῆς θαλάσσης, τὰ δποῖα κάθε ἔξι ὥρας περίπου ἀνέρχονται πρὸς τὴν ἔηράν καὶ καλύπτουν μεγάλας ἐκτάσεις καὶ κατόπιν ἀποσύρονται μόνα τῶν. Τὰ μόνα φυσικὰ ἐμπόδια ἐναντίον τῆς εἰσροῆς τοῦ θαλασσίου ὅδατος εἶναι αἱ θῖνες, αἱ δποῖαι ἐκτείνονται κατὰ μῆκος τῆς παραλίας καὶ ἀποτελοῦν μίαν ζώνην πλάτους 4—5 χμ. Ἡ ζώνη διωρᾶς αὕτη δὲν εἶναι

Διώρυγες καὶ πόλυτερ εἰς τὴν Νότιον Όλλανδίαν.

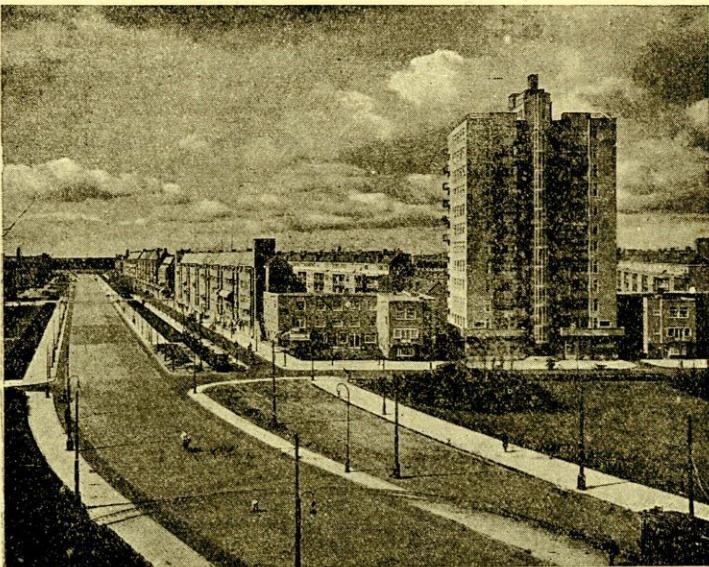
συνεχῆς καὶ ὡς ἐκ τούτου ἡναγκάσθησαν δπως εἰς τὰ διάκενα κατασκευάσουν ὑψηλὸν καὶ πλατύ τεῖχος. Ἡ ἐργασία διωρᾶς αὕτη δὲν εἶναι ἀρκετή. Δι' αὐτῆς τὸ ἔδαφος προστατεύεται μόνον ἀπὸ τὰς πλημμύρας τῆς θαλάσσης καὶ μένει ἐκτεθειμένον εἰς τὰς πλημμύρας τῶν ρεόντων ὅδάτων καὶ τῆς βροχῆς, τὰ δποῖα, ὡς γνωστόν, συναθροίζονται εἰς τὰ χαμηλότερα μέρη. Διὰ νὰ τὸ προστατεύσουν ἀπὸ τὰς πλημμύρας αὕτας ἔχωρισαν τὸ ἔδαφος εἰς μεγάλα τμῆματα, τὰ δποῖα τὰ περιέβαλαν μὲν τεῖχος. Εἰς τὰς πρὸς τὴν θάλασσαν πλευράς τοῦ τείχους ὑπάρχουν ἔξοδοι, αἱ δποῖαι φράσσονται διὰ θυρίδων. Αἱ περιοχαὶ

αῦται, αἱ ὁποῖαι περιφράσσονται διὰ τείχους καὶ δέχονται μόνον τὸ ὄδωρ τῆς βροχῆς, λέγονται πόλην τερ. Ἐάν τὸ ἐπίπεδον τοῦ πόλντερ εὑρίσκεται ὑψηλότερον τοῦ ἐπιπέδου τῆς θαλάσσης κατὰ τὴν στιγμήν, κατὰ τὴν ὁποίαν τὰ ὄδατά της ἔχουν τελείως ἀποσυρθῆ ἀπὸ τὴν ξηράν, τότε ἀνοίγουν τὰς θύρας του καὶ τὸ ὄδωρ, τὸ ὁποῖον ἔχει συναθροισθή ἐντός, ρέει πρὸς τὴν θάλασσαν. Κατὰ τὴν ἐποχήν, κατὰ τὴν ὁποίαν τὸ ὄδωρ τῆς θαλάσσης ἀνέρχεται πρὸς τὴν ξηράν, κλείουν τὰς θυρίδας τοῦ πόλντερ καὶ ἡ ἐκροή παύει. Ἐάν τὸ ὄψος τοῦ πόλντερ εἶναι χαμηλότερον ἀπὸ τὸ ἐπίπεδον τῆς θαλάσσης, τότε ἡ φυσικὴ ἐκροή εἶναι ἀδύνατος. Διὰ τοῦτο τὸ ὄδωρ τῆς βροχῆς, τὸ ὁποῖον συναθροίζεται ἐντός τοῦ πόλντερ, διοχετεύεται εἰς τὴν θάλασσαν τεχνητῶς διὰ μεγάλων ἀντιλιών, αἱ ὁποῖαι κινοῦνται εἴτε διὰ τοῦ ἀέρος εἴτε δι' ἡλεκτρικοῦ ρεύματος. Σήμερον ἐργάζονται διὰ τὴν ἀποξήρανσιν τοῦ Κόλπου Ζουΐντερζέ. Συνεπῶς δὲν εἶναι ὑπερβολὴ αὐτό, τὸ ὁποῖον λέγεται, διὰ «ὁ Ὀλλανδὸς κατεσκεύασε τὸ ἔδαφος, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ζῆ».

Ἡ Κάτω Ὀλλανδία ἔχει πολὺ εὔφορον ἔδαφος, διότι ἀποτελεῖται ἀπὸ προσχώσεις. Λόγῳ τῆς μεγάλης ύγρασίας, ἡ ὁποία ἐπικρατεῖ εἰς τὰ παράλια, καλλιεργοῦνται κυρίως λειβάδια διὰ τὴν κτηνοτροφίαν τῶν μεγάλων ζώων, ἡ ὁποία εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη. Χάρις εἰς τὸ εὔφορον ἔδαφός της καὶ εἰς τὴν θαλάσσην τῆς συγκοινωνίαν ἡ περιοχὴ αὐτὴ εἶναι πυκνότερον κατώκημένη ἀπὸ τὴν "Ανω Ὀλλανδίαν. Αἱ σπουδαιότεραι πόλεις εἶναι: Τὸ "Αμστερνταμ (750.000 κ.), ἡ μεγαλυτέρα πόλις τῆς Ὀλλανδίας καὶ σπουδαῖον ἐμπορικὸν καὶ βιομηχανικὸν κέντρον. Κεῖται ἐπὶ τοῦ Κόλπου Ζουΐντερζέ. Μετὰ τῆς Βορείου Θαλάσσης συγκοινωνεῖ διὰ τεχνητῆς διώρυγος. Εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ρήγου κεῖται τὸ Ρόττερνταμ (580.000 κ.), μεγάλος, διεθνής λιμήν, καθόσον ἔξυπηρετεῖ ὅλας τὰς χώρας, τὰς ὁποίας διασχίζει ὁ ποταμὸς οὗτος. Εἰς τὴν ἀκτὴν τῆς Βορείου Θαλάσσης κεῖται ἡ πρωτεύουσα Χάγη (400.000 κ.), ἡ ἔδρα τοῦ Διεθνοῦς Δικαστηρίου.

Πληθυσμὸς καὶ οἰκονομικὴ ζωὴ.—Οἱ Ὀλλανδοὶ εἶναι γερμανικῆς καταγωγῆς, δημιούρην ὅμως ιδιαιτέραν γλώσσαν, ἡ ὁποία εἶναι κλάδος τῆς γερμανικῆς. Τὰ 55% τοῦ πληθυσμοῦ

άσχολούνται εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν καὶ τὰ ύπόλοιπα 45 % εἰς τὸ ἐμπόριον, τὴν βιομηχανίαν, τὴν ἀλιείαν καὶ τάς ἄλλας ἔργασίας. Ἡ πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ εἶναι πολὺ μεγάλη (κατέχει τὴν δευτέραν θέσιν εἰς τὴν Εὐρώπην μετά τὸ Βέλγιον). Ἡ διανομή δύμως τοῦ πληθυσμοῦ δὲν εἶναι δμοιδμορφος. Περισσότερον κατωκημένη εἶναι ἡ Κάτω Όλλαν-

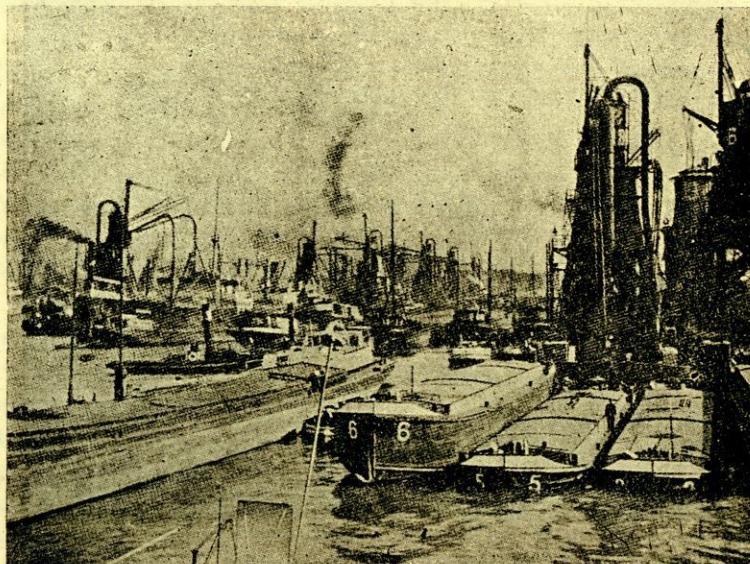

Ἐν τμῆμα τοῦ Ἀμστερνταμ.

δία χάρις εἰς τὸ εύφορώτερον ἔδαφός της καὶ εἰς τὴν καλυτέραν της συγκοινωνίαν.

Εἰς τὴν γεωργικὴν ζωὴν τῆς Ὀλλανδίας τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ἡ κτηνοτροφία τῶν μεγάλων ζώων, χάρις εἰς τὸ ύγρόν της κλίμα, τὸ δποῖον εύνοεῖ τὴν καλλιέργειαν τῶν λειβαδίων. Ἀκολουθεῖ κατόπιν ἡ καλλιέργεια τῶν λαχανικῶν καὶ τῶν καλλωπιστικῶν φυτῶν, χάρις εἰς τὸ ύγρὸν καὶ ἥπιον κλίμα της. Ἡ καλλιέργεια τῶν δημητριακῶν εἶναι περιωρισμένη, ἡ δὲ παραγωγὴ τῶν δὲν ἐπαρκεῖ διὰ τὴν διατροφὴν τοῦ πληθυσμοῦ.

Μεγάλην ἀνάπτυξιν παρουσιάζει καὶ ἡ βιομηχανία. Τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ἡ βιόμηχανία τῶν κτηνοτροφικῶν προϊόντων, χάρις εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην κτηνοτροφίαν (γάλακτος, τυροῦ, βούτυρου). Ἀκολουθοῦν ἡ μεταλλουργία χάρις εἰς τὰ ἀνθρακομεταλλεῖα τῆς, ἡ βιομηχανία τῶν ἀποικιακῶν προϊόντων (κακάου, δρύζης, καουτσούκ, καπνοῦ) χάρις εἰς τὰς πλουσίας ἀποικίας τις, αἱ ὅποιαι εὑρίσκονται εἰς τὴν Ἀσίαν, ἡ βιομηχανία τῶν ὑφασμάτων καὶ τὰ ναυπηγεῖα. Σπουδαῖον ρόλον

‘Ο λιμὴν τοῦ Ρόττερνταμ εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ρίγνου ποταμοῦ.

παίζει διὰ τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν τῆς ‘Ολλανδίας καὶ ἡ ἀλιεία (ἰδίως τῆς ρέγγας), καθόσον ἔχει ἐκτεταμένας ἀκτὰς καὶ βρέχεται ἀπὸ τὴν Βόρειον Θάλασσαν, ἡ ὅποια ἔχει τοὺς περισσότερους ἰχθῦς ἀπὸ δλας τὰς θαλάσσας τοῦ Κόσμου. Ἡ ‘Ολλανδία ἔχει ἐπίσης ἀνεπτυγμένον καὶ τὸ ἐμπόριον χάρις εἰς τὰ ἄφθονα προϊόντα τοῦ ἐδάφους τῆς καὶ τῶν ἀποικιῶν τῆς καὶ εἰς τὴν καλήν της γεωγραφικὴν θέσιν. Ἐξάγει κυρίως κτηνοτροφικά προϊόντα (γάλα συμπεπυκνωμένον, τυρόν, βούτυρον,

ίχθυς, χάρτην, ύφασματα βαμβακερά, χημικά προϊόντα, άποικιακά είδη κ. α.). Είσαγει κυρίως δημητριακούς καρπούς, μεταλλα, βιομηχανικά προϊόντα.

Αγορά βουτύρου εἰς τὴν Ὀλλανδίαν.

Εἰς τὴν Ἐλλάδα ἔξαγει κτηνοτροφικά καὶ ἀλιευτικά προϊόντα, χημικά προϊόντα, μετάλλινα εἴδη, ύφασματα, άποικιακά κ. α. Ἐκ τῆς Ἐλλάδος εἰσάγει καπνόν, οἶνον σταφίδα, τερεβινθέλαιον κ. α.

Ε'. ΑΙ ΒΡΕΤΤΑΝΙΚΑΙ ΝΗΣΟΙ

Είσαγωγή.— Αἱ Βρεττανικαὶ νῆσοι, παρὰ τὴν μικρὰν σχετικῶς ἔκτασίν των (314.000 τ. χμ.), εἰναι τὸ κέντρον τῆς σπουδαιοτέρας δυνάμεως τοῦ Κόσμου. Ἡ ἔξαιρετικὴ αὕτη ἀνάπτυξὶς των διφείλεται εἰς τὴν γεωγραφικὴν των θέσιν καὶ εἰς τὸν μεγάλον πλοῦτόν των εἰς δρυκτά. Χάρις εἰς τὴν γεωγραφικὴν των

θέσιν αἱ Βρεττανικαὶ νῆσοι δὲν ὑπέστησαν μεγάλας ἔχθρικάς ἐπιδρομάς, δπως αἱ ἄλλαι χῶραι τῆς ἡπειρωτικῆς Εὐρώπης. Ἡ προφύλαξις των ἀπὸ τὰς ἐπιδρομὰς ἔχθρικῶν λαῶν (δεδομένου ότι εἶναι νῆσοι) ἐπέτρεψαν εἰς τοὺς κατοίκους των νὰ ἐπιδοθοῦν κυρίως εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἐμπορίου των καὶ τῆς βιομηχανίας των. Εἰς τοῦτο ἐπίσης συνετέλεσε καὶ ὁ ἄφθονος ὀρυκτός των πλοῦτος εἰς χρήσιμα μεταλλεύματα (ἄνθραξ, σιδηρος). Ἡ Μεγάλη Βρεττανία εἶναι ἡ πατρὶς τῆς συγχρόνου βιομηχανίας. Ἡ μεγάλη ἀνάπτυξις τοῦ ἐμπορίου των καὶ τῆς βιομηχανίας των συνετέλεσεν ἐπίσης καὶ εἰς τὴν δημιουργίαν τοῦ ἀπεράντου ἀποικιακοῦ Κράτους των. Ἡ Μεγάλη Βρεττανία εἶναι ἡ πρώτη ἀποικιακὴ δύναμις τοῦ Κόσμου.

Θέσις. — Αἱ Βρεττανικαὶ νῆσοι κεῖνται πρὸς Β. Δ. τῆς Εὐρώπης, ἀπὸ τὴν ὁποίαν χωρίζονται διὰ δύο στενῶν θαλασσῶν (τῆς Βορείου Θαλάσσης καὶ τῆς Μάγχης) καὶ ἐνδεξ πορθμοῦ, δὲ ὁποῖος εύρισκεται μεταξὺ αὐτῶν (πορθμὸς τοῦ Καλαί, πλάτους 31 χμ). Ἐξ ὅλων τῶν νήσων σπουδαιότεραι εἶναι ἡ Μεγάλη Βρεττανία καὶ ἡ Ἰρλανδία.

1. ΜΕΓΑΛΗ ΒΡΕΤΤΑΝΙΑ

Μορφὴ τοῦ ἐδάφους. — Τὸ ἐδαφός τῆς Μεγάλης Βρεττανίας ἀποτελεῖται:

α') Εἰς τὰ Β. Δ. ἀπὸ τὰ παλαιὰ ὅρη, τὰ ὅποια λόγῳ τῆς μακροχρονίου διαβρώσεως, τὴν ὁποίαν ὑπέστησαν, εἶναι χαμηλὰ καὶ ὀγκώδη. Ταῦτα εἶναι εἰς τὴν βόρειον περιοχὴν τῆς νήσου, ἡ ὁποία λέγεται Σκωτία, τὰ Γκράμπιαν, ὅπου καὶ ἡ ὑψηλοτέρα κορυφὴ τῆς Μεγάλης Βρεττανίας (Μπέν Νεβίς 1343 μ., χαμηλοτέρα τῆς Πάρνηθος) καὶ τὰ Σεβιότ. Εἰς τὴν ὑπόλοιπον περιοχὴν τῆς νήσου, ἡ ὁποία λέγεται Ἀγγλία, τὰ Πέννινα, τὰ ὅρη τῆς Ούαλλιας καὶ τῆς Κορνουαλλίας. Τὰ ὅρη ταῦτα δὲν ἀποτελοῦν συνεχὴ δροσειράν, διότι μεταξὺ των ἐκτείνονται χαμηλαὶ περιοχαί, αἱ δποῖαι διφείλονται κυρίως εἰς τὰς τοπικὰς καθιζήσεις τοῦ ἐδάφους. Ἐκ τούτων σπουδαιότεραι εἶναι: Εἰς τὴν Σκωτίαν ἡ μεταξὺ τῶν δρέων Γκράμπιαν καὶ Σεβιότ, ἡ

δποία πρὸς διάκρισιν λέγεται Κάτω Χώρα, εἰς τὴν Ἀγγλίαν ἡ μεταξὺ τῶν Πεννίνων καὶ τῶν ὀρέων τῆς Οὐαλλίας.

β') Εἰς τὰ Ν. Α. ἀπὸ μίαν μεγάλην πεδινὴν περιοχήν, τὸ λεκανοπέδιον τοῦ Λονδίνου, τὸ δποῖον εἶναι δμοιον μὲ τὸ λεκανοπέδιον τῶν Παρισίων. Τὸ λεκανοπέδιον τοῦ Λονδίνου καὶ αἱ χαμηλαὶ περιοχαὶ, αἱ δποῖαι ἐκτείνονται μεταξὺ τῶν ὀρέων, καλύπτονται ἀπὸ εὐφόρους προσχώσεις, διότι εἰς παλαιοτέραν ἐποχὴν κατείχοντο ύπὸ τῆς θαλάσσης. Εἰς τὴν Β. Δ. πλευρὰν τῆς νήσου, δπου καταλήγουν τὰ ὅρη, αἱ ἀκταὶ εἰναι βραχώδεις καὶ βαθέως διαμελισμέναι. Εἰς τὴν Ν. Α. πλευρὰν δπου καταλήγει τὸ λεκανοπέδιον τοῦ Λονδίνου, αἱ ἀκταὶ εἰναι δμολαὶ καὶ σχεδὸν εὐθύγραμμοι.

Κλῖμα.—Τὸ κλῖμα δὲν εἶναι δμοιοδμορφον. Αἱ δυτικαὶ δρειναι περιοχαὶ, ἐπειδὴ εἶναι ἐκτεθειμέναι εἰς τοὺς βροχεροὺς ἀνέμους, οἱ δποῖοι ἔρχονται ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸν Ὡκεανόν, ἔχουν κλῖμα κατ' ἔξοχὴν ὡκεάνειον (μικραὶ μεταβολαὶ τῆς θερμοκρασίας, βροχαὶ καὶ δμίχλαι ἄφθονοι). Τὸ λεκανοπέδιον δμως τοῦ Λονδίνου, ἐπειδὴ προστατεύεται ἀπὸ τοὺς δυτικοὺς ἀνέμους ἀπὸ τὴν δρεινὴν περιοχήν, δέχεται δλιγωτέρας βροχάς καὶ ἔχει θερμότερα θέρη.

Τὸ κλῖμα δὲν διαφέρει μόνον μεταξὺ τῶν δυτικῶν καὶ ἀνατολικῶν περιοχῶν, ἀλλὰ καὶ μεταξὺ τῶν βορείων καὶ τῶν νοτίων περιοχῶν. 'Η Βόρειος Σκωτία, ἐπειδὴ εἶναι πλησιέστερον πρὸς τὸν Βόρειον Πόλον, ἔχει κλῖμα ψυχρὸν (τὰ θέρη εἶναι τόσον δροσερά, ὥστε ἡ καλλιέργεια τοῦ σίτου εἶναι ἀδύνατος). 'Η Νότιος δμως Ἀγγλία ἔχει κλῖμα ἡπιον (εἰς τὴν Κορνουάλλην εύδοκιμεῖ ἡ δάφνη καὶ ἡ ἀλόη).

Γεωγραφικαὶ περιοχαὶ.—'Η μορφὴ τοῦ ἐδάφους καὶ τὸ κλῖμα μᾶς ἐπιτρέπουν νὰ χωρίσωμεν τὴν Μεγάλην Βρεττανίαν εἰς τρεῖς περιοχάς: εἰς τὴν Σκωτίαν, εἰς τὴν Β.Δ. Ἀγγλίαν καὶ εἰς τὴν Ν.Α. Ἀγγλίαν ἡ λεκανοπέδιον τοῦ Λονδίνου.

1) **Σκωτία.** 'Η περιοχὴ αὕτη διαφέρει ἀπὸ τὴν Ἀγγλίαν πρῶτον λόγῳ τοῦ μεγάλου διαμελισμοῦ τῶν ἀκτῶν τῆς καὶ δεύτερον, λόγῳ τῆς μικρᾶς ἐκτάσεως τοῦ καλλιεργησίμου ἐδάφους τῆς, ἡ δποία δφείλεται εἰς τὰ ἐκτεταμένα ὅρη τῆς καὶ εἰς τὸ πολὺ ψυχρὸν κλῖμα τῆς. 'Η πλουσιωτέρα περιοχὴ τῆς Σκω-

τίας είναι ή πεδιάς, ή όποια έκτείνεται μεταξύ των δύο όρέων: Γκράμπιαν πρός Β. καὶ Σεβιδότ πρός Ν.

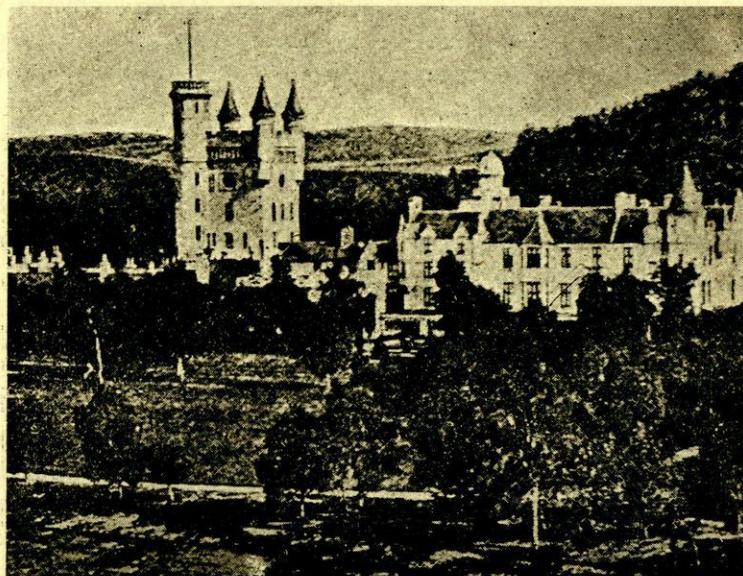
α') Ή όρεινή περιοχή. Η περιοχή αὕτη μὲ τὸ ύγρὸν καὶ ψυχρὸν κλῖμα καὶ μὲ τὸ πτωχὸν ἔδαφός της δὲν εἶναι κατάλληλος διὰ καλλιεργείας. Η σπουδαιοτέρα ἀσχολία τῶν ἀραιῶν κατοίκων, οἱ όποιοι συγκεντροῦνται εἰς τὰς κοιλάδας, εἶναι ή κτηνοτροφία χάρις εἰς τὰ πλούσια καὶ διαρκῆ λιβάδια της, τὰ όποια βεβαίως ὀφείλονται εἰς τὰς ἀφθόνους βροχάς. Περισσότερους κατοίκους ἔχουν αἱ κοιλάδες τοῦ ὄρους Σεβιότ, χάρις εἰς τὸ ἥπιώτερον σχετικῶς κλῖμα τῶν. Τούναντίον ἡ όρεινή περιοχὴ τῶν Γκράμπιαν, λόγῳ τοῦ ὑπερβολικοῦ ψύχους, τὸ όποιον ἐπικρατεῖ, εἶναι σχεδόν ἔρημος. Απὸ τοῦ φθινοπώρου οἱ ὀρμητικοὶ δυτικοὶ ἀνεμοὶ καὶ αἱ ἀφθονοὶ βροχαὶ καὶ ὁμίχλαι καθιστοῦν ἀδύνατον τὴν διαμονήν. Τὰ δάση καὶ αἱ κατοικίαι δὲν ύπερβαίνουν τὸ ψύχος τῶν 200—300 μ. Αἱ ψυχλότεραι περιοχαὶ κατέχονται ἀπὸ μικροὺς θάμνους καὶ χλόην, καθόσον ταῦτα ἀντέχουν καλύτερον ἀπὸ τὰ δένδρα εἰς τὸ πολὺ ψύχος, τὴν ύγρασίαν καὶ τοὺς ὀρμητικοὺς ἀνέμους. Οἱ κάτοικοι τῶν ἀκτῶν ἀσχολοῦνται κυρίως εἰς τὴν ἀλιείαν. Τὸ σπουδαιότερον κέντρον τῆς ἀλιείας εἶναι τὸ "Αμπερδίν (167.000 κ.) εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Βορείου Θαλάσσης, διότι αὕτη εἶναι πλουσιωτέρα εἰς ἵχθυς.

β') Η Κάτω Χώρα. Η περιοχὴ αὕτη, παρὰ τὴν μικρὰν ἔκτασίν της (τὸ δέκατον περίπου τῆς δλῆς ἐκτάσεως τῆς Σκωτίας), συγκεντρώνει τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ πληθυσμοῦ (3 ἑκατ. ἐπὶ διλικοῦ πληθυσμοῦ 4 ἑκατ.). Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸ εὔφορον ἔδαφός της, εἰς τὸ ἥπιον κλῖμα της καὶ εἰς τὰ πλούσια μεταλλεία της (ἄνθρακος, σιδήρου καὶ πετρελαίου). Τὸ ἥπιον καὶ ύγρὸν κλῖμα της εύνοει κυρίως τὴν ἀνάπτυξιν τῆς κτηνοτροφίας (πρόβατα, ἀγελάδες), τὰ δὲ πλούσια μεταλλεία της τὴν ἀνάπτυξιν τῆς βιομηχανίας (μεταλλουργεῖα, ναυπηγεῖα, ὄαλουργεῖα, χαρτοποιεῖα, ύφαντουργεῖα, χημικά ἔργοστάσια κτλ.). Αἱ σπουδαιότεραι πόλεις εἶναι ή Γκλάσκοου (1.300.000 κ.) παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Κλάιντ ποταμοῦ, τὸ σπουδαιότερον ἐμπορικὸν καὶ βιομηχανικὸν κέντρον τῆς Σκωτίας. Εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Βορείου Θαλάσσης εἶναι ή Ντέντη (175.000 κ.), κέντρον ύφαντουρ-

γίας καὶ τὸ Ἐδιμβοῦργον (440.000 κ.), τὸ διοικητικὸν καὶ πνευματικὸν κέντρον τῆς Σκωτίας.

2) **Βορειοδυτικὴ Ἀγγλία.** "Οπως εἰς τὴν Σκωτίαν, οὕτω καὶ εἰς τὴν Β. Δ. Ἀγγλίαν διακρίνομεν δύο περιοχάς : τὰς δρεινὰς καὶ τὰς χαμηλάς.

α') **Ὀρειναὶ περιοχαὶ.** Αἱ περιοχαὶ αὗται, αἱ δποῖαι ἀποτελοῦνται ἀπὸ τὴν δροσειρὰν τῶν Πεννίνων, τὰ ὅρη τῆς Οὐαλλίας καὶ τῆς Κορνουαλλίας, εἶναι ἀραιῶς κατώκημέναι. Τοῦτο

Ἡ βασιλικὴ ἔπαυλις Βαλμόραλ Κάσλ εἰς τὴν Σκωτίαν.

ἀδφείλεται εἰς τὸ πτωχὸν ἔδαφός των, τὸ δποῖον εύνοεῖ κυρίως τὴν κτηνοτροφίαν. Περισσότερον κατώκημένη εἶναι ἡ δρεινὴ περιοχὴ τῆς Κορνουαλλίας χάρις εἰς τὸ ἡπειρωτικὸν κλῖμα τῆς καὶ εἰς τὰ πλούσια μεταλλεῖα τῆς (χαλκοῦ καὶ κασσιτέρου). Εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν εὑρίσκεται καὶ ἡ σπουδαιοτέρα πόλις Πλύμουθ (200.000 κ.), ἡ δποία δφείλει τὴν ἀνάπτυξιν τῆς κυρίως εἰς τὴν θέσιν τῆς, καθόσον κεῖται ἐπὶ τῆς θαλασσίας ὁδοῦ, ἡ δποία συνδέει τὴν Δυτικὴν Εύρωπην μὲ τὴν Βόρειον Ἀμερικήν.

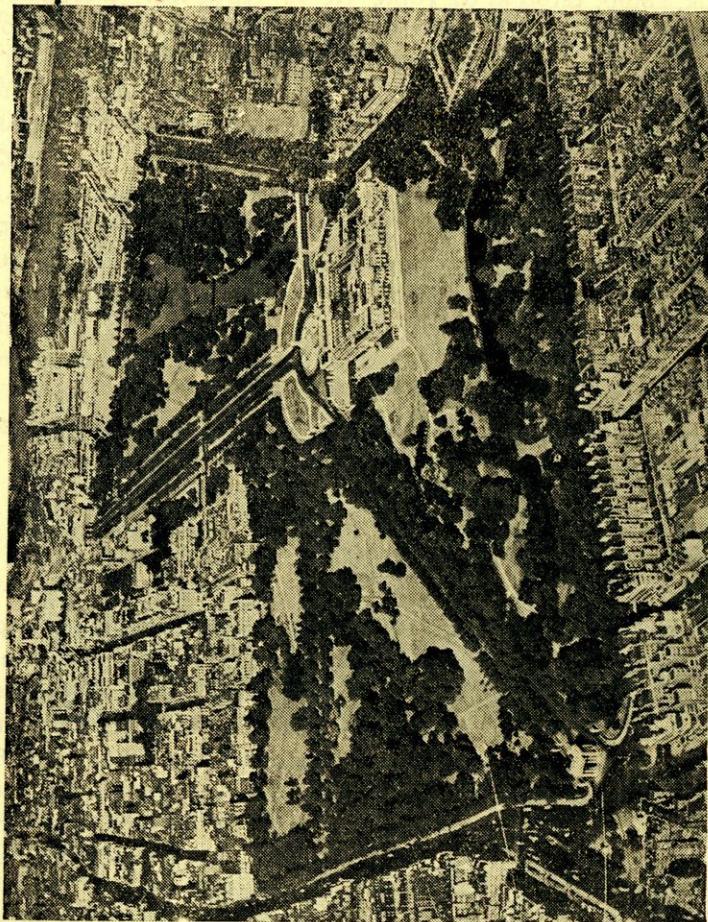
β') Χαμηλαί περιοχαί. Αἱ περιοχαὶ αῦται, χάρις εἰς τὸ εὕφορον ἔδαφός των, ἔχουν ἀνεπτυγμένην γεωργίαν καὶ ίδιως κτηνοτροφίαν. Ἡ θέα δημως, τὴν δποίαν παρουσιάζουν, φανερώνει, ὅτι εἰς τὰς περιοχὰς αὐτὰς δὲν ὑπερισχύει ἡ γεωργικὴ ζωὴ, ἀλλ' ἡ βιομηχανικὴ χάρις εἰς τὰ πλούσια μεταλλεῖα ἄνθρακος, τὰ δποία εὑρίσκονται εἰς τοὺς πρόποδας τῶν παλαιῶν αὐτῶν δρέων. Ἐπὶ δόλοκληρα χιλιόμετρα δὲν βλέπει κανεὶς ἄλλο παρά ἐργοστάσια, καπνοδόχους καὶ σωρούς σκωρίας. Τὰ δένδρα καὶ τὰ καθαρὰ νερά ἔχουν σχεδόν ἔξαφανισθῆ. Ἡ περιοχὴ αὗτη τῶν μεταλλείων τοῦ ἄνθρακος εἶναι ἡ πλέον βιομηχανικὴ καὶ ἡ πλέον κατωκημένη περιοχὴ τῆς Μεγάλης Βρεττανίας (287 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.).

Τὰ σπουδαιότερα βιομηχανικά κέντρα εἶναι τὸ Μπίρμιγχαμ (1.300.000 κ.), τὸ Μάντζεστερ (1.200.000 κ.), κέντρον τῆς βιομηχανίας τοῦ βάμβακος, τὸ Σέφφιλντ (500.000 κ.), τὸ Λήντς (500.000 κ.), καὶ τὸ Μπράντφορντ (300.000 κ.), κέντρα βιομηχανίας μαλλίνων ύφασμάτων.

Οἱ σπουδαιότεροι λιμένες, διὰ τῶν δποίων εἰσάγουν τὰ τεράστια αὐτὰ βιομηχανικά κέντρα τὰς πρώτας όλας, αἱ δποίαι δὲν ὑπάρχουν εἰς τὴν χώραν (βάμβαξ, ἔριον, σίδηρος) καὶ τὰ εἴδη διατροφῆς διὰ τὸν μεγάλον αὐτὸν πληθυσμὸν τῶν καὶ ἔξαγουν τὰ βιομηχανικά τῶν προϊόντα, εἶναι: Τὸ Λίθερπουλ (1.320.000 κ.), τὸ Κάρντιφ (250.000 κ.) καὶ τὸ Νιούκασλ (450.000 κ.). Τὰ δύο τελευταῖα, χάρις εἰς τὰ πλούσια μεταλλεῖα ἄνθρακος, τὰ δποία εὑρίσκονται πλησίον τῶν, εἶναι οἱ σπουδαιότεροι λιμένες ἔξαγωγῆς ἄνθρακος τῆς Μεγάλης Βρεττανίας. Τὸ Νιούκασλ ἔξαγει ἄνθρακα εἰς τὴν Βόρειον Εύρωπην (Νορβηγίαν, Σουηδίαν, Δανίαν, Βαλτικὰς Χώρας) καὶ τὸ Κάρντιφ εἰς τὴν Νότιον Εύρωπην, χώρας τῆς Μεσογείου, Ν. Ἀμερικήν.

3) Τὸ λεκανοπέδιον τοῦ Λονδίνου. Τὸ λεκανοπέδιον τοῦ Λονδίνου, χάρις εἰς τὴν μεγάλην του ἔκτασιν, τὸ εὕφορον ἔδαφός του καὶ τὸ δόλιγώτερον ὑγρὸν καὶ τὸ περισσότερον θερμὸν κλίμα του, εἶναι ἡ σπουδαιοτέρα γεωργικὴ περιοχὴ τῆς Μεγάλης Βρεττανίας. Καλλιεργοῦνται κυρίως σῖτος καὶ σακχαροῦχα τευτλα. Πρὸ τῆς ἐπικρατήσεως τῆς μεγάλης βιομηχανίας τὸ λεκανοπέδιον τοῦ Λονδίνου μὲ τὸ ἔκτεταμένον καὶ εὔφορον

εδαφός του ήτο ή σπουδαιοτέρα περιοχή της Μεγάλης Βρεττανίας. Άλλα καὶ σήμερον ή σπουδαιότερης του διατηρεῖται χάρις εἰς τὴν γεωγραφικήν του θέσιν (κεῖται ἀπέναντι τῆς Εὐρώπης)

Ἐν τῷ πλανήματι τοῦ Λονδίνου εἰς τὸ μέσον τῷ ἀνατολοῦ τοῦ Βονητιζάμ.

[Φωτογραφία ἀπὸ δροσιλάνου]

καὶ εἰς τὴν πρωτεύουσαν, τὸ Λονδίνον (8.200.000 κ.), ἐπὶ τοῦ Ταμέσεως ποταμοῦ, 82 χμ. μακρὰν τῆς θαλάσσης (εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ δποῖον τελειώνει ἡ θαλασσία ἀτμοπλοΐα). Ἡ πόλις αὕτη, λόγῳ τοῦ μεγάλου πληθυσμοῦ καὶ τῆς θαλασσίας

της συγκοινωνίας, εἰς τὴν δόποιαν ὀφείλει ἀρχικῶς καὶ τὴν ἀνάπτυξιν της, εἶναι εἰς τῶν σπουδαιοτέρων λιμένων τοῦ Κόσμου. Εἰναι ἐπίσης μία μεγάλη ἀποθήκη ἀποικιακῶν προϊόντων (καουτσούκ, ἔριου, τεῖου κ. ἄ.) χάρις εἰς τὸ τεράστιον ἀποικιακὸν Κράτος, καὶ τὸ πρῶτον οἰκονομικὸν κέντρον τοῦ Κόσμου χάρις εἰς τὸν μεγάλον πλοῦτόν της. Ὁ μεγάλος πληθυσμὸς καὶ ἡ καλὴ του συγκοινωνία συνετέλεσαν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς βιομηχανίας καὶ ίδιως τῶν βιομηχανικῶν κλάδων, οἱ δόποιοι δὲν ἔχουν ἀνάγκην ἀνθρακος (ἐνδυμάτων, ἐπίπλων, ἡλεκτρικῶν εἰδῶν, τεχνητῆς μετάξης, εἰδῶν πολυτελείας, βιβλίων κτλ.). Ὡς πρὸς τὸν πληθυσμὸν τὸ Λονδίνον κατέχει τὴν δευτέραν θέσιν εἰς τὸν Κόσμον μετὰ τὴν Νέαν Υόρκην. Τὸ σπουδαιότερον προάστειον εἶναι τὸ Γκρήνουϊτς, γνωστόν διὰ τὸ ἀστεροσκοπεῖόν του, διὰ τοῦ δόποιού διέρχεται ὁ πρῶτος μεσημβρινὸς τῆς Γῆς. Πλησίον τοῦ Λονδίνου αἱ πόλεις Ὀξφόρδη καὶ Καίμπριτζ μὲ πολὺ δύνομαστά πανεπιστήμια.

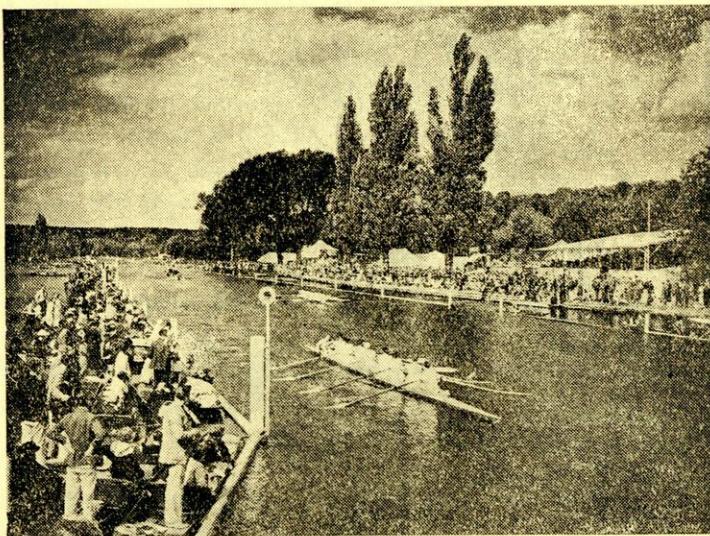
Οἱ σπουδαιότεροι λιμένες ἐπὶ τῆς Μάγχης εἶναι τὸ Ντόβερ, ἀπέναντι τοῦ Καλαί, τὸ Σαούθαμπτον καὶ τὸ Μπράϊτον.

2. ΙΡΛΑΝΔΙΑ

Μορφὴ τοῦ ἑδάφους.— Τὸ ἑδαφὸς τῆς Ἰρλανδίας περιλαμβάνει μίαν πεδιάδα εἰς τὸ κέντρον καὶ μίαν ὀρεινὴν περιοχὴν εἰς τὴν περιφέρειαν. Ἡ πεδιάς, ἡ δόποια ἀνοίγεται μόνον πρὸς Α. πρὸς τὴν Ἰρλανδικὴν θάλασσαν, ὀφείλει τὴν ὑπαρξίην τῆς εἰς τὰ μαλακὰ πετρώματα τῆς περιοχῆς της (ἀσβεστολιθικά), τὰ δόποια εὔκολα ἡ διάβρωσις τῶν ρεόντων ύδατων παρέσυρε πρὸς τὴν θάλασσαν. Τούναντίον αἱ ὀρειναὶ περιοχαί, αἱ δόποιαι γενικῶς εἶναι χαμηλαί, ὀφείλουν τὴν ὑπαρξίην των εἰς τὰ σκληρότερα πετρώματα των (κυρίως γρανιτικά).

Κλῖμα καὶ προϊόντα.— Τὸ κλῖμα εἶναι κατ' ἔξοχὴν ὠκεάνειον χάρις εἰς τὴν ἄμεσον ἐπίδρασιν τῶν δυτικῶν ἀνέμων. Ἐπὶ τῆς Ν. Δ. ἀκτῆς ὁ χειμὼν εἶναι τόσον ἥπιος δοσον καὶ εἰς τὴν Νεάπολιν τῆς Ἰταλίας. Ἡ χιῶν σπανίως διατηρεῖται ἐπὶ τοῦ ἑδάφους περισσότερον τῆς μιᾶς ἡμέρας. Αἱ βροχαὶ εἶναι

ἄφθονοι καθ' ὅλας τὰς ἐποχάς τοῦ ἔτους. Θεωρεῖται ώς καλὴ ἡ ἡμέρα, κατὰ τὴν ὁποίαν βρέχει μόνον δύο ἔως τρεῖς φοράς. 'Η ὑπερβολικὴ ὑγρασία καὶ οἱ ὀρμητικοὶ ἄνεμοι, οἱ ὁποῖοι ἐπικρατοῦν εἰς τὰς ὀρεινὰς περιοχάς, δὲν εύνοοῦν τὴν ἀνάπτυξιν τῶν δασῶν. 'Η Ἰρλανδία εἶναι ἡ πτωχοτέρα εἰς δάση χώρα τῆς Εὐρώπης. Τὸ κλῖμα δύμως αὐτὸν εύνοει τὰ λιβάδια καὶ τὴν τύρφην, ἡ ὁποία προέρχεται ἀπὸ τὴν ἀποσύνθεσιν τῶν ὄντος ιών φυτῶν. 'Η τύρφη, ἡ ὁποία εἶναι ἡ λαϊκωτέρα καύσιμος ὥλη

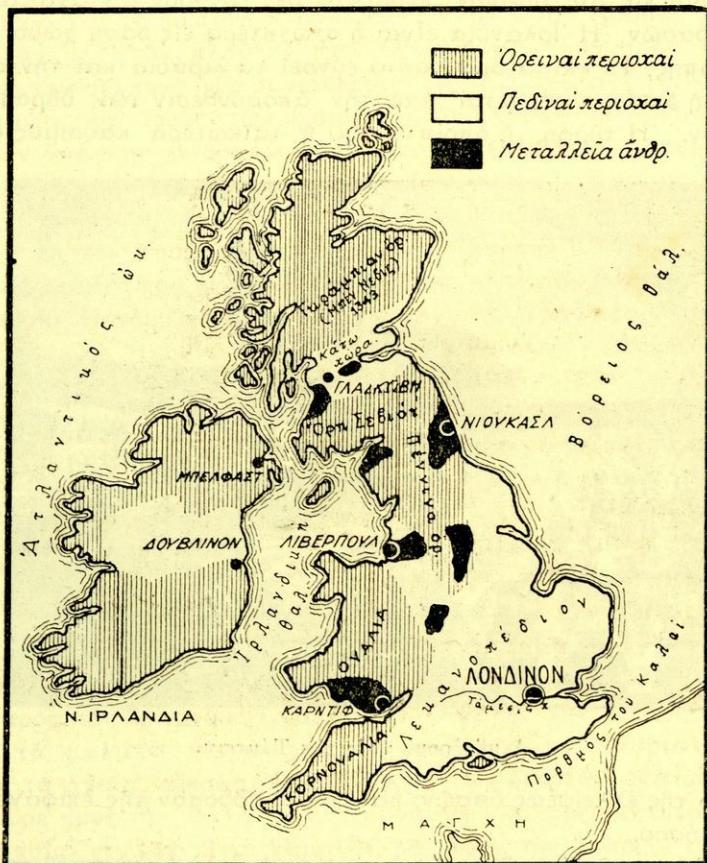

Λεμβισθόδομίαι εἰς τὸν Τάμεσιν.

λόγῳ τῆς ἐλλείψεως δασῶν, κατέχει τὸ ἔβδομον τῆς ἐπιφανείας τῆς νήσου.

Λόγῳ τῆς ὑπερβολικῆς ὑγρασίας ἡ καλλιέργεια τοῦ σίτου εἶναι ὀδύνατος. Εύδοκιμεῖ δύμως ἡ καλλιέργεια τῆς πατάτας, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ τὴν βάσιν τῆς διατροφῆς τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ. Χάρις εἰς τὸ ὠκεάνειον κλῖμα, τὸ ὁποῖον εύνοει τὰ λιβάδια, πολὺ ἀνεπτυγμένη εἶναι ἡ κτηνοτροφία, ἡ ὁποία κατέχει τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν τῆς νήσου. Τὸ ὑγρὸν κλῖμα εύνοει ἐπίσης καὶ τὴν καλλιέργειαν τοῦ λίνου.

Πολιτική κατάστασις καὶ κάτοικοι.— Πολιτικῶς ἡ Ἰρλανδία διαιρεῖται: α') Εἰς τὸ Ἐλεύθερον Ἰρλανδικὸν Κράτος (3.000.000 κ., πρωτεύουσα τὸ Δουβλίνον 400.000 κ.), τὸ δποτὸν

Φυσικὸς χάρτης τῶν Βρετανικῶν νήσων.

ἐσχηματίσθη κατὰ τὸ ἔτος 1922 καὶ κατοικεῖται κυρίως ἀπὸ Καθολικούς. Ἡ κυριωτέρα ἀσχολία τῶν κατοίκων του εἶναι ἡ κτηνοτροφία καὶ ἡ γεωργία. β') Εἰς τὸ Κράτος τοῦ Οὐλστερ πρὸς τὰ Β. Α. (1.250.000. κ., πρωτεύουσα Μπέλφαστ 415.000 κ.),

τὸ δόποῖον εἶναι ἀγγλικὴ ἀποικία καὶ κατοικεῖται κυρίως ἀπὸ Σκώτους Διαμαρτυρομένους. Ἡ κυριωτέρα ἀσχολία τῶν κατοίκων εἶναι ἡ βιομηχανία τοῦ λίνου, τῆς δόποίας κέντρον εἶναι ἡ πρωτεύουσσα.

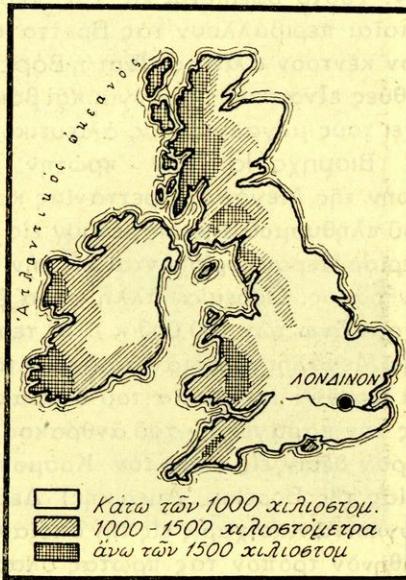
Οἰκονομικὴ ζωὴ τῆς Μεγάλης Βρεττανίας. — Γεωργία καὶ κτηνοτροφία. Ἀπὸ πολλοῦ ἡ γεωργία δὲν κατέχει σπουδαίαν θέσιν εἰς τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν τῆς Μεγάλης Βρεττανίας.

Οἱ ἀγροτικὸς πληθυσμὸς εἶναι μόλις τὰ 20 %, τοῦ δὲ λικοῦ πληθυσμοῦ (ἢ Ἐλλὰς 68 %).

Ἐκ τῶν γεωργικῶν καλλιεργειῶν τὴν πρώτην θέσιν κατέχουν τὰ λιβάδια διὰ τὴν κτηνοτροφίαν. Οἱ δημητριακοὶ καρποί, οἱ δόποιοι καλλιεργοῦνται κυρίως εἰς τὸ λεκανοπέδιον τοῦ Λονδίνου, κατέχουν πολὺ μικρὰν ἔκτασιν. Ἡ στροφὴ αὕτη τῆς Μεγάλης Βρεττανίας πρὸς τὴν κτηνοτροφίαν διφείλεται εἰς λόγους φυσικούς καὶ εἰς λόγους οἰκονομικούς.

α') **Φυσικοὶ λόγοι.** Τὸ ὠκεάνειον κλῖμα τῆς καὶ τὰ ἀργιλικὰ κυρίως ἐδάφη τῆς, τὰ δόποια προέρχονται ἐκ τῆς ἀποσυνθέσεως τῶν κρυσταλλικῶν πετρωμάτων τῶν ὄρεινῶν της περιοχῶν, εύνοοῦν τὰ λιβάδια καὶ ὅχι τὴν καλλιέργειαν τοῦ σίτου.

β') **Οἰκονομικοὶ λόγοι.** Οἱ εἰσαγόμενος ἐκ τοῦ ἔξωτερικοῦ σῖτος εἶναι εὐθηνότερος ἀπὸ τὸν σῖτον, δὲ δόποῖος παράγεται εἰς τὸ ἑσωτερικόν. Ἔνας ἄλλος ἀκόμη λόγος, δὲ δόποῖος συνετέλεσεν εἰς τὴν μεγάλην ἀνάπτυξιν τῆς κτηνοτροφίας, εἶναι ὅτι οἱ "Αγγλοι εἶναι λαός κατ' ἔξοχὴν κρεωφάγος. Διὰ τοῦτο ἡ κτηνοτροφία γίνεται μὲν μεγάλην ἐπιμέλειαν καὶ μὲ δλους τούς κα-

Χάρτης τῆς διανομῆς τῶν βροχῶν εἰς τὰς Βρεττανικὰς νήσους.

νόνας τῆς ἐπιστήμης. Οἱ "Αγγλοὶ κτηνοτρόφοι κατώρθωσαν νὰ δημιουργήσουν εἰδικάς κατηγορίας ζώων διὰ τὴν παραγωγὴν κρέατος, γάλακτος ἢ ἔριου. Παρ' ὅλην δύμας τὴν ἀνάπτυξίν της ἡ κτηνοτροφία δὲν ἐπαρκεῖ διὰ τὴν διατροφὴν τοῦ πληθυσμοῦ. Δικαίωσις. 'Αλιεία. 'Εξ ὅλων τῶν κλάδων, οἱ δποῖοι παράγουν εἴδη διατροφῆς, μόνον ἡ ἀλιεία προμηθεύει μεγαλυτέραν ποσότητα ἀπὸ ἑκείνην, ἡ δποία ἀπαιτεῖται διὰ τὴν ἐσωτερικὴν κατανάλωσιν. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὰς πλουσίας εἰς ἴχθυς θαλάσσας, αἱ δποῖαι περιβάλλουν τὰς Βρεττανικὰς νήσους. Τὸ σπουδαιότερον κέντρον ἀλιείας εἶναι ἡ Βόρειος Θάλασσα. Οἱ ἀλιευόμενοι ἴχθύες εἶναι κυρίως ρέγγαι καὶ βακαλάοι. 'Η Μεγάλη Βρεττανία ἔχει τοὺς μεγαλυτέρους ἀλιευτικούς λιμένας τοῦ Κόσμου.

Βιομηχανία. Τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν τῆς Μεγάλης Βρεττανίας κατέχει ἡ βιομηχανία. Τὰ 80% τοῦ πληθυσμοῦ της διαμένουν εἰς τὰς πόλεις, ἐκ τῶν δποίων αἱ περισσότεραι εὑρίσκονται εἰς τὴν περιοχὴν τῶν μεταλλείων τοῦ ἄνθρακος. Οὐδεμίᾳ ἄλλῃ χώρᾳ ἔχει τόσας πολλὰς πόλεις (58 ἔχουν ἄνω τῶν 100 000 κ.). 'Η τεραστία βιομηχανικὴ ἀνάπτυξις τῆς Μεγάλης Βρεττανίας ὀφείλεται εἰς δύο λόγους: Πρῶτον εἰς τὰ ἄφθονα μεταλλεῖα τοῦ ἄνθρακος (κατέχει τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὴν παραγωγὴν τοῦ ἄνθρακος εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ τὴν δευτέραν θέσιν εἰς δόλον τὸν Κόσμον μετὰ τὰς 'Ηνωμένας Πολιτείας τῆς Βορείου Αμερικῆς). Δεύτερον εἰς τὴν θαλασσιὰν τῆς συγκοινωνίαν, χάρις εἰς τὴν δποίαν προμηθεύεται κατὰ τὸν πλέον εὐθηνὸν τρόπον τὰς πρώτας ὅλας, αἱ δποῖαι δὲν ὑπάρχουν εἰς τὸ ἔδαφός της καὶ ἔξαγει τὰ βιομηχανικά τῆς προϊόντα (ἡ Αλασσία συγκοινωνία εἰναι ἡ εὐθηνοτέρα ἀπὸ δόλα τὰ μέσα συγκοινωνίας). Χάρις εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην τῆς βιομηχανίαν ἡ Μεγάλη Βρεττανία ἔχει μεγάλον καὶ πυκνὸν πληθυσμὸν (47.000.000 κάτ., ἥτοι 147 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.). Αἱ σπουδαιότεραι βιομηχανίαι εἶναι:

α') 'Η βιομηχανία ύφασμάτων. 'Η βιομηχανία τῶν μαλλίνων καὶ λινῶν ύφασμάτων εἶναι ἡ ἀρχαιοτέρα ἀπὸ δόλας τὰς βιομηχανίας τῆς Μεγάλης Βρεττανίας, χάρις εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην κτηνοτροφίαν τῶν προβάτων τῆς καὶ εἰς τὴν καλλιέργειαν τοῦ λίνου. 'Απὸ τῆς ἐφευρέσεως δύμας τῆς ἀτμομηχανῆς (1779)

ἡ βιομηχανία αὕτη ἔλαβε τόσην ἀνάπτυξιν, ώστε σήμερον τὸ πλεῖστον μέρος τῶν πρώτων αὐτῶν ὑλῶν εἰσάγεται ἐκ τοῦ ἔξωτερικοῦ. Τὰ σπουδαιότερα κέντρα τῆς βιομηχανίας τῶν μαλλινῶν ὑφασμάτων εἶναι: Σέφφιλντ, Λήντς, Μπράντφορντ. Νεωτέρα κατά πολὺ εἶναι ἡ βιομηχανία τῶν βαμβακερῶν ὑφασμάτων, τῆς δύοις τὸ σπουδαιότερον κέντρον εἶναι τὸ Μάντζεστερ. Ἡ βιομηχανία αὕτη, χάρις εἰς τὸ τεράστιον ἀποικιακὸν Κράτος

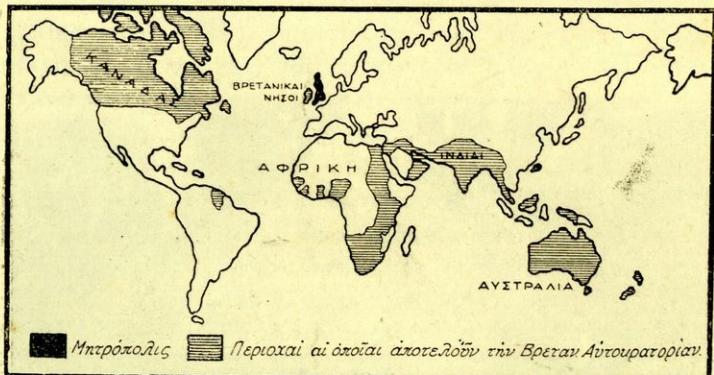
Βουστάσιον εἰς τὴν Ἀγγλίαν.

τῆς Μεγάλης Βρεττανίας, κατέχει τὴν πρώτην θέσιν δὲ τῶν βιομηχανιῶν αὐτῆς.

β') Ἡ μεταλλουργία. Ἡ βιομηχανία αὕτη ὀφείλει τὴν ἀνάπτυξιν τῆς εἰς τὰ πλούσια μεταλλεῖα ἄνθρακος. (Διὰ τὴν ἐπεξεργασίαν ἐνὸς τόννου μεταλλεύματος σιδήρου ἀπαιτοῦνται δύο τόννοι ἄνθρακος· συνεπῶς συμφέρει ἡ μεταφορά τοῦ σιδηρομεταλλεύματος εἰς τὴν περιοχήν, εἰς τὴν δύοισαν ὑπάρχει δὲ ἄνθραξ καὶ ὅχι ἡ μεταφορά τοῦ ἄνθρακος εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ σιδήρου). Τὰ σπουδαιότερα κέντρα εὑρίσκονται εἰς τὴν Β. Δ. περιοχὴν τῆς νήσου, δηπου ὑπάρχουν τὰ μεταλλεῖα τοῦ ἄνθρακος

καὶ τοῦ σιδήρου: Μπίρμιγχαμ, Σέφφιλντ (δπλα, ύλικὰ σιδηροδρόμου, μηχαναὶ παντὸς εἰδους), Νιούκασλ, Γκλάσκοου (ναυπηγεῖα. Ἡ Μεγάλη Βρεττανία κατασκευάζει τὰ μισὰ ἀπὸ δλα τὰ νέα πλοῖα, τὰ δποῖα κατασκευάζονται εἰς δλον τὸν Κόσμον).

Συγκοινωνία. Ἡ τεραστία οἰκονομικὴ ἀνάπτυξις τῆς Μεγάλης Βρεττανίας στηρίζεται εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην τῆς συγκοινωνίαν. Δεδομένου, δτι εἶναι νῆσος, τὴν μεγαλυτέραν ἀνάπτυξιν παρουσιάζει ἡ θαλασσία συγκοινωνία. Ἡ Μεγάλη Βρεττανία ἔχει τὸν μεγαλύτερον ἐμπορικὸν καὶ πολεμικὸν στόλον τοῦ Κόσμου· εἰς τὸ ἑσωτερικὸν ἡ συγκοινωνία ἐκτελεῖται διὰ πλωτῶν δδῶν (ποταμῶν καὶ διωρύγων), διὰ τοῦ σιδηροδρόμου (τὸ μῆκος

Χάρτης τῆς Βρεττανικῆς Αὐτοκρατορίας.

τῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν ἀνέρχεται εἰς 33.000 χμ.) καὶ δι' ἀμαξιτῶν δδῶν. Κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη μεγάλην ἀνάπτυξιν παρουσιάζει καὶ ἡ ἀεροπορικὴ συγκοινωνία.

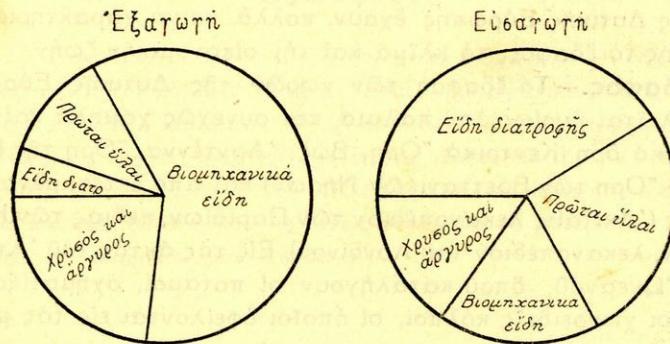
Ἐμπόριον. Ἡ Μεγάλη Βρεττανία ἔχει τὸ μεγαλύτερον ἐμπόριον ἀπὸ δλας τὰς χώρας τοῦ Κόσμου. Τοῦτο ὀφείλεται:

α') Εἰς τὴν μεγάλην παραγωγὴν ἀνθρακος, ἡ δποῖα εἶναι ἀνωτέρα τῆς ἑσωτερικῆς καταναλώσεως. Ὁ ἀνθρακὸς ἀντιπροσωπεύει τὰ 80% τοῦ βάρους καὶ τὰ 11% τῆς ἀξίας τῶν ἔξαγομένων προϊόντων. Αἱ ἔξαγωγαὶ κατευθύνονται εἰς δλας τὰς πτωχὰς εἰς ἀνθρακαὶ χώρας τῆς Εὐρώπης, τῆς Νοτίου Αμερικῆς καὶ τοῦ Ἰνδικοῦ Ωκεανοῦ. Ὁ ἀγγλικὸς ἀνθρακὸς τροφοδοτεῖ

δλας τάς βάσεις τῶν θαλασσίων αυγοκοινωνιῶν (Γιβραλτάρ, Σουέζ, "Αντεν, Κολόμπο, Σιγκαπούρ).

β') Εἰς τὴν μικρὰν παραγωγὴν τῷ γεωργικῷ καὶ κτηνοτροφικῷ προϊόντων, τὰ δόποια ἀπαιτοῦνται διὰ τὴν διατροφὴν τοῦ πληθυσμοῦ της. 'Ο παραγόμενος σίτος ἐπαρκεῖ μόνον διὰ τρεῖς μῆνας καὶ τὸ κρέας μόνον δι' ἔξι μῆνας. 'Η Μεγάλη Βρεττανία εἶναι ἡ πρώτη χώρα εἰσαγωγῆς σίτου εἰς δλον τὸν Κόσμον. Ἐκτὸς τοῦ σίτου καὶ τοῦ κρέατος εἰσάγονται διὰ τὴν διατροφὴν τοῦ πληθυσμοῦ της βούτυρον, τυρός, πουλερικά, διώραι, οἶνος κ. ἄ.

γ') Εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην βιομηχανίαν της, ἡ

Τὸ ἔξωτερικὸν ἐμπόριον τῆς Μεγάλης Βρεττανίας.

δοία ἔχει ἀνάγκας μεγάλης ποσότητος πρώτων ύλῶν. 'Εκ τούτων σπουδαιότερα εἶναι: ὁ βάμβακ, ὁ σιδηρος, τὸ ἔριον, ἡ γιούτα (διὰ τὴν κατασκευὴν σάκκων καὶ εύθηνῶν ταπήτων), ἡ μέταξα, τὸ καουτσούκ, τὸ πετρέλαιον.

δ') Εἰς τὸ ἀπέραντον ἀποικιακόν της Κράτος, τὸ δοποῖον προμηθεύει τὰς πρώτας ύλας διὰ τὴν βιομηχανίαν της καὶ ἀγοράζει τὰ βιομηχανικὰ προϊόντα.

'Εκ τῶν ἔξαγομένων προϊόντων τὴν πρώτην θέσιν ὡς πρὸς τὴν ἀξίαν κατέχουν τὰ βαμβακερὰ ὑφάσματα. 'Ακολουθοῦν τὰ μεταλλουργικὰ προϊόντα (μηχαναὶ παντὸς εἴδους, δπλα, πλοῖα, αὐτοκίνητα, ἀεροπλάνα κτλ.) καὶ τὰ μάλλινα ὑφάσματα. Τὸ

έμποριόν της έκτελεῖται μὲ δλας τάς χώρας τοῦ Κόσμου, περισσότερον δμως μὲ τάς ἀποικίας της.

Εἰς τὴν Ἑλλάδα ἔξαγει κυρίως ὑφάσματα καὶ νήματα, μετάλλινα εἴδη καὶ μηχανάς, ἄνθρακα, χημικὰ καὶ φαρμακευτικὰ προϊόντα, ἀλιευτικά προϊόντα κ. ἄ. Ἐκ τῆς Ἑλλάδος εἰσάγει σταφίδα, καπνόν, ἔλαιον, οἶνον, σῦκα ξηρά, χαρούπια, μαστίχην, κολοφώνιον, λευκόλιθον, σμύριδα κτλ.

ΓΕΝΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΙΣ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΤΗΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

“Οπως αἱ χῶραι τῆς Μεσογείου Θαλάσσης, οὕτω καὶ αἱ χῶραι τῆς Δυτικῆς Εύρωπης ἔχουν πολλὰ κοινὰ χαρακτηριστικά ὡς πρὸς τὸ ἔδαφος, τὸ κλῖμα καὶ τὴν οἰκονομικὴν ζωήν.

Ἐδαφος.—Τὸ ἔδαφος τῶν χωρῶν τῆς Δυτικῆς Εύρωπης ἀποτελεῖται κυρίως ἀπὸ παλαιά καὶ συνεχῶς χαμηλὰ καὶ κρυσταλλικὰ ὅρη (Κεντρικά "Ορη, Βώζ, Ἀρντέννα, "Ορη τῆς Βρεττάνης, "Ορη τῶν Βρεττανικῶν Νήσων) καὶ ἀπὸ ἐκτεταμένας πεδιάδας ('Ακιταίν, λεκανοπέδιον τῶν Παρισίων, πεδιάς τῶν Κάτω Χωρῶν, λεκανοπέδιον τοῦ Λονδίνου). Εἰς τὰς ἀκτὰς τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὡκεανοῦ, ὅπου καταλήγουν οἱ ποταμοί, σχηματίζονται μεγάλοι χωνοειδεῖς κόλποι, οἱ δποῖοι δφείλονται εἰς τὰς μεγάλας παλιρροίας.

Κλίμα καὶ βλάστησις.—Αἱ χῶραι τῆς Δυτικῆς Εύρωπης, ἐπειδὴ εἰναι ἐκτεθειμέναι εἰς τοὺς ἀνέμους, οἱ δποῖοι πνέουν ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικόν, ἔχουν κλῖμα κυρίως ὥκε ἀνειον. Εἰς τὸ περισσότερον ύγρὸν κλῖμα τῶν δφείλονται καὶ τὰ χαρακτηριστικὰ τοπία των, τὰ δποῖα εἰναι ἐντελῶς διαφορετικὰ ἀπὸ τὰ τοπία τῶν χωρῶν τῆς Μεσογείου. Εἰς τὰ πολὺ εὔφορα ἔδαφη καλλιεργοῦνται πλούσιαι καλλιέργειαι (σῖτος, σακχαροῦχα τεῦτλα), εἰς δὲ τὰ πτωχότερα ἔδαφη ὑπάρχουσι λιβάδια καὶ μικρὰ δάση. Οὕτω τὸ τοπίον τῶν χωρῶν αὐτῶν, χάρις εἰς τὰς ἀρκετὰς βροχάς των καὶ εἰς τὴν κανονικὴν διανομήν των κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους, εἰναι πάντοτε πράσινον.

Οἰκονομικὴ ζωή.—Αἱ ἐκτεταμέναι καὶ εὔφοροι πεδιάδες συνετέλεσαν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς γεωργίας, τὸ δὲ ὠκεάνειον

κλῖμα εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς κτηνοτροφίας τῶν μεγάλων ζώων. Συνεπῶς δὲν ὁφείλεται εἰς τὴν τύχην, διὰ τοῦτο αἱ χῶραι τῆς Μεσογείου τρέφουν κυρίως πρόβατα κατὰ τρόπον νομαδικὸν καὶ αἱ χῶραι τοῦ Ἀτλαντικοῦ τρέφουν κυρίως μεγάλα ζῷα κατὰ τρόπον ἐπιστημονικόν. Ἡ κτηνοτροφία τῶν μεγάλων ζώων ἀπαιτεῖ πλούσια καὶ διαρκή λιβάδια, τὰ διόποια μόνον εἰς τὸ ὑγρὸν κλῖμα εύδοκιμοῦν.

Χάρις ἐπίσης εἰς τὰ πλούσια μεταλλεῖα τοῦ ἀνθρακος, τὰ διόποια εύρισκονται εἰς τὸ ἔδαφός των, ἔχουν πολὺ ἀνεπτυγμένην καὶ τὴν βιομηχανίαν, ἡ διόποια κατέχει τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὴν οἰκονομικήν των ζωήν.

*Ερωτήσεις.

- 1) Ποία εἶναι ἡ πλουσιωτέρα γεωγραφὴ χώρα τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης καὶ διὰ ποῖον λόγον; 2) Ποία εἶναι ἡ βιομηχανικωτέρα χώρα τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης καὶ διατί; 3) Ποῖοι εἶναι οἱ σπουδαιότεροι λιμένες τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης καὶ ποῦ ὁφείλεται ἡ ἀνάπτυξις των; 4) Μὲ ποίαν χώραν τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης ἡ Ἑλλὰς ἔχει τὰς μεγαλυτέρας ἐμπορικὰς σχέσεις καὶ διὰ ποῖον λόγον; 5) Πῶς δυνάμεθα τὰ μεταβδυμένα ἀπὸ τὰς Ἀθήνας εἰς Παρισίους καὶ Λονδίνου;

νιαλόγους γενοτροφέας προκαλούμενον γενοτροφέαν οιονδή
την πάσχει το είδος αγριότης μεταξύ των περιοχών της Ελλάδας οι οποίες
περιλαμβάνουν περιοχές που περιλαμβάνουν περιοχές που περιλαμβάνουν
περιοχές που περιλαμβάνουν περιοχές που περιλαμβάνουν περιοχές που περιλαμβάνουν
περιοχές που περιλαμβάνουν περιοχές που περιλαμβάνουν περιοχές που περιλαμβάνουν

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

Α'. ΓΕΡΜΑΝΙΑ

Εισαγωγή.— Η Γερμανία, ή δποία σήμερον είναι ή μεγαλυτέρα χώρα της Εύρωπης είς ἔκτασιν και πληθυσμὸν μετὰ τὴν Ρωσίαν (552.000 τ. χμ., 80.000.000 κ.), μέχρι τοῦ ἔτους 1871 ἥτο διηρημένη εἰς πολλὰ μικρὰ Κράτη. Ό τεμαχισμὸς τῆς Γερμανίας ἐπὶ μακρὸν χρονικὸν διάστημα εἰς πολλὰ ἀνεξάρτητα Κράτη διφείλεται εἰς τὴν διαμόρφωσιν τοῦ ἐδάφους τῆς, τὸ δποίον εύνοεῖ τὸν χωρισμὸν αὐτὸν, καθόσον περιλαμβάνει δλας τὰς ζώνας καὶ δλους τοὺς τύπους τῶν τοπίων τῆς Δυτικῆς καὶ Κεντρικῆς Εύρωπης. Πρὸς Ν. ἀποτελεῖται ἀπὸ ἐν τμῆμα τῆς ζώνης τῶν "Αλπεων. Εἰς τὸ κέντρον ἀπὸ πολλὰ παλαιὰ καὶ συνεπῶς χαμηλὰ δρη, τὰ δποία είναι συνέχεια τῶν παλαιῶν δρέων τῆς Δυτικῆς Εύρωπης (Κεντρικῶν 'Ορέων, Βώζ, 'Αρντέννης). Πρὸς Β. κατέχει ἐν τμῆμα τῆς μεγάλης πεδιάδος τῆς Βορείου Εύρωπης. Παρὰ τὴν βραδεῖαν ἔνωσίν του τὸ Γερμανικὸν "Εθνος κατέχει ἔξεχουσαν θέσιν εἰς τὴν ίστορίαν τοῦ πολιτισμοῦ χάρις εἰς τὴν γεωγραφικὴν θέσιν τῆς χώρας του. Αὕτη κεῖται μεταξὺ τῆς Δυτικῆς Εύρωπης, ή δποία βρέχεται ἀπὸ τὸν 'Ατλαντικὸν 'Ωκεανόν, καὶ τῆς 'Ανατολικῆς, ή δποία δδηγεῖ πρὸς τὴν 'Ασίαν. Διὰ τῶν κοιλάδων τῶν "Αλπεων ἐπικοινωνεῖ μετὰ τῆς Μεσογειακῆς Εύρωπης, διὰ δὲ τῆς Βορείου Γερμανικῆς πεδιάδος ἀνοίγεται πρὸς τὴν Βόρειον καὶ Βαλτικὴν Θάλασσαν. Χάρις λοιπὸν εἰς τὴν εὔκολον ἐπικοινωνίαν του πρὸς δλας τὰς κατευθύνσεις καὶ εἰς τὴν ἐργατικότητα τῶν

κατοίκων του, τὸ Γερμανικὸν "Εθνος ἔλοβε μεγάλην ἀνάπτυξιν.

"Ορια.— Ἡ Γερμανία, ἡ ὁποία ἀπὸ τὸν Μάρτιον τοῦ 1938 μέχρι τῆς λήξεως τοῦ δευτέρου παγκοσμίου πολέμου ἀπετέλει ἐν Κράτος μετὰ τῆς παλαιᾶς Αὐστρίας, δρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Δανίας καὶ βρέχεται ὑπὸ τῆς Βαλτικῆς καὶ τῆς Βορείου Θαλάσσης, πρὸς Δ. ὑπὸ τῶν Κάτω Χωρῶν καὶ τῆς Γαλλίας, πρὸς Ν. ὠρίζεται ὑπὸ τῆς Ἐλβετίας, τῆς Ἰταλίας καὶ τῆς Γιουγκοσλαվίας καὶ πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ούγγαρίας, τῆς Τσεχοσλοβακίας καὶ τῆς Πολωνίας. Ὡς φυσικὰ δρια εἶχε πρὸς Ν. τὰς "Αλπεις καὶ πρὸς Β. ἔχει τὴν Βόρειον καὶ Βαλτικὴν Θάλασσαν. Πρὸς Α. καὶ πρὸς Δ. δὲν εἶχε σαφῆ φυσικὰ δρια. Διὰ τοῦτο καὶ τὰ σύνορά της εἰς τὰς περιοχὰς αὐτὰς δὲν ἦσαν πάντοτε σταθερὰ κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἴστορίας της.

Γεωγραφικαὶ περιοχαὶ.— Παρὰ τὴν μεγάλην ποικιλίαν, τὴν ὁποίαν παρουσιάζει τὸ ἔδαφος τῆς Γερμανίας δυνάμεθα νὰ τὴν διαιρέσωμεν εἰς τέσσαρας μεγάλας περιοχάς:

α') Τὴν Νότιον Γερμανίαν, ἡ ὁποία ἀποτελεῖται κυρίως ἀπὸ ὑψηλὰ δρη καὶ ὁροπέδια.

β') Τὴν Μέσην Γερμανίαν, ἡ ὁποία ἀποτελεῖται κυρίως ἀπὸ χαμηλὰ καὶ μεμονωμένα δρη.

γ') Τὴν Βόρειον Γερμανίαν, ἡ ὁποία ἀποτελεῖται ἀπὸ μίαν ἐκτεταμένην πεδιάδα καὶ

δ') Τὴν Κοιλάδα τοῦ Ρήνου ποταμοῦ, ἡ ὁποία εἶναι ἡ σπουδαιοτέρα βιομηχανικὴ περιοχὴ τῆς Γερμανίας.

1) Νότιος Γερμανία. Ἡ Νότιος Γερμανία περιλαμβάνει

α') Τὰς Γερμανικὰς "Αλπεις" (ὑψηλοτέρα κορυφὴ 3.800 μ. εἰς τὰς Ἀνατολικὰς "Αλπεις"). β') Τὸν Μέλανα Δρυμὸν (ἀπέναντι τῶν Βοσγίων). γ') Τὰ ὁροπέδια τῆς Βαυαρίας καὶ τῆς Σουαβοφραγκονίας, τὰ ὁποῖα ἐκτείνονται εἰς τοὺς πρόποδας τῶν Κεντρικῶν "Αλπεων καὶ χωρίζονται διὰ τῆς κοιλάδος τοῦ Δουνάβεως καὶ δ') Τὴν κοιλάδα τοῦ "Ανω Δουνάβεως".

'Εξ δλων τῶν πεδινῶν περιοχῶν εὐφορώτερον ἔδαφος ἔχουν αἱ κοιλάδες τῶν ποταμῶν (Δουνάβεως μετὰ τῶν παραποτάμων του, Νέκαρ καὶ Μάιν, παραποτάμων τοῦ Ρήνου). Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὰς εὐφόρους προσχώσεις των, τὰς ὁποίας ἔφερον τὰ ρέοντα ὕδατα καὶ ὁ ἄνεμος ἀπὸ τὰς ὑψηλὰς περιοχάς. Τὸ δὲ

γώτερον εύφορον ἔδαφος ἔχει τὸ δόροπέδιον τῆς Βαυαρίας, διότι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καλύπτεται ἀπὸ λίμνας καὶ χονδρὰ χαλίκια. Τοῦτο ὁφείλεται εἰς τοὺς ἔξης λόγους: Εἰς παλαιοτέραν γεωλογικὴν ἐποχὴν τὸ κλῖμα τῆς Εύρωπης ἦτο πολὺ ψυχρὸν καὶ ύγρον· ὡς ἐκ τούτου αἱ χιόνες ἥσαν ἄφθονοι καὶ ἐκάλυπτον συνεχῶς τὴν Βόρειον Εύρωπην καὶ δλα τὰ ὑψηλὰ ὅρη. Οὕτως ἐσχηματίσθησαν παγετῶνες, οἱ ὁποῖοι κατήρχοντο πρὸς τὰς χαμηλοτέρας περιοχάς, παρασύροντες χώματα, χαλίκια καὶ λίθους (ὅπως συμβαίνει καὶ σήμερον εἰς τὰς ὑψηλάς κορυφὰς τῶν "Αλπεων). Τὸ δόροπέδιον τῆς Βαυαρίας, τὸ ὁποῖον κεῖται εἰς τοὺς πρόποδας τῶν "Αλπεων, ἔδέχετο τὰ ὑλικά, τὰ ὁποῖα παρέσυρον οἱ παγετῶνες ἐκ τῶν ὑψηλῶν περιοχῶν καὶ τὰ ὁποῖα ἀπετίθεντο κατὰ σωρούς. "Οταν τὸ κλῖμα ἔγινε θερμότερον, οἱ παγετῶνες διελύθησαν καὶ ἐπὶ τοῦ δόροπεδίου παρέμειναν οἱ σωροὶ τῶν μεταφερθέντων ὑλικῶν, τοὺς ὁποίους τὰ ρέοντα ὕδατα ἤρχισαν ὀλίγον κατ' ὀλίγον νὰ ισοπεδώνουν. Κατὰ τὴν ισοπέδωσιν τὰ λεπτὰ χώματα μετεφέρθησαν παρὰ τῶν ρεόντων ὕδατων καὶ τῶν ἀνέμων εἰς τὰς χαμηλοτέρας περιοχάς καὶ ἐπὶ τοῦ δόροπεδίου παρέμειναν τὰ χονδρὰ χαλίκια καὶ οἱ λίθοι. Μεταξὺ τῶν σωρῶν, οἱ ὁποῖοι δὲν ισοπεδώθησαν, ἢ μεταξὺ τῶν κοιλωμάτων, τὰ ὁποῖα ἐσχηματίσθησαν ἀπὸ τοὺς παλαιοὺς παγετῶνας, τὸ ὕδωρ τῆς βροχῆς παραμένει στάσιμον καὶ σχηματίζει λίμνας. Ἰδού λοιπὸν οἱ λόγοι, διὰ τοὺς ὁποίους τὸ δόροπέδιον καλύπτεται ἀπὸ λίμνας καὶ χονδρὰ χαλίκια καὶ συνεπῶς δὲν εἶναι πολὺ εὔφορον, ἐνῷ αἱ κοιλάδες καλύπτονται ἀπὸ λεπτὰς καὶ εὐφόρους προσχώσεις.

Τὸ κλῖμα εἶναι ἡ πειρωτικόν, διότι ἡ Νότιος Γερμανία κεῖται μακρὰν τῆς θαλάσσης (χειμῶν δριμύς, θέρος θερμόν, χιῶν κατὰ τὴν χειμερινὴν περίοδον, βροχαί ραγδαῖαι, αἱ ὁποῖαι πίπτουν κυρίως κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς θερινῆς περιόδου).

Τὰ προϊόντα ἔξαρτῶνται ἀπὸ τὴν σύστασιν τοῦ ἔδαφους καὶ ἀπὸ τὸ κλῖμα. Εἰς τὰς δρεινὰς περιοχάς, δημοτικής, εἶναι δροσερὰ καὶ ἡ ύγρασία μεγαλυτέρα, εἶναι ἀνεπτυγμένη ἡ κτηνοτροφία κυρίως τῶν μεγάλων ζώων καὶ ἡ ύλοτομία χάρις εἰς τὰ πολλὰ λιβάδια καὶ εἰς τὰ πλούσια δάση. Ἡ κτηνοτροφία εἶναι ἐπίσης ἀνεπτυγμένη εἰς τὰ δόροπέδια, διότι τὸ ἔδαφός των

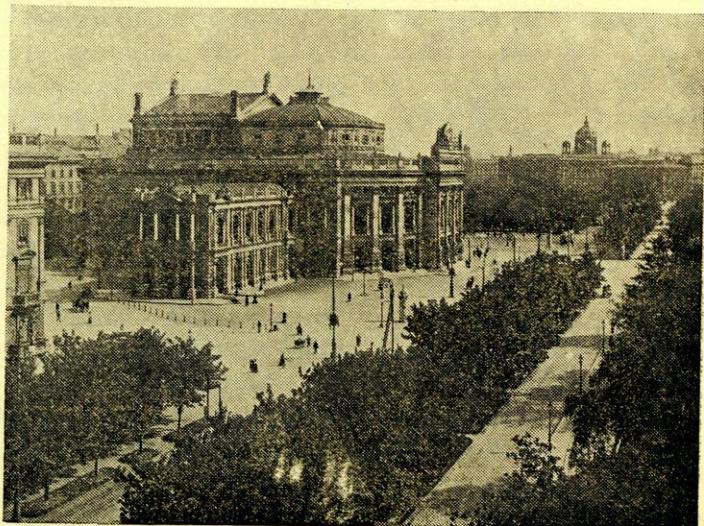
είναι καταλληλότερον διά λιβάδια παρά διά καλλιεργείας έπειδή δὲν είναι πολὺ εύφορον. Εἰς τὰς κοιλάδας τῶν ποταμῶν, χάρις εἰς τὸ πολὺ εύφορον ἔδαφός των, είναι ἀνέπτυγμένη ἡ γεωργία. Καλλιεργοῦνται κυρίως δημητριακοὶ καρποὶ καὶ σακχαροῦχα τεῦτλα εἰς τὰς χαμηλοτέρας περιοχάς, αἱ δοποῖαι

Φυσικὸς χάρτης τῆς Γερμανίας.

είναι ἐκτεθειμέναι εἰς τοὺς παγετούς, καὶ ἄμπελοι καὶ ὄπωροφέρα δένδρα εἰς τὰς πλαγιάς τῶν λόφων. Μεγάλην ἀνάπτυξιν παρουσιάζει καὶ ἡ βιομηχανία χάρις εἰς τὸν λευκὸν ἄνθρακα τῶν δρεινῶν περιοχῶν καὶ εἰς τὰ πλούσια μεταλλεῖα σιδήρου, τὰ δοποῖα εύρισκονται εἰς τὰς Ἀνατολικὰς "Ἀλπεῖς (περιοχὴ τῆς Στυρίας).

Σπουδαιότεραι πόλεις είναι: Είς τὴν περιοχὴν τῶν "Αλ-πεων τὸ Γκράτς (150.000 κ.), κέντρον βιομηχανίας χάρτου, ύφασμάτων καὶ μεταλλουργίας χάρις εἰς τὰ πλούσια δάση καὶ τὰ μεταλλεῖα σιδήρου καὶ λιγνίτου, τὰ ὅποια εύρισκονται εἰς τὴν περιοχὴν του. Τὸ Σάλτσμπουργκ καὶ τὸ "Ινσμπρουκ. Εἰς τὸ δροπέδιον τῆς Βαυαρίας τὸ Μόναχον (700.000 κ.), μία τῶν μεγαλυτέρων πόλεων τῆς Γερμανίας καὶ σπουδαῖον κέντρον γραμμάτων καὶ καλῶν τεχνῶν. Είναι ἐπίσης σπουδαῖον βιομη-

Βιέννη. Κρατικὸν θέατρον. Εἰς τὸ βάθος δεξιὰ τὰ Ἐθνικὰ Μουσεῖα.

χανικὸν κέντρον μὲ διαφόρους βιομηχανίας (φημίζεται ἡ μπύρα τοῦ Μονάχου). Τὴν ἀνάπτυξίν του ὁφείλει εἰς τὴν γεωγραφικήν του θέσιν, καθόσον κεῖται εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ ὅποιον διασταυροῦνται αἱ ὁδοὶ τῆς Ν. Δ. Γερμανίας πρὸς τὴν Ἰταλίαν πρὸς τὴν Γαλλίαν καὶ πρὸς τὴν Βιέννην.

Εἰς τὰς κοιλάδας τοῦ δροπεδίου τῆς Σουαβοφραγκονίας κεῖνται: ἡ Νυρεμβέργη (400.000 κάτ.) καὶ ἡ Στουττγάρτη (375.000 κάτ.), σπουδαῖα βιομηχανικὰ κέντρα διαφόρων βιομη-

χανιών (ήλεκτρικά είδη, δερμάτινα είδη, χάρτης, αύτοκίνητα, διάφορα παιγνίδια κ. ά.).

Εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Δουνάβεως κεῖται ἡ Βιέννη (2 ἑκατομμ. κάτ.), πρωτεύουσα τῆς Αὐστρίας. Εἶναι μία τῶν ώραιοτέρων πόλεων τῆς Εύρωπης καὶ σπουδαῖον κέντρον γραμμάτων, ἐπιστημῶν, ἐμπορίου καὶ βιομηχανίας, Τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ὁφείλει εἰς τὴν γεωγραφικήν της θέσιν, καθόσον κεῖται ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως ποταμοῦ, ὃ ὅποιος εἶναι σπουδαῖα διεθνῆς δόδος καὶ εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ ὅποιον διασταυρούνται αἱ ὁδοί: πρὸς τὴν Ν. Α. Εύρωπην διὰ τῆς κοιλάδος τοῦ Κάτω Δουνάβεως, πρὸς τὴν Τσεχοσλοβακίαν, Πολωνίαν καὶ Ρωσίαν διὰ τῆς κοιλάδος τοῦ ποταμοῦ Μοραύα καὶ πρὸς τὴν Δυτικὴν Εύρωπην διὰ τῆς κοιλάδος τοῦ ἄνω Δουνάβεως καὶ τῶν παραποτάμων του.

2) Μέση Γερμανία. 'Η Μέση Γερμανία, ἡ ὅποια ἀποτελεῖται ἀπὸ παλαιὰ χαμηλὰ καὶ μεμονωμένα ὅρη, εἶναι τὸ πλέον γραφικὸν τμῆμα τῆς Γερμανίας. Τὰ ὅρη ταῦτα εἶναι τὰ ἔξῆς ἐκ Δ. πρὸς Α. Τὰ Παραρρήνια "Ορη, τὰ ὅποια εἶναι συνέχεια τῆς Ἀρντέννης, τὰ "Ορη τῆς Ἔσσης (Φόγκελσμπεργκ), ὃ Θουρίγγειος Δρυμός, τὸ Χάρτς, τὸ ὄψηλότερον ὅλων (1.140 μ.), ὃ Βοημικός Δρυμός, τὰ "Ορη τῶν Μετάλλων καὶ τὰ Σουδήτια "Ορη. Τὰ ὅρη ταῦτα εἰς παλαιοτέραν γεωλογικὴν ἐποχὴν ἀπετέλουν μίαν συνεχῆ δροσειράν, τῆς ὅποιας ὃ τεμαχισμὸς ὁφείλεται εἰς τοπικάς καθιζήσεις τοῦ ἔδαφους. Ἀποτέλεσμα τῶν καθιζήσεων εἶναι ὃ σχηματισμὸς ρηγμάτων, ἐκ τῶν ὅποιων ἔχηλθον ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς γῆς λειωμένα όλικά. Δηλαδὴ ἐσχηματισθησαν ἡφαίστεια, ὅπως ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὰ ἡφαίστειογενῆ πετρώματα, τὰ ὅποια εύρισκονται εἰς διάφορα μέρη τῆς περιοχῆς αὐτῆς. "Ἐν ἐκ τῶν παλαιῶν αὐτῶν ἡφαίστειῶν εἶναι καὶ τὸ Φόγκελσμπεργκ. Αἱ παρὰ τοὺς πρόποδας τῶν χαμηλῶν αὐτῶν ὄρέων ἐκτεινόμεναι κοιλάδες καὶ δροπέδια εἶναι πολὺ εὔφοροι, διότι καλύπτονται ἀπὸ προσχώσεις, αἱ ὅποιαι προέρχονται ἐκ τῆς ἀποσυνθέσεως τῶν ἡφαίστειογενῶν πετρωμάτων, τὰ ὅποια περιέχουν τὰ εὐφορώτερα συστατικά.

'Η Μέση Γερμανία διασχίζεται ἀπὸ τὸ ἄνω ρεῦμα μεγά-

λων ποταμῶν (Βέζερ, "Ελβας, "Οδερ), οἱ δποῖοι τὴν συνδέουν μὲ τοὺς μεγάλους γερμανικοὺς λιμένας.

Τὸ κλῆμα τῆς Μέσης Γερμανίας εἶναι ἡ πειρωτικόν. Ὁ χειμὼν εἶναι περισσότερον δριμύς, δσον προχωροῦμεν ἐκ Δ. πρὸς Α., δηλαδὴ δσον ἀπομακρυνόμεθα ἀπὸ τὴν θάλασσαν. Ἀπ' ἐναντίας αἱ βροχαὶ εἶναι περισσότεραι, δσον πλησιάζομεν πρὸς τὴν θάλασσαν. Χάρις εἰς τὰ εὕφορα ἐδάφη τῆς ἡ Μέση Γερμανία εἶναι ἡ πλοουσιώτερα γεωργικὴ περιοχὴ τῆς Γερμανίας. Καλλιεργοῦνται κυρίως, λόγῳ τοῦ ἡπειρωτικοῦ κλίματος, δημητριακοὶ καρποί, σακχαροῦχα τεῦτλα καὶ λαχανικά. Χάρις ἐπίσης εἰς τὰ πλούσια ὀρυκτά τῆς ἔχει ἀνεπτυγμένην καὶ τὴν βιομηχανίαν (μεταλλεία ποτάσσης εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Στασφούρτης, τὰ δποῖα εἶναι τὰ πλοουσιώτερα τοῦ Κόδσου, μεταλλεία ἀνθρακος καὶ διαφόρων μετάλλων εἰς τὴν Σαξωνίαν καὶ Σιλεσίαν).

Αἱ σπουδαιότεραι πόλεις εἶναι : Εἰς τὴν Σαξωνίαν καὶ ἐπὶ τοῦ σημείου, ὅπου διασταυροῦνται αἱ δδοὶ τῆς Μέσης Γερμανίας, ἡ Λειψία (700.000 κ.), κέντρον γραμμάτων καὶ βιομηχανίας (μεταλλουργεῖα, ὑφάσματα, βιβλία), ἡ Δρέσδη (630.000 κ.), ἐπὶ τῆς κοιλάδος τοῦ "Ελβα ποταμοῦ καὶ τὸ Κέμνιτς (350.000 κ.), κέντρον βιομηχανίας ὑφασμάτων χάρις εἰς τὸν λευκὸν ἀνθρακα, τὸν δποῖον προμηθεύουν οἱ ποταμοὶ οἱ κατερχόμενοι ἀπὸ τὴν ὁρεινὴν περιοχὴν. Εἰς τὴν Σιλεσίαν τὸ Μπρεσλάου (600.000 κ.) ἐπὶ τῆς κοιλάδος τοῦ "Οδερ ποταμοῦ.

3) Βόρειος Γερμανία. Ἡ Βόρειος Γερμανία ἀποτελεῖται ἀπὸ μίαν ἐκτεταμένην πεδιάδα, ἡ δποία εἶναι συνέχεια τῆς πεδιάδος τῶν Κάτω Χωρῶν. Τὸ ἔδαφός τῆς εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀμμώδες, διότι εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν κατέληγον οἱ παγετῶνες, οἱ δποῖοι ἐκάλυπτον τὴν Σκανδιναυΐκὴν Χερσόνησον εἰς παλαιοτέραν γεωλογικὴν ἐποχὴν (ὅτι συνέβη καὶ μὲ τὸ ὄροπέδιον τῆς Βαυαρίας ἀπὸ τοὺς παγετῶνας τῶν "Αλπεων). Μετὰ τὴν ἀποχώρησιν τῶν παγετῶνων τὰ πολὺ λεπτὰ χώματα μόλις ἀπεξηράνθησαν, παρεσύρθησαν κυρίως ὑπὸ τῶν ἀνέμων (βορείων καὶ βορειοανατολικῶν, οἱ δποῖοι εἶναι συχνοὶ) εἰς νοτιωτέρας περιοχάς (πεδιάδας τοῦ Βελγίου, τῆς Βορείου Γαλλίας, εἰς τὰς κοιλάδας τῆς Μέσης καὶ Νοτίου Γερμανίας.

Ούτως είς τὴν Βόρειον Γερμανικήν πεδιάδα παρέμειναν ἡ ἄμμος καὶ τὰ χονδρά χαλίκια καὶ ὡς ἐκ τούτου ἡ περιοχὴ αὕτη δὲν είναι εὔφορος. Τούναντίον αἱ πεδιάδες τοῦ Βελγίου καὶ τῆς Βορείου Γαλλίας, δπου τὸ πάχος τῶν λεπτῶν αὐτῶν προσχώσεων φθάνει πολλὰ μέτρα (εἰς μερικὰς περιοχὰς 3—4 μ.), εἰναι ἔξαιρετικῶς εὔφοροι.

Εἰς τὴν Βόρειον Γερμανικήν πεδιάδα ύπάρχουν πολλαὶ λί-

Βερολίνον. Ἡ πύλη τοῦ Βρανδεμβούργου. Κατεσκευάσθη κατὰ τὸ ὑπόδειγμα τῶν Προπυλαίων τῆς Ἀκροπόλεως.

μναι καὶ ἔλωδεις ἔκτάσεις, αἱ δποῖαι καλύπτουν τὰ κοιλώματα, τὰ δποῖα ἐσχημάτισαν ἄλλοτε οἱ παγετῶνες. Αἱ ἀκταὶ τῆς εἰναι δμαλαί, εἰς δὲ τὰς ἐκβολὰς τῶν ποταμῶν σχηματίζονται χωνοειδῆς κόλποι.

Ἡ Βόρειος Γερμανικὴ πεδιάδς διασχίζεται ἀπὸ τοὺς ποταμοὺς τῆς Μέσης Γερμανίας. Οἱ ποταμοὶ ἔχουν γίνει πρώτης τάξεως πλωταὶ δόοι καὶ συνδέονται μεταξύ των διὰ διωρύγων.

Διά διώρυγος συνδέεται έπισης καὶ ἡ Βόρειος Θάλασσα μετὰ τῆς Βαλτικῆς.

Τὸ κλῖμα εἰς τὰ παράλια τῆς Βορείου Θαλάσσης εἶναι ώκεάνειον, δύον δμως προχωροῦμεν πρὸς Α. τὸ κλῖμα γίνεται ἡπειρωτικόν.

Ἡ Βόρειος Γερμανικὴ πεδιάς, ἐπειδὴ εἶναι ἀμμώδης, εἶναι πτωχὴ εἰς γεωργικὰ προϊόντα καὶ εἰς ὁρυκτά. Τὰ σπουδαιότερα γεωργικὰ προϊόντα εἶναι ἡ πατάτα καὶ ἡ σίκαλις, τὰ δόποια εύδοκιμοῦν εἰς ἀμμώδη ἐδάφη. Εἰς τὰ παράλια, χάρις εἰς τὴν ἄφθονον ὑγρασίαν, ὑπάρχουν πολλὰ λιβάδια, δόπου τρέφονται πολλὰ ζῷα.

Οἱ πληθυσμὸς τῆς περιοχῆς αὐτῆς εἶναι ἀραιός, διότι εἶναι πτωχὴ εἰς γεωργικὰ προϊόντα καὶ εἰς ὁρυκτά. Ἐν τούτοις εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν εὑρίσκεται ἡ πρωτεύουσα τῆς Γερμανίας, τὸ Βερολίνον (4.500.000 κ.) ἐπὶ τοῦ Σπρέα ποταμοῦ, δόποιος εἶναι παραπόταμος τοῦ "Ἐλβα. Τὴν ἀνάπτυξιν του ὀφείλει κατὰ πρῶτον μὲν λόγον εἰς τὴν ὀχυράν του θέσιν, καθόσον κεῖται εἰς τὸ μέσον τῶν ἐλαδῶν ἐκτάσεων τοῦ Σπρέα, αἱ δόποιαι εἶναι τὰ μόνα φυσικὰ ἐμπόδια ἐπὶ τῆς ἐκτεταμένης καὶ μονοτόνου Βορείου Γερμανικῆς πεδιάδος, κατὰ δεύτερον λόγον εἰς τὴν καλήν του συγκοινωνίαν, διότι εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ διασταυροῦνται τέσσαρες μεγάλαι πλωταὶ δόδοι καὶ ἐννέα σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ, αἱ δόποιαι διευθύνονται πρὸς δλας τὰς περιοχὰς τῆς Γερμανίας. Ἡ ἀνάπτυξις του ὀφείλεται ἐπίσης εἰς τὸ διτεῖναι πρωτεύουσα μιᾶς μεγάλης καὶ πλουσίας χώρας. Διά τοῦτο τὸ Βερολίνον, δπως καὶ δλαι αἱ πρωτεύουσαι τῶν μεγάλων Κρατῶν, εἶναι κέντρον γραμμάτων καὶ καλῶν τεχνῶν (πανεπιστήμια, θέατρα, μουσεῖα), τῶν μεγάλων τραπεζῶν καὶ τῶν μεγάλων βιομηχανικῶν ὁργανισμῶν.

Εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Βαλτικῆς Θαλάσσης, εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Πρωτεύουσαν κεῖται ἡ Καινιξθέργη (300.000 κ.), εἰς τὰς ἔκβολὰς τοῦ "Οδερ τὸ Στεττίνον (270.000 κ.) καὶ δυτικώτερον τὸ Κίελον (200.000 κ.), δο πολεμικὸς ναύσταθμος τῆς Γερμανίας.

Εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Βορείου Θαλάσσης τὸ Ἀμβούργον (1.500.000 κ.) ἐπὶ τοῦ χωνοειδοῦς κόλπου τοῦ "Ἐλβα ποταμοῦ καὶ εἰς ἀπόστασιν 75 χμ. ἀπὸ τῆς θαλάσσης. Εἶναι δο πρῶτος

λιμὴν τῆς Γερμανίας καὶ εἰς τῶν σπουδαιοτέρων τοῦ Κόσμου. Χάρις εἰς τὴν καλήν του συγκοινωνίαν εἶναι σπουδαῖον βιομηχανικὸν κέντρον (βιομηχανίαι ζακχάρεως, οἴνου, ξυλείας, εἰδῶν διατροφῆς κ. ἄ.). Εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Βέζερ ποταμοῦ εἶναι ἡ Βρέμη (300.000 κ.), 65 χμ. μάκραν τῆς θαλάσσης, λιμὴν εἰσαγωγῆς κυρίως βάμβακος.

4) Ἡ κοιλάς τοῦ Ρήνου ποταμοῦ. Ἡ κοιλάς τοῦ Ρήνου ποταμοῦ ἐντὸς τοῦ γερμανικοῦ ἐδάφους περιλαμβάνει τρία τμῆματα: α') Ἀπὸ τὰ ἐλβετικὰ σύνορα μέχρι τῶν Παραρρηνίων δρέων μίαν εὔρεται πεδιάδα, ἡ δποία διείλεται εἰς τοπι-

‘Ο λιμὴν τοῦ Ἀμβούργου ἐπὶ τοῦ Ἐλβα ποταμοῦ.

κὴν καθίζησιν τοῦ ἐδάφους. Ἐκ τῆς καθιζήσεως αὐτῆς ἔχωρίσθη ὁ Μέλας Δρυμὸς ὅπο τὰ Βόσγια ὅρη, μετά τῶν δποίων ἥτο ἦνωμένος. β') Μίαν στενὴν καὶ ὀφιοειδῆ κοιλάδα μῆκους 100 χμ. περίου, ἡ δποία διασχίζει τὰ Παραρρήνια ὅρη καὶ διείλεται εἰς τὴν διάβρωσιν τοῦ ἐδάφους. γ') Ἀπὸ τῆς ἔξοδου του ἐκ τῶν Παραρρηνίων δρέων μίαν εὔρεται προσχωσιγενῆ πεδιάδα, ιῆς δποίας τὸ πλάτος συνεχῶς αὐξάνει μέχρι τῶν ἐκβολῶν του.

Τὸ ἐδαφός τῆς κοιλάδος εἶναι πολὺ εὔφορον, διότι καλύπτεται ἀπὸ εύφρορους προσχώσεις, τὰς δποίας ἔφερον τὰ ρέοντα ὕδατα καὶ οἱ ἄνεμοι.

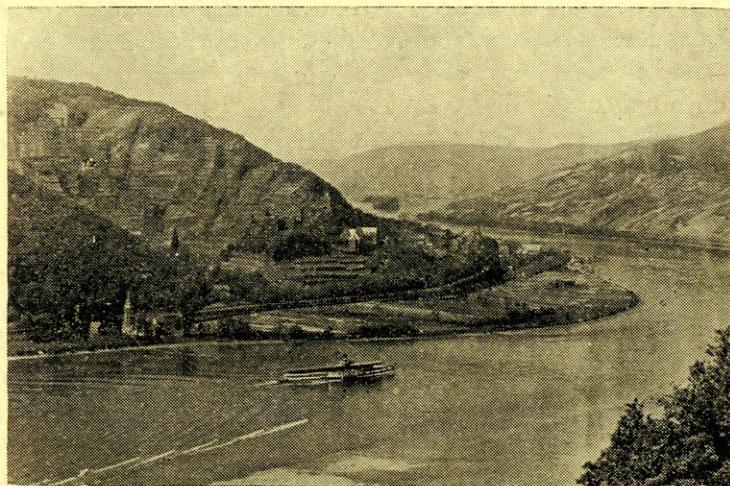
Τὸ κλῖμα τῆς ἄνω κοιλάδος εἶναι ἡπειρωτικόν, διότι οἱ θαλάσσιοι ἀνεμοὶ δὲν δύνανται νὰ ἐπιδράσουν. Ὁ χειμών ὅμως δὲν εἶναι δριμύς, ὅπως εἰς τὰ δροπέδια τῆς Βαυαρίας καὶ τῆς Σουαβοφραγκονίας, διότι αἱ ὑψηλαὶ περιοχαὶ προφυλάσσουν τὴν κοιλάδα ἀπὸ τοὺς ψυχροὺς βορείους καὶ βορειοανατολικούς ἀνέμους. Τὸ κλῖμα τῆς κάτω κοιλάδος εἶναι σχετικῶς ἥπιον χάρις εἰς τὴν ἐπιδρασιν τῆς Βορείου Θαλάσσης. Χάρις εἰς τὸ πολὺ εὔφορον καὶ εἰς τὸ ἥπιον σχετικῶς κλῖμά της ἡ κοιλάδα τοῦ Ρήνου ποταμοῦ ἔχει πολὺ ἀνεπτυγμένην γεωργίαν καὶ παράγει ποικίλα προϊόντα: δημητριακούς καρπούς, σακχαροῦχα τεῦτλα. Ἀμπελοὶ καὶ ὀπωροφόρα δένδρα καλλιεργοῦνται εἰς τὰς νοτιοανατολικὰς πλαγιὰς τῶν λόφων, ὅπου οἱ παγετοὶ εἶναι σπάνιοι καὶ ἡ ύγρασία σχετικῶς μικρά.

Εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Ρήνου ποταμοῦ ἡ βιομηχανία κατέχει πρωτεύουσαν θέσιν διὰ δύο λόγους: α') Διότι εἰς τὴν κάτω κοιλάδα τοῦ Ρήνου ποταμοῦ καὶ ίδιως εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ παραποτάμου του Ρούρ εύρισκονται πλούσια μεταλλεῖα ἄνθρακος. β') Διότι αἱ βιομηχανίαι τῆς περιοχῆς αὐτῆς προμηθεύονται τὰς πρώτας ψλας καὶ ἔξαγουν τὰ βιομηχανικὰ προϊόντα διὰ τοῦ Ρήνου. Ὁ Ρήνος ποταμὸς εἶναι ἡ σπουδαιότερα πλωτὴ ὁδὸς δχι μόνον τῆς Εὐρώπης, ἀλλὰ τοῦ Κόσμου διοικήσεως. Χάρις εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην της βιομηχανίαν ἡ περιοχὴ αὕτη καὶ ίδιως ἡ κάτω κοιλάς, ὅπου εύρισκονται τὰ μεταλλεῖα τοῦ ἄνθρακος, ἔχει πυκνότατον πληθυσμόν, αἱ δὲ πόλεις διαδέχονται ἡ μία τὴν ἄλλην. Μόνον εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Ρούρ ὑπάρχουν 20 βιομηχανικαὶ πόλεις, ἐκ τῶν δποίων 13 ἔχουν πληθυσμὸν ἄνω τῶν 100 χιλιάδων κατοίκων.

Αἱ σπουδαιότεραι πόλεις τῆς ἄνω κοιλάδος εἶναι τὸ Μάνχαϊμ (250.000 κ.), τὸ σπουδαιότερον βιομηχανικὸν κέντρον χημικῶν προϊόντων τῆς Γερμανίας, ἡ Φραγκφούρτη (550.000 κ.), βιομηχανικὸν κέντρον ἐπεξεργασίας δερμάτων, σιδηροδρομικοῦ ψλικοῦ, κοσμημάτων. Αἱ σπουδαιότεραι πόλεις τῆς κάτω κοιλάδος εἶναι: ἡ Κολωνία (730.000 κ.), κέντρον μεγάλης βιομηχανίας (χάλυψ, μηχαναὶ παντὸς εἴδους, ύαλικά, καουτσούκ) καὶ τελευταῖος σταθμὸς τῶν πλοιών τῆς θαλάσσης, "Ααχεν (Αϊ-λά-Σαπέλ 150.000 κ.), μὲ βιομηχανίαν ύαλικῶν, μηχανῶν

καὶ εἰδῶν κεραμευτικῆς, Κρέφελντ (160.000 κ.), μὲ βιομηχανίαν βαμβακερῶν καὶ μεταξωτῶν ύφασμάτων, Ντούΐσμπουργκ (450.000 κ.), "Εσσεν (650.000 κ.), κέντρα βαρείας βιομηχανίας (εἰς τὸ "Εσσεν εύρισκονται καὶ τὰ περιφήμα πολεμικά ἔργοστάσια Κρούπ), Ντουΐσσελντορφ (480.000 κ.), κέντρον μεταλλουργίας καὶ χημικῶν προϊόντων.

Συμπέρασμα. Ἀπό τὴν μελέτην τῶν φυσικῶν περιοχῶν τῆς Γερμανίας ἔξαγεται τὸ συμπέρασμα, ὅτι δὲν ὑπάρχει ἐνιαῖον κέντρον, ἀλλὰ ἐναλλαγὴ περιοχῶν, ἐκ τῶν δποίων ἄλλαι

"Ο Ρήνος εἰς τὴν περιοχὴν τῶν Παραρρηνίων Ὁρέων.

μὲν εἶναι πτωχαὶ, ἄλλαι δὲ πολὺ πλούσιαι. Ὁ μόνος δεσμὸς μεταξύ των εἶναι αἱ δόσοι τῆς συγκοινωνίας (ποταμοί, διώρυγες, σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ, ἀμαξιταὶ δόσοι). Εἰς τοῦτο δῆθελεται καὶ ἡ ἔξαιρετικὴ ἀνάπτυξις τῶν πόλεων, αἱ δποῖαι εύρισκονται εἰς τὴν διασταύρωσιν τῶν μέσων συγκοινωνίας (Βερολίνον, Βιέννη, Μόναχον, Λειψία, Φραγκφούρτη).

Πληθυσμὸς καὶ οἰκονομικὴ ζωὴ.—Πληθυσμός. Ὁ πληθυσμὸς τῆς Γερμανίας εἶναι ἀνίσως διανενεμημένος εἰς τὰς διαφόρους περιοχάς. Αἱ περισσότερον κατώκημέναι περιοχαὶ εἶναι

αἱ βιομηχανικαὶ (κοιλάς τοῦ Ρήνου, Σαξωνία, Σιλεσία). Ἐκ τούτου καταφαίνεται, διὰ ὁ γερμανικὸς πληθυσμὸς εἰναι κυρίως βιομηχανικός. Εἰς τοῦτο ὀφείλεται καὶ ἡ μεγάλη σχετικῶς πυκνότης του (130 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.).

Γεωργία. Ἡ γεωργικὴ παραγωγὴ δὲν ἐπαρκεῖ διὰ τὴν διατροφὴν τοῦ γερμανικοῦ πληθυσμοῦ. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὴν μεγάλην ἔκτασιν, τὴν δποῖαν κατέχουν τὰ πτωχὰ ἐδάφη καὶ εἰς τὸν μεγάλον βιομηχανικόν της πληθυσμόν.

Χάρις δμῶς εἰς τὴν μεγάλην ἐπιμέλειαν καὶ ἐργατικότητα τῶν κατοίκων πολλὰ ἐδάφη, τὰ δποῖα ἥσαν ἀκατάλληλα διὰ καλλιεργείας, ἔγιναν εὔφορα. Ἡ γερμανικὴ γεωργία γίνεται σύμφωνα μὲ τοὺς νεωτάτους κανόνας τῆς ἐπιστήμης καὶ ὡς ἐκ τούτου ἔχει βιομηχανικὸν χαρακτῆρα. Χρησιμοποιοῦν λιπάσματα, μηχανάς καὶ ἐκλέγουν τὰς καταλληλοτέρας ποικιλίας τῶν σπόρων καὶ τῶν δένδρων, τὰ δποῖα πρόκειται νὰ καλλιεργήσουν.

Αἱ σπουδαιότεραι καλλιέργειαι εἰναι :

α') Δημητριακοὶ καρποὶ, ἐκ τῶν δποίων τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ἡ σίκαλις (ἡ Γερμανία εἶναι ἡ πρώτη χώρα παραγωγῆς σικάλεως) ἀκολουθοῦν ἡ βρώμη, ὁ σῖτος καὶ ἡ κριδή, ἡ δποῖα χρησιμοποιεῖται κυρίως εἰς τὴν παρασκευὴν τῆς μπύρας. Ἡ μεγάλη παραγωγὴ τῆς σικάλεως ὀφείλεται εἰς τὴν μεγάλην ἔκτασιν, τὴν δποῖαν κατέχουν τὰ ἀμμώδη καὶ συνεπῶς πτωχὰ ἐδάφη, τὰ δποῖα δὲν εἶναι κατάλληλα διὰ τὴν καλλιέργειαν τοῦ σίτου.

β') Γεώμηλα, τὰ δποῖα ἐναλλάσσονται μὲ τὴν καλλιέργειαν τῆς σικάλεως, καθόσον εύδοκιμοῦν εἰς τὰ ἀμμώδη ἐδάφη. Ἡ Γερμανία κατέχει τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὴν παγκόσμιον παραγωγὴν τῶν γεωμήλων, τὰ δποῖα ἀποτελοῦν τὴν βάσιν τῆς διατροφῆς τοῦ πληθυσμοῦ της.

γ') Σακχαροῦχα τεῦτλα, τὰ δποῖα ἐναλλάσσονται μὲ τὴν καλλιέργειαν τοῦ σίτου, διότι εύδοκιμοῦν εἰς τὰ πλούσια ἐδάφη (κοιλάδας τῶν ποταμῶν καὶ εύφορους πεδιάδας τῆς Μεσιης Γερμανίας). Ἡ Γερμανία κατέχει τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὴν παγκόσμιον παραγωγὴν ζακχάρεως ἐκ τῶν σακχαρούχων τεύτλων.

δ') "Α μπελσι, αἱ ὁποῖαι καλλιεργοῦνται εἰς τὴν Νότιον Γερμανίαν, δῆτα τὸ κλῖμα εἶναι κατάλληλον.

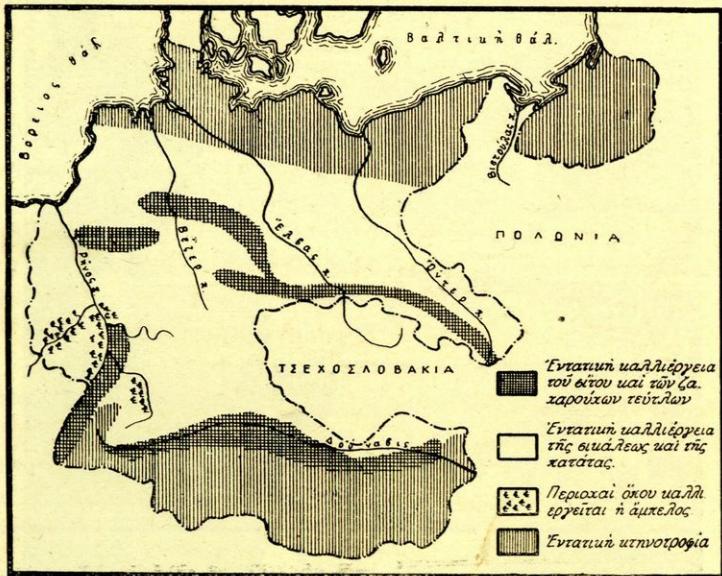

* Η Κολωνία ἐπὶ τοῦ Ρήνου ποταμοῦ.

Κτηνοτροφία. Μεγάλην ἀνάπτυξιν παρουσιάζει καὶ ἡ κτηνοτροφία, ἡ ὁποία δύμως δὲν ἔπαρκει εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς

καταλώσεως. Τρέφονται κυρίως μεγάλα ζώα χάρις εἰς τὰ ἐκτεταμένα λιβάδια τῶν ὁρεινῶν περιοχῶν, τῶν ὁροπεδίων καὶ τῶν παραλίων. Τρέφονται ἐπίσης πολλοὶ χοῖροι, ίδιως εἰς τὴν Βόρειον Γερμανικὴν πεδιάδα, χάρις εἰς τὴν μεγάλην καλλιέργειαν τῶν γεωμήλων.

Βιομηχανία. 'Η Γερμανία εἶναι Κράτος κατ' ἔξοχὴν βιο-

Οἰκονομικὸς χάρτης τῆς Γερμανίας (γεωργικὴ παραγωγὴ).

μηχανικόν. 'Η μεγάλη ἀνάπτυξις τῆς γερμανικῆς βιομηχανίας δόθειται εἰς τοὺς ἔξῆς λόγους :

α') Εἰς τὰ πλούσια μεταλλεῖα τοῦ ἄνθρακος. 'Η Γερμανία κατέχει τὴν τρίτην θέσιν εἰς τὴν παγκόσμιον παραγωγὴν τοῦ ἄνθρακος μετὰ τὰς 'Ηνωμένας Πολιτείας καὶ τὴν Ἀγγλίαν.

β') Εἰς τὸν μεγάλον τῆς πληθυσμὸν, δ. δοποῖος προμηθεύει ἀφθόνους καὶ ἐπιδεξίας ἐργατικὰς χεῖρας.

γ') Εἰς τὸ θαυμάσιον δίκτυον τῶν πλωτῶν

δδων, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἀπαραίτητοι διὰ τὴν μεταφορὰν τῶν βαρέων προϊόντων.

Αἱ σπουδαιότεραι βιομηχανίαι εἶναι : 'Η μεταλλουργία (μηχαναὶ διάφοροι, πολεμικὰ εἴδη, σιδηροδρομικὸν ύλικὸν κτλ.). Τὰ σπουδαιότερα κέντρα εἶναι ἡ κοιλάδα τοῦ Ρούρ, ἡ Σιλεσία, τὸ Βερολίνον, καὶ τὸ 'Αμβούργον (ναυπηγεῖα). 'Η βιομηχανία ἡλεκτρι-

Οἰκονομικὸς χάρτης τῆς Γερμανίας (βιομηχανικὰ περιοχαῖ).

κῶν εἰδῶν (Βερολίνον, Ρούρ, Νυρεμβέργη). 'Η χημικὴ βιομηχανία (χρώματα, λιπάσματα, ἐκρηκτικαὶ ὄλσι, φαρμακευτικὰ εἴδη) μὲ κέντρα τὴν κοιλάδα τοῦ Ρούρ, τὸ 'Αμβούργον καὶ τὴν Σαξωνίαν. 'Η ὑφαντουργία, τῆς ὁποίας τὰ σπουδαιότερα κέντρα εὐρίσκονται εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Ρήνου, εἰς τὴν Σαξωνίαν καὶ τὴν Βρέμην, τὸν λιμένα εἰσαγωγῆς βάμβακος. Τέλος ἡ βιομηχανία εἰδῶν διατροφῆς (ἀλεύρου, ζύθου, ζακχάρεως, οἰνοπνεύματος).

Συγκοινωνία. 'Η Γερμανία ᔁχει πυκνήν καὶ καλῶς ώργανωμένην συγκοινωνίαν. "Ἐχει ἐν δίκτυον πλωτῶν δόδων μήκους 12.000 χμ. περίπου, τὸ δόποιον διαιρεῖται εἰς τρία τμῆματα: Εἰς τὸ δίκτυον τοῦ Δουνάβεως, τὸ δόποιον συνδέει τὴν Γερμανίαν μὲ τὰς χώρας τῆς Ν. Α. Εύρωπης. Εἰς τὸ δίκτυον τῶν ποταμῶν τῆς Γερμανικῆς πεδιάδος ("Οδερ, "Ελβα, Βέζερ), τὸ δόποιον συνδέει τὰς χώρας τοῦ ἑσωτερικοῦ μὲ τοὺς λιμένας τῆς Βαλτικῆς καὶ Βορείου Θαλάσσης. Τέλος εἰς τὸ δίκτυον τοῦ Ρήνου ποταμοῦ, τὸ δόποιον εἶναι τὸ σπουδαιότερον ὅλων, διότι συνδέει τὴν βιομηχανικωτέραν περιοχὴν τῆς Γερμανίας μὲ τοὺς λιμένας τῆς Βορείου Θαλάσσης.

"Ἐχει ἐν δίκτυον σιδηροδρομικῶν γραμμῶν μήκους 61.000 χμ., τοῦ δόποιου ἡ πυκνότης εἶναι μεγαλυτέρα εἰς τὰς βιομη-

Εἰς αγωγή

Εἰδὸν διατροφῆς	Πρῶται ὥλαι διὰ τὴν βιομηχανίαν της.	Βιομηχανία εἰδὼν
-----------------	--------------------------------------	---------------------

Ἐξαγωγή

Εἰδὸν διατροφῆς	Πρῶται ὥλαι	Βιομηχανία εἰδὼν
-----------------	-------------	---------------------

Τὸ ἔξωτερικὸν ἐμπόριον τῆς Γερμανίας.

χανικάς περιοχάς. Αἱ σπουδαιότεραι τῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν εἶναι τμῆματα τῶν μεγάλων διεθνῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν: Διεθνῆς γραμμῆς 'Αμβούργου — Τεργέστης, Παρισίων — Βερολίνου — Μόσχας, Παρισίων — Βιέννης — Κωνσταντινουπόλεως.

Μετὰ τὸν πρῶτον παγκόσμιον πόλεμον παρουσιάζει μεγάλην ἀνάπτυξιν καὶ τὸ δίκτυον τῶν ἀεροπορικῶν γραμμῶν.

'Ἐμπόριον. 'Η Γερμανία εἶναι μία τῶν μεγαλυτέρων ἐμπορικῶν δυνάμεων τοῦ Κόσμου. Τοῦτο ὀφείλεται: α') εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην βιομηχανίαν τῆς, ἡ δόποια ᔁχει ἀνάγκην μεγάλης ποσότητος πρώτων ὄλων· β') εἰς τὴν μικρὰν γεωργικήν της παραγωγήν, καθόσον αὕτη ἐπάρκει μόνον ἐννέα μῆνας τὸ ἔτος διὰ τὴν διατροφὴν τοῦ πληθυσμοῦ τῆς.

Είσαγει κυρίως πρώτας όλας διά τὴν βιομηχανίαν της (μεταλλεύματα σιδήρου, διάφορα ἄλλα μεταλλεύματα, βάμβακα, ἔριον, μέταξαν, κασούτσούκ, πετρέλαιον) καὶ εἴδη διατροφῆς διά τὸν πληθυσμόν της (δημητριακούς καρπούς, κτηνοτροφικὰ προϊόντα, οἶνους, ἀποικιακά εἰδῆ).

Ἐξάγει κυρίως βιομηχανικὰ προϊόντα εἰς μεγάλην ποσότητα (εἴδη μεταλλουργίας, χημικὰ προϊόντα, ύφασματα καὶ ἄνθρακα). Τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ θαλασσίου ἐμπορίου της διεξάγεται διά τῶν λιμένων τῆς Βορείου θαλάσσης ('Αμβούργου, Βρέμης καὶ Ρόττερνταμ).

Ἐμπόριον μετά τῆς Ἑλλάδος. Ἡ Γερμανία κατέχει τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὸ ἔξωτερικὸν ἐμπόριον τῆς Ἑλλάδος. Αἱ εἰς Ἑλλάδα ἔξαγωγαὶ τῆς ἀποτελοῦνται κυρίως ἀπὸ μηχανάς, καὶ μεταλλικά εἰδη, ύφασματα, ἄνθρακα, ἐπιστημονικὰ ἐργαλεῖα, χημικὰ προϊόντα, αὐτοκίνητα κ. ἄ. Αἱ ἐκ τῆς Ἑλλάδος εἰσαγωγαὶ τῆς περιλαμβάνουν κυρίως καπνόν, σῦκα, ξηρά, σταφίδα, οἰνοπνευματώδη ποτά, σταφυλάς, ἐσπεριδοειδῆ, προϊόντα ἑλαίας, ὀκατέργαστα δέρματα, κολοφώνιον, τερεβινθέλαιον, λευκόλιθον, σμύριδα, σιδηροπυρίτην κτλ.

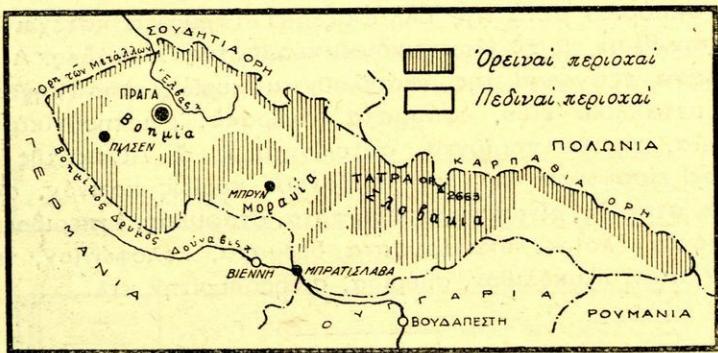
B'. ΤΣΕΧΟΣΛΟΒΑΚΙΑ

Ἡ Τσεχοσλοβακία⁽¹⁾, ἡ ὁποία ἴδρυθη μετά τὸν πρῶτον παγκόσμιον πόλεμον διά τοὺς Σλαύους, οἱ ὁποῖοι κατὰ μέγα μέρος κατοικοῦν τὴν περιοχὴν αὐτὴν (Τσέχους καὶ Σλοβάκους), ἀπὸ τοῦ ἔτους 1939 μέχρι τῆς λήξεως τοῦ δευτέρου παγκοσμίου πολέμου δὲν ἀπετέλει ἐνιαῖον καὶ ἀνεξάρτητον Κράτος. Ἐκ

(¹) Ἡ Τσεχοσλοβακία πρὸ τοῦ διαμελισμοῦ της εἶχεν ἔκτασιν 140.000 τ. χμ. καὶ 14 περίπου ἑκατομμύρια κατοίκων. Οἱ Τσέχοι καὶ οἱ Σλοβάκοι ἀπετελεῖον τὰ 65% τοῦ δλικοῦ πληθυσμοῦ. Ὁ ύπόλοιπος πληθυσμὸς ἀπετελεῖτο ἀπὸ ζένας ἐθνικότητας: Γερμανούς (κυρίως εἰς τὴν Βοημίαν), Ούγγρους, Ρουθήνους, Πολωνούς, Ρουμάνους. Ἡ μεγάλη αὕτη ἀνομοιογένεια τοῦ πληθυσμοῦ ἦτο καὶ τὸ ἀσθενέστερον σημεῖον τῆς Τσεχοσλοβακίας. Ὁ διαμελισμὸς τῆς Τσεχοσλοβακίας, ὁ ὁποῖος ἔγινε παρὰ τῆς Γερμανίας, δὲν εἶχεν ἀναγνωρισθῆ ἀπὸ δλας τὰς μεγάλας Δυνάμεις.

τῶν περιοχῶν τῆς ἡ Βοημία καὶ ἡ Μοραυΐα μετεβλήθσαν εἰς Γερμανικὸν Προτεκτοράτον, ἡ Σλοβακία ἀπετέλεσεν ἀνεξάρτητον Κράτος καὶ ἡ Ρουθηνία, ἡ ὅποια εὑρίσκεται πρὸς Α. τῆς Σλοβακίας, κατελήφθη ύπο τῆς Ούγγαρίας.

I. Βοημία - Μοραυΐα. Ιον Βοημία. Ἡ Βοημία, ἡ ὅποια ἦτο ἡ κυριωτέρα περιοχὴ τῆς διαμελισθείσης Τσεχοσλοβακίας, εἶναι μία λεκάνη. Ἡ περιφέρεια τῆς λεκάνης αὐτῆς ἀποτελεῖται ἀπὸ παλαιὰ κρυσταλλικὰ ὄρη: τὸν Βοημικὸν Δρυμὸν πρὸς τὰ Ν. Δ., τὰ ὄρη τῶν Μετάλλων πρὸς τὰ Β. Δ., τὰ Σουδήτια

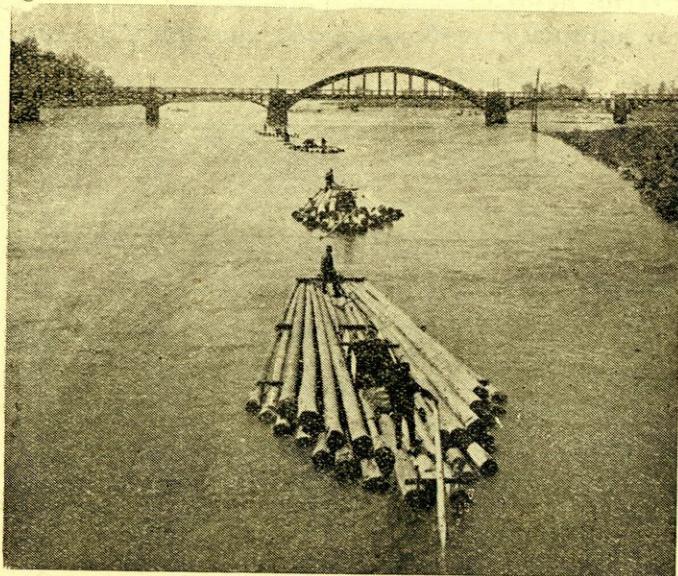
Χάρτης τῶν φυσικῶν περιοχῶν τοῦ πρώην Τσεχοσλοβακικοῦ Κράτους.

ὅρη πρὸς τὰ Β. Α. καὶ τὰς λοφοσειρὰς τῆς Μοραυΐας πρὸς Α. Τὸ ἐσωτερικὸν ὄφειλεται εἰς καθίζησιν τοῦ ἐδάφους καὶ καλύπτεται ἀπὸ εύφορους προσχώσεις.

Τὰ ρέοντα ὄδατα λόγω τῆς λεκανοειδοῦς μορφῆς τοῦ ἐδάφους συλλέγονται παρὰ τοῦ ποταμοῦ "Ελβα, ὁ ὅποιος διὰ βαθείας καὶ γραφικῆς κοιλάδος κειμένης μεταξὺ τῶν ὀρέων τῶν Μετάλλων καὶ τῶν Σουδήτων, διευθύνεται πρὸς Β., πρὸς τὴν Βόρειον Θάλασσαν.

Τὸ κλῖμα εἶναι ἡπειρωτικόν, διότι ἡ περιοχὴ αὕτη κεῖται μακρὰν τῆς θαλάσσης. Χάρις εἰς τὸ πολὺ εὔφορον ἔδαφός της ἡ Βοημία ἔχει ἀνεπτυγμένην γεωργίαν. Τὰ παραγόμενα προϊόντα, λόγω τοῦ ἡπειρωτικοῦ κλίματος, εἶναι κυρίως δημητριακοὶ καρποί, σακχαρούμχα τεῦτλα, γεώμηλα, ζυθόχορτον, λαχα-

νικά. Εἰς τὰς Ν. Α. πλαγιάς τῶν λόφων καλλιεργοῦνται ἄμπελοι καὶ διπλοφόρα δένδρα. Ἀνεπτυγμένη εἶναι ἐπίσης καὶ ἡ κτηνοτροφία (μεγάλα ζῷα, χοῖροι) χάρις εἰς τὴν καλλιέργειαν πολλῶν κτηνοτροφικῶν προϊόντων. Ἐπὶ τῶν δρέων χάρις εἰς τὰς ἀφθόνους βροχάς των ὑπάρχουν ἔκτεταμένα δάση. Ἡ Βοημία εἶναι ἐπίσης πλουσία εἰς δρυκτά (ἄνθρακα, σίδηρον, χρυσόν, ἄργυρον, οὐράνιον, ἀπὸ τὸ διπόιον ἔξαγεται τὸ ράδιον),

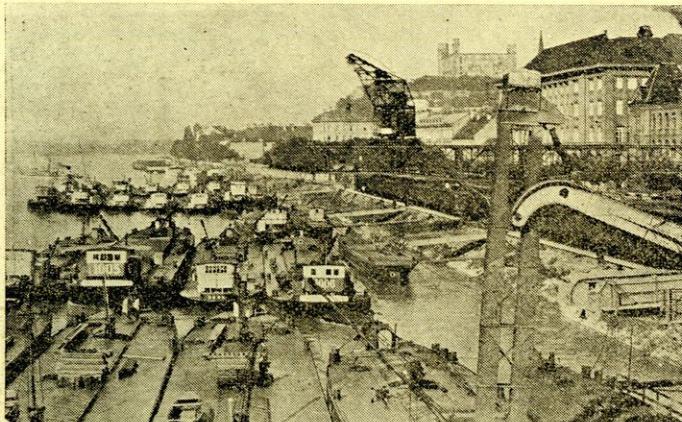
Μεταφορὰ ἔνλειας διὰ τοῦ ὦρεύματος τοῦ ποταμοῦ
εἰς τὴν Σλοβακίαν.

εἰς τὰ διποῖα κυρίως ὀφείλεται ἡ ἀνεπτυγμένη βιομηχανία τῆς. Ἡ περιοχὴ αὕτη εἶναι μεταξὺ τῶν σπουδαιότερων χωρῶν παραγωγῆς ραδίου.

Τὸ πλούσιον ἔδαφος καὶ ἡ μεγάλη βιομηχανικὴ ἀνάπτυξις συνετέλεσαν, ὥστε ἡ χώρα αὕτη νὰ εἶναι πυκνῶς κατῳκημένη. Ἡτο ἡ πυκνότερον κατῳκημένη περιοχὴ τῆς Τσεχοσλοβακίας. Αἱ σπουδαιότεραι πόλεις εἶναι: ἡ Πράγα (850.000 κ.), ἡ πρώην πρωτεύουσα τῆς Τσεχοσλοβακίας. Ἡ πόλις αὕτη εἶναι σπου-

δαίον ἐμπορικὸν καὶ βιομηχανικὸν κέντρον χάρις εἰς τὰ πλησίον κείμενα μεταλλεῖα ἄνθρακος καὶ τὸν μεγάλον πληθυσμόν της (μηχανουργεῖα, ὑποδηματοποιεῖα, ἐνδύματα, εἴδη διατροφῆς). Δευτέρα πόλις εἶναι τὸ Πίλσεν (115.000 κ.), σπουδαῖον ἐπίσης κέντρον βιομηχανίας (μηχανουργεῖα [έργοστάσια Σκόντα], ζυθοποιεῖα, χαρτοποιεῖα κ.ἄ.).

Σον Μοραυΐα. Ἡ Μοραυΐα εἶναι μία ἀνοικτὴ κοιλάς, ἡ δποία κεῖται μεταξὺ Βοημίας καὶ Καρπαθίων καὶ διασχίζεται ἀπὸ τὸν ποταμὸν Μοραύαν, παραπόταμον τοῦ Δουνάβεως. Τὸ

‘Ο ποταμὸς Δούναβις παρὰ τὴν Μπρατισλάβαν.

ἔδαφός της, ἐπειδὴ καλύπτεται ἀπὸ εύφορους προσχώσεις, εἶναι πολὺ εὔφορον. Κατὰ τὸ κλῖμα καὶ τὰ προϊόντα ἡ Μοραυΐα δημοιάζει μὲ τὴν Βοημίαν. Ἡ σπουδαιότης τῆς Μοραυΐας δὲν διφείλεται τόσον εἰς τὸ ἔδαφος της, δσον εἰς τὴν γεωγραφικήν της θέσιν, καθόσον συνδέει τὴν κοιλάδα τοῦ Δουνάβεως (παλαιάν Αὐστρίαν) μὲ τὰς κοιλάδας τοῦ "Οδερ" καὶ τοῦ Βιστούλα (Άνατ. Γερμανίαν, Πολωνίαν) διὰ τῶν θυρῶν τῆς Μοραυΐας.

Χάρις εἰς τὸ εὔφορον ἔδαφός της, εἰς τὴν καλὴν γεωγραφικήν της θέσιν καὶ εἰς τὰ πλούσια μεταλλεῖα της (ἄνθραξ, σίδηρος) ἡ Μοραυΐα ἔχει πυκνὸν πληθυσμόν. Σπουδαιότερα πόλις εἶναι ἡ Μπρύν (260.000 κ.), πρωτεύουσα τῆς Μοραυΐας καὶ

σπουδαῖον βιομηχανικὸν κέντρον (μάλινα ύφασματα, γεωργικαὶ μηχαναὶ).

‘Η Βοημία καὶ Μοραυΐα (Ιδίως ἡ πρώτη) εἶναι χῶραι κυρίως βιομηχανικαὶ, χάρις εἰς τὰ πλούσια μεταλλεῖα τῶν καὶ τὴν καλήν των συγκοινωνίαν. Διὰ τοῦτο ἔχουν καὶ πυκνὸν πληθυσμὸν (6.800.000 κ.).

II. Σλοβακία. — ‘Η Σλοβακία, ἡ δποία ἀποτελεῖται κυρίως

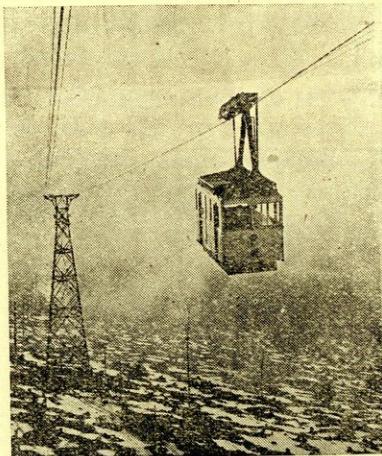

Γυναικεῖς τῆς Σλοβακίας μὲ τὴν ἐθνικὴν ἐνδυμασίαν.

ἀπὸ τὰ δυτικὰ Καρπάθια, εἶναι χώρα δρεινή. Ὡτὸς ἡ πλέον δρεινὴ περιοχὴ τῆς παλαιᾶς Τσεχοσλοβακίας. Ἡ ὑψηλοτέρα κοφυφὴ τῶν Καρπαθίων, ἡ δποία ὑπερβαίνει τὰ 2.600 μ. εὐρίσκεται εἰς τὴν περιοχὴν τῆς υψηλῆς Τάτρας.

‘Η Σλοβακία, ἐπειδὴ εἶναι χώρα δρεινή, εἶναι περισσότερον κατάλληλος διὰ τὴν κτηνοτροφίαν καὶ ὑλοτομίαν. Αἱ καλλιέργειαι εἶναι δλίγαι καὶ εύρισκονται κυρίως εἰς τὰς κοιλάδας. Καλλιεργοῦνται ως ἐπὶ τὸ πλεῖστον δημητριακοὶ καρποί. Εἰς

τὴν νοτίαν περιοχὴν τῆς Τάτρας ὑπάρχουν καὶ μεταλλεῖα σιδήρου, ἀργύρου καὶ χρυσοῦ. Ἡ Σλοβακία λόγῳ τῆς μεγάλης ἐκτάσεως, τὴν δποίαν κατέχουν τὰ δρη, εἰναι ἀραιῶς κατωκη-

Ἡ συγκοινωνία εἰς τὴν περιοχὴν
τῶν ὁρέων τῶν Μετάλλων.

μένη. Σπουδαιοτέρα πόλις εἰναι ἡ πρωτεύουσα Μπρατισλάβα (Πρεσβούργον, 125.000 κ.), λιμὴν ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως καὶ κέντρον βιομηχανίας χάρις εἰς τὴν καλήν του συγκοινωνίαν.

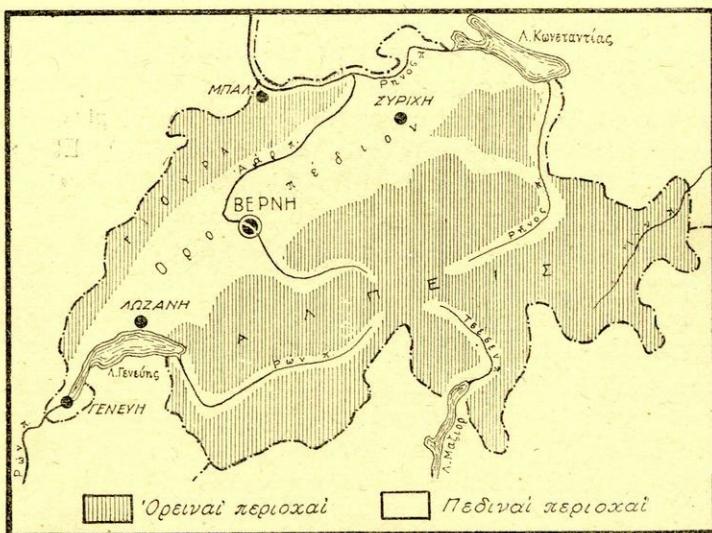
Γ'. ΕΛΒΕΤΙΑ

Εἰσαγωγὴ.— Ἡ Ἐλβετία εἰναι χώρα κατ' ἔξοχὴν ὁρεινή, καθόσον τὰ 70 %, τοῦ ἐδάφους της ἀποτελοῦνται ἀπὸ δρη. Ἡ μορφὴ δμως αὕτη τοῦ ἐδάφους της οὐδόλως παρεμποδίζει τὴν ἀνάπτυξιν της· τούναντιον, χάρις εἰς τὸ δτι εἰναι κυρία τῶν σπουδαιοτέρων δδῶν τῶν "Αλπεων, αἱ δποῖαι ἔξυπηρετοῦν μεγάλας καὶ πλουσίας χώρας (Γερμανίαν, Γαλλίαν, Ἰταλίαν) καὶ εἰς τὴν ἐργατικότητα τῶν κατοίκων της, εἰναι μία ἀπὸ τὰς πλέον πολιτισμένας χώρας τῆς Εύρωπης.

“Ορια.—Η Έλβετία δρίζεται πρὸς Β. καὶ καὶ πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Γερμανίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Ἰταλίας καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Γαλλίας. Η μόνη πλωτὴ δόδος, ἡ ὅποια συνδέει τὴν Έλβετίαν μετὰ θαλάσσης, εἶναι δὲ Ρήνος ποταμός.

Φυσικαὶ περιοχαὶ.—Η Έλβετία ἀποτελεῖται ἀπὸ τρεῖς φυσικὰς περιοχὰς: Τὰς Ελβετικὰς "Αλπεις, τὸν Ελβετικὸν Γιούραν καὶ τὸ Ελβετικὸν Όροπέδιον.

Ελβετικαὶ "Αλπεις. Αἱ Ελβετικαὶ "Αλπεις εἶναι τμῆμα

Φυσικὸς χάρτης τῆς Έλβετίας.

τῶν Κεντρικῶν "Αλπεων, αἱ ὅποιαι ἀποτελοῦνται ἀπὸ τρεῖς παραλλήλους ζώνας. Ἐκ τῶν τριῶν ζωνῶν ὑψηλοτέρα εἶναι ἡ μεσαία (3.000—4.000 μ.). Η ζώνη αὕτη ἀποτελεῖται κυρίως ἀπὸ κρυσταλλικὰ πετρώματα καὶ ὀνομάζεται "Υψηλαὶ "Αλπεις. Αἱ δύο ἄλλαι, αἱ ὅποιαι εὑρίσκονται πρὸς Β. καὶ πρὸς Ν. τῶν "Υψηλῶν "Αλπεων, ἀποτελοῦνται κυρίως ἀπὸ ἀσβεστολιθικὰ πετρώματα, εἶναι χαμηλότεραι καὶ ὀνομάζονται Προάλπεις. Τὰ κυριώτερα χαρακτηριστικά, ὅχι μόνον τῶν Ελβετικῶν "Αλ-

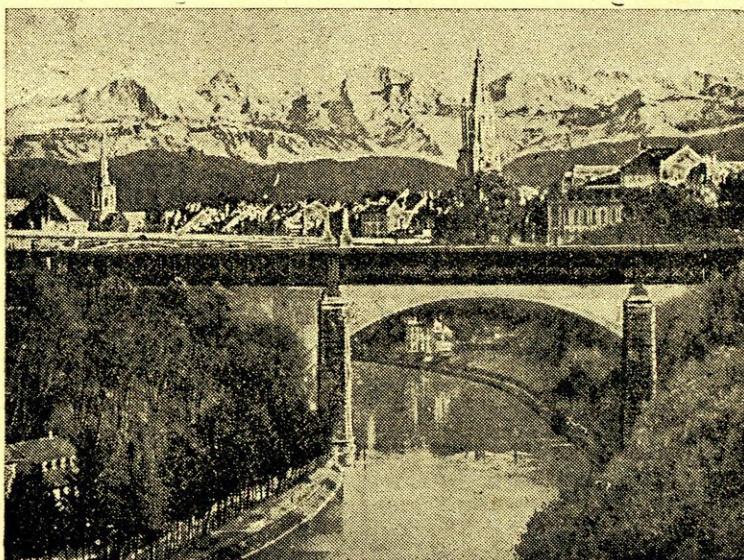
πεων, δλλά δλοκλήρου τῆς ὁροσειρᾶς τῶν "Αλπεων εἶναι τὰ
έξης :

Αἱ κορυφαὶ σχηματίζουν γραμμὰς παραλλήλους χωριζό-
μένας διὰ κοιλάδων, αἱ δποῖαι ἀκολουθοῦν τὴν ίδιαν διεύθυν-
σιν. Αἱ κορυφαὶ εἶναι πολὺ ύψηλαι καὶ ἀπότομοι, αἱ δὲ κοιλά-
δες πολὺ βαθεῖαι. Λόγῳ τῆς μεταβολῆς τοῦ κλίματος ἐκ τῶν
χαμηλοτέρων περιοχῶν πρὸς τὰς ύψηλοτέρας, ἡ βλάστησις
εἶναι κλιμακωτὴ. Μέχρις 800—900 μέτρων ύπαρχουν αἱ καλ-
λιέργειαι, αἱ δποῖαι γίνονται καὶ εἰς τὰς γειτονικὰς πεδιάδας
(λειβάδια, δημητριακοὶ καρποί, μικρὰ δάση δρυῶν καὶ καστα-
νεῶν). Μέχρι 1.200 μ. φύονται τὰ φυλλοβόλα δένδρα (δρύες
εἰς τὰς χαμηλοτέρας περιοχάς, δξυαι εἰς τὰς ύψηλοτέρας).
"Ανω τῶν 1.200 μ. καὶ μέχρι 1.800—2.000 μ. περίου φύον-
ται τὰ κωνοφόρα δένδρα (ἔλατα, δρειναι πεῦκαι). Εἰς ὅψος
ἄνω τὸ 2.000 μ. δ χειμῶν εἶναι πολὺ δριμὺς καὶ διαρκεῖ ἔννέα
μῆνας τὸ ἔτος, τὸ θέρος εἶναι πολὺ δροσερόν, οἱ δὲ ἄνεμοι
πολὺ δρμητικοί. Διὰ τοῦτο εἰς τὰς ύψηλάς αὐτὰς περιοχάς δὲν
ύπαρχουν δάση, δλλὰ μικροὶ θάμνοι καὶ ίδιως χλόη, ἐπειδὴ
αὐτῇ ἀντέχει εἰς τὰς κλιματικὰς αὐτὰς συνθήκας. Εἰς τὸ ὅψος
ἄνω τῶν 2.600—3.000 μ. ἡ χιῶν διατηρεῖται καθ' δλον τὸ ἔτος
καὶ συνεπῶς ἡ ζωὴ εἶναι ἀδύνατος.

"Ἐκ τῶν αἰώνιων αὐτῶν χιόνων σχηματίζονται παγετῶνες,
ἀπὸ τοὺς δποίους γεννῶνται ποταμοὶ χειμαρρώδεις. Οἱ σπου-
δαιότεροι ποταμοὶ εἶναι δ Ρήνος, δ Ροδανὸς (Ρόν), δ "Ασφ, δ
"Ινν καὶ δ Τεσέν. Λόγῳ τῆς μεγάλης διαβρώσεως, τὴν δποίαν
ύπέστη ἡ δροσειρὰ τῶν "Αλπεων ἀπὸ τὰ ρέοντα ὕδατα καὶ
ίδιως ἀπὸ τοὺς παγετῶνας εἰς παλαιοτέραν γεωλογικὴν ἐπο-
χήν, διασχίζεται ἀπὸ βαθείας κοιλάδας πρὸς δλας τὰς διευ-
θύνσεις. Τὰ κοιλώματα τῶν κοιλάδων κατέχονται ἀπὸ λίμνας
ἐπιμήκεις (Κωνσταντίας, Ζυρίχης, Γενεύης) χάρις εἰς τὰς κοι-
λάδας αὐτὰς ἡ κυκλοφορία εἶναι πολὺ εὔκολος καὶ ἀπὸ Δ.
πρὸς Α. καὶ ἀπὸ Β. πρὸς Ν. Αἱ "Αλπεις εἶναι τὸ πλέον γνω-
στὸν καὶ τὸ πλέον προσιτὸν ἀπὸ δλας τὰ μεγάλα ὅρη τῆς γῆς.
Οἱ σπουδαιότεροι αὐχένες τῶν Ἐλβετικῶν "Αλπεων, διὰ τῶν
δποίων διέρχονται αἱ σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ, εἶναι τοῦ Σεμ-
πλὸν καὶ τοῦ Σὲν-Γκοτάρ. Διὰ τοῦ πρώτου διέρχεται ἡ μεγάλη

σιδηροδρομική γραμμή, ή όποια συνδέει τάς Ἀθήνας καὶ τὴν Κωνσταντινούπολιν μὲ τοὺς Παρισίους (διὰ τοῦτο ἡ γραμμὴ αὗτῇ λέγεται «Simplon Orient Express»), διὰ τοῦ δευτέρου δὲ ἡ σιδηροδρομική γραμμή, ή όποια συνδέει τὴν Γερμανίαν μὲ τὴν Ἰταλίαν.

Ἡ περιοχὴ τῶν Ἀλπεων χάρις εἰς τὰ ἔκτεταμένα λειβάδια τῆς εὐνοεῖ κυρίως τὴν κτηνοτροφίαν. Ἐπειδὴ τὰ λειβάδια τῶν ὑψηλῶν περιοχῶν κατὰ τὴν χειμερινὴν περίοδον καλύπτονται ἀπὸ χιόνας, οἱ κάτοικοι ἀναγκάζονται τὴν μὲν χειμερινὴν

Βέρνη. Εἰς τὸ βάθος αἱ Ἀλπεῖς.

περίοδον νὰ διέρχωνται εἰς τὰς χαμηλὰς περιοχὰς τῶν κοιλάδων, δῆπου εἰναι αἱ καλλιέργειαι, τὸ δὲ θέρος εἰς τὰς ὑψηλὰς περιοχὰς. Διὰ τοῦτο ἔχουν καὶ διπλὰς κατοικίας, μίαν χειμερινὴν εἰς τὰς χαμηλὰς περιοχὰς καὶ μίαν εἰς τὰς ὑψηλὰς. Ὁ πληθυσμὸς εἰναι ἀραιός καὶ ὡς ἐκ τούτου δὲν ὑπάρχουν μεγάλαι πόλεις.

Ἐλβετικὸς Γιούρας. Ὁ Ἐλβετικὸς Γιούρας εύρισκεται εἰς τὰ σύνορα τῆς Γαλλίας. Εἰναι μία δροσειρὰ μικροτέρα καὶ χαμηλοτέρα τῶν Ἀλπεων (1.700 μ.). Διακόπτεται ἀπὸ χαμη-

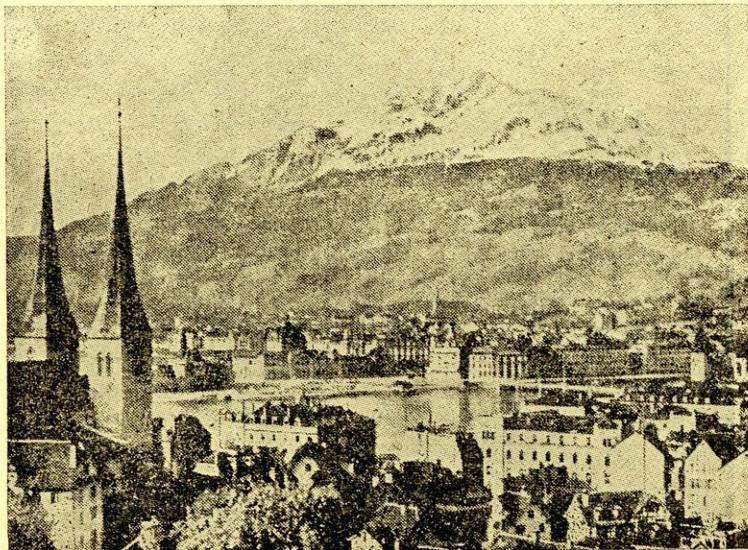
λούς αύχένας καὶ διασχίζεται ἀπὸ εύφόρους κοιλάδας. "Οπως αἱ "Αλπεις, οὕτω καὶ ἡ περιοχὴ τοῦ Γιούρα εἶναι κατάλληλος διὰ τὴν κτηνοτροφίαν. Χάρις δὲ καὶ εἰς τὸν λευκὸν ἄνθρακα ἔχει πολὺ ἀνεπτυχθῆ ἢ βιομηχανία τῶν κτηνοτροφικῶν προϊόντων (συμπεπυκνωμένου γάλακτος, τυροῦ, βουτύρου). Πολὺ ἀνεπτυγμένη εἶναι ἐπίσης καὶ ἡ βιομηχανία τῶν ὀρολογίων. Σπουδαιοτέρα πόλις εἶναι ἡ Βασιλεία (195.000 κ.), εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Ρήγου ποταμοῦ, ἔδρα τῆς Διεθνοῦς Τραπέζης καὶ σπουδαίον βιομηχανικόν κέντρον (μηχαναί, χημικά προϊόντα, μεταξωτά ὑφάσματα). Χάρις εἰς τὸν Ρήγον ποταμὸν εἶναι ὁ μόνος λιμὴν τῆς Ἐλβετίας, ἀπὸ τὸν ὅποιον αὕτη προμηθεύεται τὰ εἰδη διατροφῆς τῆς καὶ τὰς πρώτας ψλας διὰ τὴν βιομηχανίαν τῆς.

Ἐλβετικὸν Ὁροπέδιον. Μεταξὺ τῶν "Αλπεων καὶ τοῦ Γιούρα ἔκτεινεται τὸ Ἐλβετικὸν Ὁροπέδιον, τὸ ὅποιον παρὰ τὴν μικρὰν ἔκτασιν (μῆκος 250 χμ. ἀπὸ τὴν λίμνην τῆς Γενεύης μέχρι τῆς λίμνης τῆς Κωνσταντίας καὶ πλάτος 60 χμ.) συγκεντρώνει τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ἐλβετίας καὶ ὅλας σχεδὸν τὰς πόλεις. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸ πολὺ εὔφορον ἔδαφος, τὸ ὅποιον ἀποτελεῖται ἀπὸ προσχώσεις, τὰς δοπίας τὰ ρέοντα ὕδατα ἔφερον ἐκ τῶν δρεινῶν περιοχῶν καὶ εἰς τὸ κλῖμα του, τὸ ὅποιον εἶναι περισσότερον θερμὸν καὶ συνεπῶς καταλληλότερον διὰ καλλιεργείας. Ἡ γεωργία θεραπεύεται μὲν μεγάλην ἐπιμέλειαν. "Υπάρχουν λειβάδια καὶ καλλιεργοῦνται δημητριακοὶ καρποὶ εἰς τὰς χαμηλὸδες περιοχάς, οἱ δοπίαι εἶναι ἔκτεθειμέναι εἰς τοὺς παγετούς καὶ ἄμπελοι καὶ ὀπωροφόρα δένδρα εἰς τὰς Ν. Α. πλαγιάς τῶν λόφων. Ἡ κτηνοτροφία εἶναι περισσότερον ἀνεπτυγμένη ἀπὸ τὰς δρεινὰς περιοχάς.

Χάρις εἰς τὴν εὔκολον συγκοινωνίαν καὶ εἰς τὸν λευκὸν ἄνθρακα, τὸν ὅποιον προμηθεύουν οἱ ποταμοὶ οἱ κατερχόμενοι ἀπὸ τὰς "Αλπεις καὶ τὸν Γιούραν, εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη ἡ βιομηχανία καὶ τὸ ἐμπόριον. Τὰ σπουδαιότερα βιομηχανικά καὶ ἐμπορικά κέντρα εἶναι : ἡ Γενεύη (150.000 κ.) παρὰ τὴν διμήνυμον λίμνην, ἔδρα τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν καὶ σπουδαίον κέντρον ὀρολογοποίιας καὶ κοσμημάτων. Ἡ Λωζάννη (95.000 κ.), ἡ Βέρνη (150.000 κ.), πρωτεύουσα τῆς Ἐλβετίας, κέντρον ὀρολογοποίιας καὶ κυρίως εἰδῶν σοκολάτας, συμπεπυκνωμένου

γάλακτος καὶ τυροῦ, ἡ Ζυρίχη (325.000 κ.), ἡ πρώτη πόλις τῆς Ἐλβετίας καὶ σπουδαῖον βιομηχανικὸν κέντρον (μηχανατι, ύφασματα μεταξωτά), ἡ Λουκέρνη κ. ἄ.

Πληθυσμός καὶ οἰκονομικὴ ζωή.—Πληθυσμός. Ἡ Ἐλβετία ἔχει 41.300 τ. χμ. ἑκτασιν καὶ 4.000.000 κατ. Ὁ πληθυσμός τῆς Ἐλβετίας παρουσιάζει διαφοράς ὡς πρὸς τὴν καταγωγήν, τὴν γλώσσαν καὶ τὴν θρησκείαν. Τὸ πλεῖστον μέρος αὐτοῦ (71 %) εἶναι γερμανικῆς καταγωγῆς καὶ δミλεῖ τὴν γερμανι-

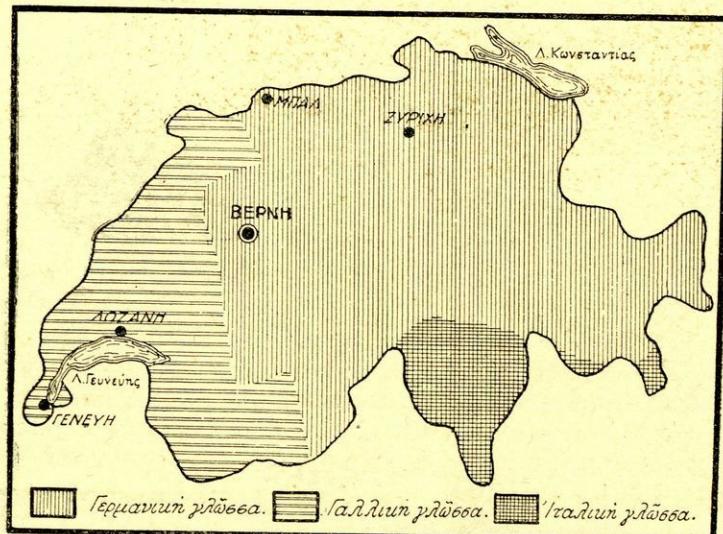

Λουκέρνη. Εἰς τὸ βάθος τὸ ὅρος Πιλάτος (2.100 μ.).

κὴν γλώσσαν. Τὸ τμῆμα αὐτὸν κατοικεῖ τὴν Βόρειον, τὴν Β. Α. καὶ Κεντρικὴν Ἐλβετίαν. Τὰ 21 %, εἶναι γαλλικῆς καταγωγῆς, δミλοῦν τὴν γαλλικὴν γλώσσαν καὶ κατοικοῦν τὴν Δυτικὴν Ἐλβετίαν. Τὰ 6 %, εἶναι Ιταλικῆς καταγωγῆς, δミλοῦν τὴν Ιταλικὴν γλώσσαν καὶ κατοικοῦν τὴν κοιλάδα τοῦ Τεσέν. Ὡς πρὸς τὴν θρησκείαν ὑπερισχύουν οἱ διαμαρτυρόμενοι. Ὁ ἐλβετικὸς πληθυσμὸς δὲν εἶναι ἔξι ٪ σου διανενεμημένος. Ἡ ἀραιότερον κατωκημένη περιοχὴ εἶναι ἡ περιοχὴ τῶν "Αλπεων (32

κάτ. εις 1 τ. χμ.), ἀκολουθεῖ ἡ περιοχὴ τοῦ Γιούρα (120 κάτ. εις 1 τ. χμ.) καὶ ἡ τοῦ Ὀροπεδίου, ἡ δποία εἶναι ἡ πυκνότερον κατώκημένη περιοχὴ τῆς Ἐλβετίας (πλέον τῶν 150 κ. εις 1 τ. χμ.).

Γεωργία καὶ κτηνοτροφία. Ἡ Ἐλβετία, δπως εἰδούμεν κατὰ τὴν ἔξετασιν τῶν φυσικῶν περιοχῶν, μικρὰν ἔκτασιν τοῦ καλλιεργησίμου ἐδάφους τῆς διαθέτει διὰ τὰς καλλιεργείας. Αὗται εύρισκονται κυρίως εις τὴν περιοχὴν τοῦ Ὀροπεδίου καὶ ἀποτελοῦνται ἀπὸ δημητριακούς καρπούς, πατάτας, οἰνον καὶ

Χάρτης τῶν γλωσσῶν τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ἐλβετίας.

κυρίως δπώρας (μῆλα, ἀπίδια, κεράσια). Ἔξ δλων τῶν καλλιεργειῶν εἰδῶν διατροφῆς μόνον αἱ δπώραι πλεονάζουν καὶ συνεπῶς ἔξαγονται εις τὸ ἔξωτερικόν. Αἱ καλλιέργειαι τῶν δημητριακῶν καὶ τῆς πατάτας ἐπαρκοῦν μόνον τρεῖς μῆνας περίπου διὰ τὴν διατροφὴν τοῦ πληθυσμοῦ. Εἰς τὴν ἀγροτικὴν ζωὴν τῆς Ἐλβετίας ἡ κτηνοτροφία ὑπερισχύει χάρις εις τὰ ἔκτεταμένα λειβάδια τῆς, τὰ δποία κατέχουν τὸ ἥμισυ περίπου τῆς ἔκτασεώς της. Εἶναι ἡ μοναδικὴ σχεδὸν ἀσχολία τῶν κατοίκων τῶν δρεινῶν περιοχῶν. Τὴν πρώτην θέσιν εις τὴν κτηνοτροφίαν

τῆς Ἐλβετίας κατέχουν τὰ δρη τοῦ Γιούρα καὶ τὸ Ὀροπέδιον χάρις εἰς τὴν μεγάλην ἔκτασιν, τὴν δποίων κατέχουν αἱ κτηνοτροφικαὶ καλλιέργειαι. Τὰ κυριώτερα κτηνοτροφικὰ προϊόντα εἰναι τὸ γάλα καὶ ὁ τυρός.

Βιομηχανία. Ἡ Ἐλβετία χάρις εἰς τὸν λευκὸν ἄνθρακα τῶν δρεινῶν της περιοχῶν καὶ εἰς τὸν ἐπιδέξιον καὶ δρκετὸν πληθυσμόν της ἔχει ἀνεπτυγμέτην βιομηχανίαν. Δὲν ἔχει δμως βαρεῖαν βιομηχανίαν (γραμμάτας σιδηροδρόμων, γεωργικὰς μηχανὰς καὶ ἄλλα βαρέα προϊόντα), δπως ἡ Γερμανία, ἡ Ἀγγλία, ἡ Γαλλία καὶ τὸ Βέλγιον, διότι δὲν ἔχει οὔτε ἄνθρακα, οὔτε μεταλλεύματα. Ἡ βιομηχανία της περιορίζεται εἰς τὴν ἐπεξεργασίαν ώλων ἡμικατειργασμένων. Εἰναι βιομηχανία εἰδῶν ἀκριβίας καὶ πολυτελείας, τῶν δποίων ἡ ἀξία ἔγκειται εἰς τὴν ἔργασίαν. Οἱ σπουδαιότεροι κλάδοι εἰναι ἡ ὠρολογοποία μὲ κέντρον τὴν Γενεύην, ἡ μηχανουργία καὶ ἡ ὑφαντουργία μὲ σπουδαιότερα κέντρα τὴν Ζυρίχην καὶ τὴν Βασιλείαν. Εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην της βιομηχανίαν δφείλεται καὶ ὁ πυκνός της πληθυσμὸς παρὰ τὸ δρεινὸν ἔδαφός της (57 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.).

Συγκοινωνία. Παρὰ τὴν δρεινήν της ἔκτασιν ἡ Ἐλβετία ἔχει πολὺ ἀνεπτυγμένην συγκοινωνίαν. Τοῦτο δφείλεται εἰς τὴν γεωγραφικὴν της θέσιν καὶ εἰς τὴν ἔργατικότητα καὶ ἴκανότητα τῶν κατοίκων της. Διὰ τῆς Ἐλβετίας διέρχονται διεθνεῖς δοἱ, αἱ δποῖαι συνδέουν τὴν Γαλλίαν μὲ τὴν Ν. Α. Εύρωπην καὶ τὴν Γερμανίαν μὲ τὴν Ἰταλίαν. Χάρις εἰς τὰ γραφικὰ τοπία της, εἰς τὴν καλήν της συγκοινωνίαν καὶ εἰς τὰ πολλὰ καὶ πολυτελῆ ξενοδοχεῖα της ἔχει μεγάλην περιηγητικὴν κίνησιν. Οὕτως οἱ Ἐλβετοὶ κατώρθωσαν διὰ τῆς ἔργασίας των νὰ ἐπωφεληθοῦν δλων τῶν πλεονεκτημάτων, τὰ δποῖα προσφέρει ἡ θέσις καὶ ἡ φύσις τῆς χώρας των.

Διάγραμμα ἐμφαῖνον τὴν διανομὴν τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἔδαφους τῆς Ἐλβετίας.

Έμπόριον. Ή Έλβετία, χώρα κτηνοτροφική καὶ βιομηχανική, ἔξαγει κτηνοτροφικά προϊόντα (συμπεπυκνωμένον γάλα, τυρόν) καὶ βιομηχανικά εἴδη (ώρολόγια, μηχανάς, ύφασματα) καὶ εἰσάγει εἴδη διατροφῆς διὰ τὸν πληθυσμόν της καὶ πρώτας όλας διὰ τὴν βιομηχανίαν της (σίδηρον, ἄνθρακα, βάμβακα, μέταξαν κτλ.). Εἰς τὴν Έλλάδα ἔξαγει κυρίως μηχανάς, ώρολόγια, ύφασματα, χημικά προϊόντα, κτηνοτροφικά εἴδη κ. ἄ. Έκ τῆς Έλλάδος εἰσάγει καπνόν, σταφίδα, σῦκα ξηρά, σταφυλάς, προϊόντα ἑλαίας κ. ἄ.

Δ'. Η ΟΥΓΓΑΡΙΑ

Εἰσαγωγή.—Η Ούγγαρια πρὸ τοῦ πρώτου παγκοσμίου πολέμου ἦτο ἡνωμένη μετὰ τῆς Αὐστρίας, μετὰ τῆς ὁποίας ἀπετέλει τὴν μεγάλην αὐτοκρατορίαν τῆς Αὐστροουγγαρίας (πλέον τῶν 650.000 τ. χμ. καὶ πλέον τῶν 50.000.000 κατοίκων). Σήμερον ἡ ἔκτασίς της ἀνέρχεται εἰς 93.000 τ. χμ. καὶ δὲ πληθυσμός της εἰς 8.700.000 κατ.

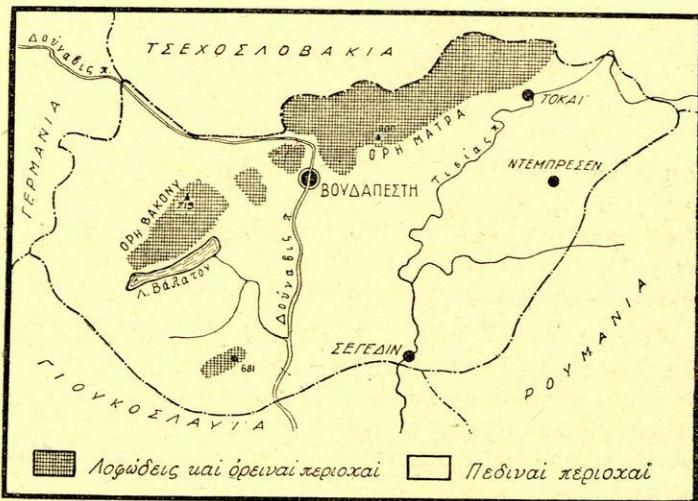
Ἐκεῖνο, τὸ δόποιον διακρίνει τὴν Ούγγαριαν ἀπὸ ὅλας τὰς λοιπὰς χώρας τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης, εἶναι δτὶ τὸ ἔδαφός της εἶναι καὶ ἔξοχὴν πεδινὸν καὶ δτὶ ἔχει ὡς μόνην φυσικὴν διέξοδον τὸν Δούναβιν Ποταμόν.

Όρια.—Η Ούγγαρια δρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Σλοβακίας καὶ Πολωνίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Γερμανίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Γιουγκοσλαβίας καὶ πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ρουμανίας. Η Ούγγαρια κατέχει σπουδαίαν γεωγραφικὴν θέσιν, καθόσον κεῖται ἐπὶ τῶν μεγάλων διεθνῶν δδῶν, αἱ δόποιαι συνδέουν τὴν Κεντρικὴν καὶ Δυτικὴν Εὐρώπην μετὰ τῆς Ν. Α. Εὐρώπης.

Μορφὴ τοῦ ἔδαφους.—Η Ούγγαρια κατέχει σήμερον τὸ κέντρον τοῦ Πανονικοῦ λεκανοπεδίου, τὸ δόποιον ὁφείλεται εἰς καθίζησιν τοῦ ἔδαφους. Εἰς παλαιοτέραν ἐποχὴν ἡ χαμηλὴ αὔτη περιοχὴ εἶχε μεταβληθῆ ἐις μίαν μεγάλην λίμνην, ἀπὸ τὴν δόποιαν σήμερον δὲν σώζονται παρὰ ἐλάχιστα ὑπολλείματα εἰς τὰ βαθύτερα σημεῖα (λίμνη Βάλατον). Έπειδὴ τὰ ὅδατα τῆς

παλαιάς αύτῆς λίμνης διωχετεύθησαν εἰς τὴν θάλασσαν διὰ τῆς κοιλάδος τῶν Σιδηρῶν Πυλών, τὸ ἔδαφος τῶν ἀνατολικῶν περιοχῶν εἶναι τελείως ὅριζόντιον, καθόσον κατείχετο ὑπὸ τῶν ὄδατῶν ἐπὶ μακρὸν χρονικὸν διάστημα. Αἱ δυτικῶτεραι περιοχαὶ δὲν εἶναι τόσον μονότονοι, δσον αἱ ἀνατολικαί, διότι μετεβλήθησαν εἰς ξηράν ἐνωρίτερον καὶ συνεπῶς ὑπέστησαν τὴν διάβρωσιν τῶν ρεόντων ὄδατῶν μακρότερον χρονικὸν διάστημα.

Τὸ ἔδαφος τοῦ λεκανοπεδίου εἶναι πολὺ εὔφορον, διότι καλύπτεται δπὸ εύφόρους προσχώσεις, τὰς δποίας ἔφερον τὰ ρέ-

Φυσικὸς χάρτης τῆς Οὐγγαρίας.

οντα ὄδατα ἀπὸ τὰς πέριξ υψηλὰς περιοχάς. Περισσότερον εὔφοροι εἶναι προσχώσεις, τὰς δποίας ἔφερον οἱ ἄνεμοι ἀπὸ τὰς βορειοτέρας περιοχάς τῆς Εύρωπης, αἱ δποίαι εἰς παλαιοτέραν ἐποχὴν κατείχοντο ὑπὸ παγετώνων. Τὰ ὑπὸ τοῦ ἀνέμου μεταφερθέντα ὄλικά εἶναι περισσότερον εὔφορα: α') Διότι ἀποτελοῦνται ἀπὸ λεπτὸν χῶμα, τὸ δποῖον περιέχει πολλὰς θρεπτικὰς ούσιας. β') Διότι διαπερῶνται εὐκόλως ὑπὸ τοῦ ὄδατος καὶ τοῦ ἀέρος. γ') Διότι διατηροῦν ἀρκετὴν ύγρασίαν ἀκόμη καὶ κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς μεγάλης ξηρασίας.

Τὰ ρέοντα ὕδατα τῆς Ούγγρικῆς πεδιάδος, λόγῳ τῆς λεκανοειδοῦς μορφῆς της, συλλέγονται παρά τοῦ Δουνάβεως ποταμοῦ, τοῦ δποίου σπουδαιότερος παραπόταμος εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν εἶναι διατίσιας.

Τὸ κλῖμα εἶναι ἡ πειραικόν, καθόσον κεῖται μακρὰν τῆς θαλάσσης καὶ περιβάλλεται ὑπὸ ὑψηλῶν δρέων. Αἱ διαφοραὶ τῆς θερμοκρασίας μεταξὺ χειμῶνος καὶ θέρους εἶναι πολὺ μεγάλαι. Εἰς τὴν Βουδαπέστην ἡ θερμοκρασία τοῦ Ἰανουαρίου κατέρχεται εἰς 2° περίπου ὑπὸ τὸ μηδέν, τοῦ δὲ Ἰουλίου εἰς 22° περίπου ὑπὲρ τὸ μηδέν. Αἱ βροχαὶ δὲν εἶναι ἄφθονοι, ἐπειδὴ οἱ θαλάσσιοι ἄνεμοι δὲν δύνανται νὰ εἰσέλθουν ἐλευθέρως. Αἱ περισσότεραι βροχαὶ πίπτουν κατὰ τὴν θερινὴν περίοδον, δπως εἰς δλα τὰ ἡπειρωτικὰ κλίματα. Λόγῳ τῶν δλίγων καὶ ἀκανονίστων βροχῶν τὸ Πανονικὸν λεκανοπέδιον εἶναι χώρα στεπάπωδη. Τὰ δένδρα εἶναι πολὺ σπάνια.

Ἡ Ούγγρικὴ πεδιάς, χάρις εἰς τὸ εὔφορον ἔδαφός της, εἶναι χώρα κατ' ἔξοχὴν γεωργικὴ καὶ κτηνοτροφική. Λόγῳ τοῦ ὑπερωτικοῦ κλίματος εὐδοκιμοῦν κυρίως δημητριαμοὶ καρποὶ. Καλλιεργοῦνται ἐπίσης σακχαροῦχα τεῦτλα, εἰς τοὺς ἀργούς δπου καλλιεργεῖται δ σῖτος, πατάται καὶ ἄμπελοι καὶ ὀπωροφόρα δένδρα εἰς τὰς λοφώδεις περιοχάς. Ὄνομαστοὶ εἶναι οἱ οἰνοὶ τῆς περιοχῆς Τοκάι.

Εἰς τὰς παραποταμίους ἐκτάσεις, αἱ δποῖαι συνήθως ὑπόκεινται εἰς πλημμύρας, ὑπερισχύει δικτηνοτροφία (βόες, ἵπποι, πρόβατα).

Αἱ πόλεις τῆς Ούγγρικῆς πεδιάδος εἶναι μεγάλα χωρία, τὰ δποῖα χρησιμεύουν ως ἀγοραὶ γεωργικῶν καὶ κτηνοτροφικῶν προϊόντων.

Αἱ σπουδαιότεραι ἐκ τούτων εἶναι διεγεδίν (135.000 κ.), ἀγορὰ δημητριακῶν καρπῶν καὶ Ντεμπρεσέν (117.000 κ.), ἀγορὰ κτηνοτροφικῶν προϊόντων. Μία μόνον εἶναι δι πραγματικὴ πόλις, δι πρωτεύουσα Βουδαπέστη (1.420.000 κ.), δι ποία κεῖται ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως καὶ μεταξὺ τῆς μονοτόνου ἀνατολικῆς πεδιάδος καὶ τῆς λοφώδους δυτικῆς περιοχῆς. Τὴν ἀνάπτυξιν τῆς δφείλει εἰς τὴν γεωγραφικὴν τῆς θέσιν, καθόσον κεῖται εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ δποῖον διασταυροῦνται αἱ δδοὶ πρὸς δλα-

τὰ σημεῖα τῆς πεδιάδος καὶ ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως ποταμοῦ, δόποιος εἶναι σπουδαία διεθνῆς ὁδός. Διὰ τῆς Βουδαπέστης διέρχονται ἐπίσης καὶ σπουδαῖαι διεθνεῖς ὁδοί, αἱ δόποιαι συνδέουν τὴν Ν.Α. Εύρωπην μὲ τὴν Κεντρικὴν καὶ Βόρειον Εύρωπην. Χάρις εἰς τὴν καλήν της θέσιν καὶ εἰς τὰ πλούσια προϊόντα της ἡ Οὐγγρικὴ πεδιάδας εἶναι τὸ σπουδαιότερον ἐμπορικὸν καὶ βιομηχανικὸν κέτρον τῆς Οὐγγαρίας (ἀλευρόμυλοι, ζυθοποιεῖα, καπνοβιομηχανίαι, μηχανουργεῖα).

Πληθυσμός καὶ οἰκονομικὴ ζωή. — 'Ο πληθυσμὸς τῆς Ούγ-

Οὐγγροι μὲ τὰς ἔθνικάς των ἐνδυμασίας.

γαρίας ἀποτελεῖται κατὰ τὰ 90%, ἀπὸ Οὐγγρους (Μαγυάρους), οἱ δόποι ήλθον ἐκ τῆς Ἀσίας καὶ εἶναι μογγολικῆς καταγωγῆς. Παρὰ τὴν πολύπλοκον ἱστορίαν των διατηροῦν τὴν γλῶσσαν των καὶ τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς φυλῆς των.

'Ο ύπόλοιπος πληθυσμὸς ἀποτελεῖται ἀπὸ Γερμανούς, Σλαύους καὶ Ἰσραηλίτας. Πολλοὶ δύμως Οὐγγροι διαμένουν ἐκτὸς τοῦ Οὐγγρικοῦ Κράτους, εἰς τὴν παραμεθόριον ζώνην καὶ εἰς τὴν Τρανσυλβανίαν, ἡ δόποια κατείχετο πρὸ τοῦ πολέμου ύπὸ τῆς Ρουμανίας.

‘Η σπουδαιοτέρα ἀσχολία τῶν κατοίκων τῆς Οὐγγαρίας εἶναι ἡ γεωργία, χάρις εἰς τὴν ἐκτεταμένην καὶ εὔφορον πεδιάδα των. Τὰ σπουδαιότερα προϊόντα εἶναι δὲ σίτος καὶ δὲ ἄραβόσιτος. ’Ακολουθεῖ δὲ σίκαλις, ἡ κριθὴ καὶ δὲ βρώμη. Σημαντικὴν ἀνάπτυξιν παρουσιάζουν αἱ βιομηχανικαὶ καλλιέργειαι (σακχαροῦχα τεῦτλα, κάνναβις, λίνον, καπνός), αἱ ἄμπελοι καὶ τὰ διπλοφόρα δένδρα. Χάρις εἰς τὰ ἐκτεταμένα λειβάδια καὶ τὰς ζωοτροφικὰς καλλιεργείας μεγάλην ἀνάπτυξιν παρουσιάζει καὶ δὲ κτηνοτροφία (ἰδίως τῶν ἵππων καὶ τῶν χοίρων).

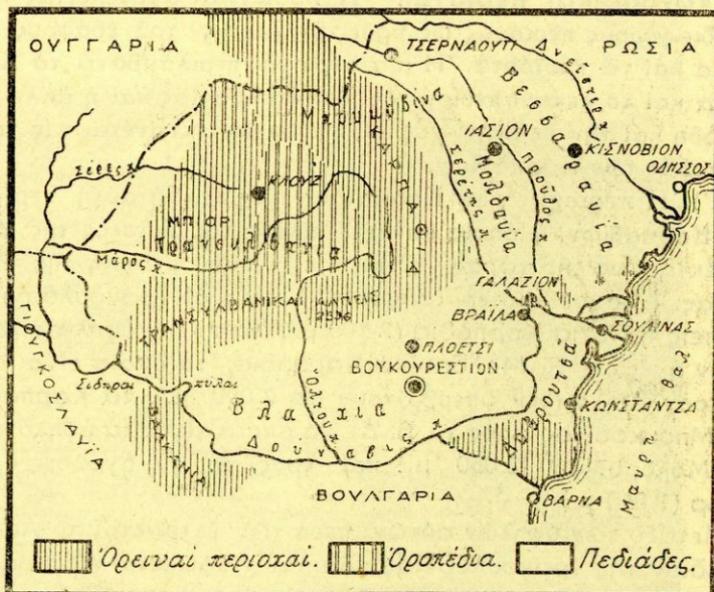
Παιδιά βοηθοῦντα κατὰ τὸν θερισμὸν εἰς τὴν Οὐγγαρίαν.

χοσλοβακία (93 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.).

‘Η Οὐγγαρία, χώρα γεωργικὴ καὶ κτηνοτροφική, ἔξαγει γεωργικὰ καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα καὶ εἰσάγει βιομηχανικὰ εἴδη. Τὸ ἔξωτερικόν της ἐμπόριον ἔξυπηρετεῖται ἀπὸ τὸν Δούναβιν ποταμὸν καὶ τὰς σιδηροδρομικὰς γραμμάς. Τὰς μεγαλύτερας ἐμπορικὰς σχέσεις ἔχει μὲ τὰ βιομηχανικὰ κράτη τῆς Κεντρικῆς Εύρωπης (Γερμανίαν, Τσεχοσλοβακίαν), τὰ διποῖα εἰσάγουν γεωργικὰ καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα καὶ ἔξαγουν βιομηχανικὰ εἴδη.

ΕΕ'. ΡΟΥΜΑΝΙΑ

Εισαγωγή.—Η Ρουμανία χρονολογεῖται ως Κράτος από τὸ έτος 1878, δύοτε ήνωθησαν αἱ δύο παραδουνάβιοι ἡγεμονίαι, ἡ Βλαχία καὶ ἡ Μολδαυία. Μετὰ τὸν Βαλκανικὸν πόλεμον τοῦ 1913 προσηρτήρη ἡ Δοβρουτσᾶ, ἡ ὁποίᾳ πρότερον κατείχετο ὑπὸ τῆς Βουλγαρίας, μετὰ δὲ τὸν πρῶτον παγκόσμιον πόλεμον (1914

Φυσικὸς χάρτης τῆς Ρουμανίας.

—1918) παρεχωρήθησαν εἰς αὐτὴν ἡ πέραν τῶν Καρπαθίων Τρανσυλβανία, ἡ ὁποίᾳ κατείχετο ὑπὸ τῆς διαλυθείσης Αὐστροουγγαρίας, καὶ ἡ μεταξὺ τῶν ποταμῶν Προύθου καὶ Δνειστέρου Βεσσαραβία, ἡ ὁποίᾳ κατείχετο ὑπὸ τῆς Ρωσίας. Οὕτως ἡ Ρουμανία εἶναι Κράτος ἐντελῶς νέον, τοῦ ὁποίου ἡ ἐπιφάνεια καὶ ὁ πληθυσμὸς σχεδὸν ἔδιπλασιάσθησαν μετὰ τὸν πρῶτον παγκόσμιον πόλεμον (ἔκτασις 295.000 τ. χμ., πλυθυσμὸς 18.000.000 ἥκατοικοι).

"Ορια.—'Η Ρουμανία δρίζεται πρὸς Ν. ύπὸ τῆς Βουλγαρίας, πρὸς Δ. ύπὸ τῆς Γιουκοσλαβίας καὶ Ούγγαρίας, πρὸς Β. ύπὸ τῆς Πολωνίας καὶ Ρωσίας καὶ πρὸς Α. ύπὸ τῆς Ρωσίας καὶ τῆς Μαύρης Θαλάσσης. 'Η Ρουμανία κατέχει σπουδαίαν θέσιν εἰς τὴν Κεντρικὴν Εύρωπην, καθ' ὅσον δεσπόζει τῆς κοιλάδος; τοῦ Κάτω Δουνάβεως, δ ὁποῖος παίζει σπουδαῖον ρόλον εἰς τὴν συγκοινωνίαν τῶν χωρῶν αὐτῶν.

Γεωγραφικαὶ περιοχαὶ.—'Η Ρουμανία ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο διοφόρους περιοχὰς ὡς πρὸς τὴν μορφὴν τοῦ ἐδάφους, τὸ κλῖμα καὶ τὰ προϊόντα. 'Η μία περιοχὴ περιλαμβάνει τὰ Καρπάθια καὶ τὸ λεκανοπέδιον τῆς Τρανσυλβανίας καὶ ἡ ἄλλη τὴν λοφώδη καὶ τὴν πεδινὴν χώραν, ἡ ὁποία ἔκτείνεται εἰς τοὺς πρόποδας τῶν Καρπαθίων.

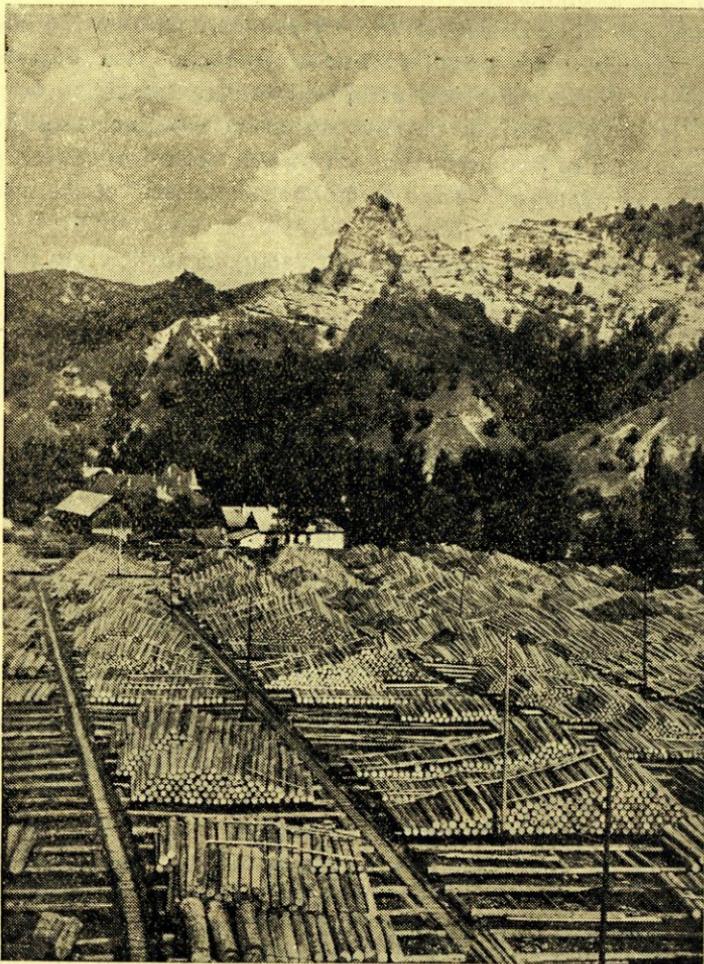
α') 'Η περιοχὴ τῶν Καρπαθίων. 'Η ὀρεινὴ αὐτὴ περιοχὴ τῶν Καρπαθίων, ἡ ὁποία κατέχει πλέον τοῦ ἡμίσεος τῆς ὀλικῆς ἐκτάσεως τῆς χώρας, εἶναι ἡ σπουδυλικὴ στήλη τῆς Ρουμανίας. Αἱ σπουδαιότεραι περιοχοὶ εἶναι: αἱ Τρανσυλβανικαὶ "Αλπεῖς ἢ Νότια Καρπάδια (2.500 μ.), τὰ πλέον ὑψηλὰ καὶ τὰ πλέον δγκώδη, τὰ Μολδαυῖκὰ Καρπάδια, τὰ ὁποῖα εἶναι ὀλιγώτερον ὑψηλά (δὲν ὑπερβαίνουν τὰ 2.000 μ.), τὰ Καρπάδια τῆς Μπουκοβίνας πρὸς τὰ Β. Δ., τὰ ὁποῖα εἶναι τὰ ὑψηλότερα τῶν Μολδαυῖκῶν (2.050 μ.) καὶ πρὸς Δ. τὸ δγκώδες ὅρος Μπιόρ (1.850 μ.).

Μεταξὺ τῶν ὑψηλῶν αὐτῶν περιοχῶν ἔκτείνεται τὸ Λεκανοπέδιον τῆς Τρανσυλβανίας, τὸ ὁποῖον ὀφείλεται εἰς τοπικὴν καθιζησιν τοῦ ἐδάφους. Διὰ τοῦτο τὸ ἔδαφός του καλύπτεται ἀπὸ εύφορους προσχώσεις καὶ εἶναι ἡ σπουδαιοτέρα περιοχὴ ἀπὸ δλην τὴν ὀρεινὴν Ρουμανίαν. Χάρις δὲ εἰς τοὺς πολλοὺς καὶ χαμηλοὺς αὐχένας τῆς ὁροσειρᾶς τῶν Καρπαθίων ἡ συγκοινωνία τοῦ λεκανοπεδίου μετά τῶν πέριξ πεδιάδων εἶναι εὔκολος.

Τὰ ρέοντα ὕδατα τοῦ λεκανοπεδίου συλλέγονται εἰς τὸν Δούναβιν παρὰ τῶν παραποτάμων του Σάμος, Καΐρες καὶ Μάρος, οἱ ὁποῖοι σχηματίζουν βαθείας κοιλάδας.

Τὸ κλῖμα εἶναι γενικῶς δριμὺ ἡ πειρωτικὸν εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ λεκανοπεδίου, καθόσον κεῖται μακρὰν τῆς θαλάσ-

σης και περιβάλλεται από ύψηλά όρη. 'Από τὸν Δεκέμβριον

'Εργοστάσιον ξυλείας εἰς τὰ Ρουμανικὰ Καρπάθια
(περιοχὴ τῆς Μπουκοβίνας).

ξώς τὸν Μάρτιον ἡ θερμοκρσοία εἶναι σχεδὸν παντοῦ κατωτέρα τοῦ μηδενός. Περισσοτέρας βροχάς δέχεται ἡ δρεινὴ πε-

ριοχή, διότι είναι έκτεθειμένη εἰς τοὺς βροχερούς ἀνέμους. Διὰ τοῦτο ἔχει πλουσιωτέραν βλάστησιν. Μέχρι τοῦ ὕψους τῶν 600 μ. ὑπάρχουν αἱ καλλιέργειαι καὶ τὰ χωρία· ὑπεράνω τῆς ζώνης αὐτῆς ἀρχίζουν τὰ δάση, τὰ ὅποια ἀποτελοῦνται ἀπὸ δρῦς καὶ δέξιάς εἰς τὰ κατώτερα μέρη καὶ ἀπὸ ἔλατα εἰς τὰ ὑψηλότερα. Ἡ ζώνη αὕτη τῶν δασῶν δὲν είναι συνεχής, καθ' ὅσον διακόπτεται ἀπὸ βοσκοτόπους, οἱ ὅποιοι καλύπτουν καὶ τὰς ὑψηλοτέρας περιοχάς, ὅπου τὸ πολὺ ψῦχος καὶ οἱ δρμητικοὶ ἀνεμοὶ δὲν εύνοούν τὰ δάση.

Τὰ σπουδαιότερα προϊόντα τῆς περιοχῆς αὐτῆς είναι ἡ κτηνοτροφία (πρόβατα, βόες, ὄπποι) χάρις εἰς τοὺς ἐκτεταμένους βοσκοτόπους καὶ ἡ ξυλεία, χάρις εἰς τὰ πλούσια δάση της. Ἡ γεωργία κατέχει δευτέραν θέσιν καὶ είναι περισσότερον ἀνεπιγμένη εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ λεκανοπεδίου καὶ εἰς τὰς κοιλάδας τῶν ποταμῶν, ὅπου τὸ ἔδαφος είναι εὔφορον. Λόγῳ τοῦ ἡπειρωτικοῦ κλίματος καλλιεργοῦνται κυρίως δημητριακοὶ καρποί (σῖτος, ἀραβόσιτος), πατάται, δσπρια, λαχανικά, σακχαροῦχα τεῦτλα καὶ εἰς τὰς μεσημβρινὰς πλαγιάς τῶν λόφων ἄμπελοι.

Σπουδαιοτέρα πόλις είναι ἡ Κλούζ (100.000 κ.), τὸ δεύτερον πνευματικὸν κέντρον τῆς Ρουμανίας. Ἡ ἀνάπτυξίς της ὀφείλεται εἰς τὴν θέσιν της, καθόσον κεῖται ἐπὶ τῆς δδοῦ, ἡ ὅποια συνδέει τὸ Βουκουρέστιον μὲ τὴν Βουδαπέστην καὶ τὴν κεντρικὴν Εὐρώπην. Εἰς τὰ προάστεια ἀνεπτύχθησαν ἀξιόλογοι βιομηχανίαι, αἱ ὅποιαι ἐπεξεργάζονται ἐγχώρια προϊόντα (ἀλευρόμυλοι, βυρσοδεψεῖα, πριονιστήρια, ἐπιπλοποιεῖα).

β') Ἡ λοφώδης περιοχή. Ἡ λοφώδης περιοχὴ ἔκτείνεται εἰς τοὺς Ν. Α. πρόποδας τῶν Καρπαθίων καὶ διασχίζεται ἀπὸ τοὺς ποταμούς, οἱ ὅποιοι κατέρχονται πρὸς τὸν Δούναβιν. Ἐκ τούτων σπουδαιότεροι είναι ὁ Ζίου, ὁ Ὀλτου, ὁ Ἰαλούμιστας, ὁ Σερέτης καὶ ὁ Προύθος. Ἐπειδὴ ἡ περιοχὴ αὕτη εἰς παλαιοτέραν ἐποχὴν κατείχετο ὑπὸ τῆς θαλάσσης, τὸ ἔδαφός της είναι εὔφορον, καθόσον ἀποτελεῖται ἀπὸ προσχώσεις τῶν ρεόντων ὑδάτων. Τὸ κλίμα είναι ἡπειρωτικόν. Ὁ χειμὼν δὲν είναι πολὺ δριμύς, ὅπως εἰς τός πεδιάδας, διότι αἱ ἀνωμαλίαι τῆς τὴν προφυλάσσουν ἀπὸ τοὺς ψυχρούς Β. Α. ἀνέμους. Άι βροχαὶ είναι

ἄφθονοι χάρις εἰς τὸ σχετικὸν ὕψος της. Τὸ εὗφορον ἔδαφος, τὸ ἥπιον σχετικῶς κλῖμα καὶ αἱ ἄφονοι βροχαὶ συντελοῦν, ὅστε ἡ λοφώδης αὔτη περιοχὴ νὰ ἔχῃ ποικίλας καλλιεργείας καὶ πυκνὸν πληθυσμόν. Εἶναι ἡ πυκνότερον κατωκημένη περιοχὴ τῆς Ρουμανίας. Καλλιεργοῦνται κυρίως δημητριακοί καρποί, σικχαροῦνχα τεῦτλα, δπωροφόρα δένδρα (ἴδιως δαμασκηνέαι), ἄμπελοι. Εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν καὶ παρὰ τὸ Πλοέστι εὑρίσκονται καὶ τὰ πλούσια μεταλλεῖα τοῦ πετρελαίου.

*Ο θερισμός εἰς τὴν Ρουμανίαν.

Αἱ πόλεις δὲν εἶναι πολλαῖ, διότι δὲ πληθυσμὸς εἶναι κυρίως ἀγροτικὸς καὶ ως ἐκ τούτου διαμένει εἰς χωρία. Ἐκ τούτων σπουδαιότεραι εἶναι τὸ Πλοέστι (80.000 κ.), ἡ πόλις τοῦ πετρελαίου καὶ ἡ Κράϊοβα (65.000 κ.), ἀγροτικὴ ἀγορὰ μεταξὺ τῆς πεδιάδος καὶ τῆς λοφώδους χώρας.

γ') Αἱ μεγάλαι πεδιάδες. Αἱ ρουμανικαὶ πεδιάδες διαιροῦνται: εἰς τὴν Βλαχίαν πρὸς Ν., εἰς τὴν Μολδαΐαν καὶ Βεσσαραβίαν πρὸς τὰ Β.Α., εἰς τὸ Δέλτα τοῦ Δουνάβεως καὶ εἰς τὴν Δοβρουτσᾶν πρὸς τὰ Ν.Α. Ἡ Δοβρουτσᾶ εἶναι ἡ μόνη

περιοχή τῆς Ρουμανίας, ἡ ὁποία ἀνήκει εἰς τὴν Βαλκανικήν Χερ-
σόνησον. Τὸ ἔδαφος τῆς πεδιάδος εἶναι πολὺ εὔφορον, διότι
καλύπτεται ἀπὸ εύφορους προσχώσεις. Ὁλιγώτερον εὔφορος
εἶναι ἡ περιοχή τῆς Δοβρουστσᾶς, διότι αὕτη εἶναι παλαιὰ ἔηρα,
ἡ ὁποία ἴσως πεδώθη ἀπὸ τὴν διάβρωσιν τῶν ύδάτων.

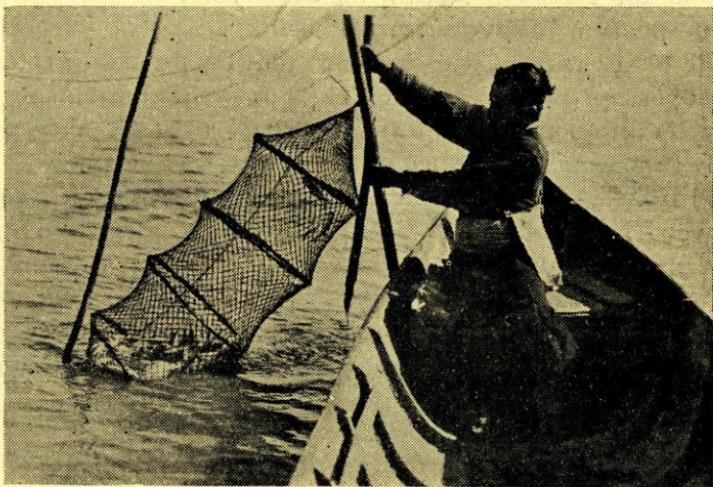
Τὸ κλίμα εἶναι δριμὺ ἡπειρωτικόν, διότι ἡ πεδινὴ αὔτη πε-
ριοχὴ εἶναι ἐκτεθειμένη εἰς τοὺς Β. Α. ἀνέμους, οἱ δοποῖοι οὐδὲν
ἔμποδιον εύρισκουν κατὰ τὴν διαδρομήν των ἀπὸ τὴν Σιβηρίαν
ἔως τὸν Αἴμον.

Οἱ ἄνεμοι οὗτοι κατὰ τὸν χειμῶνα εἶναι πολὺ ψυχροὶ καὶ
προκαλοῦν ἀπότομον πτῶσιν τῆς θερμοκρασίας (ἐντὸς τοῦ ει-
κοσιτετραώρου ἡ θερμοκρασία δύναται νὰ κατέληθῃ 10—15 βα-
θμούς)· κατὰ τὸ θέρος εἶναι πολὺ θερμοί, διότι ἔρχονται ἀπὸ
τὴν ἔηραν. Δὲν εἶναι σπάνιον ἐπὶ δύο δλοκλήρους μῆνας κατὰ
τὸν χειμῶνα ἡ θερμοκρασία νὰ μὴ εἶναι ἀνωτέρα τοῦ μηδενὸς
καὶ ἐπὶ τρεῖς μῆνας κατὰ τὸ θέρος νὰ μὴ εἶναι κατωτέρα τῶν
20 βαθμῶν. Ὁλιγώτερον βροχεροὶ μῆνες εἶναι δὲ Αὔγουστος, δὲ
Σεπτέμβριος καὶ δὲ Ὁκτώβριος. Ἡ πεδινὴ περιοχὴ τῆς Ρουμα-
νίας, λόγω τοῦ εὐφόρου ἔδαφους τῆς καὶ τοῦ ἡπειρωτικοῦ κλί-
ματός της, εἶναι χώρα τῶν δημητριακῶν. Ὑπάρχουν ἐπίσης
καὶ ἐκτεταμένα λειβάδια, ὅπου τρέφονται κυρίως πρόβατα, τὰ
ὅποῖα κατέρχονται κατὰ τὴν χειμερινὴν περίοδον ἀπὸ τὰς δρει-
νὰς περιοχάς.

Πόλεις.—Τὰς πόλεις τῶν Ρουμανικῶν πεδιάδων δυνάμεθα
νὰ τὰς διαιρέσωμεν εἰς δύο κατηγορίας: α') εἰς τὰς πόλεις -
ἀγοράς, αἱ ὁποῖαι κεῖνται μεταξὺ τῆς πεδινῆς καὶ τῆς ὑψηλῆς
περιοχῆς ἢ εἰς κεντρικάς θέσεις· β') εἰς τὰς πόλεις - λιμένας,
αἱ δοποῖαι κεῖνται ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως καὶ εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς
Μαύρης Θαλάσσης.

α') **Πόλεις - ἀγοραί.** Εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Βλαχίας εἶναι τὸ
Βουκουρέστιον (630.000 κ.), τὸ ὁποῖον ἔγινε πρωτεύουσα τῆς
Ρουμανίας χάρις εἰς τὴν καλήν του γεωγραφικήν θέσιν. Κεῖται
ἀφ' ἐνός μεταξὺ Καρπάθιων καὶ Δουνάβεως (ἀπέχει 80 χμ. ἀπὸ
τὰ Καρπάθια καὶ 40 ἀπὸ τὸν Δουνάβιν), ἀφ' ἐτέρου εἰς τὸ ση-
μεῖον, εἰς τὸ δοποῖον συναντῶνται αἱ δύο σπουδαιότεραι περιο-
χαὶ τῆς Ρουμανίας, ἡ Βλαχία καὶ ἡ Μολδαυία. Εἶναι τὸ διοικη-

πικόν, πνευματικόν καὶ οἰκονομικόν κέντρον τῆς Ρουμανίας. "Απὸ τῶν πρώτων χρόνων τῆς ιδρύσεως του προσείλκυσε πολλοὺς "Ελληνας, διότι αἱ ἐμπορικαὶ σχέσεις τῆς Ἑλλάδος μετὰ τῶν παραδουναβίων χωρῶν εἶναι πολὺ παλαιαι. "Οταν ἡ Ρουμανία ἦτο ἡγεμονία, ἡ ἐμπορικὴ κίνησις τοῦ Βουκουρεστίου εὑρίσκετο εἰς χεῖρας τῶν Ἑλλήνων, ἡ δὲ ἑλληνικὴ γλῶσσα ἦτο ἡ ἐπίσημος γλῶσσα τοῦ Κράτους καὶ τῶν διανοούμενων. Σήμερον εἰς τὸ Βουκουρέστιον ὑπάρχει ἀνθηρά ἑλληνικὴ παροικία, ἡ ὅποια ἀριθμεῖ 6.000 περίπου μέλη. Υπάρχει ἐπίσης καὶ

Ἡ ἀλιεία εἰς τὸν Δούναβιν.

πλῆρες γυμνάσιον, τὸ ὅποιον στεγάζεται εἰς μεγαλοπρεπέστατον κτίριον. "Οπως καὶ εἰς τάς ἄλλας πόλεις τῆς Ρουμανίας, οὕτω καὶ εἰς τὸ Βουκουρέστιον οἱ "Ελληνες ἥσαν καὶ ἔξακολουθοῦν γά εἶναι σπουδαῖος παράγων προόδου.

Εἰς τὴν Βλαχίαν καὶ πλησίον τοῦ ποταμοῦ "Ολτου κεῖται τὸ Δραγατσάνιον (7.000 κ.). δῆπου κατὰ τὸν Ἰούνιον τοῦ 1821 κατόπιν ἡρωικοῦ ἀγῶνος κατεστάλη ἡ ὑπὸ τὸν Ἀλέξανδρον "Υψηλάντην ἐπαναστατικὴ κίνησις τῶν Παραδουναβίων ἡγεμονιῶν καὶ ἔπεισε μαχόμενος ὁ Ἱερὸς Λόχος.

Εἰς τὴν Μολδαυίαν κεῖται τὸ Ἱάσιον (100.000 κ.), τὸ δόποιον ὑπῆρξε σπουδαῖον κέντρον ἐλληνικῆς παιδείας, κατέχει δὲ ἴδια τέραν θέσιν εἰς τὴν νεωτέραν Ἑλληνικὴν Ἰστορίαν, καθόσον ἐπρωτοστάτησεν εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς ἔθνικῆς μας ἀνεξαρτησίας. Σήμερον τὸ ἥμισυ περίπου τοῦ πληθυσμοῦ ἀποτελεῖται ἀπὸ Ἱοραγλίτας, εἰς τὰς χεῖρας τῶν δόποιων εὑρίσκεται ἡ ἐμπορικὴ του κίνησις.

Εἰς τὴν Βεσσαραβίαν κεῖται τὸ Κισνόδιον (118.000 κ.), δευτέρα πόλις τῆς Ρουμανίας ἀπὸ ἀπόψεως πληθυσμοῦ, εἰς τὴν πεδιάδα τοῦ Βανάτου ἡ Ἀράδη (80.000 κ.) καὶ εἰς τὴν πεδιάδην Μπουκοβίναν ἡ Τσερναούτσι (115.000 κ.).

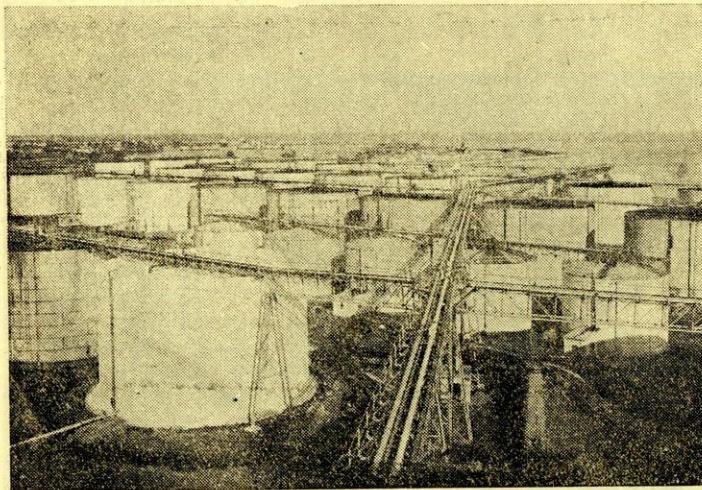
Εἰς δλας τὰς πόλεις - ἀγοράς τῶν Ρουμανικῶν πεδιάδων ὑπερισχύει ἡ ἐμπορικὴ κίνησις. Ἡ βιομηχανία εἶναι μικρὰ καὶ περιορίζεται κυρίως εἰς τὴν ἐπεξεργασίαν τῶν ἔγχωριών προϊόντων (ἀλευρόμυλοι, ζυθοποιεῖα, ἐπιπλοποιεῖα κ. ὅ.).

β') Πόλεις - λιμένες. Κατὰ μῆκος τοῦ Δουνάβεως ἀπὸ τὸ Τούρνου - Σεβερίνον μέχρι τοῦ Δέλτα πολλαὶ πόλεις διαδέχονται ἡ μία τὴν ἄλλην, αἱ δοποῖαι χρησιμεύουν ὡς σταθμοὶ τῆς συνεχῶς αὐξανομένης ναυτιλιακῆς κινήσεως ἐπὶ τοῦ σπουδαιοτέρου ποταμοῦ τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης. Ἐκάστη ἐξ αὐτῶν συνδέεται διὰ μιᾶς σιδηροδρομικῆς διακλαδώσεως μετὰ τῆς κυρίας σιδηροδρομικῆς γραμμῆς, ἡ δοποία διασχίζει ἐκ Δ. πρὸς Α. τὴν μεγάλην πεδιάδα τῆς Βλαχίας.

Ἐκ τούτων σπουδαιοτέραν ἀνάπτυξιν παρουσιάζουν ἡ Βραΐλα (70.000 κ.) εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Βλαχίας καὶ τὸ Γαλάζιον (100.000 κ.) εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Μολδαυίας. Ἡ Βραΐλα εἶναι ώραία πόλις καὶ σπουδαῖος λιμὴν ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως, διότι λόγῳ τοῦ μεγάλου βάθους τοῦ ποταμοῦ (12—15 μ.) δύνανται νὰ πλεύσουν μεγάλα πλοῖα. Ἐξάγονται κυρίως δημητριακοὶ καρποί. Τὸ Γαλάζιον παρουσιάζει μεγαλυτέραν ἀνάπτυξιν, διότι ἔχει πηγες μεγαλύτεραν ἔκτασιν (δόλσκληρον τὴν Μολδαυίαν, τὴν Βεσσαραβίαν καὶ τμῆμα τῆς Τρανσυλβανίας). Ἐκ τοῦ λιμένος του ἔξαγονται δημητριακοὶ καρποί καὶ μεγάλαι ποσότητες πετρελαίου καὶ ξυλείας, ἡ δοποία μεταφέρεται μέχρι τῶν ἀποθηκῶν τοῦ λιμένος διὰ τοῦ ρεύματος τοῦ Σερέτη. Τὸ Γαλάζιον εἶναι ἐπίσης καὶ ἡ σπουδαιοτέρα ἀγορὰ τῶν ἀλιευο-

μένων ίχθυών εἰς τὸ Δέλτα καὶ τὰς λιμνοθαλάσσας τοῦ Δουνάβεως.

Αξιόλογον ἐπίσης ἀνάπτυξιν παρουσιάζουν καὶ αἱ πόλεις: Γιούργετσον (30.000 κ.) καὶ Σουλινᾶς. Ἡ πρώτη διόπι εἶναι ἐπίνειον τοῦ Βουκουρεστίου ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως καὶ ἀποθήκη τοῦ διὰ τὴν Κεντρικὴν Εύρωπην προοριζομένου πετρελαίου. Τὸ πολύτιμον αὐτὸ προϊόν μεταφέρεται ἀπὸ τὴν περιοχὴν τοῦ Πλοέστι εἰς τὰς ἀποθήκας τῆς εἴτε σιδηροδρομικῶς δι' εἰδικῶν

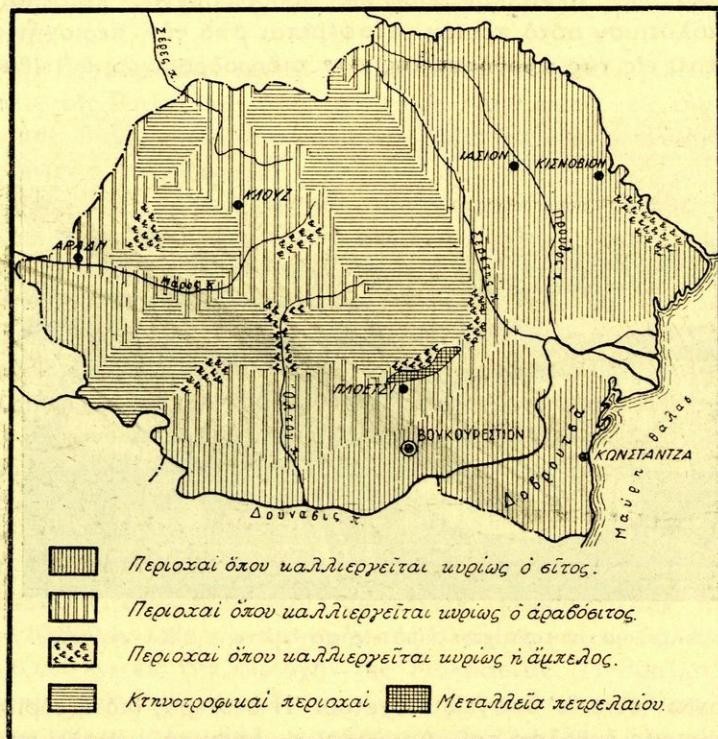

Αἱ δεξαμεναὶ τοῦ πετρελαίου εἰς τὸν λιμένα τῆς Κωνστάντζης.

βαγονίων εἴτε δι' ύπογείου δχετοῦ. Ἡ δευτέρα, διόπι εύρισκεται εἰς τὰς ἑκβολὰς τοῦ Δουνάβεως, δῆποι τὰ μεγάλα πλοῖα συμπληρώνουν τὸ φορτίον των, τὸ δποῖον ἥρχισαν εἰς τοὺς λιμένας τῆς Βραΐλας καὶ τοῦ Γαλαζίου.

Εἰς τὴν Δροβουστᾶν κεῖται ἡ Κωνστάντζα (60.000 κ.), εἴς τῶν σπουδαιοτέρων λιμένων τῆς Μούρης Θαλάσσης. Τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ὁφείλει εἰς τὴν σιδηροδρομικὴν τῆς συγκοινωνίαν μὲ τὸ Βουκουρέστιον καὶ εἰς τὸν ύπόγειον δχετόν, δ δποῖος μεταφέρει τὸ πετρέλαιον ἀπὸ τὸ Πλοέστι κατ' εύθεταν εἰς τὰς ἀποθήκας τῆς.

Πληθυσμός καὶ οἰκονομικὴ ζωή. — 1) Πληθυσμός. 'Ο πληθυσμός τῆς Ρουμανίας ἀποτελεῖται ἀπὸ πολλὰς ἔθνικότητας, μεταξὺ τῶν ὁποίων ὑπερισχύουν οἱ Ρουμᾶνοι. Οὗτοι εἶναι ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Δακῶν καὶ Ρωμαίων ἀποίκων, οἱ δόποιοι ἐγκατεστάθησαν εἰς τὴν περιοχὴν αὐτήν, δταν ἡ χώρα αὕτη, ἡ

Οἰκονομικὸς χάρτης τῆς Ρουμανίας.

ὅποια πρότερον ὠνομάζετο Δακία, ὑπετάγη εἰς τοὺς Ρωμαίους. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ γλῶσσα των εἶναι λατινικῆς καταγωγῆς. Αἱ ξέναι ἔθνικότητες ἀντιπροσωπεύουν τὰ 30 % τοῦ δολικοῦ πληθυσμοῦ. Περισσότεροι εἶναι οἱ Οὐγγροί (εἰς τὴν Τρανσυλβανίαν καὶ τὰς δυτικὰς πεδιάδας), ἀκολουθοῦν οἱ Σλαύοι, οἱ Γερμανοὶ καὶ οἱ Ἰσραηλῖται.

‘Η πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ δὲν εἶναι δημοιόμορφος. Εἰς τὴν λοφώδη περιοχὴν ἡ πυκνότης ἀνέρχεται εἰς 100 κατ. εἰς ἔκαστον τ. χμ. εἰς τὰς πεδιάδας εἰς 40 καὶ εἰς τὰς ὁρεινὰς περιοχὰς εἰς 30 — 35.

2) Οἰκονομικὴ ζωὴ. ‘Η Ρουμανία εἶναι Κράτος κατ’ ἔξοχὴν γεωργικὸν. Τὰ εξαγόμενα ἀγροτικὰ καὶ ἀκατέργαστα προϊόντα ἀντιπροσωπεύουν τὰ 90 % τῆς ἔξαγωγῆς τῆς.

Γεωργία. Τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν τῆς Ρουμανίας κατέχει ἡ γεωργία χάρις εἰς τὰς ἐκτεταμένας καὶ εύφρορους πεδιάδας τῆς. Λόγῳ τοῦ ἡπειρωτικοῦ κλίματος καλ-

Μεταλλεῖα πετρελαίου εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Πλοέστι.

λιεργοῦνται κυρίως δημητριακοὶ καρποί. ‘Ο σῖτος καὶ ὁ ἀραβόσιτος κατέχουν τὸ πλεῖστον μέρος τῆς καλλιεργουμένης ἐκτάσεως. ‘Ο σῖτος καλλιεργεῖται κυρίως εἰς τὰς πεδιάδας, δῆπου αἱ βροχαὶ εἶναι δλιγάτεραι καὶ ὁ ἀραβόσιτος εἰς τὴν λοφώδη χώραν, δῆπου αἱ βροχαὶ εἶναι περισσότεραι. ‘Ως πρὸς τὴν παραγωγὴν τοῦ ἀραβοσίτου κατέχει τὴν δευτέραν θέσιν εἰς τὴν Εὐρώπην μετὰ τὴν Γιουγκοσλαβίαν. ‘Η Ρουμανία εἶναι χώρα τῶν σιτηρῶν.

Καλλιεργοῦνται ἐπίσης ζωοτροφικὰ προϊόντα λόγῳ τῆς ἀνεπιυγμένης κτηνοτροφίας, πατάτα, λαχανικά, ίδιως πέριξ τῶν

μεγάλων πόλεών, βιομηχανικά προϊόντα (σακχαρούχα τεῦτλα, καπνὸς κ.ἄ.) καὶ εἰς τὴν λοφώδη περιοχὴν ἄμπελοι καὶ ὄπωροφόρα δένδρα (δίλως δαμασκηνέαι, τῶν ὅποιων δὲ ἀριθμὸς ἀνέρχεται εἰς ὅλοκληρον τὴν χώραν εἰς 60 ἑκατομμύρια περίπου).

Μετὰ τὴν γεωργίαν ἀκολουθεῖ ἡ κτηνοτροφία χάρις εἰς τοὺς ἔκτεταμένους βοσκοτόπους τῶν ὁρεινῶν περιοχῶν, δῆπου τρέφονται κυρίως πρόβατα κατά τρόπον νομαδικόν.

Ἡ Ρουμανία ἔχει καὶ μέγαν φυσικὸν πλοῦτον χάρις εἰς τὰ ἔκτεταμένα δάση τῆς καὶ εἰς τὰ ἄφθονα ὄρυκτά της, μεταξὺ τῶν ὅποιων τὴν πρώτην θέσιν κατέχει τὸ πετρέλαιον, τὸ δόποιον εὑρίσκεται εἰς τοὺς πρόποδας τῶν Καρπαθίων (περιοχὴ Πλοέστι). Ἡ Ρουμανία κατέχει τὴν δευτέραν θέσιν, εἰς τὴν Εύρωπην μετὰ τὴν Ρωσίαν εἰς τὴν παραγωγὴν τοῦ πετρελαίου.

Διάγραμμα ἐμφαῖνον τὰ σπουδαιότερα προϊόντα τῆς Ρουμανίας.

Φεως κεφαλαίων, τὰ ὅποια εἶναι ἀπαραίτητα εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς βιομηχανίας. Εἰς τοῦτο ὀφείλεται καὶ ἡ σχετικῶς μικρὰ πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ τῆς (61 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.). Αἱ σπουδαιότεραι βιομηχανίαι τῆς ἐπεξεργάζονται τὰ γεωργικά καὶ δασικά προϊόντα (ἀλευρόμυλοι, πριονιστήρια, βυρσοδεψεῖα). Ἡ μεταλλουργία καὶ ἡ ὑφαντουργία δὲν ἔπαρκοῦν εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς καταναλώσεως.

Τὸ ἐμπόριον τῆς Ρουμανίας ἔχει πρετεῖται ἀπὸ τὸν Δούναβιν, τοὺς λιμένας τῆς Μαύρης Θαλάσσης καὶ τὰς οιδηροδρομικὰς γραμμάς. Χάρις εἰς τὴν ἄφθονον γεωργικὴν τῆς παραγωγὴν, τὰ πλούσια μεταλλεῖα τοῦ πετρελαίου καὶ τὰ ἔκτεταμένα δάση τῆς ἡ Ρουμανία ἔξαγει: πετρέλαιον καὶ προϊόντα πετρελαίου, δημητριακούς καρπούς, ξυλείαν καὶ κτηνοτροφικά

προϊόντα. Είσάγει: κυρίως βιομηχανικά είδη (ύφασματα, μηχανάς παντός είδους, φαρμακευτικά προϊόντα, είδη πολυτελείας κ. ά.). Εις τὸ ἔξωτερικόν της ἐμπόριον τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ἡ Γερμανία, πρῶτον διότι ἡ χώρα αὕτη εἰσάγει γεωργικά προϊόντα καὶ ἔξαγει βιομηχανικά είδη, καὶ δεύτερον διότι ἡ μεταφορά τῶν βαρέων αὐτῶν προϊόντων εἶναι εὔκολος χάρις εἰς τὸν Δούναβιν ποταμόν.

Ἡ Ἑλλὰς εἰσάγει ἐκ τῆς Ρουμανίας είδη διατροφῆς (σῖτον, ἀραβόσιτον, κριθήν, ὅσπρια, μόσχους, τυρόν, βούτυρον), πετρέλαιον, βενζίνην, ξυλείαν. Ἐξάγει εἰς τὴν Ρουμανίαν ἑσπεριδοειδῆ, σῦκα ξηρά, καπνὸν καὶ σιγαρέττα, ἐλαίας, νέφτι, σάπωνας, νήματα βαμβακερά καὶ ἄλλα.

ΓΕΝΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΙΣ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Αἱ χῶραι τῆς Κεντρικῆς Εύρωπης δὲν παρουσιάζουν πολλὰ κοινὰ χαρακτηριστικά, δπως συμβαίνει εἰς τὰς χώρας τῆς Δυτικῆς καὶ Μεσογειακῆς Εύρωπης. Τὸ σπουδαιότερον κοινὸν χαρακτηριστικὸν εἶναι, δτι τὰ σύνορα τῶν χωρῶν αὐτῶν (ἐκτὸς τῆς Ἐλβετίας) υπέστησαν μετά τὸν πρῶτον παγκόσμιον πόλεμον μεγάλας μεταβολάς. Ἡ παλαιὰ αὐτοκρατορία τῆς Αὐστροουγγαρίας διελύθη. Ἡ Αὐστρία είχεν ἐνωθῆ τελευταίως μετά τῆς Γερμανίας καὶ ἡ Ούγγαρις ἀπετέλεσεν ἀνεξάρτητον Κράτος. Ἐκ τῶν τμημάτων τῆς διαλυθείης αὐτοκρατορίας ἐσχηματίσθη ἡ Τσεχοσλοβακία, ἡ δόποια διεμελίσθη κατὰ τὸ ἔτος 1939, καὶ ἐδιπλασιάσθη σχεδόν ἡ Ρουμανία. Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον διακρίνει τὰς χώρας τῆς Κεντρικῆς Εύρωπης, εἶναι δτι αἱ δυτικῶτεραι ἔξ αὐτῶν εἶναι κυρίως βιομηχανικαὶ (Γερμανία, Βοημία, Μοραυΐα, Ἐλβετία), χάρις εἰς τὰ πλούσια μεταλλεῖα τῶν καὶ τὸν ἄνθρακα (ἡ Ἐλβετία ὀφείλει τὴν βιομηχανικήν της ἀνάπτυξιν εἰς τὸν λευκόν της ἄνθρακα καὶ εἰς τὴν γεωγραφικήν της θέσιν). Αἱ ἀνατολικῶτεραι (Ούγγαρια, Ρουμανία) εἶναι χῶραι κυρίως γεωργικαὶ, λόγῳ τοῦ δτι εἶναι πτωχαὶ εἰς ἄνθρακα καὶ εἰς κεφάλαια. Ὡς ἐκ τούτου αἱ πρῶται ὁμοιάζουν μὲ τὰς χώρας τῆς

Δυτικής Εύρωπης, αἱ δὲ δεύτεραι μὲ τὰς χώρας τῆς Μεσογεια-
κῆς Εύρωπης.

Μεταξὺ τῶν βιομηχανικῶν καὶ ἀγροτικῶν χωρῶν τῆς Κεν-
τρικῆς Εύρωπης τὸ ἐμπόριον εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένον: α')
διότι αἱ βιομηχανικαὶ χῶραι λόγῳ τῆς ἀνεπτυγμένης βιομηχα-
νίας τῶν καὶ τοῦ μεγάλου πληθυσμοῦ τῶν εἰσάγουν πρώτας
ὅλας καὶ εἴδη διατροφῆς καὶ ἔξαγουν βιομηχανικά προϊόντα,
αἱ δὲ ἀγροτικαὶ λόγῳ τῆς μὴ ἀνεπτυγμένης βιομηχανίας τῶν
ἔξαγουν ἀκατεργάστους ὅλας καὶ εἴδη διατροφῆς καὶ εἰσάγουν
βιομηχανικὰ εἴδη· β') διότι συνδέονται μὲ τὸν Δούναβιν ποτα-
μόν, δ ὅποῖος ἐπιτρέπει τὴν μεταφορὰν τῶν βαρέων προϊόντων
εἰς πολὺ εὐθυνότερας τιμάς (αἱ ὑδάτιναι ὁδοὶ εἶναι εὐθηνότεροι
ἀπὸ δλα τὰ μέσα συγκοινωνίας).

'Ερωτήσεις.

- 1) Κατὰ τί διαφέρουν αἱ χῶραι τῆς Κεντρικῆς Εύρωπης ἀπὸ τὰς χώρας τῆς Λυτρᾶς Εὐρώπης;
 - 2) Ποῖος εἶναι δ Ἑλληνικὸς λιμήν, δ ὅποιος ἐξυπηρετεῖ τὰς χώρας τῆς Κεντρικῆς Εύρωπης καὶ διὰ ποῖον λόγον;
 - 3) Μὲ ποίαν χώραν τῆς Κεντρικῆς Εύρωπης ἡ Ἑλλὰς ἔχει τὰς μεγαλυτέρας ἐμπορικὰς σχέσεις καὶ διὰ ποῖον λόγον;
 - 4) Ποία χώρα τῆς Κεντρικῆς Εύρωπης ἔχει περισσότερον ἀναπτύξει τὸν τονούσιμὸν καὶ διὰ ποῖον λόγον;
 - 5) Πόσας ὁδοὺς δυνάμεθα νὰ χρησιμοποιήσωμεν διὰ τὰ μεταβόμεν ἀπὸ τὰς Ἀθήνας εἰς Βερολίνον;
-

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ

Α'. ΠΟΛΩΝΙΑ

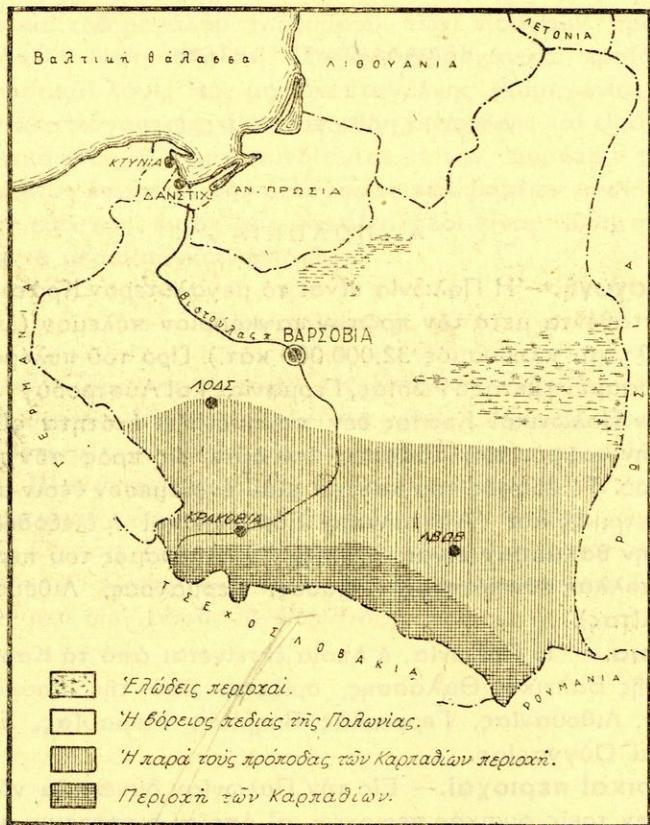
Εισαγωγή.— 'Η Πολωνία είναι τὸ μεγαλύτερον Κράτος ἀπὸ τὰ συσταθέντα μετά τὸν πρῶτον παγκόσμιον πόλεμον (ἔκτασις 390.000 τ. χμ. πληθυσμός 32.000.000 κάτ.). Πρὸ τοῦ πολέμου ἦτο διαμοιρασμένη μεταξὺ Ρωσίας, Γερμανίας καὶ Αὐστροουγγαρίας. Τὸ νέον Πολωνικὸν Κράτος δὲν παρουσιάζει ἐνότητα οὕτε ὡς πρὸς τὴν μορφὴν τοῦ ἐδάφους του οὕτε ὡς πρὸς τὸν πληθυσμὸν του. Τὸ ἔδαφός του κατέχει μίαν ἐνδιάμεσον θέσιν μεταξὺ τῆς Κεντρικῆς καὶ Ἀνατολικῆς Εὐρώπης καὶ ἡ διέξοδός του πρὸς τὴν θάλασσαν είναι τεχνητή. 'Ο πληθυσμὸς του περιλαμβάνει πολλὰς ἔθνικότητας (Ρώσους, Γερμανούς, Λιθουανούς, Ισραηλίτας).

Όρια.— 'Η Πολωνία, ἡ δποία ἔκτεινεται ἀπὸ τὰ Καρπάθια μέχρι τῆς Βαλτικῆς Θαλάσσης, δρίζεται ύπο τῆς Ρουμανίας, Ρωσίας, Λιθουανίας, Γερμανίας, Βοημίας, Μοραυίας, Σλοβακίας καὶ Ούγγαρίας.

Φυσικαὶ περιοχαὶ.— Εἰς τὴν Πολωνίαν δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν τρεῖς φυσικὰς περιοχάς, αἱ δποίαι διαφέρουν μεταξὺ τῶν κατὰ τὴν ἔκτασιν καὶ τὴν ποιότητα τοῦ ἐδάφους των: α') Τὴν περιοχὴν τῶν Καρπαθίων, β') τὴν περιοχήν, τὴν ἔκτεινομένην εἰς τοὺς πρόποδας τῶν Καρπαθίων καὶ γ') τὴν μεγάλην πεδιάδα τῆς Βορείου Πολωνίας.

'Η περιοχὴ τῶν Καρπαθίων. 'Η δρεινὴ περιοχὴ τῶν βορείων Καρπαθίων διαμοιράζεται μεταξὺ Πολωνίας, Σλοβα-

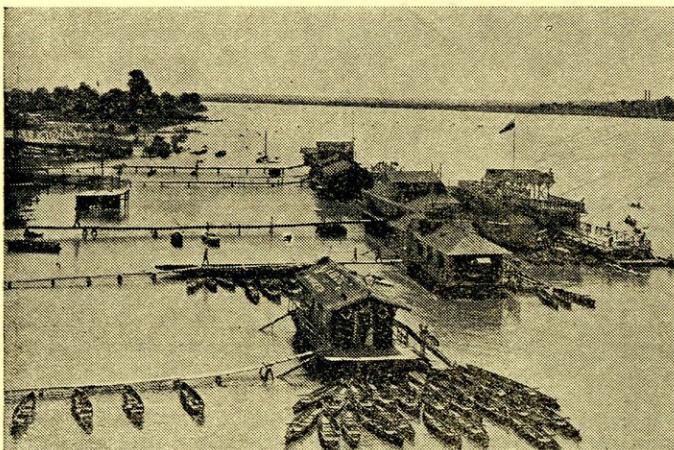
κίας καὶ Ούγγαρίας. "Οπως εἰς τὴν Σλοβακίαν καὶ Ούγγαρίαν, οὕτω καὶ εἰς τὴν Πολωνίαν ἡ ὀρεινὴ αὕτη χώρα καλύπτεται ἀπὸ δάση καὶ βοσκοτόπους. Διὰ τοῦτο αἱ σπουδαιότεραι ἀσχολίαι τῶν κατοίκων εἶναι ἡ κτηνοτροφία καὶ ὑλοτομία.

Φυσικὸς χάρτης τῆς Πολωνίας.

"Η γεωργία περιορίζεται εἰς τὰς κοιλάδας, ὅπου τὸ ἔδαφος εἶναι εὔφορον. Καλλιεργοῦνται κυρίως σίκαλις, βρώμη, πατάται. Ἡ δρεινὴ αὕτη περιοχὴ λόγῳ τῶν πτωχῶν τῆς προϊόντων εἶναι ἀραιῶς κατωκημένη.

‘Η παρὰ τοὺς πρόποδας τῶν Καρπαθίων περιοχή. Εἰς τοὺς πρόποδας τῶν Καρπαθίων ἔκτείνεται μία περιοχὴ πλάτους 200 περίπου χλμ. ἡ δποία ἀποτελεῖται ἀπὸ ἐκτεταμένα δροπέδια. Τὸ ἔδαφος τῶν δροπεδίων εἶναι πολὺ εὔφορον, διότι καλύπτεται ἀπὸ προσχώσεις, τὰς δποίας ἔφερον τὰ ρέοντα ὕδατα ἀπὸ τὰς ὑψηλὰς περιοχὰς καὶ οἱ ἀνεμοὶ ἀπὸ τὰς βορείους πεδιάδας. ‘Η περιοχὴ αὕτη εἶναι ἐπίσης πλουσία εἰς δρυκτά (ἄνθρακα, πετρέλαιον, φευδάργυρον, μόλυβδον, σίδηρον). Χάρις εἰς τὸ εὔφορον ἔδαφός της καὶ εἰς τὰ ἄφθονα δρυκτά της ἔχει

‘Ο ποταμὸς Βιστούλας κατὰ τὸ θέρος πλησίον τῆς Βαρσοβίας.

ἀνεπτυγμένην τὴν γεωργίαν καὶ τὴν βιομηχανίαν. ‘Η ἀνατολικὴ περιοχὴ εἶναι κυρίως γεωργικὴ καὶ ἡ δυτικὴ, δπου ὑπάρχουν τὰ μεταλλεῖα τοῦ ἄνθρακος, βιομηχανικὴ. Ἐπειδὴ τὸ κλῖμα εἶναι ἡπειρωτικόν, καλλιεργοῦνται κυρίως δημητριακοὶ καρποί, πατάται καὶ σακχαροῦχα τεῦτλα. Χάρις εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην γεωργίαν καὶ βιομηχανίαν δὲ πληθυσμὸς εἶναι πολὺ πυκνός. Εἶναι ἡ πυκνότερον κατωκημένη περιοχὴ τῆς Πολωνίας. Αἱ σπουδαιότεραι πόλεις εἶναι: Κρακοβία (220.000 κ.), σπουδαῖον βιομηχανικὸν κέντρον (μεταλλουργεῖα, ὑφαντουργεῖα, χημικὰ ἐργοστά-

σια, ύποδηματοποιεῖα), Λόδζ (600.000 κ.), τὸ σπουδαιότερον κέντρον ύφαντουργίας καὶ Λθόβ (300.000 κ.), κέντρον ἐμπορίου.

Ἡ βόρειος πεδιάς τῆς Πολωνίας. Πρὸς Β. τῆς περιοχῆς τῆς κατεχομένης ἀπὸ τὰ εὖφορα δροπέδια μέχρι τῆς Βαλτικῆς Θαλάσσης ἔκτείνεται ἡ μεγάλη πεδιάς τῆς Πολωνίας, ἡ δῆποια εἶναι συνέχεια τῆς βορείου Γερμανικῆς πεδιάδος. Τὸ ἔδαφός της, ἐπειδὴ εἰς παλαιοτέραν γεωλογιγήν ἐποχὴν κατείχετο ἀπὸ παγετῶνας, εἶναι ἀμμώδες καὶ συνήθως ἑλωδες, δῆπος

Ο ποταμὸς Βιστούλας κατὰ τὸν χειμῶνα παρὰ τὴν Βαρσοβίαν.

καὶ τῆς βορείου Γερμανικῆς πεδιάδος. Ὡς ἐκ τούτου ἡ περιοχὴ αὕτη δὲν εἶναι εὐφόρος. Τὸ κλῖμα εἶναι ἡ πειρωτικόν. Τὰ παραγόμενα προϊόντα λόγῳ τοῦ ἀμμώδους ἔδαφους καὶ τοῦ ἡπειρωτικοῦ κλίματος, εἶναι κυρίως πατάται καὶ σίκαλις. Τρέφονται ἐπίσης καὶ πολλὰ μεγάλα ζῷα χάρις εἰς τὰ πολλὰ λειβάδια καὶ χοῖροι χάρις εἰς τὴν μεγάλην καλλιέργειαν τῆς πατάτας. Μεταξὺ τῶν δυτικῶν καὶ τῶν ἀνατολικῶν περιοχῶν παρατηρεῖται μεγάλη διαφορὰ εἰς τὸν τρόπον τῆς καλλιέργειας. Άι δυτικαὶ περιοχαὶ, ἐπειδὴ ἄλλοτε κατείχοντο ὑπὸ τῆς Γερ-

μανίας, παρουσιάζουν μεγαλυτέραν γεωργικήν ἀνάπτυξιν ἀπό τὰς ἀνατολικὰς, αἱ δποῖαι κατείχοντο ύπὸ τῆς Ρωσίας.

Ἡ πεδιὰς τῆς Πολωνίας, δπως καὶ τῆς Βορείου Γερμανίας, εἰναι ἀραιῶς κατωκημένη, διότι τὸ ἔδαφος εἰναι πτωχόν. Σπουδαιοτέρα πόλις εἰναι ἡ Βαρσοβία (1.175.000 κ.), ἡ πρωτεύουσα τῆς Πολωνίας ἐπὶ τοῦ Βιστούλα ποταμοῦ, τὸ σπουδαιότερον διοικητικὸν καὶ πνευματικὸν κέντρον μὲ ἀξιόλογον βιομηχανικὴν κίνησιν (μεταλλουργεῖα, ὑφαντουργεῖα).

Πληθυσμὸς καὶ οἰκονομικὴ ζωὴ.—Ο πληθυσμὸς τῆς Πο-

Πολωνοὶ ἄλιεῖς εἰς τὴν Βαλτικὴν Θάλασσαν.

λωνίας δὲν εἰναι ὁμοιογενής. Ἀποτελεῖται ἀπό πολλὰς ἔθνοτητας, μεταξὺ τῶν δποίων ύπερισχύουν οἱ Πολωνοί, οἱ δποῖοι εἰναι Σλαύοι. Οὗτοι διαφέρουν ἀπό τοὺς ὁμοφύλους των Ρώσους, καθόσον εἰναι καθολικοὶ τὸ θρήσκευμα. Ἀπὸ τὰς ὅλλας ἔθνοτητας σπουδαιότεραι εἰναι: οἱ Οὐκρανοί (6.000.000 κ.), οἱ Λευκορώσοι (1.000.000 κ.), οἱ Λιθουανοί (1.000.000 κ.), οἱ Γερμανοί (1.500.000 κ.), καὶ οἱ Ἰσραηλῖται (3.000.000 κ.).

Ἡ Πολωνία παρὰ τὴν ἀνεπιγμένην τῆς βιομηχανίαν εἰναι Κράτος γεωργικόν. Τὰ 2/3 τοῦ πληθυσμοῦ τῆς ἀσχολοῦνται εἰς

τὴν γεωργίαν. Εἰς τοῦτο δοφείλεται καὶ ἡ σχετικῶς μικρὰ πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ τῆς (82 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.). Τὰ σπουδαιότερα γεωργικὰ προϊόντα εἰναι ἡ σίκαλις, αἱ πατάται (εἰς τὴν ἀμμώδη βόρειον πεδιάδα), ὁ σῖτος, τὰ σακχαροῦχα τεῦτλα (κυρίως εἰς τὰ εὔφορα προσχωσιγενῆ ὁροπέδια) καὶ τὸ λίνον (εἰς τὴν Β. Α. Πολωνίαν). Ἐνεπτυγμένη εἰναι ἐπίσης καὶ ἡ κτηνοτροφία (ἰδίως τῶν μεγάλων ζῴων καὶ τῶν χοιρῶν).

Ἡ Πολωνία, κειμένη μεταξὺ τῆς Γερμανίας καὶ τῆς Ρωσίας, κατέχει, ώς ἀνεφέραμεν ἀνωτέρω, μίαν ἐνδιάμεσον θέσιν μεταξὺ τῆς Κεντρικῆς καὶ Ἀνατολικῆς Εὐρώπης. Ἡ καλὴ αὐτὴ γεωγραφική της θέσις καὶ τὰ πλούσια γεωργικὰ καὶ δρυκτά της προϊόντα τῆς ἐπιτρέπουν μεγάλην οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν. Τὸ ἔξωτερικόν της ἐμπόριον ἔξυπηρετεῖται κυρίως διὰ δύο λιμένων: τοῦ Δάντσιχ (400.000 κ. κυρίως Γερμανοί), δὲ δποῖος ἀπετέλει ἐν μικρὸν ἀνεξάρτητον κράτος ὑπὸ τὸν ἔλεγχον τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν καὶ τοῦ πολωνικοῦ λιμένος Κτύνια (40.000 κ.), δὲ δποῖος ἐδημιουργήθη παρὰ τῶν Πολωνῶν μετὰ τὸν πρῶτον παγκόσμιον πόλεμον εἰς μικρὰν ἀπόστασιν ἀπὸ τὸ Δάντσιχ.

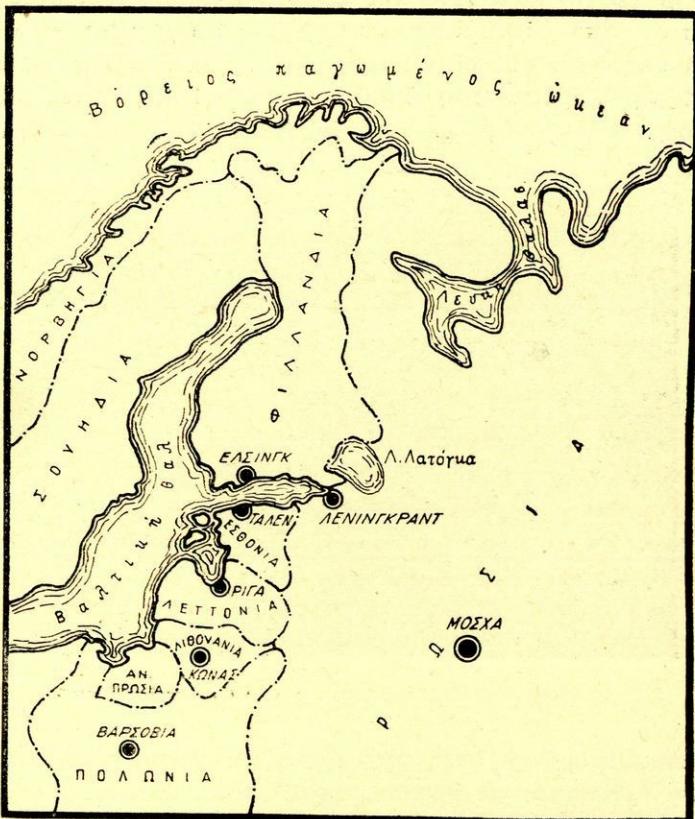
Αἱ ἔξαγωγαὶ συνίστανται κυρίως εἰς ἄνθρακα, ψευδάργυρον, ξυλείαν, πετρέλαιον, δημητριακούς καρπούς καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα.

Αἱ εἰσαγωγαὶ περιλαμβάνουν κυρίως βάμβακα, ἔριον, μηχανάς διαφόρους, αὐτοκίνητα κλπ.

Β'. ΤΑ ΚΡΑΤΗ ΤΗΣ ΒΑΛΤΙΚΗΣ ΘΑΛΑΣΣΗΣ ΚΑΙ Η ΦΙΛΛΑΝΔΙΑ

Μετὰ τὴν ρωσικὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1917 αἱ παρὰ τὴν Βαλτικὴν Θάλασσαν χῶραι, αἱ δποῖαι πρότερον κατείχοντο ὑπὸ τῆς Ρωσίας, ἀπετέλεσαν ἀνεξάρτητα Κράτη. Αὗται εἰναι: Ἡ Λιθουανία (ἐκτασις 52.800 τ. χμ., πληθυσμὸς 2.400.000 κ., πυκνότης 38), ἡ Λεττονία (ἐκτασις 65.800 τ. χμ., πληθυσμὸς 1.900.000 κ., πυκνότης 29), ἡ Ἐσθονία (ἐκτασις 47.560.000 τ. χμ., πληθυσμὸς 1.100.000 κ., πυκνότης 24), ἡ Φιλλανδία (ἐκτασις 340.000 τ. χμ., πληθυσμὸς 3.700.000 κ., πυκνότης 11).

Έκεινο, τὸ δποῖον διακρίνει τὰς χώρας αύτάς, εἶναι ἡ διαφορετική καταγωγὴ τοῦ πληθυσμοῦ των. Οἱ κάτοικοι τῶν δύο πρώτων κρατῶν ἀνήκουν εἰς ἔνα κλάδον τῆς σλαυϊκῆς φυλῆς. Οἱ κάτοικοι τῶν δύο τελευταίων εἶναι ἀσιατικῆς καταγωγῆς

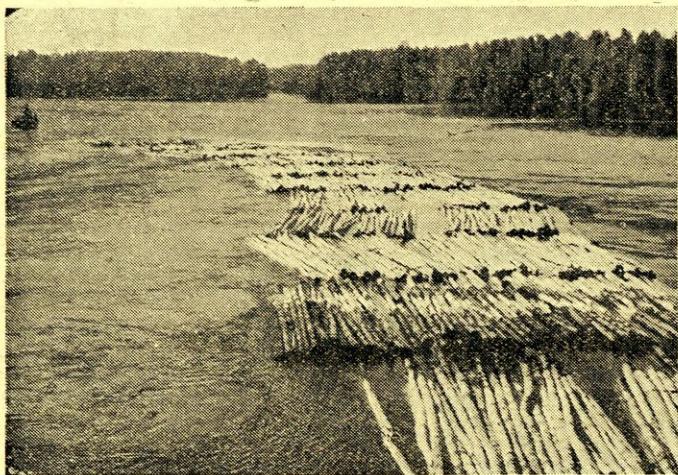

Πολιτικὸς χάρτης τῶν χωρῶν τῆς Βαλτικῆς καὶ τῆς Φιλλανδίας.

καὶ ὀνομάζονται Φίννοι. Οὗτοι εἶναι συγγενεῖς τῶν Βουλγάρων καὶ τῶν Οῦγγρων. Κατὰ τοὺς ἴστορικοὺς κατώκουν πρόπεντε περίου χιλιάδων ἐτῶν πρὸ Χριστοῦ τὰς παρὰ τὸν μέσον Βόλγαν περιοχάς. Ἀργότερον οἱ λαοὶ αὐτοὶ διεσκορπίσθησαν.

Οι Βούλγαροι μετηνάστευσαν πρός τὴν Βαλκανικήν Χερσόνησον, οἱ Οὐγγροὶ πρός τὸ Πανονικὸν λεκανοπέδιον καὶ οἱ Φιλανδοὶ μετά τῶν Ἐσθονῶν πρός τὴν Βαλτικὴν Θάλασσαν.

Τὸ ἔδαφος τῶν χωρῶν αὐτῶν, ἐπειδὴ εἰς παλαιοτέραν γεωλογικὴν ἐποχὴν κατείχετο ἀπὸ παγετῶνας, ἀποτελεῖται ὡς ἐπὶ πλεῖστον ἀπὸ κοιλώματα καὶ ἀπὸ μικρὰ ὑψώματα, τὰ δόποια δὲν ἀκολουθοῦν οὐδεμίαν διεύθυνσιν. Τὰ κοιλώματα ὀφείλονται εἰς τὴν διάβρωσιν, τὴν δόποιαν ἀσκοῦν οἱ παγετῶνες ἐπὶ τοῦ ἔδαφους· τὰ μικρὰ ὑψώματα προέρχονται ἀπὸ τὴν συσσώρευσιν

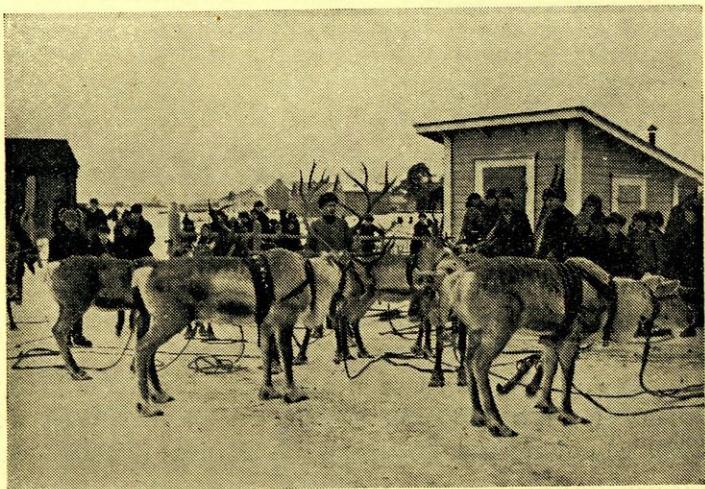
Μεταφορὰ τῆς ξυλείας εἰς τὴν Φιλλανδίαν.

τῶν μεταφερομένων ὑπὸ τῶν παγετῶνων ύλικῶν (χωμάτων, χαλικίων, λίθων) εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ δόποιον ἔλειωναν. Οὕτω τὸ ἔδαφος παρουσιάζει μίαν μορφὴν χαώδη. Τὰ ὅδατα τῆς βροχῆς, ἐπειδὴ δὲν δύνανται νὰ ρεύσουν εὐκόλως πρός τὴν θάλασσαν, παραμένουν στάσιμα εἰς τὰ κοιλώματα καὶ σχηματίζουν λίμνας, αἱ δόποιαι εἶναι ἀφθονῶτεραι εἰς τὴν Φιλλανδίαν, καθόσον αὕτη, ἐπειδὴ κεῖται βορειότερον, ὑπέστη περισσότερον τὴν ἐπίδρασιν τῶν παγετῶνων. Μεταξύ των αἱ λίμναι συγκοινωνοῦν συνήθως διὰ μικρῶν ποταμῶν. Εἰς τὴν ἐπίδρασιν τῶν

παγετώνων δφείλεται έπισης καὶ τὸ ἀργιλώδες καὶ ἀμμώδες κυρίως ἔδαφός των. Τὰ κυριώτερα χαρακτηριστικά τῶν χωρῶν, αἱ δοποῖαι ἀλλοτε κατείχοντο ἀπὸ παγετῶνας, εἰναι ή ὑπαρξίες πολλῶν λιμνῶν καὶ τὰ ἀμμώδη ἔδαφη.

Καίτοι αἱ χῶραι αὗται εύρισκονται πλησίον τῆς θαλάσσης, ἔχουν κλῖμα ἡ πειραιώτικόν, διότι ἐπικρατοῦν οἱ βόρειοι καὶ Β.Α. ἄνεμοι, οἱ δόποιοι ἔρχονται ἀπὸ τὴν ξηράν.

Τὸ πτωχὸν ἔδαφός των δὲν εἰναι κατάλληλον διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς γεωργίας. Εἰς τὰ ἀργιλώδη ἔδαφη ὑπάρχουν λιβά-

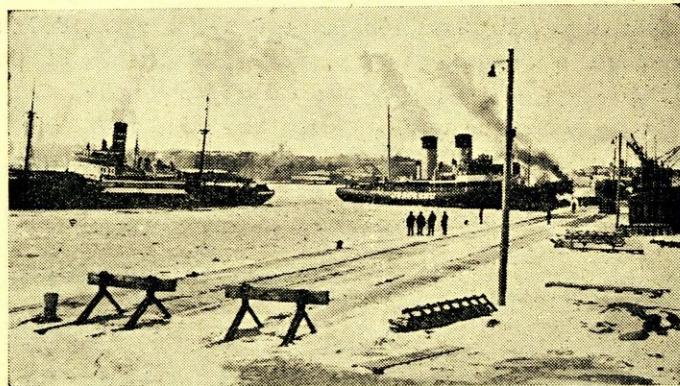
Τάρανδοι εἰς τὴν Βόρειον Φιλλανδίαν.

δια, ὅπου τρέφονται μεγάλα ζῷα· εἰς τὰ ἀμμώδη ὑπάρχουν δάση ἀπὸ κωνοφόρα δένδρα. Αἱ σπουδαιότεραι καλλιέργειαι εἰναι ἐκεῖναι, αἱ δοποῖαι εύδοκιμοῦν εἰς τὰ πτωχὰ ἔδαφη (σίκαλις, πατάται). Χάρις εἰς τὸ ύγρόν των σχετικῶς κλῖμα καλλιεργεῖται κυρίως καὶ τὸ λίνον.

‘Ως ἐκ τούτου οἱ κάτοικοι τῶν χωρῶν αὐτῶν ἀσχολοῦνται κυρίως εἰς τὴν κτηνοτροφίαν καὶ εἰς τὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν δασῶν. Τὰ ἔξαγδμενα προϊόντα εἰναι βιούτυρον, γάλα, ξυλεία καὶ λίνον, τὰ δὲ εισαγόμενα εἰναι κυρίως βιομηχανικά εἴδη.

Τάς μεγαλυτέρας ἐμπορικάς σχέσεις ᾔχουν μὲ τὴν Γερμανίαν καὶ Ἀγγλίαν.

Ἐπειδὴ οἱ κάτοικοι ὀσχολοῦνται κυρίως εἰς τὴν κτηνοτρο-

Παγοθραυστικὰ πλοῖα εἰς τὸν λιμένα τοῦ Ἐλσίνκι ἐπὶ τῆς Βαλτικῆς Θαλάσσης.

φίαν καὶ τὴν ὄλοτομίαν, δὲν ὑπάρχουν πολλαὶ μεγάλαι πόλεις. Αἱ σπουδαιότεραι εἰναι αἱ πρωτεύουσαι τῶν.

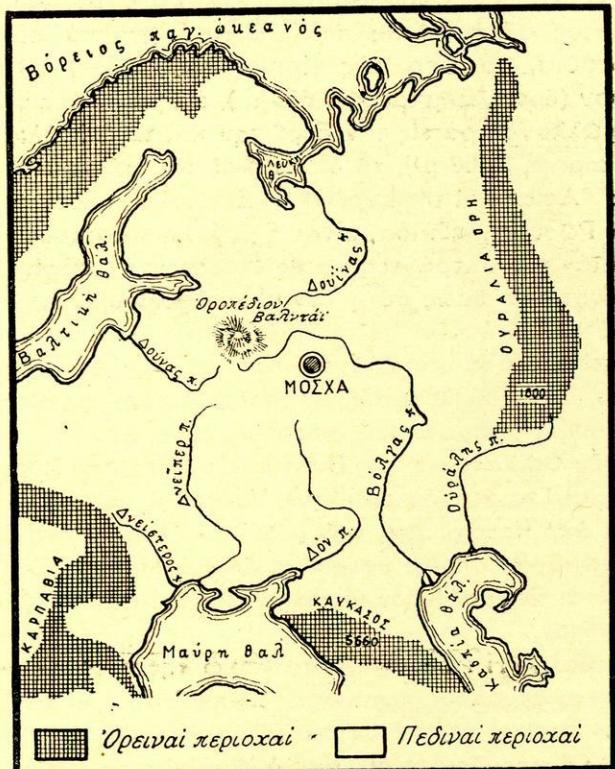
Ἐις τὴν Λιθουανίαν εἰναι ἡ Κάουνας (97.000 κ.), εἰς τὴν Λεττονίαν ἡ Ρίγα (380.000 κ.), εἰς τὴν Ἐσθονίαν ἡ Ταλέν (130.000 κ.) καὶ εἰς τὴν Φιλλανδίαν ἡ Ἐλσίνκι (230.000 κ.).

Γ'. ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΡΩΣΙΑ

Εισαγωγή.—Ἡ Ρωσία εἰναι ἡ μεγαλυτέρα χώρα τῆς Εὐρώπης εἰς ἔκτασιν καὶ πληθυσμόν. ("Ἐκτασις Εὐρωπαϊκῆς Ρωσίας 4.650.000 τ. χμ., πληθυσμός 137.000.000 κάτ. "Ἐκτασις δλοκλήρου τῆς Ρωσίας 21.000.000 τ. χμ., πληθυσμός 170 ἑκατομμ. κάτ.). Ἔκεΐνῳ, τὸ δόποιον διακρίνει κυρίως τὴν Ρωσίαν ἀπὸ τὰς λοιπὰς χώρας τῆς Εὐρώπης, εἰναι : Πρῶτον, ὅτι αἱ γεωγραφικαὶ τῆς περιοχαὶ κατέχουν τεραστίας ἐκτάσεις. Ἡ ἴδια θέα, τὸ ἔδιον τοπίον, τὸ ἔδιον κλῖμα συναντῶνται εἰς πολὺ μεγάλας ἐκτά-

σεις, πρᾶγμα τὸ δόποῖον εἶναι ἐντελῶς ἄγνωστον εἰς τὴν λοιπὴν Εὐρώπην. Δεύτερον, διὰ δὲ αἵ γε εὐρωπαϊκαὶ καλλιέργειαι ἀπαντῶνται εἰς τὸ ἔδαφός της χάρις εἰς τὴν μεγάλην ἔκτασίν της ἀπὸ Β. πρὸς Ν.

"Ορια.—*Ἡ Εὐρωπαϊκὴ Ρωσία ἐκτείνεται μεταξὺ τῶν Καρ-*

Φυσικὸς χάρτης τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ρωσίας.

παθίων πρὸς Δ., τῶν Ούραλιων ὁρέων πρὸς Α., τῆς Μαύρης Θαλάσσης πρὸς Ν. καὶ τοῦ Βορείου Παγωμένου Ὡκεανοῦ πρὸς Β. Παρὰ τὴν μεγάλην της ἔκτασιν (τὸ ἥμισυ σχεδὸν τῆς Εὐρώπης) κατέχει μειονεκτικὴν θέσιν, καθόσον κεῖται μακρὰν τῶν μεγάλων θαλασσίων δδῶν τῆς Εὐρώπης ('Ατλαντικοῦ

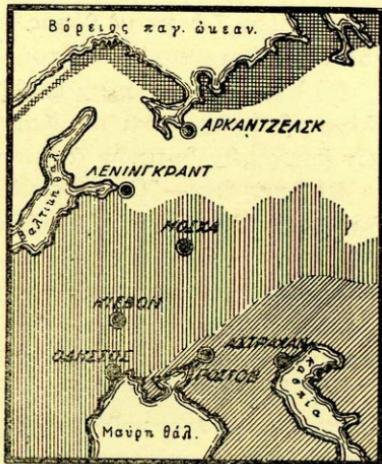
*Ωκεανοῦ, Μεσογείου Θαλάσσης), αἱ ὁποῖαι εἰναι ἀπαραίτητοι διὰ τὴν ἀνάπτυξιν μιᾶς μεγάλης χώρας.

Μορφὴ τοῦ ἔδαφους.—Τὸ ἔδαφος τῆς Εύρωπαϊκῆς Ρωσίας περιλαμβάνει τὸ πλεῖστον μέρος τῆς μεγάλης Εύρωπαϊκῆς πεδιάδος, ἡ ὁποίᾳ ἀρχίζει ἀπὸ τὰ Πυρηναῖα ὅρη καὶ καταλήγει εἰς τὰ Οὐράλια. Εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Ρωσίας ἡ ἀπέραντος αὕτη πεδιάς περιβάλλεται ἀπὸ τὰ ἔξης ὅρῃ: Τὰ Καρπάδια, τὰ ὅρη τῆς Κριμαίας (1.500—1.700 μ.), τὸν Καύκασον (ὅρος Ἐλμπρουζ 5.630 μ.), δ ὁποῖος ἀνήκει εἰς τὴν Ἀσίαν μᾶλλον παρὰ εἰς τὴν Εύρωπην καὶ τὰ Ούράλια (ἡ ὑψηλότερα κορυφὴ 1.600 μ.), τὰ ὁποῖα κεῖνται ἐπίσης εἰς τὰ σύνορα τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Εύρωπης. Ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον χαρακτηρίζει τὴν Ρωσικὴν πεδιάδα, εἰναι ἡ μεγάλη μονοτονία της. Οὐδὲν σημεῖον τῆς ἀπεράντου αὐτῆς ἔκτασεως ὑπερβαίνει τὰ 450 μ. Ἡ μονοτονία δμως αὕτη δὲν εἰναι δμοιδμορφος. Τὸ τμῆμα τῆς πεδιάδος, τὸ ὁποῖον κεῖται πρὸς Β. τῆς Μόσχας, ἐπειδὴ ἀλλοτε κατείχετο ὑπὸ παγετώνων, ἀποτελεῖται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀπὸ μικρὰς κοιλότητας, αἱ ὁποῖαι κατέχονται ἀπὸ λίμνας καὶ ἀπὸ μικρὰ ὑψώματα καὶ ἀμμώδεις ἔκτασεις (διτι συμβαίνει καὶ εἰς τὴν Φιλλανδίαν, τὰς Βαλτικὰς χώρας, τὴν Βόρειον Πολωνικὴν καὶ Γερμανικὴν πεδιάδα). Ἡ Νότιος πεδιάς, ἐπειδὴ καλύπτεται ἀπὸ προσχώσεις τῶν ρεόντων ὑδάτων καὶ ἀπὸ πολὺ λεπτὸν χῶμα, τὸ ὁποῖον ἔφερον οἱ ἄνεμοι ἀπὸ τὴν Βόρειον πεδιάδα, εἰναι περισσότερον μονότονος καὶ τὸ ἔδαφος της εἰναι πολὺ εὔφορον.

Ποταμοί.—Ἡ Ρωσικὴ πεδιάς, λόγῳ τῆς μεγάλης ἔκτασεώς της, ἔχει καὶ μεγάλους ποταμούς, οἱ περισσότεροι τῶν ὁποίων πηγάζουν ἀπὸ τὸ δρυπέδιον τοῦ Βαλντάι (πρὸς Ν. τῆς Πετρουπόλεως). Οἱ σπουδαιότεροι εἰναι ὁ Δουΐνας, ὁ ὁποῖος χύνεται εἰς τὸν Παγωμένον Ὁκεανόν, ὁ Δούνας εἰς τὴν Βαλτικὴν Θάλασσαν, ὁ Δνείστερος καὶ ὁ Δνεῖπερ εἰς τὴν Μαύρην Θάλασσαν, ὁ Δὸν εἰς τὴν Ἀζοφικὴν Θάλασσαν, ὁ Βόλγας (δ μεγαλύτερος ποταμὸς τῆς Εύρωπης εἰς μῆκος, 3.350 χμ.) καὶ ὁ Οὐράλης εἰς τὴν Κασπίαν Θάλασσαν. Οἱ ποταμοὶ οὗτοι εἰναι πλωτοί, ἀλλὰ παρουσιάζουν τὰ ἔξης ἐλαττώματα: πρῶτον παγώνουν κατὰ τὴν χειμερινὴν περίοδον καὶ δεύτερον ἐκβάλλουν

εις θαλάσσας αἱ δποῖαι εύρίσκονται εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ἢ εἰναι κλεισταῖ.

Κλῖμα.— Τὸ κλῖμα εἰναι ἡ πειρωτικὸν μὲ μεγάλας διαφορὰς τῆς θερμοκρασίας μεταξὺ χειμῶνος καὶ θέρους, διότι ἡ μεγάλη αὕτη πεδιάς κεῖται μακράν τοῦ ὠκεανοῦ. Εἰς τὴν Μόσχαν ἡ μέση θερμοκρασία τοῦ Ἰανουαρίου εἰναι 10° ὑπὸ τὸ μηδὲν καὶ τοῦ Ἰουλίου ὑπερβαίνει τοὺς 18° ὑπὲρ τὸ μηδέν. Ἡ διαφορὰ αὕτη τῆς θερμοκρασίας γίνεται μεγαλυτέρα ὅσον προχωροῦμεν πρὸς Α., δηλαδὴ ὅσον ἀπομακρυνόμεθα τῆς θαλάσσης. Αἱ βροχαὶ εἰναι δλίγαι καὶ πίπτουν κυρίως κατὰ τὴν θερινὴν περίοδον. Οἱ χειμῶνες εἰναι δριμὺς χωρὶς βροχάς καὶ σχεδὸν χωρὶς ἀνέμους. Η χιὼν καλύπτει παντοῦ τὸ ἔδαφος μὲ ἐν στρῶμα ὅχι πολὺ παχύ. Οἱ ποταμοὶ εἰναι δλοι παγωμένοι καθώς καὶ αἱ λίμναι. Τὸ δριμὺ αὐτὸ δψῦχος τοῦ χειμῶνος εἰναι ὑποφερτόν, ἐφ' ὅσον δὲν φυσᾷ ἄνεμος. Γενικῶς δ χειμῶν εἰναι ἡ καλυτέρα ἐποχὴ διὰ τὰς συγκοινωνίας, διότι λόγῳ τοῦ μεγάλου ψύχους καὶ τῆς ἔηρασίας τὸ ἔδαφος δὲν εἰναι λασπώδες. Η ἄνοιξις ἔρχεται ἀποτόμως καὶ δι- αρκεῖ δλίγον χρονικὸν διάστημα. Κατὰ τὴν ἐποχὴν αὕτην λειώνουν αἱ χιόνες, οἱ ποταμοὶ πλημμυρίζουν καὶ αἱ δύο γίνονται λασπώδεις καὶ σχεδὸν ἀδιάβατοι. Τὸ θέρος εἰναι θερμόν, βροχερόν (βροχαὶ ραγδαῖαι) καὶ κονιορτώδες. Τὸ φθινόπωρον εἰναι ύγρον καὶ βραχύ, δπως καὶ ἡ ἄνοιξις. Αὕτα εἰναι τὰ γενικὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ κλίματος ὅχι μόνον τῆς Ρωσικῆς πεδιάδος, ἀλλὰ καὶ δλοκλήρου τῆς Ἀνατολικῆς Εύρωπης. Εἰς τὴν Ρωσικὴν πεδιάδα, λόγῳ τῆς μεταβολῆς τῆς θερμο-

- Ζώνη τῆς τούντρας.
- Ζώνη τῶν δασῶν.
- ▨ Ζώνη τῶν υαλλιεργειῶν.
- ▩ Ζώνη τῆς φαῖτος στέκχων.

Χάρτης τῶν ζωνῶν βλαστήσεως εἰς τὴν Ρωσίαν.

κρασίας ἀπό Β. πρὸς Ν. (ὅσον δηλαδὴ ἀπομακρυνόμεθα ἀπὸ τὸν Β. Πόλον), δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν τέσσαρας κλιματικὰς ζώνας:

α') Μίαν ζώνην παρὰ τὰ παράλια τοῦ Βορείου Παγωμένου Ωκεανοῦ, δῆν δὲν ὑπάρχει θέρος.

β') Μίαν ζώνην μὲν μέτριον θέρος, ἡ δποὶα ἐκτείνεται πρὸς Ν. τῆς προηγουμένης.

γ') Μίαν ζώνην μὲν θέρος βροχάς, καθόσον εἰναι ἐκτεθειμένη εἰς τοὺς βροχερούς δυτικούς ἀνέμους καὶ

δ') Εἰς τὰ Ν. Α. μίαν ζώνην μὲν θέρος βροχέρους, διότι τὰ Καρπάθια ἐμποδίζουν τὴν ἐπιδρασιν τῶν βροχερῶν δυτικῶν ἀνέμων.

Βλάστησις. — "Οπως εἰς δλας τὰς χώρας, οὕτω καὶ εἰς τὴν Ρωσίαν ἡ βλάστησις ἔκαρτᾶται ἀπὸ τὸ κλῖμα. Ἡ διάταξις τοῦ κλίματος τῆς Ρωσικῆς πεδιάδος κατὰ ζώνας μᾶς ἐπιτρέπει νὰ διακρίνωμεν τέσσαρας ζώνας βλαστήσεως (ὅσαι εἰναι καὶ αἱ ζῶναι τοῦ κλίματος) καὶ νὰ ἀντιληφθῶμεν καλύτερον τὴν ἐπιδρασιν τοῦ κλίματος ἐπὶ τῆς βλαστήσεως.

α') Ἡ ζώνη τῆς τούντρας. Εἰς τὰ παράλια τοῦ Βορείου Παγωμένου Ωκεανοῦ τὸ ἔδαφος εἰναι παγωμένον ἐπὶ 8—9 μῆνας τὸ ἔτος. Κατὰ τὸ θέρος, τὸ δποῖον διαρκεῖ πολὺ δλίγον, μόνον τὸ ἐπάνω μέρος τοῦ ἔδαφους θερμαίνεται καὶ ξεπαγώνει. Τὸ ἐσωτερικὸν εἰναι συνεχῶς παγωμένον, διότι αἱ ἡλιακαὶ ἀκτῖνες, ἐπειδὴ πίπτουν πλαγίως, δὲν ἔχουν ἀρκετὴν θερμαντικὴν δύναμιν. Ὡς ἐκ τούτου φυτὰ μεγάλα μὲ ρίζας, αἱ δποῖαι νὰ εἰσχωροῦν βαθέως εἰς τὸ ἔδαφος τῆς περιοχῆς αὐτῆς δὲν ὑπάρχουν. Μόνον μερικοὶ χαμηλοὶ θάμνοι ἀναφαίνονται ἐδῶ καὶ ἔκει. Οἱ χαμηλότεροι τόποι καλύπτονται ἀπὸ στάσιμα ০δατα, τὰ δποῖα προέρχονται ἀπὸ τὴν τῆξιν τῶν πάγων, οἱ δὲ ὑψηλότεροι ἀπὸ βρύα. Ἡ ζώνη αὕτη ἀποτελεῖ τὰς λεγομένας τούντρας, δηλαδὴ ἀδένδρους ἐκτάσεις.

β') Ἡ ζώνη τῶν δασῶν. Προχωροῦντες πρὸς Ν. τῆς τούντρας μεταβαίνομεν βαθμιαίως εἰς τὴν ζώνην τῶν δασῶν, ἡ δποὶα ἐκτείνεται ἀπὸ τὰς ἀκτὰς τῆς Βαλτικῆς Θαλάσσης μέχρι τῶν Ούραλίων δρέων (ἡ ἔκτασίς της εἰναι 14 περίπου φοράς μεγαλυτέρα τῆς Ἑλλάδος). Ἡ περιοχὴ αὕτη κατέχεται ἀπὸ

δάση, πρώτον διότι θερμαίνεται περισσότερον από τήν ζώνη τής τούντρας, καθόσον κείται νοτιώτερον καὶ δεύτερον, διότι τὸ ἔδαφός της, ἐπειδὴ ἄλλοτε κατέχετο απὸ παγετῶνας, εἰναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀμμώδες καὶ συνεπῶς κατάλληλον διὰ δάση μᾶλλον παρὰ διὰ καλλιεργείας. Τὸ δάση τῆς περιοχῆς αὐτῆς ἀποτελοῦνται πρὸς Β. ἀπὸ ρητινώδη ἀειθαλῆ (ἔλατα, ὀρεινάς πεύκας) καὶ πρὸς Ν. ἀπὸ φυλλοβόλα (δρῦς, σφενδάμνους, μελίσας κτλ.). Τὸ ὀπέραντον αὐτὸ δάσος δὲν εἶναι συνεχές, καθόσον

Ρωσίδες ἀλιεύουσαι παρὰ τὰς ἑκβολὰς τοῦ Βόλγα ποταμοῦ.

διακόπτεται ἀπὸ ἐλώδεις ἐκτάσεις καὶ κατωκημένους τόπους. Οἱ κάτοικοι τῆς περιοχῆς αὐτῆς ἀσχολοῦνται κυρίως εἰς τὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν δασῶν.

γ') **Ἡ ζώνη τῶν στεππῶν.** Ἡ Νότιος Ρωσία, ἐπειδὴ ἔχει κλῖμα ξηρότερον, δὲν εἶναι κατάλληλος διὰ τὴν ἀνάπτυξιν μεγάλων δένδρων. Ἡ περιοχὴ αὕτη μετὰ τὴν βροχὴν καλύπτεται ἀπὸ χλόην, ἡ ὁποία ἔξαφανίζεται κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ξηρασίας. Αἱ τοιαῦται ἐκτάσεις λέγονται στέππαι. Ἡ ζώνη αὕτη

τῶν στεππῶν διαιρεῖται εἰς τὴν μαύρην στέππην ἡ Τσερνόζιουμ καὶ εἰς τὴν φαιάν στέππην.

1) Ἡ μαύρη στέππη κατέχει τὴν περιοχήν, ἡ δποία δέχεται ἀρκετὰς βροχάς. Λέγεται μαύρη στέππη, διότι τὸ ἔδαφός της εἶναι μαῦρον, καθόσον ἀποτελεῖται ἀπὸ χῶμα λεπτὸν καὶ ἀπὸ λείψανα τῆς ἀποξηρανθείσης χλόης. Ἡ ζώνη αὕτη, ἡ δποία ἐκτείνεται ἀπὸ τὰ Καρπάθια μέχρι τῶν Ούραλων, χάρις εἰς τὸ πολὺ εὔφορον ἔδαφός της καὶ εἰς τὰς ἀρκετὰς βροχάς της εἶναι ἡ πλουσιωτέρα γεωργικὴ περιοχὴ τῆς Ρωσίας. Καλλιεργοῦνται κυρίως σιτηρά καὶ σακχαροῦχα τεῦτλα.

2) Ἡ φαιά στέππη κατέχει τὴν περιοχήν, ἡ δποία δέχεται πολὺ δλίγας βροχάς. Λέγεται φαιά, διότι τὸ ἔδαφός της εἶναι φαιόν, καθόσον λόγῳ τῶν σπανίων βροχῶν δὲν ὑπάρχει ἀρκετὴ χλόη, ὅστε ἀποξηραίνομένη νὰ ἀναμειχθῇ μὲ τὸ χῶμα καὶ τὸ ἔδαφος νὰ γίνῃ μαῦρον. Ἡ ζώνη αὕτη τῶν φαιῶν στεππῶν ἐκτείνεται παρὰ τὴν Κασπίαν Θάλασσαν καὶ εἶναι κατάλληλος διὰ τὴν κτηνοτροφίαν (πρόβατα, ἴπποι).

Πληθυσμός.— Ὁ ρωσικὸς πληθυσμὸς ἀποτελεῖται κυρίως ἀπὸ Σλαύους.

Ἡ διαφορὰ τοῦ κλίματος καὶ τῶν προϊόντων ἔχει ώς ἀποτέλεσμα, ὅστε ὁ πληθυσμὸς τῆς Ρωσίας νὰ μὴ εἶναι ἐξ ἴσου διανεμημένος εἰς ὅλας τὰς φυσικὰς περιοχάς, αἱ δποίαι τὴν ἀποτελοῦν.

Εἰς τὴν ζώνην τῆς τούντρας, ἡ δποία εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ ἔτους παγωμένη, ὁ πληθυσμὸς εἶναι πολὺ ἀραιός. Οἱ κάτοικοι τῆς εἶναι Λάπωνες ἡ Σαμογέται, οἱ δποίοι ἀσχολοῦνται εἰς τὴν κτηνοτροφίαν τοῦ ταράνδου καὶ εἰς τὴν ἀλιείαν.

Εἰς τὴν ζώνην τῶν δασῶν ὁ πληθυσμὸς εἶναι ἐπίσης ἀραιός. Πάντως ὅμως ἡ ζώνη αὕτη εἶναι πυκνώτερον κατώκημένη ἀπὸ τὴν ζώνην τῆς τούντρας, ὁ δὲ πληθυσμὸς αὐξάνει ἀπὸ Β. πρὸς Ν. Οἱ κάτοικοι τῆς ζώνης τῶν δασῶν εἶναι οἱ Μεγάλοι Ρωσοί καὶ ἀσχολοῦνται κυρίως εἰς τὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν δασῶν καὶ εἰς τὸ κυνήγιον.

Εἰς τὴν ζώνην τῆς μαύρης γῆς ὁ πληθυσμὸς εἶναι πολὺ πυκνός χάρις εἰς τὰς πολλάς καὶ πλουσίας καλλιεργείας.

‘Η περιοχή αυτή κατοικεῖται άπό τους Μικρούς Ρώσους, οι διοίοι άσχολούνται κυρίως εἰς τὴν γεωργίαν.

Εἰς τὴν ζώνην τῶν φαιῶν στεππῶν διάλυθυσμὸς εἶναι πολὺ ἀραιός καὶ ἀποτελεῖται άπό νομάδας κτηνοτρόφων.

Πόλεις.— Εἰς τὴν Ρωσίαν, ἐπειδὴ τὸ ἐμπόριον διεξάγεται άπό τὸ Κράτος, δὲν ὑπάρχουν ἐμπορικὰ κέντρα, ἀλλὰ μόνον βιομηχανικά. Ταῦτα εὔρισκονται πλησίον τῶν ἀνθρακοφόρων περιοχῶν καὶ εἰς τοὺς μεγάλους λιμένας ἔξαγωγῆς. Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν εἶναι ἡ Μόσχα (3.000.000 κ.), ἡ πρωτεύουσα τῆς Ρωσίας καὶ τὸ Κίεβον (500.000 κ.). Εἰς τὰ παράλια τῆς Βαλτικῆς εἶναι τὸ Λένινγκραντ (2.600.000 κ.), τὸ διοίον πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως ὠνομάζετο Πετρούπολις καὶ ἦτο πρωτεύουσα τῆς Ρωσίας. Εἰς τὰς ἀκτὰς τοῦ Βορείου Παγωμένου Ὁκεανοῦ εἶναι τὸ Ἀρκατζέλσκ (200.000 κ.), εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Κασπίας Θαλάσσης τὸ Ἀστραχάν καὶ εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Μαύρης Θαλάσσης ἡ Ὀδησσός καὶ τὸ Ροστόβ (500.000 κ.).

Οἰκονομικὴ ζωὴ.— Γεωργία. ‘Η Ρωσία εἶναι κυρίως χώρα γεωργική. Τὰ 80% περίπου τοῦ πληθυσμοῦ τῆς ἀσχολούνται εἰς τὴν γεωργίαν. Τὰ περισσότερα γεωργικὰ προϊόντα εἶναι δημητριακοὶ καρποί. Ἐκ τούτων δὲ σίτος, ἐπειδὴ θέλει εὕφορα ἐδάφη, καλλιεργεῖται εἰς τὴν ζώνην τῆς μαύρης γῆς, ἡ σίκαλις καὶ ἡ βρώμη κυρίως εἰς τὴν περιοχὴν τῶν δασῶν, ὅπου τὸ ἐδάφος εἶναι πιωχόν. Ἐκ τῶν βιομηχανικῶν καλλιεργειῶν σπουδαιότεραι εἶναι τὰ σακχαροῦχα τεῦτλα (εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ σίτου), αἱ πατάται (εἰς τὰς ἀμμώδεις κυρίως ἐκτάσεις), τὸ λίνον (παρὰ τὰς ἀκτὰς τῆς Βαλτικῆς, ὅπου τὸ κλῖμα εἶναι περισσότερον ύγρον). Χάρις εἰς τὰς ἀπεράντους στέππας τῆς, τρέφει καὶ πολλὰ μεγάλα καὶ μικρὰ ζῷα.

Ἐκεῖνο, τὸ διοίον χαρακτηρίζει τὴν γεωργικὴν παραγωγὴν τῆς Ρωσίας, εἶναι ἡ μεγάλη διαφορὰ ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος. Οὕτω κατὰ τὸ 1927 ἡ Ρωσία ἔξήγαγε 13.000.000 στατῆρας σίτου, κατὰ τὸ 1928 ἔξήγαγε 1.000.000 στατῆρας καὶ κατὰ τὸ 1929 μηδέν. ‘Η μεγάλη αὐτῇ ἀστάθεια τῆς ρωσικῆς παραγωγῆς ὠφελεῖτο κατὰ πρῶτον λόγον εἰς τὰς ἀκανονίστους βροχάς καὶ κατὰ δεύτερον λόγον εἰς τὴν ἔλλειψιν ἀρδευτικῶν ἔργων, ἐπιστημονικῶν μεθόδων καλλιεργείας καὶ ἐμπορικῆς ὀργανώσεως.

Βιομηχανία. Ή Ρωσία ἔχει σπουδαῖον δρυκτὸν πλοῦτον (ἄνθρακα, σίδηρον, πετρέλαιον, μαγγάνιον, χαλκόν κτλ.).

Τὰ σπουδαιότερα κέντρα ἔξαγωγῆς καὶ ἐπεξεργασίας δρυκτῶν εἰναι ἡ περιοχὴ τῶν Ούραλίων, τῆς Μόσχας καὶ τῆς Κασπίας Θαλάσσης (πετρέλαιον). Αἱ σπουδαιότεραι βιομηχανίαι εἰναι τῆς ὑφαντουργίας, τῆς μεταλλουργίας τῶν εἰδῶν διατροφῆς καὶ τοῦ ξύλου. Γενικῶς ἡ βιομηχανικὴ κίνησις εἰναι μετρία. Τοῦτο ὀφείλεται ίδιως εἰς τὴν Ἑλλειψιν μέσων συγκοινωνίας. Τὰ βιομηχανικὰ κέντρα χωρίζονται μεταξύ των καὶ ἀπὸ τοὺς λιμένας ἔξαγωγῆς διὰ μεγάλων ἀποστάσεων, δηοῦ τὰ μέσα συγκοινωνίας εἰναι τελείως ἀνεπαρκῆ. Εἰς τὴν μὴ ἀνεπτυγμένην βιομηχανίαν τῆς Ρωσίας ὀφείλεται καὶ ἡ μικρὰ πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ τῆς (30 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.).

Συγκοινωνία. Εἰς τὴν Ρωσίαν ἡ συγκοινωνία ὑστερεῖ. Εἰς τοῦτο κυρίως ὀφείλεται καὶ ἡ μετρία οἰκονομικῆ τῆς ἀνάπτυξις παρὰ τὸν φυσικὸν τῆς πλοῦτον. Ἡ διὰ θαλάσσης συγκοινωνία μὲ τὰς ξένας χώρας δὲν εἰναι πολὺ εὔκολος, διότι αἱ σπουδαιότεραι παραγωγικαὶ περιοχαὶ εύρισκονται μακρὰν τῶν θαλασσῶν. Ἐξ ἄλλου οἱ λιμένες τῆς Βαλτικῆς καὶ κυρίως τῆς Λευκῆς θαλάσσης παγώνουν τὸν χειμῶνα ἐπὶ μακρὸν χρόνον. Σπουδαίαν ὑπηρεσίαν προσφέρουν οἱ ποταμοὶ καὶ αἱ διώρυγες. Ἀλλὰ καὶ ἡ συγκοινωνία αὐτῇ διακόπτεται ἀπὸ τοὺς πάγους κατὰ τὴν χειμερινὴν περίοδον.

Αἱ κατὰ ἔηράν δοῖοι εἰναι κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς ἀθλίαν κατάστασιν, λασπώδεις κατὰ τὴν ἄνοιξιν, πλήρεις σκόνης κατὰ τὸ θέρος. Εἰς καλυτέραν κατάστασιν εύρισκονται αὖται κατὰ τὴν χειμερινὴν περίοδον, δταν εἰναι σκεπασμέναι μὲ χιόνια. Διὰ τοῦτο αἱ μεταφοραὶ διὰ ἔηρᾶς γίνονται κατὰ προτίμησιν τὸν χειμῶνα.

Τὸ σιδηροδρομικὸν δίκτυον ἔχει λάβει κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη μεγάλην ἀνάπτυξιν, διότι ἡ κατασκευὴ τῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν δὲν συναντᾷ μεγάλας δυσκολίας, χάρις εἰς τὴν δμαλότητα τοῦ ἐδάφους. Εἰς τὰς βορείους καὶ ἀνατολικὰς περιοχὰς αἱ ὁποῖαι εἰναι καὶ ἀραιότερον κατῷκημέναι, εἰναι πολὺ ἀραιόν. Τὸ σιδηροδρομικὸν δίκτυον ἀναλόγως τῆς ἐκτάσεως τῆς χώρας δὲν εἰναι πυκνόν.

Έμπόριον.— Ή Ρωσία, χώρα γεωργική καὶ κτηνοτροφική, ἔξαγει κυρίως εἴδη διατροφῆς (σιτηρά, κτηνοτροφικά προϊόντα) καὶ πρώτας ὄλας (ξυλείαν, πετρέλαιον) καὶ εἰσάγει βιομηχανικά προϊόντα (μηχανάς καὶ ἐπιστημονικά ἔρ-

Ἐξαγωγή

Εἰδὴ διατροφῆς

“Υλαι ἀνατέργαστοι

Βιομηχ.
εἰδὼν

Εισαγωγή

Εἰδὴ
διατρ.

“Υλαι ἀνατέργαστοι
υαὶ πύματα φρασμένα

Βιομηχανικὰ εἴδη

Διάγραμμα ἐμφαίνον τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον τῆς Ρωσίας.

γαλεῖα, τὰ δόποια ἡ βιομηχανία της δὲν δύναται νὰ παρασκευάσῃ) καὶ εἴδη διατροφῆς, τὰ δόποια δὲν εύρισκονται εἰς τὸ ἔδαφός της (τσάϊ, καφέ, οἶνον κ. ἄ.).

Εἰς τὴν Ἑλλάδα ἔξαγει κυρίως δημητριακούς καρπούς, πετρέλαιον, δασικά εἴδη κ. ἄ. Ἐκ τῆς Ἑλλάδος εἰσάγει καπνόν, σταφίδα, προϊόντα ἑλαίας κ. ἄ.

ΓΕΝΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΙΣ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Αἱ χώραι τῆς Ἀνατολικῆς Εύρωπης παρουσιάζουν πολλὰ κοινὰ χαρακτηριστικά, τὰ δόποια τὰς διακρίνουν ἀπὸ τὴν λοιπὴν Εύρωπην.

α') Τὸ ἔδαφός των ἀποτελεῖται κυρίως ἀπὸ μίαν ἀπέραντον πεδιάδα, πρᾶγμα τὸ δόποιον δὲν συμβαίνει εἰς τὰς ἄλλας περιοχὰς τῆς Εύρωπης (Νότιον, Δυτικήν, Κεντρικήν, Βόρειον).

β') Κείνται πολὺ μακράν τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὡκεανοῦ καὶ ώς ἐκ τούτου ἔχουν κλῖμα ἡπειρωτικὸν μὲ δλίγας βροχάς.

γ') Κείνται μακράν τῶν μεγάλων θαλασσῶν δῦδων (Βορείου θαλάσσης, Μάγχης, Μεσογείου) καὶ διὰ τοῦτο οἱ κάτοικοι των ἐπὶ μακρὸν χρονικὸν διάστημα ἔζησαν μακράν τῶν λαῶν τῆς

λοιπῆς Εύρωπης. Ἡ ἀπομόνωσις αὕτη ἔχει ως ἀποτέλεσμα, ὅστε οἱ λαοὶ τῶν χωρῶν αὐτῶν (ἴδιως τῶν ἀνατολικωτέρων) νὰ εἶναι οἱ διλιγώτερον πολιτισμένοι λαοὶ τῆς Εύρωπης.¹⁾

δ') Αἱ φυσικαὶ περιοχαὶ παρουσιάζουν τεραστίας διαστάσεις (ἴδιως εἰς τὴν Ρωσίαν), πρᾶγμα τὸ δόποιον δὲν συμβαίνει εἰς οὐδεμίαν ἄλλην χώραν τῆς Εύρωπης.

ε') Αἱ χώραι τῆς Ἀνατολικῆς Εύρωπης κατοικοῦνται κυρίως ἀπὸ Σλαύους.

Ἄπο οἰκονομικῆς ἀπόψεως ἡ Ἀνατολικὴ Εύρωπη εἶναι κυρίως γεωργικὴ χάρις εἰς τὰς ἐκτεταμένας πεδιάδας της.

Ἐρωτήσεις.

- 1) Κατὰ τί διαφέρει ἡ Ἀνατολικὴ Εύρωπη ἀπὸ τὴν Κεντρικήν;
- 2) Ποῖαι εἶναι αἱ σπουδαιότεραι περιοχαὶ τῆς Ἀνατολικῆς Εύρωπης καὶ ποῦ διείλεται ἡ σπουδαιότης των;
- 3) Μὲ ποίαν χώραν τῆς Ἀνατολικῆς Εύρωπης ἡ χώρα μας ἔχει τὰς μεγαλυτέρας ἐμπορικὰς σχέσεις;²⁾ Διὰ ποῖον λόγον;
- 4) Πῶς δυνάμεθα νὰ μεταβῶμεν ἀπὸ τὰς Ἀθήνας εἰς τὴν πρωτεύονσαν τῆς Φίλλανδίας;

τοιούτο γηρατείας ιστονογνωσίαν γήτε συναπόταξις τον
τοπικό πλάτανό να φέρει τον πατούλαρό του από τον οποίο
τοποθετείται το πατούλι της μηδενικής διάστασης. Η πρώτη πλάτανη
τοιούτο γηρατείας έχει πάντα την πατούλαρά της στην πατούλαρά της.
Επίσημη είναι η πατούλαρά της στην πατούλαρά της.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

ΒΟΡΕΙΟΣ ΕΥΡΩΠΗ

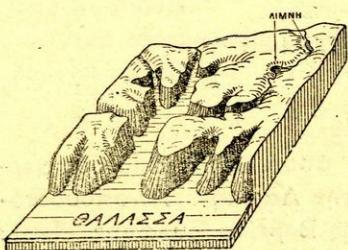
Εισαγωγή.—'Η Βόρειος Εύρωπη ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο χερ-
σονήσους: τὴν Σκανδιναυϊκήν καὶ τὴν Δανικήν. Τὰ σπουδαιό-
τερα χαρακτηριστικά τῶν χωρῶν τῆς Βορείου Εύρωπης εἰναι: α') διτὶ τὸ ἔδαφός των ὑπέστη εἰς δῆλην του τὴν ἔκτασιν τὴν
ἐπίδρασιν τῶν παγετώνων, καθ' ὃσον εὑρίσκονται πλησέστερον
πρὸς τὸν Βόρειον Πόλον· β') διτὶ δὲ πληθυσμός των παρουσιάζει
δημοιογένειαν χάρις εἰς τὴν γεωγραφικήν των θέσιν, καθ' ὃσον
κεῖνται μακρὰν τῆς δόδοῦ τῶν μεγάλων ἀνθρωπίνων μετανα-
στεύσεων, αἱ δόποιαι κατημθύνοντο ἐκ τῆς Ἀσίας πρὸς τὴν
Εύρωπην καὶ γ') διτὶ οἱ κάτοικοι τῶν χωρῶν αὐτῶν, παρὰ τὸν
μικρὸν ἀριθμὸν των, κατέχουν ἔξεχουσαν θέσιν μεταξὺ τῶν
πολιτισμένων λαῶν χάρις εἰς τὴν ἐργατικότητά των.

Α'. ΣΚΑΝΔΙΝΑΥΪΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

Φυσική γεωγραφία.—'Έδαφος. 'Η Σκανδιναυϊκή Χερσό-
νησος, ἡ δόποια εἶναι ἡ μεγαλυτέρα χερσόνησος τῆς Εύρωπης
(773.000 τ. χμ.), ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο φυσικάς περιοχάς τελείως
διαφόρους: α') ἀπὸ τὰς Σκανδιναυϊκὰς "Αλπεις, αἱ δόποιαι
ἐκτείνονται κατὰ μῆκος τῶν Δυτικῶν ἀκτῶν καὶ β') ἀπὸ τὸ
Βαλτικὸν ὁροπέδιον πρὸς Α.

Αἱ Σκανδιναυϊκαὶ "Αλπεις εἶναι παλαιὰ ὅρη. 'Ως ἐκ τούτου
ἀποτελοῦνται ἀπὸ κρυσταλλικὰ πετρώματα καὶ εἶναι χαμηλά

καὶ ὀγκώδη λόγω τῆς μακροχρονίου διαβρώσεως, τὴν δποῖαν ὑπέστησαν (ὑψηλοτέρα κορυφὴ 2.550 μ.). Πρὸς τὸν Ἀτλαντικὸν Ὡκεανὸν ἡ ὁροσειρὰ αὕτη καταπίπτει ἀποτόμως καὶ διαμελίζεται βαθέως ἀπὸ στενούς καὶ βαθεῖς κόλπους, οἱ δποῖοι δνομάζονται φιόδης καὶ οἱ δποῖοι εἶναι τὰ χαρακτηριστικώτερα καὶ γραφικώτερα μέρη τῆς Σκανδιναվικῆς Χερσονήσου. Τὰ φιόδη ἀρχικῶς ἦσαν κοιλάδες, αἱ δποῖαι εύρισκοντο ὑπὲρ τὴν ἐπιφά-

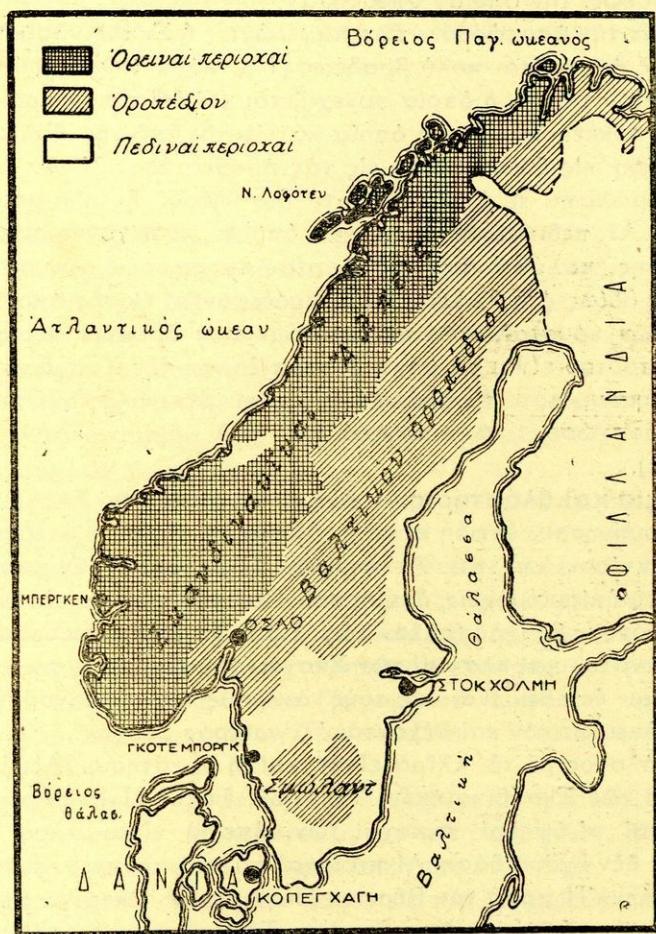

Διάγραμμα ἐμφαίνον τὴν ἀνάγλυφον μορφὴν ἐνὸς φιόδη.

νειαν τῆς θαλάσσης καὶ ἐσχηματίσθησαν ἐκ τῆς διαβρώσεως τῶν ρεόντων ὑδάτων. Κατόπιν, ὅταν τὸ κλῖμα τῆς Εὐρώπης ἔγινε πολὺ ὑγρὸν καὶ ψυχρόν, ἡ περιοχὴ αὕτη ἐπειδὴ κεῖται πλησιέστερον πρὸς τὸν Β. Πόλον, ἐκαλύφθη ἀπὸ παγετῶνας, τῶν δποίων τὸ πάχος εἰς τὰς κοιλάδας ἔφθανε τὰ 2.000 μ. Ἐκ τῆς διαβρώσεως τῶν παγετώνων αἱ κοιλάδες ἔγιναν πολὺ βαθεῖαι καὶ αἱ πλευραὶ τῶν πολὺ ἀπότομοι.¹ Αργότερον, ὅταν τὸ κλῖμα ἔγινε θερμότερον, οἱ πάγοι μετεβλήθησαν εἰς ὅδωρ, τὸ δποῖον διωχετεύθη εἰς τὴν θάλασσαν. Αὕτη συνεπῶς ἀνυψώθη καὶ ἐκάλυψε τὰ χαμηλότερα μέρη τῆς ξηρᾶς. Οὕτως αἱ παρὰ τὰ παράλια κοιλάδες μετεβλήθησαν εἰς κόλπους, οἱ δποῖοι εἰσέρχονται βαθέως εἰς τὴν ξηρὰν καὶ ἔχουν διακλαδώσεις. Δηλαδὴ τὰ φιόδη παρουσιάζουν τὸ σχῆμα ἐνὸς μεγάλου ποταμοῦ μὲ δχθας ὑψηλὰς καὶ μὲ πολλούς παραποτάμους. Αἱ κοιλάδες, αἱ δποῖαι δὲν ἐκαλύφθησαν ὑπὸ τῆς θαλάσσης λόγω τῶν πολλῶν κοιλοτήτων, τὰς δποίας ἔχει δημιουργήσει ἡ διάβρωσις τῶν παγετώνων, καλύπτονται ἀπὸ πολλὰς λίμνας. Αὗται συνδέονται μεταξύ τῶν δι' ἐνὸς ποταμοῦ, τοῦ δποίου τὸ ρεῦμα διακόπτεται ἀπὸ πολλούς καταρράκτας, οἱ δποῖοι εἶναι ἐπίσης ἀποτέλεσμα τῆς διαβρώσεως τῶν παγετώνων. Χάρις εἰς τοὺς ἀφθόνους καταρράκτας ἡ Σκανδιναվικὴ Χερσόνησος εἶναι πλουσία εἰς λευκὸν ἄνθρακα.

Τὸ Βαλτικὸν ὁροπέδιον εἶναι χαμηλότερον (δὲν ὑπερβαίνει τὰ 500 μ.) καὶ κατέρχεται δμαλῶς πρὸς Α. Ὁπως αἱ Σκαν-

διναυτικαὶ Ἀλπεις, οὕτω καὶ τὸ Βαλτικὸν ὁροπέδιον ἐκαλύφθη ἀπὸ παγετῶνας, οἱ δποῖοι ἔφθειραν τόσον τὴν περιοχὴν αὐτὴν,

Φυσικὸς χάρτης τῆς Σκανδιναυτικῆς Χερσονήσου.

ώστε τῆς ἔδωσαν μονότονον ὅψιν. Τὰ κυριώτερα γνωρίσματα τῆς διασβρώσεως τῶν παγετῶνων εἶναι αἱ λίμναι, αἱ δποῖαι κατέχουν τὰς ἀβαθεῖς κοιλότητας καὶ οἱ μικροὶ σωροὶ λίθων, οἱ

δποῖοι ἀποτελοῦν τὰς μόνας ἀξιολόγους ἀνωμαλίας τοῦ ἐδάφους. Αἱ ἀκταὶ εἰναι χαμηλαὶ καὶ τελείως ἐπίπεδοι λόγῳ τῆς διαβρώσεως, τὴν δποίαν ὑπέστησαν.

Μετὰ τὴν ἀποχώρησιν τῶν παγετώνων ἡ Σκανδιναυϊκή Χερσόνησος ἀνυψούθαι πολὺ βραδέως (1 μ. κάθε 100 ἔτη). Ἐκ τῆς ἀνυψώσεως αὐτῆς, ἡ δποία συνεχίζεται καὶ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας ἀκόμη, ἀρκετὴ ἔκτασις, ἡ δποία κατείχετο ὑπὸ τῆς θαλάσσης, μετεβλήθη εἰς ξηράν (Ιδίως εἰς τὰς ἀβαθεστέρας Ν. Α. ἀκτὰς) καὶ ἡ Σμώλαντ, ἡ δποία ἄλλοτε ἥτο νῆσος, ἡνάθη μετὰ τῆς ξηρᾶς. Αἱ πεδιναὶ ἔκτάσεις, αἱ δποῖαι κατείχοντο ὑπὸ τῆς θαλάσσης, καλύπτονται ἀπὸ λεπτὰς προσχώσεις τῶν ρεόντων ύδάτων (Ιδίως ἀργιλώδεις, διότι προέρχονται ἐκ τῆς ἀποσυνθέσεως τῶν κρυσταλλικῶν πετρωμάτων τῶν ὀρεινῶν περιοχῶν). Ὡς ἔκ τούτου εἰναι τὰ μόνα εὖφορα ἐδάφη τῆς Σκανδιναυϊκῆς Χερσονήσου, διότι τὰ ὑπόλοιπα ἡ εἰναι ὀρεινὰ ἡ καλύπτονται ἀπὸ προσχώσεις τῶν παγετώνων (δηλ. ἅμμον καὶ χονδρὰ χαλίκια).

Κλῖμα καὶ βλάστησις. — Αἱ δυτικαὶ ἀκταὶ τῆς Σκανδιναυϊκῆς Χερσονήσου, ἐπειδὴ εἰναι ἔκτεθειμέναι εἰς τοὺς ἀνέμους, οἱ δποῖοι πνέουν ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸν Ὁκεανὸν, ἔχουν χειμῶνας σχετικῶς ἡπίους μέχρις ἀκόμη τοῦ Πολικοῦ κύκλου καὶ δέχονται ἀφθόνους βροχάς (πλέον τῶν 3 μ.). Τὸ Βαλτικὸν ὄροπέδιον καὶ αἱ ἀνατολικαὶ πλαγιαὶ τῶν Σκανδιναυϊκῶν "Αλπεων, ἐπειδὴ δὲν εἰναι ἔκτεθειμέναι εἰς τοὺς ἀνέμους τοῦ ὥκεανοῦ, ἔχουν κλῖμα ἡπειρωτικὸν καὶ δέχονται ὀλιγωτέρας βροχάς.

'Ανάλογος μὲ τὸ κλῖμα εἰναι καὶ ἡ βλάστησις. Αἱ δυτικαὶ πλευραὶ τῶν Σκανδιναυϊκῶν "Αλπεων, ἐπειδὴ εἰναι παρὰ πολὺ ὑγραὶ καὶ αἱ ὑψηλαὶ περιοχαὶ τῶν, ἐπειδὴ εἰναι παρὰ πολὺ ψυχραὶ, δὲν ἔχουν δάση. Αἱ περιοχαὶ αὗται καλύπτονται κυρίως ἀπὸ χλόην. Ἡ παρὰ τὸν Βόρειον Παγωμένον Ὁκεανὸν περιοχὴ ἀνήκει εἰς τὴν ζώνην τῆς τούντρας. Τὸ Βαλτικὸν ὄροπέδιον καὶ αἱ χαμηλότεραι ἀνατολικαὶ πλαγιαὶ τῶν Σκανδιναυϊκῶν "Αλπεων, ἐπειδὴ δὲν εἰναι πολὺ ὑγραὶ, καλύπτονται ἀπὸ πλούσια δάση κωνοφόρων δένδρων. Εἰς τοῦτο συντελεῖ ἐπίσης καὶ τὸ πτωχὸν ἔδαφός τῶν, τὸ δποῖον δὲν εἰναι κατάλληλον διὰ καλλιεργείας. Αὗται περιορίζονται κυρίως εἰς τὰς πεδιάδας, αἱ

δποῖαι πρότερον κατείχοντο ύπό τῆς θαλάσσης, διότι καλύ-
πτονται ἀπὸ εύφόρους προσχώσεις (δηλαδὴ εἰς τὰς Ν. Α. ἀκτάς).

Πολιτική γεωγραφία. — Ἡ Σκανδιναυϊκή Χερσόνησος
ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο Κράτη: ἀπὸ τὴν Νορβηγίαν καὶ ἀπὸ τὴν
Σουηδίαν.

1. ΝΟΡΒΗΓΙΑ

Ἐκτασις 323.800 τ. χμ. πληθυσμὸς 2.800.000 κ.

Ἡ Νορβηγία κατέχει τὸ δυτικὸν τμῆμα τῆς χερσονήσου καὶ
ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο περιοχάς, αἱ δποῖαι διαφέρουν μεταξὺ^{των} των καὶ ὡς πρὸς τὴν μορφὴν τοῦ ἐδάφους των καὶ ὡς πρὸς τὰς
ἀσχολίας τῶν κατοίκων των:

α') Ἀπὸ τὴν δυτικὴν πλευρὰν τῶν Σκανδιναυϊκῶν "Αλπεων.

β') Ἀπὸ ἐν τμῆμα τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς τῶν νοτιοδυ-
τικῶν χαμηλῶν περιοχῶν.

Ἡ Δυτικὴ πλευρὰ τῶν Σκανδιναυϊκῶν "Αλπεων δὲν εύνοεῖ
τὴν ἀνάπτυξιν τῆς γεωργίας, διότι αἱ πεδιναὶ περιοχαὶ εἶναι
ἐλάχισται. Οἱ κάτοικοι τῶν περιοχῶν αὐτῶν ζοῦν ἐκ τῆς ἀλιείας
καὶ τῆς ναυτιλίας. Ἡ ἀλιεία παρουσιάζει μεγάλην ἀνάπτυξιν
χάρις εἰς τὰς πλουσίας εἰς ἵχθυς θαλάσσας. Ἄλιεύονται κυρίως
ρέγγαι καὶ βακαλάοι εἰς τὰς πλησίον θαλάσσας καὶ φάλαιναι
εἰς τὰς παρὰ τὸν Βόρειον Παγαμένον Ὁκεανὸν περιοχάς.
Τὸ σπουδαιότερον κέντρον ἀλιείας εἶναι ἡ πόλις Μπέργκεν
(100.000 κ.).

Μεγάλην ἐπίσης ἀνάπτυξιν παρουσιάζει καὶ ἡ ἐμπορικὴ ναυ-
τιλία, ἡ δποία δὲν ἔξυπηρετεῖ μόνον τὴν Νορβηγίαν, ἀλλὰ καὶ
τὸ διεθνὲς ἐμπόριον (ὅπως καὶ ἡ Ιδική μας ναυτιλία).

Ἡ Ν.Α. δμως Νορβηγία χάρις εἰς τὰς εύφόρους πεδιάδας
τῆς, αἱ δποῖαι εύρισκονται παρὰ τὸν κόλπον τοῦ "Οσλο καὶ εἰς
τὰ ἐκτεταμένα δάση τῶν ἀνατολικῶν πλευρῶν, εύνοεῖ τὴν
γεωργίαν καὶ τὴν ὑλοτομίαν. Καλλιεργοῦνται κυρίως δημη-
τριακοὶ καρποὶ (βρώμη, σίκαλις), πατάται καὶ ὑπάρχουν λιβά-
δια διὰ τὴν κτηνοτροφίαν, ἡ δποία εἶναι ἀνεπτυγμένη. Μεγά-
λην ἐπίσης ἀνάπτυξιν παρουσιάζει καὶ ἡ βιομηχανία χάρις εἰς

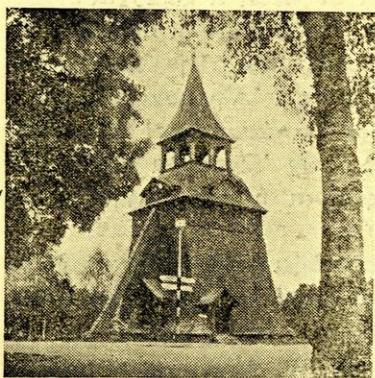
τὸν ἄφθονον λευκὸν ἄνθρακα, τὸν ὅποῖον προμηθεύουν οἱ πολλοὶ καταρράκται τῶν κοιλάδων. Σπουδαιότερον βιομηχανικὸν κέντρον εἶναι ἡ πρωτεύουσα "Οσλό (350.000 κ.), ὅπου ύπάρχουν μεταλλουργεῖα καὶ χημικὰ ἐργοστάσια. Γενικῶς ἡ Νορβηγία εἶναι χώρα ἀραιῶς κατωκημένη λόγῳ τῆς μεγάλης ἑκτάσεως, τὴν ὅποιαν κατέχουν αἱ περιοχαί, αἱ ὅποιαι εἶναι ἀκατάλληλοι διὰ καλλιεργείας (9 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.).

"Η χώρα μας μὲ τὴν Νορβηγίαν δὲν ἔχει μεγάλας ἐμπορικὰ σχέσεις. Εἰσάγομεν κυρίως εἴδη ἀλιευτικῆς, χάρτην καὶ χημικὰ προϊόντα καὶ ἔξαγομεν ἔλαιον, ἔλαίσας, καπνὸν καὶ δασικὰ προϊόντα (τερεβινθέλαιον, κολοφώνιον).

2. ΣΟΥΗΔΙΑ

"Ἐκτασίς 450.000 τ. χμ., πληθυσμὸς 6.200.000 κάτ.

"Η Σουηδία κατέχει σχεδόν δλόκληρον τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν τῆς Σκανδιναվικῆς Χερσονήσου, ἡ ὅποια ἔχει τὰ περισσότερα δάση καὶ τὰς μεγαλυτέρας εὐφόρους πεδιάδας. Διὰ τοῦτο εἶναι πλουσιωτέρα καὶ συνεπῶς πυκνότερον κατωκημένη (15 κάτ. εἰς 1 τ. χμ.) ἀπὸ τὴν Νορβηγίαν. Λόγῳ τοῦ μεγάλου τῆς μήκους διακρίνομεν τὰς ἔξῆς περιοχὰς ἀπὸ Β. πρὸς Ν.: παγωμένας καὶ ἀγόνους ἑκτάσεις πρὸς Β., δάση εἰς τὸ κέντρον καὶ καλλιεργείας πρὸς Ν., ὅπου ύπάρχει καὶ τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ πληθυσμοῦ. Καλλιεργοῦνται κυρίως δημητριασκοὶ καρποί, σακ-

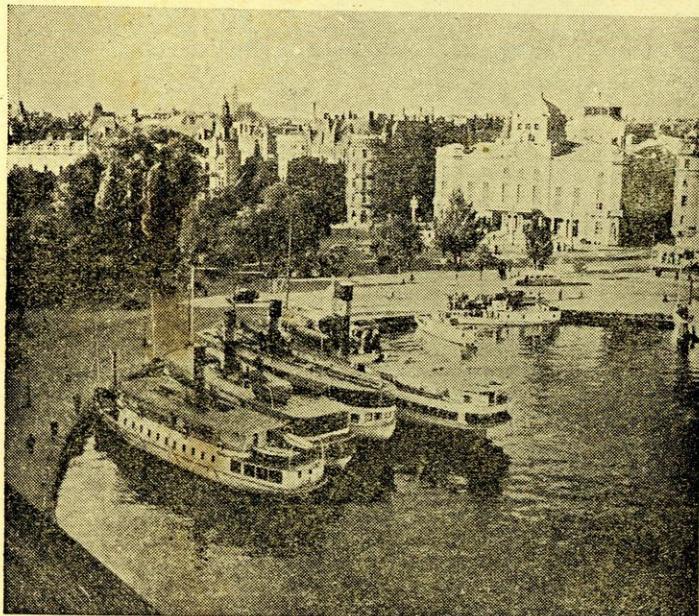

Οἰκία εἰς Κεντρικὴν Σουηδίαν.

χαροῦντα τεῦτλα καὶ ζωοτροφικὰ προϊόντα χάρις εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην τῆς κτηνοτροφίαν. "Η Σουηδία εἶναι ἐπίσης πλουσιωτέρα εἰς λευκὸν ἄνθρακα ἀπὸ τὴν Νορβηγίαν χάρις εἰς τὸ μεγαλύτερον μῆκος τῶν κοιλάδων, τῆς. Εἰς τὴν Σουηδίαν ύπάρ-

χουν έπισης καὶ πλούσια μεταλλεῖα σιδήρου, ίδιως εἰς τὴν Βόρειον Σουηδίαν, δῆπον ἡ χιών διατηρεῖται ἐπὶ 8 μῆνας τὸ ἔτος.

Αἱ σπουδαιότεραι ὀσχολίαι τῶν κατοίκων τῆς Σουηδίας εἶναι ἡ γεωργία, ἡ κτηνοτροφία, ἡ ἐκμετάλλευσις τῶν δασῶν καὶ τῶν μεταλλείων τοῦ σιδήρου. Χάρις εἰς τὸν ἄφθονον λευκὸν ἄνθρακα ἀξιόλογον ἀνάπτυξιν παρουσιάζει καὶ ἡ βιομηχανία, μὲ σπουδαιότερον κέντρον τὴν πρωτεύουσαν Στοκχόλμην

Στοκχόλμη. Προκυμαία καὶ Κρατικὸν Θέατρον.

(520.000 κ.), δῆπον ὑπάρχουν κυρίως βιομηχανίαι ἡλεκτρικῶν εἰδῶν, τηλεφώνων, μηχανῶν κινηματογράφου κ.ἄ. Δευτέρᾳ πόλις εἶναι ἡ Γκότεμποργκ (250.000 κ.), δ σπουδαιότερος λιμὴν τῆς Σουηδίας, καθόσον κεῖται ἐπὶ τῆς Βορείου Θαλάσσης καὶ κέντρον ὑφαντουργίας.

Ἡ Σουηδία ἔξαγει κυρίως ξυλείαν, χάρτην, πολτὸν ἐκ ξύλου διὰ τὴν παρασκευὴν χάρτου, κτηνοτροφικὰ προϊόντα καὶ

μεταλλεύματα σιδήρου. Είσαγει κυρίως ἄνθρακα, πετρέλαιον, καουτσούκ καὶ μερικά εἶδη διατροφῆς. Μὲ τὴν χώραν μας ἔχει

Γυναῖκες τῆς Σουηδίας μὲ τὴν ἐθνικήν των ἐνδυμασίαν.

μεγαλυτέρας ἐμπορικὰς σχέσεις ἀπὸ τὴν Νορβηγίαν.⁷ Εξάγει κυρίως ξυλείαν, χάρτην, σπίρτα, μηχανάς, δπλα καὶ εἰσάγει καπνόν.

Β'. ΔΑΝΙΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

ΔΑΝΙΑ

"Ἐκτασις 43.000 τ. χμ. πληθυσμὸς 3.500.000 κάτ.

'Η Δανία ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴν χερσόνησον τῆς Γιουτλάνδης, ἡ ὁποία εὑρίσκεται πρὸς Β. τῆς Γερμανίας καὶ ἀπὸ πολλὰς νήσους, αἱ δοποῖαι κείνται πρὸς Α. τῆς Γιουτλάνδης.

Φυσικαὶ περιοχαὶ.— Τὸ ἔδαφος τῆς Δανίας εἰς παλαιοτέραν γεωλογικὴν ἐποχὴν ἦτο ἡνωμένον μετὰ τῆς Σκανδιναύϊκῆς

Χερσονήσου, ἀπὸ τὴν δόποιαν ἔχωρίσθη διὰ τοῦ σχηματισμοῦ τῆς Βαλτικῆς Θαλάσσης. "Οπως ἡ Σκανδιναύϊκή Χερσόνησος καὶ ἡ Βόρειος Γερμανία, οὕτω καὶ ἡ Δανία κατὰ τὴν περίοδον τῶν παγετώνων ἐκαλύφθη ἀπὸ παγετῶνας, εἰς τοὺς δόποιους ὁφείλεται ἡ μορφὴ καὶ ἡ σύστασις τοῦ ἐδάφους της. Γενικῶς τὸ

Κοπεγχάγη. Τὸ Δημαρχεῖον.

ἐδαφος εἶναι ἐπίπεδον λόγῳ τῆς μεγάλης διαβρώσεως, τὴν δόποιαν ὑπέστη ἀπὸ τοὺς παγετῶνας. Αἱ μόναι ἀνωμαλίαι συνιστανται εἰς σωρούς λίθων, τοὺς δόποιους ἔφερον οἱ παγετῶνες (ὑψηλοτέρα κορυφὴ 180 μ.). Ἀναλόγως τῆς συστάσεως τοῦ ἐδάφους της καὶ τοῦ κλίματός της δυνάμεθα νὰ διαιρέσωμεν

τὴν Δανίαν εἰς δύο φυσικὰς περιοχάς, αἱ δποῖαι σαφῶς διακρίνονται μεταξύ των:

α') Εἰς τὴν Δυτικὴν Δανίαν, ἡ δποία ἀποτελεῖται ἀπὸ τὸ δυτικὸν τμῆμα τῆς χερσονήσου τῆς Γιουτλάνδης. Τὸ ἔδαφος τῆς περιοχῆς αὐτῆς, ἐπειδὴ ἐσχηματίσθη ἀπὸ τὰ ὄντικά, τὰ δποῖα ἔφερον οἱ παγετῶνες, εἶναι ἀμμώδεις καὶ συνεπῶς πτωχὸν (ὅπως ἡ βόρειος Γερμανικὴ πεδιάς). Τὸ κλῖμα εἶναι πολὺ ύγρὸν καὶ ἀρκετὰ ἥπιον, διότι ἡ περιοχὴ αὕτη εἶναι ἐκτεθειμένη εἰς τοὺς ἀνέμους, οἱ δποῖοι πνέουν ἀπὸ τὸν ὠκεανόν.

β') Εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Δανίαν, ἡ δποία ἀποτελεῖται ἀπὸ τὸ ἀνατολικὸν τμῆμα τῆς Γιουτλάνδης καὶ τὰς νήσους. Ἡ περιοχὴ αὕτη, ἐπειδὴ καλύπτεται ἀπὸ λεπτὰς ἀργιλώδεις προσχώσεις, ἔχει εὔφορον ἔδαφος καὶ δέχεται δλιγωτέρας βροχάς, διότι δὲν εἶναι ἐκτεθειμένη εἰς τοὺς ἀνέμους τοῦ ὠκεανοῦ. Ὡς ἐκ τούτου ἡ Ἀνατολικὴ Δανία εἶναι πλουσιωτέρα καὶ συνεπῶς περισσότερον κατῷκημένη.

Τὰ παραγόμενα προϊόντα εἶναι κυρίως δημητριακοὶ καρποί, πατάται καὶ σακχαροῦχα τεῦτλα. Ἡ Δανία, λόγω τοῦ ύγρου κλιματός της καὶ τοῦ ἀργιλώδους ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐδάφους της, καλλιεργεῖ κυρίως λιβάδια καὶ ἔχει πολὺ ἀνεπτυγμένην τὴν κτηνοτροφίαν τῶν μεγάλων ζώων. Ἡ κτηνοτροφία θεραπεύεται κατὰ τρόπον ἐπιστημονικόν, χάρις εἰς τὸν δποῖον ἡ μικρὰ αὕτη χώρα, κατορθώνει νὰ προμηθεύῃ τὸ τρίτον τοῦ βουτύρου, τὸ δποῖον πωλεῖται εἰς τὴν διεθνῆ ἀγοράν. Γενικῶς τὰ κτηνοτροφικὰ προϊόντα ἀποτελοῦν τὰ 80 % τοῦ ἐξωτερικοῦ τῆς ἐμπορίου. Ἐπειδὴ αἱ γειτονικαὶ θάλασσαι εἶναι πλούσιαι εἰς ἰχθύς, οἱ κάτοικοι τῆς Δανίας ἀσχολοῦνται πολὺ καὶ εἰς τὴν ἀλιείαν. Αἱ εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν Ὡκεανὸν κτήσεις τῆς (νῆσοι Φαιρόσαι, Ἰσλανδία καὶ Γροιλανδία) εἶναι σπουδαῖα κέντρα ἀλιείας.

Πρωτεύουσα τῆς Δανίας εἶναι ἡ Κοπεγχάγη (700.000 κ.). ἡ δποία κεῖται εἰς τὴν νήσον Σαὶλλανδην. Τὴν μεγάλην ἀνάπτυξιν της ὀφείλει εἰς τὴν γεωγραφικὴν τῆς θέσιν. Κεῖται εἰς τὸ σημεῖον, δπου ἡ θαλασσία δόδος, ἡ δποία συνδέει τὴν Κεντρικὴν Εύρωπην μὲ τὴν Σκανδιναυΐκὴν Χερσόνησον.

‘Ως συμπέρασμα δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, ὅτι ἡ Δανία ὀφείλει τὴν ἀνάπτυξιν τῆς α') εἰς τὴν ἐντατικὴν τῆς κτηνοτροφίαν,

ἡ δοία δόφείλεται εἰς τὸ ύγρόν της κλῖμα, τὸ ἀργιλώδες κυρίως ἔδαφός της καὶ πρὸ παντὸς εἰς τὴν ἐργατικότητα τῶν κατοίκων της· β') εἰς τὸ ἀνεπτυγμένον της ἐμπόριον, τὸ δοποῖον δόφείλεται εἰς τὴν καλήν της γεωγραφικήν θέσιν. Ἡ Δανία δονομάζεται «Θυρωρός τῆς Βαλτικῆς». Διὰ τοῦτο ἡ Δανία εἶναι πυκνότερον κατῳκημένη ἀπὸ τὰς ἄλλας χώρας τῆς Β. Εύρωπης (83 κάτοικοι εἰς 1 τ. χμ.).

ΓΕΝΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΙΣ ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΤΗΣ ΒΟΡΕΙΟΥ ΕΥΡΩΠΗΣ

Αἱ χῶραι τῆς Βορείου Εύρωπης (Σκανδιναϊκή Χερσόνησος, Δανική Χερσόνησος) ἔχουν πολλὰ κοινὰ χαρακτηριστικά. Τὸ ἔδαφος τῶν χερσονήσων εἶναι ύψηλότερον πρὸς τὴν δυτικήν πλευράν καὶ χαμηλότερον πρὸς τὴν ἀνατολικήν. Ἡ ἐπίδρασις τῶν παγετώνων εἶναι μεγαλυτέρα ἀπὸ δλας τὰς ἄλλας περιοχὰς τῆς Εύρωπης, δπως ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὰς πολλὰς λίμνας, τοὺς ἀφθόνους καταρράκτας καὶ τὰς ἐκτεταμένας ἀμμώδεις περιοχάς των. Τὸ κλῖμα εἶναι μᾶλλον ωκεάνειον καὶ συνεπῶς ύγρόν. Οἱ κάτοικοι τῶν χωρῶν αὐτῶν εἶναι λαοὶ θαλασσινοὶ χάρις εἰς τὰς πλουσίας εἰς ἵχθυς θαλάσσας των, αἱ δοιαὶ συνετέλεσαν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἀλιείας καὶ εἰς τὴν καλὴν γεωγραφικήν θέσιν τῆς χώρας των, ἡ δοία συνετέλεσεν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἐμπορικῆς ναυτιλίας. Οἱ λαοὶ τῆς Βορείου Εύρωπης, χάρις εἰς τὴν ἐργατικότητά των καὶ τὴν ἀνωτέραν μόρφωσίν των, ἐφαρμόζουν ἐπιστημονικάς μεθόδους εἰς τὴν γεωργίαν καὶ κτηνοτροφίαν καὶ εἶναι οἱ περισσότερον πολιτισμένοι λαοὶ τῆς Εύρωπης.

Ἐρωτήσεις.

- 1) Διατί ἡ Σκανδιναϊκή Χερσόνησος, καίτοι εἶναι ἡ μεγαλυτέρα χερσόνησος τῆς Εὐρώπης, ἔχει τοὺς διλιγωτέρους κατοίκους; 2) Ποῦ εἶναι τὰ κυριώτερα προϊόντα τῶν χωρῶν τῆς Βορείου Εὐρώπης καὶ διὰ ποῖον λόγον; 3) Μὲ ποίαν χώραν τῆς Βορείου Εὐρώπης ἡ Ἑλλὰς ἔχει τὰς μεγαλυτέρας ἐμπορικὰς σχέσεις καὶ διατί; 4) Πῶς δυνάμεθα νὰ μεταβῶμεν ἀπὸ τὰς Ἀθήνας εἰς Στοκχόλμην;

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΓΕΝΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΙΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

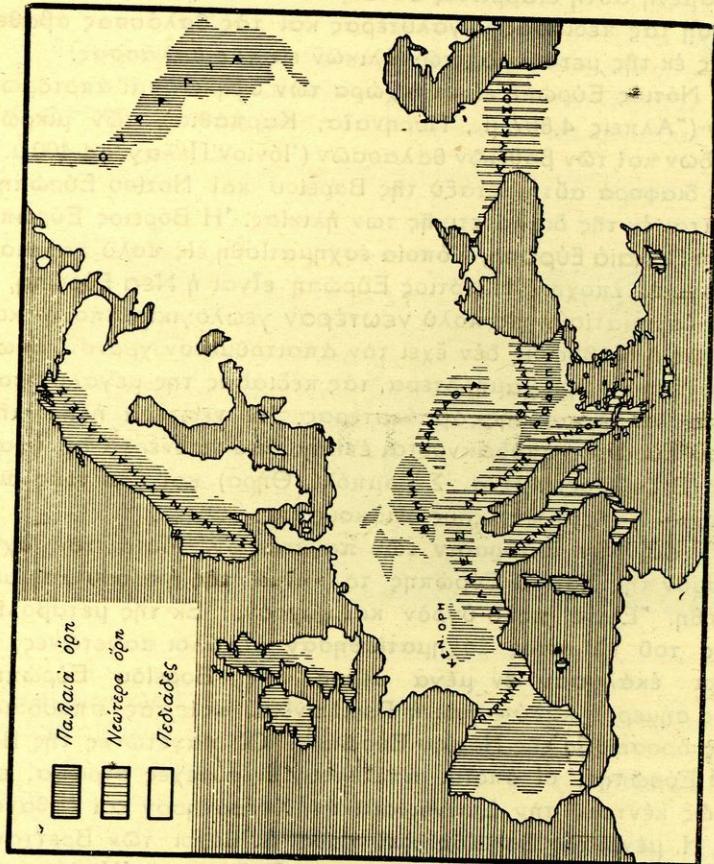
”Εκτασις 11.400.000 τ. χμ., πληθυσμός 525.000.000 κάτ.

Θέσις καὶ ὅρια.—Η Εύρωπη κεῖται εἰς τὸ βόρειον ἡμισφαίριον καὶ ἔχει ὡς ὅρια πρὸς Β. τὸν Βόρειον Παγωμένον Ὁκεανόν, πρὸς Δ. τὸν Ἀτλαντικὸν Ὁκεανόν, πρὸς Ν. τὴν Μεσόγειον Θάλασσαν, τὴν Μαύρην Θάλασσαν καὶ τὸν Καύκασον καὶ πρὸς Α. τὴν Κασπίαν Θάλασσαν καὶ τὰ Οὐράλια ὄρη. Πρὸς τὴν πλευρὰν τῆς Ἀσίας τὰ ὅρια τῆς Εύρωπης εἶναι συμβατικά, διότι τὰ Οὐράλια ὄρη εἶναι χαμηλά καὶ δὲν δύνανται νὰ ἀποτελέσουν σαφῆ ὅρια. Ἐάν λάβωμεν ὑπ' ὅψει τὴν μικρὰν ἔκτασίν της (Ἀσία 4 φοράς μεγαλυτέρα, Ἀμερικὴ δύοις, Ἀφρικὴ 3 φοράς), τὴν γεωγραφικήν της θέσιν καὶ τὰ ἀσφῆ της ἀνατολικὰ ὅρια, δυνάμεθα νὰ τὴν θεωρήσωμεν ὡς μίαν χερσόνησον τῆς Ἀσίας.

Μορφὴ τοῦ ἔδαφους.—Τὸ ἔδαφος τῆς Εύρωπης παρουσιάζει μεγάλην ποικιλίαν, ἡ ὁποία ὀφείλεται εἰς τοὺς ἔξης λόγους:

α') Εἰς τὸν μεγάλον θαλάσσιον διαμελισμόν της. Η Εύρωπη εἶναι τὸ μέρος τοῦ Κόσμου, τὸ δόποιον ἔχει τὰς περισσοτέρας ἀκτὰς καὶ τὸν μεγαλύτερον διαμελισμὸν ἀναλόγως τῆς ἔκτασεώς της. Ὡς πρὸς τὸ σημεῖον αὐτὸν παρουσιάζει δύο τμῆματα, τὰ δόποια διαφέρουν πολὺ μεταξὺ των: τὸ δυτικὸν τμῆμα, τὸ δόποιον εἶναι περισσότερον διαμεμελισμένον καὶ τὸ ἀνατολικόν, τὸ δόποιον εἶναι εὐρὺ καὶ ὁγκώδες καὶ τὸ δόποιον ἀποτελεῖ τρόπον τινὰ τὴν μετάβασιν ἐκ τῆς Εύρωπης πρὸς τὴν ἀχανῆ Ἀσίαν.

β') Είς τὴν γεωλογικήν της κατασκευήν. Μεγαλυτέραν ἐπίδρασιν ἔπι τῆς ποικιλίας τοῦ εύρωπαϊκοῦ ἔδαφους ἔχει ἡ γεωλογικὴ κατασκευή. Τοῦτο ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὴν μεγάλην ἀντίθεσιν, ἡ δοιά παρατηρεῖται μεταξὺ τῶν τοπείων τῆς Βορείου

Φυσικὸς χάρτης τῆς Εὐρώπης

Εύρωπης καὶ τῆς Νοτίου Εύρωπης. Ἡ Βόρειος Εύρωπη εἶναι χώρα μετρίων ὁρέων, ἐκτεταμένων πεδιάδων ἀβαθῶν θαλασσῶν (Βαλτικὴ Θάλασσα, Βόρειος Θάλασσα, Μάγχη). Τὰ ύψη λότερα ὅρη εὑρίσκονται πρὸς Β. (Σκανδιναῦκαι "Αλπεῖς 2.550 μ.,

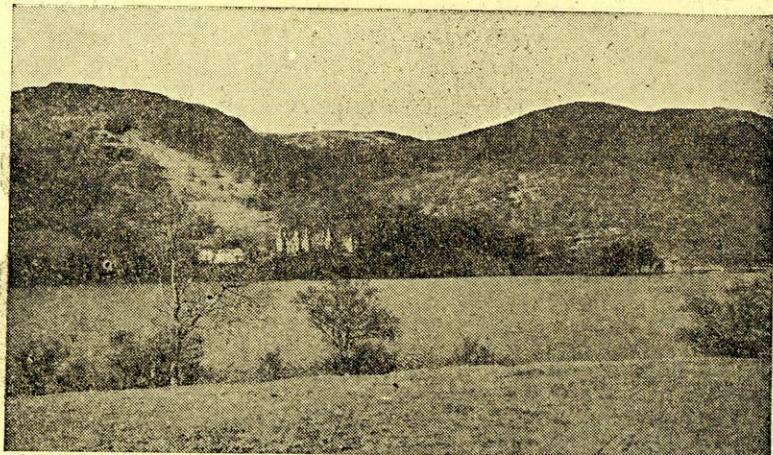
δρη Σκωτίας) και πρός Ν. (ταῦτα ἔκτείνονται ἀπὸ τὰ Κεντρικὰ Γαλλικὰ δρη μέχρι τῆς Βοημίας καὶ Πολωνίας). Τὰ δρη τῆς Βορείου Εύρωπης δὲν εἶναι μόνον χαμηλά, ἀλλὰ καὶ ὄγκωδη λόγῳ τῆς μακροχρονίου διαβρώσεως, τὴν δποίαν ὑπέστησαν. Ἡ παρατεταμένη αὕτη διάβρωσις συνετέλεσεν ἐπίσης εἰς τὸ νὰ καταστήσῃ τὰς πεδιάδας μεγαλυτέρας καὶ τὰς θαλάσσας ἀβαθεστέρας ἐκ τῆς μεταφορᾶς τῶν ύλικῶν εἰς τὰς θαλάσσας.

Ἡ Νότιος Εύρωπη εἶναι ἡ χώρα τῶν ὑψηλῶν καὶ ἀποτόμων ὁρέων ("Αλπεῖς 4.807 μ., Πυρηναῖα, Καρπάθια), τῶν μικρῶν πεδιάδων καὶ τῶν βαθειῶν θαλασσῶν ('Ιόνιον Γιέλατγος 4.400 μ.).

Ἡ διαφορὰ αὕτη μεταξὺ τῆς Βορείου καὶ Νοτίου Εύρωπης ἔχει γείται ἐκ τῆς διαφορετικῆς των ἡλικίας. Ἡ Βόρειος Εύρωπη εἶναι ἡ Παλαιὰ Εύρωπη, ἡ δποία ἐσχηματίσθη εἰς πολὺ παλαιὰν γεωλογικὴν ἐποχὴν. Ἡ Νότιος Εύρωπη εἶναι ἡ Νέα Εύρωπη, ἡ δποία ἐσχηματίσθη εἰς πολὺ νεωτέραν γεωλογικὴν ἐποχὴν καὶ συνεπῶς ἡ διάβρωσις δὲν ἔχει τὸν ἀπαιτούμενον χρόνον, δπως καταστήσῃ τὰ δρη χαμηλότερα, τὰς πεδιάδας τῆς μεγαλυτέρας καὶ τὰς θαλάσσας τῆς ἀβαθεστέρας. Ἡ νεωτέρα ἡλικία τῆς Νοτίου Εύρωπης ἀποδεικνύεται ἐπίσης ἀπὸ τὰ ἐνεργά τῆς ήφαστεια (Βεζούβιος, Αἴτνα, Στρομπόλι, Θήρα) καὶ ἀπὸ τούς συχνούς καὶ καταστρεπτικούς σεισμούς τῆς.

γ') Εἰς τὴν ἐπίδρασιν τῶν παγετώνων. Μετὰ τὸν σχηματισμὸν τῆς Νοτίου Εύρωπης τὸ κλίμα τῆς ἡπείρου μας μετεβλήθη. "Εγινε πολὺ ὑγρὸν καὶ ψυχρόν. Ἐκ τῆς μεταβολῆς αὐτῆς τοῦ κλίματος ἐσχηματίσθησαν μεγάλοι παγετῶνες, οἱ δποῖοι ἐκάλυψαν ἐν μέγα μέρος τῆς Βορείου Εύρωπης (δπως σήμερον καλύπτεται ἡ Γροιλανδία) καὶ τὰς σπουδαιοτέρας δροσειρᾶς τῆς Νοτίου Εύρωπης. Οἱ παγετῶνες τῆς Βορείου Εύρωπης, οἱ δποῖοι ἀπετέλουν ἐν συνεχὲς στρῶμα, εἰχον ώς κέντρον τὴν Σκανδιναվικὴν Χερσόνησον καὶ ἔφθανον πρὸς Ν. μέχρι τῆς Βοημίας καὶ πρὸς Δ. μέχρι τῶν Βρεττανικῶν νήσων διὰ μέσου τῆς Βορείου Θαλάσσης. Ἡ ἐνέργειά των δὲν εἶναι δμοιδμορφος εἰς δλόκληρον τὴν ἐπιφάνειαν, τὴν δποίαν ἐκάλυπτον. Ἐπὶ τῶν ὁρέων ἐβάθυναν τὰς κοιλάδας καὶ ἔδωσαν εἰς αὐτὰς ἐν σχήμα, δπως τὸ γράμμα U. Εἰς τὰς πεδιάδας ἀπέθετον τὰ ύλικά, τὰ δποῖα μετέφερον ἀπὸ τὰ δρη.

Ούτως ἐν μέγα μέρος τῆς Βορείου Εύρωπης καλύπτεται ἀπό
άκμαν καὶ σωρούς λιθών. Τὰ ύλικὰ ταῦτα εἰναι ἀφθονώτερα
εἰς τὰς πεδιάδας, αἱ δοποῖαι εὐρύσκονται εἰς τὴν περιφέρειαν
τῶν παγετώνων (πεδιάς τῆς Βορείου Εύρωπης). Ἀργότερον,
ὅταν τὸ κλῖμα ἔγινε θερμότερον καὶ ξηρότερον, ὁ ἄνεμος μετέ-
φερε τὰ λεπτότερα ύλικά, τὰ δοποῖα εἰχον ἀποθέσει οἱ ἔξαφα-
νισθέντες παγετῶνες, εἰς τὰς νοτιωτέρας πεδιάδας, αἱ δοποῖαι
ἐκτείνονται ἀπό τὴν Μάγχην μέχρι τῆς Νοτίου Ρωσίας. Οὔτως
ἔξηγεῖται ἡ μεγάλη εὐφορία τῶν πεδιάδων τῆς Βορείου Γαλλίας,

"Ορη τῆς παλαιᾶς Εὐρώπης.

τῆς Κεντρικῆς Γερμανίας, τῆς Ούγγαρίας, τῆς Νοτίου Πολωνίας
καὶ τῆς Νοτίου Ρωσίας καὶ τὸ πτωχόν ἔδαφος τῆς βορείου Γερ-
μανικῆς πεδιάδος, τῆς δυτικῆς Γιουτλάνδης, τῶν Βαλτικῶν χω-
ρῶν, τῆς Βορείου Πολωνίας καὶ Ρωσίας.

Εἰς τὴν Νότιον Εύρωπην μεγαλυτέραν ἐπίδρασιν εἶχεν ἡ
διάβρωσις τῶν παγετώνων εἰς τὰς "Αλπεις, καθόσον αὖται
εἶναι ἡ ὑψηλοτέρα δροσειρά τῆς Εύρωπης. Χάρις εἰς τὴν διά-
βρωσιν τῶν παγετώνων αἱ "Αλπεις εἶναι πλούσιαι εἰς αὐχένας,
οἱ δοποῖοι σήμερον διευκολύνουν τὴν συγκοινωνίαν μεταξὺ Ἰτα-
λίας, Κεντρικῆς καὶ Δυτικῆς Εύρωπης.

Θάλασσαι καὶ ἄκται. — 'Η Εύρωπη βρέχεται ἀπὸ τρεῖς κυρίως θαλάσσας: Τὸν Βόρειον Παγωμένον Ὡκεανόν, τὸν Ἀτλαντικὸν Ὡκεανόν καὶ τὴν Μεσόγειον Θάλασσαν.

'Ο Βόρειος Παγωμένος Ὡκεανὸς σχηματίζει τὴν Λευκήν Θάλασσαν, ἡ δοποία εἶναι παγωμένη δοκτῷ περίπου μῆνας τὸ ἔτος. Αἱ ἄκται του ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον χαμηλαὶ καὶ ἐλώδεις ἡ παγωμέναι, εἶναι ἀφιλόξενοι.

'Ο Ἀτλαντικὸς Ὡκεανὸς βρέχει τὴν Β. Δ. Εύρωπην, εἰς τὴν περιοχὴν τῆς δοποίας τὸ βάθος του σπανίως ὑπερβαίνει τὰ 500 μ. (ἐκτὸς ἀπὸ τὸ πέλαγος τὸ περιλαμβανόμενον μεταξὺ Ἰρλανδίας καὶ Πυρηναϊκῆς Χερσονήσου). Εἰς τὸ σχετικῶς μικρὸν βάθος του ὁφείλεται καὶ ἡ ὑπαρξίς πολλῶν νήσων (Βρεττανικῶν νήσοι), χερσονήσων (Σκανδιναύική, Δανική, Χερσόνησος τῆς Βρεττάνης, Ἰβηρική) καὶ τῶν μικροτέρων θαλασσῶν (Βαλτική, Βόρειος Θάλασσα, Μάγχη). 'Ο Ἀτλαντικὸς Ὡκεανὸς ἔχει τεραστίαν ἐπίδρασιν ἐπὶ τοῦ κλίματος τῆς Εύρωπης. Πρῶτον διότι διατρέχεται ἀπὸ τοὺς Ν.Δ. ἀνέμους, οἱ δοποίοι εἶναι θερμοὶ ἀνεμοί, διότι ἔρχονται ἀπὸ θερμοτέρας χώρας καὶ ὑγροί, διότι ἔρχονται ἀπὸ θάλασσαν. Δεύτερον διότι διασχίζεται ἀπὸ χλιαρὰ ρεύματα, τὸ σπουδαιότερον τῶν δοποίων εἶναι τὸ λεγόμενον Ρεῦμα τοῦ Κόλπου, διότι ἔρχεται ἀπὸ τὸν κόλπον τοῦ Μεξικοῦ. Εἰς τὰς αἰτίας αὐτὰς ὁφείλεται τὸ ἥπιον καὶ ὑγρὸν κλίμα τῆς Β. Δ. Εύρωπης μέχρις ἀκόμη τοῦ Πολικοῦ Κύκλου.

Αἱ ἄκται του εἰς τὰς περιοχάς, εἰς τὰς δοποίας καταλήγουν τὰ ὅρη, εἶναι βραχώδεις μὲν πολλὰς ἔξοχάς (Δυτική Σκανδιναύική Χερσόνησος, Β. Δ. Μεγάλη Βρεττανία, Χερσόνησος τῆς Βρεττάνης) εἰς τὰς περιοχάς, εἰς τὰς δοποίας καταλήγουν πεδιάδες, εἶναι χαμηλαὶ καὶ περιβάλλονται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀπὸ ἀμμώδεις λόφους (θῖνας).

Αἱ σπουδαιότεραι θάλασσαι τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὡκεανοῦ εἰναι: ἡ Βαλτική Θάλασσα, ἡ Βόρειος Θάλασσα καὶ ἡ Μάγχη.

α') 'Η Βαλτική Θάλασσα (μέσον βάθος 60 μ.) εἶναι σχεδόν μία κλειστή θάλασσα. 'Επειδὴ δέχεται πολλούς καὶ μεγάλους ποταμούς καὶ ἡ ἔξατμωσίς της δὲν εἶναι μεγάλη (λόγῳ τοῦ ψυχρού κλίματός της), τὸ ὄδωρ της δὲν εἶναι πολὺ ἀλμυρόν. Λόγῳ τῶν μικρῶν της παλιρροιῶν, αἱ δοποῖαι παρατηροῦνται εἰς δλας-

τάς μὴ ἀνοικτὰς θαλάσσας, οἱ ποταμοὶ τῆς καταλήγουν εἰς Δέλτα. Αἱ βορειότεραι περιοχαί της (κόλποι Μποτνίας, Φιλλανδίας) παγώνουν ἐπὶ ἔξ μῆνας τὸ ἔτος.

*Οη τῆς Νέας Εὐρώπης (αἱ Γαλλικαὶ "Αλπεῖς).

β') Η Βόρειος Θάλασσα (μέσον βάθος 100 μ.), ἐπειδὴ εἰναι ἀνοικτὴ θάλασσα, ἔχει μεγάλας παλιρροίας (4—9 μ.) καὶ οἱ ποταμοὶ τῆς καταλήγουν εἰς χωνοειδεῖς κόλπους, οἱ δποῖοι εἰναι

καὶ οἱ ἀσφαλέστεροι λιμένες της. Χάρις εἰς τὸ μικρὸν βάθος τῆς εἶναι πλουσιωτάτη εἰς ἵχθυς καὶ συνεπῶς σπουδαῖον κέντρον ἀλιείας· χάρις εἰς τὴν γεωγραφικήν της θέσιν (κεῖται μεταξὺ πλουσίων καὶ πυκνῶν κατωκημένων χωρῶν) εἶναι μία ἀπὸ τὰς πλέον πολυσυχνάστους θαλάσσας τοῦ Κόσμου.

γ') Ἡ Μάγχη (μέσον βάθος 150 μ.) εἶναι ἐν εἴδος μικροῦ πορθμοῦ μεταξὺ Γαλλίας καὶ Ἀγγλίας. Τὸ ἐλάχιστον πλάτος της, τὸ δποῖον εύρισκεται μεταξὺ Καλαί καὶ Νιόβερ, ἀνέρχεται εἰς 31 χμ. Ἡ Μάγχη ἔχει μεγαλυτέρας παλιρροίας ἀπὸ τὴν Βόρειον Θάλασσαν (11—13 μ.). Χάρις εἰς τὸ μικρὸν τῆς βάθος εἶναι σπουδαῖον κέντρον ἀλιείας, χάρις δὲ εἰς τὴν γεωγραφικήν της θέσιν, ἡ πλέον πολυσυχναστος θάλασσα τοῦ κόσμου.

Ἡ Μεσόγειος Θάλασσα (μέγιστον βάθος 4.406 μ. παρὰ τὰς Οἰνούσας νήσους) συγκοινωνεῖ μὲ τὸν Ἀτλαντικὸν Ὡκεανὸν διὰ τοῦ Πορθμοῦ τοῦ Γιβραλτάρ, τοῦ δποῖου τὸ πλάτος ἀνέρχεται εἰς 15 χμ. καὶ τὸ βάθος εἰς 200 μ., μὲ τὴν Μαύρην Θάλασσαν διὰ τῶν Δαρδανελλίων, τῆς Προποντίδος καὶ τοῦ Βοσπόρου καὶ μὲ τὴν Ἐρυθρὰν Θάλασσαν διὰ τῆς διώρυγος τοῦ Σουέζ. Εἶναι σχεδόν μία κλειστὴ θάλασσα μὲ μικράς παλιρροίας. Ὡς ἐκ τούτου οἱ ποταμοί τῆς καταλήγουν εἰς Δέλτα. Τὰ ὄδατά της εἶναι περισσότερον ἀλμυρά ἀπὸ τὰ ὄδατα τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὡκεανοῦ, διότι ὑφίστανται μεγαλυτέραν ἔξατμισιν, τὴν δποίαν οἱ ποταμοί της δὲν δύνανται νὰ ἀντικαταστήσουν. Ἡ Μεσόγειος, λόγω τῆς μεγάλης ἔξατμισεως, τὴν δποίαν ὑφίσταται (ἀποτέλεσμα τοῦ θερμοῦ κλίματός της), μὲ τὸν καιρὸν θὰ ἔξηφανται, ἐάν δὲν ἐδέχετο τὰ ὄδατα τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὡκεανοῦ διὰ τοῦ Πορθμοῦ τοῦ Γιβραλτάρ. Διὰ τῆς Ἰταλικῆς Χερσονήσου καὶ τῆς Σικελίας ἡ Μεσόγειος διαιρεῖται εἰς δύο λεκάνας: τὴν Δυτικήν, ἡ δποία περιλαμβάνει μεταξὺ Πυρηναϊκῆς καὶ Ἰταλικῆς Χερσονήσου, καὶ τὴν Ἀνατολικήν μεταξὺ Ἰταλικῆς καὶ Μικρᾶς Ασίας. Τὸ μεταξὺ Σικελίας καὶ Τύνιδος πλάτος της, εἰς τὸ σημεῖον δηλ. εἰς τὸ δποῖον χωρίζονται αἱ δύο λεκάναι, ἀνέρχεται εἰς 138 χμ.

Ἡ ἀνατολικὴ λεκάνη τῆς Μεσογείου εἶναι περισσότερον διακεκομμένη καὶ πλουσιωτέρα εἰς νήσους ἀπὸ τὴν δυτικήν, διότι εἶναι τὸ νεώτερον τμῆμα τῆς Μεσογείου.

Κατὰ μῆκος τῆς Μεσογείου Θαλάσσης διακρίνομεν δύο εἶδη ἀκτῶν· τὰς χαμηλὰς καὶ ἐλώδεις, αἱ δόποιαι εὐρίσκονται εἰς τὰς ἑκβολὰς τῶν ποταμῶν καὶ τὰς βραχώδεις καὶ διακεκομμένας, αἱ δόποιαι εὐρίσκονται εἰς τοὺς πρόποδας τῶν ὁρέων. Αἱ πρῶται εἶναι ἀνθυγειεναῖ, αἱ δεύτεραι σχηματίζουν πολλοὺς λιμένας.

‘Η θαλασσινὴ ζωὴ εἶναι πολὺ παλαιά εἰς τὴν Μεσόγειον, σήμερον δὲ μετὰ τὴν κατασκευὴν τῆς διώρυγος τοῦ Σουέζ εἶναι μία ἀπὸ τὰς πλέον πολυσυχνάστους θαλάσσας τοῦ Κόσμου. ’Ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν Ἀτλαντικὸν Ὡκεανὸν καὶ τὰς θαλάσσας του, αἱ δόποιαι ἀσκοῦν μεγάλην ἐπίδρασιν εἰς τὸ κλῖμα τῶν χωρῶν, τὰς δόποιας βρέχουν (φέρουν ἀφθόνους βροχάς), ή Μεσόγειος Θάλασσα σχεδὸν δὲν ἔχει οὐδεμίαν ἐπίδρασιν ἀπὸ τῆς ἀπόψεως αὐτῆς εἰς τὸ κλῖμα τῶν χωρῶν, τὰς δόποιας περιβάλλει. Τὸ κλῖμα τῶν Μεσογειακῶν χωρῶν ἔξαρταται περισσότερον ἀπὸ τὴν κίνησιν τῶν μεγάλων ἀτμοσφαιρικῶν ρευμάτων καὶ δλιγάτερον ἀπὸ τὴν γειτνίασιν τῆς θαλάσσης. Διὰ τοῦτο ἔχει καὶ ίδιαίτερον ὄνομα, κλῖμα μεσογειακόν.

Κλίμα.—Γενικῶς τὸ κλῖμα τῆς Εὐρώπης εἶναι πολὺ κατάλληλον διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἀνθρώπου. Δὲν εἶναι οὕτε πολὺ ψυχρὸν οὕτε πολὺ θερμόν, οὕτε πολὺ ύγρὸν οὕτε πολὺ ξηρόν. Τοῦτο ὁφείλεται: α') Εἰς τὴν γεωγραφικὴν τῆς θέσιν (κεῖται εἰς τὴν εὔκρατον ζώνην). β') Εἰς τὴν ἐπίδρασιν τῆς θαλάσσης, ή δόποια τὴν περιβάλλει ἀπὸ τρεῖς πλευράς καὶ εἰσέρχεται βαθέως εἰς τὸ ἐσωτερικόν. γ') Εἰς τὸ Ρεῦμα τοῦ Κόλπου, τὸ δόποιον, ἐπειδὴ ἔρχεται ἀπὸ τὰς θερμάς χώρας τοῦ Ἰσημερινοῦ, καθιστᾶ τοὺς χειμῶνας ἥπιους μέχρι τοῦ Πολικοῦ Κύκλου. δ') Εἰς τὴν μορφὴν τοῦ ἐδάφους της, ή δόποια ἐπιτρέπει τὴν ἐλευθέραν κυκλοφορίαν τῶν θαλασσῶν ὀνέμων εἰς τὸ ἐσωτερικόν, χάρις εἰς τοὺς δόποιους αἱ βροχαὶ εἶναι παντοῦ ὀρκεταὶ καὶ τὰ ψύχη τοῦ χειμῶνος δὲν εἶναι ὑπερβολικά. Δυνάμεθα δύμως νὰ διακρίνωμεν τρεῖς ζώνας κλίματος εἰς τὴν Εὐρώπην.

α') Η ζώνη τῆς Μεσογείου Θαλάσσης ἔχει κλῖμα μεσογειακόν: χειμῶν ἥπιος, θέρος θερμὸν καὶ ξηρόν, ἀτμόσφαιρα διαυγής. Αἱ βροχαὶ πίπτουν κυρίως κατὰ τὸ φθινόπωρον, τὸν χειμῶνα καὶ τὰς ἀρχὰς τῆς ἀνοίξεως καὶ εἶναι ὀρμητικαῖ. Τὸ

κλῖμα τῶν παραλίων τῆς Μεσογείου εἶναι τὸ γλυκύτερον καὶ ύγιεινότερον κλῖμα τῆς γῆς. Ἐξ ὅλων τῶν χωρῶν τῆς Μεσογείου τὸ ὥραιότερον κλῖμα εἶναι τὸ κλῖμα τῆς Ἑλλάδος, τῆς πατρίδος μας.

β') Ἡ ζώνη τῶν παραλίων τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὡκεανοῦ ἔχει κλῖμα ὡκεάνειον· βροχαὶ ἄφθονοι καὶ καθ' ὅλας τὰς ἐποχὰς τοῦ ἔτους (περισσότεραι κατὰ τὸ φθινόπωρον) μικραὶ διαφοραὶ τῆς θερμοκρασίας μεταξὺ χειμῶνος καὶ θέρους· καιρὸς συνήθως ἀκαθόριστος καὶ οὐρανὸς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον συννεφιασμένος. Εἰς τὰς βορειότερας χώρας, ἐπειδὴ κεῖνται πλησίον εἰς τὸν Β. Πόλον, δὲν ὑπάρχει θέρος (Σκανδιναύϊκή Χερσόνησος, Σκωτία, Ἰρλανδία). Εἰς τὰς νεωτέρας τὸ θέρος εἶναι αἰσθητόν, ἀλλ' ὅχι πολὺ θερμόν, δπως εἰς τὰς χώρας τῆς Μεσογείου.

γ') Ἡ ζώνη τῆς Κεντρικῆς καὶ Ἀνατολικῆς Εὐρώπης ἔχει κλῖμα ἡπειρωτικόν· διχειμῶν εἶναι μεγάλης διακρείας καὶ δριμύς, τὸ θέρος θερμόν, αἱ ἐνδιάμεσοι ἐποχαὶ (ἄνοιξις καὶ φθινόπωρον) μικρᾶς διαρκείας. Συνεπῶς ἀπὸ τῶν χειμῶνα μεταβαίνομεν ἀμέσως εἰς τὸ θέρος καὶ ἀντιστρόφως. Αἱ βροχαὶ πίπτουν κυρίως κατὰ τὴν θερινὴν περίοδον· ἐλαττούνται ἐκ Δ. πρὸς Α., δηλαδὴ ὅσον ἀπομακρυνόμεθα τῆς θαλάσσης.

Βλάστησις. — Ἡ εὐρωπαϊκή βλάστησις δὲν παρουσιάζει τὴν ποικιλίαν καὶ τὴν ἀφθονίαν τῶν πλέον θερμῶν καὶ ύγρῶν χωρῶν. Ἡ ἐπιφάνεια ὅμως, ἡ δποία δύναται νὰ καλλιεργηθῇ, εἶναι σχετικῶς μεγαλυτέρα παρὰ εἰς τὰς ἄλλας ἡπειρους, διότι δὲν ἔχει ἐρήμους (ἐκτὸς εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Κασπίας Θαλάσσης καὶ εἰς τὰ βορειότερα μέρη). Χάρις εἰς τὸ θερμόν Ρεῦμα τοῦ Κόλπου, τὸ δόποιον βρέχει τὰ Β. Δ. μέρη τῆς Εὐρώπης, αἱ καλλιέργειαι ἔκτείνονται τόσον πρὸς Β. ὅσον εἰς οὐδὲν ἄλλο μέρος τοῦ Κόσμου.

Εἰς τὴν Εὐρώπην διακρίνομεν τρεῖς ζώνας τοῦ κόσμου.

α') Ἡ ζώνη τοῦ μεσογειακοῦ κλίματος, ἐπειδὴ χαρακτηρίζεται κυρίως ἀπὸ τὰ θερμά καὶ ξηρὰ θέρη, ἔχει βλάστησιν, ἡ δποία ἀντέχει εἰς τὴν ξηρασίαν. Τὰ δένδρα ἔχουν φύλλα μικρά, τὰ δποία περιβάλλονται ἀπὸ κηρώδη ἐπιδερμίδα, διὰ νὰ ἐμποδίζεται ἡ μεγάλη ἔξατμισις (ἐλαῖαι, δρύες). Αἱ ρίζαι των εἶναι μεγάλαι, διὰ νὰ δύνανται νὰ ἀναζητοῦν τὴν ύγρα-

ποτίαν βαθέως έντος τοῦ ἔδαφους. Τὸ μέγεθός των εἶναι συνήθως μικρόν. Ἡ περιοχὴ αὕτη εἶναι ἡ χώρα τῶν θάμνων. Τὸ κατ’ ἔξοχὴν μεσογειακὸν κλῖμα ἔχει ὡς γνώρισμα τὴν καλλιέργειαν τῆς ἐλαίας. Καλλιεργοῦνται ἐπίσης ἐσπεριδοειδῆ, ἄμπελοι καὶ γενικῶς διπωροφόρα δένδρα καὶ δημητριακοὶ καρποί. Τὸ μεσογειακὸν κλῖμα χαρακτηρίζεται ἀπὸ τὴν μεγάλην ποικιλίαν τῶν καλλιεργειῶν.

β') Ἡ ξώνη τοῦ ὠκεανείου κλίματος. Εἰς τὰς νοτιωτέρας ἱχώρας, δῆπον τὰ θέρη εἶναι θερμά (Γαλλίαν, Κάτω Χώρας, Δυτικὴν Γερμανίαν, Ν.Α. Μεγάλην Βρεττανίαν), ἡ φυσικὴ βλάστησις ἀποτελεῖται κυρίως ἀπὸ λιβάδια καὶ ἀπὸ δάση φυλλοβόλων δένδρων (δρύες, δένδραι) χάρις εἰς τὰς ἀρκετὰς βροχάς. Τὰ θερμά θέρη ἐπιτρέπουν ἐπίσης καὶ τὴν καλλιέργειαν τῶν δημητριακῶν. Εἰς τὰς βορειότερας χώρας, δῆπον τὰ θέρη δὲν εἶναι θερμά (Ιρλανδίαν, Β.Δ. Μεγάλην Βρεττανίαν, ἀκτὰς τῆς Σκανδιναվίκης Χερσονήσου καὶ τῆς Γιουτλάνδης), δὲν ὑπάρχουν δένδρα. Τὸ πολὺ δροσερὸν καὶ ύγρον τῶν κλίμα δὲν εὐνοεῖ τὰ δένδρα, ἀλλὰ τοὺς μικροὺς θάμνους καὶ τὴν χλόην. Διὰ τὸν ἵδιον λόγον εἶναι σχεδὸν ἀδύνατος καὶ ἡ καλλιέργεια τῶν δημητριακῶν.

γ') Ἡ ξώνη τοῦ ἡπειρωτικοῦ κλίματος. Εἰς τὰς χώρας, αἱ ὁδοῖαι δέχονται ἀρκετὰς βροχάς, ἡ φυσικὴ βλάστησις ἀποτελεῖται ἀπὸ φυλλοβόλα δένδρα. Πρὸς τὰ Ν. Α. ἡ ξηρασία αὐξάνει καὶ συνεπῶς ἡ βλάστησις ἀποτελεῖται ἀπὸ στέππας. Αἱ καλλιέργειαι τῶν χωρῶν αὐτῶν λόγῳ τοῦ ἡπειρωτικοῦ τῶν εκλίματος δὲν παρουσιάζουν μεγάλην ποικιλίαν. Εύδοκιμοιν κυρίως οἱ δημητριακοὶ καρποί. Ἡ Βόρειος Ρωσία, τοῦ μακροῦ καὶ πολὺ ψυχροῦ χειμῶνος τῆς, καλύπτεται ἀπὸ κωνοφόρα δένδρα, τὰ δόποια ἀντέχουν περισσότερον εἰς τὸ ψῦχος ἀπὸ τὰ φυλλοβόλα.

Ποταμοί.— Ἡ Εύρώπη, χάρις εἰς τὰς ἀρκετὰς βροχάς τῆς ἔχει παντοῦ ρέοντα ὅδατα. Λόγῳ δημοσίου τῆς μικρᾶς ἐκτάσεως τῆς καὶ τοῦ μεγάλου τῆς διαμελισμοῦ οἱ ποταμοὶ τῆς δὲν εἶναι πολὺ μεγάλοι. Γενικῶς τὸ μῆκος τῶν ποταμῶν εἶναι μεγαλύτερον, ὅσον προχωροῦμεν πρὸς Α., διότι ἡ Ἀνατολικὴ Εύρώπη εἶναι περισσότερον διγκώδης. Ἐπειδὴ τὸ ποσὸν τοῦ ὅδατος, τὸ

δποίον μεταφέρεται διὰ τοῦ ποταμοῦ εἰς τὴν θάλασσαν κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους, ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ κλίματος, δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν τρεῖς κατηγορίας ποταμῶν εἰς τὴν Εύρωπην, δσαι δηλαδὴ εἶναι καὶ αἱ κατηγορίαι τοῦ κλίματος.

α') Ἡ ζώνη τοῦ μεσογειακοῦ κλίματος ἔχει ποταμοὺς χειμαρρώδεις, διότι αἱ βροχαὶ πίπτουν κυρίως τὴν χειμερινὴν περίοδον. Κατὰ τὸ θέρος, λόγῳ τῆς μεγάλης ξηρασίας, οἱ μικρότεροι ποταμοὶ τῆς δὲν ἔχουν ύδωρ. Ἡ μεγάλη αὐτῇ διαφορά, τὴν δποίαν παρουσιάζει τὸ ρεῦμα των μεταξύ χειμῶνος καὶ θέρους, δὲν εύνοεῖ τὴν ποταμοπλοΐαν.

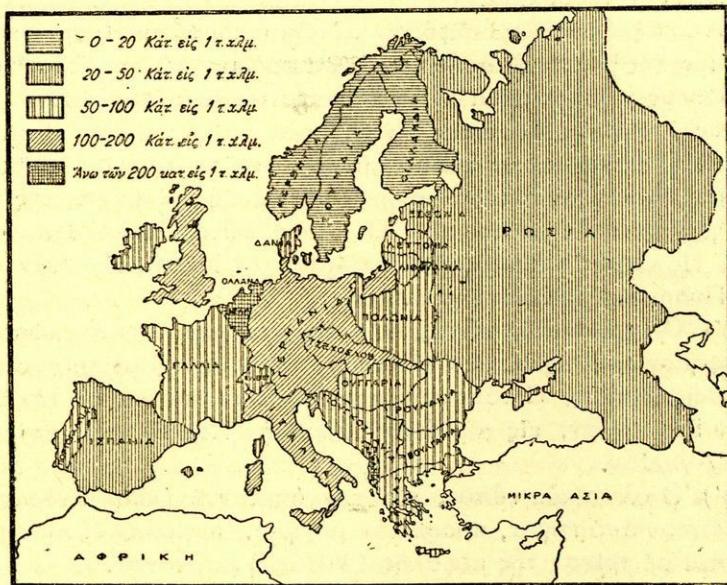
β') Ἡ ζώνη τοῦ ὠκεανείου κλίματος ἔχει ποταμοὺς μὲν κανονικὸν ρεῦμα καὶ μὲν μικρὰς αὐξομειώσεις χάρις εἰς τὰς ἀφθονους βροχάς της καὶ εἰς τὴν κανονικὴν διάνομήν των κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους. Ἡ μικρὰ διαφορά, τὴν δποίαν παρουσιάζει τὸ ρεῦμα των κατὰ τὰς διαφόρους ἐποχὰς τοῦ ἔτους, εύνοεῖ τὴν ποταμοπλοΐαν.

γ') Ἡ ζώνη τοῦ ἡπειρωτικοῦ κλίματος ἔχει ποταμοὺς μὲν ρεῦμα δχι κανονικόν, δπως ἡ ζώνη τοῦ ὠκεανείου κλίματος. Τὸ δλιγώτερον ύδωρ οἱ ποταμοὶ τῆς μεταφέρουν κατὰ τὴν χειμερινὴν περίοδον, διότι κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν αἱ βροχαὶ εἶναι δλιγώτεραι· ἐκτὸς αὐτοῦ, λόγῳ τοῦ μεγάλου ψύχους οὗται πίπτουν ύπὸ μορφὴν χιόνος. Τὸ ρεῦμα των εἶναι ἀφθονώτερον κατὰ τὴν θερινὴν περίοδον, δπότε αἱ βροχαὶ εἶναι ἀφθονώτεραι καὶ ίδιως κατὰ τὴν ἄνοιξιν, δπότε λειώνουν αἱ χιόνες.

Πληθυσμός.—Ἡ Εύρωπη ἔχει 525 ἑκατομμ. κατοίκους, ἥτοι τὸ τέταρτον τοῦ πληθυσμοῦ τῆς γῆς. Εἶναι ἡ πυκνότερον κατωκημένη ἀπὸ δλας τὰς ἡπειρους (Εύρωπη 46 κάτ. εἰς 1 τ. χμ., Ἀσία 25, Ἀμερική 6, Ἀφρική 5, Ὡκεανία 1). Οἱ κάτοικοι τῆς εἶναι κανονικώτερον διανενεμημένοι ἀπὸ δλας τὰς ἄλλας χώρας τοῦ Κόσμου, διότι δὲν ύπάρχουν ἔρημοι ἐκτάσεις. Ἐκεῖνο ὅμως τὸ δποίον διακρίνει τὴν Εύρωπην ἀπὸ τὰς ἄλλας ἡπειρους, εἶναι δτι ὁ πληθυσμός τῆς αὐξάνει πολὺ βραδέως. Τοῦτο κυρίως ὀφείλεται εἰς τὸν μικρὸν ἀριθμὸν τῶν γεννήσεων. Αἱ περισσότερον κατωκημένοι περιοχαὶ τῆς Εύρωπης εἶναι αἱ δυτικαί, δπου εἶναι ἀνεπτυγμένη ἡ βιομηχανία, καὶ αἱ ἀραιότερον κατωκημέναι εἶναι αἱ ἀνατολικαὶ (ξηραὶ στέππαι τῆς Ν. Α. Ρω-

σίας, δασώδεις έκτάσεις της Βορείου Ρωσίας και ζώνη της τούντρας).

Οι κάτοικοι της Εύρωπης δὲν παρουσιάζουν δμοιογένειαν. Σιδότι προέρχονται από διαφόρους λαούς, οι οποίοι έγκατεστάθησαν εἰς αὐτήν κατά διαφόρους έποχάς. Οι λαοί ουτοί ήλθον από την Ἀσίαν καὶ κατά πάσαν πιθανότητα οἱ περισσότεροι έξ αὐτῶν από τὰ σύνορα τῶν Ἰνδιῶν. Διὰ τοῦτο ἀπὸ τοὺς

Χάρτης τῆς πυκνότητος τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Εύρωπης κατὰ Κράτη.

Ιστορικούς ώνομάσθησαν Ἰνδοευρωπαῖοι. Οἱ πρῶτοι ἐκ τῶν λαῶν αὐτῶν ἔγκατεστάθησαν εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ Ἰταλίαν. Ἐκ τούτων κατάγονται οἱ Ἑλληνες καὶ οἱ Λατῖνοι. Κατόπιν ἥλθον οἱ Κέλται, οἱ δοποί έγκατεστάθησαν κυρίως εἰς τὴν Γαλλίαν, εἰς τὰς Βρετανικὰς νήσους καὶ εἰς διάφορα μέρη τῆς Κεντρικῆς Εύρωπης. Κατόπιν ἥλθον οἱ Γερμανοί, οἱ δοποί έγκατεστάθησαν κυρίως εἰς τὴν Γερμανίαν καὶ ἀνεμείχθησαν μετὰ τῶν Κελτῶν τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Ἀγγλίας. Μετὰ τοὺς Γερμα-

νούς ἥλθον οἱ Σλαῦοι, οἱ δποῖοι ἐγκατεστάθησαν εἰς τὴν Ρωσίαν, τὴν Πολωνίαν καὶ εἰς τὴν Κεντρικὴν Εὐρώπην (Τσέχοι, Σλοβάκοι, Σέρβοι, Κροατοί, Σλοβένοι). Μετὰ τούς λαούς αὐτούς, ἐκ τῶν δποίων κατάγονται οἱ περισσότεροι κάτοικοι τῆς Εὐρώπης, ἥλθον καὶ σλλοι λαοι τῆς Ἀσίας. Οἱ Ούννοι ἡ Μαγυάροι, οἱ δποῖοι ἐγκατεστάθησαν εἰς τὰς ἀνατολικὰς ἀκτὰς τῆς Βαλτικῆς καὶ οἱ Τούρκοι, οἱ δποῖοι κατέχουν σήμερον τὴν Εὐρωπαϊκὴν Τουρκίαν.

‘Αποτέλεσμα τῶν διαφόρων αὐτῶν ἐπιδρομῶν εἶναι, δτι οἱ κάτοικοι τῆς Εὐρώπης ἀνήκουν εἰς διαφόρους φυλάς καὶ διμιούν διαφόρους γλώσσας. Οἱ ἀντιπροσωπευτικώτεροι τύποι τῶν διαφόρων λαῶν τῆς Εὐρώπης εἶναι:

α') ‘Ο μεσογειακὸς τύπος, εἰς τὸν δποῖον ἀνήκουν ἀνθρώποι μὲν μέτριον ἀνάστημα καὶ μὲ δφθαλμοὺς καὶ τρίχας τῆς κεφαλῆς χρώματος καστανοῦ. ‘Ο τύπος οὐτος ἀπαντᾶται κυρίως εἰς τὴν Ἐλλάδα, τὴν Ἰταλίαν, τὴν Νότιον Γαλλίαν καὶ τὴν Πυρηναϊκὴν Χερσόνησον.

β') ‘Ο γερμανικὸς τύπος, δ δποῖος περιλαμβάνει ἀνθρώπους μὲν ὑψηλὸν ἀνάστημα, μὲ δφθαλμοὺς κυανοῦς καὶ μὲ τρίχας τῆς κεφαλῆς ξανθάς. ‘Ο τύπος οὐτος ἀπαντᾶται κυρίως εἰς τὴν Βρετανίαν, εἰς τὴν Σκανδιναυϊκὴν Χερσόνησον καὶ εἰς τὴν Ἀγγλίαν.

γ') ‘Ο σλαυϊκὸς τύπος, εἰς τὸν δποῖον ἀνήκουν ἀνθρώποι μὲ μέτριον ἀνάστημα, πρόσωπον μεγάλο, παρειάς ἔξωγκωμένας καὶ μὲ τρίχας τῆς κεφαλῆς ξανθάς ἡ καστανάς.

Γλώσσαι.— Εἰς τὴν Εὐρώπην διμιούνται πολλαὶ γλώσσαι, ἐκ τῶν δποίων αἱ σπουδαιότεραι εἶναι: Ἡ Ἑλληνική, αἱ λατινικαί, (εἰς τὰς δποίας ἀνήκουν ἡ Ἰταλική, ἡ γαλλική, ἡ ρουμανική, ἡ ισπανική καὶ ἡ πορτογαλλική), αἱ γερμανικαί, (εἰς τὰς δποίας ἀνήκουν, ἐκτὸς τῆς γερμανικῆς, ἡ δλλανδική, ἡ δανική, ἡ σουηδική, ἡ νορβηγική, ἡ ἀγγλική) καὶ αἱ σλαυϊκαί, (εἰς τὰς δποίας ἀνήκουν ἡ ρωσική, ἡ πολωνική, ἡ τσεχική, ἡ σερβοκροατική καὶ ἡ βουλγαρική). Οἱ Ούγγροι διετήσησαν ἐν εἰδος μογγολικῆς γλώσσης, ἡ δποία διαφέρει ἀπὸ δλας τὰς ἄλλας εὐρωπαϊκὰς γλώσσας, καθώς καὶ οἱ Φίννοι, οἱ κάτοικοι τῶν χωρῶν τῆς Βαλτικῆς.

Διὰ τὴν γραφήν τῶν εὐρωπαϊκῶν γλωσσῶν χρησιμοποιοῦνται τρία ἀλφάβητα: τὸ Ἑλληνικόν, τὸ λατινικόν καὶ τὸ σλαυτικόν, τὰ δύο ταῦτα προέρχονται ἐκ τοῦ Ἑλληνικοῦ.

Θρησκεία.—‘Ως πρὸς τὴν θρησκείαν οἱ κάτοικοι τῆς Εὐρώπης εἶναι κυρίως χριστιανοί καὶ διαιροῦνται εἰς ὄρδοδόξους (εἰς τὴν κατηγορίαν αὐτὴν ἀνήκουν κυρίως οἱ “Ἑλληνες, οἱ Ρουμάνοι, οἱ Βούλγαροι καὶ οἱ πλεῖστοι ἐκ τῶν Σλαύων”), εἰς καδολικούς (εἰς τὴν κατηγορίαν αὐτὴν ἀνήκουν οἱ Ἰταλοί, οἱ Ἰσπανοί, οἱ Πορτογάλλοι, οἱ Γάλλοι, οἱ Βέλγοι, οἱ Φιλλανδοί, οἱ Νότιοι Γερμανοί, οἱ Πολωνοί, οἱ Τσέχοι, οἱ Κροαταί, οἱ Ούγγροι) καὶ εἰς διαμαρτυρομένους (εἰς τὴν κατηγορίαν αὐτὴν ἀνήκουν οἱ Βόρειοι Γερμανοί, οἱ Δανοί, οἱ Σκανδιναύοι καὶ οἱ Ἀγγλοί). Εκτὸς αὐτῶν εἶναι καὶ οἱ Ἰσραηλῖται, οἱ δύοιοι ἀνήκουν εἰς τὴν Ιουδαϊκὴν θρησκείαν καὶ οἱ Τούρκοι, οἱ δύοιοι εἶναι Μωαμεθανοί τὸ θρήσκευμα.

Οἰκονομικὴ ζωὴ.—‘Η Εὐρώπη, χάρις εἰς τὸν μεγάλον τῆς πληθυσμὸν καὶ εἰς τὴν βιομηχανικὴν τῆς ἀνάπτυξιν, εἶναι τὸ σπουδαιότερον οἰκονομικόν κέντρον τοῦ Κόσμου. ‘Η Εὐρώπη ἀγοράζει ἀπὸ τὰς ἄλλας ἡπείρους εἴδη διατροφῆς, διὰ νὰ θρέψῃ τὸν ἔργατικὸν πληθυσμὸν τῆς καὶ πρώτας ὅλας διὰ τὴν λειτουργίαν τῶν ἔργοστασίων τῆς. Πωλεῖ εἰς δλας τὰς χώρας τοῦ Κόσμου βιομηχανικὰ προϊόντα, τὰ δύοια παράγονται εἰς τὰ ἔργοστάσιά τῆς. Οὕτως οἱ κάτοικοι τῶν ἄλλων ἡπείρων δὲν θὰ ἥδυναντο σήμερον νὰ ζήσουν χωρὶς τὴν Εὐρώπην, καθὼς ἐπίσης καὶ οἱ κάτοικοι τῆς Εὐρώπης, χωρὶς τὰς ἄλλας ἡπείρους. ‘Η τεραστία αὕτη ἀνάπτυξις τῆς Εὐρώπης ἀπὸ πάσης ἀπόψεως ὀφείλεται κατὰ μέγα μέρος εἰς τὴν ἀνεπτυγμένην τῆς συγκοινωνίαν.

Συγκοινωνία.—Τὰ σπουδαιότερα διεθνῆ μέσα συγκοινωνίας εἶναι αἱ σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ, οἱ ποταμοὶ καὶ κυρίως ἡ θάλασσα.

α') Σιδηροδρομικαὶ γραμμαί. ‘Η Εὐρώπη ἔχει τὸ πυκνότερον σιδηροδρομικὸν δίκτυον ἀπὸ δλας τὰς ἄλλας ἡπείρους. Τὸ δλικόν του μῆκος, τὸ δύοιον ὑπερβαίνει τὰς 400.000 χμ.. ἀντιπροσωπεύει τὰ 31%, τῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν δλο-
κλήρου τοῦ Κόσμου (ἡ ἔκτασις τῆς Εὐρώπης ἀντιπροσωπεύει

μόνον τὰ δίκτω ἔκατοστὰ τῆς δλης ξηρᾶς). Τὸ δάραιότερον σιδηροδρομικὸν δίκτυον ἔχουν ἡ Βόρειος καὶ Ν.Α. Εύρωπη, δηλ. αἱ γεωργικαὶ περιοχαὶ καὶ τὸ πυκνότερον ἡ Δυτικὴ Εύρωπη, δηλαδὴ ἡ βιομηχανικὴ Εύρωπη, διότι ἔχει πυκνότερον πληθυσμὸν καὶ μεγαλυτέραν παραγωγὴν. Ἐκ τῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν ἄλλαι μὲν ἔξυπηρετοῦν τὴν συγκοινωνίαν τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς χώρας, εἰς τὴν δοποίαν ἀνήκουν (αἱ γραμμαὶ αὗται εἰναι καὶ αἱ περισσότεραι), ἄλλαι δὲ τὸ διεθνὲς ἐμπόριον.

Μετὰ τῶν σπουδαιοτέρων σιδηροδρομικῶν γραμμῶν, αἱ δοποία διευθύνονται ἔκ Δ. πρὸς Α., δηλ. ἐκ τῆς βιομηχανικῆς Εύρωπης πρὸς τὴν γεωργικήν, ἡ Ἑλλὰς συνδέεται διὰ τῆς γραμμῆς Πειραιῶς — Ἀθηνῶν — Θεσσαλονίκης — Γευγελῆς. Ἡ γραμμὴ αὕτη, διευθυνομένη πρὸς Β., συναντᾷ:

1ον) Εἰς τὴν Νίσαν τῆς Γιουγκοσλαβίας τὴν γραμμὴν τῆς Κεντρικῆς Εύρωπης, ἡ δοποία ἀναχωρεῖ ἀπὸ τὰς μεγάλας πόλεις τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὡκεανοῦ, διέρχεται διὰ τῆς Βιέννης, τῆς Βουδαπέστης, τοῦ Βελιγραδίου, τῆς Σόφιας καὶ καταλήγει εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν.

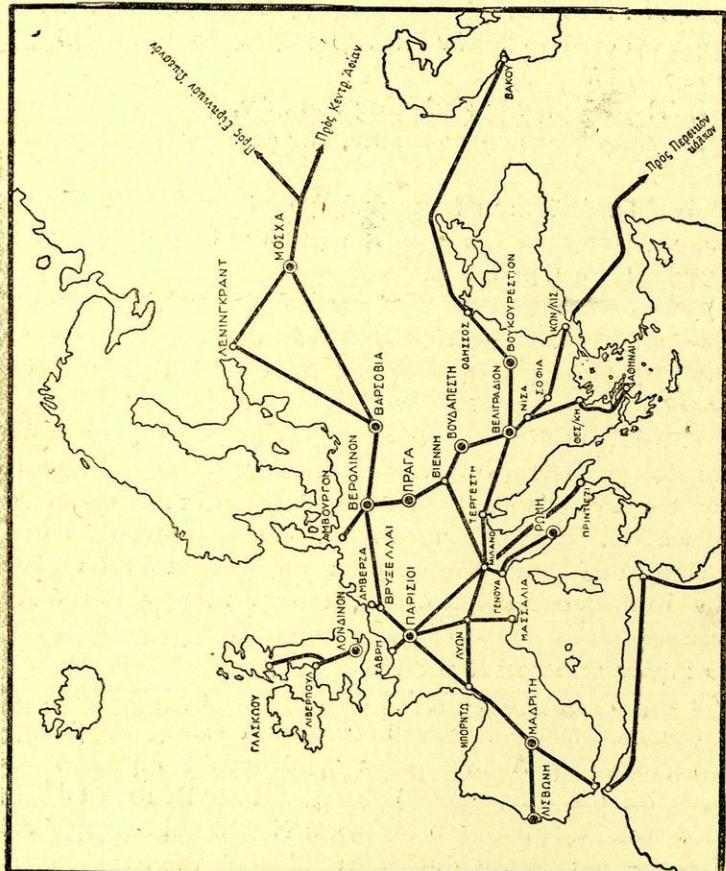
2ον) Εἰς τὸ Βελιγράδιον, τὴν γραμμὴν τῶν μεσογείων χωρῶν, ἡ δοποία ἀναχωρεῖ ἀπὸ τοὺς λιμένας τοῦ Ἀτλαντικοῦ καὶ κυρίως ἀπὸ τὸ Μπορντὼ τῆς Γαλλίας, διέρχεται διὰ τῆς Λυσίαν, τοῦ Μιλάνου, τῆς Βενετίας, τῆς Τεργέστης, τοῦ Βελιγραδίου, τοῦ Βουκουρεστίου καὶ καταλήγει εἰς τὴν Ὁδησσόν τῆς Ρωσίας. Ἡ γραμμὴ αὕτη προεκτείνεται εἰς τὴν Ἀσίαν διὰ τοῦ ὑπερκαυκασίου σιδηροδρόμου.

3ον) Εἰς τὸ Βερολίνον συναντᾷ τὴν γραμμὴν τῆς μεγάλης Εύρωποσιασιατικῆς πεδιάδος, ἡ δοποία ἀναχωρεῖ ἀπὸ τὰς μεγάλας πόλεις τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὡκεανοῦ (Λονδίνον, Χάρβρην, Παρισίους, Βρυξέλλας, Ἀμβέρσαν, καὶ διὰ τοῦ Βερολίνου, τῆς Βαρσοβίας καὶ τοῦ Λένινγκραντ καταλήγει εἰς τὴν Μόσχαν. Ἡ γραμμὴ αὕτη προεκτείνεται εἰς τὴν Ἀσίαν διὰ τοῦ ὑπερσιβηρικοῦ σιδηροδρόμου καὶ τοῦ ὑπερκασπιακοῦ.

Ἐκτὸς τῶν διεθνῶν αὐτῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν ὑπάρχουν καὶ ἄλλαι, αἱ δοποία διευθύνονται ἀπὸ Β. πρὸς Ν. καὶ συνδέουν τὴν Βόρειον καὶ Κεντρικὴν Εύρωπην μετὰ τῶν λιμένων

τῆς Μεσογείου Θαλάσσης. Αἱ σπουδαιότεραι ἔξ αὐτῶν εἰναι αἱ
ἕξης:

1ον) Ἡ γραμμὴ τῶν Βαλκανίων, ἡ δποῖα ἀναχωρεῖ ἀπὸ
ποὺς λιμένας τῆς Βορείου καὶ Βαλτικῆς Θαλάσσης, διέρχεται

Χάρτης τῶν σπουδαιούτερων διευθύνσιν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν τῆς Εὐρώπης

διὰ τῆς Βιέννης, τῆς Βουδαπέστης καὶ τοῦ Βελιγραδίου καὶ κα-
ταλήγει εἰς Θεσσαλονίκην καὶ Πειραιᾶ, οἱ δποῖοι εἰναι οἱ σπου-
δαιότεροι λιμένες τοῦ Αιγαίου Πελάγους.

2ον) Αἱ γραμμαι τῶν "Αλπεων, αἱ δποῖαι ἀναχωροῦν ἀπὸ

τάς μεγάλας πόλεις τής Β. Δ. καὶ Κεντρικῆς Εύρωπης καὶ καταλήγουν εἰς τοὺς δύο μεγάλους λιμένας τῆς Ἰταλίας, τὴν Γένουαν καὶ τὴν Τεργέστιην. Οἱ σπουδαιότεροι αὐχένες, διὰ τῶν δποίων διέρχονται οἱ γραμμαὶ τῶν "Αλπεων, εἰναι αἱ ἔξῆς ἐκ Δ. πρὸς Α.: Μόν Σενίς (μῆκος σήραγγος 13 χμ.), Σεμπλόν (μῆκος σήραγγος 20 χμ.), Σέν Γκοτάρ (μῆκος σήραγγος 15 χμ.). Μπρένερ καὶ Ταρβίς.

3ον) Ἡ γραμμὴ τῆς κοιλάδος τοῦ Ρών, ἡ δποία συνδέει τὴν Β. Δ. Εύρωπην μὲ τὴν Μασσαλίαν, τὸν μεγαλύτερον λιμένα τῆς Μεσογείου.

4ον) Ἡ Γαλλο-Ισπανικὴ γραμμὴ, ἡ δποία ἀναχωρεῖ ἀπὸ τοὺς Παρισίους, διέρχεται διὰ τοῦ Μπορντὼ καὶ τῆς Μαδρίτης καὶ καταλήγει εἰς τὸ Γιβραλτάρ.

β') Αἱ μεγάλαι πλωταὶ ὁδοὶ τῆς Εύρωπης. Ἡ Δυτικὴ καὶ ἡ Κεντρικὴ Εύρωπη, χάρις εἰς τὰς ἀφθόνους βροχάς των καὶ εἰς τὴν μεγάλην βιομηχανικήν των ἀνάπτυξιν, ἡ δποία ἀπαιτεῖ τὴν μεταφορὰν βιορέων προϊόντων (ἄνθρακος, μεταλλευμάτων, ξυλείας κ. ἄ.) ἔχει καὶ πλήρες δίκτυον πλωτῶν ὁδῶν. Αὗται ὁφελοῦνται εἰς τὴν ἐκβάθυνσιν τῶν ποταμῶν των καὶ εἰς τὴν κατασκευὴν διωρύγων. "Εκαστον Κράτος ἔχει καὶ ιδιαίτερον δίκτυον πλωτῶν ὁδῶν. Ἐκτὸς δημως τῶν τοπικῶν πλωτῶν ὁδῶν ὑπάρχουν εἰς τὴν Εύρωπην δύο μεγάλοι ποταμοί, οἱ δποῖοι ἔξυπηρετούν τὸ διεθνὲς ἐμπόριον. Οὗτοι εἰναι δὲ Ρήνος καὶ δ Δούναβις.

Ο Ρήνος ἔξυπηρετεῖ τὰς μεγάλας βιομηχανικὰς περιοχὰς τῆς Δυτικῆς Γερμανίας, τῆς Ἀλσατίας καὶ τῆς Ἐλβετίας. Διὰ τῆς διώρυγος Ρήνου—Ροδανοῦ ἔξυπηρετεῖ ἐπίσης τὴν βιομηχανικήν περιοχὴν τῆς Λυών, διὰ δὲ τῆς διώρυγος Ρήνου—Μάρνη (παραποτάμου τοῦ Σηκουάνα) ἔξυπηρετεῖ τὴν Βόρειον Γαλλίαν. Διὰ τῶν παραποτάμων του Μάιν καὶ Νέκαρ καὶ διὰ τῆς διώρυγος Νέκαρ—Δουνάβεως συνδέεται καὶ μετὰ τῆς Κεντρικῆς Εύρωπης. Τὸ Ρότερντσμ, τὸ δποῖον κεῖται εἰς τὰς ἐκβολάς του καὶ αἱ πόλεις αἱ δποῖαι κεῖνται εἰς τὰς σπουδαιοτέρας θέσεις τῆς κοιλάδος του (Ντούΐσμπουργκ, Μάνχαϊμ, Στρασβούργον), δύνανται νὰ συγκριθοῦν μὲ τοὺς μεγαλυτέρους λιμένας τῆς Εύρωπης.

‘Ο Δούναβις συνδέει τάς βιομηχανικάς χώρας τής Κεντρικής Εύρωπης μὲ τάς γεωργικάς χώρας τής Κεντρικής καὶ Ἀνατολικής Εύρωπης. Τὰ ἐμπορεύματα, τὰ δποῖα μεταφέρονται διὰ τοῦ Δουνάβεως, εἶναι ὀλιγώτερα ἀπὸ τὰ μεταφερόμενα διὰ τοῦ Ρήνου. Ἡ ποσότης δημώς αὕτη δύναται νὰ αὐξηθῇ κατὰ πολὺ, δταν ὅλαι αἱ χώραι, διὰ τῶν δποίων διέρχεται, ἀναπτυχθοῦσα οἰκονομικῶς καὶ συνεπῶς αὐξήσουν τὴν παραγωγήν των (ὅπως συμβαίνει εἰς τάς χώρας τάς δποίας συνδέει δ Ρήνος).

γ) **Θαλασσία συγκοινωνία.** Ἀπὸ ὅλα τὰ μέσα συγκοινωνίας τὸ εύθηνότερον εἶναι ἡ θαλασσία. Διὰ τοῦτο αἱ χώραι αἱ δποίαι βρέχονται ἀπὸ θαλασσας, ἔχυπηρετοῦνται καλύτερον καὶ συνεπῶς ἔχουν μεγαλυτέραν ἐμπορικήν κίνησιν ἀπὸ τάς χώρας, αἱ δποίαι εύρισκονται μακράν τῆς θαλασσοῦ. Ἡ Εύρωπη, χάρις εἰς τὴν μεγάλην ἔκτασιν τῶν ἀκτῶν της, ἔχει πολὺ ἀνεπτυγμένην τὴν θαλασσίαν συγκοινωνίαν. Εἶναι μεγαλυτέρα ναυτική δύναμις τοῦ Κόσμου. Οἱ σπουδαιότεροι λιμένες της εύρισκονται: α') Εἰς τάς ἀκτὰς τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὡκεανοῦ καὶ τῶν θαλασσῶν του, καθόσον αὗται κείνται πλησιέστερον τῶν βιομηχανικῶν περιοχῶν τῆς Εύρωπης καὶ ἀπέναντι τῆς Ἀμερικῆς, ἡ δποία εἶναι ἡ δευτέρα οἰκονομική δύναμις τοῦ Κόσμου, μετά τὴν Εύρωπην. β') Εἰς τάς ἀκτὰς τῆς Μεσογείου Θαλάσσης, ἡ δποία εἶναι ἡ δευτέρα θαλασσα τῆς Εύρωπης μετά τὸν Ἀτλαντικὸν Ὡκεανόν.

Η σημασία τῆς Μεσογείου διὰ τὴν παγκόσμιον συγκοινωνίαν.—‘Η Μεσόγειος εἶναι ἡ ἀρχαιοτέρα γνωστὴ θαλασσα τῆς Εύρωπης. Τοῦτο ὁφείλεται: α') Εἰς τὴν γεωγραφικήν της θέσιν, καθόσον κείται εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ δποῖον συναντῶνται αἱ τρεῖς ἥπειροι τοῦ ἀρχαίου Κόσμου (Εύρωπη, Ἀσία καὶ Ἀφρική. β') Εἰς τὸ ἔξαιρετικὸν κλῖμα της, τὸ δποῖον τὰ μέγιστα συνετέλεσεν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἀνθρωπίνης δράσεως καὶ γενικῶς τοῦ πολιτισμοῦ. γ') Εἰς τὸ δτι εἶναι κλειστὴ θαλασσα μὲ πολλὰς νήσους, πρᾶγμα τὸ δποῖον ἦτο πολὺ εύνοϊκὸν διὰ τὰ πρωτόγονα ταξίδια καὶ τάς ἐμπορικάς συναλλαγάς. Χάρις εἰς τὰ ἔξαιρετικὰ αὐτὰ προσδόντα δλόκληρος ἡ ἀρχαία ιστορία τῆς ἥπειρου ἔξειλίχθη εἰς τάς ἀκτὰς τῆς Μεσογείου Θαλάσσης. Πέραν τῆς Μεσογείου ἦτο τὸ ἄγνωστον, ἡ νύξ. Σήμερον τὰ σπου-

δαιούτερα οίκονομικά κέντρα της Εύρωπης δὲν εύρισκονται εἰς τὰ χώρας τῆς Μεσογείου, διότι αὐτοὶ στερούνται τῶν ἀπαραίτητων πρώτων ύλῶν (ἄνθρακος καὶ σιδήρου) διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς βιομηχανίας των. Ἡ Μεσόγειος δμῶς Θάλασσα χάρις εἰς τὴν θαυμασίαν γεωγραφικήν της θέσιν καὶ εἰς τὴν κατασκευὴν τῆς διώρυγος τοῦ Σουέζ ἔξακολουθεῖ νὰ παίζῃ «σπουδαιότατον ρόλον εἰς τὴν συγκοινωνίαν τῆς Εύρωπης. Κεῖται ἐπὶ τῆς δοῦ, ἡ δοποία συνδέει τὴν Εύρωπην μὲ τὴν Αἴγυπτον καὶ τὰς πλουσίας γεωργικάς χώρας τῆς Ἀσίας καὶ Ὡκεανίας (Ἰνδίας, Ἰνδικάς νήσους, Ἰνδοκίναν, Κίναν, Ἰαπωνίαν, Αὔστραλίαν). Διὰ τῆς Μεσογείου ἐπίσης διέρχονται τὰ περισσότερα προϊόντα τῆς γεωργικῆς Εύρωπης (σιτηρά, ξυλεία, πετρέλαιον τῶν χωρῶν τῆς Μαύρης Θαλάσσης) πρὸς τὴν βιομηχανικήν Εύρωπην καὶ ἀντιστρόφως. Οἱ σπουδαιότεροι εύρωπαικοὶ λιμένες τῆς Δυτικῆς Μεσογείου εἶναι ἡ Μασσαλία καὶ ἡ Γένουα· τῆς Ἀδριατικῆς ἡ Βενετία, ἡ Τεργέστη, τὸ Φιούμε καὶ τὸ Πρίντεζι· τοῦ Αίγαίου Πιελάγους ὁ Πειραιεὺς καὶ ἡ Θεσσαλονίκη· τοῦ Βοσπόρου ἡ Κωνσταντινούπολις καὶ τῆς Μαύρης Θαλάσσης ὁ Πύργος, ἡ Βάρνα, ἡ Κωνστάντζα, ἡ Ὁδησσός. Μεγαλυτέρα ἐμπορικὴ καὶ πολιτικὴ δύναμις τῆς Μεσογείου εἶναι ἡ Μεγάλη Βρεττανία χάρις εἰς τὸν μεγάλον τῆς ἐμπορικὸν καὶ πολεμικὸν στόλον καὶ εἰς τὰς ναυτικάς βάσεις τῆς (Γιβραλτάρ, Μάλταν, Κύπρον).

Η ΕΛΛΑΣ ΩΣ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΟΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΝ ΚΡΑΤΟΣ

Ἄπο τὴν Ἑλλάδα ἀρχίζει ἡ ἱστορία τῆς Εύρωπης. Ἡ χώρα μας εἶναι ἐκείνη, ἡ δοποία ἔθεσε τὰς βάσεις τοῦ σημερινοῦ μας πολιτισμοῦ, τὸν δοποῖον ἀκολουθεῖ καὶ θαυμάζει ὀλόκληρος ὁ Κόσμος.

Τὸν ρόλον αὐτὸν τοῦ πρωταγωνιστοῦ ἡ Ἑλλάς δὲν τὸν ὀφείλει οὔτε εἰς τὴν μεγάλην τῆς ἔκτασιν οὔτε εἰς τὴν μεγάλην τῆς εὐφορίαν· τὸν δοφείλει εἰς τὴν γεωγραφικήν της θέσιν. Κεῖται πλησιέστερον ἀπό δλας τὰς ἄλλας χώρας τῆς Εύρωπης πρὸς τὴν Ἀσίαν καὶ τὴν Ἀφρικήν, αἱ δοποῖαι ἥσαν τὰ κέντρα τῶν πρώτων πολιτισμῶν. Χάρις εἰς τὴν θέσιν τῆς αὐτὴν καὶ εἰς

τὴν ἐργατικότητα τῶν κατοίκων τῆς ἡ Ἀρχαία Ἑλλάς ἀνέπτυξε τὰ γράμματα, τὰς καλὰς τέχνας καὶ τὸ ἐμπόριον εἰς τοιούτον βαθμόν, δσον οὐδεμία ἄλλη χώρα τοῦ Κόσμου.

Σήμερον ἡ χώρα μας, χάρις εἰς τὴν νότιον Ἑλλάδα καὶ τὰς νήσους, κεῖται ἐπὶ τῆς μεγάλης θαλασσίας δδοῦ, ἡ δποία συνδέει τὰς χώρας τῆς Ἀδριατικῆς, τῆς Δυτικῆς Μεσογείου καὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὡκεανοῦ μὲ τὰς χώρας τῆς Ἀνατολικῆς Μεσογείου, τῆς Μαύρης Θαλάσσης καὶ τοῦ Ἰνδικοῦ Ὡκεανοῦ. Δηλαδὴ τὰς πλουσιωτέρας καὶ περισσότερον κατωκημένας χώρας τοῦ Κόσμου. Ἡ μεγάλη αὔτη θαλασσία δδὸς συναντᾷ τὴν κατὰ ξηράν δδόν, ἡ δποία συνδέει τὴν Νότιον μὲ τὴν Βόρειον Ἑλλάδα εἰς τὸν Πειραιῶν χάρις εἰς τὴν κατασκευὴν τῆς διώρυγος τῆς Κορίνθου. Συνεπῶς ἡ χώρα μας, ἐπειδὴ κεῖται ἐπὶ τῆς μεγάλης διεθνοῦς δδοῦ τῆς Μεσογείου Θαλάσσης, εἶναι κυρίως Κράτος Μεσογειακόν.

Ἡ σπουδαιότης τῆς δδοῦ αὐτῆς ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν πόλεων Πειραιῶς καὶ Ἀθηνῶν, αἱ δποῖαι εἶναι τὰ σπουδαιότερα οἰκονομικὰ κέντρα τῆς χώρας μας.

Ἡ Ἑλλάς, χάρις εἰς τὴν Κεντρικὴν Μακεδονίαν, δεσπόζει καὶ μιᾶς ἄλλης σπουδαιας διεθνοῦς δδοῦ, ἡ δποία συνδέει τὰς χώρας τῆς Κεντρικῆς Εύρωπης μὲ τὴν μεγάλην δδὸν τῆς Μεσογείου Θαλάσσης. Ἡ κατὰ ξηράν αὔτη δδὸς συναντᾷ τὴν θαλασσίαν δδὸν τῆς Μεσογείου εἰς τὴν Θεσσαλονίκην χάρις εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Ἀξιοῦ ποταμοῦ. Ὡς ἐκ τούτου ἡ χώρα μας χάρις εἰς τὴν Θεσσαλονίκην εἶναι Κράτος Εύρωπαικόν.

Τελευταίως, μὲ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἀεροπορικῆς συγκοινωνίας ἡ σπουδαιότης τῆς Ἑλλάδος γίνεται ἀκόμη μεγαλυτέρα, διότι εἶναι τὸ κέντρον τῶν μεταξὺ Εύρωπης, Ἀσίας καὶ Ἀφρικῆς ἀεροπορικῶν συγκοινωνιῶν. Ἡ χώρα μας ἐπανευρίσκει διὰ μέσου αὐτοῦ τὸν ρόλον, τὸν δποῖον ἔπαιζε κατὰ τὴν ἀρχαιότητα. Συνεπῶς τὸ μέλλον τῆς πατρίδος μας εἶναι λαμπρὸν καὶ ἡ πραγματοποίησίς του ἔξαρταται ἀπὸ τὴν ἐργατικότητα τῶν κατοίκων τῆς.

Ο ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΣΗΜΕΡΟΥ ΕΝ ΕΥΡΩΠΗ

Ἡ γεωγραφικὴ θέσις τῆς Ἑλλάδος συνετέλεσεν, ὥστε οἱ κάτοικοὶ τῆς νὰ εἶναι λαὸς κυρίως ἐμπορικὸς καὶ ναυτικός. Διὰ τοῦτο οἱ Ἑλληνες οὐδέποτε περιωρίσθησαν εἰς τὰ ὅρια τῆς πατρίδος των. Τὰς Εύρωπαϊκὰς χώρας καὶ τὰς νήσους τῆς Μεσογείου, εἰς τὰς ὁποίας ὑπάρχουν Ἑλληνες, δυνάμεθα νὰ διαιρέσωμεν εἰς δύο κατηγορίας: α') Εἰς τὰς χώρας, αἱ ὁποῖαι ἀλλοτε ἀνήκον εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ σήμερον διατελοῦν ὑπὸ ξένην διοίκησιν (Βόρειος Ἡπειρος, Ἀνατολικὴ Θράκη, Δωδεκάνησος, ἡ ὁποίᾳ τελευταίως προσηρτήθη εἰς τὴν μητέρα Ἑλλάδα, Κύπρος κ. ἄ.). β') Εἰς τὰς λοιπὰς Εύρωπαϊκὰς χώρας. Ἐκ τῶν χωρῶν, αἱ ὁποῖαι ἀνήκουν εἰς τὴν δευτέραν κατηγορίαν, περισσοτέρους Ἑλληνας ἔχουν: α') Αἱ χῶραι τῆς Μαύρης Θαλάσσης, χάρις εἰς τὰς παλαιὰς ἐμπορικὰς σχέσεις, αἱ ὁποῖαι ὑπάρχουν μεταξὺ αὐτῶν καὶ τῆς Ἑλλάδος. β') Ἡ Γαλλία, διότι εἶναι χώρα πλουσία καὶ ἀραιῶς κατφκημένη. Οἱ Ἑλληνες, οἱ δοποῖοι διαμένουν εἰς ξένας χώρας, ἀσχολοῦνται κυρίως εἰς τὸ ἐμπόριον. Ἀρκετοὶ ἔξ αὐτῶν εἶναι ἐφοπλισταὶ καὶ τραπεζῖται.

Π Ι Ν Α Ξ

ΕΜΦΑΙΝΩΝ ΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΝ ΤΗΣ ΣΗΜΕΡΟΝ
ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗΝ ΚΑΙ ΤΑΣ ΝΗΣΟΥΣ ΤΗΣ ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ

Κύπρος	270.000	Αγγλία	2.700
Ρωσία	215.000	Γερμανία	2.700
Τουρκία	165.000	Έλβετία	1.400
(Δωδεκάνησα)	96.000	Βέλγιον	650
Αλβανία	90.000	Όλλανδία	170
Ρουμανία	43.000	Πολωνία	140
Γαλλία	30.000	Ισπανία	80
Βουλγαρία	17.000	Μάλτα	80
Γιουγκοσλαβία	15.000	Ούγγαρία	70
Ιταλία	3.000		

Π Ι Ν Α Ξ
ΤΩΝ ΧΩΡΩΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ
ΜΕΤΑ ΤΩΝ ΚΥΡΙΩΤΕΡΩΝ ΠΟΛΕΩΝ ΑΥΤΩΝ

ΑΙ ΒΑΛΚΑΝΙΚΑΙ ΧΩΡΑΙ

Χῶραι	Πολίτευμα	Πρωτεύουσαι	Σπουδαιότεραι πόλεις
Έλλας	Βασίλειον	Αθῆναι	Πειραιεὺς Θεσσαλονίκη Πάτραι
Αλβανία	Δημοκρατία	Τίρανα	Κορυτσᾶ Σκόδρα
Βουλγαρία	»	Σόφια	Φιλιππούπολις Βάρνα Πύργος
Γιουγκοσλαβία	»	Βελιγράδιον	Ζάγκρεμπ Σουμπτίτσα Σεράγεβον Σκόπια
Τουρκία (Εύρ.)	»	Κων(πολις)	Άδριανούπολις

ΑΙ ΛΟΙΠΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΑΙ ΧΩΡΑΙ

Χώραι	Πολίτευμα	Πρωτεύουσαι	Σπουδαιότεραι πόλεις
"Αγ. Μαρίνος	Δημοκρατία	"Αγ. Μαρίνος	—
'Ανδόρρα	»	'Ανδόρρα	—
Βέλγιον	Βασίλειον	Βρυξέλλαι	'Αμβέρσα
Βοημία-Μοραυΐα	Προτεκτοράτον	Πράγα	—
Γαλλία	Δημοκρατία	Παρίσιοι	Μασσαλία Λυών Μπορντώ
Γερμανία	»	Βερολίνον	Βιέννη 'Αμβούργον Μόναχον Λειψία Κολωνία Δρέσδη "Εσσεν Μπρεσλάου
Δανία	Βασίλειον	Κοπεγχάχη	—
Δάντσιχ	Δημοκρατία	Δάντσιχ	—
'Ελβετία	»	Βέρνη	Ζυρίχη Γενεύη Βασιλεία
'Εσθονία	»	Ταλέν	—
'Ιρλανδία (έλεύ-θερον Κράτος)	»	Δουβλίνον	—
'Ισπανία	» (*)	Μαδρίτη	Βαρκελώνη Βαλένθια Σεβίλλη
'Ιταλία	»	Ρώμη	Μιλάνον Νεάπολις Γένουσ Τουρίνον Παλέρμον Τεργέστη

Χώραι	Πολίτευμα	Πρωτεύουσαι	Σπουδαιότεραι πόλεις
Λεττονία	Δημοκρατία	Ρίγα	—
Λιθουανία	»	Κάουνας	—
Λίχτεσταϊν	Έγεμονία	Φάντουτς	—
Λουξεμβούργον	Δουκάτον	Λουξεμβούργον	—
Μ. Βρεττανία καὶ Ἰρλανδία	Βασίλειον	Λονδίνον	Λίβερπουλ Μάντζεστερ Μπέρμιγχαμ Γκλάσκοου Λήντς Νιούκαστλ
Μονακό	Έγεμονία	Μονακό	Μόντε Κάρλο
Νορβηγία	Βασίλειον	”Οσλο	Μπέργκεν
‘Ολλανδία	»	Χάγη	”Αμστερνταμ Ρόττερνταμ
Ούγγαρία	Δημοκρατία	Βουδαπέστιη	Λδδς
Πολωνία	»	Βαρσοβία	Κρακοβία
Πορτογαλλία	»	Λισσαβών	Κλούς
Ρουμανία	»	Βουκουρέστιον	’Ιάσιον Κισνόβιον Κωνστάντζα
Ρωσία (Εύρωπ.)	»	Μόσχα	Λένιγκραντ Κίεβον ’Αρκαντζέλσκ Ροστόρ
Σλοβακία	»	Μπρατισλαύα	—
Σουηδία	Βασίλειον	Στοκχόλμη	—
Φιλλανδία	Δημοκρατία	’Ελσίνκι	—

ΠΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

Αἱ χῶραι τῆς Εὐρώπης

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

Αἱ χῶραι τῆς Μεσογειακῆς Εύρωπης

I. Ἡ Βαλκανικὴ Χερσόνησος

Α'. Εύρ. Τουρκία. Β'. Βουλγαρία. Γ'. Γιουγκοσλαβία, Δ'. Ἄλβανία, Γενικὴ ἀνασκόπησις Βαλκαν. Χερσονήσου 5—67

II. Ἡ Ἰταλικὴ Χερσόνησος 68—83

III. Ἡ Πυρηναϊκὴ Χερσόνησος

Α'. Ισπανία, Β'. Πορτογαλία 84—92
Γενικὴ ἀνασκόπησις τῆς Μεσογειακῆς Εύρωπης 92—94

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Δυτικὴ Εύρωπη

Α'. Γαλλία. Β'. Βέλγιον. Γ'. Λουξεμβούργον. Δ'. Ὀλλανδία. Ε'.
Αἱ Βρεττανικαὶ νῆσοι 95—126
1). Ἡ Μεγ. Βρεττανία. 2) Ἱρλανδία 126—140
Γενικὴ ἀνασκόπησις τῆς Δυτικῆς Εύρωπης 140—141

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

Κεντρική Εύρωπη

Α'. Γερμανία. Β'. Τσεχοσλοβακία. Γ'. 'Ελβετία. Δ'. Ούγγαρια	
Ε'. Ρουμανία	142—189
Γενική άνασκόπησις Κεντρικής Εύρωπης	189—190

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

Ανατολική Εύρωπη

Α'. Πολωνία. Β'. Τὰ Κράτη τῆς Βαλτικῆς Θαλάσσης καὶ ἡ Φιλ- λανδία. Γ'. Εύρωπαϊκή Ρωσία	191—209
Γενική άνασκόπησις τῆς Ανατολικής Εύρωπης	209—210

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

Βόρειος Εύρωπη

I. Σκανδιναυϊκὴ Χερσόνησος	
Α'. Νορβηγία. Β'. Σουηδία	211—218
II. Δανικὴ Χερσόνησος	
Δανία	218—221
Γενική άνασκόπησις τῆς Βορείου Εύρωπης	221

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Γενική άνασκόπησις τῆς Εύρωπης	222—240
'Η 'Ελλάς ὡς Μεσογειακὸν καὶ Εύρωπαϊκὸν Κράτος	240
'Ο 'Ελληνισμὸς τῆς σήμερον ἐν Εύρώπῃ	242
Πίναξ τοῦ 'Ελληνισμοῦ Εύρωπης κλπ.	243
Πίναξ τῶν Χωρῶν τῆς Εύρωπης	244
Πίναξ περιεχομένων	247

*Ανάδοχοι ἐκτυπώσεως καὶ βιβλιοδεσίας: 'Α/φοι Γ. ΡΟΔΗ-Κεραμεικοῦ 42

Македонски книжници и писатели в националните библиотеки